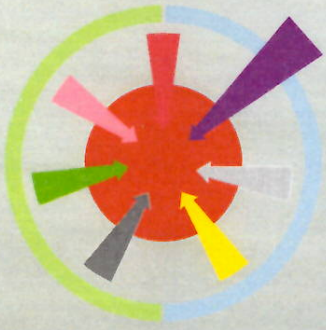
Biuro Rozwoju Gdańska

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XII/218/19
Rady Miasta Gdańska
z dnia 27 czerwca 2019 roku

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA GDAŃSKA

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA GDAŃSKA
Agnieszka Owczarczak

Organ sporządzający Studium
Prezydent Miasta Gdańska Paweł Adamowicz
Zastępca prezydenta ds. polityki przestrzennej Wiesław Bielawski
Zastępca prezydenta ds. polityki mieszkaniowej i komunalnej Piotr Grzelak
Zastępca prezydenta ds. polityki społecznej Piotr Kowalczuk
Zastępca prezydenta ds. polityki gospodarczej Andrzej Bojanowski / Aleksandra Dulkiewicz
Sekretarz Miasta Gdańska Danuta Janczarek
Skarbnik Miasta Gdańska Teresa Blacharska

Rada Studium
prof. Piotr Lorens – przewodniczący
mgr inż. Maciej Berendt
prof. Piotr Dominiak
radna Aleksandra Dulkiewicz – przewodnicząca klubu PO w Radzie Miasta Gdańska
dr hab. Małgorzata Dymnicka
dr Jacek Friedrich
Mateusz Hoppe – przedstawiciel Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych
arch. Paweł Wład. Kowalski
Marian Menczykowski – przewodniczący Zarządu Dzielnicy Chełm, przedstawiciel rad dzielnic
dr hab. Iwona Sagan, prof. UG
Piotr Soyka – prezes Remontowa Holding S.A.
radny Grzegorz Strzelczyk – przewodniczący klubu PiS w Radzie Miasta Gdańska
dr inż. arch. Wojciech Targowski

Zespół autorski – Biuro Rozwoju Gdańska
Generalny projektant Edyta Damszel-Turek
Zespół generalnego projektanta Małgorzata Górecka, Bogusław Grechuta, Irena Grzywacz, Maria Magdalena Koprowska, Małgorzata Momont, Agnieszka Ostrzycka, Maciej Rogocz, Irena Romasiuk, Karolina Rospęk-Aszyk, Monika Rościszewska, Wiesława Szermer
Pozostali autorzy Małgorzata Antoń, Joanna Bach-Głowińska, Dariusz Brzeziński, Tomasz Budziszewski, Anna Fikus-Wójcik, Jolanta Florczyk, Elżbieta Gackowska, Anna Gralewska, Dorota Korzeniowska, Michał Kozłowski, Piotr Kraiński, Dorota Kucharczak, Anna Kucharska, Joanna Labenz, Marta Leś-Szczechowska, Wiktor Łącki, Krzysztof Maciasz, Klaudia Moszczyńska-Brożyna, Marzena Mruk-Wszałek, Krystyna Narbutt-Ochocińska, Beata Ochmańska, Marek Piskorski, Barbara Pujdak, Adam Rodziewicz, Agnieszka Rózga-Micewicz, Barbara Stefańska, Bożena Tisler, Marcin Turzyński, Jarosław Wincek, Maria Włodarska, Alicja Wołczak
Współpraca Ewa Bożejko, Maria Dąbrowska, Dobrosława Jakubowska, Grzegorz Karbowski, Magdalena Kawka Maria Kowalska, Krzysztof Krzemiński, Joanna Kuchnowska, Tomasz Lewandowski, Ewa Łopacka, Grażyna Opalińska, Agata Piszczek, Aleksandra Przyk, Katarzyna Rosiak, Judyta Rychlewska, Tomasz Sojak, Danuta Spacjer, Łukasz Szynaka, Małgorzata Walicka-Podolska, Aneta Woch, Ewa Zajko
Opracowanie graficzne Artur Budziak, Marzena Budzyńska, Dorota Kucharczak, Julia Nowosielecka, Agnieszka Rózga-Micewicz
Koordynator Marek Piskorski
Redakcja Joanna Kalicińska-Klimek, Dorota Kucharczak, Marek Piskorski, Maciej Rogocz, Agnieszka Rózga-Micewicz, Alicja Wołczak
Współpraca techniczna: Marek Laskowski, Mateusz Żuk

Spis treści

1. WSTĘP		**5**
1.1.	Cel opracowania	8
1.2.	Podstawa prawna i formalna	8
1.3.	Zakres studium	9
1.4.	Rada Studium	10
1.5.	Partycypacja	11
I.	**UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE**	**12**
2.	**Uwarunkowania ponadlokalne**	**14**
2.1.	Uwarunkowania międzynarodowe	14
2.2.	Uwarunkowania krajowe i regionalne	15
2.3.	Powiązania transportowe	17
2.4.	Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot	23
3.	**Sfera zarządzania**	**29**
4.	**Suburbanizacja**	**36**
II.	**UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE**	**40**
5.	**Społeczeństwo**	**42**
5.1.	Stan i struktura ludności w Gdańsku, migracje	42
5.2.	Zmiany demograficzne	50
5.3.	Mieszkalnictwo	54
5.4.	Jakość życia	59
5.5.	Gospodarka	67
6.	**Środowisko**	**75**
6.1.	Zasoby	75
6.2.	Formy ochrony przyrody	82
6.3.	Stan środowiska	85
6.4.	Zagrożenia	94
6.5.	Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie	96
7.	**Dziedzictwo kulturowe**	**98**
7.1.	Historycznie ukształtowana struktura miasta	98
7.2.	Formy ochrony	100
7.3.	Dobra kultury współczesnej	106
7.4.	Krajobraz kulturowy	107
7.5.	Waloryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego	109
8.	**Transport**	**111**
8.1.	Infrastruktura transportowa	111
8.2.	Zachowania transportowe mieszkańców Gdańska	118
8.3.	Dylematy rozwoju podsystemów transportowych	119
9.	**Infrastruktura techniczna**	**124**
9.1.	Zaopatrzenie w wodę	124
9.2.	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych	125
9.3.	Odprowadzanie wód opadowych i regulacja stosunków wodnych	126
9.4.	Zagrożenie powodziowe i stan zabezpieczeń przeciwpowodziowych	128
9.5.	Gospodarka odpadami	130
9.6.	Systemy energetyczne	131
9.7.	Telekomunikacja i teleinformatyka	138
9.8.	Cmentarze	140

10. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta 143
10.1. Przestrzenie publiczne 143
10.2. System ośrodków usługowych 144
10.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony 151
10.4. Przeznaczenie terenów według obowiązujących planów miejscowych 152
10.5. Struktura własności gruntów 154
10.6. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych 159
10.7. Tereny administracji morskiej 160
10.8. Użytkowanie terenu 161
10.9. Obszary zdegradowane 175
10.10. Obszary wymagające rehabilitacji – kolonie mieszkaniowe 176
11. Tożsamość urbanistyczna Gdańska 178
12. Możliwości wewnętrzne rozwoju miasta 180
12.1. Możliwości ekonomiczne, środowiskowe i społeczne 180
12.2. Maksymalne zapotrzebowanie miasta na nową zabudowę 184
12.3. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę 186
12.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę 193
12.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci transportowej, infrastruktury technicznej i społecznej 197
12.6. Potrzeby inwestycyjne miasta 198

III. ZAŁOŻENIA ROZWOJOWE 200
13. Diagnoza stanu istniejącego i trendów 202
14. Model rozwoju przestrzennego Gdańska w metropolii 204
15. Wizja i cele rozwoju przestrzennego Gdańska 206
16. Scenariusze rozwoju demograficznego 208

IV. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 210
17. Funkcje dominujące 212
17.1. Funkcja mieszkaniowo-usługowa 215
17.2. Funkcja portowo-przemysłowo-usługowa 219
17.3. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna 221
18. Kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów 222
19. Usługi 226
19.1. Centralne Pasmo Usługowe 228
19.2. Centra usługowe 228
19.3. Koncentracje handlu 230
19.4. Kształtowanie sieci usług 230
20. Przestrzenie publiczne 236
21. Środowisko 240
21.1. Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie 242
21.2. Zieleń miejska 244
21.3. Poprawa stanu środowiska 245
22. Dziedzictwo kulturowe 250
22.1. Zabytkowe obiekty i zespoły 252
22.2. Stanowiska archeologiczne 253
22.3. Dobra kultury współczesnej 254
22.4. Wielkoprzestrzenne elementy krajobrazu kulturowego i strefy ekspozycji 254
23. Transport 256

23.1. Cele i priorytety 258
23.2. Piesi i rowerzyści 260
23.3. Infrastruktura transportu zbiorowego 263
23.4. Infrastruktura transportu kolejowego towarowego 266
23.5. Infrastruktura transportu lotniczego i wodnego 267
23.6. Infrastruktura drogowa 267
23.7. Standard ulicy miejskiej 270
23.8. Węzły integracyjne 272
23.9. Polityka parkingowa 274
24. Infrastruktura techniczna 278
24.1. Zaopatrzenie w wodę 282
24.2. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków 283
24.3. Odprowadzenie wód opadowych, regulacja stosunków wodnych 284
24.4. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i ochrona przeciwpowodziowa 285
24.5. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów 286
24.6. Rozwój systemów energetycznych 287
24.7. Telekomunikacja 291
25. Dzielnice urbanistyczne 292
26. Obszary problemowe 312
26.1. Obszary wymagające przekształceń 314
26.2. Obszary wymagające rehabilitacji – kierunki przekształceń kolonii mieszkaniowych 314
26.3. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym 315
26.4. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych 315
26.5. Kierunki przekształceń ogrodów działkowych 315
27. Plany miejscowe 316
27.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego 318
27.2. Obszary, dla których miasto zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego 319
28. Wnioski do samorządów terytorialnych i administracji rządowej 322

V. ANEKSY 324

Aneks 1. Nowe podejście do prac nad studium (Rada Studium i partycypacja społeczna) 324
Aneks 2. Rekomendacje Rady Studium dla Organu Sporządzającego SUiKZP 354
Aneks 3. Informacja o realizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska z 2007 roku (SUiKZP) 358
Aneks 4. Gdańsk na tle innych polskich miast 365
Aneks 5. Obiekty oraz wydarzenia wielkomiejskie i metropolitalne w Gdańsku 373
Aneks 6. Tereny zieleni urządzonej 384
Aneks 7. Wykaz cieków podstawowych 386
Aneks 8. Obszary wrażliwe na oddziaływanie hałasu w Gdańsku 387
Aneks 9. Prawne formy ochrony przyrody 388
Aneks 10. Obszary i obiekty przyrodniczo cenne proponowane do objęcia ochroną prawną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (pozycje 1-3) lub użytku ekologicznego (pozycje 4-41) 390
Aneks 11. Wykaz pomników przyrody 392
Aneks 12. Rys historyczny 397
Aneks 13. Wykaz pomników historii 398
Aneks 14. Spis obiektów i zespołów na obszarze miasta Gdańska wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego 401

Aneks 15. Wykaz zabytkowych zespołów (nie wpisanych do rejestru): urbanistycznych, ruralistycznych, dworsko- parkowych, cmentarzy i parków, historycznych parków leśnych i dolin, militarnych, przemysłowych i infrastruktury technicznej, stref ochrony ekspozycji 429
Aneks 16. Wykaz dóbr kultury współczesnej 434
Aneks 17. Lokalne punkty widokowe 435
Aneks 18. Wykaz zabytkowych obszarów i obiektów o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym 436
Aneks 19. Dobra kultury chronione i postulowane do objęcia ochroną 438
Aneks 20. Czynne ujęcia wody i ich strefy ochronne 439
Aneks 21. Wykaz urządzeń osłony przeciwpowodziowej 440
Aneks 22. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na 31.12.2016 r.) 441
Aneks 23. Wskaźniki parkingowe do obliczania zapotrzebowania inwestycji na liczbę miejsc do parkowania samochodów osobowych i rowerów 460
Bibliografia 463
Spis tabel 470
Spis rycin 471

VI. RYSUNKI POZA TEKSTEM

Załącznik nr 2 do uchwały nr XII/218/19 Rady Miasta Gdańska z dnia 27 czerwca 2019 roku

1. **Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Skala 1:10 000 – rysunek stanowiący**
2. **Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Skala 1:10 000 – rysunek stanowiący**
3. **Środowisko. Skala 1:25 000 – rysunek informacyjny**
4. **Dziedzictwo kulturowe. Skala 1:25 000, 1:5000 – rysunek informacyjny**
5. **Systemy wodociągowo-kanalizacyjne, zabezpieczenia przeciwpowodziowe oraz gospodarka odpadami. Skala 1:25 000 – rysunek informacyjny**
6. **Systemy energetyczne i telekomunikacyjne. Skala 1:25 000 – rysunek informacyjny**

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
MOBILNOŚĆ
GOSPODARKA
WODA

PRZYRODA
MIESZKAŃCY
TOŻSAMOŚĆ
WSTĘP

1. Wstęp

1.1. Cel opracowania

Celem opracowania kolejnej edycji studium jest weryfikacja dotychczasowych kierunków rozwoju miasta oraz wyznaczenie nowych w związku ze zmianami uwarunkowań przestrzennych, prawnych, ekonomicznych i społecznych przy zachowaniu aktualności strategicznych elementów polityki przestrzennej, to znaczy jej celów, wizji, zasad zrównoważonego rozwoju i głównych kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ewoluują stale potrzeby mieszkańców, a miasto dysponuje teraz lepszymi narzędziami analitycznymi niż te stosowane przy opracowaniu studium z 2007 roku. Okresowa weryfikacja możliwych kierunków rozwoju miasta jest niezbędna, szczególnie w dobie tak szybko zachodzących zmian.

Główne zewnętrzne przesłanki aktualizacji studium to zmiany prawa i zmiany granic miasta. Wnioski o zmianę studium i sporządzone analizy wskazują natomiast: potrzebę zmian dominującej funkcji w wybranych fragmentach miasta, dostosowania sieci placówek oświatowych do zmienionego modelu oświaty, korekty lokalizacji ośrodka usługowego dzielnicy urbanistycznej Południe, weryfikacji CPU i ZPHU, wzmocnienia regulacji przestrzeni publicznych, weryfikacji granic i rygorów OSTAB, weryfikacji polityki dotyczącej ogrodów działkowych, uwzględnienia skutków realizacji PKM, weryfikacji układu transportowego, korekty granic stref wskaźników parkingowych i wielkości tych wskaźników.

1.2. Podstawa prawna i formalna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska zostało sporządzone na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym[1] i uchwały RMG[2]. Studium określa politykę przestrzenną dla całego obszaru miasta i uwzględnia zapisy: Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, Strategii rozwoju województwa pomorskiego 2020, Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030[3] oraz Strategii rozwoju Gdańska 2030+.

Studium pełni trzy podstawowe funkcje:

- jest aktem polityki przestrzennej gminy, określa założenia polityki rozwoju przestrzennego, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego;
- koordynuje planowanie przestrzenne przy sporządzaniu i uchwalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- promuje gminę i jej oferty inwestycyjne, informując mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów o zamierzeniach rozwojowych.

Z powodu określenia polityki przestrzennej całego miasta studium jest podstawowym narzędziem umożliwiającym realizację zadań własnych gminy w zakresie: ładu przestrzennego, transportu i infrastruktury technicznej. Jest to jedyny obligatoryjny interdyscyplinarny dokument planistyczny, uwzględniający długofalowe zamierzenia, określający kierunki przemian w przestrzeni miejskiej. Jak stwierdza prof. Z. Niewiadomski[4], studium ma być z założenia aktem elastycznym, który stwarzając nieprzekraczalne ramy dla swobodnego planowania przestrzennego, pozwala na maksymalne uwzględnienie warunków i potrzeb lokalnych przy tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wiąże władze gminy przy realizacji polityki przestrzennej. Oznacza to m.in., że sporządzane plany miejscowe nie mogą naruszać jego ustaleń. Oceny tego ustawowego wymogu dokonuje każdorazowo rada gminy, uchwalając plan miejscowy – podstawowy dokument zarządzania przestrzenią. Studium nie stanowi podstawy prawnej do wydawania decyzji administracyjnych.

[1] Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2016 poz. 778 ze zm.) zwana dalej ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
[2] Uchwała Rady Miasta Gdańska nr XIII/330/15 z dnia 27 sierpnia 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. Gdańska.
[3] Uchwała nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta.
[4] *Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. Komentarz*, Niewiadomski Z. (red.), wyd. 8, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015.

Studium i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego to dokumenty poprzedzające proces inwestycyjny, określają warunki inwestowania, ale nie gwarantują realizacji inwestycji ani nie przesądzają o terminie, kosztach i ostatecznym kształcie realizacji inwestycji w przestrzeni miejskiej. Należy jeszcze wspomnieć o specjalnych ustawach[5] ułatwiających realizację wybranych grup inwestycji drogowych, kolejowych i innych, które wyłączają stosowanie przepisów o planowaniu przestrzennym. Inwestycje realizowane w tym trybie są często niezgodne z obowiązującymi dokumentami planistycznymi, a ich realizacja bywa kontrowersyjna z punktu widzenia ładu przestrzennego.

1.3. Zakres studium

Studium Gdańska, zgodnie z ustawą, zawiera uwarunkowania i kierunki rozwoju przestrzennego miasta. Inne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego są omawiane w tym dokumencie tylko w zakresie bezpośrednio oddziałującym na problemy przestrzenne. **Ustalenia studium są skoncentrowane na: najważniejszych problemach gospodarki przestrzennej, zjawiskach wymagających rozstrzygnięć w obecnym stanie rozwoju miasta, kwestiach wywołujących kontrowersje i spory co do bieżących i przyszłych skutków.** Problemy i zjawiska niesporne i mniejszej wagi dla rozwoju miasta są potraktowane w dokumencie marginalnie lub wręcz zostały pominięte. Rozmaite ujęcie poszczególnych wątków w tekście wynika zatem z ich zróżnicowanej wagi dla rozwoju przestrzennego miasta i jest założeniem konstrukcji dokumentu.

Rozwój struktur przestrzennych i demograficznych analizuje się w trzech przekrojach kontrolnych:

- w stanie zdeterminowanym,
- w stanie perspektywicznym,
- w stanie wypełnienia struktur.

Stan zdeterminowany określają zjawiska społeczno-gospodarcze i przestrzenne, które uznano za zdecydowane i nieuniknione. W szczególności dotyczy to inwestycji będących w trakcie realizacji. Stan perspektywiczny jest etapem pośrednim w rozwoju miasta, w którym występuje duże prawdopodobieństwo ekstrapolacji dzisiejszych trendów rozwoju przestrzennego i techniczno-technologicznego. Stan wypełnienia struktur oznacza zaś etap zajęcia przez inwestycje wszystkich obszarów w granicach miasta wskazanych jako tereny pod zainwestowanie miejskie. Wyróżnione stany rozwoju nie dotyczą konkretnych ram czasowych. Jedynie dla obliczeń prognoz demograficznych przyporządkowano kolejnym stanom lata 2025, 2035 i 2045, co nie zmienia faktu, że analizowane stany mają w zagospodarowaniu przestrzennym genezę i intencję jakościową. Przyjęty horyzont 2045 roku mieści się w ustawowo określonej perspektywie nie dłuższej niż 30 lat[6].

Dokument składa się z części tekstowej i graficznej. Część tekstowa została uporządkowana w czterech podstawowych rozdziałach: Uwarunkowania zewnętrzne, Uwarunkowania wewnętrzne, Założenia oraz Kierunki zmian w strukturze przestrzennej miasta, a kończy się Wnioskami do gmin sąsiednich, do samorządu wojewódzkiego i do administracji rządowej zawierającymi wyzwania rozwojowe m. Gdańska konieczne do realizacji przez inne podmioty władzy publicznej. Uwzględniono nowe zapisy ustawy[7], wykonując: analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognozy demograficzne oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę. Część tekstową zilustrowano wieloma mapami, schematami, wykresami i tabelami. Na końcu części tekstowej zamieszczono w formie aneksów szczegółowe wykazy, zestawienia i opisy ilustrujące różne zjawiska stanu istniejącego i rozwoju miasta. Są wśród nich: opis Partycypacji mieszkańców, rekomendacje Rady Studium czy informacja o realizacji SUiKZP z 2007 roku, które zostały wyłączone z głównego tekstu ze względu na formę lub objętość. Uwzględniono natomiast wnioski z opracowania ekofizjograficznego. Sporządzono także, zgodnie z wymogami ustawy[8], prognozę oddziaływania na środowisko.

[5] Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 2031 ze zm.) oraz ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz 966).

[6] Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, art. 10, ust. 7 pkt 1.

[7] Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, art. 10 ust. 1 pkt 7.

[8] Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2016 poz. 353 ze zm), art. 46 pkt 1.

Część graficzna studium składa się z dwóch rysunków głównych w skali 1 : 10 000, tj.: Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego i Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Wybrane zagadnienia zostały zilustrowane powtórnie rysunkami tematycznymi w skali 1 : 25 000 (zamieszczone poza tekstem). Oznaczenia na rysunkach (linie i punkty) należy interpretować z uwzględnieniem ogólnego i strategicznego charakteru dokumentu oraz zgodnie ze skalami rysunków[9]. Przede wszystkim pokazują one cele, idee i zasady rozwoju przestrzennego miasta, a nie ścisłe lokalizacje obiektów czy przebieg sieci infrastruktury technicznej. Studium wyznacza jedynie kierunek zagospodarowania przestrzennego miasta, a nie konkretny sposób użytkowania terenu czy przebieg sieci. Na rysunku Kierunki... ustalono obszary o określonym przeznaczeniu dominującym: mieszkaniowym, mieszkaniowo-usługowym, usługowym, produkcyjno-usługowym, a także: urządzenia obsługi miasta i infrastruktury technicznej, transportu, zieleni miejskiej (w tym parki i cmentarze), ogrody działkowe, wody powierzchniowe, lasy, plaże, użytki rolne i inne obszary biologicznie czynne. **Przeznaczenie dominujące nie oznacza ustalenia na danym obszarze wyłączności ani nawet konkretnego, mierzalnego udziału tytułowego przeznaczenia wśród innych przeznaczeń (np. niedominujących) występujących na tym obszarze**, choć zwykle dominujące będzie przeważać ilościowo. Przestrzeń miejska, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, powinna być wielofunkcyjna, z zastrzeżeniem jedynie eliminacji ewidentnych sytuacji konfliktowych. Ustalenie dominującego przeznaczenia obszaru oznacza wskazanie takiego jego przeznaczenia, które będzie określało główne cechy przyszłego typu i charakteru przestrzeni miejskiej, zarówno funkcjonalne (wymagania i warunki funkcjonowania), jak i fizjonomiczne (wizualne, krajobrazowe), a co za tym idzie – rolę danej części miasta w jego strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Rozwój funkcji odpowiadającej przeznaczeniu dominującemu na danym obszarze będzie przez miasto preferowany i wspierany, i to ta funkcja będzie narzucać obowiązujące standardy (np. środowiskowe, warunki obsługi transportowej, charakter zabudowy). Mogą się tam rozwijać również inne funkcje, jednak muszą one uwzględniać standardy wyznaczone przez przeznaczenie dominujące. Określenie dopuszczonych funkcji oraz sposób uwzględnienia standardów, a także doprecyzowanie lokalizacji obiektów i przebiegu sieci infrastruktury technicznej, a nawet uwzględnienie obiektów i sieci niemożliwych obecnie do przewidzenia, to zadanie przyszłych planów miejscowych. Plan miejscowy jest dokumentem, który uprawnia do definiowania konkretnego przeznaczenia terenu i określania warunków zabudowy oraz parametrów i wskaźników urbanistycznych. Dopiero w skali planu jest uzasadnione precyzowanie polityki przestrzennej miasta dla poszczególnych działek budowlanych i nieruchomości w postaci określonego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

1.4. Rada Studium

Przed formalnym przystąpieniem do prac nad nową edycją studium prezydent miasta powołał Radę Studium (por. aneks 1), czyli interdyscyplinarny zespół konsultacyjno-doradczy skupiający ekspertów zajmujących się różnymi kontekstami urbanistyki, to znaczy kontekstem architektonicznym, transportowym, społecznym, ekonomicznym, kulturowym i ekologicznym. W skład zespołu weszli także przedstawiciele kluczowych partnerów społecznych. Rada to organ pomocniczy Prezydenta Miasta Gdańska powołany dla uspołecznienia prac nad studium oraz służący merytorycznym wsparciem projektantom Biura Rozwoju Gdańska, którzy w imieniu prezydenta sporządzają projekt studium. W skład Rady weszli[10]:

prof. dr hab. Piotr Lorens – przewodniczący Rady Studium
mgr inż. Maciej Berendt
prof. dr hab. Piotr Dominiak
radna Aleksandra Dulkiewicz – przewodnicząca klubu PO w Radzie Miasta Gdańska
dr hab. Małgorzata Dymnicka
dr Jacek Friedrich
Mateusz Hoppe – przedstawiciel Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych
mgr inż. arch. Paweł Wład. Kowalski

[9] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. 2004 poz. 1233 ze zm.) § 7 pkt 2: granice obszarów [...] określa się na rysunku projektu studium w sposób dostosowany do skali mapy, na której jest sporządzony.
[10] Zarządzenie nr 1007/15 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 20 lipca 2015 r. w sprawie powołania Rady Studium.

Marian Menczykowski – przedstawiciel rad dzielnic
dr hab. Iwona Sagan, prof. UG
mgr inż. Piotr Soyka
radny Grzegorz Strzelczyk – przewodniczący klubu PiS w Radzie Miasta Gdańska
dr inż. arch. Wojciech Targowski.

Rada Studium odbywała posiedzenia oraz uczestniczyła w debatach, konferencjach, seminariach i warsztatach z udziałem mieszkańców przez cały okres prac nad studium. W grudniu 2015 roku przedstawiła rekomendacje dla organu sporządzającego studium dotyczące uwarunkowań i założeń (aneks 2). Po serii seminariów i warsztatów jesienią 2016 roku Rada wypracowała wnioski do kierunków rozwoju przestrzennego, a 6 lutego 2017 roku przedstawiła opinię o projekcie roboczym studium z 14 grudnia 2016 roku.

1.5. Partycypacja

Na uwagę zasługuje zupełnie nowe podejście do sposobu sporządzania projektu dokumentu. Rozszerzono bowiem zakres partycypacji mieszkańców, zapisanej w ustawowej procedurze sporządzania studium, o atrakcyjne formy i narzędzia partycypacyjne, jak: warsztaty, seminaria, konferencje, ankiety (aneks 1). **W czasie prac nad studium zorganizowano 98 różnych działań partycypacyjnych**. Na szczególną uwagę zasługują sposoby komunikacji społecznej, którą odformalizowano, co spowodowało zbudowanie platformy dialogu pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu planowania już w czasie przygotowywania projektów uwarunkowań i kierunków.

Należy wspomnieć tu także o wspólnej pracy i kreacji projektantów z BRG i mieszkańców oraz o współudziale członków Rady Studium, która doprowadziła do zastosowania rozwiązań godzących indywidualne wnioski i interesy z dobrem wspólnym. Projektanci z BRG odpowiedzialni m.in. za proces partycypacji społecznej wystąpili w roli animatora dialogu i merytorycznego pośrednika między wszystkimi aktorami procesu planistycznego.

I
TOŻSAMOŚĆ
PRZYRODA
MIESZKAŃCY

MOBILNOŚĆ

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

GOSPODARKA

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

I. Uwarunkowania zewnętrzne

2. Uwarunkowania ponadlokalne

2.1. Uwarunkowania międzynarodowe

Gdańsk powstał i mógł pomyślnie rozwinąć się dzięki korzystnemu położeniu przy ujściu Wisły. Przez wieki był najważniejszym miejscem zbytu towarów dla dużej części środkowo-wschodniej Europy i jednocześnie portem, do którego zawijały statki z północnej i zachodniej części kontynentu.

Polska, stając się członkiem Unii Europejskiej, stanęła przed koniecznością wdrożenia strategii lizbońskiej oraz jej ekologicznej wersji, czyli strategii goeteborskiej. Dokumenty te określają wspólne działania państw członkowskich UE na rzecz budowy gospodarki konkurencyjnej w skali globalnej. Determinuje to większe otwarcie polskiej gospodarki na rynki międzynarodowe, a także przekształcenia społeczno-gospodarcze oparte na wiedzy, sprzyjające jakościowym przemianom oferowanych towarów i usług.

Dziś położenie Gdańska nadal może być i jest atutem. Dawny transport towarów spławianych Wisłą dziś odbywa się głównie drogą lądową – transportem drogowym i kolejowym. Modernizowane i rozbudowywane linie kolejowe oraz drogi szybkiego ruchu w kierunku południowej granicy kraju są elementami korytarza VI Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T. Korytarz ten łączy południowe wybrzeże Bałtyku z portami Morza Śródziemnego: Koprem, Wenecją, Triestem i Rawenną. Wymienione inwestycje pozwoliły na zwiększenie konkurencyjności Gdańska, ale konieczna jest dalsza rozbudowa infrastruktury, i to nie tylko dróg i linii kolejowych, ale także portów lotniczego i morskiego, aby z jeszcze większym niż dotychczas powodzeniem konkurować z ośrodkami położonymi wzdłuż korytarzy omijających Bałtyk od zachodu i wschodu.

Dynamiczny rozwój portu w Gdańsku, w tym rozbudowa głębokowodnego terminalu kontenerowego, sprawił, że stał się on głównym hubem kontenerowym w basenie Morza Bałtyckiego i odzyskał pozycję głównego węzła transportu morskiego polskiej wymiany handlowej. Uruchomienie linii żeglugowej dla regularnych połączeń transkontynentalnych z Chinami stworzyło szansę dla rozwoju miasta. Należy mieć jednak na uwadze pewną zależność połączeń transkontynentalnych terminalu DCT od aliansów żeglugowych. Podobnie nie można bezkrytycznie patrzeć na znaczenie korytarza VI sieci TEN-T, ponieważ przy określonych uwarunkowaniach (reorientacji szlaków żeglugowych) może on w przyszłości stanowić zagrożenie dla rozwoju naszego portu.

Gdańsk ma również dogodne powiązania rurociągami paliwowymi i gazowymi z krajowym i europejskim (w tym z Rosją i Niemcami) systemem paliwowym, co jest korzystne dla rozwoju sektora paliwowo-energetycznego.

Miasto ma liczne kontakty międzynarodowe. Należy do wielu stowarzyszeń i związków, m.in. do: EUROCITIES – stowarzyszenia dużych miast europejskich, Europejskiego Forum na rzecz Bezpieczeństwa w Miastach (EFUS), Związku Miast Hanza, Stowarzyszenia Europejski Szlak Gotyku Ceglanego czy Związku Miast Bałtyckich. Współpracuje też indywidualnie z wieloma ośrodkami miejskimi w Europie i na świecie. Miastami partnerskimi są: Turku, Kalmar, Brema, Cleveland, Marsylia, Kaliningrad, Sefton, Astana, Odessa, Rotterdam, Sankt Petersburg, Wilno, Nicea. Ponadto odbywa się współpraca z innymi miastami, m.in. Barceloną, Helsingorem, Szanghajem czy Gandawą [11].

Wejście Polski do Unii Europejskiej z jednej strony spowodowało wzrost konkurencji między dużymi ośrodkami miejskimi, z drugiej zaś pozwoliło na szybki rozwój miasta. Dogodne położenie, zasoby, w tym ludzkie, oraz rozwinięta działalność są i będą pomocne w dążeniu do wzmacniania pozycji miasta w strukturze europejskich metropolii.

[11] Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2015 rok, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2016.

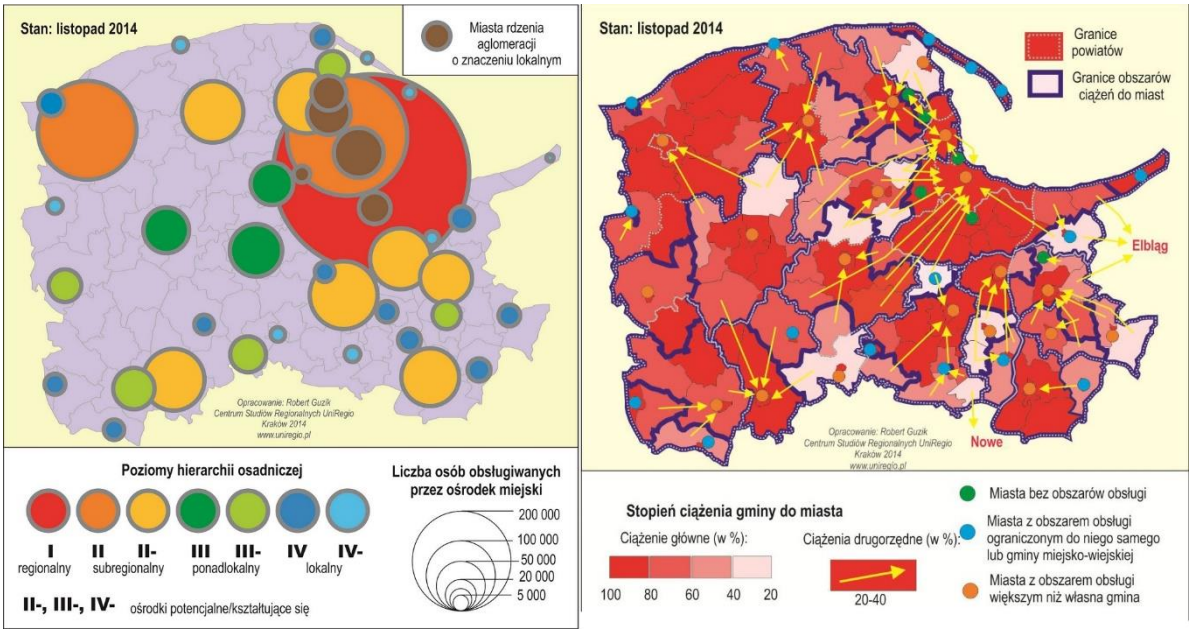
2.2. Uwarunkowania krajowe i regionalne

Gdańsk jest najbardziej istotnym ośrodkiem gospodarczym, usługowym i kulturowym w północnej Polsce, o cechach nadających mu znaczenie regionalne i krajowe. Jest stolicą województwa pomorskiego, a także najważniejszą częścią rdzenia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia – Sopot.

W Gdańsku rozwijają się wyspecjalizowane usługi, typowe dla rdzeniowych obszarów metropolii. Mają tu swoje centra operacyjne ponadlokalne instytucje finansowe i ubezpieczeniowe, a także w coraz większej liczbie firmy z innych branż. Znajdują się tu ośrodki kultury, wyspecjalizowane obiekty ochrony zdrowia, jednostki handlowo-biznesowe (centrale firm, targi, wyspecjalizowane hurtownie) oraz administracja, w tym siedziby międzynarodowych stowarzyszeń czy administracja kościelna. Jako ośrodek usługowy Gdańsk przekracza granice regionu swym oddziaływaniem, obsługując również zachodnią część województwa warmińsko-mazurskiego, wschodnią województwa zachodniopomorskiego oraz północną kujawsko-pomorskiego.

Gdańsk stanowi również ważny punkt głównych celów turystycznych w Polsce i Europie. Wybitne walory wynikające zarówno z historii (Hanza, Wolne Miasto, Solidarność), jak i zachowanej spuścizny kulturowej są wzmacniane przez budowę wielofunkcyjnych obiektów kultury, takich jak Europejskie Centrum Solidarności oraz Muzeum II Wojny Światowej, służących zachowaniu unikatowego dziedzictwa. Zasoby te są wzbogacone zróżnicowaną ofertą atrakcji turystycznych w postaci obiektów, takich jak: zespół Głównego Miasta, ogród zoologiczny itp., oraz licznych wydarzeń i imprez, z których najważniejsze to: Jarmark św. Dominika, Solidarity of Arts, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych Feta.

Ważną rolę w turystyce odgrywa atrakcyjny region (m.in. Sopot, Gdynia, Półwysep Helski, Malbork, Szwajcaria Kaszubska), który z walorami Gdańska daje synergiczny efekt dla dalszego rozwoju tej gałęzi gospodarki. Miasto i jego zaplecze są bogate w walory przyrodnicze najwyższej klasy. Do najważniejszych należą parki narodowe: Słowiński i Bory Tucholskie; parki krajobrazowe: Nadmorski, Trójmiejski, Kaszubski, Wdzydzki, Zaborski, Tucholski, Mierzeja Wiślana, obszary Natura 2000 oraz obszary chronionego krajobrazu.

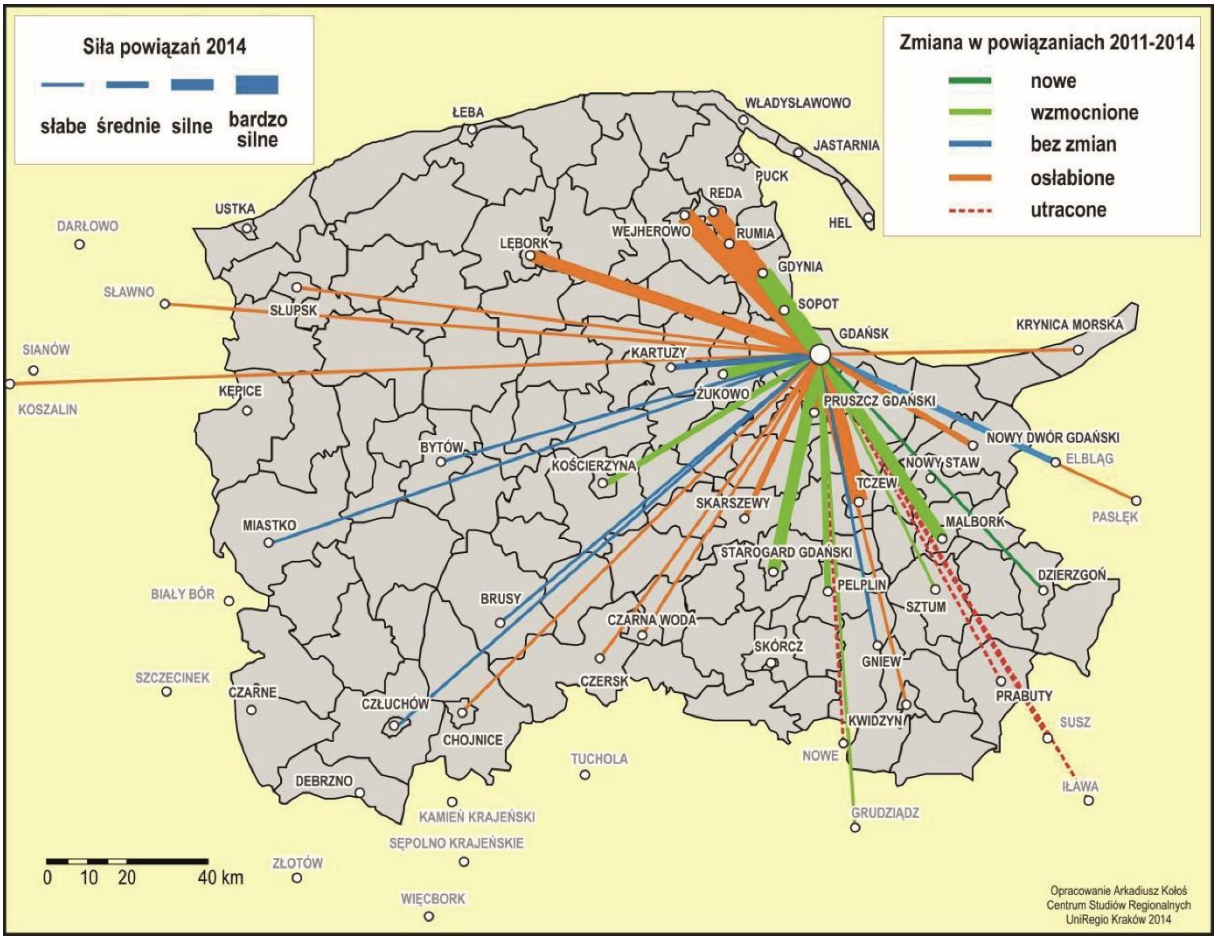
Ryc. 2.1. Hierarchia ośrodków w sieci osadniczej Pomorza oraz stopień ciążenia gmin województwa pomorskiego do Gdańska

Źródło: Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. Raport końcowy, Centrum Studiów Regionalnych UniRegio, Guzik R. (red.), Kraków 2015, s. 243 i 375

Te i inne wartości regionu przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności jako do głównego ośrodka miejskiego i podnoszą jego rolę ośrodka obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu ponadregionalnym i krajowym

Rola Gdańska w sieci osadniczej miast województwa pomorskiego jest definiowana przede wszystkim przez liczbę osób obsługiwanych przez ośrodek miejski (ryc. 2.1).

Gdańsk, wraz z Sopotem i Gdynią, stanowi najważniejszy ośrodek akademicki północnej Polski oraz znaczący ośrodek nauki i kultury. To także miejsca pracy dla ludności całego województwa – w 2015 roku w Gdańsku było zatrudnionych 156 tys. osób[12]. Istotne jest, że liczba miejsc pracy wzrasta nie tylko w branżach powiązanych z gospodarką morską i innymi resortami, korzystających z renty położenia w koncentracjach portowo-przemysłowych, ale również w coraz szybciej rozwijających się branżach lokalnej gospodarki determinujących konkurencyjność na arenie krajowej i międzynarodowej, tj. IT, BPO, SSC i R & D[13]. Zjawisko to jest potęgowane przez rozwój zaplecza naukowo-badawczego, m.in. przez rozbudowę uczelni państwowych: Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego i Politechniki Gdańskiej. Siłę i rozkład przestrzenny powiązań miasta z regionem ilustruje rycina 2.2.

Ryc. 2.2. Przestrzenny zasięg i siła powiązań miast pomorskich z Gdańskiem

Źródło: *Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. Raport końcowy*, Guzik R. (red.), Centrum Studiów Regionalnych UniRegio, Kraków 2015, s. 343

Dynamicznie rozwija się także port lotniczy im. Lecha Wałęsy, wokół którego od kilku lat kształtuje się dzielnica biznesowa Aeropolis. Port ma korzystne położenie, jest dostępny i dobrze skomunikowany z Metropolitalnym Pasmem Usługowym[14] oraz portami morskimi, co znacząco wzmacnia rozwój funkcji metropolitalnych miasta. Obsługiwane są połączenia z kilkudziesięcioma portami lotniczymi w krajach europejskich oraz z głównymi portami w kraju. O dynamice rozwoju lotniska świadczy rosnąca liczba pasażerów (por. aneks 4).

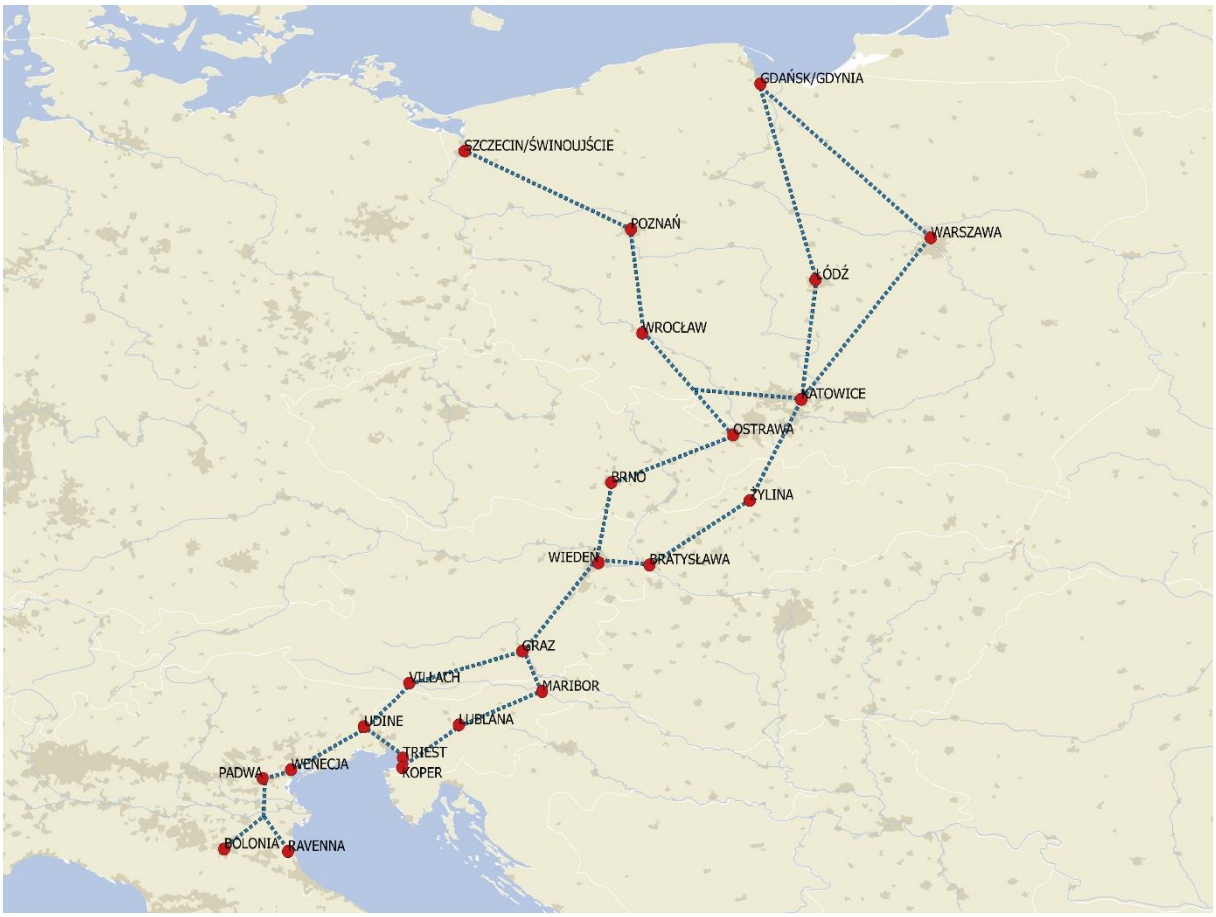
[12] *Ibidem*; dane dla podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej, niezależnie od liczby pracujących.
[13] IT (Information technology) – technologia informacyjna, usługi przetwarzania informacji; BPO (Business Process Outsourcing) – outsourcing procesów biznesowych; SSC (Shared Service Centres) – usługi świadczone przez centra usług wspólnych; R&D (Research and Development) – usługi badawczo-rozwojowe.
[14] Pojęcie Metropolitalne Pasno Usługowe w granicach Gdańska jest tożsame z Centralnym Pasmem Usługowym

2.3. Powiązania transportowe

Gdańsk w transeuropejskiej sieci transportowej (TEN-T)

Ze względu na położenie geograficzne i funkcjonowanie dynamicznie rozwijających się portów morskiego i lotniczego Gdańsk jest ważnym ogniwem w systemie paneuropejskich korytarzy transportowych. Na system TEN-T składają się: drogi, linie kolejowe, porty morskie i śródlądowe, porty lotnicze o znaczeniu ponadregionalnym, ważne dla funkcjonowania europejskiej sieci transportowej sprzyjającej rozwojowi rynku wewnętrznego oraz zapewnieniu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w UE. Gdańsk jest położony w korytarzu transportowym sieci bazowej Baltic–Adriatic Corridor (BAC)[15]. Podstawowym celem tego korytarza jest wzmocnienie powiązań między krajami i regionami położonymi na osi północ–południe od Bałtyku do Adriatyku. Przebiega on od portów morskich Gdańska i Gdyni, przez Warszawę, Katowice, Żilinę–Breclav do Brna, dalej w kierunku południowo-wschodnim przez Bratysławę–Wiedeń–Graz–Klagenfurt–Udine oraz porty północnego Adriatyku: Triest i Wenecję, aż do Bolonii. Na terenie miasta Gdańska do korytarza należą:

- linia kolejowa 202 relacji Gdańsk Główny–Stargard; linia 9 relacji Gdańsk Główny–Warszawa Wschodnia; linia 226 łącząca Gdańsk Port Północny ze stacją Pruszcz Gdański; linia kolejowa 201 relacji Nowa Wieś Wielka–Gdynia Port oraz linia kolejowa 227 relacji Gdańsk Główny–Gdańsk Zaspa Towarowa;
- droga ekspresowa S7 (południowa obwodnica Gdańska), droga ekspresowa S6 (obwodnica zachodnia Trójmiasta), droga krajowa 89, droga krajowa 91. Powiązanie układu zewnętrznego z obszarem portu na dystansie „ostatniej mili" zapewniają ul. J. Słowackiego, al. Żołnierzy Wyklętych, ul. Marynarki Polskiej, al. Jana Pawła II, al. Macieja Płażyńskiego (dawniej odcinek tzw. Drogi Zielonej);
- Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy obsługujący ruch pasażerski oraz towarowy, posiadający dogodne połączenie drogowe i kolejowe (PKM);
- Port Morski Gdańsk.

Ryc. 2.3. Gdańsk jako element korytarza transportowego Bałtyk–Adriatyk (BAC – Baltic–Adriatic Corridor)

[15] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej (Dz.U. L 348 z 20.12.2013, s. 1—128).

Źródło: opracowanie własne

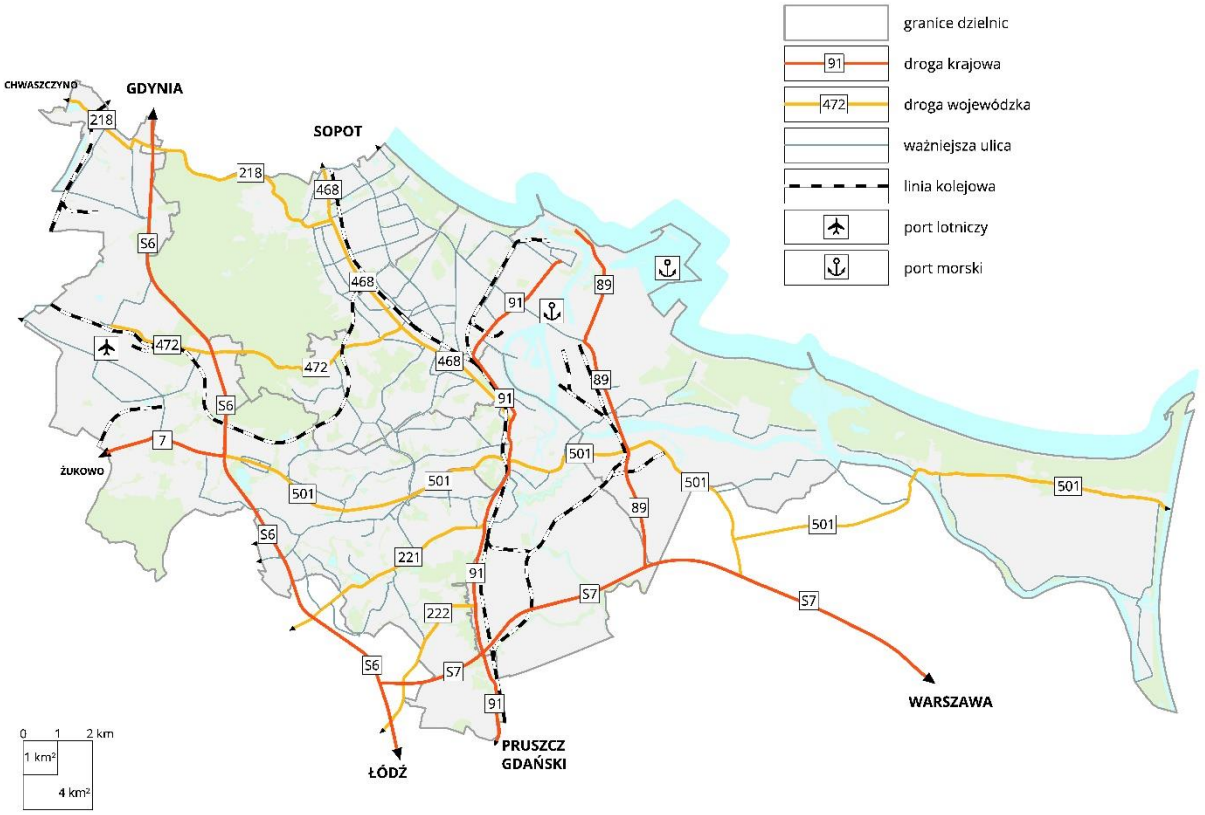
W celu wykorzystania pełnych możliwości korytarza niezbędne są dalsze inwestycje infrastrukturalne prowadzące do zapewnienia jego ciągłości, poprawy spójności i sprawności przewozowej – dotyczy to przede wszystkim dokończenia autostrady A1 i drogi ekspresowej S7 oraz realizacji odcinków ostatniej mili.

Powiązania drogowe

Powiązania zewnętrzne miasta zapewnia sieć dróg krajowych oraz wojewódzkich, na które składają się:

- autostrada A1;
- droga krajowa S6 przebiegająca Obwodnicą Zachodnią Trójmiasta (OZT – na terenie Gdańska al. Kazimierza Jagiellończyka);
- droga krajowa S7 przebiegająca Obwodnicą Południową Gdańska (OPG);
- droga krajowa 7 relacji Żukowo–Gdańsk – droga S6 węzeł Gdańsk Karczemki; w granicach Gdańska przebiega ulicą Kartuską;
- droga krajowa 89 relacji terminal promowy Westerplatte–węzeł Gdańsk Port w ciągu Obwodnicy Południowej Gdańska. Droga przebiega w całości na terenie miasta Gdańska, obejmując m.in. Trasę mjr. H. Sucharskiego;
- droga krajowa 91 relacji Gdańsk–Toruń–Łódź–Piotków Trybunalski–Radomsko–Częstochowa. W granicach Gdańska przebiega ulicami: Oliwską, Rybołowców, Wolności, Marynarki Polskiej, Jana z Kolna, Wałami Piastowskimi, Wałami Jagiellońskimi, Podwalem Grodzkim, Okopową, Traktem św. Wojciecha;
- droga wojewódzka 218 relacji Gdańsk–Chwaszczyno–Wejherowo–Krokowa. W granicach Gdańska przebiega ulicami: Opata Jacka Rybińskiego, przez Stary Rynek Oliwski, Spacerową i Kielnieńską;
- droga wojewódzka 221 relacji Gdańsk–Przywidz–Kościerzyna. W granicach Gdańska przebiega ulicami: Podmiejską, Małomiejską, Świętokrzyską;
- droga wojewódzka 222 relacji Gdańsk–Godziszewo–Starogard Gdański–Skórcz. W granicach Gdańska przebiega ulicą Starogardzką;
- droga wojewódzka 468 relacji Gdańsk–Sopot–Gdynia. W granicach Gdańska przebiega ulicami: Błędnik, al. Zwycięstwa, al. Grunwaldzką;
- droga wojewódzka 472 relacji droga wojewódzka 468–Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy. W granicach Gdańska przebiega ulicami: Słowackiego i al. Żołnierzy Wyklętych,
- droga wojewódzka 501 relacji Gdańsk–Przejazdowo–Gdańsk–Mikoszewo–Krynica Morska–Nowa Karczma. W granicach Gdańska obejmuje: al. Armii Krajowej, Podwale Przedmiejskie, ul. Elbląską, Turystyczną, Boguckiego.

Funkcjonujący układ powiązań zewnętrznych miasta wymaga dalszych inwestycji - dotyczy to w szczególności powiązań w kierunku zachodnim, których realizacja wraz z planowaną Obwodnicą Metropolii Trójmiejskiej (OMT) poprawi dostępność rdzenia metropolii.

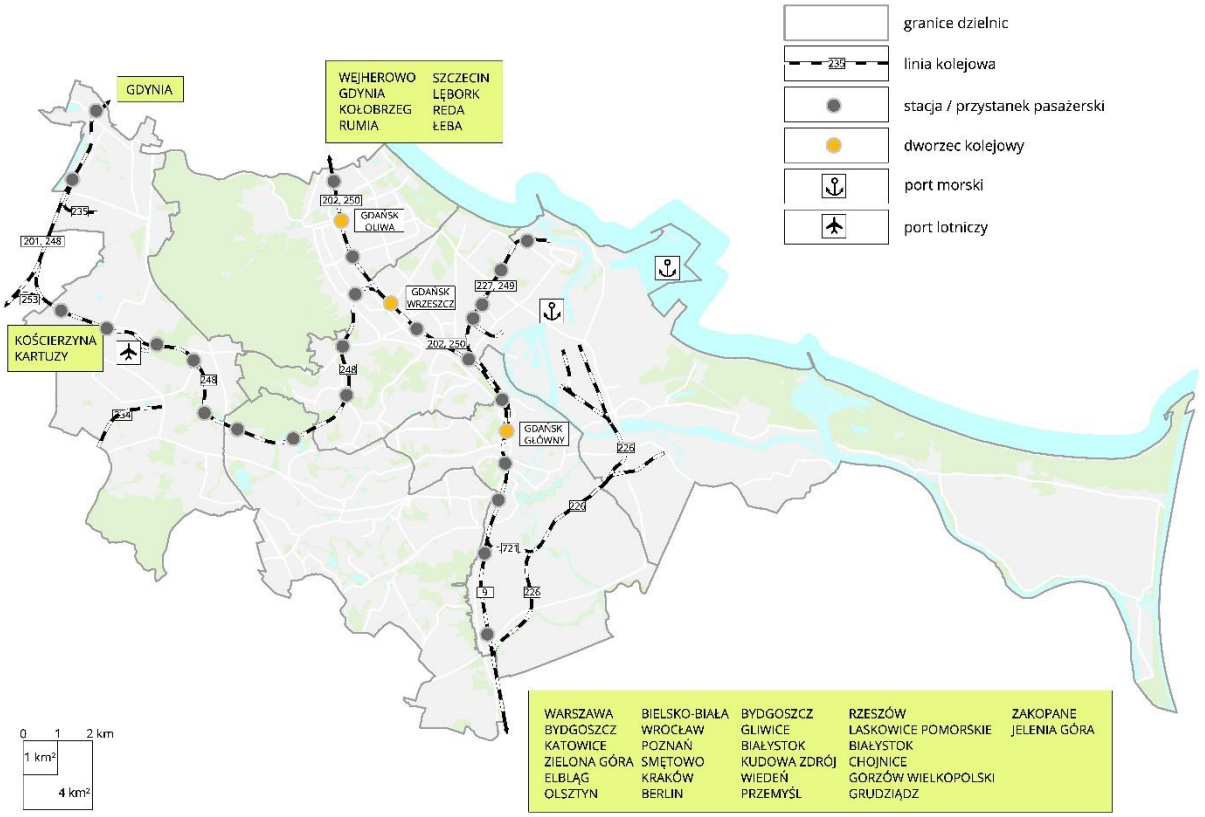
Ryc. 2.4. Drogi o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Źródło: opracowanie własne

Powiązania kolejowe

Infrastruktura kolejowa miasta zapewnia niezbędne warunki do funkcjonowania powiązań pasażerskich i towarowych w ujęciu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Obecnie oferowane połączenia umożliwiają bezpośredni dojazd do Berlina i Wiednia (relacje międzynarodowe), do największych metropolii w kraju (m.in. do: Warszawy, Poznania, Krakowa, Wrocławia), a także do ośrodków miejskich będących stolicami regionów (m.in. do: Bydgoszczy, Torunia, Rzeszowa, Lublina). Uzupełniane o połączenia regionalne (m.in. do: Kartuz, Kościerzyny, Elbląga) stanowią bogatą ofertę przewozową. Niezwykle ważne w powiązaniach kolejowych są przewozy towarów, w tym przewozy intermodalne, pochodzące m.in. z portu morskiego Gdańsk, a także z rafinerii gdańskiej. Takie przewozy organizowane są przez wielu przewoźników towarowych oferujących połączenia do terminali przeładunkowych w głębi kraju, skąd towary ekspediowane są już bezpośrednio do końcowego odbiorcy. Do stałych kierunków w kolejowych przewozach towarowych należy zaliczyć m.in.: Kutno, Sławków, Łódź, Swarzędz oraz Kąty Wrocławskie.

Rozwój infrastruktury kolejowej obsługującej powiązania zewnętrzne miasta wywołuje różne lokalne uciążliwości. Przykładem są problemy z intensyfikacją ruchu kolejowego po modernizacji korytarza E65, w ramach którego nie poprawiono jakości przekroczeń poprzecznych dla ruchu samochodowego, pieszego i rowerowego w Oruni.

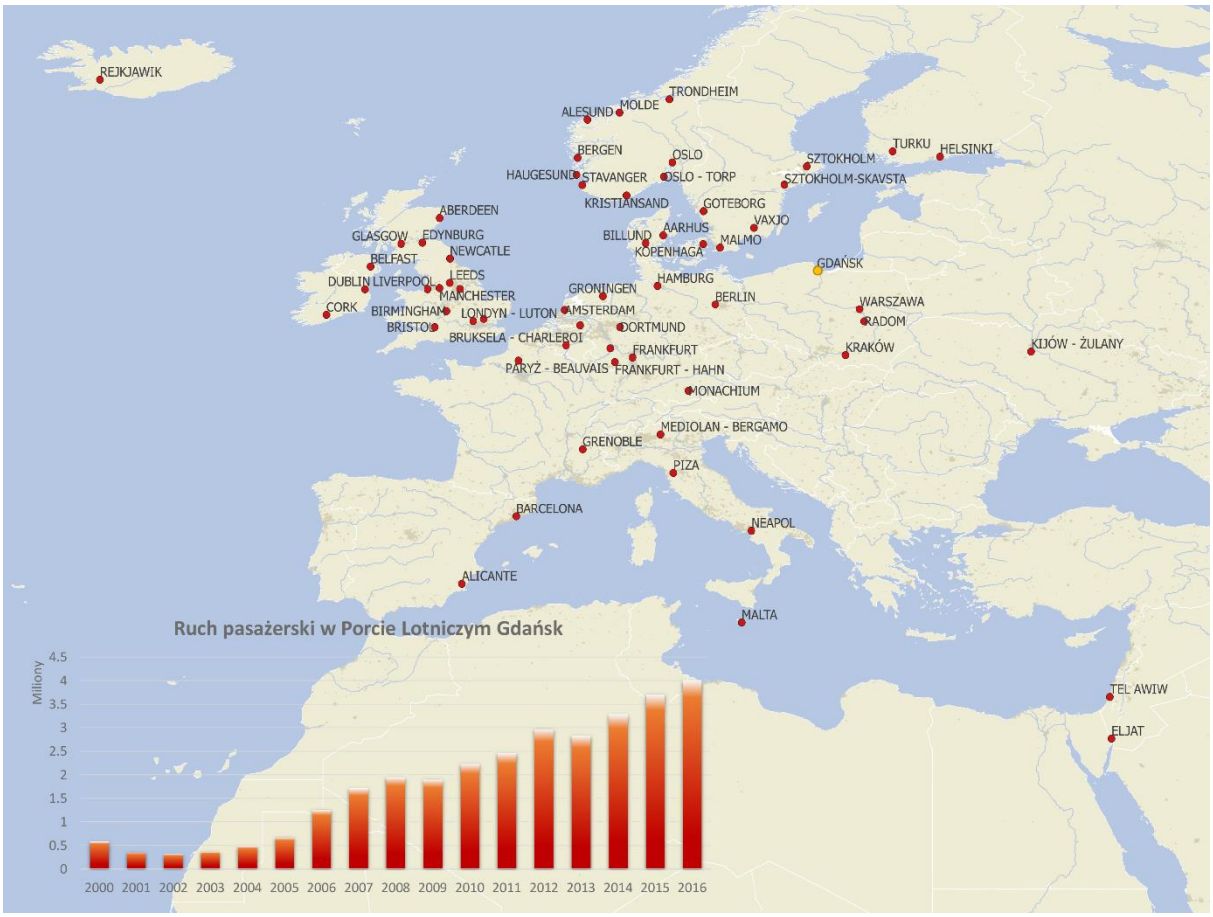

Ryc. 2.5. Sieć kolejowa w Gdańsku o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym

Źródło: opracowanie własne

Powiązania lotnicze

Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy jest elementem europejskiej sieci transportowej TEN-T, trzecim portem lotniczym w kraju pod względem liczby obsłużonych pasażerów (po porcie lotniczym im. Chopina w Warszawie i porcie lotniczym w Krakowie). W 2016 roku obsłużono w nim ok. 4 mln osób, co oznacza wzrost liczby pasażerów o 8% w stosunku do 2015 roku, oraz 5162 ton ładunków (podobnie jak w roku poprzednim). Znaczący wzrost ruchu związany jest między innymi z rosnącą ofertą połączeń lotniczych, modernizacją infrastruktury niezbędnej do sprawnego i bezpiecznego wykonywania operacji lotniczych. W 2016 roku lotnisko miało około 50 połączeń rejsowych z portami w kraju i w Europie oraz stale rosnącą liczbę połączeń czarterowych (ryc. 2.6). Port lotniczy wyposażony jest w drogę startową o długości 2800 m wykonaną z asfaltobetonu, usytuowaną na kierunku 11/29; drogę kołowania o nawierzchni asfaltowej, usytuowaną równolegle do drogi startowej, połączoną z nią ośmioma łącznikami; płyty postojowe i płytę do odladzania. W 2015 roku na kierunku 29 drogi startowej został uruchomiony system precyzyjnego podejścia ILS kat. II, co znacząco powiększyło możliwości wykonywania operacji w warunkach ograniczonej widoczności. Funkcjonują tu: nowoczesny terminal pasażerski T2 obsługujący pasażerów odlatujących i przylatujących oraz system parkingów lotniskowych. Dostępność do portu od strony lądu zapewniona jest przez ul. Słowackiego (transport indywidualny, transport autobusowy), jak również przez linię Pomorskiej Kolei Metropolitalnej.

Ryc. 2.6. Połączenia lotnicze portu lotniczego w Gdańsku (stan na 2017r.)

Źródło: opracowanie własne

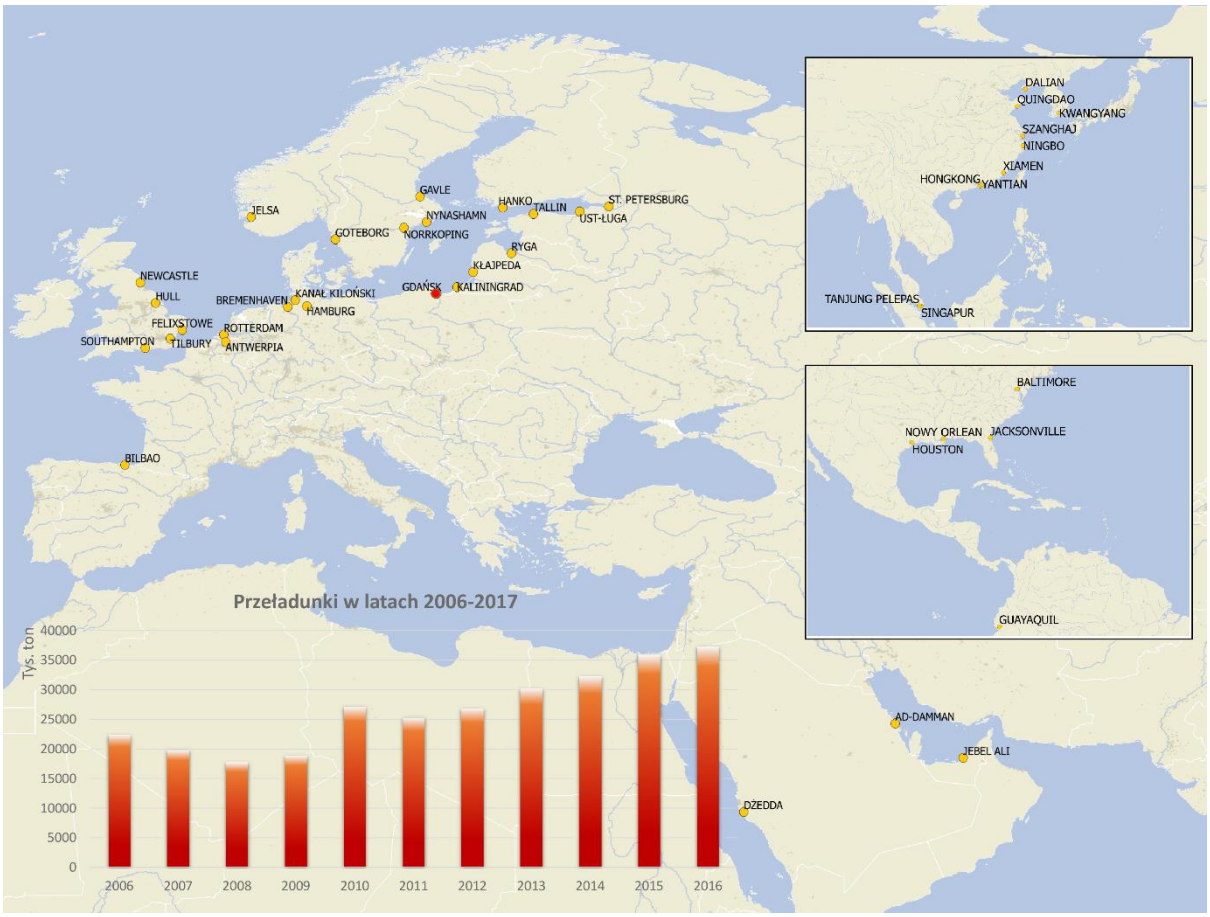
Powiązania wodne

Podstawowym elementem infrastrukturalnym w wodnych powiązaniach zewnętrznych miasta jest Port Morski Gdańsk obsługujący połączenia: towarowe, towarowo-pasażerskie i pasażerskie. Do stałych serwisów zawijających do portu zaliczyć można połączenia do: Belgii, Estonii, Finlandii, Holandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Norwegii, Rosji, Szwecji, a także do Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Singapuru, Malezji, Korei Południowej, Hiszpanii, Ekwadoru, Chin i Arabii Saudyjskiej (ryc. 2.7).

Obecnie port jest dobrze powiązany z krajową i międzynarodową siecią dróg przez Trasę Sucharskiego (droga krajowa 89) oraz Południową Obwodnicę Gdańska (droga krajowa S7), a także poprzez tunel pod Martwą Wisłą.

Spośród powiązań promowych funkcjonuje regularne połączenie pasażersko-samochodowe do Nynäshamn w Szwecji, które korzysta z pasażersko-towarowego terminalu promowego na Nabrzeżu Obrońców Westerplatte. Znajdują się tam: budynek dworca morskiego oraz trzy stanowiska cumownicze pozwalające na obsługę jednostek o długości 225 m. Terminal wyposażony jest także w place manewrowo-składowe, budynek magazynowy oraz bocznicę kolejową. Korzystają z niego również statki pasażerskie. W sezonie letnim funkcjonują wodne połączenia: z Helem statkami Żeglugi Gdańskiej wypływającymi z Rybackiego Pobrzeża oraz z Sobieszewem i Górkami Zachodnimi – tramwajami wodnymi.

Ze względu na niedostateczne zagospodarowanie śródlądowych dróg wodnych, zarówno pod względem charakteru, jak i parametrów żeglugowych (w szczególności dotyczy to Wisły), przewóz towarów ma obecnie charakter incydentalny, odgrywa więc marginalną rolę w systemie transportowym.

Ryc. 2.7. Połączenia wodne portu morskiego w Gdańsku (stan na 2017r.)

Źródło: opracowanie własne

Powiązania autobusowe

Szczególną rolę w zewnętrznej obsłudze transportowej miasta odgrywa krótkodystansowy transport autobusowy. W jego ramach funkcjonuje wielu przewoźników zapewniających połączenia z miejscowościami położonymi najbliżej rdzenia metropolii. Obsługa pasażerska zewnętrznych powiązań autobusowych odbywa się w trzech miejscach. Pierwszym jest dworzec autobusowy przy ulicy 3 Maja, pełniący jednocześnie funkcję dworca międzynarodowego oraz miejsca odjazdów autobusów krajowych i regionalnych. Wyposażenie obejmuje: zewnętrzne stanowiska przeznaczone dla odjeżdżających autobusów, poczekalnię i kasy w budynku dworca. Stan techniczny infrastruktury jest jednak na niskim poziomie. Zarówno budynek dworca, jak i stanowiska dla autobusów wymagają remontu, ponieważ nie spełniają współczesnych wymogów dla tego typu obiektów, w tym wymogów dla osób niepełnosprawnych. Drugim miejscem jest przystanek autobusowy przy ul. Podwale Grodzkie (w sąsiedztwie Hotelu Centralnego, dawnej przychodni kolejowej), z którego są kursy regionalne. Przewoźnicy regionalni przewożą stąd pasażerów w kierunkach: Pruszcz Gdański, Starogard Gdański, Tczew, Pszczółki. Trzecie miejsce to węzeł przesiadkowy Gdańsk Wrzeszcz, stąd wyjeżdżają autobusy regionalne w kierunku Kartuz i Kościerzyny. Brakuje tam jednak rozróżnienia na stanowiska obsługiwane przez autobusy miejskie i regionalne, co wpływa na brak czytelności obsługi pasażerów.

Obsługa zewnętrznych powiązań autobusowych, ze względu na rozproszenie miejsc obsługi podróżnych, obsługę połączeń przez różnych przewoźników i brak koordynacji oraz niski standard tej obsługi, nie spełnia współczesnych wymogów, co zniechęca do wyboru tego środka transportu.

Oddzielnym aspektem są połączenia międzynarodowe. Obecnie dzięki ofercie różnych przewoźników miasto dysponuje autobusowymi połączeniami m.in. z: Pragą, Berlinem, Wilnem, Kaliningradem, Bremą, Amsterdamem, Hannoverem, Düseldofem, Kijowem i Odessą. Oferta ta zmienia się dynamicznie, w zależności od

zapotrzebowania na tego typu przewozy. Połączenia krajowe również ciągle się rozwijają, aktualnie zapewnione są bezpośrednie powiązania ze wszystkimi największymi ośrodkami miejskimi, takimi jak: Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań.

2.4. Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot

Delimitacja i organizacja obszaru metropolitalnego

Pojęcie obszaru metropolitalnego zostało wprowadzone do polskiego prawodawstwa w 2003 roku i zdefiniowane w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako obszar wielkiego miasta oraz powiązanego z nim funkcjonalnie bezpośredniego otoczenia, ustalony w koncepcji zagospodarowania kraju[16]. Do obszarów metropolitalnych (OM) odniosła się także Strategia rozwoju kraju 2007–2015[17], jak również ówcześnie obowiązująca Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju[18]. Na poziomie planowania krajowego nie wskazano jednak konkretnych granic obszarów metropolitalnych.

Ryc. 2.8. Różne delimitacje obszaru metropolitalnego

Źródło: opracowanie własne

[16] Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, art. 2, pkt 9.
[17] Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015 przyjęta przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.
[18] Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (MP 2012 poz. 252).

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego z 2009 r.[19] (PZPWP) ze względów prawnych obszar metropolitalny zastąpiono obszarem aglomeracji Trójmiasta, przedstawiając go jako szczególny obszar problemowy, tj. kształtujący się obszar metropolitalny[20].

Delimitację obszaru aglomeracji jako potencjalnego obszaru metropolitalnego, przeprowadzoną na potrzeby sporządzenia PZPWP, uporządkowano według kryteriów problemowych charakterystycznych dla metropolii[21], tzn.:

- rozmieszczenia funkcji metropolitalnych;
- spójności infrastrukturalnej – wspólne dla części gmin systemy transportu, wodociągów, kanalizacji i gospodarki odpadami;
- potencjału ludnościowego – gęstość zaludnienia, przyrost naturalny, saldo migracji, liczba ludności w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców, procent ludności z wyższym wykształceniem.

Zaproponowaną w PZPWP delimitację obszaru metropolitalnego wstępnie zaakceptowały gminy dążące do zrzeszenia się. 15 września 2011 roku w Gdańsku z inicjatywy prezydenta miasta powołano stowarzyszenie Gdański Obszar Metropolitalny (stowarzyszenie GOM). Zaproszenie przyjęło początkowo 29 gmin woj. pomorskiego. Na potrzeby analiz przestrzennych do obszaru metropolitalnego zaliczono wszystkie gminy, które przystąpiły do stowarzyszenia GOM, oraz te, które do niego nie przystąpiły, ale leżały w granicach przystępujących powiatów. W ten sposób delimitowany obszar metropolitalny w 2012 roku liczył 58 gmin.

Kolejną delimitacją istotną dla obszaru metropolitalnego była ta zaproponowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (MRR)[22] przy okazji wyznaczania Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF), zgodnie z wytycznymi nowego KPZK 2030[23]. Przyjęto tu siedem wskaźników w trzech grupach: funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, morfologiczne.

Postulowana przez MRR delimitacja gdańskiego MOF-u (17 gmin), wykonana przez prof. P. Śleszyńskiego[24], była opiniowana m.in. przez marszałka województwa pomorskiego, który sugerował jego poszerzenie o 11 gmin. Tak ukonstytuowany MOF (28 gmin) jest zbieżny z delimitowanym w PZPWP obszarem Aglomeracji Trójmiejskiej. Aglomeracja ta nazywana jest też Obszarem Metropolii Trójmiasta, który jest tożsamy z obszarem funkcjonalnym Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego, konstytuowanego przez stowarzyszenie GOM. Różnice w nazewnictwie wynikają z mnogości podmiotów zajmujących się nim niezależnie, a także różnymi aspiracjami poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (JST).

Wyznaczenie granic MOF-u stało się inspiracją do kolejnych badań delimitacji i stref obszaru metropolitalnego konstytuowanych przez stowarzyszenie GOM. Wyznaczono wskaźnikowo centrum i obszar funkcjonalny metropolii przy jednoczesnym traktowaniu zewnętrznej granicy całego obszaru czy regionu metropolitalnego jako granicy dynamicznej uzależnionej głównie od woli politycznej jednostek samorządu terytorialnego[25].

Dotychczasowe doświadczenie i badania struktury obszaru metropolitalnego zaowocowały ujednolicaniem podejścia do tej kwestii wszystkich zainteresowanych. 13 kwietnia 2015 roku podpisano umowę o utworzeniu nowego stowarzyszenia Obszar Metropolitalny Gdańsk–Gdynia–Sopot w miejsce dotychczasowego GOM-u. 27 maja 2015 roku do struktur stowarzyszenia włączyła się nieobecna wcześniej Gdynia, jako jeden

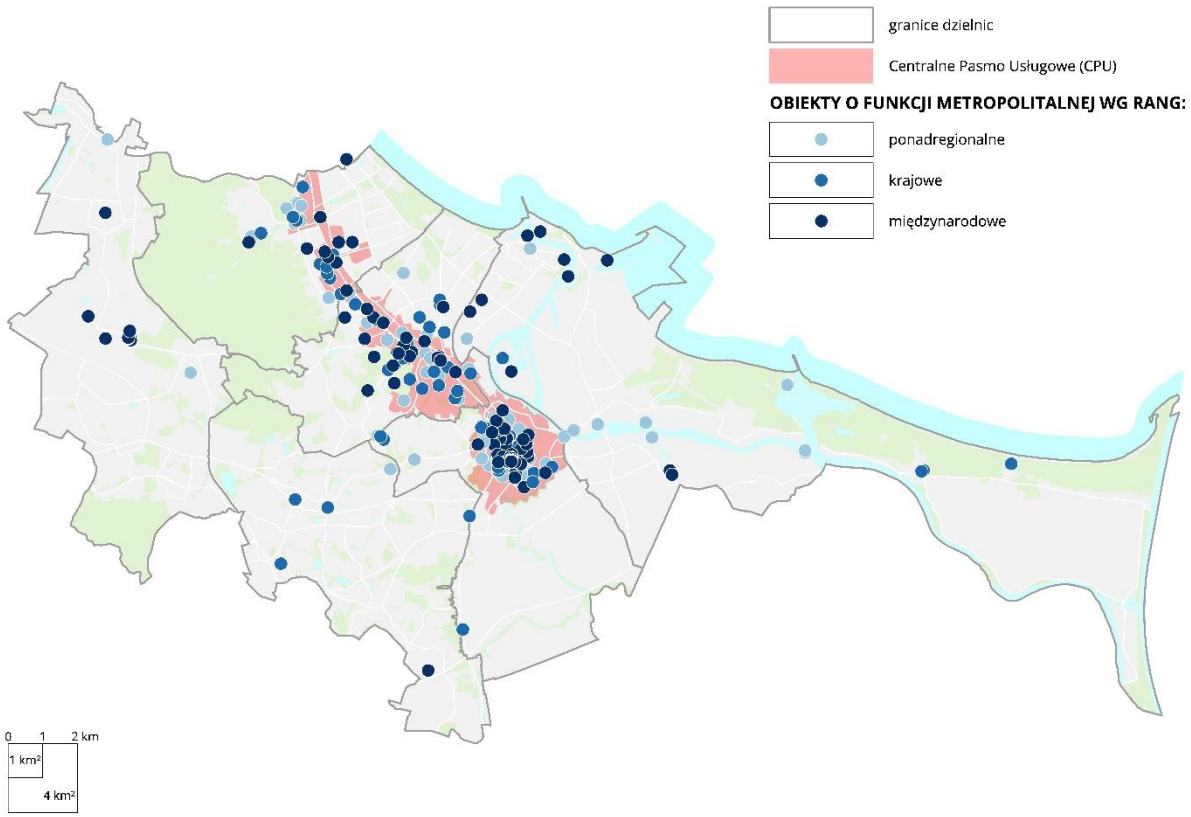
[19] Uchwała nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009 r. w sprawie zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2009 r. nr 172 poz. 9)
[20] Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego z 2009 r., s. 140.
[21] Strategia rozwoju województwa pomorskiego, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2000; Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2003, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, s. 143.
[22] Od 27.11.2013 r. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.
[23] Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. 2012 poz. 252).
[24] P. Śleszyński, *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Stolic Województw. Ekspertyza wykonana dla MRR*, IGiPZ PAN, Warszawa 2012.
[25] M. Turzyński, *Analiza delimitacji Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego i jego stref* [w:] Biuletyn Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, T. Kaczmarek (red.), IGSEiGP UAM, Poznań2015.

z fundamentów metropolii. Według stanu na 31 grudnia 2015 roku, do stowarzyszenia przynależały 53 jednostki samorządu terytorialnego, zaś w 2016 roku – już 57 jednostek, w tym 49 gmin i 8 powiatów ziemskich.

Obiekty i wydarzenia o znaczeniu metropolitalnym w Gdańsku

Obiekty i funkcje ponadregionalne wyższego rzędu, funkcjonalnie związane z obszarem międzynarodowym, ogólnokrajowym i ponadregionalnym[26] nazywamy metropolitalnymi. O pozycji miasta jako metropolii świadczą przede wszystkim obiekty i wydarzenia o międzynarodowym zasięgu, ich lokalizacja, zagęszczenie, korelacje wewnętrzne i zewnętrzne, ich holistyczne ujęcie oraz innowacyjność.

Na początku okresu transformacji w Gdańsku nie było znaczących firm i organizacji międzynarodowych, Gdańsk był jednak jedną z najbardziej rozpoznawalnych polskich marek na świecie, co wiązało się z oddziaływaniem politycznym[27]. Według stanu na koniec 2015 roku, w Gdańsku za metropolitalne uznano łącznie 255 obiektów i 20 wydarzeń, a wśród nich: 87 obiektów i 13 wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym (POL+), 71 obiektów i 5 wydarzeń o znaczeniu krajowym (POL) oraz 97 obiektów i 2 wydarzenia o znaczeniu ponadregionalnym (WOJ.+)[28] (por. ryc. 2.9, aneks 5). Spośród wszystkich 255 obiektów jeszcze przed 1989 rokiem istniała ponad połowa z nich, 25% powstało do 2004 roku, pozostałe powstały do 2014 roku.

Ryc. 2.9. Obiekty o znaczeniu metropolitalnym

Źródło: opracowanie własne

[26] W literaturze pojawiają się określenia regionu dotyczące zarówno całych państw, jak i ich części. Regionem może być nazywana dana część kraju, np.: region północny złożony z 3 województw lub region bałtycki złożony z krajów nadbałtyckich.

[27] *XXV-lecie samorządu*, BRG, Gdańsk 2015.

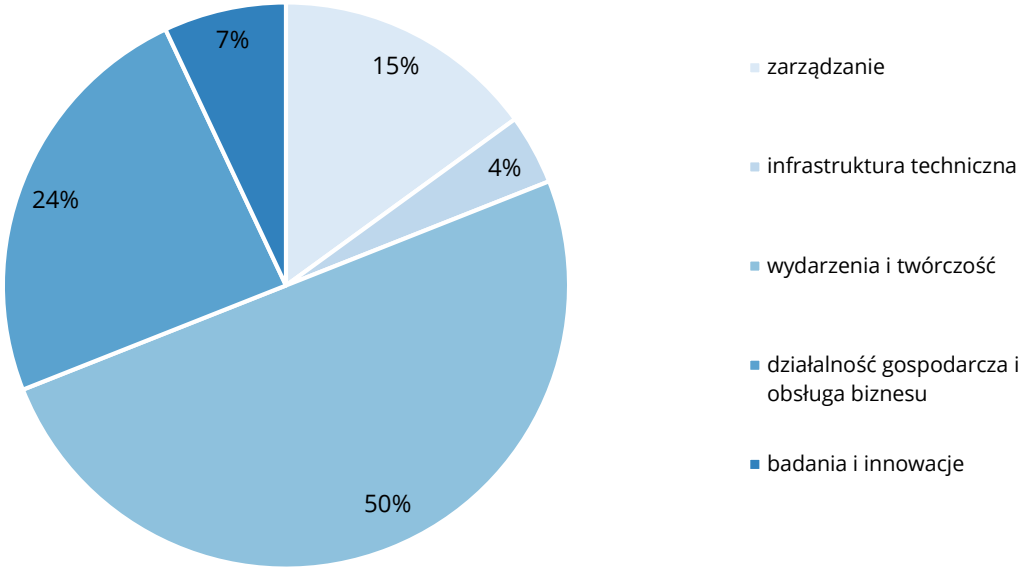
[28] Znaczenie obiektów i wydarzeń oznaczono skrótami roboczymi: POL+, POL, WOJ.+. Jako metodę wyznaczania oddziaływania obiektu i wydarzenia uznano:statutową działalność danego podmiotu (np. współpraca zagraniczna z uczelniami krajów UE – POL+; centrala krajowa banku – POL); główne ukierunkowanie działalności (np. obsługa turystów zagranicznych – POL+; wyższa szkoła skierowana głównie do studentów krajowych stanowiących zdecydowaną większość – POL); obsługiwany obszar (np. obszar północnej Polski – WOJ.+, region nadbałtycki – POL+); ranga i znaczenie danego obiektu (uczelnia mająca odsetek studentów spoza Polski, ale nieosiągająca wysokich miejsc w rankingach międzynarodowych – POL; mały oddział międzynarodowej korporacji koordynujący pewien zakres zadań w Europie Środkowej – POL+).

Najwięcej wydarzeń o znaczeniu metropolitalnym odbyło się po 1989 roku, wcześniej – zaledwie 5.

Obiekty o znaczeniu metropolitalnym, które powstały po 1989 roku, są w większym stopniu związane z rozwojem metropolii we współczesnym rozumieniu, opartym na międzynarodowej gospodarce, globalizacji, wysokich technologiach itp. Chodzi tu głównie o: media, instytucje otoczenia biznesu, przemysł wysokich technologii, wielkie i prestiżowe biurowce, hotele najwyższej rangi, wydarzenia kulturalne, sportowe i gospodarcze oraz związane z nimi obiekty[29].

Wzrost liczby najbardziej prestiżowych obiektów o znaczeniu metropolitalnym jest zbieżny z akcesją Polski do UE, czyli z otwarciem na Europę, perspektywami rozwoju nowych technologii i nowoczesnych branż, nowymi źródłami finansowania. Najważniejsze obiekty powstały po uchwaleniu SUiKZP 2007, należą do nich m.in.: stadion w Letnicy, hala widowiskowo-sportowa na granicy Gdańska i Sopotu czy Muzeum II Wojny Światowej w Śródmieściu.

Pod względem branżowym zbiór obiektów i wydarzeń o znaczeniu metropolitalnym można podzielić na sfery: 1) zarządzania, 2) infrastruktury, 3) wydarzeń i twórczości, 4) działalności gospodarczej i obsługi biznesu oraz 5) badań i innowacji.

Ryc. 2.10. Obiekty i wydarzenia o znaczeniu metropolitalnym według sfer

Źródło: opracowanie własne

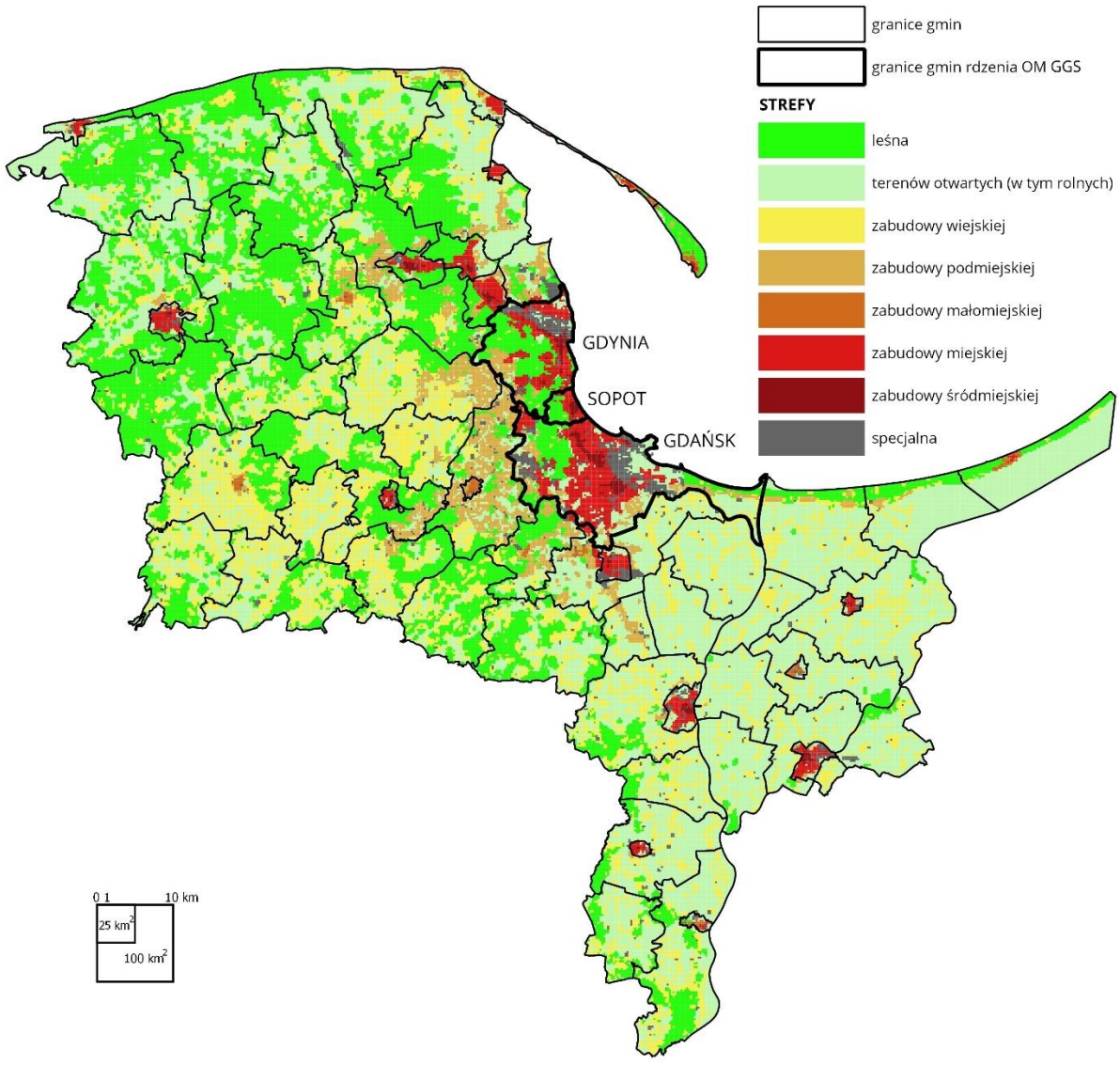
O metropolitalnym znaczeniu Gdańska świadczą też wydarzenia incydentalne. W latach 2007–2015 gościły tu znane osobistości, odbywały się ważne wydarzenia międzynarodowe: polityczne, sportowe (m.in. współorganizacja ME w piłce nożnej EURO 2012, MŚ w siatkówce mężczyzn 2014, MŚ w lekkoatletyce 2014), kulturalne oraz ważne dla miasta i Europy imprezy rocznicowe upamiętniające m.in. II wojnę światową, Solidarność, itp.[30]

Struktura obszaru metropolitalnego

Obok Gdyni i Sopotu Gdańsk tworzy rdzeń obszaru metropolitalnego. Cały obszar metropolitalny stanowi zaplecze dla Trójmiasta, mimo to największe oddziaływanie i powiązania znajdują się w granicach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego (MOF OW). Obszar ten jest podstawowym zapleczem oraz tzw. obszarem funkcjonalnym dla centrum. Poza uwarunkowaniami wynikającymi z powiązań funkcjonalnych w obszarze metropolitalnym wskazuje się jeszcze jedną, węższą strefę intensywnej urbanizacji,

[29] *XXV-lecie samorządu...*, s. 183–187.
[30] *Ibidem.*

stanowiącą najbliższe otoczenie Trójmiasta. Strefa ta jest wyznaczona na podstawie analiz zjawiska suburbanizacji (por. rozdz. 4) i stanowi określoną i amorficzną strukturę, którą w Planie zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego 2030 (PZPOM 2030) z 2016 roku[31] omówiono dokładniej i dopuszczono jej wypełnianie oraz krystalizację. Suburbia otaczają strefę miejską ciągnącą się od Wejherowa przez Trójmiasto do Pruszcza Gdańskiego. Ośrodki miejskie wykazują strukturę pasmową, która jest uwarunkowana położeniem między Zatoką Gdańską z jednej strony a krawędzią wysoczyzny z drugiej. Układ pasmowy tworzą struktury o charakterze wielkomiejskim wzdłuż głównego ciągu transportowego, z wieloma centrami o znaczeniu miejskim i metropolitalnym. Policentryczność całego Trójmiasta i, szerzej, całego zespołu siedmiu miast buduje jego tożsamość. W ramach tej struktury wskazuje się Metropolitalne Pasmo Usługowe, którego częścią jest Centralne Pasmo Usługowe (CPU). Inne koncepcje strukturalizacji wyróżniają trzy główne węzły: Gdańsk, Gdynię i Aeropolis – nową, współcześnie tworzącą się koncentrację funkcji miejskich na górnym tarasie, stymulowaną przez port lotniczy (rozdz. 14).

Ryc. 2.11. Strefy zagospodarowania obszaru metropolitalnego według metody transect

Źródło: Opracowanie własne wykonane na potrzeby PZPOM, Uwarunkowania, *Zagospodarowanie terenu – zróżnicowanie typów zabudowy*

[31] Część PZPWP 2030 przyjętego uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta (Dz.Urz. Woj.Pom. z 2017 poz. 603).

Zagospodarowanie przestrzenne w obszarze metropolitalnym wykazuje charakterystyczne dla takiego układu zróżnicowanie poziomów urbanizacji. Wykorzystując narzędzie transektu[32], wyznaczono osiem stref krajobrazowych niezależnie od podziałów i statusu administracyjnego, tj. podziału dychotomicznego na wieś i miasto[33]. Przynależność do strefy wskazano na podstawie występującego rodzaju zabudowy, jej intensywności, funkcji, charakteru układu i uśrednionej wysokości. Przynależność do stref zgeneralizowano, zapewniając ich ciągłość.

Centrum metropolii i jego otoczenie wykazują niespójność granic administracyjnych w stosunku do wyznaczonych stref zagospodarowania. Terenami leżącymi poza jurysdykcją miast są obszary tzw. adurbanizacji[34], tj. struktur typowo miejskich na terenie miejscowości wiejskich tuż przy granicy administracyjnej tych miast, m.in.: Gdańska, Gdyni i Pruszcza Gdańskiego (por. rozdz. 4.).

[32] Narzędzie planistyczne wprowadzone w końcu XX w. w USA, stosowane zarówno do analizy istniejącego zagospodarowania, jak i wyznaczania wytycznych do przyszłego zainwestowania. Metoda ta wyróżnia w krajobrazie 6 podstawowych stref, tzw. *Transect Zones*, które stały się podstawą systemu planistycznego opublikowanego pod nazwą SmartCode. Strefy te różnią się między sobą intensywnością zabudowy i charakterem zagospodarowania oraz zamieszkujących je społeczności. Parametry określające te wartości zmieniają się w kierunku od naturalnych przez strefy wsi i tereny podmiejskie do coraz intensywniej zagospodarowanych terenów miejskich aż po same centra miast i strefy specjalne.

[33] M. Turzyński, *Analiza delimitacji*..., s. 39–44.

[34] M. Turzyński, *Gdzie kończy się miasto a zaczyna wieś*, UŁ, Łódź 2014, s. 45.

3. Sfera zarządzania

Podziały administracyjne i funkcjonalne miasta

W 1999 roku dla celów planistycznych miasto zostało podzielone na 6 dzielnic urbanistycznych: Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwa, Południe, Zachód i Port, a każda dzielnica – na 3 do 6 jednostek urbanistycznych, czyli łącznie na 28 (patrz rycina na wewnętrznej stronie okładki). **Powyższa delimitacja jest podstawą opisów zjawisk przestrzennych zawartych w niniejszym studium, chyba że z kontekstu wynika inaczej**. Struktury urbanistyczne zostały zdelimitowane według kryteriów funkcjonalno-przestrzennych oraz historycznych. Ten podział jest utrzymywany w kolejnych edycjach dokumentu, co zapewnia ciągłość analiz i porównań programowo-przestrzennych i obrazuje współczesny stan rozwoju urbanizacji. Jednostki urbanistyczne wyróżniają się określonym charakterem zagospodarowania i dominującą funkcją. Pod uwagę wzięto także inne podziały w mieście, np.: obręby geodezyjne, rejony i obwody spisowe, rejony szkolne, granice parafii. Jednak całkowite ujednolicenie podziałów okazało się niemożliwe.

W granicach jednostek urbanistycznych wydzielono rejony transportowe, których używa się do modelowania podróży w celu określenia wielkości generowanego ruchu.

Podziały urbanistyczne są spójne, rozłączne i hierarchiczne. Jednostki urbanistyczne są podzielone na rejony transportowe, z kolei zespoły jednostek urbanistycznych tworzą dzielnice. W Gdańsku funkcjonuje również podział administracyjny na 34 jednostki pomocnicze samorządu gminnego nazywane dzielnicami. Idea powołania jednostek pomocniczych wynika z zasady subsydiarności działań administracji, nakazującej przekazywanie radom dzielnic określonych zadań samorządowych przez Radę Miasta Gdańska. Zasady tworzenia, łączenia, podziału czy znoszenia jednostek pomocniczych są określone w statucie miasta. Kluczowe znaczenie w delimitacji jednostek pomocniczych ma poczucie tożsamości mieszkańców poszczególnych rejonów miasta. W dzielnicach powoływane są: rada dzielnicy jako organ uchwałodawczy i zarząd dzielnicy z przewodniczącym na czele jako organ wykonawczy. W Gdańsku jednostki pomocnicze mają kompetencje opiniodawcze w sprawach dotyczących ich dzielnic oraz prowadzą różne inicjatywy lokalne (m.in. w ramach budżetu obywatelskiego), ale nie zajmują się sprawami z zakresu administracji publicznej, z wyjątkiem tych określonych w uchwałach RMG.

Podziały urbanistyczne i administracyjne, mimo że wynikają z odmiennych kryteriów delimitacyjnych, są spójne w niektórych rejonach miasta, np. jednostka urbanistyczna Oliwa Dolna składa się z trzech jednostek pomocniczych: Przymorze Wielkie, Przymorze Małe i Żabianka–Wejhera–Jelitkowo–Tysiąclecia. Podobnie jest z jednostkami urbanistycznymi Zaspa czy Oliwa Górna. Wyspa Sobieszewska ma takie same granice w obu podziałach, ale w pozostałych częściach miasta podziały nie są tożsame.

Powiązania z innymi dokumentami miejskimi i zewnętrznymi

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska jest opracowane w zgodzie z dokumentami o tej samej tematyce odnoszącymi się do obszaru kraju i obszaru województwa pomorskiego oraz z innymi dokumentami miejskimi. Są to opracowania przyjęte stosownymi uchwałami Rady Ministrów, sejmiku województwa i Rady Miasta, omawiające zagospodarowanie przestrzenne oraz strategię rozwoju. Poniżej omówiono najistotniejsze z nich.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)[35] to nadrzędny dokument dla wszystkich opracowań przestrzennych w Polsce. Zawiera wizję przestrzennego zagospodarowania Polski do roku 2030 oraz cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, m.in.:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej przez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

[35] Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. 2012 poz. 252).

Zgodnie z wizją KPZK przynajmniej do 2030 roku **w Polsce będzie postępował proces koncentracji ludności i działalności gospodarczej na obszarach funkcjonalnych dużych miast**, a także w średniej wielkości miastach i na otaczających je obszarach wiejskich. Proces ten jest związany z globalizacją gospodarki, występuje w większości krajów. Zespół miejski Gdańsk–Gdynia jest wskazany jako jeden z kilku ośrodków o podstawowym znaczeniu dla systemu osadniczego kraju i jego gospodarki.

Wymienione cele należy traktować jako obligatoryjne przy formułowaniu dokumentów planistycznych dla Gdańska, istotnej części jednego z ważniejszych miejskich obszarów funkcjonalnych kraju. Ponadto planowanie rozwoju wewnętrznego jest realizowane z uwzględnieniem potrzeby wzmacniania powiązań z innymi ośrodkami (stolicą kraju, pozostałymi tego samego poziomu oraz między metropolią a regionem).

Drugim równie istotnym dokumentem rangi ogólnokrajowej jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020 (KSRR)[36], która wyznacza cele polityki regionalnej w poszczególnych terytoriach w kraju, w tym obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do polityki publicznej o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

KSRR wprowadza instrumenty służące poprawie efektywności działań związanych z zarządzaniem rozwojem na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W KSRR sformułowano wizję rozwoju regionalnego: „W 2020 roku polskie regiony mają stanowić lepsze miejsce do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse rozwojowe we wszystkich regionach, oraz realizacji aspiracji i możliwości zamieszkujących je jednostek i wspólnot lokalnych".

Adekwatnie do dokumentów rangi krajowej zostały opracowane ich odpowiedniki dla województwa:

- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego[37],
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020[38].

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego przyjęto trzy cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa mające charakter ogólny i określające „stany docelowe przestrzeni" w perspektywie roku 2030:

C.1. Wysoka jakość przestrzeni zamieszkania i pracy
C.2. Konkurencyjna oraz wielofunkcyjna przestrzeń gospodarcza i bezpieczeństwo
C.3. Zachowane zasoby i walory środowiska
C.4. Uruchomione potencjały rozwojowe obszarów funkcjonalnych

Najistotniejszy dla Gdańska jest cel 4 odnoszący się do zidentyfikowanych obszarów funkcjonalnych, wśród których jako jeden z ważniejszych opisano miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego: Gdańsk, Gdynia, Sopot (Trójmiasto)[39].

Miasto Gdańsk wskazano też jako jeden z podstawowych elementów (koncentracje, pasma i strefy) Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej opisanego jako otwarta policentryczna koncentracja.

W odniesieniu do sieci osadniczej wyznaczono zhierarchizowaną, policentryczną sieć ośrodków, uwzględniającą specyfikę położenia ośrodka wojewódzkiego poza geometrycznym centrum regionu, którą m.in. tworzy ośrodek ponadregionalny Trójmiasto (Gdańsk, Gdynia i Sopot) jako jeden z biegunów rozwoju społeczno-gospodarczego kraju o znaczeniu europejskim, który w procesie konkurencji międzynarodowej tworzy coraz silniejszy węzeł koncentrujący funkcje metropolitalne, aktywność gospodarczą i potencjał innowacyjny oddziaływujący na polską przestrzeń i Region Bałtycki.

Natomiast w odniesieniu do pasm rozwojowych o Gdańsku wspomniano w ramach:

a) nadwiślańsko-zatokowego pasma rozwojowego,

[36] Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.
[37] przyjęty uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.
[38] Uchwała nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 r w sprawie przyjęcia Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020,
[39] Zgodnie z KPZK 2030 (s. 41), w skład podstawowych węzłów sieci powiązań funkcjonalnych miast w roku 2030 wchodzą: (...) Trójmiasto (Gdańsk–Sopot–Gdynia z głównym ośrodkiem miejskim w Gdańsku, dalej: Trójmiasto).

b) północnego pasma rozwojowego.

W kontekście wielofunkcyjnych stref miasto Gdańsk zostało objęte miejskim obszarem funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego.

W Planie wskazano zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa:
1) zasada racjonalności ekonomicznej – oznacza, że w ramach prowadzenia polityki przestrzennej uwzględniana jest ocena korzyści i strat społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych w długim okresie czasu;
2) zasada oszczędnego i efektywnego gospodarowania przestrzenią – oznacza intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny;
3) zasada minimalizowania energochłonności struktur – polegająca na kształtowaniu racjonalnych, z punktu widzenia transportu i konsumpcji energii, struktur przestrzennych;
4) zasada przezorności ekologicznej – oznacza stosowanie wszelkich możliwych środków zapobiegawczych w sytuacjach, gdy nie jest w pełni rozpoznany negatywny wpływ sposobu zagospodarowania na środowisko;
5) zasada kompensacji ekologicznej – polega na takim zarządzaniu przestrzenią, aby zachować zasoby biologiczne i równowagę przyrodniczą oraz wyrównywać szkody w środowisku wynikające z rozwoju przestrzennego, wzrostu poziomu urbanizacji i inwestycji niezbędnych ze względów społeczno-gospodarczych, a pozbawionych alternatywy neutralnej przyrodniczo;
6) zasada zintegrowanej ochrony – polega na integralnej ochronie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu dla utrzymania równowagi środowiska i poprawy warunków i jakości życia;
7) zasada spójności terytorialnej – polega na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o rozwój unikatowego potencjału poszczególnych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności wewnętrznej dzięki zintegrowanemu zarządzaniu rozwojem;
8) zasada redukcji napięć i konfliktów – polega na takim kształtowaniu przestrzeni, aby minimalizować negatywne skutki ekologiczne, społeczne, gospodarcze oraz estetyczne zagospodarowania przestrzennego na styku obszarów o różnych funkcjach i sposobach zagospodarowania przez przyjmowanie rozwiązań najmniej kolizyjnych;
9) zasada udziału społeczeństwa w planowaniu przestrzennym – polega na włączaniu społeczności regionalnej i lokalnych w proces kształtowania przestrzeni.

W ramach Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 opracowano Plan zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk–Gdynia–Sopot 2030 (plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego)[40]. W tym dokumencie wskazano trzy cele z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania obszaru metropolitalnego, które należy uwzględniać, opracowując Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska jest opracowane w zgodzie ze Strategią Rozwoju Miasta Gdańska 2030 Plus[41].

W celu realizacji strategii zostały opracowane programy operacyjne[42]. Przedstawiają one zadania i działania prowadzące do osiągnięcia przyjętych celów, wskazują potencjalne źródła ich finansowania oraz sposoby oceny efektów. W strategii wyznacza się kierunki rozwoju długofalowego, a programy operacyjne koncentruje się na krótszym czasie – do 2023 roku. Uwzględnia się obowiązujące w mieście rozmaite programy branżowe, zarówno te obligatoryjne, wymagane ustawami, jak i te fakultatywne, przygotowywane przez miasto w miarę potrzeb z własnej inicjatywy.

[40] Sporządzony na podstawie art. 39 ust. 6 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przyjęty uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.
[41] Uchwała nr LVII/1327/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2014 r. w sprawie przyjęcia dokumentu pn. Strategia Rozwoju Miasta Gdańska 2030 Plus.
[42] Uchwała nr XVII/514/15 Rady Miasta Gdańska z 17 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia dokumentu pn. Gdańsk Programy Operacyjne 2023.

Podstawy, kierunki i zasady rozwoju obejmują kilka najważniejszych dla Gdańska wartości: współpracę, otwartość, mobilność i kształcenie. Najważniejszy jest jednak podmiot rozwoju, czyli mieszkańcy, dlatego w programach operacyjnych zawarte są wskazane przez nich potrzeby i sposoby ich zaspokojenia.

Dziewięć obszarów programów operacyjnych to:
1) edukacja,
2) zdrowie publiczne i sport,
3) integracja społeczna i aktywność obywatelska,
4) kultura i czas wolny,
5) innowacyjność i przedsiębiorczość,
6) atrakcyjność inwestycyjna,
7) infrastruktura,
8) mobilność i transport,
9) przestrzeń publiczna.

Ponadto zakłada się w nich również działania rewitalizacyjne obszarów zdegradowanych, dążenie do wdrożenia zasady równych szans (integracja, szczególnie osób niepełnosprawnych i starszych), wspieranie aktywności społecznych, polepszanie bezpieczeństwa mieszkańców i ochrony środowiska oraz dalszy rozwój Gdańska w duchu idei miasta inteligentnego, tzw. Smart City.

Każdy z programów operacyjnych w mniejszym lub większym stopniu odnosi się do kwestii przestrzennych. Podsumowując, można wskazać dwa aspekty odnoszące się bezpośrednio do zakresu studium, a występujące w każdym z programów. Pierwszy to rozwój mniejszych, lokalnych obiektów i przestrzeni wspólnych. Ma to na celu wzmacnianie i stymulowanie drugiego aspektu – zwiększania i polepszania integracji oraz współpracy mieszkańców na rzecz pozytywnego rozwoju, w tym przestrzennego.

Z kolei osobno należy wymienić, jako odnoszące się do przestrzeni miasta w największym stopniu, cele strategiczne realizowane w ramach programów operacyjnych infrastruktura, mobilność i transport oraz przestrzeń publiczna. Są to m.in.:
- wzrost jakości życia,
- wzrost liczby mieszkańców zadowolonych z przestrzeni publicznej,
- poprawa jakości i dostępności terenów rekreacyjnych,
- wzrost udziału transportu publicznego, pieszego i rowerowego w podróżach mieszkańców,
- zrównoważone gospodarowanie i ochrona środowiska przyrodniczego,
- wzrost zadowolenia mieszkańców z dostępności i jakości usług publicznych.

W 2015 roku Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie polityki morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)[43]. Polityka ta opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju i powinna przynosić wymierne korzyści obywatelom i gospodarce narodowej, wynikające z nadmorskiego położenia naszego kraju oraz zasobów morskich. Celem strategicznym polityki morskiej jest zwiększenie udziału sektora gospodarki morskiej w PKB oraz wzrost zatrudnienia w tym sektorze. Priorytetowe kierunki rozwoju obejmują: wzmocnienie pozycji polskich portów morskich, zwiększenie konkurencyjności transportu morskiego i zapewnienie bezpieczeństwa na morzu. Jako ważne w dokumencie wskazano też: poprawę stanu środowiska morskiego i ochronę brzegu morskiego, stworzenie warunków do rozwoju gospodarki morskiej opartej na wiedzy, racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych środowiska morskiego, zrównoważone zarządzanie rybołówstwem morskim oraz usprawnienie zarządzania morskiego.

Porty morskie opisano jako istotne elementy infrastruktury państwa, łączące transport lądowy z morskim. Portami o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej są: Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście. Ich rozwój zakłada realizację przedsięwzięć poprawiających dostęp do nich od strony morza i lądu. Istotna

[43] Uchwała nr 33/2015 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie polityki morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku).

będzie też budowa i modernizacja nabrzeży, połączeń drogowych i kolejowych na ich terenie. W ramach rozwoju porty te mają uzyskać status centrów transportowo-logistycznych w regionie Morza Bałtyckiego, obsługujących również Europę Środowo-Wschodnią. Planowany jest też rozwój funkcji intermodalnych w portach należących do sieci TEN-T oraz do zielonych korytarzy transportowych. Wszystkie te działania powinny wzmocnić pozycję polskich portów w regionie Bałtyku i transeuropejskiej sieci transportowej.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 14 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu, w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Zadania o charakterze ponadlokalnym, które odnoszą się do obszaru Gdańska, zostały określone w dokumentach rządowych przyjętych przez Radę Ministrów, Sejm, właściwych ministrów oraz w dokumentach samorządowych w formie uchwał zarządu lub Sejmiku Województwa Pomorskiego. Są to dokumenty zawierające m.in. katalog przedsięwzięć stymulujących rozwój społeczno-gospodarczy przez rozwój funkcji portowej i rozbudowę lub modernizację infrastruktury technicznej na terenie miasta, a także ochrony brzegu morskiego i rozwój oferty turystyki wodnej i kulturalnej.

Zadania te zostały umieszczone w następujących dokumentach:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030[44],
- Master Plan dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 r.[45],
- Krajowy Program Kolejowy do 2023[46],
- Kontrakt Terytorialny dla Województwa Pomorskiego[47],
- Program wieloletni Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku[48],
- Program wieloletni Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego[49],
- Program Ochrony Brzegów Morskich[50],
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych – projekt IV aktualizacji[51],
- Regionalny Program Strategiczny w zakresie transportu. Mobilne Pomorze[52],
- Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej. Pomorska Podróż[53],
- Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska. Ekoefektywne Pomorze[54],
- Program Kompleksowy zabezpieczenia przeciwpowodziowego Żuław do roku 2030 – II etap 2016-2030[55],
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla Regionu Wodnego Dolnej Wisły,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Pomorskiego do 2036[56],
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030[57],

[44] Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. 2012 poz. 252).
[45] Uchwała nr 277 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie przyjęcia Master planu dla transportu kolejowego do 2030 r.
[46] Uchwała nr 162 Rady Ministrów z dnia 15 września 2015 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023 r.
[47] Uchwała nr 234 Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2014 r. zatwierdzająca Kontrakt Terytorialny dla Województwa Pomorskiego ze zmianami.
[48] Uchwała nr 31 Rady Ministrów z dnia 4 stycznia 2011 w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku" zmieniona uchwałą nr 174 Rady Ministrów z dnia 8 października 2013 roku oraz zaktualizowana uchwałą nr 53 Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2015 r.
[49] Uchwała nr 66 Rady Ministrów z dnia 12 maja 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą „Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego".
[50] Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich" (Dz.U. 2003, nr 67, poz. 621 ze zm.).
[51] Projekt IV Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oczekujący na przyjęcie przez Radę Ministrów.
[52] Uchwała nr 951/275/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 13 sierpnia 2013 r. Regionalny program strategiczny w zakresie transportu. Mobilne Pomorze.
[53] Uchwała nr 1080/286/13 Zarządu Województwa pomorskiego z dnia 24 września 2013 r. Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej. Pomorska Podróż.
[54] Uchwała Nr 931/274/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 8 sierpnia 2013 r. Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska. Ekoefektywne Pomorze.
[55] Zatwierdzony przez Sekretarza Stanu Ministerstwa Środowiska w maju 2010 r., zaakceptowany przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w marcu 2010 r.
[56] Uchwała nr 394/XXXVII/17 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 31 lipca 2017 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Pomorskiego.
[57] Uchwała nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 poz. 603).

– Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022[58].

Zadania ponadlokalne na terenie Gdańska ujęte w ww. dokumentach:

1) budowa, rozbudowa i przebudowa linii kolejowych:
– poprawa infrastruktury kolejowego dostępu do portu Gdańsk,
– projekt poprawy dostępu kolejowego do Portu Gdańsk (most oraz dwutorowa linia kolejowa 226),
– rozwój kolei aglomeracyjnej (SKM i PKM);
2) budowa, rozbudowa i przebudowa urządzeń infrastruktury portowej:
– modernizacja wejścia do portu wewnętrznego w Gdańsku – etap III,
– modernizacja układu falochronów osłonowych Portu Północnego,
– modernizacja toru wodnego do Portu Północnego,
– modernizacja portu wewnętrznego w Gdańsku,
– rozbudowa sieci kolejowej i drogowej w porcie Gdańsk,
– Gdańsk Port Północny – budowa portu schronienia dla statków znajdujących się w niebezpieczeństwie i zagrażających katastrofą ekologiczną wraz z infrastrukturą falochronu osłonowego oraz zaporą przeciwrozlewową,
– budowa infrastruktury portowej do odbioru ścieków sanitarnych oraz zasilania statków w energię elektryczną;
3) budowa i rozbudowa przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, gazów i energii elektrycznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą:
– rozbudowa stacji transformatorowej Gdańsk Błonia,
– budowa źródła rezerwy interwencyjnej w stacji transformatorowej Gdańsk Błonia,
– II nitka Rurociągu Północnego (Płock–Gdańsk);
4) budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania:
– budowa i modernizacja systemu odprowadzania wód opadowych w ramach kontynuacji programu ochrony wód Zatoki Gdańskiej,
– budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej wraz z budową układów tłocznych i modernizacją przepompowni ścieków w ramach aglomeracji ściekowych powyżej 2.000 RLM,
– inwestycje wynikające z Planu gospodarki odpadami;
5) budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń regulacji przepływów, ochrony przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód i urządzeń melioracji wodnych oraz ochrony brzegu morskiego:
– przebudowa ujścia Wisły etap II. Realizacja,
– przebudowa stopnia wodnego Przegalina na Martwej Wiśle,
– przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Motławy i Czarnej Łachy,
– przebudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Raduni, Kłodawy, Bielawy,
– odbudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Motławy na terenie miasta Gdańska od km 4+850 do 7+510,
– przystosowanie koryt rzek do przeprowadzania wód wezbraniowych: rzeka Radunia w km 0+000+6+300, 8+950-11+000,
– budowa prawego wału Opływu Motławy od ul. Zawodników do ul. Elbląskiej,
– budowa zrzutu z Kanału Raduni (km 4+100) na wysokości ul. Serbskiej do rzeki Motławy,
– przebudowa pompowni polder Płonia,
– przebudowa układów odwodnieniowych polderów Olszynka, Rudniki i na Wyspie Sobieszewskiej,
– podwyższenie umocnień brzegowych Martwej Wisły na obszarze Gdańska do rzędnych wynikających z map zagrożenia powodzią od morskich wód wewnętrznych,
– sztuczne zasilanie – umocnienia brzegowe Górki Wschodnie km 56,9-59,0,

[58] Uchwała nr: 321/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie przyjęcia projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

- sztuczne zasilanie – umocnienia brzegowe ujście Wisły Śmiałej–Stogi km 60,1-63,05,
- umocnienia brzegowe Westerplatte km 67,45-69,1,
- sztuczne zasilanie – umocnienia brzegowe Nowy Port–Orłowo km 69,2-81,1,
- monitoring i badania dotyczące ustalenia aktualnego stanu brzegu morskiego Zatoki Gdańskiej;

6) budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów państwowych szkół wyższych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- Kajakiem przez Pomorze - zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej – Poprawa bezpieczeństwa na szlakach kajakowych poprzez rozbudowę i poprawę standardu infrastruktury turystycznej, w szczególności kajakowej oraz działania promujące tę formę aktywnej turystyki,
- Pomorskie Trasy Rowerowe o znaczeniu międzynarodowym R-10 i WTR R-9 - wybudowanie dwóch oznakowanych szlaków rowerowych z dedykowaną infrastrukturą o międzynarodowych standardach,
- rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej - Rozbudowa i rozwój markowego i zintegrowanego produktu turystycznego charakteryzującego się wysoką konkurencyjnością w kraju i zagranicą,
- budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku,
- modernizacja i przebudowa parteru z częścią piwnicy obiektu Wielka Zbrojownia w ramach programu Zbrojownia Sztuki,
- remont kapitalny i prace konserwatorskie wraz z adaptacją do nowych funkcji i z wyposażeniem Domu Dobroczynności, Sierocińca (Spendhaus) Güntera Grassa,
- rewaloryzacja i adaptacja kościoła św. Jana w Gdańsku na Centrum św. Jana – etap II,
- rozwój zasobów kultury przez modernizację Dużej Sceny Teatru Wybrzeże,
- budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego,
- rozbudowa i przebudowa Archiwum Państwowego w Gdańsku,
- adaptacja budynku UMWP przy ul. Augustyńskiego na cele biurowe wraz z budową wielopoziomowego parkingu,
- Krajowe Centrum Inżynierii Kosmicznej w ramach projektu Radioteleskop 90 m – Narodowego Centrum Radioastronomii i Inżynierii Kosmicznej,
- stworzenie warunków do rozwoju edukacji ekologicznej na terenie województwa pomorskiego.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego wykaz inwestycji celu publicznego[59] jest listą otwartą i może być uzupełniany o nowe:

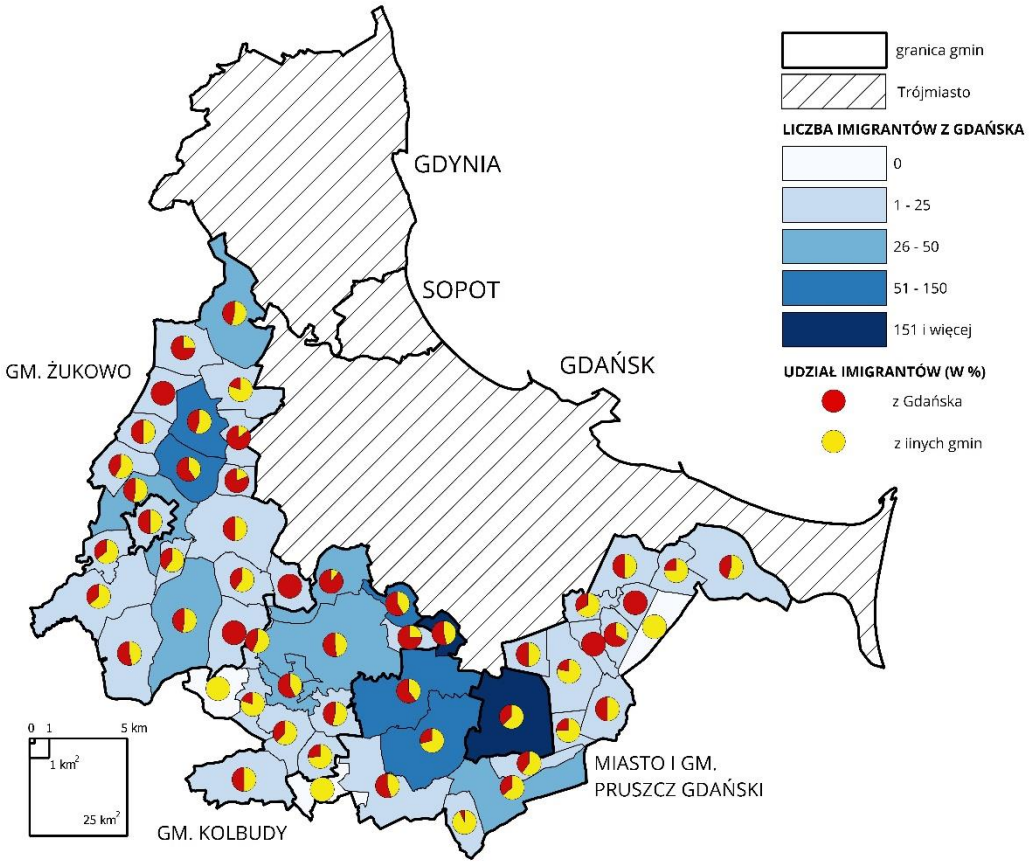
- stanowiące ustalenia Planu (bez konieczności jego aktualizacji) w przypadku zadań wpisujących się w realizację kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa i wskazanych wśród przedsięwzięć polityki przestrzennej, gdy zostały uwzględnione w wieloletniej prognozie finansowej województwa;
- w wyniku zaktualizowania Planu i dodania nowych zadań na podstawie dokumentów przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, gdy nie wynikają z kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa i nie zostały wskazane w indykatywnym wykazie przedsięwzięć polityki przestrzennej.

[59] Ustalając wykaz inwestycji publicznych, wyodrębniono te zadania, dla których należy określić sposoby zagospodarowania i warunków zabudowy.

4. Suburbanizacja

Zjawisko suburbanizacji obserwowane jest w Gdańsku i całej Polsce od początku lat 90. i ma swoje korzenie w niespójnym prawie, kilkukrotnych różnicach cen gruntów między miastem a wsią, ale też w dążeniu mieszkańców do polepszania warunków środowiska zamieszkania. Inercja starego systemu utrwalana w kolejnych dokumentach planistycznych gmin podmiejskich prowadzi do eskalacji zjawiska.

Na początku okresu przemian gospodarczych, tj. w latach 90. XX wieku i na początku XXI wieku, zjawisko to przybierało niemal wyłącznie formę chaotycznej indywidualnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenach wiejskich przylegających do miasta oraz w bardziej odległych miejscowościach. Z czasem obszary te zaczęły się różnicować, wkraczała zabudowa usługowa, zorganizowana zabudowa deweloperska, zarówno jednorodzinna wolnostojąca i szeregowa, jak i wielorodzinna.

Ryc. 4.1. Migracje z Gdańska do 4 gmin podmiejskich

Źródło: M. Turzyński, *Gdzie kończy się miasto a zaczyna wieś*, KWoM, UŁ, Łódź 2014, s. 43

Przełom wieków XX i XXI przyniósł eksplozję suburbanizacji. Od 2005 roku w gminach otaczających Trójmiasto saldo migracji przekraczało 20–30‰ (por. rozdz. 6.1). Najwyższe saldo wśród gmin sąsiadujących z Gdańskiem odnotowała gmina wiejska Pruszcz Gdański (46‰ w 2011 r.). Innymi gminami przyciągającymi tak wiele osób były Żukowo i Kolbudy (ryc. 4.1). Niskim saldem migracji charakteryzują się gminy żuławskie (Cedry Wielkie, Stegna), które ze względu na warunki fizyczno-geograficzne nie są poddawane silnej presji urbanizacyjnej.

Emigranci z Gdańska wyprowadzają się głównie do najbliższych wsi podmiejskich, leżących tuż przy granicy miasta. Są to: Chwaszczyno, Banino, Pępowo (gm. Żukowo), Kowale i Otomin (gm. Kolbudy) czy Borkowo, Straszyn i Rotmanka (gm. Pruszcz Gdański).

Imigranci w miejscowościach podmiejskich pochodzą głównie z Gdańska i nadal identyfikują się w większym stopniu z Gdańskiem niż z gminą swojego nowego zamieszkania[60].

Suburbanizacja jest zjawiskiem wewnętrznie zróżnicowanym. Proces ten polega nie tylko na ucieczce mieszczan na wieś, ale także wykraczaniem miasta poza obecne granice administracyjne. Rozrastają się peryferyjne i odseparowane wsie i miasteczka, których rozwój generowany jest migracjami z miasta centralnego.

Dla zbadania zasięgu urbanizacji wsi wybrano 11 wskaźników świadczących o rozwoju bądź będących jego stymulatorami, które w efekcie dały syntetyczny wskaźnik suburbanizacji[61]. Dane agregowano według obrębów geodezyjnych w gminach wiejskich oraz według jednostek urbanistycznych w miastach. Najwyższe wartości wskaźnika syntetycznego pozwoliły na wyznaczenie granicy suburbanizacji w obszarze podmiejskim Trójmiasta. W granicach obszaru suburbanizacji wskazano także obszar tzw. adurbanizacji[62] (łac. *ad* 'przy') rozumianej jako rozwój struktur miejskich na obszarze wsi tuż przy granicy administracyjnej miasta, generowany przez mieszkańców miasta centralnego. Jej warunkiem jest ciągłość zabudowy miasta i terenów podmiejskich. Adurbanizacja to zatem ekspansja miasta na tereny wiejskie ze wszystkimi tego konsekwencjami (ryc. 4.2).

Przyglądając się zabudowie podmiejskiej Gdańska, można wyznaczyć dwa nurty urbanizacji wsi:

- ucieczka mieszkańców za miasto – mieszkańcy poszukują działek lub budynków blisko miasta,
- „wyciekanie miasta" poza swoje granice – deweloperzy realizują zabudowę miejską przy granicach miasta i następnie, wykorzystując walory lokalizacyjne, przekraczają je.

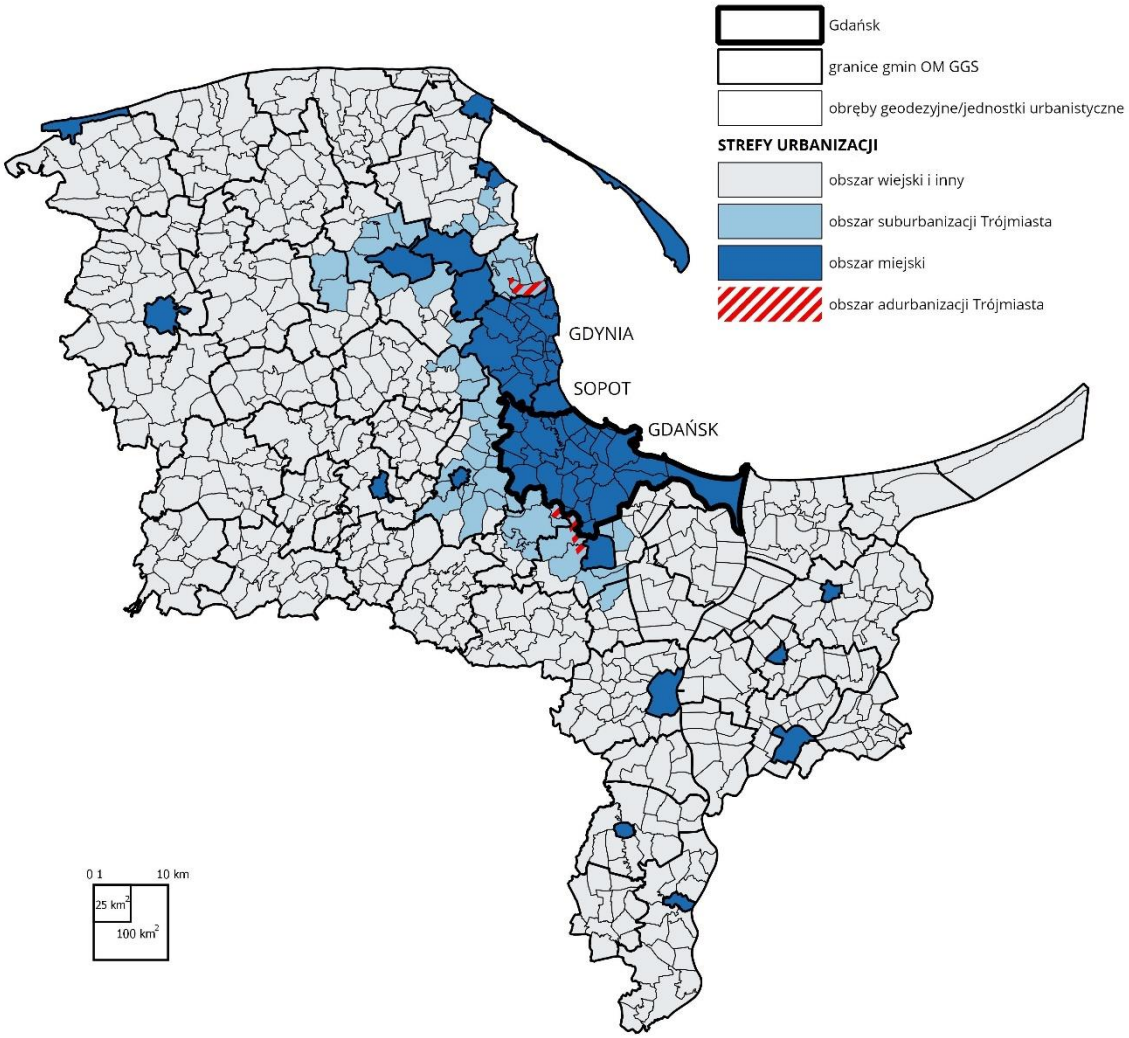
Osiedla wielorodzinne „przyklejone" z zewnątrz do granicy miasta, a oderwane od tkanki urbanistycznej wsi czy gminy, do której formalnie należą, są obszarami problemowymi tego miasta, mimo iż znajdują się już poza kompetencjami jego władzy. Osiedla wielorodzinne w Borkowie czy Kowalach są kontynuacją zabudowy miejskiej i stają się argumentem do dalszego jej rozwoju. W miejscowościach o takim charakterze, położonych blisko Gdańska mieszka około 10 tys. osób. Kolejne niemal 20 tys. osób zamieszkuje miejscowości graniczące z Gdańskiem, ale w odseparowanej od miasta strukturze urbanistycznej.

Występowanie struktur miejskich poza granicą administracyjną miasta potwierdzają też inne badania, m.in. analiza skupień wykonana dla Gdańska i miejscowości sąsiednich, pokazująca grupy podobnych obszarów[63]. Badania dowodzą, że rejony o strukturze wybitnie miejskiej są właściwe nie tylko dla Gdańska czy Pruszcza Gdańskiego, lecz także dla wybranych miejscowości wiejskich, takich jak: Kowale, Borkowo, Straszyn i Juszkowo, gdzie wyraźnie rysują się wskazane skupiska.

Granicami intensywnego zagospodarowania, które jest charakterystyczne dla miasta, stają się nie tyle granice administracyjne gminy albo granice wyznaczonych w dokumentach strategicznych stref urbanizacji, lecz bariery naturalne i ważne elementy infrastruktury. Tylko bariery fizyczne w terenie ograniczają rozwój zabudowy.

Ze względu na zróżnicowany rozwój i jego bariery, a także na strukturę urbanistyczną, strefy suburbanizacji można podzielić na dwie części. Pierwsza to zbiór samodzielnych (lub w miarę samodzielnych) jednostek stanowiących „sypialnie" miast centralnych aglomeracji. Układy urbanistyczne tych jednostek są często nie w pełni wykształcone, zabudowa rozwija się tam „wyspowo", pozostawiając wiele terenów pustych. Są to jednostki wyraźnie od miasta odseparowane, np. Banino, Chwaszczyno, Pępowo, Leźno i Lublewo. Drugą, odmienną strukturą urbanistyczną, powiązaniami funkcjonalnymi i poczuciem przynależności mieszkańców charakteryzuje się wyznaczony obszar adurbanizacji.

[60] Por. M. Turzyński, *Gdańsk a jego suburbia. Studium przypadku miasta i gminy Pruszcz Gdański*, BRG, Gdańsk 2012, s. 38.
[61] *Analizy urbanistyczno-funkcjonalne GOM, cz.* 1, Osadnictwo, M. Turzyński (red.), BRG, Gdańsk 2015; M. Turzyński, *Gdzie kończy się miasto…*, s. 39–53.
[62] M. Turzyński, *Gdzie kończy się…*, s. 45.
[63] M. Turzyński, *Bariery i czynniki rozwoju osadnictwa strefy podmiejskiej Gdańska,* KWoM UŁ, Łódź 2015, s. 39–54.

Ryc. 4.2. Strefy urbanizacji

Źródło: *Analizy urbanistyczno-funkcjonalne GOM*, cz. 1, Osadnictwo, M. Turzyński (red.), BRG, Gdańsk 2014

Powiązanie funkcjonalne Gdańska z całym obszarem metropolitalnym, a szczególnie z bezpośrednim otoczeniem, oraz procesy miastotwórcze przekraczające granice administracyjne miasta wymagają wyznaczania kierunków rozwoju i odpowiadających im działań uwzględniających rzeczywistą strukturę urbanistyczną. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na poziomie lokalnym jest zadaniem własnym gminy, ale struktura urbanistyczna, którą ma ono kształtować, nie odpowiada często obszarom jurysdykcji gmin. Wymaga więc to podejścia ponadlokalnego w formie większej, ponadustawowej współpracy gmin w: planowaniu przestrzennym, porozumieniach międzygminnych czy współpracy w ramach sformalizowanych struktur obszaru metropolitalnego.

Obszar Metropolitalny Gdańsk–Gdynia–Sopot jest metropolią europejską *in statu nascendi*. Gdańsk jest głównym miastem OM G-G-S i jego rozwój jest nierozerwalnie związany z rozwojem Obszaru. Proces ten jest wspierany dzięki efektowi synergii. Suburbanizacja dotykająca także OM G-G-S jest zjawiskiem zagrażającym harmonijnemu i zrównoważonemu rozwojowi i jakości życia mieszkańców.

II

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

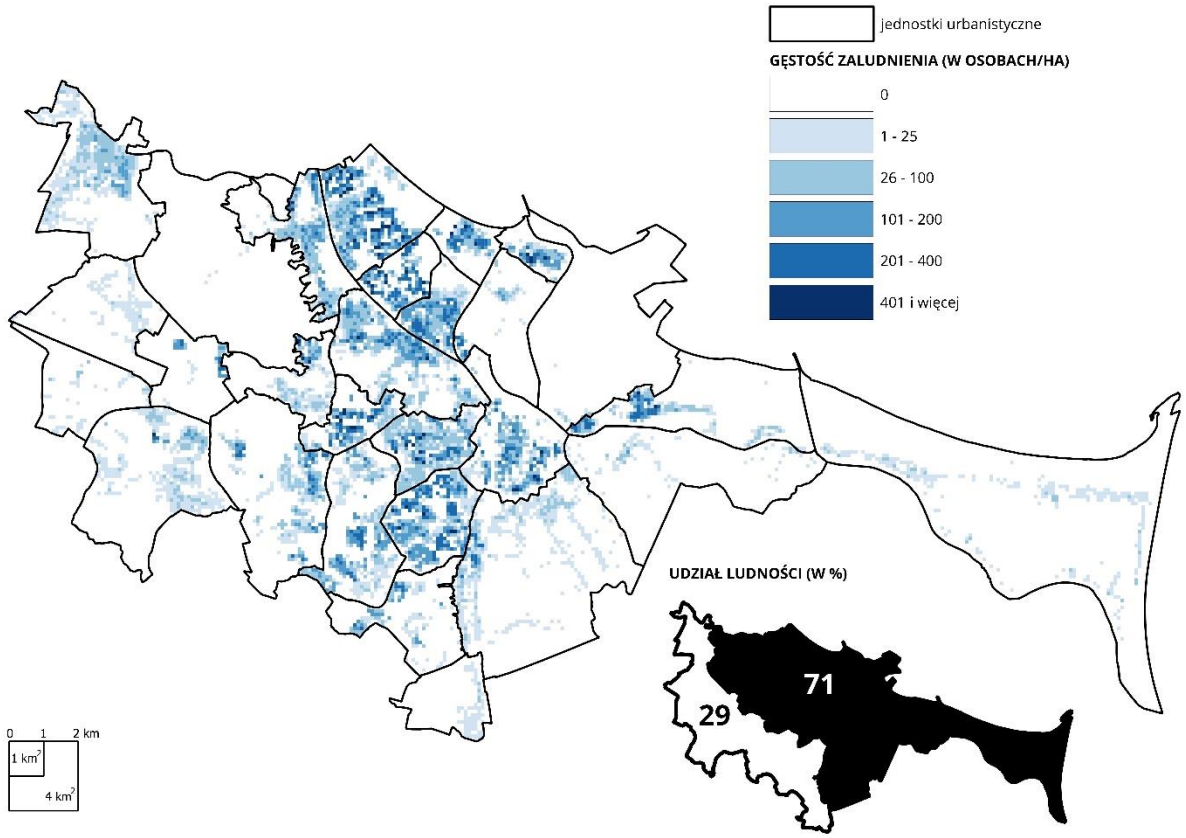
II. Uwarunkowania wewnętrzne

5. Społeczeństwo

5.1. Stan i struktura ludności w Gdańsku, migracje

Liczba ludności według meldunków i bilansów GUS-u

Liczba mieszkańców Gdańska w 2015 roku wynosiła 462 249 (wg bilansów GUS-u[64]), co stanowiło 20% ludności województwa pomorskiego oraz 61,9% ludności Trójmiasta. Według meldunków liczba ta wynosiła około 439 500. Zameldowanych w obszarze dolnego tarasu było 71% mieszkańców, a jedynie 29% – na górnym tarasie, tj. w dzielnicach rozwojowych miasta (por. ryc. 5.1). Najwięcej ludności jest w jednostkach urbanistycznych Oliwa Dolna i Chełm, a najmniej – w Lasach Oliwskich i Stogach Portowych. Gęstość zaludnienia wynosiła 16,5 os/ha. Największą gęstość zaludnienia odnotowano w jednostkach urbanistycznych Zaspa (83 os/ha) i Chełm (82 os/ha), a najmniejszą – na Stogach Portowych (0,2 os/ha) i w Lasach Oliwskich (0,03 os/ha).

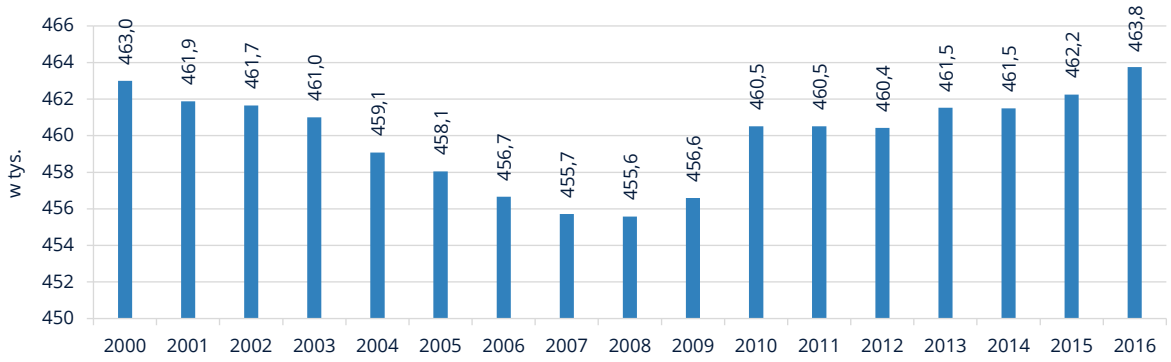

Ryc. 5.1. Gęstość zaludnienia w Gdańsku w 2015 r. według meldunków.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji Ludności UMG

W latach 2000–2008 liczba mieszkańców zmalała o ponad 7 tys., jednak od 2009 roku można zaobserwować zwiększenie tej liczby. Od 2010 roku liczba ludności stabilizuje się na poziomie 460,5–462 tys., w 2015 r. wzrosła do 462,2 tys. (por. ryc. 5.2).

[64] Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za rok 2015, Urząd Statystyczny w Gdańsku2016, Urząd Miejski w Gdańsku.

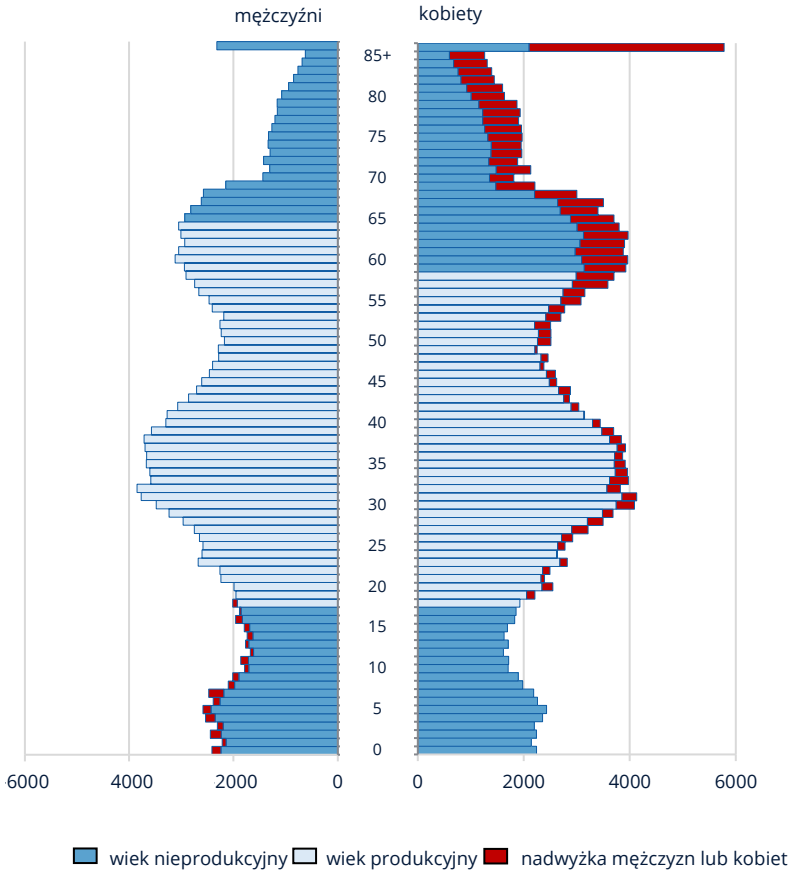

Ryc. 5.2. Liczba ludności Gdańska w latach 2000–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl/bdl/.

Struktura wiekowa ludności

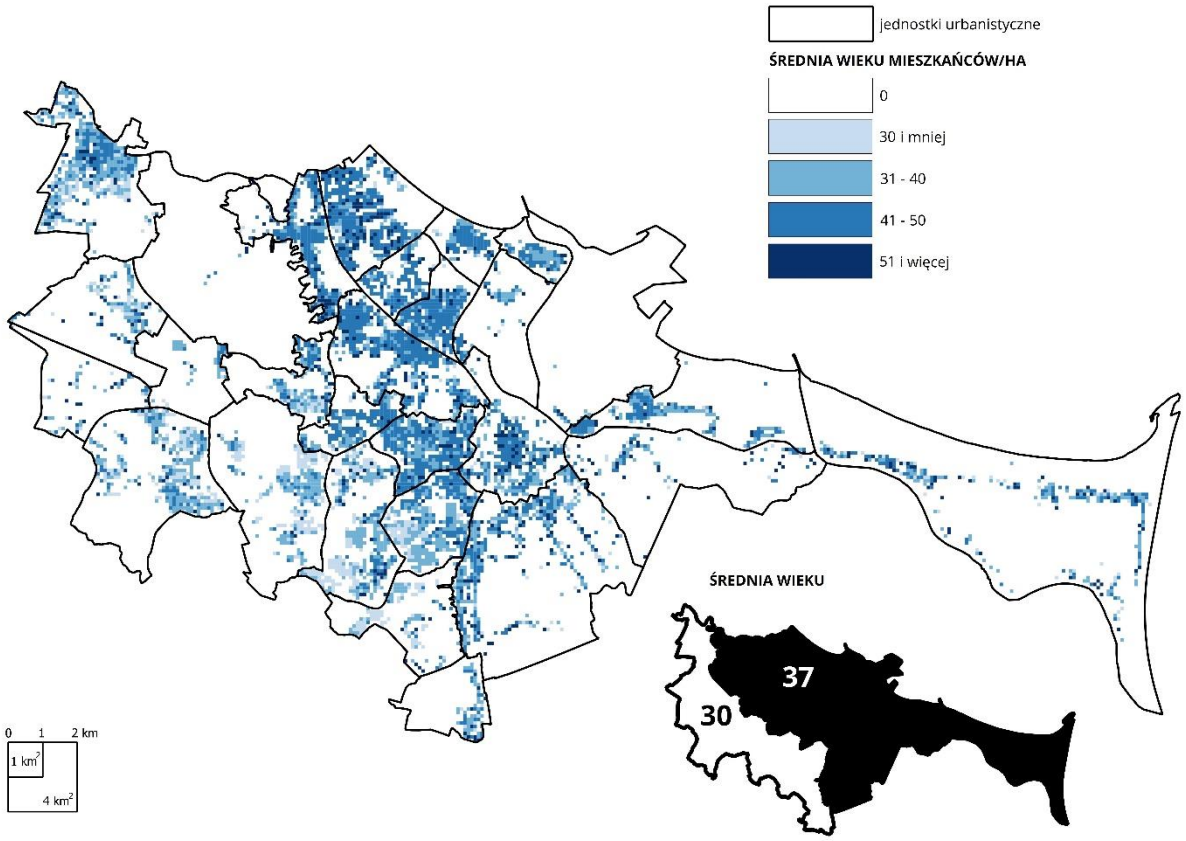
Struktura wieku ludności (por. ryc. 5.3) ma charakter zdeformowany, co jest wynikiem wyżów demograficznych w latach 50. i 70. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) w roku 2015 wyniósł 16,4% ogólnej liczby mieszkańców, a w wieku produkcyjnym – 61%, w tym 64,8% w wieku mobilnym (18–44 lata). Udział ludności w wieku poprodukcyjnym od 2000 roku systematycznie wzrastał i w 2015 stanowił 22,7% ogółu mieszkańców. Od 2012 roku obserwuje się zjawisko starości demograficznej – udział ludności w wieku poprodukcyjnym przekroczył granicę 20%. Jest to efekt wchodzenia w wiek emerytalny osób z powojennego wyżu demograficznego. W przypadku mężczyzn wiek emerytalny w 2015 roku osiągnął drugi rocznik tego wyżu, w przypadku kobiet – siódmy.

Ryc. 5.3. Struktura ludności według płci i wieku w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne danych Wydziału Ewidencji Ludności UMG

Poszczególne jednostki urbanistyczne są zróżnicowane pod względem struktury wieku ludności (por. ryc. 5.4). Średnia wieku w 2015 roku wynosiła 36 lat. Na dolnym tarasie miasta, mimo średniej wieku 37 lat, można zaobserwować w niektórych jednostkach urbanistycznych zjawisko starości demograficznej. Najwięcej osób o średniej powyżej 61. roku życia mieszkało w jednostkach urbanistycznych Oliwa Górna, Zaspa i Piecki-Migowo. Górny taras Gdańska cechował się dużym udziałem ludności w wieku do 30 lat, średnia wieku wyniosła 32 lata. Najmłodsze społeczeństwo znajdowało się w jednostkach Zakoniczyn-Łostowice, Jasień-Szadółki i Maćkowy.

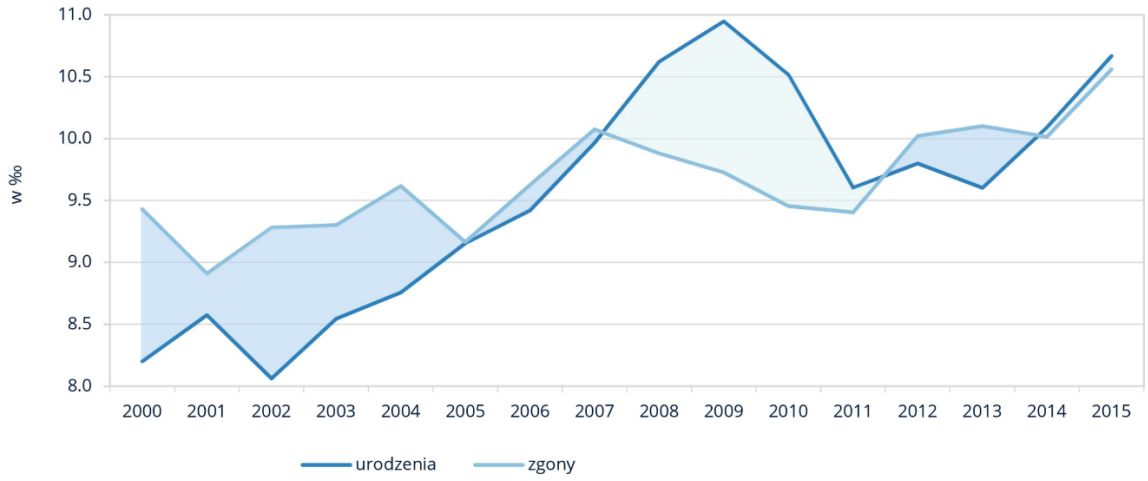
Ryc. 5.4. Średnia wieku mieszkańców w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne danych Wydziału Ewidencji Ludności UMG

Ruch naturalny ludności

W latach 2000–2015 ruch naturalny w Gdańsku był zmienny (wg GUS-u[65], por. ryc. 5.5). Do 2007 roku obserwowano ujemną wartość przyrostu naturalnego. Najniższa wartość tego wskaźnika w analizowanym okresie pojawiła się w latach 2000 i 2002 i wynosiła –1,2‰. W latach 2008-2011 nastąpiła zmiana, liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. Było to spowodowane echem wyżu demograficznego. Najwyższy przyrost naturalny pojawił się w 2009 roku i wynosił 1,2‰. W 2012 i 2013 odnotowano kolejny spadek wskaźników do ujemnych wartości. W latach 2014-2015 przyrost naturalny ludności był minimalnie dodatni i wynosił 0,01‰. Obserwowany jest trend stabilizacji na poziomie bliskim 0.

[65] Bank Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl/bdl/

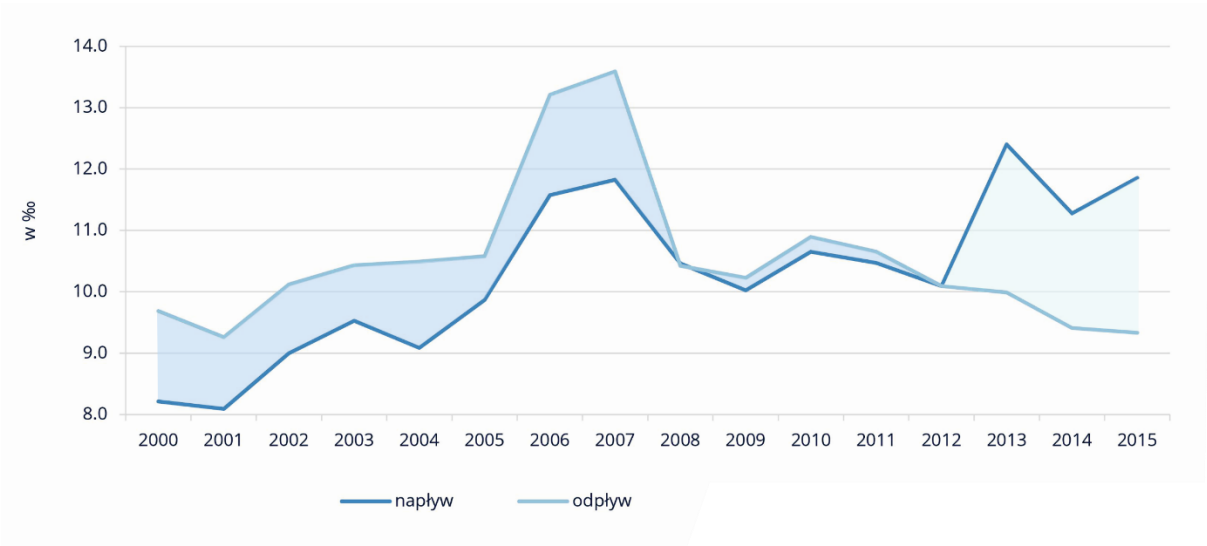

Ryc. 5.5. Przyrost naturalny ludności Gdańska w latach 2000–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl/bdl/

Migracje zewnętrzne

W latach 2000–2007 w Gdańsku wystąpiło ujemne saldo migracji (por. ryc. 5.6). Powodem były migracje do gmin ościennych. Najniższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w latach 2006 (–1,6‰) i 2007 (–1,8‰). W 2008 roku saldo migracji było dodatnie i wynosiło 0,04‰. Przez kolejne trzy lata (2009–2011) poziom wskaźnika się nie zmieniał i wynosił –0,2‰. W 2012 roku taką samą liczbę mieszkańców zameldowano, jak i wymeldowano z Gdańska. Lata 2013, 2014 i 2015 charakteryzowały się dodatnim saldem migracji.

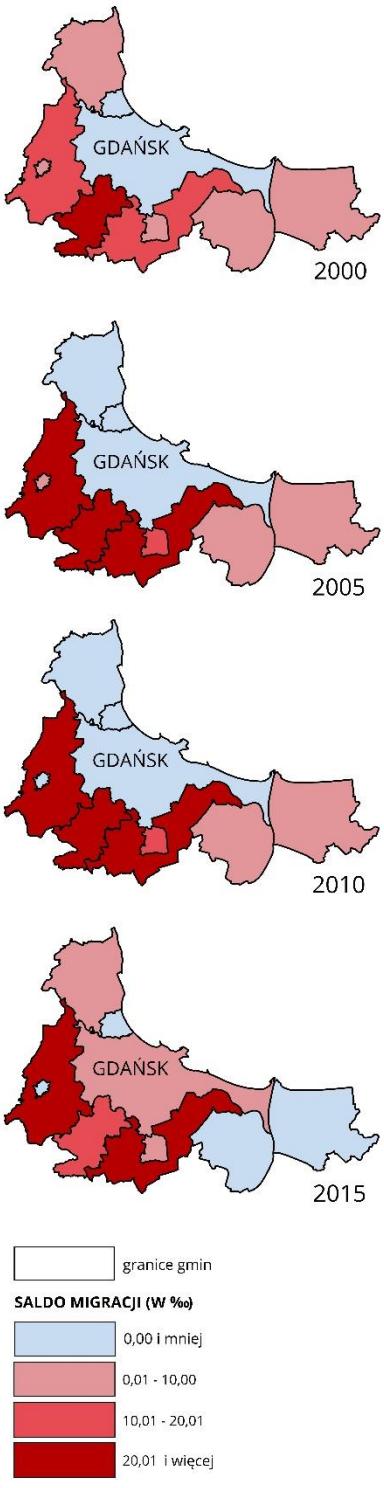
Ryc. 5.6. Saldo migracji w Gdańsku w latach 2000-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl/bdl/.

W latach 2004, 2008 i 2009 wystąpiło dodatnie saldo migracji zagranicznych. W 2009 roku wynosiło 145 osób, co może oznaczać początek trendu powrotu mieszkańców z emigracji zarobkowej. Najniższy ujemny poziom salda migracji zagranicznych odnotowano w 2006 roku, wynosił wówczas –617 mieszkańców.

30 czerwca 2016 roku Rada Miasta Gdańska przyjęła Model Integracji Imigrantów[66]. Określa on obszary i kierunki działań zmierzających do prowadzenia skutecznej i efektywnej polityki integracji imigrantów.

[66] Uchwała nr XXVI/673/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 czerwca 2016 roku w sprawie przyjęcia na terenie Miasta Gdańska Modelu Integracji Mieszkańców.

Lata 2000–2010 charakteryzują się migracją do gmin ościennych Gdańska, co powoduje równoczesny spadek salda migracji w Gdańsku (por. ryc. 5.7). W 2000 roku największe dodatnie saldo migracji odnotowano w gminie Kolbudy, wynosiło ono 27,4‰. Z kolei w latach 2010 i 2015 największe saldo zaobserwowano w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański – kolejno 46‰ i 32,6‰.

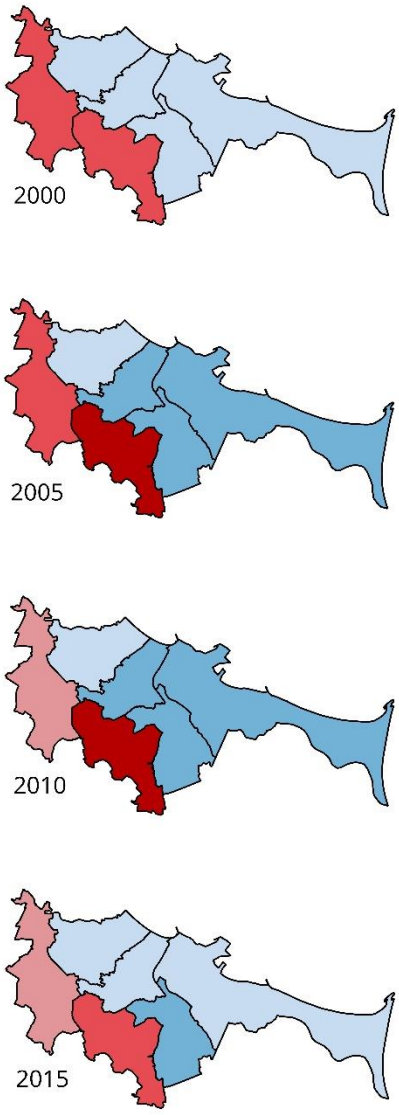
Wzmożona migracja na obszary wiejskie jest spowodowana przemieszczaniem się z miast aglomeracji. W 2010 i 2015 roku nawet w gminie miejskiej Żukowo odnotowano ujemne saldo migracji. W Gdańsku nastąpiło odwrócenie trendu salda migracji, które w 2015 roku pozostawało dodatnie (2,5‰).

W latach 2000–2015 dużym zainteresowaniem mieszkańców cieszyły się obszary wiejskie gminy Żukowo oraz gminy wiejskie Pruszcz Gdański i Kolbudy, chociaż w 2015 roku saldo migracji było już poniżej 20‰. W 2015 roku ujemne saldo odnotowano w gminach: Cedry Wielkie, Stegny, Sopot, w miejskiej Żukowo. W Sopocie w latach 2000, 2005, 2010 zaobserwowano najniższe wartości wskaźnika, kolejno: –4,6‰, –2,5‰, –3,8‰, a w 2015 roku w gminie Stegna –5,1‰.

Liczba mieszkańców gminy jest ważną okolicznością z punktu widzenia zasilania budżetu gminnego. Aż 50% wpływów z PIT trafia do budżetu miasta, oczywiście pod warunkiem, że podatnicy zadeklarują miasto Gdańsk jako miejsce płacenia podatku.

Ryc. 5.7. Saldo migracji w gminach sąsiadujących z Gdańskiem w latach 2000, 2005, 2010 i 2015
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl/bdl/

Migracje wewnętrzne

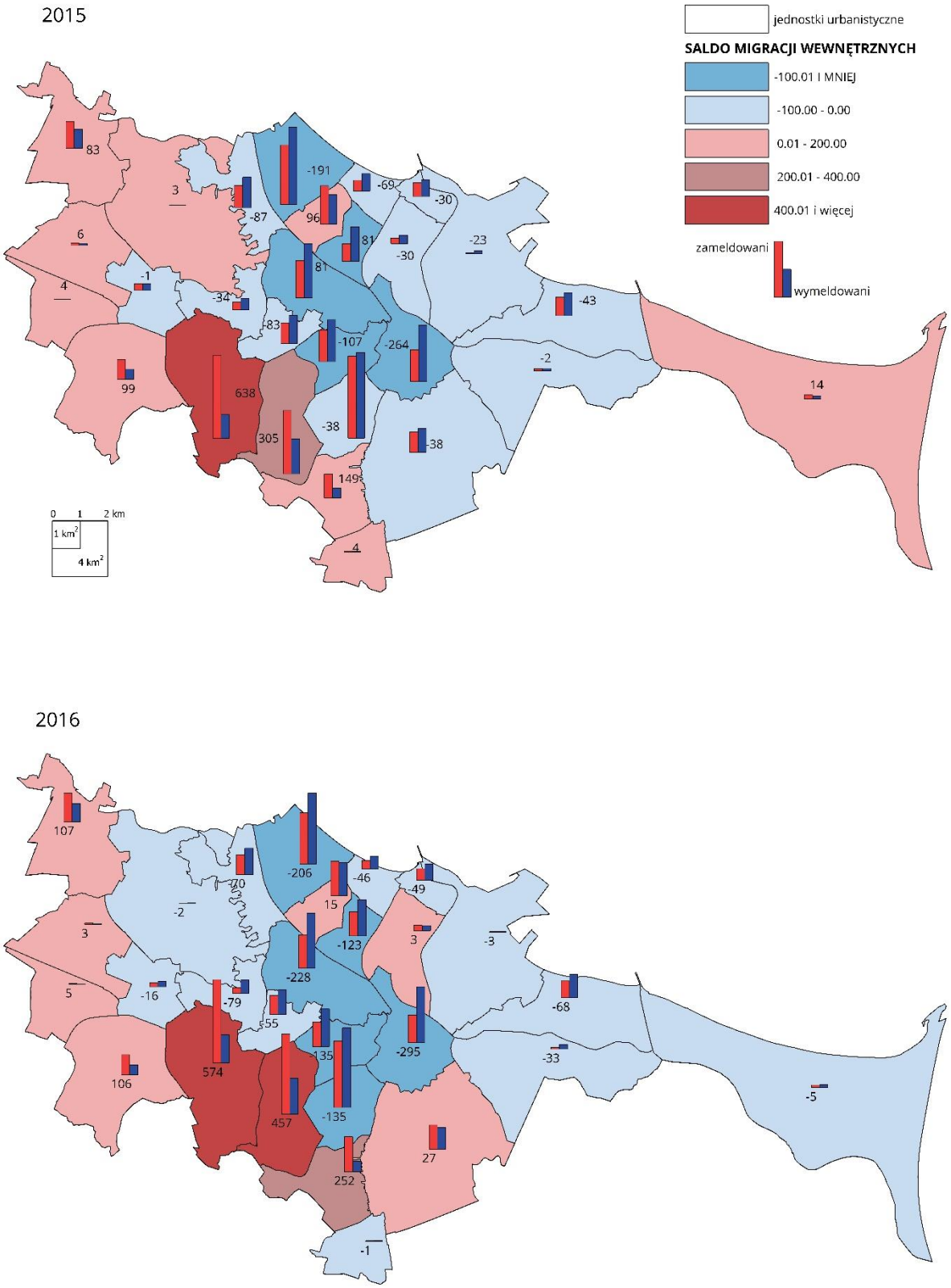

Ryc. 5.8. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2000, 2005, 2010 i 2015
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji Ludności UMG

Oprócz migracji zewnętrznych ważne w strukturze liczby ludności są migracje wewnętrzne, czyli przemieszczanie się mieszkańców wewnątrz miasta. W latach 2000–2015 zaobserwowano przemieszczanie głównie z tzw. starych dzielnic mieszkaniowych (dolny taras) na tereny rozwojowe (górny taras) (por. ryc. 5.8). Dolny taras charakteryzował się w tym okresie ujemnym saldem migracji wewnętrznych. Powodem tego był intensywny przyrost stosunkowo niedrogich mieszkań w zabudowie wielorodzinnej w dzielnicy urbanistycznej Południe oraz bogata oferta terenowa dla zabudowy jednorodzinnej w dzielnicy urbanistycznej Zachód. Dzielnica Południe nadal cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców – saldo migracji w okresie 2000–2015 przekraczało średniorocznie 10‰, a w rekordowym 2010 roku wyniosło ponad 24‰. Dodatnie saldo migracji wewnętrznych wystąpiło również w dzielnicy Zachód, jednak tu w latach 2000–2015 wystąpił spadek wartości tego wskaźnika (z 16‰ do 6,4‰).

W badanym okresie w dzielnicy Oliwa wskaźnik ten był w miarę stabilny i utrzymywał się na poziomie –3,5‰, a największe zmiany salda wystąpiły w dzielnicy Port. W 2010 roku był on rekordowo niski i osiągnął poziom –10,9‰.

W 2015 r. zaobserwowano złagodzenie emigracji z dzielnic dolnego tarasu, szczególnie z Wrzeszcza i Portu.

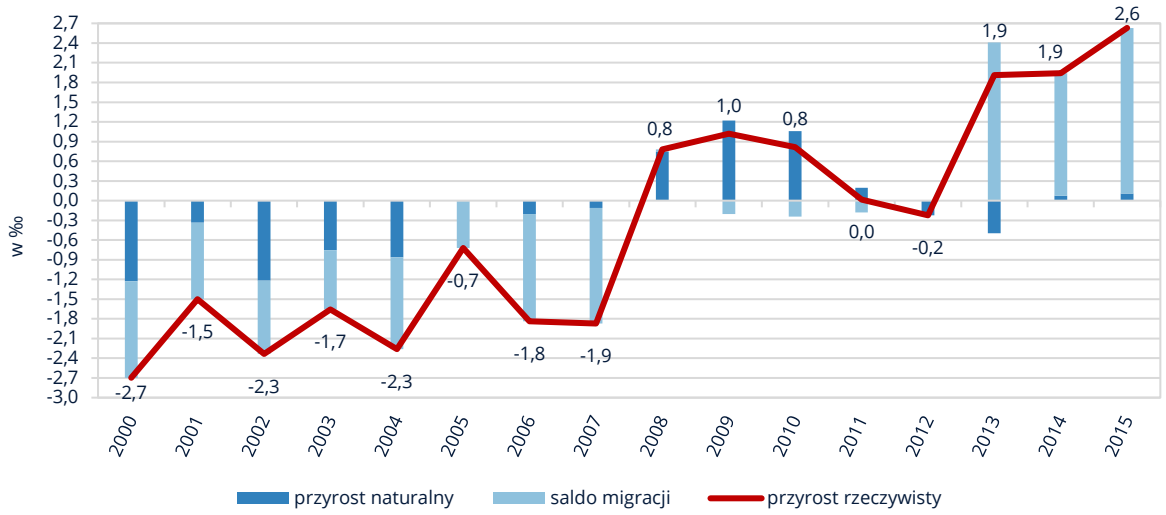

Ryc. 5.9. Saldo migracji wewnętrznych w Gdańsku w latach 2015 i 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji Ludności UMG

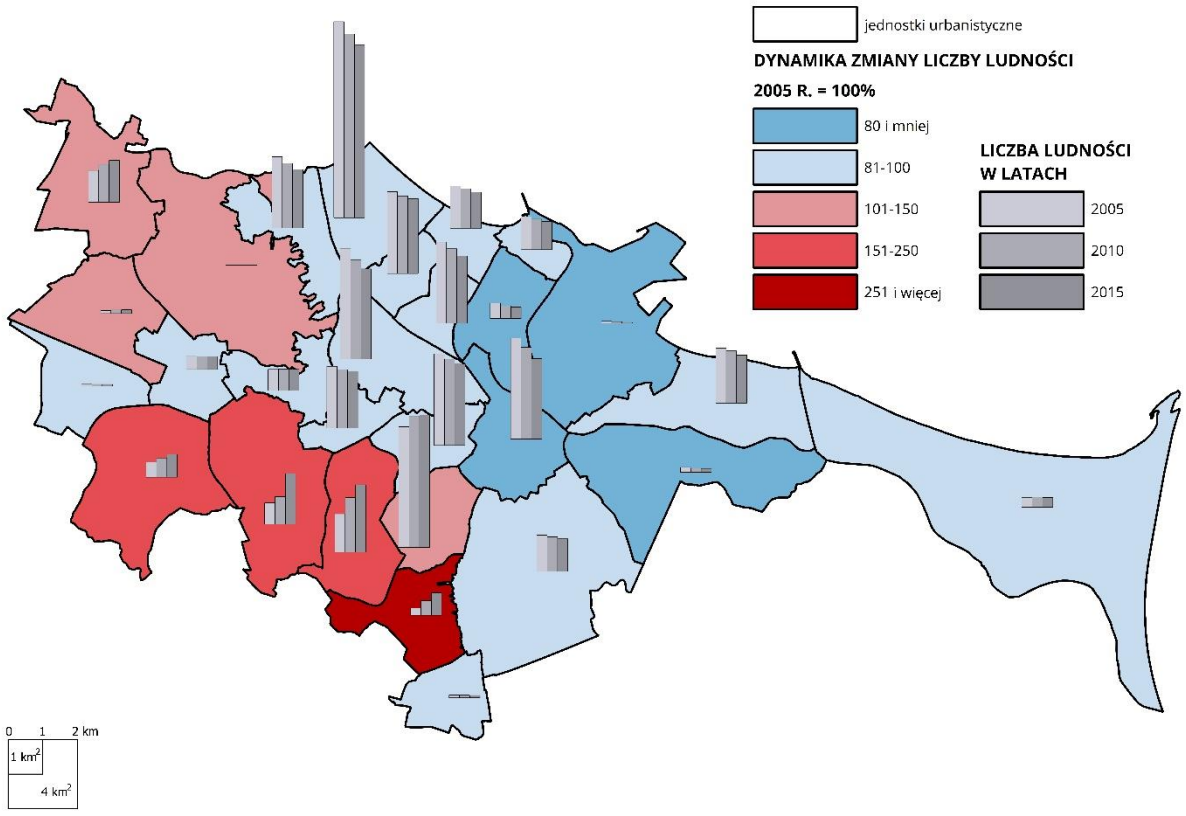
Dynamika zmiany liczby ludności

Głównym wskaźnikiem uwidaczniającym zmianę liczby ludności jest przyrost rzeczywisty. W Gdańsku w latach 2000–2007 występowała ujemna wartość tego wskaźnika, co jest związane z ujemnym przyrostem naturalnym i ujemnym saldem migracji. W latach 2008–2015 (oprócz 2012 r.) zaobserwowano dodatni przyrost naturalny (por. ryc. 5.10).

Ryc. 5.10. Przyrost rzeczywisty w Gdańsku w latach 2000–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl/bdl/

Ryc. 5.11. Dynamika zmiany liczby ludności w Gdańsku w latach 2005–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Ewidencji Ludności UMG

Zmiany liczby ludności w latach 2005–2015 w poszczególnych jednostkach przedstawiono za pomocą wskaźnika dynamiki zmiany liczby ludności (por. ryc. 5.11), który łączy zmiany wynikające z ruchu migracyjnego i naturalnego. Ujemne wartości tego wskaźnika zaobserwowano przede wszystkim w jednostkach dolnego tarasu. Największy spadek liczby ludności wystąpił w jednostce Stogi Portowe (51,8%). Wzrost liczby ludności odnotowano na górnym tarasie miasta, szczególnie w jednostce Maćkowy (306,5%) i Jasień-Szadółki (236,4%). Jest to skutek intensywnego rozwoju mieszkalnictwa wielorodzinnego, stosunkowo niedrogiego, pozwalającego na osiedlanie się tu młodych osób zakładających rodziny i przyczyniających się do najwyższego w mieście przyrostu naturalnego. Z kolei na górnym tarasie jedynie w jednostkach: Święty Wojciech (96%), Kokoszki Przemysłowe (97,3%) oraz Matarnia Złota Karczma (97,8%) stwierdzono spadek liczby mieszkańców. Dzielnice Południe i Zachód stanowią konkurencję i alternatywę dla postępującej suburbanizacji.

5.2. Zmiany demograficzne

Prognoza GUS (pesymistyczna)

Prezentowane prognozy GUS dla Polski i dla powiatów, w tym dla miasta Gdańska, są od wielu lat pesymistyczne. Od 2004 roku przedstawiano kilka prognoz demograficznych dla Gdańska, sprzecznych ze sobą pod względem ostatecznego wyniku. Miały wspólną cechę – stały spadek liczby mieszkańców.

W 2007 roku obowiązywała prognoza GUS z 2004 roku[67] zakładająca, że w 2015 roku w Gdańsku będzie 431,3 tys. mieszkańców, a w 2030 roku – 362,4 tys. Prognoza ta szybko straciła aktualność, gdyż w 2015 roku liczba mieszkańców Gdańska wyniosła aż 462,2 tys. Ze względu na zmianę uwarunkowań urząd satystyczny opracował nową prognozę. Uwzględniała ona nowe dokumenty strategiczne kraju, np. *Długookresową Strategię Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecią falę nowoczesności* czy raport *Polska 2030. Wyzwania rozwojowe*. Opublikowana w 2014 roku prognoza[68] zawierała założenia i analizę przewidywanych trendów procesów demograficznych (płodności i umieralności), kierunków i rozmiarów ruchów migracyjnych definitywnych oraz wyniki prognozy ludności do 2050 roku sporządzonej na podstawie przyjętych wariantów założeń. Spośród kilkudziesięciu scenariuszy rozwoju wybrano średni wariant płodności i umieralności oraz dodatnią wartość migracji zagranicznych. Przewiduje się w niej, że w 2030 roku w Gdańsku będzie 447,3 tys. mieszkańców, a do 2045 r. liczba ta spadnie do 424,8 tys.

Prognoza stagnacyjna

Z powodu wątpliwości co do pesymistycznych prognoz GUS konfrontowanych z wieloletnimi obserwacjami zmiany liczby ludności Gdańska oraz z założeniami rozwoju przestrzennego sporządzono niezależne prognozy liczby ludności miasta. W SUiKZP z 2007 roku skorygowano ówcześnie obowiązującą prognozę GUS, zakładając, że liczba ludności spadnie do 420 tys. w 2020 roku i dalej będzie utrzymywała się na jednym poziomie do 2030 roku.

Liczba mieszkańców utrzymuje się jednak na stałym poziomie około 460 tys. nieprzerwanie od lat 80. XX w. Największą wartość odnotowano w 1987 roku – 469 tys., najniższą w 2007 roku – 456 tys. Wbrew wcześniejszym pesymistycznym prognozom demograficznym liczba ludności Gdańska nie spadła, lecz pozostała stabilna, co świadczy o atrakcyjności osadniczej miasta.

W związku z aktualnymi uwarunkowaniami na potrzeby SUiKZP BRG opracowało kolejną prognozę[69] dla Gdańska i jego dzielnic. Składa się ona z części: biologicznej, pomigracyjnej oraz przestrzennej. Obserwując trendy rozwoju mieszkalnictwa, przyjęto bardziej optymistyczną wersję prognozy ludności dla zabezpieczenia terenów mieszkaniowych dla możliwie największej prawdopodobnej liczby mieszkańców. W prognozie założono względne utrzymanie się trendów migracyjnych i niepojawianie się gwałtownych zmian.

W części biologicznej prognozy wykorzystano dane ewidencyjne liczby ludności według płci, wieku i miejsca zamieszkania, a następnie – tablice długości życia i współczynnik dzietności kobiet (według GUS). Jednym

[67] *Prognoza demograficzna na lata 2003–2030*, GUS, Warszawa 2004.
[68] *Prognoza ludności na lata 2014–2050*, GUS, Warszawa 2014.
[69] *Prognoza liczby ludności Gdańska do 2045 r.*, BRG [baza danych].

z głównych założeń w części pomigracyjnej prognozy jest utrzymanie salda migracji (ponad 800 osób rocznie), obserwowanego już w latach 2013–2015, które miałoby się utrzymać do około 2020 r., a następnie nieznacznie spadać (do poziomu około 700 w 2045 roku). Część przestrzenna prognozy jest oparta na wyniku analizy chłonności terenów mieszkaniowych oraz na inwentaryzacji zdeterminowanych inwestycji mieszkaniowych (por. rozdz. 14.3).

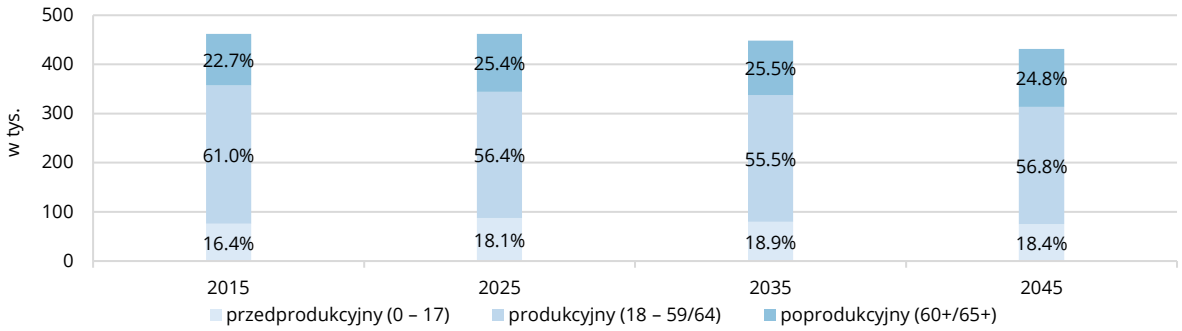
Z wyznaczonej prognozy (tab. 5.1) wynika, że w pierwszym okresie (zdeterminowanym) będzie stabilizacja, a nawet mały wzrost liczby mieszkańców, a do 2020 roku może wzrosnąć nawet do 463,5 tys. Jest to związane ze wzrostem liczby urodzeń (zmiana wskaźników dzietności) i zmniejszeniem się liczby zgonów. W kolejnych latach liczba ludności będzie malała, a w 2045 roku może wynieść 431,6 tys. Powodem będzie głównie spadek przyrostu naturalnego i starzenie się społeczeństwa.

Tab. 5.1. Prognoza liczby ludności Gdańska do 2045 roku, według GUS-u i BRG

PROGNOZA	2014	2020	2025	2030	2035	2040	2045
pesymistyczna	461 489	457 800	453 600	447 300	439 500	431 700	424 800
stagnacyjna	461 489	463 545	462 255	456 671	448 414	439 575	431 626

Źródło: opracowanie własne

Do 2045 roku nastąpią zmiany w strukturze wieku, ale nie będą się bardzo różniły od struktury z 2015 roku (ryc. 5.12). Istotną zmianą może być wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2045 roku może się zwiększyć nawet o ponad 10 tys. (5 punktów procentowych). Wskazuje to na przyszły rozwój zjawiska starości demograficznej. Liczebność osób w wieku 25–59/64 będzie malała, może być niższa o 35 tys., co prawdopodobnie niekorzystnie wpłynie na atrakcyjność gdańskich zasobów pracy. Można prognozować spadek liczebności roczników przedszkolnych o niecałe 3 tys. i wzrost liczebności grupy w wieku szkolnym (7–18). Struktura pozostałych grup wiekowych nie ulegnie większym zmianom.

Ryc. 5.12. Prognoza liczby mieszkańców w Gdańsku do 2045 roku, według grup wiekowych

Źródło: opracowanie własne

Powyższe prognozy demograficzne GUS oraz inne prognozy wskazują na nieuniknione pogłębianie się zjawiska starzenia się społeczeństwa. W 2015 roku w wieku poprodukcyjnym było aż 22,7% mieszkańców, a w 2045 roku będzie ponad 27%. Znacząco zmniejszy się liczba osób w wieku produkcyjnym: z 282 tys. (61%) w 2015 roku do niespełna 239 tys. (55%) w 2045 roku.

Demograficzne wyzwania miasta

Jeżeli sytuacja demograficzna będzie się rozwijała zgodnie z prognozą pesymistyczną bądź stagnacyjną, to zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców Gdańska spowodują wyraźny deficyt osób zdolnych i gotowych do podejmowania pracy. Przeciwstawienie się tym zjawiskom staje się jednym z najważniejszych wyzwań dla Gdańska. Odpowiednia polityka miasta, wykorzystanie potencjałów rozwojowych pojawiających się w drugiej

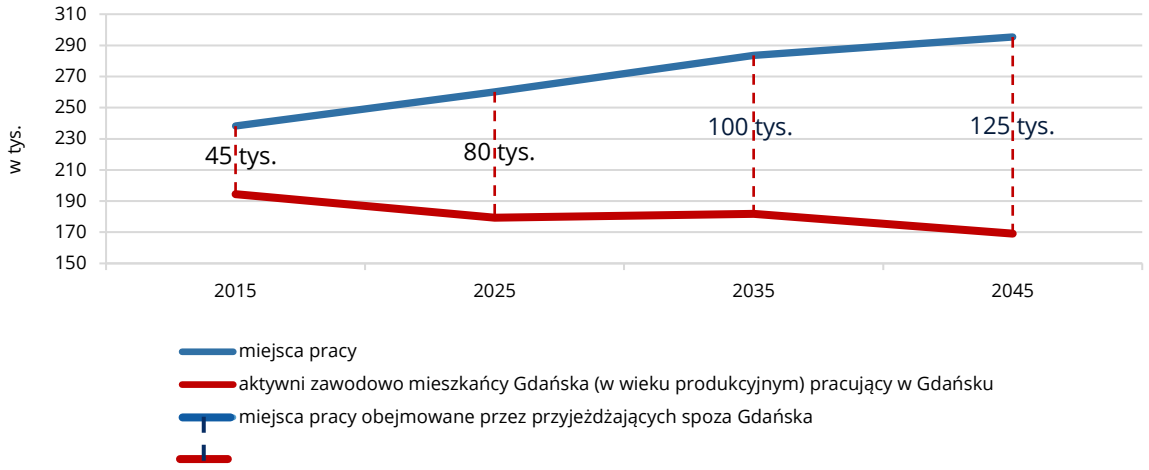
dekadzie XXI w. pozwalają zakładać, że możliwy jest optymistyczny wariant rozwoju demograficznego. Podstawą realizacji tego założenia będzie m.in. polityka mająca na celu zwiększanie i wykorzystanie atrakcyjnych miejsc pracy i miejsc do zamieszkania przyciągających do miasta nowych mieszkańców.

W oparciu o dane US Gdańsk, liczbę miejsc pracy w 2015 roku w Gdańsku oszacowano na ok. 238 tys.[70] Zgodnie z prognozą miejsc pracy[71] ich liczba będzie wzrastać do 260 tys. w 2025 roku (okres zdeterminowany), 284 tys. – w 2035 roku (okres perspektywy) i nawet do 295 tys. – w 2045 roku (okres wypełnienia struktur).

Prognoza wzrostu liczby miejsc pracy oparta jest na istniejących i planowanych inwestycjach, a także na potencjałach rozwojowych miasta i wykazuje wzrost odwrotnie proporcjonalny do zmiany liczby osób w wieku produkcyjnym. Według szacunków[72], w 2015 roku w Gdańsku z grupy 282 tys. osób w wieku produkcyjnym aktywnych zawodowo[73] było 222,9 tys. osób, tj. około 80% tej grupy. Zgodnie z prognozą, w 2045 roku pozostanie w Gdańsku niespełna 239 tys. osób w wieku produkcyjnym, z czego około 190 tys. to aktywni zawodowo.

Aktywni zawodowo w Gdańsku to w większości osoby pracujące (96,2%), stopa bezrobocia wynosi zaledwie 3,8%. Według danych GUS-u, około 90% aktywnych zawodowo pracujących podejmuje pracę w Gdańsku, a około 10% - poza miastem. W 2011 roku[74] do pracy poza Gdańskiem wyjeżdżało 18,5 tys. osób, w tym aż 6,2 tys. poza granice województwa. W tym samym roku[75] do pracy do Gdańska przyjeżdżało spoza miasta 45,3 tys. pracowników najemnych, z czego niemal 83% stanowili mieszkańcy województwa. Były to głównie osoby z gmin sąsiadujących z Gdańskiem lub mających dobre połączenie komunikacyjne. Najwięcej osób, bo 7,8 tys., przyjeżdżało z Gdyni. Gdańsk przyciągał ponad 25% ogólnej liczby osób przyjeżdzających do pracy w gminach województwa.

Bilans mieszkańców miasta Gdańska aktywnych zawodowo i pracujących w Gdańsku szacuje się zatem na około 195 tys. osób. Gdańszczanie zajmowali więc 82% miejsc pracy w mieście, pozostałą część zajmowali dojeżdżający do pracy.

Ryc. 5.13. Rozwój rynku pracy w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Prognozy liczby ludności Gdańska*, Gdańsk 2015 r. i szacunków BRG z danych PUP-u i GUS-u

Według prognozy demograficznej, do 2045 roku w Gdańsku ubędzie osób w wieku produkcyjnym, a zatem potrzeba będzie większego udziału dojeżdżających spoza miasta lub zwiększenia osiedlających się na

[70] Na podstawie analiz programowo-przestrzennych BRG wykonanych na potrzeby prognozy miejsc pracy.
[71] Prognoza miejsc pracy wykonana w BRG w 2016 r. na potrzeby modelu transportowego Gdańska.
[72] Szacunki BRG na podstawie danych PUP i GUS.
[73] Ludność aktywna zawodowo to wszyscy pracujący zawodowo oraz zarejestrowani bezrobotni. Do ludności aktywnej zawodowo nie zalicza się uczniów, studentów, gospodyń domowych i osób żyjących wyłącznie z kapitału, niepełnosprawnych niezdolnych do podjęcia pracy itp.
[74] Wg danych NSP 2011, *Dojazdy do pracy w województwie pomorskim w 2011 r.*, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Gdańsk 2015, s. 8.
[75] *Dojazdy do pracy*..., op. cit. s. 14.

stałe imigrantów. Już w 2025 roku różnica między liczbą oferowanych miejsc pracy a aktywnymi zawodowo pracującymi w Gdańsku mieszkańcami będzie wynosiła około 80 tys., a w 2045 roku może wynieść nawet 125 tys. Prognozowanie miejsc pracy na okres 30 lat jest jednak ryzykowne, należy bowiem mieć świadomość, że działalności człowieka, w tym wytwórcza i usługowa, będą ulegały zmianom, które dziś trudno sobie wyobrazić. Nieuniknione będzie jednak poszukiwanie gotowych i zdolnych do pracy osób z obszarów: metropolitalnego, z całej Polski oraz z zagranicy.

Potencjalnymi pracownikami mogą być osoby z gmin podmiejskich, a według prognoz demograficznych, gminy te będą wciąż zwiększały swoją liczebność kosztem Trójmiasta. Zgodnie z prognozami z lat 2014 i 2015, w gminach sąsiadujących z Trójmiastem tylko w Żukowie do 2035 roku liczba ludności może wzrosnąć o niemal 20 tys., a w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański – o około 12 tys. Zakładając jeszcze wzrost ludności w gminie Kolbudy[76], można szacować, że w najbliższym otoczeniu Gdańska już do 2035 roku przybędzie około 25 tys. osób w wieku produkcyjnym, które w dużym stopniu mogą zasilić gdański rynek pracy. Duży odsetek z nich będą stanowić emigrujący gdańszczanie.

W 2011 roku do pracy w Gdańsku z gmin sąsiadujących z miastem przyjeżdżało 11–20%[77] osób aktywnych zawodowo w tych gminach. Można założyć, że wśród nowych mieszkańców miejscowości podmiejskich, pochodzących głównie z Trójmiasta, udział dojeżdżających do pracy do Gdańska wzrośnie i wyniesie ponad 30%. Dojeżdżać może zatem z samych tylko gmin sąsiadujących ponad 6 tys. osób więcej niż do tej pory, natomiast z obszaru województwa i Polski liczba dojeżdżających wzrośnie w 2035 roku łącznie do około 65 tys. osób – poziom ten prawdopodobnie utrzyma się w następnych latach. Dojeżdżający do pracy z Polski, spoza województwa pomorskiego stanowili w 2011 roku grupę niemal 8 tys. osób. Można zakładać, że część z nich osiedli się w Gdańsku na stałe, podobnie jak migranci z odległych gmin województwa, co uwzględnia prognoza demograficzna.

Pozostałe wolne miejsca pracy zostaną wykorzystane m.in. przez osoby w wieku poprodukcyjnym (np. do 67 roku życia), podejmujące pracę mimo wieku emerytalnego, oraz przez osoby w wieku 15–17 lat, podejmujące się pracy sezonowej. Potencjał tych grup wiekowych to odpowiednio: 24 tys. i 6 tys. osób w 2045 roku. Można założyć, że 10 tys. z nich będzie się zarudniać w różnych wymiarach pracy.

Gdański rynek pracy będzie także bardzo atrakcyjny dla przybywających do Polski imigrantów zagranicznych. Od 2014 roku obserwowany jest gwałtowny wzrost imigracji ekonomicznej, m.in. z Ukrainy, a prognozy ekonomiczne wskazują na dalszy jej wzrost.

Biorąc pod uwagę potencjał Gdańska i gmin sąsiadujących, należy się spodziewać, że w razie dalszego wzrostu liczby miejsc pracy (ryc. 5.13) konieczne będzie uzupełnienie liczby pracujących imigrantami zagranicznymi w liczbie około 25 tys. w 2035 roku, a przy założeniu niewielkich zmian trendów, stylu życia i form pracy w 2045 roku musiałoby ich być około 50 tys.

Wzmożona imigracja zarobkowa obcokrajowców może spowodować nie tylko wahadłowe dojazdy do pracy, ale też osiedlanie się na stałe w Gdańsku. Zakładając, że w 2045 roku 20–25% pracujących cudzoziemców sprowadzi do Gdańska swoje rodziny, to łączna liczba imigrantów w 2045 roku może wynosić 65–70 tys. osób. Wielkość ta jest kompatybilna m.in. z prognozami ekonomicznymi zakładającymi wzrost migracji zarobkowej obywateli Ukrainy do Polski z poziomu 0,8–1 mln w 2015 roku do nawet 5 mln osób po 2035 roku. Według takich prognoz, proporcjonalnie do wielkości Gdańska przypadłoby temu miastu właśnie około 60 tys. imigrantów.

Zakładana liczba imigrantów nie tylko zapełniłaby lukę na rynku pracy, ale także wpłynęłaby na odmłodzenie struktury wiekowej społeczeństwa i zwiększyłaby liczebność mieszkańców miasta do około 0,5 mln.

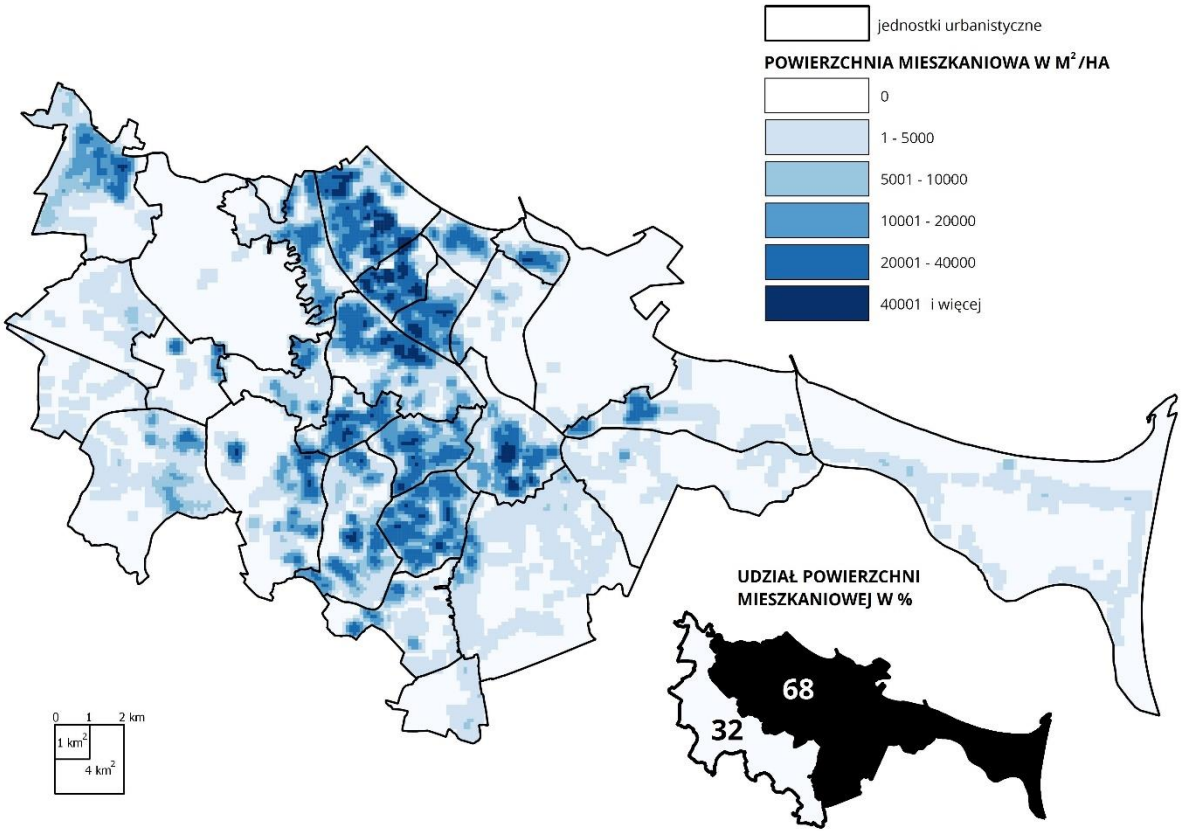
[76] Brak prognozy dla gminy Kolbudy.
[77] *Dojazdy do pracy*..., op. cit., s. 14; zob. www.bdl.stat.gov.pl.

5.3. Mieszkalnictwo

Liczba i powierzchnia mieszkań

Według stanu na koniec 2015 roku, zasoby mieszkaniowe Gdańska to 211,2 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 12,5 mln m^2. W ciągu dziesięciu lat, tzn. od 2006 roku, przyrost wyniósł 36 tys. mieszkań o powierzchni 2,3 mln m^2.

Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców wyniosła 457, co w porównaniu z rokiem 2006 dało przyrost o 73 mieszkania na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten był wyższy niż np. w Szczecinie czy Lublinie (odpowiednio: 425, 432), ale niższy niż w innych dużych polskich miastach (Wrocław – 476, Kraków – 473, Poznań – 463).

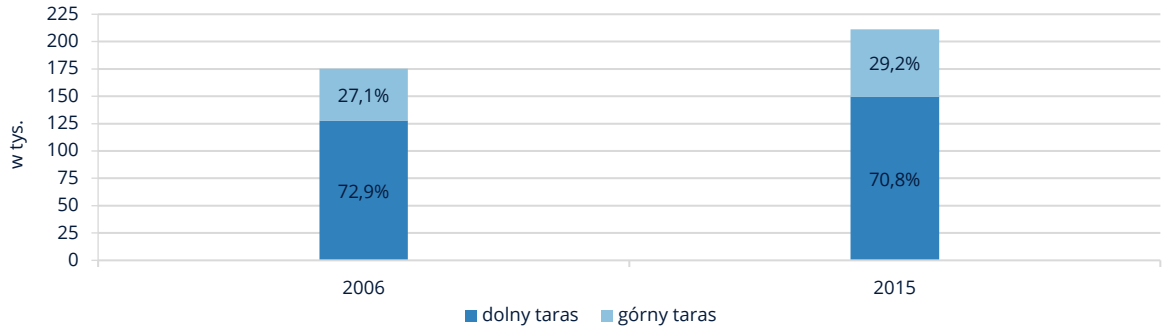

Ryc. 5.14. Powierzchnia mieszkaniowa w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne

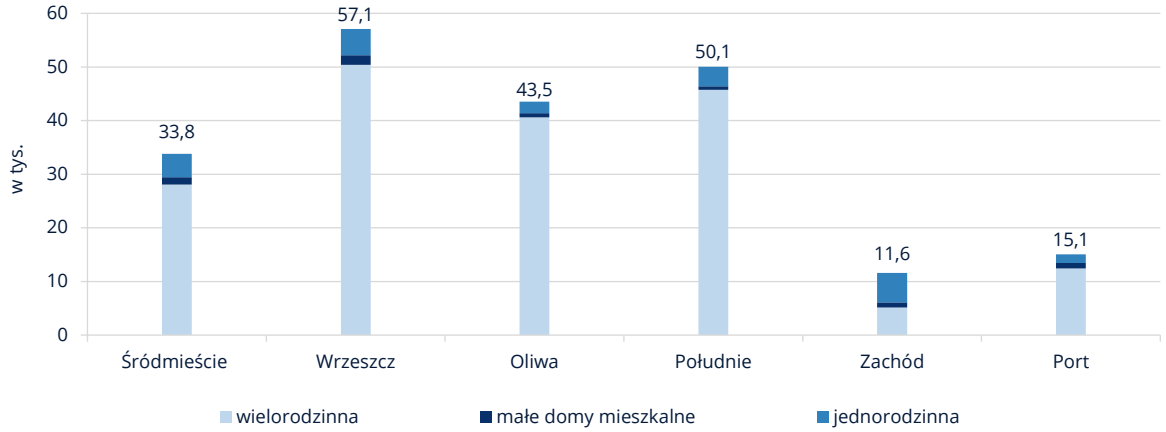
W 2015 roku udział mieszkań w zabudowie jednorodzinnej (1–2 mieszkania w budynku) wynosił 10,5%, w zabudowie wielorodzinnej zawierającej 3–4 mieszkania w jednym budynku (tzw. małych domach mieszkalnych – mdm) – 3,1%, a w zabudowie wielorodzinnej (więcej niż 4 mieszkania w budynku) – 86,4%. Dzielnice urbanistyczne o największym udziale zabudowy wielorodzinnej w całym zasobie to: Oliwa (93%) i Południe (91%). Najmniejszy udział mieszkań w zabudowie wielorodzinnej odnotowano w dzielnicy Zachód (44,5%), co jest z korzyścią dla zabudowy jednorodzinnej, której udział wyniósł 47% i był najwyższy spośród wszystkich dzielnic.

Rozmieszczenie mieszkań w mieście wskazuje na rosnący udział górnego tarasu, gdzie w 2015 roku znajdowało się 29% wszystkich mieszkań i 32% powierzchni użytkowej mieszkań.

Ryc. 5.15. Rozmieszczenie mieszkań w % w Gdańsku w latach 2006, 2015

Źródło: opracowanie własne

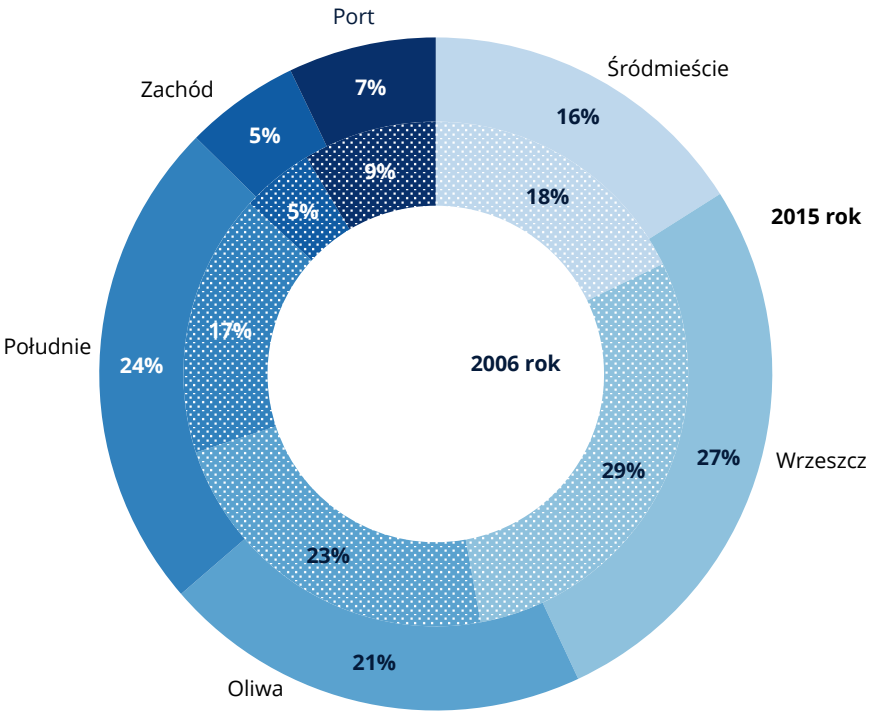

Ryc. 5.16. Liczba mieszkań w dzielnicach Gdańska w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne

Dzielnicą o największej liczbie mieszkań w 2015 był Wrzeszcz skupiający 27% mieszkań, na drugim miejscu uplasowała się dzielnica Południe (prawie 24% mieszkań). Jej udział w 2006 roku wynosił niespełna 17%, co dawało jej czwarte miejsce za Wrzeszczem, Oliwą i Śródmieściem. Kolejne miejsca przypadają Oliwie (20,6% mieszkań) i dzielnicy Śródmieście (16%). Najmniejsze zasoby znajdują się w dzielnicach: Port i Zachód.

Wśród jednostek urbanistycznych zdecydowanie najwięcej mieszkań było w Oliwie Dolnej – 33,9 tys., na Chełmie – 21,4 tys. i we Wrzeszczu Górnym oraz w Śródmieściu Historycznym – po około 16 tys.

Ryc. 5.17. Udział liczby mieszkań w dzielnicach w latach 2006, 2015

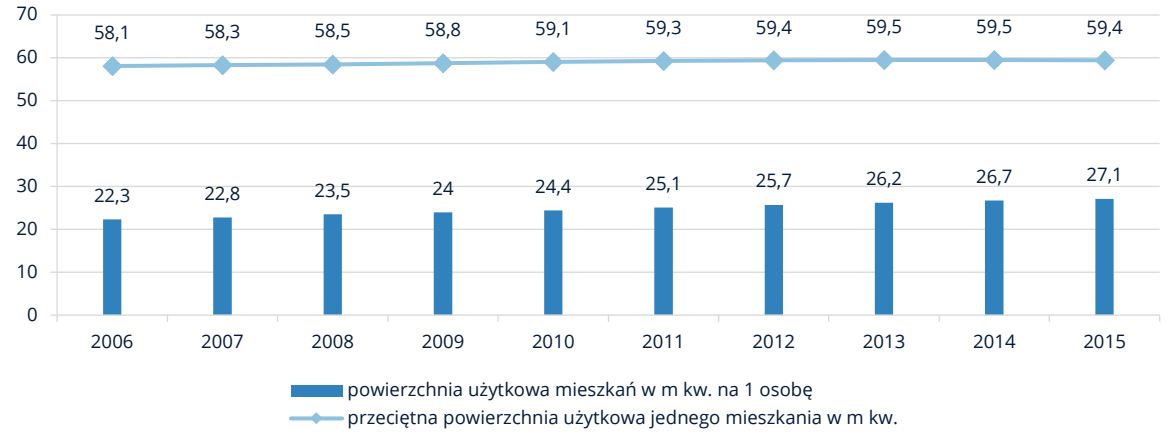
Źródło: opracowanie własne

Standardy zamieszkiwania

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Gdańsku w 2015 roku wyniosła 59,4 m^2 i była niższa od przeciętnej dla miast polskich (64,4 m^2). W stosunku do 2006 roku nastąpił niewielki wzrost wskaźnika – o 1,3 m^2 (patrz ryc. 5.18) – jednak powierzchnia ta była niższa niż we Wrocławiu, Poznaniu, Szczecinie, Białymstoku czy Lublinie i Katowicach (60,0 m^2–70,2 m^2). Największe mieszkania w Gdańsku (ponad 131 m^2) występowały w zabudowie jednorodzinnej. W zabudowie wielorodzinnej przeciętna powierzchnia wyniosła 50,4 m^2, a w małych domach mieszkalnych – prawie 66 m^2.

Najmniejsze mieszkania były w Oliwie (średnia powierzchnia 50,2 m^2). Wpłynęła na to duża liczba małych mieszkań w zabudowie wielorodzinnej na Przymorzu i Żabiance. Przeciętne mieszkanie w budynkach wielorodzinnych miało tu nieco ponad 46 m^2. Największe mieszkania odnotowano w dzielnicy Zachód (99,6 m^2), na co miała wpływ przewaga zabudowy jednorodzinnej. Największe mieszkania wielorodzinne znajdowały się w dzielnicy Wrzeszcz (niecałe 54 m^2), a jednorodzinne – w dzielnicy Zachód (prawie 150 m^2).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na osobę w Gdańsku – 27,1 m^2 – była wyższa od średniej wartości dla miast polskich (26,1 m^2) na poziomie Łodzi czy Szczecina, ale niższa niż we Wrocławiu, Poznaniu, Katowicach (odpowiednio: 33,4 m^2, 29,9 m^2, 28,2 m^2). Należy podkreślić wzrost tego wskaźnika o 4,8 m^2 od 2006 roku (patrz ryc. 5.18). Wysokość wskaźnika była zróżnicowana przestrzennie, tzn. najwyższe wartości występowały w dzielnicy Zachód, najniższe zaś – w dzielnicy Port.

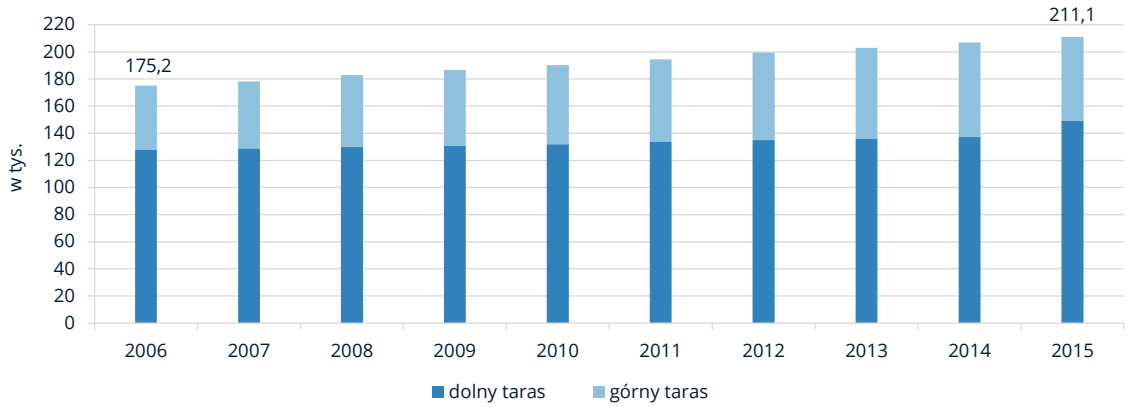
Ryc. 5.18. Standardy zamieszkiwania w Gdańsku w latach 2006–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego

Przeciętna liczba osób na mieszkanie w Gdańsku wyniosła 2,19 (w miastach polskich 2,43) i zmniejszała się systematycznie – w 2006 roku było to 2,61. Mieszkania w Gdańsku były dobrze wyposażone w instalacje – 99,9% miało wodociąg, 91,2% – centralne ogrzewanie (w tym także etażowe) i 76,3% – gaz sieciowy.

Przyrost zasobów mieszkaniowych w latach 2006–2015

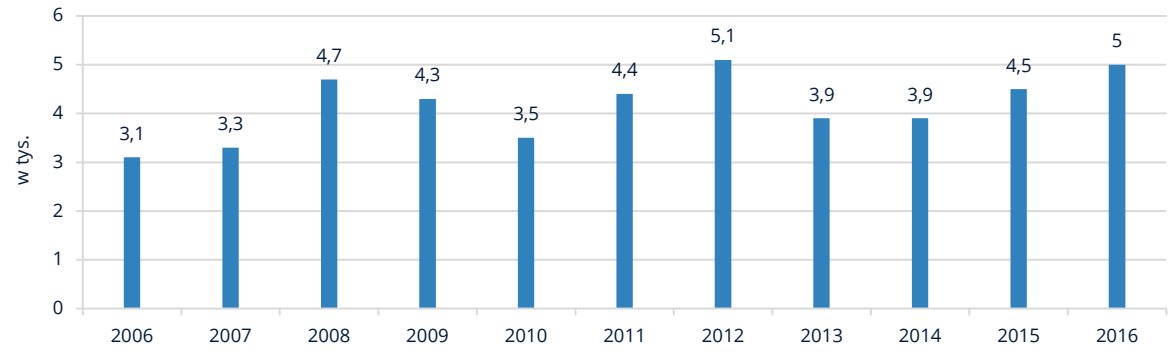
Zasoby mieszkaniowe wyrażone liczbą mieszkań systematycznie się powiększały, w ostatnich 10 latach średnio w tempie 2,1% rocznie. Liczba mieszkań w 2006 roku wynosiła 175,2 tys., a w 2015 – 211,1 tys. Bilans zasobu mieszkaniowego wyniósł 36 tys. mieszkań. Ich powierzchnia użytkowa wzrosła w tym czasie z 10,2 mln do 12,5 mln m^2. Zasoby powiększały się średnio o 4 tys. mieszkań rocznie. Z całkowitego bezwzględnego przyrostu mieszkań 66,8% przypadało na górny taras, z czego ponad 85% – na dzielnicę Południe. Liczba mieszkań na dolnym tarasie wzrosła od 2006 roku o 12 tys., na górnym tarasie – o 24 tys. (por. ryc. 5.19).

Ryc. 5.19. Liczba mieszkań w Gdańsku w latach 2006–2015

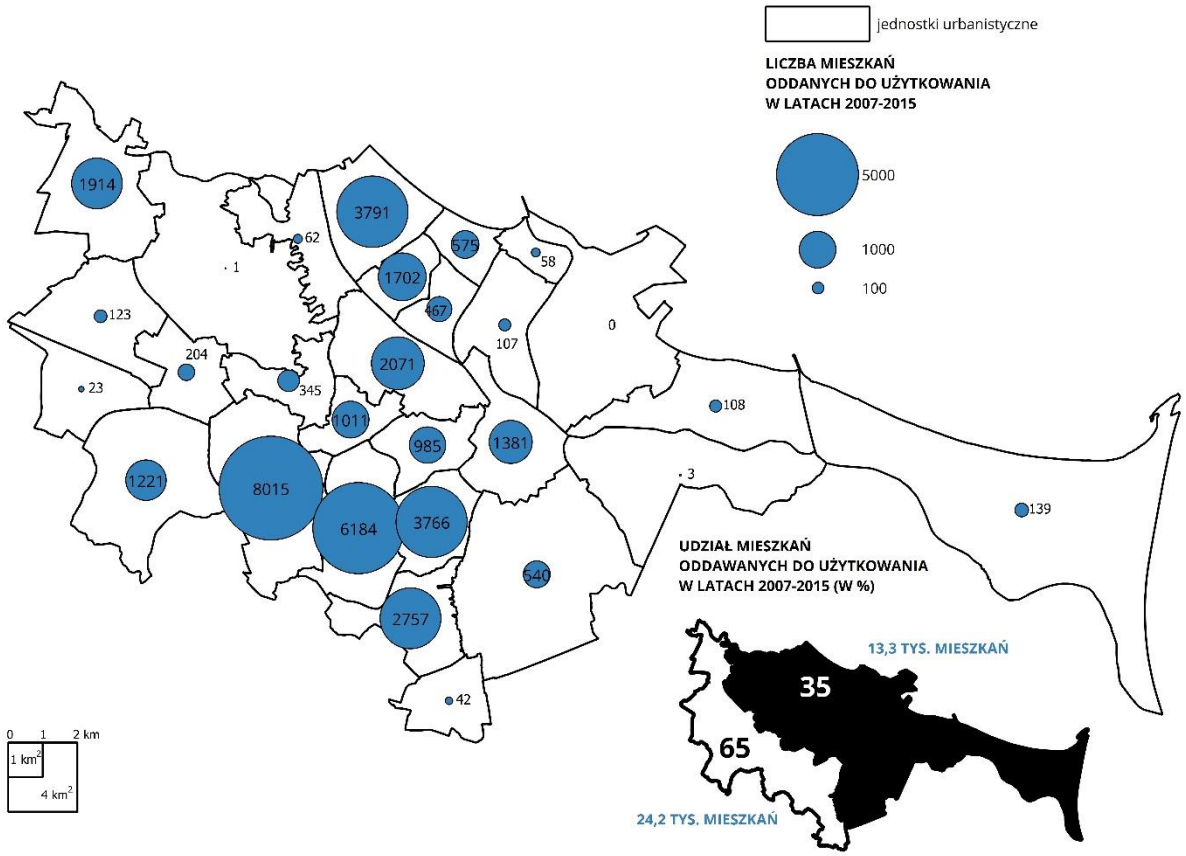
Źródło: opracowanie własne

W okresie 2007–2015 oddano do użytku 36,7 tys. nowych mieszkań, jest to ponad dwa razy więcej niż w latach 1997–2005 (por. ryc. 5.20).

Ryc. 5.20. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gdańsku w latach 2006–2016

Źródło: opracowanie własne

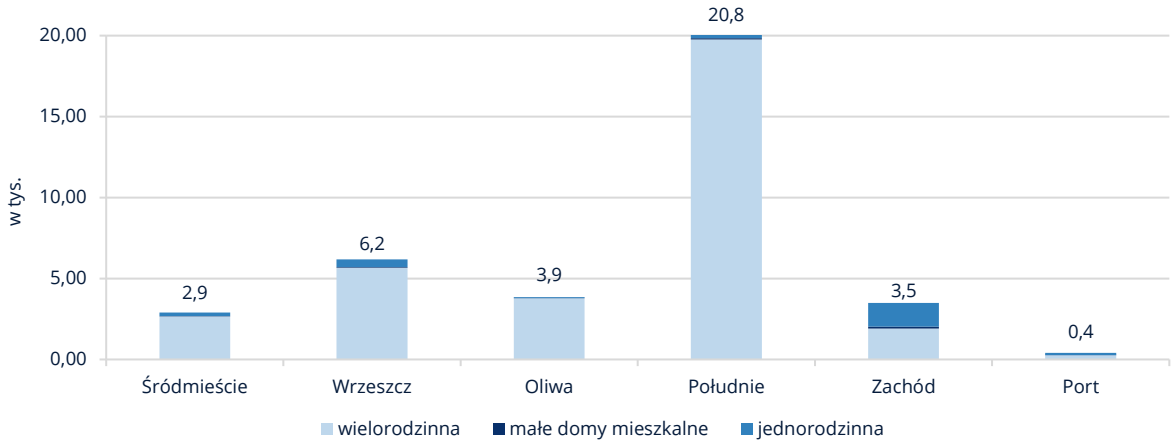

Ryc. 5.21. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w Gdańsku w latach 2007-2015

Źródło: opracowanie własne

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddawanego do użytku zmniejszyła się w tym czasie w znacznym stopniu (z 73,0 m^2 do 56,6 m^2) i w 2015 roku była najmniejsza od 1990 roku. Spadek w latach 2010–2015 nastąpił też w innych miastach polskich (Łódź, Poznań, Szczecin, Wrocław, Kraków). Wpłynęło na to wiele czynników, m.in. system kredytowy oraz rządowe programy dopłat mieszkaniowych, w których wyznaczano maksymalną powierzchnię użytkową mieszkania z dopłatą. Spadek wartości tego wskaźnika wynika także ze zmniejszenia się udziału zabudowy jednorodzinnej w całym zasobie.

Mieszkania w zabudowie wielorodzinnej stanowiły 90,4% wszystkich mieszkań oddanych do użytku, 8,7% to zabudowa jednorodzinna (jedno do dwóch mieszkań). Małe domy mieszkalne stanowiły margines rynku mieszkaniowego. Z całej liczby mieszkań wybudowanych w latach 2007–2015 na górnym tarasie powstało 24,2 tys. (65%), a na dolnym – 13,3 tys. (35%). Dzielnicą o największej liczbie nowych mieszkań było Południe (szczególnie jednostki urbanistyczne: Jasień-Szadółki i Zakoniczyn-Łostowice), gdzie oddano 20,8 tys. mieszkań (55% wszystkich mieszkań oddanych w Gdańsku w omawianym okresie). W tej dzielnicy 95% nowych mieszkań powstało w zabudowie wielorodzinnej. Na drugim miejscu był Wrzeszcz – 6,2 tys. nowych mieszkań (16,4% mieszkań oddanych w Gdańsku), gdzie najbardziej rozbudowywały się: Wrzeszcz Górny, Zaspa i Piecki-Migowo, a udział zabudowy wielorodzinnej wyniósł 91%. W Oliwie oddano 3,9 tys. mieszkań, z tego 98% stanowiły mieszkania w zabudowie wielorodzinnej. W kolejnych dwóch dzielnicach oddano zbliżoną liczbę mieszkań: w Śródmieściu 2,9 tys., a w dzielnicy Zachód 3,5 tys. Obszary te różni struktura zabudowy: w Śródmieściu 91% to mieszkania w budynkach wielorodzinnych, a w dzielnicy Zachód – tylko 53%.

Ryc. 5.22 Liczba mieszkań oddanych do użytku w dzielnicach Gdańska w latach 2007–2015 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne

Rozmieszczenie mieszkań w Gdańsku wskazuje na rosnący udział górnego tarasu,na którym w 2015 roku znajdowało się 29% wszystkich mieszkań, przy równoczesnym wzroście liczby mieszkań w starych dzielnicach. Największa liczba mieszkań pozostaje we Wrzeszczu, drugie miejsce natomiast zajmuje dzielnica Południe. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania od kilku lat utrzymywała się na poziomie poniżej 60 m^2, natomiast powierzchnia użytkowa na osobę rosła w tempie 0,5 m^2 rocznie i w 2015 roku wynosiła 27,1 m^2. Przeciętna liczba osób na mieszkanie spadała systematycznie i w 2015 roku wynosiła 2,19 osoby. W latach 2007–2015 oddawano rocznie średnio 4,2 tys. mieszkań, natomiast ich przeciętna powierzchnia zmniejszyła się w tym czasie w znacznym stopniu i w 2015 roku wynosiła 56,6 m^2.

5.4. Jakość życia

Edukacja

System oświaty obejmował w roku szkolnym 2015/2016 następujące szczeble edukacji:

- żłobek,
- przedszkole,
- sześcioletnia szkoła podstawowa,
- trzyletnie gimnazjum,
- szkoły ponadgimnazjalne (trzyletnie liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i czteroletnie technikum kończące się maturą, dwu- lub trzyletnia zasadnicza szkoła zawodowa, dwuletnie liceum lub technikum uzupełniające kończące się maturą, szkoły policealne); spośród tych szkół licea profilowane, uzupełniające licea ogólnokształcące i uzupełniające technika praktycznie przestały funkcjonować z powodu braku uczniów.

Stan bazy oświaty samorządowej w Gdańsku w roku szkolnym 2015/2016 wraz z parametrami charakteryzującymi warunki nauczania prezentuje tabela 5.2.

Oprócz szkół ujętych w tabeli na terenie Gdańska funkcjonowały:

- szkoły podstawowe i gimnazja przy czterech szpitalach,
- liceum ogólnokształcące przy szpitalu psychiatrycznym,
- trzy zespoły specjalnego kształcenia podstawowego i gimnazjalnego,
- ośrodek szkolno-wychowawczy,
- dwa zespoły szkół specjalnych (na poziomach gimnazjum i ponadgimnazjalnym),
- szkoły artystyczne: dwie ogólnokształcące szkoły muzyczne i ogólnokształcąca szkoła baletowa, które kształcą w zakresie szkoły podstawowej (I stopnia), gimnazjum i liceum ogólnokształcącego (II stopnia) oraz szkoła muzyczna I stopnia ucząca tylko przedmiotów muzycznych.

Tab. 5.2. Oświata samorządowa w Gdańsku w roku szkolnym 2015/2016

Wyszczególnienie	liczba obiektów	liczba korzystających w tys.	liczba oddziałów	liczebność oddziału	liczba pomieszczeń do nauki	wskaźnik zmianowości*
żłobki	10	0,9	(.)	(.)	(.)	x
przedszkola:						x
– dla dzieci ogółem,	54	5,5	228	24	264	
w tym oddziały „0”	53	1,7	72	24	x	
– specjalne	4	0,09	19	5	x	
szkoły podstawowe:						
– dla dzieci ogółem,	58	25,6	1213	21	1214	1,0
w tym klasy „0”	58	2,3	115	20	x	x
– specjalne	4	0,2	30	5	x	x
gimnazja:						
– dla młodzieży	34	9,4	399	23	515	0,8
– specjalne	5	0,1	22	6	x	x
– dla dorosłych	2	0,1	7	21	x	x
licea ogólnokształcące:						
– dla młodzieży	20	6,7	240	28	393	0,6
– dla dorosłych	1	0,6	(.)	(.)	(.)	(.)
pozostałe ponadgimnazjalne:						
– dla młodzieży	21	5,9	245	24	457	0,5
– dla dorosłych	2	0,2	(.)	(.)	(.)	(.)

* Wskaźnik zmianowości – stosunek liczby oddziałów szkolnych do liczby pomieszczeń do nauki

Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
Znak (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Społecznego.

Od 2006 roku baza oświatowa realizowana przez samorząd gdański powiększyła się o budynek żłobka, trzy przedszkola modułowe, dwa budynki szkół podstawowych (jedną z nich prowadzi podmiot prywatny), liczne place zabaw z programu Radosna szkoła, boiska z programów: Junior, Moje boisko Orlik, salę gimnastyczną szkoły floretu.

W zaspokajaniu potrzeb oświatowych uczestniczy także sektor niepubliczny, którego znaczenie w ostatnich latach wzrosło. Dotyczy to szczególnie żłobków i placówek przedszkolnych:

- 690 dzieci korzystało z 41 żłobków i klubów dziecięcych rozmieszczonych w całym mieście – zarówno na dolnym, jak i górnym tarasie; ta forma opieki nad dziećmi do lat trzech pojawiła się po wprowadzeniu ustawy[78], wcześniej nie było żłobków prywatnych;
- 5,6 tys. dzieci (50,5% wszystkich dzieci w przedszkolach) uczęszczało do niesamorządowych przedszkoli i punktów przedszkolnych (w tym 1,3 tys. do oddziałów „0”), w roku szkolnym 2005/2006 było to 0,7 tys. dzieci, czyli poniżej 10% wszystkich dzieci w przedszkolach; liczba placówek wzrosła z 11 w roku szkolnym 2005/2006 do około 130;

[78] Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz.U. 2016 poz. 157).

- 3,9 tys. dzieci (14% wszystkich uczniów w szkołach podstawowych) uczyło się w 25 niesamorządowych szkołach podstawowych;
- 1,2 tys. uczniów (11% wszystkich uczniów w gimnazjach) uczęszczało do 17 gimnazjów;
- 590 uczniów uczyło się w 13 liceach ogólnokształcących dla młodzieży (przed 10 latami było 400 uczniów w 10 szkołach);
- działały dwa przedszkola dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz szkoła przysposabiająca do pracy.

W Kokoszkach Mieszkaniowych miasto wybudowało szkołę z basenem. Budynek został wynajęty podmiotowi prywatnemu, który prowadzi tam publiczną, ogólnie dostępną bezpłatną szkołę podstawową. Znaczące staje się zjawisko inwestowania przedsiębiorców prywatnych w nowe budynki oświatowe. Powstały trzy szkoły podstawowe niesamorządowe, w tym jedna z przedszkolem i jedna z przedszkolem i gimnazjum, oraz 11 przedszkoli. Większość placówek niesamorządowych mieści się w wynajętych pomieszczeniach.

Dostępność obiektów edukacyjnych była zróżnicowana, najlepsza w dzielnicach: Oliwa, Wrzeszcz i Śródmieście, gdzie przy dużej liczbie placówek notowano mały udział roczników szkolnych (zmianowość wahała się od 0,4 do 1,3). Gorsza sytuacja była w dzielnicach Południe i Zachód, w których funkcjonowało jeszcze pięć szkół ze zmianowością przekraczającą 1,3 (uznawaną za standard): w Osowej (1,4), w Kokoszkach Mieszkaniowych (1,5), na Chełmie (1,6), w Jasieniu-Szadółkach (1,9) i Zakoniczynie-Łostowicach (1,9). Trzeba jednak dodać, że np. w tej ostatniej jednostce udział 6- i 11-latków w całej populacji był o prawie 4 punkty procentowe wyższy od przeciętnej dla miasta i pewne przegęszczenie usług szkolnych w okresie „młodości demograficznej" osiedla było usprawiedliwione. W gimnazjach przekroczona zmianowość występowała tylko w jednej szkole – w Jasieniu-Szadółkach (1,5).

W Gdańsku istnieją jeszcze dysproporcje w rozmieszczeniu obiektów oświaty w starych i nowych dzielnicach potęgowane ponadprzeciętnym udziałem roczników szkolnych w nowych dzielnicach.

Po siedemnastu latach funkcjonowania 6-letnich szkół podstawowych, 3-letnich gimnazjów i 3-letnich liceów ogólnokształcących, 14 grudnia 2016 roku wprowadzono Prawo oświatowe[79] zmieniające ustrój szkolny. Docelowa struktura szkolnictwa oprócz przedszkola obejmie 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią szkołę branżową pierwszego stopnia, 2-letnią szkołę branżową drugiego stopnia, 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy i szkoły policealne.

Baza edukacyjna była systematycznie rozbudowywana o nowe żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe. Zwiększył się udział edukacji niesamorządowej. W mieście istnieją jeszcze dysproporcje w rozmieszczeniu obiektów oświaty w starych i nowych dzielnicach potęgowane ponadprzeciętnym udziałem roczników szkolnych w nowych dzielnicach. Prawo oświatowe z grudnia 2016 roku całkowicie zmieniło ustrój szkolny, dlatego przez kilka jeszcze lat należy liczyć się z utrudnieniami okresu przejściowego.

Ochrona zdrowia

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne obejmują świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej oraz diagnostykę. Świadczenia są udzielane w przychodniach, poradniach, ośrodkach zdrowia, zakładach badań diagnostycznych, laboratoriach, a także w odpowiednio przystosowanych pojazdach. Świadczenia te nie wymagają trybu stacjonarnego i całodobowego. W Gdańsku dostępność do obiektów podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) jest wciąż zróżnicowana: na dolnym tarasie na ogół dobra, ponieważ potencjał bazy jest tu wystarczający, a w niektórych rejonach nawet przeskalowany w stosunku do liczby mieszkańców (np. w Nowym Porcie). Wyjątkiem jest część Oliwy Dolnej – Przymorze Małe, którego mieszkańcy muszą korzystać z obiektów w Oliwie Górnej, na Żabiance lub Przymorzu Wielkim, ponieważ przychodnia z ul. Piastowskiej została przeniesiona na ul. Polanki. Lepszą dostępność zyskali zatem mieszkańcy Oliwy Górnej. Nieco gorsza dostępność występuje w dzielnicach Południe i Zachód. Tam jednak wraz z rozwojem funkcji mieszkaniowej i przyrostem liczby mieszkańców pojawiają się placówki POZ – w dzielnicy Zachód są 4 takie obiekty, w dziel-

[79] Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. 2017 poz. 59).

nicy Południe – 14. Oznacza to, że na te dwie dzielnice przypada 27% wszystkich lokalizacji w Gdańsku, w których przyjmują lekarze POZ (w całym mieście jest 66 lokalizacji, liczba ludności w dzielnicach Południe i Zachód stanowi 28% ludności Gdańska). Ze względu na rozproszenie zabudowy na górnym tarasie pewnym utrudnieniem dla mieszkańców mogą być większe izochrony dotarcia do przychodni.

Należy podkreślić, że dla ułatwienia rozwoju infrastruktury społecznej miasto Gdańsk umożliwia oddawanie nieruchomości gminnych niezabudowanych na usługi ochrony zdrowia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Szczegółowe warunki tej procedury określono w zarządzeniu prezydenta[80]. Miasto po zasięgnięciu opinii stosownych instytucji ogłasza przetarg pisemny o oddanie nieruchomości w użytkowanie. Umowy użytkowania z osobami fizycznymi i prawnymi są zawierane na okres 5 lat z gwarancją przedłużenia do 50 lat, o ile inwestycja zostanie zakończona w terminie. Już wcześniej na mocy podobnego zarządzenia powstały budynki przychodni w Oliwie (w 2010 roku) i na Chełmie (w 2013 roku).

Mieszkańcy mają łatwy dostęp do placówek (często o znaczeniu ponadlokalnym) świadczących specjalistyczne usługi medyczne. Zdecydowana większość mieści się w dzielnicach: Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwa, chociaż w dzielnicy Południe lekarze specjaliści przyjmują w 9 przychodniach, w dzielnicy Zachód – w 2.

W ramach stacjonarnej i całodobowej działalności leczniczej funkcjonowało w Gdańsku 14 szpitali ogólnych (w 2015 roku). Łącznie mają 3063 łóżka, co daje 66 łóżek na 10 tys. ludności. Jest to mniej niż w innych dużych miastach polskich, bo np. w Krakowie i Wrocławiu wskaźniki te wynoszą odpowiednio 80 i 83. Oprócz tego w Gdańsku działają: szpital psychiatryczny i szpital MSWiA. Organami założycielskimi gdańskich szpitali są: Gdański Uniwersytet Medyczny, samorząd województwa pomorskiego, ministerstwa, podmioty prywatne, przy czym szpitale mają różne formy organizacyjne: samodzielne publiczne oraz niesamodzielne zakłady opieki zdrowotnej, spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Zmianą w organizacji opieki szpitalnej było powołanie w 2013 roku spółki z o.o. Copernicus Podmiot Leczniczy (dawniej szpital wojewódzki), która w 2014 roku połączyła się ze Szpitalem Specjalistycznym im. św. Wojciecha. W formie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością działają też: Szpital Dziecięcy Polanki, Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy, niektóre podmioty z Grupy Kapitałowej Swissmed, a także NZOZ Pomorskie Centrum Toksykologii, którego działalność uzupełnienia system ratownictwa województwa pomorskiego.

W systemie ratownictwa medycznego działają: trzy szpitalne oddziały ratunkowe (SOR): we Wrzeszczu – Uniwersyteckie Centrum Kliniczne (UCK), na Zaspie – Szpital im. św. Wojciecha i w Śródmieściu Historycznym – Szpital im. M. Kopernika; 12 zespołów ratownictwa medycznego – ZRM (karetki); trzy izby przyjęć (oprócz SOR-ów) oraz lotnicze pogotowie ratunkowe (zlokalizowane na lotnisku). ZRM-y są rozstawione w 10 lokalizacjach, tak aby zachować standard dojazdu do wypadku i do szpitala. Dysponentem karetek jest Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej (SP ZOZ) stacja Pogotowia Ratunkowego w Gdańsku. Część Oliwy Dolnej i Górnej jest obsługiwana przez SP ZOZ Stację Pogotowia Ratunkowego z Przychodnią w Sopocie.

Sieć aptek jest dobrze rozwinięta (w 2015 roku – 188 aptek, 2,5 tys. osób na aptekę), nawet w rejonach nowej zabudowy mieszkaniowej.

W Gdańsku dostępność do obiektów podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) jest wciąż zróżnicowana. Na dolnym tarasie potencjał bazy jest wystarczający, z małymi wyjątkami (np. część Oliwy Dolnej – Przymorze Małe), w dzielnicach Południe i Zachód – nieco gorszy, chociaż i tu wraz z przyrostem liczby mieszkańców pojawiają się nowe placówki. Usługi specjalistyczne świadczone są głównie we Wrzeszczu, Oliwie i Śródmieściu, lecz dostęp do lekarzy specjalistów w przychodniach POZ mają też mieszkańcy górnego tarasu.

[80] Zarządzenie nr 1178/2014 Prezydenta miasta Gdańska z 22 sierpnia 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków oddawania nieruchomości gruntowych niezabudowanych, stanowiących własność gminy miasta Gdańska, w użytkowanie z przeznaczeniem na cele społeczne i ochrony zdrowia.

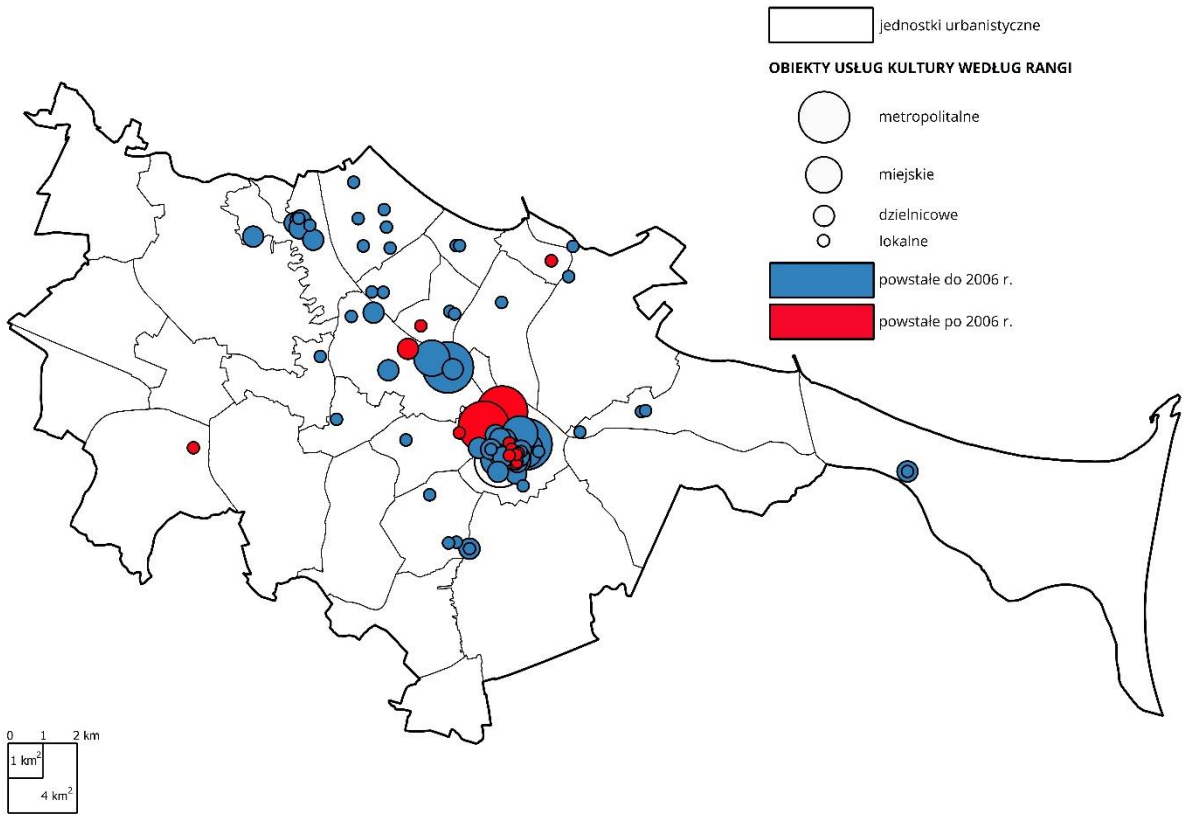
Kultura i sport

Globalne trendy, w tym ciągły wzrost zainteresowania ofertą kulturowo-rekreacyjną miast, prowadzą do stałego wzrostu liczby obiektów kultury i sportu. Do najważniejszych inwestycji ostatnich lat w dziedzinie kultury i sportu zrealizowanych w Gdańsku po 2007 roku należą przede wszystkim: hala sportowo-widowiskowa na granicy Gdańska i Sopotu (z 2010 roku), stadion piłkarski w Letnicy (z 2012 roku), Gdański Teatr Szekspirowski (z 2014 roku), Europejskie Centrum Solidarności (z 2014 roku), Muzeum II Wojny Światowej (z 2017 roku). W najbliższej przyszłości (w perspektywie do 2020 roku) przewidziane jest również: znalezienie nowej większej lokalizacji dla Opery Bałtyckiej, budowa Centrum turystyczno-kulturalnego Kunszt Wodny oraz budowa nowych kin, bibliotek i lokalnych ośrodków kultury.

W 2015 roku w Gdańsku istniały 103 obiekty kultury, w tym 44 instytucje kultury wyższego rzędu, tj.: filharmonia, opera, 4 teatry, 25 muzeów i 13 galerii sztuki, oraz 59 obiektów rangi lokalnej i miejskiej: 5 kin, 29 bibliotek oraz 25 ośrodków kultury[81].

Gdańskie teatry, opera i filharmonia w 2015 roku dysponowały 4,7 tys. miejsc na widowni i zgromadziły łącznie 589 tys. widzów, o 37% więcej niż w 2007 roku. Na wzrost zainteresowania miało wpływ m.in. otwarcie nowoczesnego Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego na Głównym Mieście, jedynego w Polsce teatru wyposażonego w scenę elżbietańską.

Wzrost liczby obiektów muzealnych (20 w 2007 roku, 25 w 2015 roku) jest tożsamy ze stałym wzrostem zainteresowania tymi placówkami. Liczba odwiedzających muzea wyniosła w 2015 roku 677 tys. osób, czyli o 30% więcej niż w 2007 roku. Kolejnym muzeum o randze metropolitalnej będzie Muzeum II Wojny Światowej – nowoczesny, wielkoskalowy obiekt przy ul. Wałowej o powierzchni 23 tys. m^2, pretendujący do miana jednego z największych polskich muzeów.

Ryc. 5.23. Wybrane obiekty kultury w Gdańsku w 2015 roku

[81] Bank Danych Lokalnych, GUS.

Źródło: opracowanie własne

Rośnie także liczba galerii sztuki. Tylko między latami 2007 a 2015 ich liczba ogółem wzrosła o 4 placówki. Spośród 13 galerii sztuki funkcjonujących w 2015 roku warto wyróżnić Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, którego siedziby znajdują się na Dolnym Mieście i w Nowym Porcie. Jest ono zaliczane do najważniejszych instytucji wystawienniczych sztuki współczesnej w Polsce. Nowojorskie New Museum of Contemporary Art uznało je za jedno z 400 najciekawszych miejsc prezentujących sztukę współczesną na świecie.

W 2015 roku funkcjonowało 5 kin wielosalowych. Wskaźnik dostępności kin plasował się na poziomie 17 miejsc na 1000 mieszkańców, co oznaczało, że był mniejszy niż w Poznaniu (30), Wrocławiu (20), Krakowie (19), ale większy niż w Szczecinie (12) czy Łodzi (10).

25 gdańskich ośrodków kultury prowadzi animacje upowszechniające i współtworzące kulturę oraz wychowujące i edukujące dzieci i młodzież. Liderem jest Gdański Archipelag Kultury, który w 2007 roku zastąpił Miejski Dom Kultury. W wydarzeniach organizowanych przez ośrodki kultury w 2015 roku wzięło udział 265 tys. osób.

Równie ważną rolę odgrywa Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada Korzeniowskiego z 29 filiami lokalnymi. Na jedną bibliotekę przypada około 15,9 tys. mieszkańców. W innych polskich miastach są to pozornie korzystniejsze wartości, m.in.: w Warszawie – 6,6 tys., w Łodzi – 7,1 tys., w Poznaniu – 12,6 tys., we Wrocławiu – 15,8 tys. Niska wartość wskaźnika w Gdańsku wynika częściowo z reorganizacji sieci bibliotek przez fuzję kilku mniejszych filii lokalnych w jedną jednostkę ponadlokalną – Mediatekę Manhattan, którą odwiedza codziennie ponad tysiąc osób. Liczba korzystających z bibliotek systematycznie rośnie – w 2015 roku wynosiła około 118 tys. odwiedzających rocznie (59 tys. więcej niż w 2007 roku), co wskazuje na potrzebę rozbudowy sieci tego typu usług publicznych.

Część gdańskich instytucji kultury zajmuje obiekty zaadaptowane do pełnienia nowych funkcji (np. Opera Bałtycka była ujeżdżalnią), co w znacznym stopniu ogranicza lub uniemożliwia działania modernizacyjne i hamuje rozwój potencjału tych placówek. Istotnym trendem jest tworzenie nowych instytucji kultury w jednym obiekcie z centrami kongresowymi, czego przykładem jest Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina, największa instytucja wydarzeń muzycznych w północnej Polsce.

Oferta kulturalna wiąże się również z różnorodnymi wydarzeniami artystycznymi. W 2015 roku odbyło się 28 imprez masowych, w których uczestniczyło ponad 719 tys. osób. Były to przede wszystkim międzynarodowe imprezy cykliczne, takie jak: Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej, Międzynarodowy Festiwal Mozartowski Mozartiana czy Międzynarodowy Festiwal Teatrów Plenerowych i Ulicznych FETA.

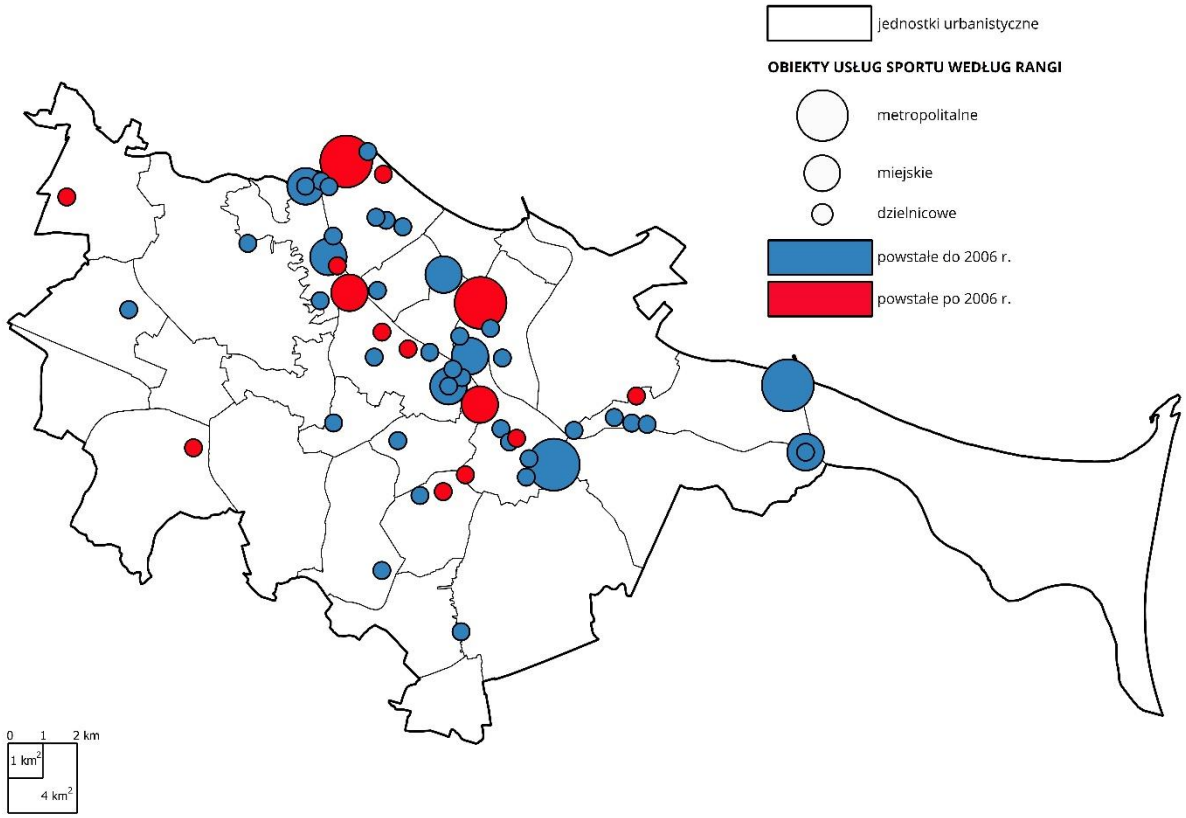
Istotnym elementem oferty infrastruktury czasu wolnego jest też baza sportowa. W 2015 roku w Gdańsku funkcjonowało 127 boisk przyszkolnych i osiedlowych, 175 sal gimnastycznych, 26 hal sportowo-rekreacyjnych, 14 krytych pływalni, a także 6 lodowisk (ryc. 5.22). Dzielnicowymi obiektami sportowymi zarządza Gdański Ośrodek Sportu.

Na potencjał rekreacyjny Gdańska składają się przede wszystkim tereny nadmorskie wraz z siedmioma strzeżonymi kąpieliskami, tereny parków nadmorskich: Jelitkowskiego, R. Reagana (wraz ze skate parkiem), Brzeźnieńskiego im. J.J. Haffnera, Adventure Park w Gdańsku Letnicy, a także sieć lokalnych terenów rekreacyjnych z placami zabaw oraz siłowniami na świeżym powietrzu. Nie bez znaczenia jest też jakość i dostępność miejskich tras rowerowych, sieć liczy obecnie 666,3 km, z czego 118 km to wydzielone drogi rowerowe. Pomiary ruchu w 2014 roku w szczytach porannym i popołudniowym wskazywały do 29,2 tys. użytkowników dziennie[82].

Do obiektów spełniających najwyższe wymagania organizacji imprez masowych należą: stadion piłkarski w Gdańsku-Letnicy (spełniający kryteria UEFA), Hala Olivia, Stadion Żużlowy GKS Wybrzeże, Hala Lekkoatle-

[82] Diagnozy programu operacyjnego zdrowie publiczne i sport, UMG, Gdańsk 2015, s. 28.

tyczna AWFiS, Narodowe Centrum Żeglarstwa oraz hala widowiskowo-sportowa na placu Dwóch Miast, największa tego typu hala w północnej Polsce, o pow. 53 tys. m^2, dysponująca ponad 7,5 tys. stałych miejsc siedzących i nawet 15 tys. miejsc siedzących i stojących w maksymalnym wariancie aranżacji. Dzięki wysokiej klasie infrastruktury Gdańsk wielokrotnie był gospodarzem międzynarodowych zawodów sportowych, m.in. Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, Lekkoatletycznych Mistrzostw Świata w Gdańsku i Sopocie 2013, Mistrzostw Świata w Piłce Siatkowej 2014 czy Mistrzostw Europy w Piłce Ręcznej 2016. Jest także stolicą cyklicznych wydarzeń sportowych, takich jak: Energa Sailing Cup, Maraton Solidarności czy Bieg Westerplatte. Imprezy tego typu w dużym stopniu decydują o rozpoznawalności marki miasta Gdańska.

Ryc. 5.24. Wybrane obiekty sportowe w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne

Analizując rozkład przestrzenny instytucji kultury i sportu na terenie Gdańska, nie sposób nie zauważyć wyraźnej kumulacji obiektów w Centralnym Paśmie Usługowym (CPU) i w jego otoczeniu, w dzielnicach dolnego tarasu: Oliwie, Wrzeszczu, ale przede wszystkim w Śródmieściu, w którym znajduje się nie tylko najwięcej obiektów, lecz także większość instytucji kultury wyższej rangi. **Koncentracja obiektów o funkcji metropolitalnej w CPU w zasięgu odległości pieszych w połączeniu z bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną obszaru sprawia, że istnieją predyspozycje do wzrostu konkurencyjności miasta na arenach krajowej i międzynarodowej**.

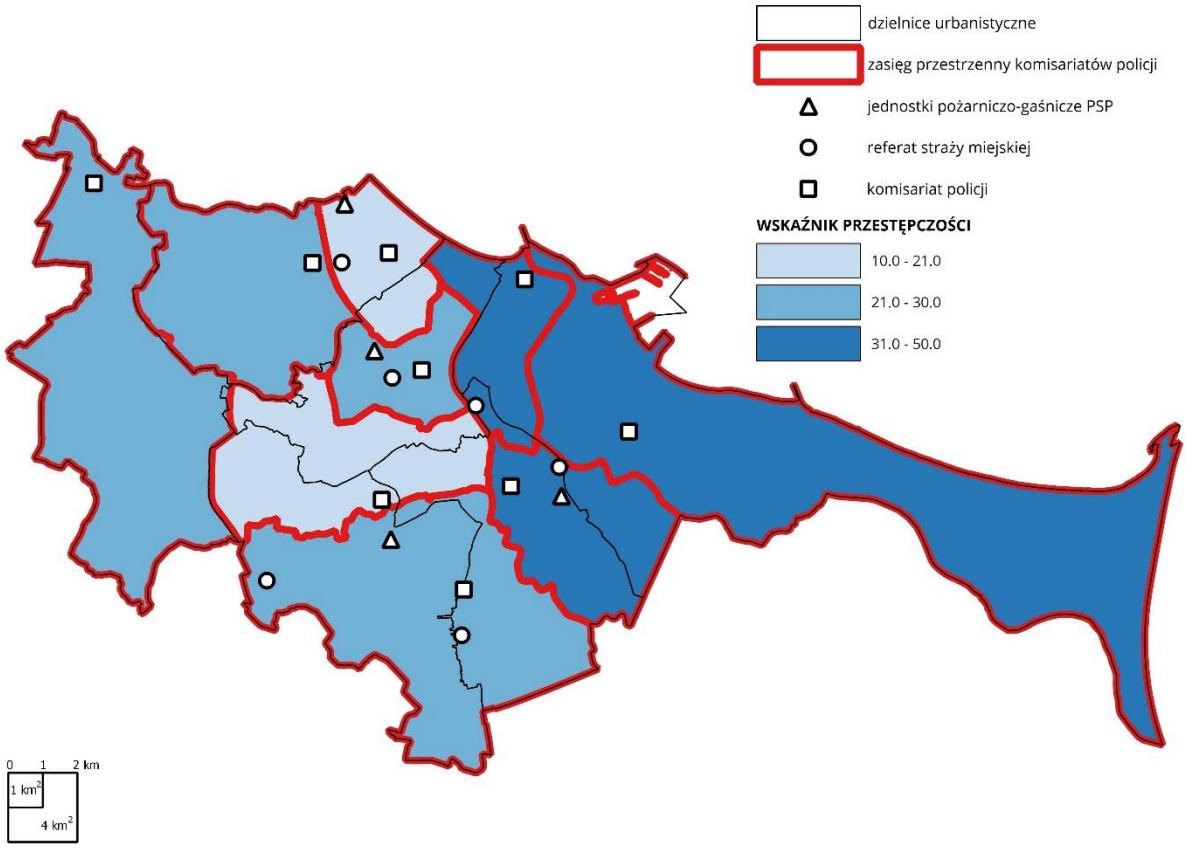
Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gdańska funkcjonuje 9 komisariatów policji: po dwa w dzielnicach Oliwa, Południe i Port oraz po jednym w dzielnicach: Śródmieście, Wrzeszcz i Zachód. Działania policji wspiera Straż Miejska z posterunkami w: Wrzeszczu (2), Śródmieściu (1), Oliwie (1) oraz w dzielnicy Południe (1). W 2017 roku do użytku zostanie oddany nowy budynek komisariatu policji w Śródmieściu Historycznym (kwartał ulic: Długa Grobla, Wiesława

i Zabłotna), do którego przeniesione zostaną komisariaty z Głównego Miasta (II) i Stogów (VII). Większy i bardziej nowoczesny budynek powstający tuż przy kanale Motławy umożliwi także cumowanie policyjnych łodzi i pontonów.

Do podstawowych zagrożeń bezpieczeństwa osobistego w Gdańsku zalicza się: kradzieże samochodów, pobicia i bójki, napady połączone z rabunkiem i wandalizm[83]. Według danych Komendy Miejskiej Policji w Gdańsku, w 2014 roku liczba zdarzeń przestępczych wynosiła 12,3 tys., w tym: 9411 o charakterze kryminalnym, 2156 o charakterze gospodarczym, 528 przestępstw drogowych. Do najbardziej niebezpiecznych rejonów, w których wystąpiło najwięcej zdarzeń przestępczych we wszystkich wymienionych grupach, należą tereny znajdujące się we właściwości komisariatów: Nowy Port, Śródmieście oraz Stogi. Dzięki rozwojowi infrastruktury związanej z bezpieczeństwem publicznym (m.in. rozwój monitoringu) do 47% wzrosła wykrywalność przestępstw stwierdzonych przez policję, w tym: 37,9% – dla przestępstw kryminalnych, 68,8% – gospodarczych i 96,2% – drogowych.

Bezpieczeństwo gdańszczan zdeterminowane jest również przez bezpieczeństwo ruchu drogowego. W 2016 roku w Gdańsku doszło do 498 wypadków drogowych[84], czyli o 15 % mniej niż w 2007 roku. W okresie tym o ponad połowę (60%) spadła również liczba ofiar śmiertelnych, w 2016 roku było ich 12 (30 w 2007 roku). Niepokojący jest jednak fakt, że mimo spadku ogólnej liczby ofiar nadal aż 83% z nich (10) stanowią niechronieni użytkownicy dróg (piesi i rowerzyści). Miejski Program Działań Policji na rzecz bezpieczeństwa pieszych w 2017 roku zawiera kryteria typowania miejsc i odcinków z zagrożeniami dla pieszych. Są nimi: Chłopska–Jagiellońska–Czerwony Dwór, Chłopska–Obrońców Wybrzeża–Bora Komorowskiego, Czarny Dwór–Jana Pawła II, Grunwaldzka–Do Studzienki–Miszewskiego, Słowackiego–Niedźwiednik–Potokowa.

Ryc. 5.25. Bezpieczeństwo publiczne w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Gospodarczej UMG

[83] Według danych Wydziału Zarządzania Kryzysowego UMG.
[84] Dane z bazy danych SEWIK KMP WRD w Gdańsku, przy współpracy z Gdańskim Zarządem Dróg i Zieleni.

Głównymi podmiotami w działaniach ratowniczych są straż pożarna i ratownictwo medyczne. Organizacja i koordynacja działań Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG) na terenie Gdańska należy do obowiązków Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Gdańsku, której podlega 6 jednostek ratowniczo-gaśniczych (JRG): w Śródmieściu (2), Oliwie (1), we Wrzeszczu (1), w dzielnicy Południe (1) i w dzielnicy Port (1) (ryc. 5.25). Większość JRG Komendy Miejskiej PSP w Gdańsku ma dodatkowe techniczne specjalności, np.: JRG 1 (ul. Sosnowa) w zakresie drogownictwa, JRG 2 (ul. Siennicka) w zakresie pożarów dużych przedsiębiorstw przemysłowych, JRG 5 (ul. Beniowskiego) w zakresie pożarów lasów. Na terenie Gdańska funkcjonują także jednostki niebędące w strukturach Państwowej Straży Pożarnej, ale włączone do KSRG. Są istotnym wsparciem w zwalczaniu skutków zagrożeń, również o specjalnym charakterze.

Jakość życia mieszkańców Gdańska systematycznie poprawia się dzięki inwestycjom w infrastrukturę społeczną, techniczną, transport, przestrzenie publiczne, sieć usługową. Osiedla dolnego tarasu, poza dzielnicą Port, wciąż charakteryzują się najlepszymi warunkami życia. Poprawy wymagają: południowa część dzielnicy Śródmieście, dzielnice Południe i Zachód, a także osiedla mieszkaniowe w dzielnicy Port.

5.5. Gospodarka

Gospodarka morska, przemysł, logistyka

Nadmorskie położenie Gdańska, które wyróżnia miasto na tle innych jednostek osadniczych, jest wykorzystywane przede wszystkim przez port i przemysł portowy (w tym stoczniowy).

Obszar administrowany przez Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA obejmuje port wewnętrzny i port zewnętrzny. Port wewnętrzny jest położony wzdłuż odcinka Martwej Wisły, Kanału Portowego i Kanału Kaszubskiego, gdzie oprócz specjalistycznych baz i terminali (m.in. ro-ro) oraz uniwersalnych nabrzeży portowych znajdują się baza i terminal dla promów pasażerskich. Część portu wewnętrznego w rejonie Nowego Portu ma status Wolnego Obszaru Celnego (WOC). Port zewnętrzny (Port Północny) to port głębokowodny z pirsami wysuniętymi w wody Zatoki Gdańskiej, gdzie znajdują się nowoczesne bazy ładunków masowych, głównie energetycznych, i kontenerowych. Przedsiębiorstwa działające na obszarze administrowanym przez Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA prowadzą przeładunki: drobnicy konwencjonalnej, nawozów sztucznych, tarcicy, wyrobów stalowych, siarki płynnej i granulowanej, fosforytów, soli i sody, paliw płynnych, gazu ciekłego LPG, ładunków masowych suchych (zboża, rudy, węgla), owoców południowych i ładunków kontenerowych.

Na sektor przemysłu portowego składają się przede wszystkim przedsiębiorstwa branży stoczniowej, naftowo-gazowej i chemicznej.

W przemyśle stoczniowym Gdańska pierwszą pozycję zajmuje ostatnio stocznia Remontowa Shipbuilding SA, jedna z czołowych firm należących do grupy kapitałowej Remontowa Holding SA. Rozwija się również, m.in. dzięki produkcji wież wiatrowych, dawna Stocznia Gdańsk SA jako element Gdańsk Shipyard Group. Można wymienić także kilka mniejszych stoczni: Crist SA, Stocznia Wisła sp. z o.o., Alusip Technology sp. z o.o., Conrad SA. Coraz lepiej prosperuje przemysł remontu statków, a produkcja stoczniowa uległa istotnemu przeobrażeniu, obecnie obejmuje głównie wysoko specjalistyczne jednostki oraz elementy wież wiatrowych. Grupa Remontowa Holding SA już dwa lata z rzędu (2014–2015) notuje rekordowe zyski, które wynoszą ćwierć miliarda złotych. Roczna sprzedaż holdingu przekracza 2 mld zł, a pracuje w nim ponad 8 tys. osób. W 2015 roku spółka GSG Towers, będąca częścią Gdańsk Shipyard Group, wyprodukowała 90 wież wiatrowych, w wyniku czego znalazła się wśród pięciu największych producentów tych konstrukcji na świecie. Potencjał produkcyjny zakładu wynoszący 14 wież miesięcznie ma ulec podwojeniu dzięki modernizacjom i przebudowom wykonanym w połowie 2016 roku. Według stanu na połowę 2015 roku GSG Towers zatrudnia około 1000 osób. Ograniczeniu za to uległy rybołówstwo oraz działalność armatorska.

W skład gdańskiego kompleksu portowo-przemysłowego wchodzą również: rafineria leżąca poza administracyjnymi granicami portu i baza Petrobalticu należąca do Grupy Kapitałowej Lotos SA (zatrudniającej w spółkach około 5 tys. osób). Jest jednym z najnowocześniejszych zakładów petrochemicznych w Europie Środkowej, a jednocześnie największym przedsiębiorstwem na Pomorzu i drugą pod względem przerobu ra-

finerią w Polsce. Jej modernizacja w ramach Programu 10+ zakończona w 2011 roku wprowadziła wiele nowych zaawansowanych technologicznie instalacji. Pod względem skali i wartości było to największe przedsięwzięcie realizowane w polskiej gospodarce w latach 2000–2010. Rafinerię obsługują ropociąg Pomorski (dostawa rosyjskiej ropy z rurociągu Przyjaźń) oraz terminale przeładunkowe paliw płynnych w Porcie Północnym zarówno w dostawach ropy naftowej, jak i w eksporcie produktów. W ostatnich latach w ramach tzw. hubu paliwowego zostały zakończone znaczące inwestycje, a teraz są realizowane kolejne: budowa pięciu zbiorników na terenie rafinerii oraz wieży koksowniczej, powiększenie bazy manipulacyjnej PERN w Górkach Zachodnich o dwa nowe zbiorniki ropy wraz ze stanowiskiem przeładunkowym w Naftoporcie, realizacja morskiego terminala przeładunkowego produktów ropopochodnych na Martwej Wiśle (Grupa LOTOS SA). Planowana jest budowa dodatkowych zbiorników PERN w rejonie Wisłoujścia.

Przemysł chemiczny w porcie gdańskim to: Siarkopol Gdańsk SA, który jest częścią Grupy Kapitałowej PERN, oraz Gdańskie Zakłady Nawozów Fosforowych Fosfory sp. z o.o. należące do Grupy Azoty Zakłady Azotowe Puławy SA.

Przeobrażenia lat 90. ubiegłego wieku przyniosły nowe, wolnorynkowe zasady gospodarowania przestrzenią. Przemiany te zostały dodatkowo wzmocnione przez intensywne przepływy kapitałowe, rentę gruntową, prywatyzację oraz globalizację. Na terenie Gdańska funkcja przemysłowa zaczęła zanikać w różnych rozproszonych lokalizacjach i koncentrować się w dwóch zasadniczych obszarach: w dzielnicy Port na wyspie Ostrów i lewym brzegu Martwej Wisły, w zachodniej części wyspy Stogi od Portu Północnego po brzeg Martwej Wisły (w tzw. Stogach Portowych) i Błoniach-Płoniach oraz w dzielnicy Zachód w rejonie Kokoszek Przemysłowych i Barniewic. „Rozwój gospodarczy może być stymulowany jedynie narzędziami pośrednimi. Stymulując rozwój gospodarczy Gdańska, należy stale pamiętać o nadmorskim położeniu i wynikającym stąd wyróżniku ekonomicznym, jakim jest szeroko rozumiana gospodarka morska. Rosnące korzyści płynące z położenia nadmorskiego powinny być podstawowym kryterium wyborów dokonywanych w gospodarce miasta/metropolii, w tym wyborów na polu gospodarki przestrzenią”[85].

Zmienia się charakter południowej części portu, gdzie przez dziesięciolecia koncentrowała się produkcja statków. Wycofuje się ją obecnie na wyspę Ostrów, a także tworzy się nową koncentrację na południowo-zachodnim brzegu wyspy Stogi. Z kolei tereny postoczniowe na Młodym Mieście stają się obszarem rozwojowym funkcji usługowych i mieszkaniowych dzielnicy Śródmieście. Mniejsze zgrupowania funkcji przemysłowo-składowej w obszarze Gdańska powstają również na północ i południe od lotniska. W Kokoszkach na wyróżnienie zasługuje nowoczesny zakład przetwarzania celulozy Weyerhaeuser, Centrum Dystrybucyjne Jeronimo Martins oraz PB Kokoszki S.A. Pojedyncze zakłady zlokalizowane w innych rejonach miasta w dużej mierze znajdują się w fazie restrukturyzacji w kierunku zagospodarowania mieszkaniowo-usługowego.

Zgodnie z przyjętą strategią rozwoju portu do 2027 roku trwa jego rozbudowa i modernizacja, szczególnie nowoczesnych wyspecjalizowanych baz przeładunkowych w rejonie Portu Północnego. Dzięki prowadzonym inwestycjom infrastrukturalnym zarówno port wewnętrzny, jak i zewnętrzny zwiększają dostępność i, co za tym idzie, również potencjał rozwojowy. Obecnie modernizuje się nabrzeża i poszerza wejście do portu wewnętrznego. Część inwestycji uzyskała wsparcie unijne.

Koniunktura gospodarcza ostatnich lat (przy dużym uzależnieniu gospodarki morskiej od koniunktury światowej) spowodowała istotne zmiany w tej dziedzinie. Wzrastająca skala przeładunków portowych zapewnia Gdańskowi wiodące miejsce wśród polskich portów, a realizacja zakładanych kolejnych inwestycji infrastrukturalnych tę pozycję wzmocni.

Węzeł logistyczny Port Gdańsk, jako początkowe ogniwo korytarza transportowego Bałtyk–Adriatyk (obok portu w Gdyni), może liczyć w kolejnych kilku latach na potrojenie wolumenu przeładunków. Wzmocnieniu ulegną funkcje logistyczne: rozbudowa Głębokowodnego Terminala Kontenerowego, który umożliwia

[85] Rekomendacje Rady Studium dla organu sporządzającego SUiKZP, aneks 2, pkt G1 i G2.

obsługę największych statków, jakie mogą wpłynąć na Bałtyk, i rozbudowa Pomorskiego Centrum Logistycznego.

Prognozy ogólnoświatowe są w zakresie gospodarki morskiej optymistyczne i przewidują nawet ponad czterokrotny wzrost przewozów morskich do 2050 roku. Port dysponuje pewnymi możliwościami rozwoju na wyspie Stogi oraz w Młyniskach-Letnicy, czyli na terenach rezerwowanych na cele portowo-przemysłowe w dokumentach planistycznych Gdańska. Rozważana jest dalsza rozbudowa portu przez zalądowienie fragmentu Zatoki Gdańskiej i budowę tzw. Portu Centralnego w rejonie Westerplatte, na północny-zachód od Portu Północnego. Zarząd Morskiego Portu Gdańsk rozpatruje także rozszerzenie granic portu na Stogach w kierunku wschodnim.

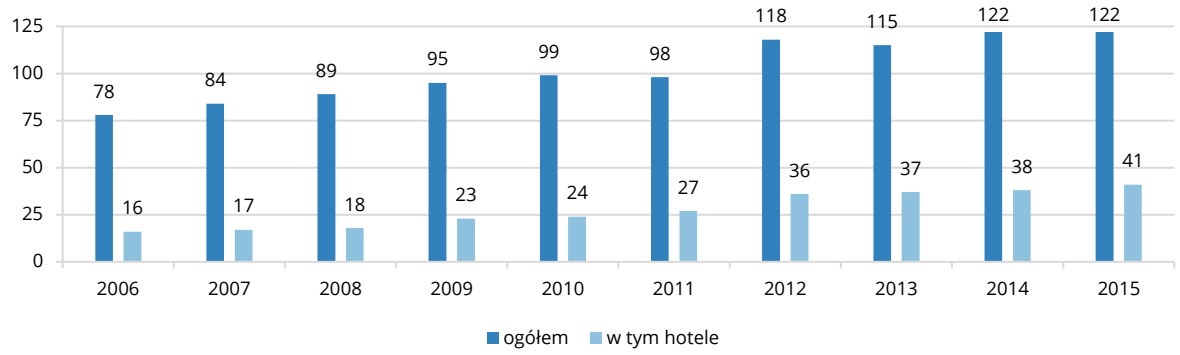
Zainteresowanie inwestorów skutkuje kolejnymi wnioskami o rozszerzanie przeznaczenia przemysłowo-składowego w rejonie Stogów Portowych i Kokoszek Przemysłowych.

Turystyka

Turystyka jest jedną z czołowych gałęzi gospodarki Gdańska ze względu na bogatą spuściznę kulturową oraz walory przyrodnicze i rekreacyjne wynikające z nadmorskiego położenia. Jedno z najstarszych miast Polski, o ponad tysiącletniej historii, ma zabytki architektury, które co roku przyciągają turystów z różnych zakątków świata. Podobnym magnesem są także: piaszczyste plaże z nadmorskimi parkami, rejsy po Zatoce Gdańskiej i Motławie, rozwinięta sieć infrastruktury rowerowej, otaczające miasto lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego z przyległym oliwskim zoo oraz inne walory przyrodnicze, np. rezerwaty przyrody czy parki miejskie.

Ruch turystyczny funkcjonuje w rytmie całorocznym dzięki bogatej ofercie kulturalnej, turystyce biznesowej, w tym licznym okazjonalnym i cyklicznym wydarzeniom o randze metropolitalnej, krajowej i międzynarodowej (konferencje, imprezy sportowe, koncerty, wystawy itp.).

Lata 2007–2015 charakteryzują się dynamicznym rozwojem gdańskiego rynku turystycznego (por. ryc. 5.26). Liczba obiektów turystycznych świadczących noclegi[86] wzrosła o ponad 50%, w tym hoteli – niemal trzykrotnie.

Ryc. 5.26 Turystyczne obiekty noclegowe w Gdańsku w latach 2006–2015

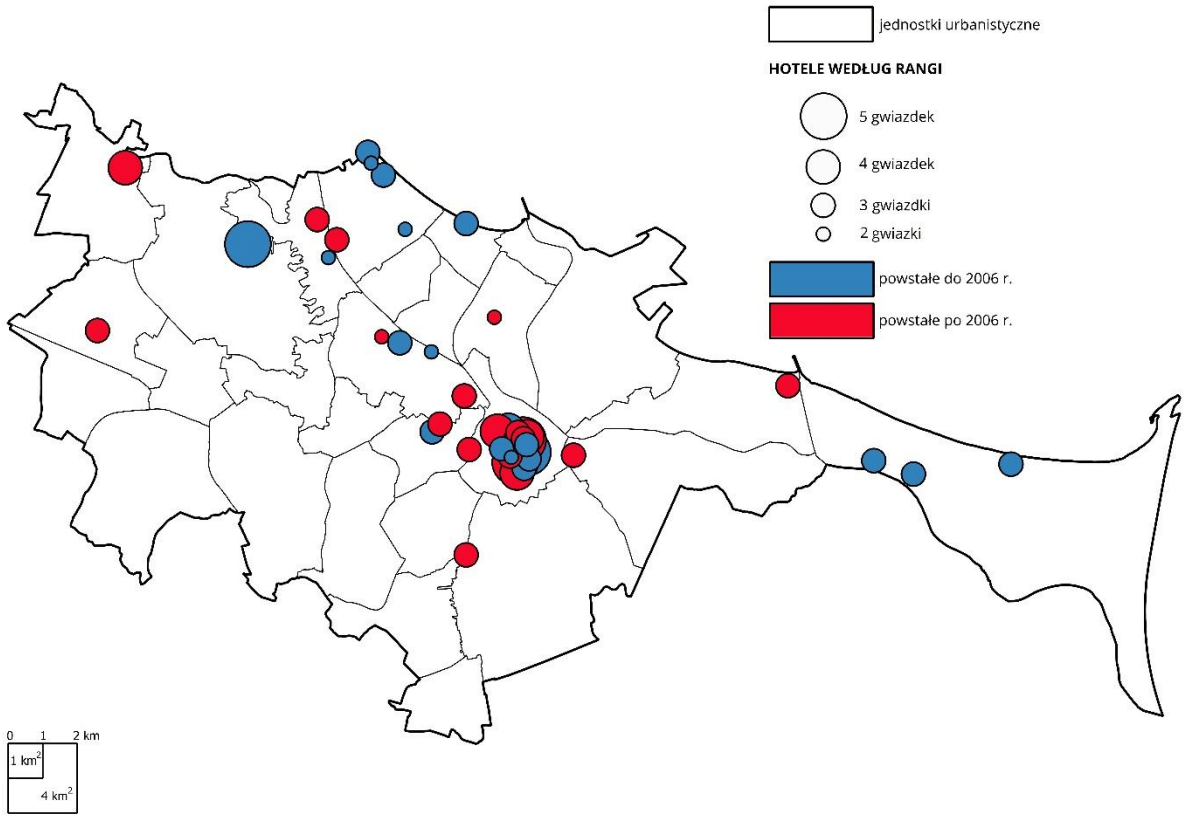
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS

Stale polepszająca się baza hotelowa jest dużym atutem Gdańska. Na rynek weszły międzynarodowe sieci hotelowe z obiektami najwyższej klasy (11 hoteli to obiekty 4- i 5-gwiazdkowe). W 2015 roku w Gdańsku funkcjonowały łącznie 122 obiekty turystyczne, w tym 41 hoteli (por. ryc. 5.27) dysponujących prawie 6 tys. miejsc noclegowych. W dziewięciu największych hotelach (o wielkości od 200 do 544 miejsc noclegowych) skupiła się połowa tego potencjału; 42% hoteli koncentruje się w Śródmieściu.

[86]Zgodnie z Bankiem Danych Lokalnych GUS-u, do obiektów noclegowych zalicza się: hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty hotelowe, domy wycieczkowe, schroniska, ośrodki wczasowe, kolonijne i szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, pola biwakowe, kempingi, obiekty do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, zakłady uzdrowiskowe i inne. Począwszy od 2012 r. badanie obejmuje wszystkie turystyczne obiekty noclegowe dysponujące co najmniej 10 miejscami noclegowymi.

Nowe i modernizowane hotele nie tylko świadczą usługi noclegowe, ale także stają się centrami konferencyjnymi, ośrodkami usług SPA & Wellness itp. – takie usługi dodatkowe uniezależniają branżę od sezonowości.

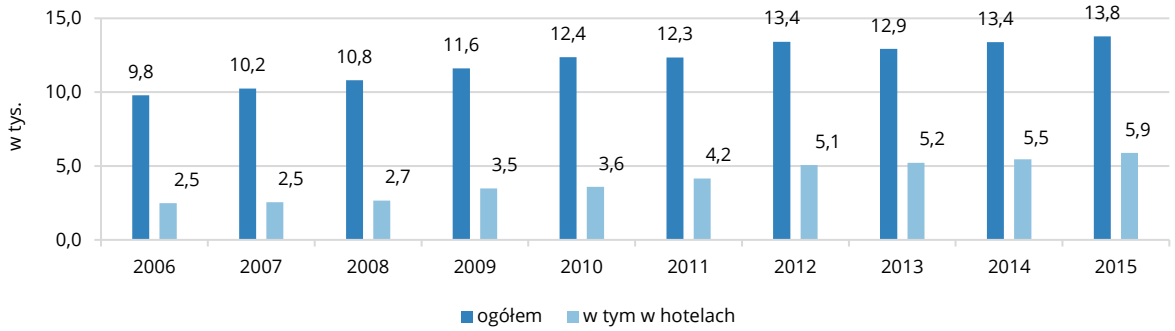
Bazę hoteli uzupełniają inne obiekty noclegowe, w tym dynamicznie rozwijająca się baza hosteli. Od 2009 roku powstało 16 tego typu obiektów.

Ryc. 5.27. Hotele wg rang w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne

Powstanie nowych obiektów turystycznych wpłynęło na wzrost liczby miejsc noclegowych o zróżnicowanym standardzie. W 2006–2015 nastąpił wzrost o prawie 4 tys. miejsc noclegowych (por. ryc. 5.28). W hotelach liczba miejsc zwiększyła się ponad dwukrotnie: z 2,4 tys. miejsc w 2006 roku do 5,8 tys. miejsc w 2015 roku.

Ryc. 5.28 Miejsca noclegowe w Gdańsku w latach 2006-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS.

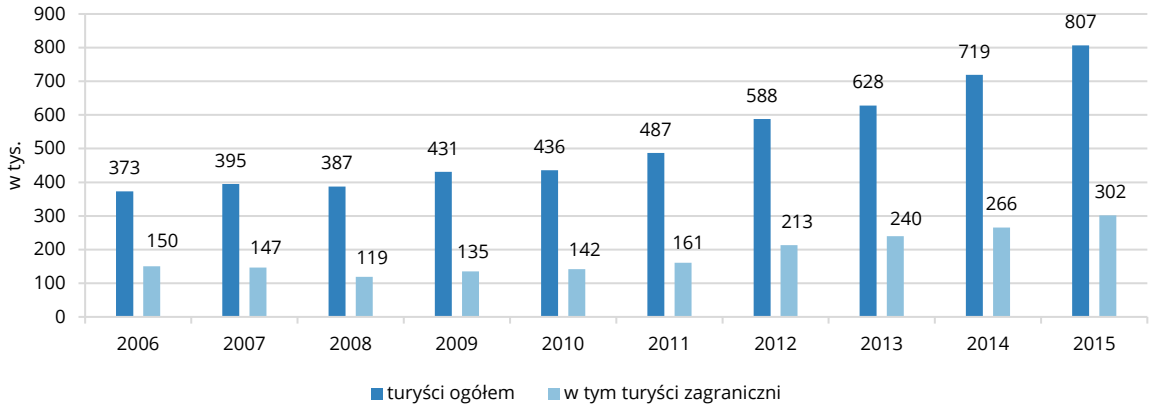
Dużą dynamiką rozwoju charakteryzuje się turystyka biznesowa, której produktami są: spotkania (konferencje, szkolenia, kongresy itp.), wydarzenia motywacyjne, targi i wystawy. Są one organizowane w różnych obiektach konferencyjnych. Znajdują się wśród nich głównie hotele, inne obiekty noclegowe, centra kongresowe oraz obiekty sportowe i uczelnie wyższe. Te ostatnie zajmują się zarówno organizacją konferencji, jak i wynajmem swoich pomieszczeń podmiotom zewnętrznym.

W 2015 roku funkcjonowało 127 różnorodnych obiektów organizujących tego typu spotkania, były to: 43 hotele, 6 centrów konferencyjno-kongresowych i 78 innych obiektów lub sal na specjalne wydarzenia. Centrum Wystawienniczo-Kongresowe AmberExpo, czyli nowa siedziba Międzynarodowych Targów Gdańskich, to największa inwestycja w tym sektorze turystyki. Znajdują się tu m.in.: hale wystwiennicze oferujące 12 tys. m^2 powierzchni oraz sale konferencyjne w układzie teatralnym na 1050 miejsc [87].

Organizatorzy tego sektora turystyki coraz częściej poszukują miejsc niepowtarzalnych związanych z historią i kulturą danego miejsca (tzw. *unique venues*), stanowiących dodatkową atrakcję dla uczestników rożnego rodzaju spotkań. W ten nurt wpisuje się Polska Filharmonia Bałtycka, Europejskie Centrum Solidarności, Gdański Teatr Szekspirowski oraz Muzeum II Wojny Światowej.

O atrakcyjności bazy konferencyjnej świadczy liczba 3,2 tys. różnego rodzaju spotkań biznesowych zorganizowanych w 2015 roku (trzykrotnie więcej niż w 2009 roku), w których uczestniczyło przeszło 350 tys. osób (wzrost prawie pięciokrotny). W tej branży Gdańsk plasuje się na czwartej pozycji w kraju za: Warszawą, Krakowem i Wrocławiem[88].

Miarą zachodzących zmian jest ruch turystyczny: jego wielkość, struktura i charakter. Gdańsk jest jednym z najchętniej odwiedzanych miast w Polsce zarówno przez turystów krajowych, jak i zagranicznych. Z bazy noclegowej w 2015 roku skorzystało ponad 800 tys. turystów[89], a liczba ich w porównaniu z 2006 rokiem się podwoiła. W 2012 roku nastąpił największy wzrost liczby zagranicznych turystów korzystających z noclegów w stosunku do roku poprzedzającego (32%), tj. najwyższy skok wśród dużych polskich miast, w tym także gospodarzy turnieju UEFA Euro 2012. W 2015 roku nastąpił przyrost o przeszło 14%. W ramach wypoczynku krótkoterminowego niepołączonego z noclegiem w 2015 roku przybyło 5,6 mln osób, w tym 1,8 mln obcokrajowców[90].

Ryc. 5.29. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych w latach 2006–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS

[87] Na podstawie danych GCB/GOT: Gdańsk Convention Bureau/Gdańska Organizacja Turystyczna. Podmiot ten zajmuje się promocją Gdańska i województwa pomorskiego oraz monitoruje przemysł spotkań od 2009 r.

[88] Badania GCB/GOT w ramach projektu Promocja turystyki biznesowej jako markowego projektu Gdańska i Pomorza obejmują spotkania spełniające następujące kryteria Światowej Organizacji Turystycznej (UNWTO – World Tourism Organization): liczba uczestników jest nie mniejsza niż 10, czas trwania to minimum 4 godziny, zorganizowane w specjalnie do tego celu wynajętej i opłaconej sali.

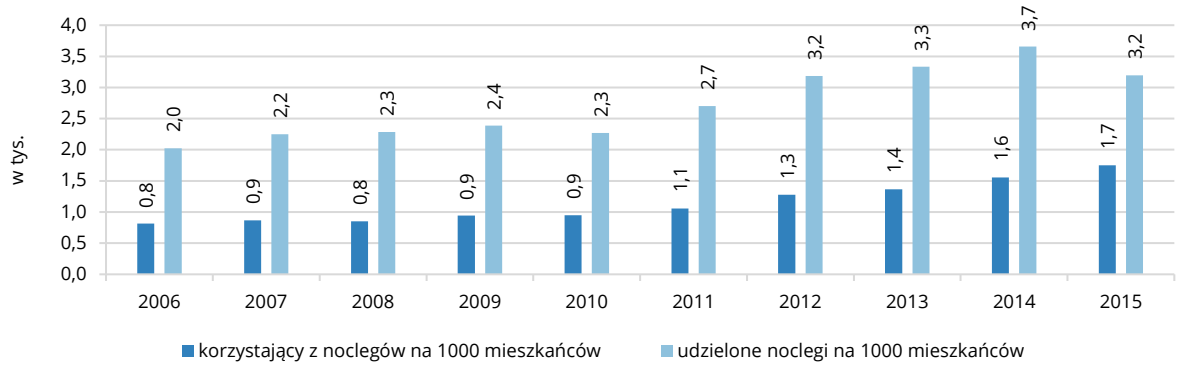
[89] Turyści zdefiniowani w statystyce Instytutu Eurotest i Gdańskiej Organizacji Turystycznej to osoby przebywające w Gdańsku i korzystające co najmniej z jednego noclegu; odwiedzający to osoby przebywające w Gdańsku kilka godzin lub jeden dzień bez noclegu.

[90] Na podstawie publikowanych badań ankietowych Instytutu Eurotest i Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

Największy ruch turystyczny jest widoczny w miesiącach letnich, m.in. w czasie organizowanego na przełomie lipca i sierpnia Jarmarku św. Dominika – największej i najpopularniejszej cyklicznej imprezy plenerowej w Polsce. Z innych znaczących imprez okresu wakacyjnego można wymienić: Międzynarodowy Zlot Żaglowców Baltic Sail Gdańsk, Międzynarodowy Festiwal Mozartowski Mozartiana i Solidarity of Arts. Z kolei inne inicjatywy kulturalne (w tym takie wydarzenia, jak: Gdański Festiwal Muzyczny, Światowy Zjazd Gdańszczan, Festiwal Szekspirowski, All About Freedom Festival, mają wpływ na przedłużenie sezonu turystycznego.

Wskaźnik poziomu zagospodarowania turystycznego[91] wyrażony liczbą turystycznych miejsc noclegowych przypadających na 1000 stałych mieszkańców miasta uległ poprawie od wartości 21,4 w 2006 do 29,8 w 2015 roku (por. ryc. 5.30). Wskaźniki intensywności ruchu turystycznego wyrażonego liczbą turystów korzystających z noclegów oraz liczbą udzielonych im noclegów w odniesieniu do 1000 stałych mieszkańców miasta w latach 2006–2015 także systematycznie wzrastały. W 2015 roku z noclegów skorzystało 1748 osób/1000 mieszkańców (wzrost ponad dwukrotny od 2006 roku), udzielono im 3196 noclegów/1000 mieszkańców (wzrost o prawie 60% od 2006 roku). Poziom ww. wskaźników w 2015 roku plasuje Gdańsk na trzecim miejscu za Warszawą i Krakowem, a przed Wrocławiem i Poznaniem.

Na wzrost atrakcyjności miasta i rozwój turystyki wpływa powstawanie nowych obiektów atrakcyjnych turystycznie, głównie z zakresu kultury oraz sportu, np. oddanie do użytku po 2006 roku Centrum Hewelianum, Europejskiego Centrum Solidarności, Teatru Szekspirowskiego, stadionu Energa Gdańsk, hali widowiskowo-sportowej Ergo Arena czy Muzeum II Wojny Światowej.

Ryc. 5.30. Udzielone noclegi i turyści korzystający z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2006–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS

Ponadto duże znaczenie dla gdańskiej turystyki ma dynamiczny rozwój sektora usług biznesu[92] koncentrujących się w nowoczesnych kompleksach biurowych (m.in.: w centrum Oliwy, Wrzeszcza, Śródmieścia i w rejonie lotniska), które generują nowe miejsca pracy dla specjalistów oraz pobudzają ruch turystyki biznesowej.

Niezwykle ważna dla atrakcyjności turystycznej i biznesowej jest też dostępność komunikacyjna oraz organizacja transportu zbiorowego wewnątrz miasta (por. rozdz. 8). Na uwagę zasługuje coraz atrakcyjniejsza oferta usług gastronomicznych.

[91] Na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS.

[92] Są to m.in.: siedziby przedsiębiorstw, sektor usług dla biznesu (BPO, Business Process Outsourcing), centra usług wspólnych (SSC, Shared Services Centres) itp.

Gospodarka oparta na wiedzy

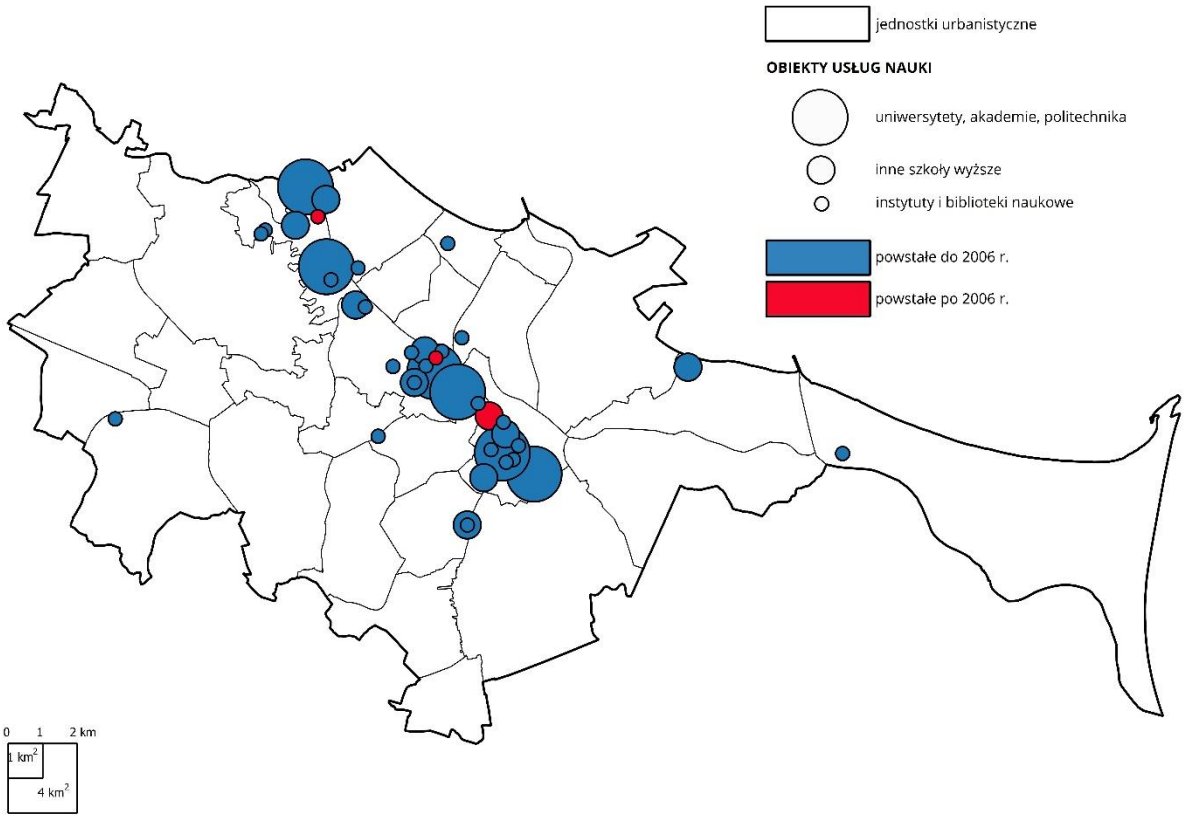
W Gdańsku w roku akademickim 2005/2006 studiowało 62 tys. osób, a w 2015/2016 – 69 tys. (bez 7,9 tys. studentów Uniwersytetu Gdańskiego studiujących w Sopocie i Gdyni), co dało miastu szóstą pozycję w Polsce (po Warszawie, Krakowie, Wrocławiu, Poznaniu i Łodzi). Zdecydowana większość (76%) studiowała na sześciu uczelniach państwowych. Największe z nich to: Uniwersytet Gdański – 27 tys. studentów, w tym 19,4 tys. na terenie Gdańska i Politechnika Gdańska – 23 tys. studentów. Kolejne uczelnie państwowe to Gdański Uniwersytet Medyczny (4,9 tys. studentów), Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu (3,1 tys. studentów), Akademia Sztuk Pięknych (1,0 tys. studentów) i Akademia Muzyczna (0,7 tys. studentów). Spośród uczelni prywatnych największą liczbę studiujących miała Wyższa Szkoła Bankowa (9 tys. studentów). W następnych czterech szkołach wyższych studiowało od 1,2 do 1,7 tys. studentów. Tymi szkołami były: Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, Ateneum Szkoła Wyższa, Gdańska Szkoła Wyższa i Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku. Poniżej tysiąca studentów miały: Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych (0,9 tys.), Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa (0,7 tys.), Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna (0,3 tys.). Najmniejszą placówką niepaństwową było Gdańskie Seminarium Duchowne – około 60 słuchaczy.

Gdańskie uczelnie w zdecydowanej większości są zlokalizowane w Centralnym Paśmie Usługowym: we Wrzeszczu (PG, GUM, WSB[93], WSTiH), w Oliwie (UG, AWFiS, WSZ, GSD) i Śródmieściu (ASP, AM, GWSH, Ateneum SW, WSSE). Dysponują coraz nowocześniejszą bazą. Uniwersytet funkcjonuje w niemal ukończonym kampusie w Oliwie, gdzie od 2006 roku wybudowano Bibliotekę Główną i kolejne budynki wydziałów: nauk społecznych, biologii, chemii, neofilologii z częścią administracyjną oraz biotechnologii. W planach rozwojowych uczelni jest jeszcze instytut informatyki w kampusie oliwskim, obiekty sportowe i dom studencki. Rozbudowała się również Politechnika Gdańska: przy ul. Do Studzienki powstał budynek Wydziału Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki, przy ul. Sobieskiego – Laboratorium Katedry Automatyki Napędu Elektrycznego i Laboratorium Innowacyjnych Technologii Elektroenergetycznych LINTE^2, a przy ul. Narutowicza – budynek Centrum Nanotechnologii. Modernizacji i rozbudowie poddano Akademickie Centrum Sportu przy al. Zwycięstwa. Gdański Uniwersytet Medyczny wzbogacił się o budynek Centrum Naukowo-Badawczego Medycyny Laboratoryjnej przy ulicy Dębinki, Akademickie Centrum Medycyny Inwazyjnej i siedzibę Katedry Mikrobiologii, Akademia Muzyczna – o salę koncertową, a AWFiS – o halę gimnastyczną Leszka Blanika.

Oprócz uczelni w 2015 roku funkcjonowało około 100 podmiotów zajmujących się badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi w dziedzinie nauk przyrodniczych, technicznych, społecznych i humanistycznych. Wśród nich można wyróżnić Polską Akademię Nauk Oddział w Gdańsku oraz jej jednostki: Instytut Maszyn Przepływowych, Instytut Budownictwa Wodnego, Instytut Matematyczny, Instytut Podstaw Informatyki, Zakład Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich oraz Pracownię Historii Gdańska i Dziejów Morskich Polski Instytutu Historii, a także Stację Ornitologiczną. Zapleczem badawczo-rozwojowym i projektowym dla gospodarki morskiej (oprócz instytutów PAN-u) są Centrum Techniki Okrętowej, Instytut Morski czy Oddział Geologii Morza Państwowego Instytutu Geologicznego. Miejscami studiów, ekspertyz, konsultacji, doradztwa, prac naukowo-badawczych są również Instytut Badań Ekonomiczno-Społecznych oraz Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, a także działająca przy nim Gdańska Akademia Bankowa. Należy też wspomnieć o instytucjach zajmujących się nauczaniem języka i upowszechnianiem kultury innych krajów (Centrum Herdera, Alliance Français), znaczących bibliotekach (poza uczelnianymi) – Biblioteka Gdańska PAN, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka.

Sektor badań i rozwoju oraz sektor wysokich technologii skupiają się przede wszystkim w placówkach działających w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym oraz w Centrum Badawczo-Rozwojowym firmy INTEL w rejonie lotniska (w tzw. Dolinie Krzemowej).

[93] WSB w 2015 r. zmieniła siedzibę i mieści się we Wrzeszczu Górnym, w niedużej odległości od UG.

Ryc. 5.31. Obiekty nauki w Gdańsku w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne

* * *

Gdańsk ma obiecujące perspektywy rozwoju gospodarczego wynikające z:

- **nadmorskiego położenia,**
- **licznych walorów przyrodniczych i kulturowych,**
- **korzystnych prognoz światowych,**
- **impetu inwestycyjnego ostatnich lat wynikającego głównie ze wsparcia unijnego, który pozwolił na nadrobienie wielu opóźnień ekonomicznych w stosunku do Europy Zachodniej,**
- **bogatej oferty terenów inwestycyjnych,**
- **relatywnie korzystnych perspektyw demograficznych.**

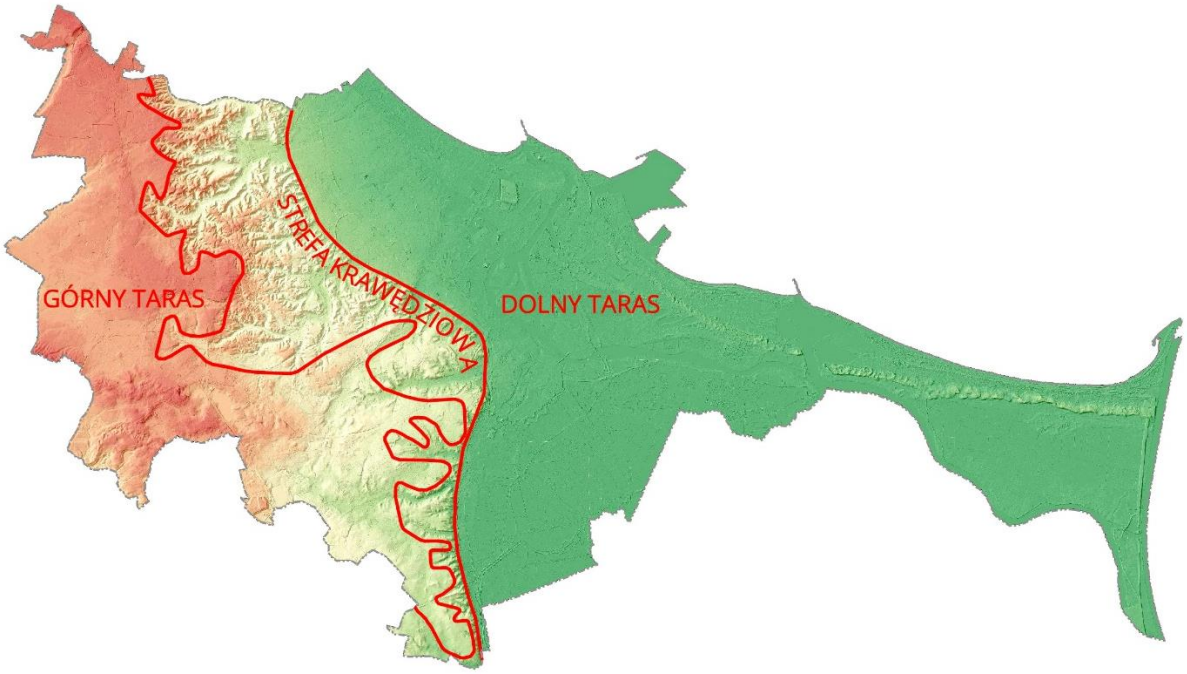
Ograniczeniem wzrostu gospodarczego mogą okazać się cele ochronne wynikające z obszarów Natura 2000 i deficyty na rynku pracy, szczególnie absolwentów kierunków nowoczesnych

6. Środowisko

6.1. Zasoby

Gdańsk jest położony w granicach czterech odmiennych jednostek fizycznogeograficznych: Żuławy Wiślane, Pobrzeże Kaszubskie, Mierzeja Wiślana i Pojezierze Kaszubskie. Jest to przyczyną dużego przestrzennego zróżnicowania: rzeźby terenu, budowy geologicznej, układu hydrograficznego, warunków klimatu lokalnego oraz pokrywy roślinnej. Strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta wyznaczają przede wszystkim uwarunkowania naturalne. Można w niej wyróżnić tzw. dolny taras (będący fragmentem Pobrzeża Kaszubskiego, Żuław Gdańskich i Mierzei Wiślanej) i górny taras (fragment Pojezierza Kaszubskiego, wierzchowina Wysoczyzny Gdańskiej), rozdzielone silnie rozczłonkowaną strefą krawędziową wysoczyzny, gdzie różnice wysokości względnych dochodzą do 100 m.

W strefie krawędziowej wysoczyzny oraz na górnym tarasie znajdują się: tereny o dużych spadkach, aktywne osuwiska różnej wielkości oraz tereny potencjalnie zagrożone ruchami masowymi ziemi. Przez wschodnie fragmenty tarasu górnego przebiega dział wodny między ciekami odprowadzającymi wody bezpośrednio do Zatoki Gdańskiej (Potok Oliwski i kolektor Kołobrzeska) lub do Martwej Wisły, Strzyży oraz Motławy i dalej, również, do Zatoki Gdańskiej. Zachodnie fragmenty miasta znajdują się w zlewni Strzelenki będącej lewostronnym dopływem Raduni. Na Żuławach Gdańskich występuje gęsta sieć rowów i kanałów odwadniających, funkcjonujących w granicach poszczególnych polderów, na których poziom wód jest regulowany mechanicznie.

Ryc. 6.1 Szkic hipsometryczny miasta

Źródło: opracowanie własne

W granicach miasta wody powierzchniowe to jeziora: Jasień, Pusty Staw, Staw Wróbla i części jezior Osowskiego i Wysockiego oraz różnej wielkości obszary stale bądź okresowo podmokłe. Charakterystyczne dla miasta są liczne stawy powstałe przez podpiętrzanie wód na ciekach przepływających przez miasto, np. na potokach: Jelitkowskim, Oruńskim, Siedlickim czy Strzyży oraz 53 zbiorniki retencyjne.

Zróżnicowanie fizycznogeograficzne ma wpływ na szatę roślinną. Obok powierzchni całkowicie pozbawionych lasów, z pojedynczymi zadrzewieniami fitomelioracyjnymi, które dominują na Żuławach, występują duże powierzchnie leśne. Przeważają one w strefie krawędziowej wysoczyzny, w północno-zachodniej części miasta (Lasy Oliwskie) oraz na dolnym trasie, w pasie nadmorskim, na wyspach: Sobieszewskiej i Stogi. Na terenie górnego tarasu większy płat lasu stanowią Lasy Otomińskie położone w południowo-zachodniej części

miasta. Ważnym elementem zasobów przyrodniczych poza lasami są: tereny zieleni miejskiej, w tym: parki, zieleńce i skwery, cmentarze, rodzinne ogrody działkowe, oraz tereny Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego.

Na terenie miasta ustanowiono 5 rezerwatów przyrody (w tym jeden położony jest w części poza granicami miasta) zajmujących łączną powierzchnię około 270 ha, do Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego włączono około 2342 ha, a w granice obszarów chronionego krajobrazu – około 4254 ha ogólnej powierzchni miasta. Ustanowione dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe zajmują łącznie 418 ha, a 13 użytków ekologicznych – około 50 ha. Obszary w ujściu Wisły, fragmenty Doliny Dolnej Wisły oraz północna część portu wraz z przyległymi wodami Zatoki Gdańskiej zostały włączone do sieci Natura 2000. W granicach miasta znajduje się w całości lub w części 6 obszarów Natura 2000. Ponadto na terenie miasta ustanowiono 163 pomniki przyrody (2015).

Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Rolnicza przestrzeń produkcyjna (RPP) to grunty rolne (grunty orne i trwałe użytki zielone), na których prowadzi się gospodarkę rolną, ustaloną w obowiązującym studium, na obszarze Oruni, Olszynki, Błoni i Płoni oraz południowej części Wyspy Sobieszewskiej – dominują tam żyzne mady. Na terenie Gdańska występują gleby antropogeniczne: kulturoziemne oraz industrio- i urbanoziemne. Gleby kulturoziemne charakteryzują się dużą zawartością próchnicy oraz składników pokarmowych – to tereny ogrodów działkowych i ogrodów przydomowych (gleby nazywane hortisolami). Z kolei gleby antropogeniczne typu industrio- i urbanoziemnego (m.in.: nasypy ziemno-gruzowe, skarpy i gleby zasalane wzdłuż ulic) są silnie przeobrażone wskutek oddziaływania przemysłu (np. składowisko odpadów, siarki), zniszczeń i gruzowisk (historyczne Śródmieście), zabudowy przemysłowej (np. Stogi Portowe), usługowej i mieszkalnictwa (dzielnice: Południe i Zachód) oraz innych obiektów infrastrukturalnych (np. Obwodnica Południowa na terenie Żuław). W ostatnich latach (2007–2015) trwa proces zabudowy gruntów rolnych w dzielnicach Zachód i Południe głównie pod funkcje mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe oraz produkcyjno-usługowe wraz z układem ulic dla ich obsługi.

Z genetycznego punktu widzenia najlepsze gleby w postaci mad występują w części Żuław Gdańskich. W północnej części Wyspy Stogi i Wyspy Sobieszewskiej występują gleby bielicowe i rdzawe, a w części wysoczyznowej: gleby brunatne wyługowane i kwaśne, brunatne właściwe, torfowe i murszowe oraz bielicowe i pseudobielicowe. Gleby z powodu działań antropogenicznych lub ugorowania (zaniechanie produkcji rolnej) mają przekształcony naturalny profil. Pomimo trwającego procesu urbanizacji lub ugorowania wciąż prowadzi się produkcję rolną, głównie na Żuławach (Oruni, Olszynce, Błoniach i Płoniach oraz w południowej części Wyspy Sobieszewskiej) oraz fragmentarycznie w południowej części Wysoczyzny Gdańskiej, gdzie występuje koncentracja najlepszych gruntów rolnych, to znaczy I, II i III klasy bonitacyjnej gleb. Najcenniejsze grunty klasy I występują jedynie w południowej części Wyspy Sobieszewskiej i zajmują powierzchnię około 22 ha. Grunty klasy I i II to odpowiedniki wysokich kompleksów przydatności rolniczej gleb: pszennych bardzo dobrych i pszennych dobrych. Wysoka jakość gruntów występuje również na trwałych użytkach zielonych usytuowanych głównie na Wyspie Sobieszewskiej (należą tu użytki zielone zaliczane do I i II klasy bonitacyjnej). Gorszej jakości grunty rolne zlokalizowane są w pozostałej części miasta.

O dobrych warunkach gruntowych Żuław decyduje duży udział warstwy próchnicznej (związki organiczne) oraz duża wilgotność gleb. Atutem rejonu Żuław (na których nadal prowadzi się intensywną produkcję roślinną) jest możliwość mechanicznej regulacji poziomu wód gruntowych dzięki urządzeniom hydrotechnicznym. Warto podkreślić również korzystne ukształtowanie tego terenu (powierzchnia płaska), wyposażenie w infrastrukturę drogową wystarczającą dla obsługi rolnictwa, rozbudowaną sieć rowów melioracyjnych i atrakcyjną lokalizację – przy dużym rynku zbytu.

Nowelizacja ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych[94], która weszła w życie 1 stycznia 2009 roku, zniosła wymóg uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych w granicach administracyjnych miast na cele nierolnicze, którą można było uzyskać w procedurze planu miejscowego. Otworzyło to drogę do zabudowy gruntów rolnych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Zmiana przepisów nie oznacza, że

[94] Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 909 ze zm.).

grunty rolne, szczególnie w części „żuławskiej" miasta, zostały wyłączone z obowiązywania pozostałych przepisów tej ustawy, zwłaszcza odnoszących się do zapobiegania ich degradacji. Grunty te nadal należy chronić, a obowiązek ich ochrony spoczywa na ich właścicielach. Ponadto to wyłączenie gruntów rolnych w granicach administracyjnych miast nie oznacza, że zostały one zwolnione z opłat i należności związanych z ich trwałym wyłączeniem z produkcji.

Na etapie przystąpienia do studium wpłynęło kilkanaście wniosków z rejonów Olszynki, Oruni, Błoni i Płoni o zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniowo-usługową, funkcje produkcyjno-usługowe, na postawienie elektrowni wiatrowych oraz elektrowni wykorzystujących energię promieniowania słonecznego. Wnioski argumentowano sąsiedztwem centrum miasta i Obwodnicy Południowej, bliskością linii energetycznych wysokiego napięcia, a równocześnie ignorowano walory agroekologiczne tych terenów lub wręcz im zaprzeczano. Pozytywne rozpatrzenie wyżej wymienionych wniosków wymagałaby zmiany granic albo zniesienia obecnie wyznaczonej chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2007 roku.

Lasy w granicach Gdańska charakteryzują się dużą różnorodnością siedliskową od nadmorskich borów do lasów mieszanych porastających strefę krawędziową. Obszary leśne zajmują około 18% powierzchni całkowitej miasta i są zarządzane przez:

- Lasy Państwowe – administrują lasami Skarbu Państwa, jest ich najwięcej, należą do nich Lasy Oliwskie, lasy na Wyspie Sobieszewskiej oraz na terenie wysoczyzny;
- Gdański Zarząd Dróg i Zieleni w Gdańsku – administruje lasami komunalnymi we Wrzeszczu, na Stogach i Przymorzu;
- Urząd Morski w Gdyni – administruje lasami w pasie technicznym;
- osoby prywatne, fizyczne i prawne – władają niewielkimi lasami na terenie wysoczyzny.

Lasy w granicach administracyjnych miasta są lasami ochronnymi, w rozumieniu przepisów ustawy o lasach[95], oraz pełnią niezwykle cenne funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe i edukacyjne dla jego mieszkańców. Intencją zagospodarowania jest ich ochrona i udostępnianie walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych. Ustalenia planów miejscowych na obszarach leśnych podporządkowuje się ustaleniom planów urządzania lasów. Ponadto na terenie miasta w granicach siedlisk leśnych znajdują się lasy ochronne typu:

- glebochronnego – chroniące glebę przed erozją, np. na wydmach, stromych zboczach i osuwiskach;
- wodochronnego – chroniące zasoby wód, źródliska rzek i potoków lub lasy w granicach zbiorników wód podziemnych;
- ochronnego dla walorów przyrodniczych – stanowią cenne fragmenty rodzimej przyrody;
- nasiennego – drzewostan nasienny wyłączony z użytkowania rębnego.

W lasach ochronnych mogą być ustalone szczególne sposoby prowadzenia gospodarki leśnej (np. ograniczanie pozyskiwania: drewna, kory, igliwia, zwierzyny lub płodów runa leśnego, wykonywanie określonych zabiegów gospodarskich i ochronnych oraz zakładanie i utrzymanie urządzeń ochronnych). Ustala się je w planie urządzenia lasu. Wszystkie lasy na terenie miasta podlegają silnej antropopresji, której skrajnym wyrazem są zniszczone siedliska i drzewa w pasie wydmowym (nadmorskim) na Wyspie Sobieszewskiej i Stogach powodowane przez nielegalne poszukiwanie i eksploatację złóż bursztynu metodą hydrauliczną (głębokie wypłukiwanie wodą pod ciśnieniem).

Lasy Skarbu Państwa w granicach administracyjnych miasta włączone zostały do Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Oliwsko-Darżlubskie". Jest to obszar funkcjonalny o wybitnym znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym, będący istotnym elementem struktury przestrzennej miasta.

W latach 2007–2015 powierzchnia lasów w Gdańsku w zasadzie nie uległa zmianie. Niewielkie tereny leśne zostały przeznaczone m.in. na budowę infrastruktury technicznej i drogowej, w tym kolei metropolitalnej, i na cmentarze komunalne (łącznie 96 ha, w tym 84 ha to teren portu). W granicach miasta występują

[95] Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. 2015 poz. 2100 ze zm.).

również ewidencyjne tereny leśne, na których zaniechano gospodarki leśnej. Stanowią one obszary o innym zagospodarowaniu (często nie rosną na nich już drzewa), a w mpzp zostały one przeznaczone na inne funkcje (około 33 ha).

Zieleń miejska i jej rekreacyjne wykorzystanie

Zieleń miejska to, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody[96], tereny z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast. Zieleń pełni funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe. Zalicza się do niej przede wszystkim parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń na ulicach, placach, w zabytkowych fortyfikacjach, budynkach, na składowiskach, lotniskach oraz w obiektach kolejowych i przemysłowych.

Ważną rolę rekreacyjną w mieście pełnią lasy. Największym zwartym obszarem leśnym są Lasy Oliwskie włączone w granice Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (TPK). **Bardzo istotne dla ochrony lasów TPK będzie planowane zagospodarowanie rekreacyjno-wypoczynkowe wybranych terenów w rejonach wejść do lasu zgodnie z Koncepcją zrównoważonego zagospodarowania strefy buforowej lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego**. Koncepcja ta będzie realizowana wspólnie przez Nadleśnictwo Gdańsk, Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych i Miasto Gdańsk.

W Gdańsku istnieje 18 parków miejskich o powierzchni ponad 2 ha każdy. Zajmują łącznie powierzchnię około 300 ha i w większości są skupione na tzw. dolnym tarasie, w północnej i środkowej części miasta. Są wśród nich parki: zabytkowe objęte ochroną konserwatorską (Oliwski, Brzeźnieński, Jelitkowski, Oruński, Przymorze), powstałe w miejscu dawnych cmentarzy (Akademicki, Bema, Steffensów, Zielony), na terenach dawnych fortyfikacji (Góra Gradowa, Westerplatte, nad Opływem Motławy) oraz dzielnicowe współczesne (nad Potokiem Oliwskim, Zaspa im. Jana Pawła II, Chirona, Jar Wilanowski, Millenium) i Park Nadmorski im. Ronalda Reagana o charakterze ogólnomiejskim z bogatą ofertą rekreacyjną. Uzupełnieniem terenów leśnych i dużych parków są publicznie dostępne dawne założenia parkowe, zredukowane do małych powierzchni (nadal nazywane parkami), a także intensywnie zagospodarowane małe parki współczesne oraz zieleńce i skwery o powierzchni do 2 ha każdy. Małe parki najczęściej charakteryzują się dobrym wyposażeniem i wysoką frekwencją odwiedzających (park w Królewskiej Dolinie, park Kuźniczki, Park Siennicki, park nad potokiem Strzyża, Park im. Jana Uphagena, Park im. Charlesa de Gaulle'a czy w Jasieniu Park im. ks. Bronisława Kabata).

Zieleńce i skwery, które stanowią zarówno element dekoracyjny, jak i wypoczynkowy, pełnią ważną funkcję w przestrzeni publicznej, a także w obrębie zabudowy mieszkaniowej, zwłaszcza wielorodzinnej. Do założeń tego typu, tworzonych często jeszcze przed II wojną światową, należą m.in.: skwer im. Polskich Harcerzy w byłym Wolnym Mieście Gdańsku (Mały Błędnik), skwer Jana Heweliusza przy ulicy Korzennej, plac Kobzdeja, plac Wałowy, zieleńce: „Poczta Polska", czy skwer Piłsudskiego. Współcześnie realizowane inwestycje rekreacyjne, głównie w formie urządzeń do rekreacji dziecięcej i siłowni na wolnym powietrzu, realizowane są często przy zbiornikach retencyjnych, które są najważniejszymi miejscami wypoczynku codziennego na osiedlach mieszkaniowych w dzielnicy Południe (zieleń wokół zbiorników Świętokrzyska, Augustowska, Wielkopolska). Wykaz urządzonych publicznych terenów zieleni miejskiej, z wyjątkiem parków o charakterze leśnym wliczonych do lasów, zawiera aneks 6.

Pozostałe tereny zieleni, do których zalicza się: cmentarze, ogrody działkowe, ogród zoologiczny oraz zieleń towarzyszącą innym funkcjom, mimo że wpływają na walory krajobrazowe, to jednak w ograniczony sposób podnoszą jakość życia mieszkańców. W mieście Gdańsku znajduje się 14 czynnych cmentarzy, łącznie parafialnych i komunalnych, największymi są: cmentarz Łostowicki i cmentarz Srebrzysko. Cmentarze i tereny pocmentarne zajmują około 111 ha. Ponadto w granicach miasta znajdują się cmentarze niekatolickie (żydowski przy ulicy Cmentarnej), wojskowe (Cmentarz Wojenny Żołnierzy Armii Radzieckiej przy ulicy Giełguda, Wojskowy Cmentarz Francuski przy ulicy Powstańców Warszawskich, Cmentarz Ofiar Terroru Hitlerowskiego przy ulicy Chrobrego) i tereny pocmentarne. Te ostatnie najczęściej są niewielkie obszarowo, zwykle w znacznym

[96] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2016 poz. 2134 ze zm.).

stopniu zdewastowane. Cmentarze są ważnym elementem zieleni miejskiej, głównie ze względu na cenny starodrzew. Najbardziej znaczące walory przyrodnicze ma cmentarz Srebrzysko z powodu zróżnicowanej rzeźby terenu oraz prawie całkowitego zadrzewienia, w tym znaczny udział starodrzewiu.

Rodzinne ogrody działkowe zajmują powierzchnię około 890 ha. W większości są użytkowane jako ogródki warzywne lub coraz częściej jako działki rekreacyjne. Zauważalne jest zjawisko wykorzystywania ogrodów działkowych w celach mieszkaniowych. Dostępność publiczna ogrodów działkowych jest ograniczona, **dlatego dla jej polepszenia wskazane by było otwarcie wybranych ogrodów jako przestrzeni miejskich i spacerowych, zaopatrzonych w podstawową infrastrukturę rekreacyjną, jak: oświetlenie, małą architekturę czy monitoring**.

Do zieleni miejskiej należy także Gdański Ogród Zoologiczny zajmujący powierzchnię około 125 ha. Jest to największy obiekt tego typu w Polsce i ważny teren rekreacji i wypoczynku nie tylko dla mieszkańców miasta.

Wypoczynkowi mieszkańców służą również inne miejsca przeznaczone pod zieleń, które nie zostały dotychczas urządzone, np. zadrzewiona część Biskupiej Górki, okolice Wróbla Stawu i zbiornika Jasień na dawnym poligonie, nieużytki trzcinowiska nad Potokiem Kowalskim.

Nierównomierny rozkład zieleni powoduje, że nie wszyscy gdańszczanie mają komfortowy pieszy dostęp do niej. Widoczny jest jednak stały wzrost dostępności do lasu lub zieleni urządzonej. Obecnie poza strefą dostępności do zieleni[97] znajduje się około 27% terenów zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej.

Wody powierzchniowe i podziemne

Na strukturę układu hydrograficznego Gdańska ma wpływ ukształtowanie terenu, które dzieli miasto na następujące części: wysoczyznę (południowe i zachodnie dzielnice miasta, np. Klukowo, Matarnia, Kokoszki, Jasień, Chełm czy Łostowice), dolny taras (poniżej wysoczyzny, np. Wrzeszcz, Stogi, Zaspa, Przymorze czy Letnica) oraz część żuławską (np. Olszynka, Płonia czy Błonia). **Na to zróżnicowanie mają wpływ: rozbudowana sieć rzek, potoków i cieków, kanałów, zbiorników retencyjnych, jezior, polderów wraz z układem melioracyjnym oraz bezpośrednie sąsiedztwo Zatoki Gdańskiej**. Na współczesny układ hydrograficzny miasta wpływały czynniki antropogeniczne, czyli tworzenie sztucznych kanałów i przekopów. Działania te rozpoczęły się już w średniowieczu (Kanał Raduni) i były kontynuowane później: w XVII wieku – Opływ Motławy i w XIX wieku – Przekop Wisły i Wisła Śmiała. Głównym celem wprowadzenia zmian w układzie hydrograficznym były wtedy względy gospodarcze: rozwijająca się gospodarka wynikająca z dostępu do morza i rolnictwo (uprawy na Żuławach). Istotny był również cel militarny (obronny) i budowa fortyfikacji Opływ Motławy. Na terenie miasta znajduje się pięć rzek, które są głównymi odbiornikami wód powierzchniowych:

- Martwa Wisła,
- Wisła Śmiała,
- Motława,
- Kanał Raduni nazywany Nową Radunią,
- Stara Radunia.

Do głównych potoków spływających z wysoczyzny należą: Oliwski (dopływają do niego potoki: Zajączkowski, Czysta Woda, Ewy, Rynarzewski), Oruński (dopływają do niego potoki: Szadółki, Kozacki i Kowalski), Siedlicki (w dużej części przekształcony w kolektor kanalizacji deszczowej) i Strzyża (dopływają do niego potoki: Jasień, Jaśkowy, Królewski i Matarnicki), a ich tereny źródliskowe są głównie na Wysoczyźnie. W tej części miasta położone są, w całości lub w części, jeziora: Osowskie (pow. 29 ha), Wysockie (pow. 32 ha) i Jasień (pow. 20 ha). Jezioro Osowskie jest bezodpływowe, leży w rynnie lodowcowej. Podobnie Jezioro Wysockie położone

[97] Strefa dostępności do zieleni – obszar w zasięgu ekwidystanty 500 metrów od terenów zieleni urządzonej lub lasów o powierzchni ponad 2 ha, co średnio przelicza się na 15 minut spaceru, oraz w zasięgu ekwidystanty 300 metrów od terenów zieleni o powierzchni poniżej 2 ha.

jest w rynnie, ale odwadniane jest przez dopływ Strzelenki. Jezioro Jasień znajduje się w zagłębieniu wytopiskowym, w którego pobliżu wypływa potok Jasień. Ponadto w wysoczyznowej części miasta, w warunkach rzeźby młodoglacjalnej występują liczne obszary bezodpływowe wypełnione wodą (jeziorka, oczka, mokradła), głównie w rejonie Jasienia i Kiełpina. Wiele tego typu obiektów znikło już z obszaru miejskiego. W części nizinnej znajduje się Pusty Staw (pow. 7,6 ha). Jest to zbiornik bezodpływowy położony w zagłębieniu międzywydmowym, zasilany przez wody z sieci rowów melioracyjnych. W zagłębieniach międzywydmowych pasa leśnego wzdłuż morza znajdują się także inne drobne zbiorniki. Wiele z nich zanikło, przekształciło się w torfowiska lub zostało zniszczonych w ostatnich dziesięcioleciach przez intensywne odpompowywanie wody przy nielegalnym poszukiwaniu i płukaniu bursztynu. Najlepiej wykształconym jeziorem typu torfowiskowego był Mały Pusty Staw położony na południowy wschód od Pustego Stawu. Obecnie zbiornik ten praktycznie nie istnieje, a jego potorfowiskowe obrzeża zostały zasypane piaskiem pozostałym po wypłukiwaniu bursztynu. Na uwagę zasługują niewielkie jeziora: Karaś i Ptasi Raj położone w rezerwacie Ptasi Raj na Wyspie Sobieszewskiej. Ze względu na cykliczne wlewy do nich z Zatoki Gdańskiej mają nieco odmienne zbiorowiska roślinności wodnej (słonolubne – halofile). Charakterystyczne dla Gdańska są niewielkie stawy powstałe przez podpiętrzanie wód cieków przepływających przez miasto, np. na potokach: Jelitkowskim, Oruńskim, Siedlickim czy Strzyży.

Do istotnych elementów tworzących układ hydrograficzny miasta należą również zbiorniki retencyjne. Należy podkreślić, że większość z nich występuje w korytach potoków lub cieków i są mniej lub bardziej przekształcone na skutek działań antropogenicznych. Na nizinnych terenach znajdują się poldery, których celem jest regulacja stosunków wodnych, m.in. na terenach rolniczych.

System wód podziemnych w Gdańsku charakteryzuje się dużą zmiennością. Wynika to z morfologii i urozmaiconego ukształtowania terenu, złożonej budowy geologicznej, zmiennej litologii osadów, zróżnicowanej miąższości i rozprzestrzenienia warstw oraz współwystępowania zbiorowisk wodonośnych. Uwzględniając to, można wyróżnić wody:

- w obrębie piętra czwartorzędowego: poziom plejstoceńsko-holoceński i poziomy międzymorenowe;
- w obrębie piętra neogeńsko-paleogeńskiego: poziom mioceński i oligoceński;
- w obrębie piętra kredowego: poziom wód porowych i poziom wód szczelinowych.

Czwartorzędowe piętro wodonośne występuje na całym obszarze Gdańska. Poziomy międzymorenowe występujące na wysoczyźnie, są ujmowane i eksploatowane na ujęciach miejskich: Osowa, Dolina Radości, Łostowice-Zakoniczyn. W nizinnej części Gdańska główną rolę pełni poziom plejstoceńsko-holoceński stanowiący podstawę zaopatrzenia aglomeracji gdańskiej w wodę. Na podstawie wyjątkowo korzystnych parametrów hydraulicznych warstwy wodonośnej poziomu plejstoceńsko-holoceńskiego został wyodrębniony Główny Zbiornik Wód Podziemnych 112 Żuławy Gdańskie. GZWP 112 o powierzchni 100 km^2 zlokalizowany jest na terenach: Gdańska, Sopotu i powiatu gdańskiego, podzielony został na część północną (taras nadmorski) i południową (Żuławy Gdańskie). Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 2700 m^3/h[98].

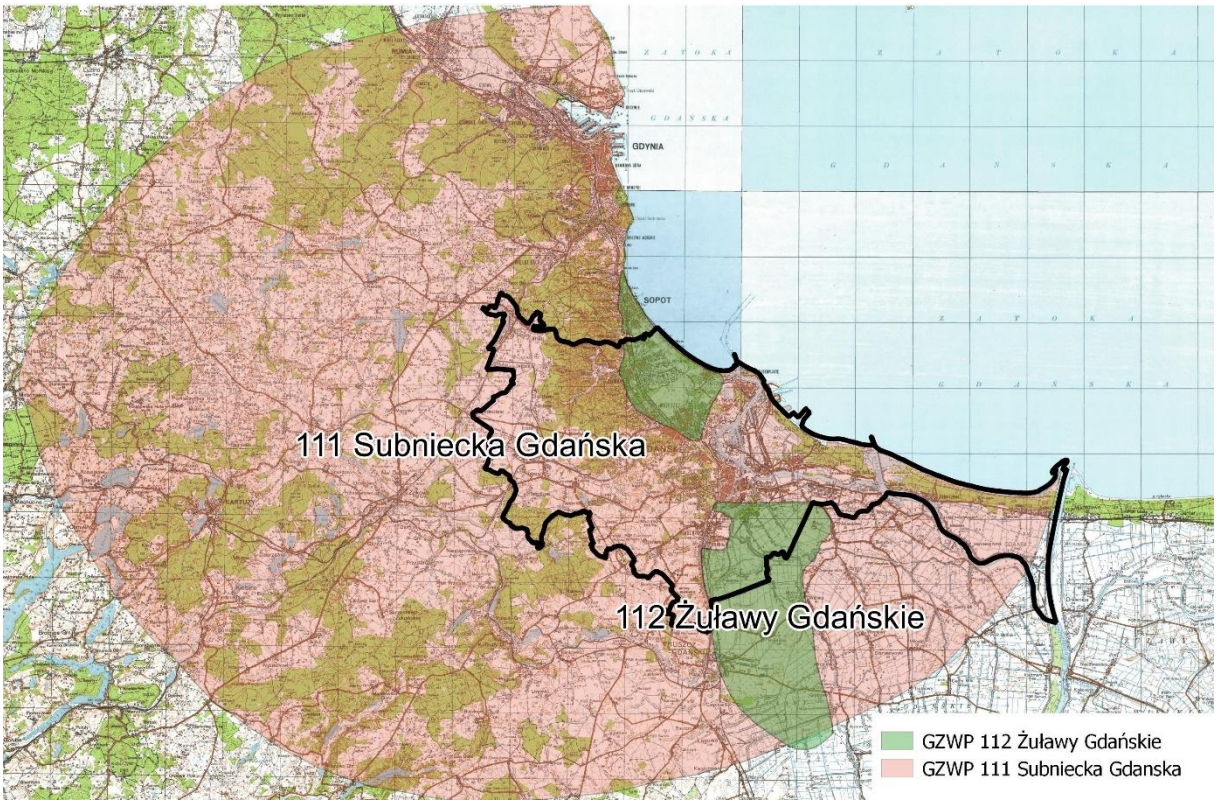
Wody zbiornika znajdują się płytko pod powierzchnią i narażone są na zagrożenia antropogeniczne, dlatego podjęte zostały prace w celu ustanowienia obszaru ochronnego GZWP 112[99]. Proponowany do ustanowienia obszar ochronny obejmuje również część obszaru zasilania zbiornika. Przewidywane zakazy, nakazy oraz ograniczenia w użytkowaniu terenu i korzystaniu z wody będą się odnosiły głównie do składowania i przechowywania odpadów, prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej, lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, a także do działalności rolniczej (w tym ogrodownictwa).

Wody zbiornika są eksploatowane przez największe ujęcia komunalne: Czarny Dwór, Zaspa i Lipce. Dla ochrony wód ujęć komunalnych zostały wyznaczone ich strefy ochronne. Położenie ujęć i ich stref ochronnych na terenach zurbanizowanych obarczone jest pewnymi zagrożeniami. Są to:

[98] Dodatek do Dokumentacji hydrogeologicznej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 112 Żuławy Gdańskie w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 112 Żuławy Gdańskie, PIG-PIB, Warszawa 2015.
[99] *Ibidem*.

- konieczność stałego utrzymywania pracy części studni (nawet mimo wyłączenia ich z sieci wodociągowej) w celu obniżania poziomu wód gruntowych;
- sąsiedztwo słonych wód Zatoki Gdańskiej; naruszenie stanu równowagi pomiędzy wodą słodką a wodą słoną może być spowodowane przez nadmierny pobór wód lub prowadzenie prac odwadniających;
- niebezpieczeństwo zanieczyszczenia w razie poważnej katastrofy drogowej na ul. Czarny Dwór, która nie jest wyposażona w kanalizację deszczową (planowany jest Zielony Bulwar).

Poziom mioceński ma kontakt hydrauliczny z plejstoceńską warstwą wodonośną. Miąższość osadów mioceńskich jest zmienna od kilkudziesięciu metrów na wysoczyźnie do kilku lub kilkunastu metrów na dolnym tarasie. Dla zaopatrzenia w wodę najmniejsze znaczenie ze wszystkich ujmowanych do eksploatacji w rejonie Gdańska ma poziom oligoceński. Piętro kredowe tworzy rozległą strukturę hydrogeologiczną zwaną „zbiornikiem gdańskim" lub Subniecką Gdańską. Struktura ta stanowi podstawę wydzielenia kredowego zbiornika GZWP 111 Subniecka Gdańska. Zbiornik ten obejmuje wody podziemne występujące w piaskach kredy górnej na obszarze 1800 km^2. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne zbiornika wynoszą 4500 m^3/h. Warunki naturalnej ochrony wód podziemnych przy aktualnym stanie eksploatacji są wystarczające i dlatego nie ma potrzeby wyznaczania obszaru ochronnego.

Ryc. 6.2 Główne zbiorniki wód podziemnych w rejonie Gdańska

Źródło: opracowanie własne na podstwaie http://epsh.pgi.gov.pl/esph/.

Zasoby kopalin

Na terenie miasta udokumentowano następujące złoża kopalin:

- Przeróbka SL (Pole A, Pole B) – złoże bursztynu jako kopaliny głównej wraz z kopaliną towarzyszącą – kruszywem naturalnym, piaskiem; złoże to zajmuje powierzchnię 12,85 ha, zasoby geologiczne piasków oszacowano na 1718 tys. t, a bursztynu – na 17,18 t,
- Martwa Wisła – złoże kruszyw naturalnych (piasków) o powierzchni 28,59 ha, położone w gminach: Gdańsk i Cedry Wielkie; zasoby geologiczne oszacowano na 2454,46 tys. t;

- Kiełpino Górne – złoże kruszyw naturalnych i materiałów pokrewnych ma powierzchnię 20,8 ha, z czego tylko 18% znajduje się na terenie miasta Gdańska, pozostała część – w gminie Kolbudy; złoże geologiczne oszacowano na 4292,0 tys. t, nie jest eksploatowane ze względu na walory przyrodnicze pokrycia obszaru;
- Bysewo (Pole I, Pole II) – złoże glin do ceramiki budowlanej i pokrewnej o powierzchni 46,9 ha i zasobach geologicznych 1809,66 tys. t, częściowo położone w granicach gminy Żukowo;
- Bysewo II – złoże glin do ceramiki budowlanej i pokrewnej o powierzchni 0,35 ha i zasobach geologicznych oszacowanych na 3,31 tys. t;
- Bysewo – zarejestrowane złoże piasków schudzających o powierzchni 1,1 ha i zasobach geologicznych 51,0 tys. t.

Obecnie eksploatację złóż kopalin prowadzi się tylko na Przeróbce, gdzie firma Baltex Minerały sp. z o.o. ma koncesję na wydobycie piasku i bursztynu ze złoża Przeróbka SL do 2033 roku. Zgodnie z koncesją, po zakończeniu eksploatacji przewiduje się rekultywację wyrobisk. Trwają przygotowania do eksploatacji złoża piasków Martwa Wisła.

Nie eksploatuje się złóż surowców do ceramiki budowlanej ani kruszyw naturalnych w Kiełpinie i Bysewie i nie należy spodziewać się wznowienia wydobycia. Tereny te są już częściowo zagospodarowane (np. przez lotnisko) lub chronione przyrodniczo, jak ma to miejsce w Kiełpinie, gdzie złoże porasta Las Smęgorzyński należący do Otomińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Ze względu na uciążliwości funkcjonowania kopalni odkrywkowych, mimo znacznego zapotrzebowania na kruszywa związanego z budową osiedli mieszkaniowych nie ma możliwości pozyskiwania kruszywa w rejonach zurbanizowanych, gdzie w podłożu występują utwory fluwioglacjalne (piaski, żwiry). Z danych wynika, że nie ma perspektyw na znalezienie nowych obszarów występowania surowców w większych ilościach na terenie miasta, w związku z czym wiele inwestycji powstających w Gdańsku korzysta z kopalni funkcjonujących w gminach ościennych.

Zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest nielegalna eksploatacja bursztynu przez wypłukiwanie go z ziemi. Odbywa się to głównie w lasach pasa nadmorskiego: na Wyspie Sobieszewskiej i wyspie Stogi. Powoduje to zniszczenie szaty roślinnej (szczególnie przy wydobyciu w lasach) oraz degradację gruntu.

6.2. Formy ochrony przyrody

W granicach Gdańska występują niemal wszystkie formy ochrony przyrody. Wykaz form i aktów prawnych je powołujących zawiera aneks 9.

Rezerwaty przyrody

W Gdańsku jest pięć rezerwatów przyrody: dwa na Wyspie Sobieszewskiej i trzy w granicach Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (TPK), które łącznie zajmują 275 ha. Rezerwaty na wyspie (Ptasi Raj i Mewia Łacha – planuje się ich powiększenie o przyległe wody Zatoki Gdańskiej) są położone w strefach ujściowych Wisły Śmiałej i Przekopu. Oba stanowią wyjątkowo cenne ostoje ptactwa wodnego i błotnego. Rezerwaty przyrody położone w granicach TPK (Źródliska w dolinie Ewy, Wąwóz Huzarów, Dolina Strzyży z otuliną) zostały utworzone dla zachowania cennych zbiorowisk leśnych, głównie łęgów i grądów, a także ocalenia stanowisk paproci podrzenia żebrowca. Rezerwaty przyrody dysponują planami ochrony lub projektami zadań ochronnych.

Park krajobrazowy

Fragment Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w granicach miasta zajmuje około 2342 ha. Przedmiotem ochrony jest tu przede wszystkim atrakcyjne geomorfologicznie i krajobrazowo, bardzo urozmaicone ukształtowanie terenu oraz zbiorowiska lasów bukowych z florą górską i reliktami glacjalnymi. Fragmenty parku o najwyższych walorach przyrodniczych zostały objęte ochroną rezerwatową. Na obszarze gdańskiej części TPK wydzielono trzy rezerwaty przyrody. W południowym jego fragmencie znajduje się część Zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina Potoków Strzyża i Jasień. Ochronie środowiska parku przed zagrożeniami służyć ma ustanowiona wokół niego otulina, którą w granicach Gdańska wyznaczono od strony zachod-

niej, południowej i południowo-wschodniej do ul. Kiepury. Natomiast tereny zurbanizowane w Oliwie położone na wschód od granicy TPK nie zostały włączone do otuliny. Trójmiejski Park Krajobrazowy nie ma planu ochrony. Park dla sąsiadujących obszarów zurbanizowanych stanowi naturalne i bardzo cenione zaplecze codziennej i weekendowej rekreacji pieszej, rowerowej i konnej. Penetracja rekreacyjna lasów TPK sukcesywnie wzrasta, a największym wzrostem w ostatnim piętnastoleciu charakteryzowała się turystyka rowerowa.

Nadmierne obciążenie rekreacyjne każdej formy wypoczynku miejsc objętych ochroną powoduje utratę ich wartości przyrodniczych. Szczególnie narażony na silną antropopresję jest bezpośredni styk TPK z zainwestowanymi terenami miejskimi oraz doliny wcinające się w park. Ostatnio podejmowane są próby stworzenia odpowiednio zagospodarowanej strefy buforowej, która przejęłaby wzmożony ruch rekreacyjny z terenów leśnych na ich dobrze ukształtowanych i wyposażonych przedpolach skoncentrowanych w tzw. strefach wejściowych. Ważną rolę odgrywałoby skanalizowanie ruchu w brzeżnej części parku na atrakcyjnej, dobrze oznakowanej i łatwo dostępnej ścieżce łączącej południowe i północne fragmenty TPK. Strefy wejściowe o najbardziej atrakcyjnym wyposażeniu to park Poligon na Kiełpinku i zagospodarowanie przy Stawie Młyńskim przy ul. Spacerowej w Oliwie.

Innym zagrożeniem dla parku jest jego fragmentyzacja przez trasy komunikacyjne (w gdańskiej części TPK – ul. Słowackiego i Spacerowa), dlatego niezwykle istotne są wszelkie przejścia dla zwierzyny pod drogami lub nad nimi, dzięki którym możliwy byłby kontakt między populacjami, szczególnie ważny dla dużych zwierząt wymagających większych areałów osobniczych.

Obszary chronionego krajobrazu

Powierzchnia zajęta w Gdańsku przez obszary chronionego krajobrazu wynosi łącznie 4250 ha. W granicach administracyjnych miasta znajduje się cały Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej, który obejmuje fragment Mierzei Wiślanej obfitującej w wydmy porośnięte borem sosnowym. W tym obszarze znajdują się rezerwaty przyrody Ptasi Raj i Mewia Łacha. W granicach miasta znajdują się także fragmenty Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich i Otomińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Ten pierwszy obszar chroni unikatowy krajobraz rolniczy powstały w wielowiekowym procesie przekształcania środowiska gruntowo-wodnego delty Wisły, a drugi – kompleks Lasów Smęgorzyńskich położonych w sąsiedztwie południowo-zachodniej granicy miasta. Głównym zagrożeniem na terenie OChK Żuław Gdańskich jest zwiększający się nacisk na wprowadzanie zabudowy pozarolniczej na tereny rolnicze. Z kolei Otomiński OChK jest coraz intensywniej odwiedzany turystycznie, w związku z czym wymaga odpowiedniego przystosowania.

Obszary włączone do Sieci Natura 2000

W granicach miasta znajdują się trzy obszary specjalnej ochrony ptaków: Ujście Wisły PLB220004, częściowo Dolina Dolnej Wisły PLB040003, częściowo Zatoka Pucka PLB220005. Są także trzy specjalne obszary ochrony siedlisk: Twierdza Wisłoujście PLH220030, Bunkier w Oliwie PLH220055 – w obu ochronie podlegają zimowiska nietoperzy – oraz Ostoja w Ujściu Wisły PLH220044 – chronione są dwa estuaria Wisły, wydmy, lasy wydmowe, a także niektóre gatunki fauny: populacje foki szarej oraz minoga rzecznego. Trzy obszary Natura 2000 mają plany zadań ochronnych (Bunkier w Oliwie, Dolina Dolnej Wisły, Twierdza Wisłoujście), dla pozostałych są one przygotowywane (Ujście Wisły, Zatoka Pucka, Ostoja w Ujściu Wisły). W 2009 roku została rozpoczęta procedura utworzenia kolejnego obszaru Natura 2000 pod nazwą Zbiornik na Oruni. Jest to nieużywany podziemny zbiornik wodociągowy, będący największym zimowiskiem nietoperzy w województwie pomorskim. Procedura nie została jednak zakończona.

Użytki ekologiczne

W mieście wyznaczono 13 użytków ekologicznych, których łączna powierzchnia stanowi około 88 ha. Trzy spośród nich chronią zimowiska nietoperzy (Fort Nocek, Oliwskie Nocki, Prochownia pod Kasztanami), dwa zostały powołane w celu ochrony torfowisk (Migowska Bielawa, Torfowisko Smęgorzyńskie), pięć ma na celu ochronę siedlisk hydrogenicznych i związanej z nimi fauny (Łozy w Kiełpinie, Dolina Czystej Wody, Karasiowe Jeziorka, Zielone Wyspy, Salwinia w Owczarni), dwa chronią ciepłolubne fitocenozy i siedliska wydmowe (Murawy kserotermiczne w Dolinie Potoku Oruńskiego, Wydma w Górkach Zachodnich) oraz jeden, w którym

chronione są stanowiska rzadkich gatunków zwierząt, głównie owadów (Luneta z Pasikonikiem). Stan zachowania wymienionych obiektów jest zależny od zmian zachodzących w najbliższym sąsiedztwie, a zwłaszcza od realizacji zabudowy i związanej z nią zwiększonej penetracji okolicznych terenów przez mieszkańców. Największej antropopresji poddany jest użytek ekologiczny Migowska Bielawa, którego granice nie wykraczają poza zasięg torfowiska, w związku z tym nie ma żadnej strefy buforowej przyjmującej niepożądane oddziaływania.

W granicach miasta wskazano ponadto trzydzieści osiem obszarów cennych przyrodniczo proponowanych do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych, których wykaz znajduje się w aneksie 10. Są to obiekty, które spełniają kryteria objęcia ich ochroną prawną, jednak w wielu przypadkach konieczne będzie przeprowadzenie ponownych szczegółowych badań potwierdzających ich wartość przyrodniczą. Do najcenniejszych terenów, które powinny w pierwszej kolejności zostać objęte ochroną, należą:

1. dwie bardzo cenne w skali miasta ostoje ptactwa wodno-błotnego: Wróbla Staw w rejonie dawnego poligonu w Jasieniu i Trzcinowisko nad Potokiem Kowalskim przy południowej granicy miasta, na zachód od ul. Ofiar Grudnia '70;
2. dwa torfowiska: Torfowisko Klukowo w lesie na południowy zachód od Obwodnicy Trójmiasta, między ul. Zenitową a Astronautów oraz Jasieńskie Bagno na południe od ul. Źródlanej, wzdłuż południowego odcinka ul. Brzoskwiniowej;
3. największe na Pomorzu zimowisko nietoperzy (ponad 590 osobników) w nieczynnym podziemnym zbiorniku wodociągowym w Oruni w rejonie ul. Kampinoskiej.

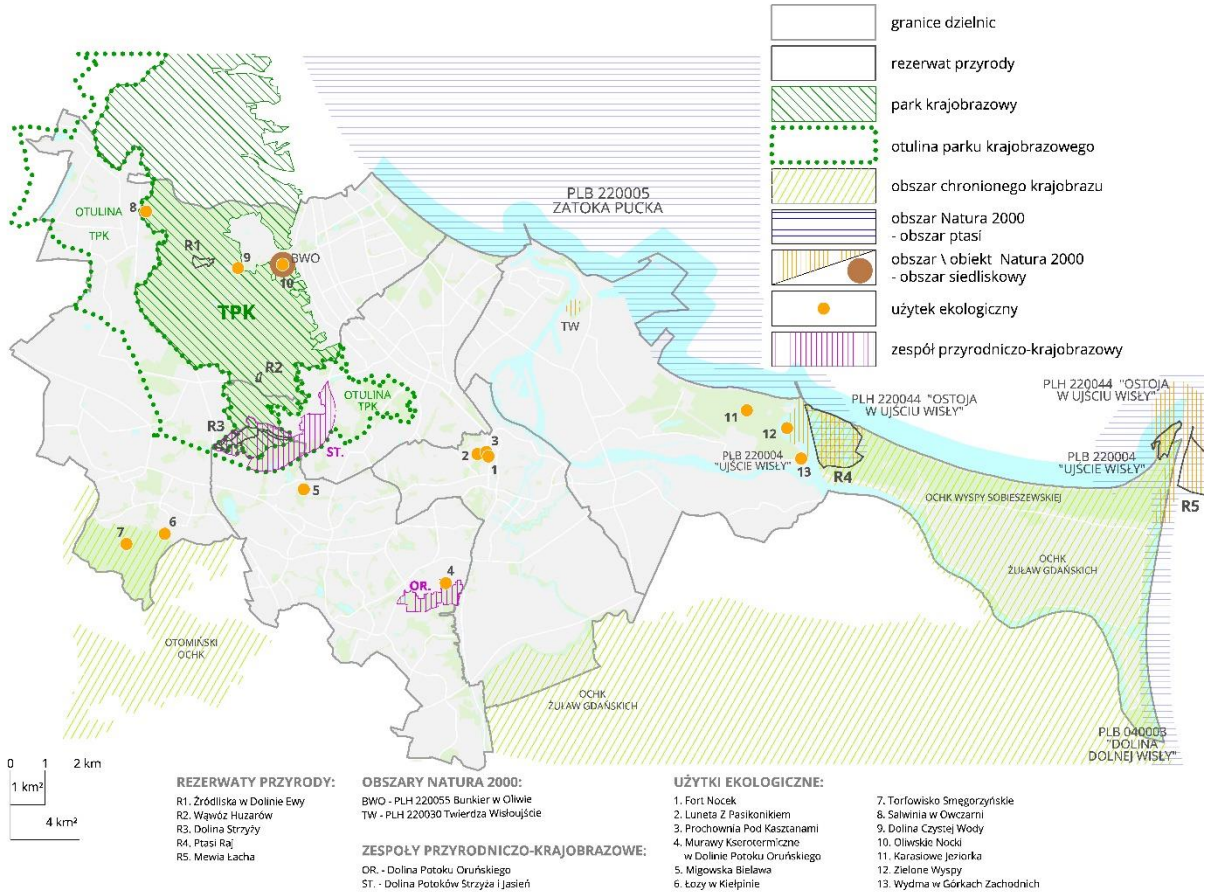
Tworzenie użytków ekologicznych jest niejednokrotnie utrudnione przez strukturę własnościową lub z powodu sprzeczności interesów użytkowników bądź właścicieli z celami ochrony przyrody. Ochrona wartościowych i często bardzo wrażliwych na zmiany środowiska terenów cennych przyrodniczo jest niezbędna z racji wzrastającej presji inwestycyjnej w ich sąsiedztwie oraz szkodliwych działań w ich obrębie, często na dużą skalę. Chodzi tu o takie zjawiska, jak: składowanie mas ziemnych i gruzu razem ze śmieciami, niszczenie szaty roślinnej czy nadmierna ich penetracja przez okoliczną ludność. Na terenie Gdańska znajduje się pięć terenów o walorach przyrodniczych, wskazanych do ochrony indywidualnej w Planie zagospodarowania przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk–Gdynia–Sopot, których nie uwzględniono w studium. Należą do nich następujące tereny: Szuwar przy Rafinerii, Szuwar przy Płoni i Bunkry przy Gaspolu. Niemożliwe będzie zagwarantowanie zachowania dotychczasowego użytkowania i trwałości obu szuwarów na Martwej Wiśle ze względu na zamierzenia planistyczne i rachunek ekonomiczny – planowane jest poszerzenie toru wodnego i regulacja brzegu. Rozwój portu dzięki planowanym funkcjom portowo-przemysłowym uniemożliwi dalsze funkcjonowanie flory i fauny w bunkrach przy Gaspolu. Podobnie nie wskazano do objęcia ochroną niewielkich zbiorników wodnych: Jasieńskie Oczko i Małe Oczko w Szadółkach z uwagi na ich postępującą degradację i zanieczyszczenie.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Na terenie miasta ustanowiono: Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Potoku Oruńskiego oraz Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Potoków Strzyża i Jasień, które łącznie zajmują około 426 ha. Oba zespoły zostały wyznaczone dla zachowania wyjątkowych walorów krajobrazowych zboczy dolin rozcinających strefę krawędziową. W 2015 roku granice obu zespołów oraz nazwa jednego z nich zostały zmodyfikowane ze względu na przekształcenie środowiska i na rosnącą presję inwestycyjną w rejonie linii Pomorskiej Kolei Metropolitalnej oraz dla ochrony nieprzekształconych zboczy doliny Potoku Oruńskiego w sąsiedztwie intensywnej zabudowy wielorodzinnej. Do objęcia ochroną w formie zespołów przyrodniczo-krajobrazowych proponuje się następujące obszary: fragment Jaśkowego Lasu o nazwie Jaśkowe Parowy oraz dwa fragmenty Lasów Oliwskich w granicach TPK – Dolinę Radości z cennymi zbiorowiskami łąkowo-źródliskowymi w górnym odcinku Doliny Radości, w zlewni Potoku Zajączkowskiego oraz Dolinę Samborowo i Dolinę Zieloną we wschodniej części TPK na przedłużeniu ul. Abrahama do Szwedzkiej Grobli – ochronie podlegać powinny przede wszystkim łęgi, żyzna buczyna i grąd (ujęte w aneksie 10).

Pomniki przyrody

W granicach Gdańska zarejestrowano 163 pomniki przyrody (stan na grudzień 2016 roku). Ich wykaz znajduje się w aneksie 11.

Ryc. 6.3 Formy ochrony przyrody w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

6.3. Stan środowiska

Stan czystości powietrza

Głównymi znaczącymi źródłami zanieczyszczenia powietrza w mieście są zakłady przemysłowe (emisja wysoka) oraz komunikacja samochodowa i paleniska domowe (emisja niska). W często przestarzałych piecach domowych spala się paliwa stałe złej jakości – odpady i śmieci. Są one szczególnie niebezpieczne, ponieważ zawierają groźne trucizny i wydzielają charakterystyczny, nieprzyjemny zapach, a niska temperatura spalania powoduje niepełny przebieg procesu i emisję sadzy oraz zawartych w niej chemicznych związków organicznych.

Dwanaście zakładów uznanych za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza w Gdańsku (m.in. ECII – Elektrociepłownie Wybrzeże S.A., Siarkopol Gdańsk S.A., Fosfory Sp. z o.o., Rafineria Gdańska Grupa LOTOS S.A.) wyemitowało w 2014 roku 385 t zanieczyszczeń pyłowych (w tym 86% ze spalania paliw) i 8194 t zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla)[100]. W porównaniu z 2013 rokiem zanotowano spadek zanieczyszczeń pyłowych i gazowych odpowiednio o 31 i 13%, natomiast w porównaniu z latami wcześniejszymi obserwuje się trend stałego i znacznego obniżania tych wartości. W 2011 roku emisje te wyniosły 802 t (pyły) i 16099 t (gazy)[101]. W składzie zanieczyszczeń gazowych wyróżniono (w 2014 roku) ditlenek siarki (3901 t), tlenek węgla (679 t) i tlenki azotu (3114 t). Spadek wielkości tych parametrów w porównaniu z rokiem poprzednim (2013)

[100] Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2014, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Urząd Miejski w Gdańsku 2015.

[101] Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2012, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Urząd Miejski w Gdańsku 2013.

wyniósł odpowiednio 16, 15 i 7,5%. W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń zatrzymano w 2014 roku 99,3% zanieczyszczeń pyłowych oraz 92,2% zanieczyszczeń gazowych, co oznacza poprawę ich wydajności odpowiednio o 0,2 i 2,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. W roku 2011 redukcja zanieczyszczeń wynosiła 99,1% dla pyłów oraz jedynie 83% – dla gazów.

Monitoring zanieczyszczenia powietrza w Gdańsku prowadzony jest przez Agencję Regionalnego Monitoringu Atmosfery Aglomeracji Gdańskiej oraz przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska na pięciu stacjach zlokalizowanych w: Śródmieściu, Wrzeszczu, Szadółkach, Nowym Porcie i na Stogach. Czystość powietrza w Gdańsku oceniana jest pod kątem spełniania kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi lub ochrony roślin dla serii pomiarowych następujących substancji: ditlenek siarki (SO_2), ditlenek azotu (NO_2), tlenki azotu (NO_x), tlenek węgla (CO), ditlenek węgla (CO_2), ozon (O_3), pył PM_{10}, pył $PM_{2,5}$, benzo(a)piren oraz węglowodory aromatyczne (benzen (C_6H_6), toluen, ksylen). Kryteria klasyfikacji stref pod kątem ilości przekroczeń stężeń (rocznych, dobowych, 8-godzinnych, 1-godzinnych) oraz wartości normowane i wartości odniesienia w celu ochrony zdrowia ludzi lub ze względu na ochronę roślin określa Rozporządzenie Ministra Środowiska[102] w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu. Stężenia ditlenku węgla nie są normowane.

W latach 2013-2015 stężenia średnioroczne ditlenku siarki na terenie Gdańska utrzymywały się na niskim poziomie, a najwyższe wartości tej substancji występowały w Śródmieściu. Maksymalna wartość zanotowana w 2015 roku stanowiła 23,4% poziomu dopuszczalnego (wynoszącego 20 µg/m^3, określonego ze względu na ochronę roślin). Ze względu na ochronę zdrowia ludzi istotne są poziomy średniodobowe i godzinne i ich częstość. W roku 2015 ponad 99% wartości stężeń dobowych mieściło się w przedziale do 20% normy (norma wynosi 125 µg/m^3), pozostałe wartości nie przekroczyły 40% normy. Nie odnotowano również przekroczenia dopuszczalnych wartości stężeń chwilowych 1-godzinnych, z których 99,96% miała wartość poniżej 20% poziomu dopuszczalnego (dopuszczalne – 350 µg/m^3).

W 2015 roku stężenia średnioroczne ditlenku azotu na wszystkich stacjach były niższe od wartości dopuszczalnej (40 µg/m^3) i wahały się w granicach od 33,5% wartości dopuszczalnej na Stogach do 57,1% w Śródmieściu. W stężeniach 1-godzinnych (chwilowych) również nie notowano przekroczeń wartości dopuszczalnej (wynoszącej 200 µg/m^3). Ponad 93% zmierzonych stężeń w Gdańsku mieściło się w przedziale poniżej 20% normy, a liczba stężeń ponad 60% wartości dopuszczalnej wynosiła poniżej 1%. Natomiast w Śródmieściu w 2015 roku stwierdzono przekroczenie normy wartości średniorocznych tlenków azotu (30 µg/m^3 – wartość ustalona ze względu na ochronę roślin).

Dla tlenku węgla analizuje się poziom stężeń 8-godzinnych i wyliczanych krocząco. Maksymalne takie stężenie tlenku węgla w 2015 roku było niższe od wartości dopuszczalnych (dopuszczalne – 10000 µg/m^3), a najgorszy wynik w Gdańsku, uzyskano w Śródmieściu – osiągnął poziom 29,6% wartości dopuszczalnych. Generalnie 99% wyników mieściło się w zakresie do 20% normy, a jedynie 0,9% wyników w zakresie 20–40% normy. Najwyższy 1-godzinny poziom stężeń (które nie są normowane) zarejestrowano w Nowym Porcie – 4022,2 µg/m^3.

W Nowym Porcie mierzona jest zawartość w powietrzu ditlenku węgla, który uważany jest za podstawowy gaz cieplarniany. Mimo że monitorowanie jego stężenia w atmosferze nie jest normowane, to jest prowadzone, i to razem z obserwacją zmian klimatu w rejonie oddziaływania elektrociepłowni. W 2015 roku stężenie średnioroczne ditlenku węgla w Nowym Porcie wyniosło 816,9 (mg/m^3), a stężenie maksymalne – 1200,5 mg/m^3.

Ozon jest zanieczyszczeniem wtórnym, powstaje w wyniku reakcji tlenku azotu i tlenu w obecności promieniowania słonecznego, jest elementem smogu. W Gdańsku monitorowany jest na dwóch stacjach pomiarowych – w Szadółkach i we Wrzeszczu. Stężenie 8-godzinne oblicza się jako kroczące, norma wynosi 120 µg/m^3. Przekroczenie normy wystąpiło w 2015 roku na obu stacjach łącznie 12 razy (przy limitowanej liczbie dni z przekroczeniem – 25), było to w sezonie letnim (maksymalne stężenie wyniosło 145,3 µg/m^3). Stężenie

[102] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1031).

wyższe niż próg ostrzegania (stężenie 1-godzinne – 180 µg/m^3) w roku 2015 nie wystąpiło (stężenie alarmowe wynosi 240 µg/m^3).

Pył PM_{10} uznaje się za bardzo istotny dla zagrożenia zdrowia człowieka. Drobne cząstki (PM_{10} i mniejsze) wprowadzane są do powietrza w wyniku emisji pierwotnej lub wtórnej, w tym spalania paliw przez komunikację samochodową. Poziom dopuszczalny dla pyłu PM_{10} ze względu na ochronę zdrowia człowieka odnosi się do doby – 50 µg/m^3 i roku – 40 µg/m^3. W 2015 roku na żadnej stacji w Gdańsku nie odnotowano przekroczenia normy średniorocznej, natomiast przekroczenie normy średniodobowej odnotowano na wszystkich stacjach pomiarowych (4,9% wyników przekroczyło normę, nie uwzględniając Śródmieścia). Łączna liczba dni, w których nastąpiło przekroczenie, wyniosła w Gdańsku 59 dni (norma – 35 dni). Maksymalne stężenie średniodobowe 130,8 µg/m^3 zaobserwowano na Stogach. Modelowe stężenie pyłu zawieszonego PM_{10} pochodzącego od emisji całkowitej wskazuje na istnienie kilku obszarów z przekroczonym dopuszczalnym poziomem stężenia o dobowym okresie uśredniania wyników pomiarów. Tereny, na których dochodzi do przekroczenia norm, zlokalizowane są głównie w zachodniej i południowej części miasta, w rejonie węzłów komunikacyjnych Zachodniej Obwodnicy Gdańska: Wysoka, Matarnia i Karczemki oraz w Osowej i na Jasieniu.

Pył $PM_{2,5}$ mierzony był w 2015 roku we Wrzeszczu. Nie stwierdzono tam przekroczeń wartości stężeń średniorocznych ani średniookresowych.

Benzo(a)piren stanowi poważniejszy problem niż pył zawieszony, chociaż oba parametry są ze sobą ściśle powiązane. Główną przyczyną wysokiej zawartości w powietrzu obu rodzajów pyłów jest emisja niska. Duże stężenie tych substancji odnotowuje się w okresie grzewczym, latem zaś ich poziom spada nawet w okolice zera. Wyniki rozkładu stężenia średniorocznego uzyskane dla benzo(a)pirenu wykazały, że poziom docelowy (1 ng/m^3) został przekroczony niemal w całej strefie aglomeracji trójmiejskiej, a obszary z najwyższym stężeniem średniorocznym w Gdańsku to głównie dzielnica Osowa, okolice węzła Wysoka, części: południowa i portowa miasta oraz Jasień.

Monitoring obejmował też pomiary substancji specyficznych: benzenu, toluenu i ksylenów (BTX) na Stogach. Węglowodory aromatyczne, w tym benzen, zaliczane są do lotnych związków organicznych. Benzen jest substancją rakotwórczą. Normowany jest średnioroczny poziom oraz stężenie 1-godzinne tych substancji. W 2015 roku nie odnotowano przekroczenia wartości odniesienia 1-godzinnych benzenu, natomiast wartości odniesienia toluenu i ksylenów zostały przekroczone.

Oceniając jakość powietrza w Gdańsku w roku 2015, zanotowano dotrzymane poziomy dla następujących parametrów: ditlenek siarki, ditlenek azotu, tlenek węgla, pył zawieszony $PM_{2,5}$, benzen. Ich stężenie było bardzo odległe od norm. **Natomiast przekroczone zostały normy wartości średniorocznych tlenków azotu oraz wartości odniesienia dla toluenu i ksylenów.** Zaobserwowano przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{10} oraz poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu. Nie został dotrzymany też poziom celu długoterminowego dla ozonu.

Hałas i strefa ograniczonego użytkowania

Zgodnie z art. 3 dyrektywy hałasowej 2002/49/WE[103], hałas to każdy niepożądany lub szkodliwy dźwięk powodowany przez działalność człowieka na wolnym powietrzu, w tym hałas emitowany przez środki transportu (ruch drogowy, kolejowy, samolotowy) oraz hałas pochodzący z obszarów działalności przemysłowej. Uciążliwości akustyczne są powodowane przez coraz szerzej stosowane urządzenia klimatyzacyjne, działalność niektórych lokali rozrywkowych i imprezy masowe organizowane pod gołym niebem. Hałas jest nieodłącznym elementem działalności człowieka oraz rozwojem miasta. Zwiększona emisja dźwięku jest ogromnym problemem dla miasta ze względu na negatywne oddziaływanie na człowieka i środowisko. Dotyczy to w szczególności miejsc, w których budynki mieszkalne i użytku publicznego są zlokalizowane w sąsiedztwie źródeł hałasu. Dopuszczalny poziom hałasu w środowisku jest wyznaczany dla terenów akustycznie chronionych:

[103] Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz.Urz. WE L 189/12 z 18.07.2002).

zabudowy mieszkaniowej, niektórych obiektów użytku publicznego (np.: szkół, szpitali, domów opieki) czy terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Największa liczba miejsc akustycznie chronionych znajduje się w Oliwie, na Zaspie, w Brzeźnie, Wrzeszczu, Śródmieściu, na w dzielnicy Południe oraz w Osowej. Co roku opracowuje się dla miasta mapę wrażliwości akustycznej, na której przedstawia się rozkład dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku w zależności od sposobu zagospodarowania terenu i jego funkcji określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentach planistycznych (aneks 10).

W październiku 2012 roku zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Środowiska, które zmieniło rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku[104]. Rozporządzenie to znacznie podwyższyło wartości dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku od źródeł drogowych i kolejowych. Na przykład dla terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku dla dróg wynosi 68 dB dla przedziału czasu odniesienia równemu wszystkim dobom w roku (L_{DWN}) i 59 dB dla przedziału czasu odniesienia równemu wszystkim porom nocy (L_N). Wartości te wcześniej wynosiły L_{DWN} = 60 dB i L_N = 50 dB. Skutkiem tej zmiany wiele terenów narażonych na hałas komunikacyjny nie musi być już chroniona. Powierzchnia terenów narażonych na hałas drogowy zmniejszyła się w Gdańsku o około 80%, a liczba mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas – o około 90%[105].

Pasmowy układ komunikacyjny miasta, w którym główne powiązania kolejowe i drogowe przebiegają równolegle do siebie przez Orunię, Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwę, przyczynia się do kumulowania uciążliwości akustycznych od transportu i występowania wysokich poziomów hałasu na terenach do nich przyległych. Do obszarów zagrożonych przekroczeniem dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku należy zaliczyć tereny położone wzdłuż najważniejszych ciągów komunikacyjnych: al. Zwycięstwa, al. Grunwaldzka, al. Rzeczypospolitej, ul. Chłopska, ul. Kołobrzeska, ul. Jana z Kolna, al. Hallera, oraz na trasach wylotowych: ul. Nowe Ogrody, al. Armii Krajowej, ul. Kartuska, Trakt św. Wojciecha, ul. Elbląska, zachodnia i południowa obwodnica miasta. W ostatnich kilku latach nie stwierdzono istotnych zmian poziomów warunków klimatu akustycznego od środków transportu. Wprowadzanie nowocześniejszych środków transportu, modernizacja torowisk i nawierzchni drogowych są równoważone przez wzrost liczby poruszających się pojazdów. Narażenie na przekroczenie standardów akustycznych przez hałas drogowy stwierdzono dla 1,51% powierzchni miasta oraz 1,71% liczby mieszkańców.

W niektórych ciągach komunikacyjnych na hałas drogowy nakłada się hałas powodowany przez komunikację tramwajową i kolejową. Dwa ostatnie nie przekroczyły normo więcej niż 10 dB. Dla hałasu kolejowego wartości te wyniosły odpowiednio: 0,42% powierzchni miasta oraz 0,23% całkowitej liczby mieszkańców, a dla hałasu tramwajowego: 0,17% oraz 0,16%.

Na wielkość emisji hałasu przemysłowego istotny wpływ mają źródła punktowe i powierzchniowe, zależne od stosowanej technologii produkcji. Hałas przemysłowy dominuje na terenach portowo-przemysłowych, skoncentrowanych na wyspie Ostrów, wokół Portu Północnego oraz rafinerii Grupy LOTOS. Największe zakłady generalnie nie stanowią zagrożenia hałasem, ponieważ w ich pobliżu nie istnieje zabudowa mieszkaniowa. Są też wyjątki, np. Stocznia Wisła, która jest uciążliwa dla zabudowy istniejącej po przeciwnej stronie Martwej Wisły. Do źródeł emisji hałasu przemysłowego do środowiska zaliczono również duże centra oraz mniejsze obiekty handlowe, gdzie głównym źródłem hałasu są parkingi oraz urządzenia związane z ich eksploatacją (np. klimatyzacyjne). W zakresie hałasu przemysłowego od kilku lat następuje znacząca poprawa. Nowo oddawane instalacje przemysłowe nie emitują ponadnormatywnego hałasu.

Znaczącym źródłem hałasu jest działalność intensywnie rozwijającego się Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy. Hałas powodują głównie startujące i lądujące samoloty. Lotnisko w Rębiechowie jest trzecim pod względem liczby obsłużonych pasażerów i jednym z ważniejszych lotnisk międzynarodowych w Polsce. Z roku na rok wzrasta zapotrzebowanie na przewozy biznesowe i turystyczne, stąd wynikła potrzeba jego rozbudowy

[104] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112).
[105] Program ochrony środowiska przed hałasem dla Gdańska na lata 2014–2018, SecTec, 2013.

oraz dalszego rozwijania siatki połączeń krajowych i międzynarodowych. Rozbudowa spowodowała zwiększoną eksploatację lotniska, a przez to znaczne oddziaływanie na środowisko (liczba startów i lądowań w 2014 roku wyniosła 40 047[106]). Pomimo nowoczesnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych dochodzi do przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem lotniska zarówno w ciągu dnia, jak i nocy. Zgodnie z przepisami Prawa ochrony środowiska[107], Sejmik Województwa Pomorskiego podjął uchwałę[108] o utworzeniu obszaru ograniczonego użytkowania wokół Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy.

Granicą zewnętrzną tego obszaru jest obwiednia izolinii 45 dB w porze nocy, a wewnętrzną – granica lotniska. Tak utworzony obszar podzielono ze względu na rodzaj chronionego terenu na dwie strefy: A (wewnętrzną) i B (zewnętrzną). Granicę pomiędzy strefami poprowadzono obwiednią izolinii 50 dB w porze nocnej i 60 dB w porze dziennej. W każdej ze stref zostały określone ograniczenia przeznaczenia terenu i sposobu korzystania z niego. Wprowadzono też wymagania techniczne dla budynków. Szkody lub ograniczenia poniesione w wyniku ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, zgodnie z Prawem ochrony środowiska, ponosi właściciel lotniska. Jest to jedyna ustanowiona w Gdańsku strefa ograniczonego użytkowania.

Obok terenów narażonych na uciążliwości akustyczne na terenie miasta występują tereny ciche. Według Prawa ochrony środowiska, przez obszar cichy w aglomeracji rozumie się obszar, na którym nie występuje przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu wyrażonego wskaźnikiem hałasu L_{DWN}. Większość gdańszczan zamieszkuje tereny, na których nie występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu.

Uciążliwe zapachy

Najbardziej uciążliwym obiektem emitującym intensywne zapachy, które są odczuwalne na znacznym obszarze miasta, jest Zakład Utylizacyjny w Gdańsku Szadółkach. Są one odczuwalne w dzielnicy Południe, w jednostkach urbanistycznych takich, jak: Szadółki-Jasień, Zakoniczyn-Łostowice, Maćkowy czy Chełm. Do najważniejszych źródeł emisji nieprzyjemnych zapachów w zakładzie należą[109]:

- gaz składowiskowy (biogaz), powstaje w odpadach deponowanych od ponad 40 lat na składowisku o powierzchni 24 ha. Część odzyskanego gazu kierowana jest systemem studni i gazociągów do bioelektrowni, gdzie neutralizowany jest zapachowo przy okazji produkcji energii elektrycznej i ciepła. Poziom odzysku gazu z tej instalacji jest bardzo wysoki i wyniósł w 2014 roku 6 mln m^3 i prawie 6,5 mln m^3 w 2015 roku;
- plac dojrzewania kompostu, na którym kończy się proces kompostowania odpadów. Zapach jest najbardziej odczuwalny podczas wyładunku z kompostowni lub okresowego przerzucania i natleniania pryzm.

Zakład Utylizacyjny publikuje regularnie wyniki kontroli i badań[110], z których wynika, że uciążliwość zapachowa nie zagraża zdrowiu mieszkańców pod względem mikrobiologicznym[111].

W Gdańsku są też inne obiekty emitujące intensywne zapachy odczuwalne na znacznym obszarze. Są to przykładowo: Port Service (mieszkańcy Nowego Portu skarżą się na przykre zapachy ze spalarni), Oczyszczalnia Wschód, Rafineria Gdańska Grupa LOTOS, Baza Manipulacyjna PERN.

Ocena jakości wód podziemnych

Niniejszy podrozdział powstał na podstawie opracowania Państwowego Instytutu Geologicznego[112]. Stan chemiczny wód podziemnych określa się jako bardzo dobry lub dobry, gdy wody odpowiadają I, II lub III klasie jakości, a jako słaby lub zły, gdy odpowiadają IV lub V klasie jakości[113]. Na podstawie wyników analiz

[106] Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2014 rok, *op.cit*.
[107] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2017 poz. 519).
[108] Uchwała Nr 203/XVIII/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania wokół Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. 2016, poz. 1093).
[109] Więcej informacji na stronie www.szadolki.pl.
[110] Więcej informacji na stronie www.zut.com.pl.
[111] List otwarty do okolicznych mieszkańców, Zakład Utylizacyjny sp. z o.o., marzec 2016.
[112] Ocena stanu dynamiki i jakości wód podziemnych na terenie Gdańska i Sopotu, Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Geologii Morza w Gdańsku, Gdańsk 2012.
[113] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2016 poz. 85).

wód PIG sporządził dla głównych użytkowych poziomów wodonośnych mapę jakości wód podziemnych czwartorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego.

Wody z dolnej warstwy czwartorzędowego poziomu wodonośnego ujęć Czarny Dwór i Zaspa pod względem fizykochemicznym spełniały założenia II klasy jakości wody w 70% ujęć. Pozostałe ujęcia spełniały założenia III, IV i V klasy. Część studni ujęcia Czarny Dwór była wyłączona z eksploatacji, ponieważ ujmowały wody zanieczyszczone. Na niektórych ujęciach wykryto związki organiczne pochodzenia antropogenicznego, takie jak: wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), benzo(a)piren, BTEX (benzen, toluen, etylobenzen i ksylen), węglowodory C_6–C_{12}, fenole i pestycydy. Podwyższoną zawartość niektórych związków organicznych stwierdzono też w rejonie ujęcia Zaspa i w nieczynnej oczyszczalni ścieków. Fenole oraz WWA występowały w stężeniach odpowiadających III klasie jakości, co jest wyraźną oznaką antropopresji. Największe skażenia wystąpiły w rejonie byłych zakładów Polifarb (ul. Beniowskiego i ul. Generała Bora-Komorowskiego). W latach 2011–2012 w wodach tarasu nadmorskiego średnia zawartość jonu chlorkowego wynosiła 55 mg/l (± 41 mg/l). Wartości te świadczą o ustabilizowaniu się sytuacji wywołanej nadmierną eksploatacją wód podziemnych z połowy lat 80. ubiegłego wieku na tarasie nadmorskim, która skutkowała ingresją słonych wód do warstwy wodonośnej.

Wody podziemne górnego czwartorzędowego poziomu wodonośnego ujęć Czarny Dwór i Zaspa najczęściej nie spełniały norm dla wód pitnych i na większości tarasu nadmorskiego były jakości niezadowalającej (IV klasa) oraz złej (V klasa). W części ujęcia były to wody klasy III. Do głównych zanieczyszczeń antropogenicznych w wodach górnej warstwy czwartorzędowej należą: związki azotowe, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, chlorki, detergenty anionowe i substancje ropopochodne. Wśród nich najpowszechniej występowały związki azotowe (zawartość azotanów była wysoka i wynosiła średnio 31,58 mg/l, a maksymalne stężenie przekraczało 100 mg/l). Ich geneza może być związana z nieszczelnymi kolektorami kanalizacji sanitarnej lub zakładami przemysłowymi. Również skażenia WWA występowały powszechnie, a ich stężenie było zmienne. Detergenty anionowe występowały głównie w rejonie ujęcia Zaspa i w dzielnicach Brzeźno i Jelitkowo. Podwyższoną zawartość detergentów można wiązać również z nieszczelną kanalizacją sanitarnąi i deszczową.

W studniach pracujących na ujęciu Lipce woda była dobrej jakości. Prawie wszystkie parametry odpowiadały II klasie. Lokalnie zawartość kilku składników chemicznych plasowała wodę w przedziale odpowiadającym wartościom III klasy. Tymi składnikami były: wapń, jon amonowy (NH_4) oraz żelazo. Woda ujmowana przez trzy studnie znajdujące się w północnej części ujęcia mimo dobrej jakości nie nadawała się do celów pitnych z powodu zawartości benzenu w ilości powyżej wartości dopuszczalnej (0,001 mg/l). Z kolei w innych miejscach sporadycznie zauważano podwyższoną zawartość pestycydów, detergentów i związków azotowych. Zupełnie inaczej sytuacja przedstawiała się w piezometrach wokół ujęcia Lipce. W niektórych stwierdzono występowanie wód podziemnych odpowiadających IV lub V klasie jakości. Na niską ostateczną klasyfikację miały wpływ przede wszystkim zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego: pestycydy, potas, azotany i azotyny. Przekroczenie stężeń tych substancji stwierdzono zarówno w piezometrach ujmujących wody dopływające do ujęcia, jak i w piezometrach ujmujących wody spływające z ujęcia. Równocześnie zanieczyszczeń tych nie odnotowano w pobliskich otworach studziennych ujęcia, co może oznaczać, że na skutek eksploatacji studni wymuszony jest dodatkowy oddolny dopływ niezanieczyszczonych wód do otworu, powodujący rozcieńczanie zanieczyszczeń znajdujących się w warstwie wodonośnej do poziomu dopuszczalnego. W trzech piezometrach w pojedynczych oznaczeniach stwierdzono występowanie wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych na poziomie odpowiadającym III klasie, co świadczy o istnieniu lokalnego wpływu antropogenicznego. Na ujęciu Lipce również przeprowadzono badania jakości wody w warstwie przypowierzchniowej znajdującej się powyżej warstwy eksploatowanej przez ujęcie. Powtarzały się zanieczyszczenia związkami pochodzenia rolniczego, potasem i pestycydami, stwierdzone na głębszym poziomie. Oprócz tego sporadycznie stwierdzano odpowiadające IV klasie zawartości detergentów oraz WWA. Obecność detergentów i pestycydów potwierdziły też badania wody pobranej z rowów melioracyjnych z rejonu ujęcia Lipce, co wskazuje na zanieczyszczenie tymi substancjami całej przypowierzchniowej warstwy środowiska gruntowo-wodnego.

Wody ujęcia Grodza Kamienna odpowiadały przeważnie II, III i IV klasie jakości. Klasy III i IV wynikały z podwyższonego stężenia jednej lub najwyżej dwóch substancji chemicznych w wodach danego otworu. W badaniach stwierdzono pojedyncze oznaczenia, których wartości odpowiadały IV lub V klasie jakości ze względu na zawartość WWA, jonu amonowego (NH_4), żelaza oraz benzenu. Poziom dolny piętra czwartorzędowego na ujęciu Grodza Kamienna nie był eksploatowany od ponad 25 lat, ponieważ ze względu na duże zasolenie wynikające z nadmiernej eksploatacji w latach 80. woda nie nadawała się do picia. Od czasu zaprzestania eksploatacji ujęcia zwierciadło wody podniosło się do stanu pierwotnego, a następnie na skutek bocznego dopływu słodkich wód podziemnych do tego rejonu doszło do stopniowego wysłodzenia się wód podziemnych. Obecnie zawartość chlorków w wodach ujęcia nie odbiega od poziomu obserwowanego na innych ujęciach eksploatujących poziom dolny w obrębie tarasu nadmorskiego.

Woda podziemna pobierana na pozostałych ujęciach piętra czwartorzędowego, zlokalizowanych na Wysoczyźnie w poziomach międzymorenowych, była dobrej jakości i odpowiadała najczęściej II lub I klasie jakości. W niektórych otworach udokumentowano klasy III lub IV ze względu na podwyższony poziom żelaza lub związków ropopochodnych świadczących o zanieczyszczeniu antropogenicznym. Sytuację taką stwierdzono na ujęciach w Dolinie Radości, Smęgorzynie i Osowej.

Woda trzeciorzędowego piętra wodonośnego cechowała się dobrą jakością. Na Wysoczyźnie w poziomie mioceńskim oraz na tarasie nadmorskim w poziomie oligoceńskim stwierdzono stabilny stan chemiczny i brak zanieczyszczeń, co kwalifikowało te wody do II klasy.

Woda z kredowego piętra wodonośnego ujmowana jest pojedynczymi otworami w ujęciach Gdańska (Czarny Dwór, Zaspa, Lipce) i Sopotu (ul. Bitwy pod Płowcami). Jedynie część z nich jest włączona do eksploatacji. Jakość wody z tych studni jest dobra. Większość oznaczeń plasuje się w I i II klasie. Zawartość wodorowęglanów (HCO_3) oscyluje między II a III klasą. W wodzie kredy nie stwierdzono zanieczyszczeń wtórnych, pochodzenia antropogenicznego. Parametrem obniżającym ich jakość do IV, a nawet do V klasy są związki fluoru. Fluorki są pochodzenia naturalnego i wiążą się z obecnością minerałów fluoronośnych w osadach kredy. Najwyższe stężenie tego parametru odnotowano w piezometrach położonych wzdłuż kanału Martwej Wisły, niższe – w rejonie Letnicy, Nowego Portu, Westerplatte, Świbna i Rafinerii Gdańskiej. Obecność fluoru w wodzie piętra kredowego wymusza mieszanie jej z wodą o niższej zawartości fluorków przed podaniem do sieci. Woda piętra kredowego ujęcia Grodza Kamienna odpowiada III, IV i V klasie jakości przeważnie też ze względu na zawartość fluorków.

Reasumując, można powiedzieć, że największe zmiany hydrochemiczne zanotowano w sąsiedztwie byłej fabryki Polifarb, w górnej warstwie wodonośnej poziomu czwartorzędowego w rejonie ujęcia Czarny Dwór i Zaspa oraz na północ od ujęcia Lipce. Stwierdzono tam także wodę zdegradowaną nienadającą się do celów konsumpcyjnych ze względu na zawartość związków organicznych oraz innych (chlorki, mineralizacja, związki azotowe), ich obecność może świadczyć o wadach systemu odprowadzania ścieków komunalnych i wód opadowych. Z kolei na ujęciu Lipce obserwuje się wpływ zanieczyszczeń związkami pochodzenia rolniczego.

Zanieczyszczenia są pozostałością po funkcjonowaniu zakładów przemysłowych w latach 1950–1980. Zgodnie z naturalnym przepływem wód podziemnych, zanieczyszczenia przemieszczają się wraz z wodą w kierunku wschodnim, a w trakcie migracji ich koncentracja maleje na skutek samooczyszczania i biodegradacji. **Obecne systemy eksploatacji nie pozwalają na migrację stwierdzonych zanieczyszczeń do studni ujmujących wodę do celów pitnych. Nie ma zatem żadnego zagrożenia obniżenia jakości wody podawanej mieszkańcom.** Rekomenduje się dalsze monitorowanie jakości wód podziemnych, głównie w obszarze zasobowym ujęć tarasu nadmorskiego. Zaplanowano rozpoczęcie w 2017 roku kolejnego etapu prac badawczych Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu i gminy Pruszcz Gdański. W jego ramach będzie zweryfikowany dotychczasowy system poboru wód podziemnych na ujęciach zagrożonych wpływem antropopresji: Czarny Dwór i Zaspa oraz Lipce. Opracowane zostaną również zasady utrzymania stref ochronnych tych ujęć. Projekt przewiduje opracowanie matematycznego modelu przepływu wód

podziemnych centralnej części gdańskiego systemu wodonośnego, jak również weryfikację zasobów dyspozycyjnych i eksploatacyjnych komunalnych ujęć wody. Efektem będzie pełna diagnoza o jakości i ilości zasobów, ewentualnej koncentracji i stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami wód podziemnych oraz rekomendacje, których wdrożenie pozwoli na realną ochronę zasobów[114].

Nie ma też obecnie zagrożenia ingresją wód słonych do warstw wodonośnych. Duża koncentracja chlorków w wodach podziemnych z lat ubiegłych uległa zmniejszeniu. Odnotowuje się jedynie pozostałości po wodzie słonej, której koncentracja jest znacznie mniejsza od wartości dopuszczalnej. Aktualny stan dynamiki i poziom eksploatacji wód podziemnych jest zrównoważony i nie zagraża uszczupleniu zasobów wodnych.

Ocena jakości wód powierzchniowych

W 2014 roku na Wiśle, na wodowskazie Kiezmark przepływ wody wyniósł 35 070 660 tys. m^3/rok, a na pozostałych ciekach Gdańska sumarycznie 352 177 tys. m^3/rok. Ładunek zanieczyszczeń określa się na podstawie ładunku substancji organicznych (biologicznego zapotrzebowania na tlen, chemicznego zapotrzebowania na tlen), ładunku substancji biogenicznych (fosforu ogólnego i azotu ogólnego) oraz ładunku zawiesin (zawiesiny ogólnej). Dane dotyczą tzw. jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Roczny ładunek zanieczyszczeń, który został wniesiony do Zatoki Gdańskiej przez wszystkie cieki przepływające przez teren Gdańska wraz z Wisłą, wyniósł przykładowo: BZT5 – 70 597 t, fosfor ogólny 10 037 t, azot ogólny 74 884 t, przy czym udział Wisły jest zdecydowanie przeważający[115].

Tab. 6.1 Udział poszczególnych wskaźników źródeł zanieczyszczeń w ogólnym odpływie i ogólnych ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do Zatoki Gdańskiej

Źródła zanieczyszczeń	Udział zanieczyszczeń w ogólnym odpływie [%] (2014)	Udział wskaźników w ogólnym ładunku zanieczyszczeń [%] (2014)				
		BZT_5	ChZT-Mn	Fosfor ogólny	Azot ogólny	Zawiesiny ogólne
Cieki	89,9	87,3	76,2	64,6	63,8	92,3
Oczyszczalnia ścieków Gdańsk Wschód	9,6	11,7	21,7	32,9	35,3	7,2
Oczyszczalnie ścieków dużych zakładów przemysłowych	0,5	1,0	2,1	2,5	1,0	0,5

Źródło: Ocena stanu środowiska w gminie mieście Gdańsk, zmiany w latach 2010-2014, Wydział Środowiska UM, 2015

Tabela 6.1 przedstawia procentowy udział poszczególnych źródeł zanieczyszczeń w ogólnym odpływie i ogólnych ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych z Gdańska do Zatoki Gdańskiej. Główną przyczyną złego stanu wód Zatoki jest duży ładunek zanieczyszczeń prowadzonych przez rzeki (głównie Wisłę) – udział około 90%, natomiast udział oczyszczalni ścieków z terenu Gdańska w ogólnym ładunku odprowadzanych zanieczyszczeń stanowił około 10%.

Stan czystości wód powierzchniowych płynących województwa pomorskiego, monitorowanych w 2014 roku, określono na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska[116], a także procedur opracowanych w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska. Klasyfikację ogólną stanu wód przeprowadzono na podstawie oceny potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych. W wodach płynących przez obszary chronione zweryfikowano klasyfikację pod względem spełniania dodatkowych celów środowiskowych. Stan chemiczny oceniono na podstawie badań wskaźników charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Przekroczenie norm choćby jednego wskaźnika w wartościach średniorocznych bądź maksymalnych dopuszczalnych stężeń, przesądza o kwalifikacji wód poniżej stanu dobrego[117].

[114] Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna, pismo nr 408-1.195/2017/PW/1596/abk z 30.06.2017 r., dot. projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska.
[115] Ocena stanu środowiska w gminie mieście Gdańsk, zmiany w latach 2010–2014, Wydział Środowiska UM, Gdańsk 2015.
[116] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2014 poz. 1482).
[117] Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2014 r., Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ, Gdańsk 2015.

W ramach monitoringu rzek[118] w 2014 roku WIOŚ w Gdańsku kontrolował wodę z Wisły na stanowisku w Kiezmarku oraz Martwą Wisłę w rejonie Mostu Siennickiego. Wodę z Kiezmarka zaliczono do klasy II, elementy fizykochemiczne, takie jak: stan fizyczny, warunki tlenowe, zasolenie i związki azotu, kwalifikowały ją do I klasy, a związki fosforu, elementy hydromorfologiczne (reżim hydrologiczny, ciągłość rzeki) i odczyn – do II klasy. Ogólnie potencjał ekologiczny określono jako dobry. Można domniemywać, iż podobna sytuacja jest w wodzie Przekopu Wisły, której monitoring nie obejmuje.

Inaczej sytuacja wyglądała na Martwej Wiśle. Klasa elementów biologicznych była zła (V klasa), elementy hydromorfologiczne, odczyn, fosfor ogólny i zanieczyszczenia specyficzne – klasa dobra (II), inne elementy fizykochemiczne – I klasa. Natomiast obciążenie fosforanami spowodowało dyskwalifikację wody pod względem fizykochemicznym – potencjał poniżej dobrego. Potencjał ekologiczny, który określa jakość struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowano jako umiarkowany (klasa III), a stan chemiczny – poniżej stanu dobrego z powodu przekroczenia stężenia średniorocznego.

Oprócz Martwej Wisły monitorowane były również następujące cieki[119]: Motława, Radunia, Czarna Łacha, Rozwójka, Strzyża, potoki: Oruński, Siedlicki, Jelitkowski, Rynarzewski, Strzelniczka, Kanał Raduni, Kolektor Kołobrzeska, Kolektor Brzeźno, Opływ Motławy, rów odwadniający w Pasie Nadmorskim Zachodnim oraz system hydrofitowy w Bielkowie eksploatowany przez miasto. Ocena cieków odbyła się na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska[120]. Stan ekologiczny ze względu na wskaźnik biologiczny 12 cieków w 2014 roku określono jako bardzo dobry (I klasa), 2 – jako dobry (Potok Oruński, Opływ Motławy), a 3 – jako umiarkowany (Rozwójka, rów w pasie nadmorskim, potok Strzelniczka). W porównaniu z czterma poprzednimi latami zaobserwowano pogorszenie, ponieważ w 2010 roku aż 16 cieków miało wody o stanie bardzo dobrym i tylko jeden stan dobry. Biorąc pod uwagę wskaźniki fizykochemiczne i biologiczne, stan ekologiczny aż 15 cieków w 2014 roku określono jako umiarkowany (III klasa), jedynie 2 jako dobry (Potok Rynarzewski, Potok Jelitkowski). Zmiany w latach 2010 i 2011 były nieznaczne, a w 2012 roku stan wody aż 2 cieków sklasyfikowano jako bardzo dobry, 6 – jako dobry a 9 – jako umiarkowany. Na niekorzystną ocenę stanu wód w omawianych ciekach wpłynęło przekroczenie norm wskaźników chemicznych i fizykochemicznych. Jakość wody ulegała pogorszeniu z biegiem potoków i rzek przepływających przez rejony zurbanizowane. Stan chemiczny wód we wszystkich ciekach określono jako stan poniżej dobrego. Ogólnie stan wód powierzchniowych w Gdańsku był zły we wszystkich ciekach.

W granicach miasta prowadzony jest też stały monitoring morskich wód przybrzeżnych m.in. Zatoki Gdańskiej Wewnętrznej oraz Ujścia Wisły w punkcie Wisła Przekop. W obu obszarach stan elementów biologicznych ze względu na wartość wskaźnika chlorofilu „a" oceniony został jako zły (klasa V). Elementy hydromorfologiczne zakwalifikowano do I klasy czystości wód powierzchniowych, co oznacza, że odpowiadają warunkom fizycznie niezakłóconym działalnością człowieka. Za niską ocenę elementów fizykochemicznych (poniżej stanu dobrego) odpowiadały złe warunki fizyczne (przezroczystość), warunki tlenowe i substancje biogenne. Specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne oceniono na poziomie klasy II. Według wskaźnika ekologicznego natomiast, wynikowy stan ekologiczny wód Zatoki Gdańskiej Wewnętrznej oraz Ujścia Wisły określono jako zły, czyli w obu badanych punktach nie spełniają one wymagań dla obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony siedlisk gatunków oraz przeznaczonych na cele rekreacyjne, wrażliwych na zanieczyszczenia komunalne. Nie stwierdzono również poprawy jakości wód w porównaniu z wcześniejszymi latami (2010–2014). Obserwuje się wahania poziomów biogenów odpowiedzialnych za eutrofizację, jednak ich poziomy są niekorzystne i klasyfikują wody poniżej stanu dobrego (stan słaby, umiarkowany lub zły).

[118] Monitoring rzek Przymorza oraz Wisły i Odry na potrzeby bilansu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do Bałtyku wraz z kontrolą źródeł punktowych, z których zanieczyszczenia wprowadzane są bezpośrednio do morza, GIOŚ, Warszawa 2015.
[119] Ocena stanu środowiska w gminie mieście Gdańsk, zmiany w latach 2010–2014, Wydział Środowiska UM, Gdańsk 2015.
[120] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U. 2011 nr 258 poz. 1549).

W związku z powyższym wody nie spełniły wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej[121], która zakłada osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych do 2015 roku.

W oparciu o dane zawarte w Ocenie stanu środowiska w gminie mieście Gdańsk[122], wody w kąpieliskach morskich badane były na zlecenie MOSiR-u, następnie oceniane przez Państwowy Inspektorat Sanitarny w Gdańsku pod kątem ich przydatności do kąpieli. Wody oceniane były pod względem mikrobiologicznym (Escherichia coli i enterokoki jelitowe) oraz organoleptycznie (pod kątem występowania zakwitów sinic), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia[123]. **Na terenie Gdańska przebadano siedem kąpielisk morskich**: Orle, Sobieszewo, Stogi, Brzeźno Dom Zdrojowy, Brzeźno Molo, Jelitkowo, Klipper Jelitkowo. **Oznaczane wskaźniki dały kąpieliskom bardzo wysokie oceny**. Najwyższe w 2014 roku uzyskały kąpieliska: w Sobieszewie, Brzeźno Dom Zdrojowy oraz oba kąpieliska w Jelitkowie, natomiast najniższe – na Stogach i w Brzeźnie Molo. W Orlu w 2014 roku ocena była dobra, chociaż pogorszyła się w porównaniu z ocenami z lat 2010–2013.

Według tych samych założeń monitorowano jakość wód w czterech jeziorach na terenie Gdańska: Osowskie, Jasień, Wysokie, Pusty Staw. W 2014 roku wody we wszystkich jeziorach otrzymały również ocenę bardzo dobrą.

6.4. Zagrożenia

Ruchy masowe

Warunki najbardziej sprzyjające procesom osuwiskowym pojawiają się na stromych zboczach pozbawionych zwartej pokrywy roślinnej, zbudowanych z glin zwałowych z warstwami utworów piaszczystych, którym towarzyszą wody gruntowe. Również niekorzystne warunki atmosferyczne w postaci nawalnych lub długotrwałych opadów prowadzą do nasilenia tych zjawisk. Powszechnie występujące na całym terenie procesy geodynamiczne to erozje powierzchniowe i liniowe, jednak znaczenie dla planowania przestrzennego mają ruchy masowe ziemi definiowane jako „powstające naturalnie lub na skutek działalności człowieka osuwanie, spełzywanie lub obrywanie powierzchniowych warstw skał, zwietrzeliny i gleby”[124].

Głównym źródłem rozpoznania tych zjawisk na terenie Gdańska jest rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi. Inwentaryzację osuwisk i terenów zagrożonych masowymi ruchami ziemi wykonał w 2011 roku Państwowy Instytut Geologiczny[125] na zlecenie urzędu miasta. Spośród wydzielonych dwóch kategorii obszarów – osuwisk (96 obszarów) i terenów zagrożonych ruchami masowymi (169 terenów) – osuwiska stanowią rejony o skomplikowanych warunkach gruntowych. Osuwiska w całości lub w części okresowo aktywne i aktywne stanowią 70% wszystkich osuwisk wyznaczonych na terenie Gdańska. Osuwiska nieaktywne, w których nie obserwowano i nie udokumentowano objawów aktywności w ciągu co najmniej ostatnich 50 lat, stanowią około 30% wszystkich osuwisk.

W granicach miasta obszarami szczególnie narażonymi na dalszy rozwój ruchów masowych są:

- wschodnie stoki wysoczyzny po zachodniej stronie Traktu św. Wojciecha, szczególnie w rejonie Oruni Górnej i Góry św. Wojciecha;
- Biskupia Górka w dzielnicy Śródmieście;
- stoki wzdłuż ul. Kartuskiej od Zaborni przez północne stoki Wzgórza Mickiewicza do Śródmieścia;
- rejon na wschód od ul. Jabłoniowej w jednostce urbanistycznej Jasień;
- lasy oliwskie w rejonie Oliwy, VII Dworu, Brętowa (Niedźwiednik) i Doliny Strzyży (Jasień);
- stok na wschodnim brzegu Jeziora Wysockiego (Osowa).

[121] Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327/1 z 22.12.2000, zwana ramową dyrektywą wodną, RDW).
[122] Ocena stanu środowiska w gminie mieście Gdańsk, zmiany w latach 2010–2014, Wydział Środowiska UM, Gdańsk 2015.
[123] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1602),
[124] Art. 3 pkt 32a prawa ochrony środowiska.
[125] Rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla terenu miasta Gdańska, Państwowy Instytut Geologiczny Oddział w Gdańsku, Gdańsk 2011.

Większość osuwisk w północnej części miasta znajduje się na terenach leśnych, które nie będą terenami inwestycyjnymi. W części południowej miasta natomiast osuwiska są położone wśród zabudowy mieszkaniowej lub na terenach inwestycyjnych. Wskazanie w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP) terenów osuwisk pozwoli świadomie podejmować wszelkie decyzje odnoszące się do zagospodarowania ich oraz przeciwdziałać negatywnym skutkom tego zagospodarowania. Uruchomienie procesów geologicznych, jakimi są ruchy masowe, wiąże się z różnego rodzaju zagrożeniami. Nie wyklucza się możliwości zabudowy tych terenów, ale decyzja powinna być poprzedzona wykonaniem szczegółowych badań oraz oceną ryzyka. Pomimo tak dużej liczby osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi najczęściej nie stwarzają one inżynierskich problemów nie do pokonania.

Erozja brzegu morskiego i podnoszenie się poziomu morza

Erozja morska, czyli niszczenie brzegu morskiego, jest procesem naturalnym, a zapobieganie mu jest możliwe, wymaga jednak starannego planowania i systematycznego działania. Najsilniejsza dynamika procesów abrazji strefy brzegowej jest związana z oddziaływaniem spiętrzeń sztormowych, których wielkość i liczba wykazują stały trend wzrostowy. Konsekwencją jest niszczenie brzegu morskiego, które może zagrozić bezpieczeństwu obiektów budowlanych, infrastrukturze oraz ludności. Częstotliwość występowania wezbrań sztormowych w Zatoce Gdańskiej wzrosła z 11/rok w latach 60. ubiegłego wieku do ponad 38/rok w latach 80. To właśnie w latach 1980–1990 proces erozji miał największą siłę. W przebiegu wieloletnim częstotliwość wezbrań sztormowych w rejonie Gdańska ma nieznacznie rosnący trend i dosyć niskie wartości[126]. Zabezpieczenia przeciwerozyjne obszarów zagrożonych tymi procesami obejmują stabilizację linii brzegowej, zapobieganie zanikowi plaż i ich ratowanie oraz monitorowanie brzegów morskich. Działania te prowadzi głównie Urząd Morski, a obejmują one przede wszystkim: modernizację i budowę nowych umocnień brzegowych w ujściach Wisły i na Westerplatte oraz sztuczne zasilanie plaż w Górkach, na Stogach i między Nowym Portem a Sopotem. Niektóre z tych działań (np. stabilizacja mechaniczna czy nasadzenia szybko rosnących gatunków roślin niezgodnych z siedliskiem) prowadzą do ograniczenia naturalnych procesów ekologicznych, takich jak ciągi sukcesyjne roślinności, a także do zaniku unikatowych siedlisk oraz gatunków flory i fauny.

Innym zjawiskiem nierozerwalnie związanym z erozją morską jest zmiana poziomu Morza Bałtyckiego w rejonie Zatoki Gdańskiej na skutek prognozowanych zmian klimatycznych. Dla rozwoju Gdańska jest ważne, aby scenariusze zmian poziomu morza były analizowane w dłuższej perspektywie niż procesy erozji morskiej i aby dotyczyły nie tylko pasa nadmorskiego, ale także terenów przydepresyjnych, ponieważ wraz ze wzrostem poziomu morza nastąpi podniesienie się pierwszego poziomu wód gruntowych. W strategii Program ochrony brzegów morskich[127] przyjęto założenia dalszego wzrostu poziomu Bałtyku w trzech wariantach na kolejne 100 lat: optymistyczny wynoszący 0,3 m, prawdopodobny wynoszący 0,6 m i pesymistyczny wynoszący 1 m.

Główne czynniki wpływające na zmiany poziomu Morza Bałtyckiego to:

- ogólnoświatowe zmiany poziomu morza (głównie wskutek wzrostu temperatury),
- pionowe ruchy skorupy ziemskiej (wypiętrzanie lub obniżanie),
- lokalne zjawiska pogodowe – wiatr (średnia i ekstrema).

Ich skutki mogą przejawić się w formie:

- zniszczenia wszystkich plaż (wpływ na turystykę),
- zmiany poziomu wód podziemnych przez podnoszenie się zwierciadła tych wód oraz intruzje wód słonych,
- zalania terenów położonych do 1 m n.p.m. nie tylko ze strony podnoszącego się poziomu morza, ale również wskutek wezbrań sztormowych,
- zalania terenów położnych do 1 m n.p.m. od strony rzek.

W rozwoju miasta należy uwzględnić zapewnienie bezpieczeństwa związanego z wzajemnym bezpośrednim oddziaływaniem morza i lądu poprzez określenie:

- warunków utrzymania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa w pasie technicznym,

[126] Ocena wpływu obecnych i przyszłych zmian klimatu na strefę polskiego wybrzeża i ekosystemu Morza Bałtyckiego, IMGW, Gdynia 2014.
[127] Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Program ochrony brzegów morskich" (Dz.U. 2003 nr 67 poz. 621).

- sposobu zagospodarowania zaplecza brzegu morskiego odpowiadającego poziomowi bezpieczeństwa w pasie technicznym.

Najważniejszym zadaniem służącym rozwiązaniu tego problemu będzie wspólne z administracją morską prowadzenie działań zabezpieczających, określonych w Programie ochrony brzegów morskich[128] oraz współdziałanie przy realizacji programów związanych z adaptacją do zmian klimatu.

Zagrożenie powstawania poważnych awarii

Prawo ochrony środowiska definiuje poważną awarię jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzących do natychmiastowego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi albo środowiska lub do powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Nie wszystkie awarie i wypadki z udziałem substancji niebezpiecznych kwalifikuje się jako poważne awarie. W rozporządzeniu Ministra Środowiska[129] określone zostały warunki odnoszące się zarówno do wielkości emisji i związanego z nią potencjalnego zagrożenia, jak i skutków, które zdarzenie wywołuje, dla człowieka lub środowiska, pozwalające ocenić, czy określone zdarzenie spełnia kryteria poważnej awarii.

Na terenie Gdańska w 2015 roku Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (WIOŚ)[130] zakwalifikował cztery zakłady do grupy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR):

- PERN S.A. Baza Gdańsk, 80-635 Gdańsk, ul. Kępna 16,
- GASPOL S.A. Gdański Terminal Gazowy, 80-601 Gdańsk, ul. mjr. H. Sucharskiego 51,
- Grupa LOTOS S.A., 80-718 Gdańsk, ul. Elbląska 135,
- PERN S.A. Terminal Naftowy, 80-601 Gdańsk, ul. mjr. H. Sucharskiego 43.

Do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) WIOŚ w 2015 roku zakwalifikował:

- Terminal Paliw w Gdańsku PKN ORLEN S.A., 80-555 Gdańsk, ul. Chodackiego 23,
- Siarkopol Gdańsk S.A., 80-958 Gdańsk, ul mjr. H. Sucharskiego 12,
- Terminal Przeładunkowy i Bazę Magazynową COMAL Sp. z o.o., 80-550 Gdańsk, ul. Kujawska 10.

Obowiązujące przepisy obligują właścicieli obu grup zakładów (ZDR, ZZR) do zapewnienia, że zakłady będą projektowane, wykonywane, prowadzone i likwidowane w sposób zapobiegający awariom przemysłowym i ograniczający ich skutki dla ludzi i środowiska. Właściciele tych zakładów są zobowiązani do opracowywania wielu dokumentów i procedur mających na celu tworzenie systemu bezpieczeństwa gwarantującego ochronę ludzi i środowiska. Wyspecjalizowane jednostki administracji publicznej zajmują się kontrolą takich zakładów i sprawdzaniem, czy zostały wdrożone wszystkie wymagane przepisami zabezpieczenia techniczne, organizacyjne i proceduralne.

W planowaniu rozwoju miasta należy zachować bezpieczne odległości terenów zabudowy mieszkaniowej i obiektów użyteczności publicznej od zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

6.5. Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie

Wyznaczony w 2000 roku Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie (OSTAB), który bez zmian został utrzymany w edycji studium z 2007 roku, wskazano jako system przyrodniczy miasta. Podstawowymi jego elementami były struktury przyrodnicze o randze:

- krajowej − korytarz ekologiczny Wisły, strefa brzegowa morza;

[128] Ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich" (Dz.U. 2015 poz. 1700).
[129] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. (Dz.U. 2003 nr 5 poz. 58) w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.
[130] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. 2013 poz. 1479).

- regionalnej – kompleksy leśne na wydmach, korytarze ekologiczne Martwej i Śmiałej Wisły, Motławy i Starej Raduni, kompleks leśny strefy krawędziowej, Lasy Otomińskie;
- lokalnej – korytarz ekologiczny łączący Lasy Otomińskie z lasami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, tereny zieleni miejskiej, drobne kompleksy zieleni semileśnej, zadrzewienia, cieki i zbiorniki wodne wraz z bezpośrednim otoczeniem, torfowiska, murawy stokowe, żarnowczyska itp.

W strukturze wewnętrznej OSTAB, oprócz wymienionych płatów strukturalnych, wyznaczone były ciągi łączące.

Do płatów strukturalnych OSTAB, obok cennych komponentów środowiska, takich jak: rezerwaty przyrody, park krajobrazowy, użytki ekologiczne, parki czy cmentarze, włączono również różnej wielkości obszary zieleni przydomowej na terenach ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej czy zieleni przyobiektowej. Płaty strukturalne OSTAB wyznaczono m.in. na terenach produkcyjno-usługowych oraz na terenach przeznaczonych pod intensywną zabudowę mieszkaniową pomimo przyjętej zasady wykluczającej możliwość lokalizowania w granicach OSTAB źródeł silnego oddziaływania na środowisko, tj.: przemysłu, intensywnej zabudowy mieszkaniowej i wysoko wydajnego rolnictwa. W dodatku niektóre inwestycje na drugorzędnych elementach OSTAB doprowadziły do nieodwracalnego w wielu miejscach przerwania ciągłości tego systemu przyrodniczego lub pogorszenia jego funkcjonowania w wyniku nieprawidłowego kształtowania zabudowy. Do modelowych przykładów zaliczyć trzeba zawężenie korytarza ekologicznego łączącego Lasy Otomińskie z lasami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego czy obudowę użytku ekologicznego Migowska Bielawa. Skutkowało to tym, że system OSTAB na wielu terenach przestał pełnić przypisaną mu podstawową funkcję przyrodniczą. Wyznaczenie płatów strukturalnych OSTAB na terenach produkcyjno-usługowych czy portowo-przemysłowych znacząco ograniczało możliwość ich kompleksowego zagospodarowania, a zachowane płaty zieleni są zagrożone utratą swoich wartości przyrodniczych. W całym systemie OSTAB nastąpiło zmniejszenie jego powierzchni i wartości przyrodniczych, a miejscami doszło nawet do ich utraty. Równocześnie zabudowa terenów przyległych do granic miasta wpłynęła na miejscowe osłabienie powiązań przyrodniczych systemu OSTAB z obszarami cennymi przyrodniczo położonymi poza jego granicami.

OSTAB powinien pełnić niezwykle ważne dla mieszkańców miasta funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe i sportowe. Zbyt słabe zaakcentowanie tych funkcji doprowadziło do częstego utożsamiania przez inwestorów płatów strukturalnych OSTAB z terenami biologicznie czynnymi, których minimalny udział w powierzchni terenu inwestycyjnego dla wybranych funkcji jest ściśle określony. Powszechna praktyka rozczłonkowania powierzchni biologicznie czynnej skutkowała eliminacją rekreacyjnego korzystania z tych terenów. Dlatego wśród ustaleń planów znalazły się zapisy o konieczności wydzielenia przydomowej zieleni rekreacyjnej.

Żuławska część miasta, mimo że jest intensywnie wykorzystywana rolniczo lub ogrodniczo, nadal pełni ważną funkcję w strukturze przyrodniczej miasta, zapewniając jej powiązanie z pozostałą częścią Żuław Gdańskich (Wiślanych) i dalej z ponadregionalnymi korytarzami ekologicznymi Nadzalewowo-mierzejowym i Doliny Wisły. Podstawowym elementem wiążącym i zapewniającym zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego Żuław są rowy i kanały melioracyjne. Powiązania te są nie tylko trwałe, ale nie są też zagrożone przerwaniem lub likwidacją, gdyż poza funkcją przyrodniczą odgrywają istotną rolę w utrzymaniu stosunków wodnych w tych rejonach.

7. Dziedzictwo kulturowe

7.1. Historycznie ukształtowana struktura miasta

Największa koncentracja walorów środowiska kulturowego Gdańska znajduje się: w Śródmieściu, w granicach nowożytnych fortyfikacji, na najwcześniej zasiedlonych i zagospodarowanych terenach. Charakterystyczną, w dużym stopniu zachowaną do dzisiaj, strukturę najstarszej części miasta, nadały: lokacja na prawie lubeckim w obrębie średniowiecznych murów obronnych z portem na Motławie, regularna siatka ulic i zabudowa kamienicowa oraz gotyckie, ceglane budowle monumentalne. Na unikatowy charakter Śródmieścia składają się też zachowane obiekty z okresu renesansu, szczególnie typowego dla Gdańska manieryzmu niderlandzkiego.

Ważnym elementem historycznej struktury miasta są istniejące do dzisiaj XVII-wieczne fortyfikacje ziemne: bastiony z Opływem Motławy otaczające miasto od strony możliwych do zalania terenów Żuław oraz umocnienia na wzgórzach krawędzi wysoczyzny. Wyjątkowym elementem fortyfikacji jest broniąca dostępu do portu Twierdza Wisłoujście.

Nieodłącznie związane z miastem są elementy struktury powiązane z portem handlowym i stoczniami. Najstarsze znajdują się w rejonie Motławy i Wyspy Spichrzów, z czasem rozbudowano je w kierunku północnym (stocznie), wzdłuż Martwej Wisły aż do Nowego Portu.

Drugim dużym skupiskiem obiektów zabytkowych jest Oliwa, gdzie struktura urbanistyczna koncentrowała się wokół ośrodka zakonnego założonego w XII wieku przez cystersów przy Potoku Oliwskim, u wylotu Doliny Radości. Na różnorodną całość składają się: zespół poklasztorny z obecną bazyliką archikatedralną i parkiem Oliwskim, zespół XVII-wiecznych letnich rezydencji patrycjuszowskich oraz zabudowa willowa i kamienicowa z przełomu wieków XIX i XX. Wszystko to znajduje się w sąsiedztwie zespołu dolin i potoków z kompleksem parkowo-krajobrazowym.

Z racji nadmorskiego położenia już na początku XIX wieku w mieście powstały kąpieliska i zespoły kuracyjne stanowiące nowe elementy kompozycji urbanistycznej miasta.

Ważnymi składnikami historycznej struktury miasta są tworzące jej szkielet układy: wodny i drogowy. Przebieg dawnych dróg jest zachowany w dużym stopniu w istniejącej sieci ulic. Najstarsze z nich to trasa biegnąca z południa na północ (przez Trakt św. Wojciecha, po wschodniej stronie Grodziska) i Wielka Aleja (aleja Zwycięstwa) w kierunku Oliwy i Sopotu – tzw. szlak bursztynowy, trasa biegnąca na wschód przez Stogi i Wyspę Sobieszewską w kierunku Mierzei Wiślanej i trasa biegnąca na zachód doliną Potoku Siedleckiego w stronę Chmielna (ul. Kartuska).

Unikatowym elementem kompozycji miasta jest dobrze zachowany układ wodny, wynikający z naturalnych warunków przyrodniczych, rozwijający się wraz z miastem, przystosowywany i przebudowywany do jego potrzeb. Najbardziej charakterystyczna jest część znajdująca się w Śródmieściu z opasującymi Wyspę Spichrzów i Ołowiankę Starą i Nową Motławą i jej Opływem wzdłuż południowych fortyfikacji, ale także Martwa Wisła z układem kanałów, basenów i pirsów portowych oraz Przekopem z końca XIX wieku. Jednym z najstarszych elementów historycznej struktury miasta jest średniowieczny Kanał Raduni. Równie stary rodowód mają spływające z górnego tarasu potoki: Siedlecki, Strzyża i Oliwski wraz z czytelnymi jeszcze siedliskami dawnych młynów i zakładów przemysłowych.

Trwające stale przekształcenia struktury przestrzennej miasta w ostatniej dekadzie były intensywne i miały wpływ na stan zachowania i kondycję zabytków oraz krajobrazu Gdańska. W strefach ochrony konserwatorskiej i wpisanych do rejestru zabytków powstały nowe znaczące inwestycje, co często wiązało się z wyburzeniami obiektów o mniejszych wartościach kulturowych (np. w związku z budową ulicy Księdza Jerzego Popiełuszki, dawniej zwanej Nową Wałową, alei Żołnierzy Wyklętych, dawniej zwaną Nową Słowackiego), ingerencją w historyczny układ urbanistyczny, w skalę zabudowy i krajobraz miasta, ale także z rewaloryzacją zachowanych cenniejszych obiektów (na terenie garnizonu czy browaru we Wrzeszczu).

Oprócz zmian związanych z nowymi inwestycjami stale zachodzą pozytywne i negatywne zmiany w istniejących zabytkach. Wiele z nich – zarówno pojedynczych obiektów, jak i całych zespołów – zostało poddanych remontom i rewaloryzacji. Stało się tak dzięki wzrostowi zamożności społeczeństwa (wiele obiektów ma prywatnych właścicieli), dzięki stałej pomocy finansowej samorządów i państwa, a przede wszystkim dzięki wykorzystaniu funduszy unijnych przeznaczonych na programy rewitalizacji obejmujące remonty budynków, ich otoczenie, infrastrukturę techniczną i przestrzeń publiczną. Działania te prowadzono w jednostkach urbanistycznych: Nowy Port, Letnica, Dolne Miasto (rewitalizacja bastionów nad Opływem Motławy, remonty ulic), Dolny Wrzeszcz (przebudowa ul. Wajdeloty).

W mieście istnieją zabytki z postępującą degradacją, spowodowaną zużyciem technicznym oraz brakiem właściwej konserwacji i remontów. Należą do nich zarówno obszary i zespoły zabudowy (np. dawne zakłady mięsne na Długich Ogrodach, Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego na Przeróbce, kolonie domów robotniczych dr. Abegga we Wrzeszczu, zabudowa mieszkaniowa z XIX i początku XX w.), jak też pojedyncze obiekty (np. wille i dwory) wpisane i niewpisane do rejestru zabytków. Ich pogarszający się stan najczęściej jest związany z brakiem środków finansowych, ale zdarzają się również przypadki celowych zaniedbań zmierzających do doprowadzenia do rozbiórki zabytku i zyskania atrakcyjnych terenów inwestycyjnych.

Zagrożeniem dla walorów krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego miasta może stać się trudna do powstrzymania presja inwestorów w kierunku budowy dużych obiektów nierespektujących skali i charakteru okolicznej zabudowy, często o uproszczonej lub zbyt wymyślnej architekturze. Inne zagrożenie stanowi niszczenie starej zabudowy, a w najlepszym razie detalu architektonicznego na rzecz wprowadzania nowocześniejszych lub tańszych rozwiązań. Przykładem mogą tu być remonty zabytkowych budynków prowadzone przez prywatnych właścicieli.

Ważnym problemem jest także realizacja zamierzeń inwestycyjnych na terenach postoczniowych, obecnie przekształcanych w nowoczesną dzielnicę mieszkaniowo-usługową Młode Miasto. Dotychczasowa polityka miasta w sposób zrównoważony realizuje cele ochronne i rozwojowe dzielnicy w ramach możliwości prawnych i finansowych (grunty stanowią w większości własność prywatną). Z jednej strony chronione są główne elementy postoczniowej struktury przestrzennej: nabrzeża i baseny, wielkie struktury poprzemysłowe (zespół hal byłej stoczni cesarskiej[131]), przebiegi wybranych ulic wewnętrznych stoczni (ul. Narzędziowców) oraz wiele innych pojedynczych budynków stoczniowych (łącznie 15 budynków poprzemysłowych)[132]. Z drugiej strony zagwarantowano możliwości realizacji nowych obiektów mieszkaniowych i usługowych oraz niezbędnych dla współczesnego miasta rozwiązań transportowych i infrastrukturalnych. Miasto samodzielnie lub we współpracy wybudowało obiekt Europejskiego Centrum Solidarności, już uznawany za ikonę architektury współczesnej, odnowiło obiekty postoczniowe stanowiące materialne relikty idei Solidarności (bramę nr 2, budynek BHP, pl. Solidarności z Pomnikiem Poległych Stoczniowców), wybudowało Muzeum II Wojny Światowej i zrealizowało I etap budowy ul. ks. Popiełuszki. Znamienny jest brak inwestycji prywatnych – poza trzema budynkami mieszkaniowymi wznoszonymi na os. Brabank we wschodniej części Młodego Miasta i zespołem mieszkaniowym Bastion Wałowa. Mała aktywność inwestorów prywatnych, mimo upływu ponad 20 lat od wycofania funkcji stoczniowej, świadczy o trudnościach i kosztach w zabudowie tego atrakcyjnego terenu rozwojowego. Objęcie w 2014 roku przez wojewódzkiego konserwatora zabytków wpisem do gminnej ewidencji zabytków kolejnych 17 budynków, 13 żurawi, fragmentów torowisk i nawierzchni brukowych wzmacnia cele ochronne, ale równocześnie wprowadza nowe ograniczenia i podwyższa koszty inwestowania.

Kreacja na Młodym Mieście nowej dzielnicy mieszkaniowo-usługowej spowoduje całkowitą zmianę krajobrazu tego fragmentu miasta. Jednak „lokalne obiekty i wartości dziedzictwa powinny także stanowić istotną

[131] W marcu 2016 r. pomorski wojewódzki konserwator zabytków wszczął postępowanie w sprawie wpisu do rejestru zabytków.

[132] Opinia konserwatorska dotycząca oceny podstawowych wartości zabytkowych wybranych budynków na terenie Stoczni Gdańskiej SA, Gdańsk, listopad 1999, sporządzona w Pracowni Autorskiej „MACUR" przez zespół prof. W. Gruszkowskiego potwierdziła walory zabytkowe 17 budynków na terenie stoczni wskazanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. W 2004 r., kiedy uchwalany był plan miejscowy, istniało 15 spośród nich i wszystkie zostały objęte ochroną.

przesłankę dla kreowania jednostek urbanistycznych o określonej tożsamości i specyfice".[133] Niestety, w prawie polskim nie istnieją skuteczne mechanizmy zapewniające wysoką jakość architektury i dlatego miasto musi korzystać z negocjacyjnych metod oddziaływania na inwestorów.

7.2. Formy ochrony

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

W aktualnej Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030[134] skorygowano dotychczasowe podejście do kształtowania przestrzeni w związku z zasobami dziedzictwa kulturowego. Obecnie zakłada się, że ważny dla historii kultury krajobrazchroni się siecią parków kulturowych i pomników historii i że dziedzictwo kulturowe sprzyja rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 (PZPWP) wraz ze stanowiącym jego część planem zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Gdańsk – Gdynia – Sopot 2030 (PZPOM)[135] uchwalono z perspektywą do 2030 roku. W treści poświęconej dziedzictwu kulturowemu i zabytkom szczególną uwagę zwrócono w planie na ochronę krajobrazu kulturowego i wskazano, że ochrona i utrzymanie walorów środowiska kulturowego regionu są szczególnie ważne w kontekście wzrastającej presji inwestycyjnej. To z kolei wiąże się z koniecznością zapewnienia warunków dla trwałego zachowania, zagospodarowania i utrzymania zabytkowych krajobrazów kulturowych oraz zespołów zabytków poprzez rewitalizację, odbudowę i adaptację, przeciwdziałanie dewastacji oraz rozwój form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego – w tym parków kulturowych.

Wśród określonych w PZPWP celów polityki przestrzennego zagospodarowania województwa wiodące dla dziedzictwa kulturowego jest zachowanie zasobów i walorów środowiska. Przesłanką do sformułowania tego celu było stwierdzenie niedostatecznej ich ochrony zagrażającej utratą tożsamości kulturowej oraz atutu jako czynnika rozwojowego . W PZPOM określono kierunki działania prowadzące do realizacji wyznaczonego celu: ograniczenie presji inwestycyjnej na obszarach o wartościach kulturowych, wykorzystanie zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego oraz ochrona obszarów o charakterystycznym krajobrazie kulturowym lub o znaczeniu historycznym. Wśród podstawowych zasad polityki przestrzennej, jakimi należy kierować się w działaniach ochronnych, wymieniono: harmonijne kształtowanie zagospodarowania otoczenia zabytkowych obiektów i zespołów z uwzględnieniem walorów widokowych (w tym panoram i przedpoli ekspozycyjnych), eliminowanie obiektów i funkcji użytkowych obniżających wartości kulturowe i historyczne obiektów i obszarów zabytkowych oraz określania w treści SUiKZP obszarów i obiektów proponowanych do objęcia ochroną w postaci pomników historii i parków kulturowych. Brak woli określenia tych obszarów w studium wymaga specjalnego uzasadnienia.

We wrześniu 2015 roku weszła w życie ustawa krajobrazowa[136] wprowadzająca jako zadanie własne samorządu wojewódzkiego mechanizm powszechnej identyfikacji i waloryzacji krajobrazu określany jako audyt krajobrazowy. Rekomendacje i wnioski w nim zawarte i określone przezeń granice krajobrazów priorytetowych należy uwzględnić w SUiKZP[137]. Audyt ma być sporządzany przez organy samorządu województwa raz na 20 lat; dla województwa pomorskiego nie został jeszcze opracowany.

Krajowy, wojewódzki i gminny program opieki nad zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami[138] opracowywany jest na cztery kolejne lata w odniesieniu do innych kluczowych dokumentów planistycznych państwa, m.in. do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Obecny program obejmuje lata 2014-

[133] Rekomendacje, pkt S.6.
[134] Uchwała 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. (MP 2012 poz. 252).
[135] Uchwała nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 roku w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta (Dz.U. Woj.Pom. 2017 poz. 603).
[136] Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. 2015 poz. 774).
[137] Art. 10 ust. 1 pkt 4a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzony ustawą krajobrazową.
[138] Art. 18 ust. 2 pkt 1, art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446).

2017. Jednym z jego strategicznych założeń jest wzmocnienie współdziałania organów ochrony zabytków z organami samorządu terytorialnego.

Program opieki nad zabytkami województwa pomorskiego opracowany na lata 2016–2019[139] zakłada kontynuację polityki samorządu województwa wyrażonej w programie na lata 2011–2014[140], zmierzającej do zachowania zasobów i walorów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego i rewaloryzacji elementów zdegradowanych. Obowiązujący program wskazuje potrzebę wykorzystania walorów dziedzictwa do rozwoju społeczno-gospodarczego, a jako cel strategiczny określa „wzmocnienie poziomu ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa służące zachowaniu zabytków, budowaniu tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej regionu". Dla realizacji tego celu określono cztery priorytety: zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi, zachowanie kulturowego dziedzictwa morskiego i rzecznego, badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego oraz opieka nad zabytkami stanowiącymi mienie i własność samorządu województwa pomorskiego. W ramach priorytetów ustalono kierunki wsparcia działań służących realizacji.

Politykę miasta w zakresie opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego Gdańska określa Gminny program opieki nad zabytkami uchwalony[141] na lata 2016–2019. Jego główną ideą jest uznanie zasobów dziedzictwa kulturowego za ważny czynnik wpływający na kształtowanie tożsamości lokalnej. Wynikający z powyższego strategiczny cel programu zdefiniowano jako „**zachowanie dziedzictwa kulturowego Gdańska służące budowaniu tożsamości mieszkańców, prestiżu miasta oraz promocji turystycznej**". Dla jego realizacji określono trzy priorytety: ochrona zabytków i rewitalizacja krajobrazu kulturowego Gdańska, Gdańsk kolebką Solidarności, miejscem, w którym rozpoczął się proces jednoczenia całej Europy oraz badanie, dokumentacja i promocja dziedzictwa kulturowego miasta. W ramach priorytetów ustalono kierunki i typy działań służących ich realizacji. Należą do nich m.in.: konserwacja, rewaloryzacja i adaptacja, rewitalizacja, zachowanie i kontynuacja tradycji, ekspozycja, dokumentacja oraz promocja zasobów dziedzictwa kulturowego gminy.

Gminny program opieki nad zabytkami ma na celu włączenie problemów i uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, do systemu zadań strategicznych i działanie w kierunku zahamowania procesów degradacji zabytków i krajobrazu kulturowego oraz doprowadzenia do poprawy stanu zachowania i wyeksponowania ich walorów. Zgodny jest z zapisami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Wśród charakterystycznych obiektów i elementów dziedzictwa kulturowego w programie wymieniono: średniowieczne i nowożytne reprezentacyjne budowle miejskie, architekturę sakralną, dziedzictwo morskie i rzeczne, architekturę letniskowo-kuracyjną, zabytkowe zespoły zieleni oraz miejsca historyczne i dziedzictwo „Solidarności." Jako zagrożenie dla zachowania dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wskazano: ekspansję inwestycyjną ingerującą w historyczny układ urbanistyczny, wprowadzanie nowej zabudowy nie liczącej się z lokalną tradycją, architekturą i historycznymi uwarunkowaniami, ekspansję wielkogabarytowych inwestycji lokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów cennych kulturowo i krajobrazowo, dokonywanie wtórnych podziałów i parcelacji obiektów i zespołów zabytkowych.

W programie podaje się zasady ochrony i kształtowania przestrzeni dla stref ochrony zabytków do stosowania przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tożsame z wymienionymi w SUiKZP Gdańska z 2007 roku.

[139] Uchwała nr 274/XXVI/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016–2019 (Dz.Urz. Woj. Pom. 2016 poz. 3415).
[140] Uchwała nr 91/V/11 Sejmiku Woj. Pom. z dnia 28 lutego 2011 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2011–2014 (Dz.Urz. Woj. Pom. 2011 poz. 1140)
[141] Uchwała nr XXIX/786/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Gdańska na lata 2016–2019 (Dz.Urz. Woj. Pom. 2016 poz. 3549).

Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych

Pomniki historii

W Gdańsku są obecnie dwa pomniki historii ustanowione rozporządzeniem Prezydenta RP:

- Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku,
- Pole Bitwy na Westerplatte.

W PZPOM postuluje się do uznania za pomniki w najbliższej przyszłości:

- Pocysterski Zespół Klasztorny w Oliwie,
- Twierdzę Wisłoujście w Gdańsku – zespół unikatowych warowni morskich.

Parki kulturowe

Na terenie Gdańska nie ma parków kulturowych[142]. W Programie opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016–2019 oraz w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030 do objęcia ochroną przez utworzenie parków kulturowych wytypowano:

- Pocysterski Zespół Klasztorny w Oliwie,
- Sanktuarium Świętego Wojciecha,
- Kanał Raduni – średniowieczny zespół hydrotechniczny,
- Twierdza Wisłoujście – zespół unikatowych warowni morskich (tylko w Programie...),
- Tereny postoczniowe w Gdańsku.

Propozycje te, wymieniane także w poprzednim planie i programie dla województwa pozostały dotychczas niezrealizowane. Z zamiaru utworzenia parku kulturowego dla zespołu klasztornego w Oliwie i Twierdzy Wisłoujście zrezygnowano na rzecz, postulowanego przez Gdański Oddział Narodowego Instytutu Dziedzictwa, ustanowienia pomników historii. Zespół pocysterski w Oliwie jest wpisany do rejestru zabytków i w całości jest objęty planem miejscowym, co zapewnia odpowiednią ochronę wartości kulturowych i przyrodniczych. W dodatku większość założenia jest we władaniu miasta, które chroni i utrzymuje go we właściwym stanie technicznym i estetycznym. Jeszcze bardziej ten stan poprawi rewaloryzacja parku, zapisana w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym na lata 2016–2023. Równocześnie miasto przygotowuje nową regulację wynikającą z ustawy krajobrazowej, która wprowadza całkowity zakaz sytuowania reklam na obiektach i terenach wpisanych do rejestru zabytków. Objęcie zespołu ochroną w formie pomnika historii będzie miało głównie znaczenie prestiżowe i popularyzatorskie, natomiast ustanowienie parku kultury nie jest niezbędne w tej sytuacji, nie dałoby żadnych nowych możliwości ochronnych, a niosłoby dodatkowe koszty i komplikacje prawne. Miasto nie rozpoczęło procedury powołania parków kulturowych dla Kanału Raduni i Sanktuarium św. Wojciecha. Obydwa zespoły wpisane są do rejestru zabytków. Rozważano także utworzenie parku kulturowego na obszarze Młodego Miasta, tj. na terenach postoczniowych, jednak odstąpiono od tego zamiaru, ponieważ wojewódzki konserwator zabytków rozpoczął procedurę wpisu terenów i obiektów postoczniowych do rejestru zabytków. Procedurę wpisu do rejestru zakończono 2 listopada 2016 roku decyzją obejmującą zespół zabudowy dawnej Stoczni Cesarskiej.

Rejestr zabytków

Rejestr zabytków to spis zabytków nieruchomych, ich otoczenia i zabytkowych układów urbanistycznych ustanowiony na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków. Rejestr dla Gdańska według stanu na 31 grudnia 2016 roku (aneks 14)[143] obejmuje 395 pozycji (wpisów) i 4 obiekty archeologiczne – co nie jest równoznaczne z liczbą obiektów, ponieważ jeden wpis może obejmować kilka obiektów. W poszczególnych pozycjach rejestru znajdują się układy urbanistyczne i krajobrazowe, obiekty architektury sakralnej, zespoły dworsko-parkowe, fortyfikacje, obiekty użyteczności publicznej, budynki mieszkalne, spichlerze, architektura przemysłowa, cmentarze i pomniki, i miejsca pamięci. Naturalną konsekwencją rozwoju układu osadniczego

[142]Wymieniany na liście parków kulturowych przez NID Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich Twierdza Gdańsk był jedynie nazwą jednostki budżetowej miasta. Jej obecna nazwa brzmi: Centrum Hevelianum.

[143] Aktualny wykaz zabytków wpisanych do rejestru województwa pomorskiego udostępniany jest na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku http://www.ochronazabytkow.gda.pl/rejestr-zabytkow/rejestr-zabytkow-nieruchomych/.

miasta jest znaczne rozproszenie tych zasobów na całym jego obszarze. Największa koncentracja obiektów wpisanych do rejestru zabytków występuje w najstarszych rejonach osadnictwa, a więc w Śródmieściu i Oliwie.

Na terenie miasta są także strefy ochrony ekspozycji opisane w decyzjach o wpisie do rejestru zabytkowych zespołów (Twierdza Wisłoujście, pomnik Obrońców Wybrzeża na Westerplatte, Jaśkowa Dolina, św. Wojciech, Politechnika Gdańska, Cmentarz – Pomnik na Zaspie).

Gminna ewidencja zabytków

Gminna ewidencja zabytków prowadzona jest w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Oprócz zabytków wpisanych do rejestru ujęte są w niej obiekty niewpisane do rejestru, wymagające ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ochronę tych zabytków uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego[144].

Dla Gdańska ewidencja założona została 26 maja 2014 roku[145]. Trwa systematyczna aktualizacja i weryfikacja znajdujących się w niej obiektów. Ostatnia ujednolicona wersja ogłoszona została 9 grudnia 2016 roku[146] i liczy 7278 pozycji.

Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO

Starania o wpisanie Gdańska na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO rozpoczęto w 1997 roku. Pierwszy wniosek, który obejmował historyczne centrum miasta, został odrzucony, ponieważ miasto zostało w znacznej części odbudowane, a jako przykład odbudowy na listę UNESCO jest już wpisane historyczne centrum Warszawy. Drugi wniosek (wymieniony w studium z 2007 roku) został złożony w 2005 roku w zmienionych granicach obejmujących obszary i obiekty zabytkowe (Główne Miasto i jego najważniejsze budowle zabytkowe), a także obszary i obiekty związane z niematerialnymi wartościami pamięci i wolności (miejsce wybuchu II wojny światowej na Westerplatte, fragment Stoczni Gdańskiej związany z powstaniem Solidarności z pomnikiem Poległych Stoczniowców i salą BHP) wraz ze strefami buforowymi i ochrony widokowej. Wniosek również nie został rozpatrzony pozytywnie, ponieważ na liście w kategorii miast znajduje się już zbyt wiele podobnych wpisów. W 2007 roku procedura wpisu została zawieszona przez rząd RP. Według stanowiska Komitetu ds. Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce jedynym z gdańskich zabytków, który ma szansę znaleźć się na liście UNESCO, jest zespół historycznej zabudowy Stoczni Gdańskiej – miejsce powstania Solidarności. Idea Solidarności, rozumiana w szerokim międzynarodowym kontekście, to najważniejszy symbol i najsilniejszy atut Gdańska. Materialnym nośnikiem tej idei są chronione fragmenty terenu Stoczni Gdańskiej, a w szczególności brama nr 2, sala BHP, budynek dyrekcji oraz pozostałe zachowane elementy Stoczni Cesarskiej. Teren stoczni jest miejscem wyjątkowym dla historii i dziedzictwa narodu, które wymaga ochrony i starań o zachowanie autentyzmu. Rozbieżność między ortodoksyjnymi wymaganiami UNESCO a ideą kreacji nowej dzielnicy spowodowała, że miasto wstrzymało starania o wpis na listę UNESCO.

Od 2002 roku na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO „Pamięć Świata" figurują tablice z 21 postulatami powstałymi podczas strajku w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980, przechowywane i eksponowane w Europejskim Centrum Solidarności.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako narzędzie ochrony dziedzictwa kulturowego

Jedną z form ochrony zabytków jest uwzględnienie ich w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego[147]. Ustalenia są podstawowym narzędziem ochrony zabytków niewpisanych do rejestru, wprowadzają ponadto do obiegu prawnego zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

[144] Art. 7 ust. 4 i art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446).
[145] Zarządzenie nr 673/14 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 26 maja 2014 r. w sprawie założenia i prowadzenia gminnej ewidencji zabytków miasta Gdańska.
[146] Zarządzenie nr 1919/16 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 9 grudnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie założenia i prowadzenia gminnej ewidencji zabytków miasta Gdańska, stan dostępny na stronie miasta Gdańska: www.gdansk.pl/urzad-miejski/biuro-miejskiego-konserwatora-zabytkow/Gminna-Ewidencja-Zabytkow,a,35269.
[147] Art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W SUiKZP i w planach miejscowych, poza identyfikacją obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów odrębnych oraz ujętych w ewidencji zabytków, zależnie od potrzeb identyfikuje się i wyznacza strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują wprowadzone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków[148]. Granice stref i zasady ochrony ustalone w studium uściśla się na etapie planów miejscowych.

Zabytkowe obiekty i zespoły

Zasoby dziedzictwa kulturowego niewpisane do rejestru zabytków, a wskazane do ochrony w miejscowych planach, obejmują obiekty i obszary o takich walorach zabytkowych, które są podstawą do ustalenia ochrony. Oprócz obiektów ujętych w gminnej ewidencji są także inne zabytki wymienione w ustawie o ochronie zabytków[149]. Wśród nich są m.in. układy urbanistyczne i ruralistyczne, parki i cmentarze, zespoły dworsko-parkowe i folwarki, zespoły militarne, przemysłowe, a także krajobraz kulturowy i zabytki archeologiczne.

Na terenie Gdańska znajduje się wiele takich zespołów i obiektów. Te, które wskazano do ochrony ze względu na ich wartości historyczne, zabytkowe i znaczenie dla tożsamości miasta, zostały wymienione w aneksie 15. Są to:

- zespoły i układy urbanistyczne (część A) – wskazano ich 21. W większości są to samodzielne początkowo jednostki osadnicze, z własną tradycją i specyfiką, wchłonięte w czasie wielowiekowego procesu urbanizacji przez miasto, które w XIX i XX wieku przekształciły się w przedmieścia, a potem sukcesywnie były włączane jako dzielnice w granice miasta. Utrwalony przez lata krajobraz tworzący tożsamość tych obszarów stanowi dużą wartość kulturową pozwalającą na ich identyfikację – pomimo znacznych przekształceń powstałych na skutek zniszczeń wojennych i późniejszej, często rabunkowej gospodarki nieruchomościami. Dewastacji ulega na tych terenach także architektura zachowanych obiektów – szczególnie w wyniku żywiołowej działalności remontowo-modernizacyjnej;
- zespoły ruralistyczne (część B) – wskazano ich 21. Wykształciły się ze wsi, które już od średniowiecza powstawały w otoczeniu miasta, stanowiąc jego zaplecze gospodarcze. Początkowo lokowano je na obszarach wysoczyzny, a od XIV wieku także na stopniowo osuszanych terenach delty Wisły. Rozwój miasta sprawił, że większość z nich znajduje się obecnie w granicach administracyjnych Gdańska. Niektóre zniknęły już zupełnie w wyniku późniejszego rozwoju miasta (zachowały się tylko jako nazwy miejscowe, także podlegające ochronie, np. Jasień czy Barniewice), ale 21 jest jeszcze czytelnych w jego krajobrazie. Grunty rolne wsi były terenami ekspansji inwestycyjnej, szczególnie w ciągu ostatnich 50 lat, co przyczyniło się do znacznych przekształceń funkcjonalno-przestrzennych. Dawne wsie zostały otoczone zabudową wielkomiejską, przez co straciły swój czytelny, historyczny układ przestrzenny. Zanika też bardzo szybko charakterystyczna zabudowa tych terenów;
- parki i cmentarze (część C) – wskazano 25 historycznych nekropolii i 3 parki, które są integralnie związane z tożsamością kulturową miasta. Wśród nich są cmentarze wyznaniowe (katolickie, ewangelickie, żydowskie), wojskowe i komunalne. Część z nich jest czynna, część – zamknięta, a część zamieniono w parki pocmentarne. Do ostatniej wojny w Gdańsku istniało 67 cmentarzy. Niektóre, opuszczone i zdewastowane, po wysiedleniu mieszkańców w latach 1945–1947 zamknięto i zlikwidowano, a w latach 60. i 70. ubiegłego wieku na ich terenach utworzono parki, wykorzystując zachowany drzewostan. Aby upamiętnić zniszczone po II wojnie nekropolie różnych wyznań, na terenie jednej z nich, w zespole kościoła Bożego Ciała przy ul. 3 Maja, zbudowano w 2002 roku pomnik – symboliczny cmentarz nieistniejących cmentarzy. Od 2006 roku na zlikwidowanych cmentarzach miasto sukcesywnie ustawia tablice informujące o ich niegdysiejszym istnieniu, a tereny te zostały uporządkowane;
- zespoły dworsko-parkowe i folwarki (część D) – wskazano ich 13. Są to założenia łączące funkcje reprezentacyjno-rekreacyjne z produkcyjnymi, wznoszone na obrzeżach miasta przez bogatych mieszczan od XVI wieku. Wiele takich zespołów istniejących do niedawna w granicach miasta uległo degradacji. Procesy urbanizacyjne pochłaniają elementy historycznej struktury, która stopniowo zanika. W ten sposób wartości

[148] Art. 19 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
[149] Art. 6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

zabytkowe jako zespoły utraciły Łostowice, Maćki, Młyniska, Owczarnia, Piecki, Migowo. Po niektórych zachowały się jeszcze budynki dworów wpisane do rejestru zabytków (Olszynka, Młyniska, Piecki, Srebrzysko) lub gminnej ewidencji (Rębowo, Zakoniczyn, Kokoszki). Są jednak w złym stanie, systematycznie się pogarszającym. W SUiKZP wskazano te obiekty, które jeszcze zachowały wartości zabytkowe jako zespoły z reliktami parków i zabudowy gospodarczej. Wszystkie znajdują się w rękach prywatnych i – poza Wieńcem, Królewską Doliną, Młyniskami, Kiełpinem i Krzyżownikami – są zdewastowane, a dwory pełnią funkcje mieszkalne. Jedynie dwór Olszynka, będący we władaniu Kościoła Zielonoświątkowego, pełni funkcję sakralną i jest sukcesywnie remontowany;

- historyczne parki leśne i doliny (część E) – wskazano ich 6. Są to tereny ukształtowanego na przełomie XIX i XX wieku krajobrazu kulturowego parków leśnych w otoczeniu wpisanych do rejestru zabytków zespołów: Jaśkowej Doliny, Doliny Radości i parku Oruńskiego. Parki leśne Jaśkowej Doliny we Wrzeszczu ze szczątkowo zachowanymi układami ścieżek i odtworzonymi elementami małej architektury (pomnik Gutenberga, teatr leśny, ślimak widokowy) są na bieżąco utrzymywane przez miasto i wykorzystywane zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem jako tereny spacerowe i rekreacyjne. Parki w Dolinie Radości w Oliwie, utrzymywane przez Ogród Zoologiczny (Dolina Leśnego Młyna) i Trójmiejski Park Krajobrazowy, również służą jako tereny rekreacyjne. Zieleń nieurządzona i ogródki działkowe na zboczach doliny wokół Parku Oruńskiego stanowią jego otulinę;
- strefy ekspozycji (część F) – wskazano ich 4. Są to strefy ochrony konserwatorskiej ekspozycji obejmujące obszary w otoczeniu zabytku, z których roztacza się widok na zabytkowe obiekty lub zespoły i na których dla ochrony widoku należy ustanowić odpowiednie rygory. Trzy strefy dotyczą ekspozycji sylwety historycznego śródmieścia Gdańska, obejmują płaskie tereny położone na południe i na wschód od miasta. Widoki na historyczne centrum roztaczają się ze wzniesień. Strefa dla Twierdzy Wisłoujscie stanowi uzupełnienie strefy ekspozycji wpisanej do rejestru zabytków w kierunku południowo-wschodnim;
- zespoły przemysłowe i obiekty infrastruktury technicznej i komunalnej (część G) – wskazano ich 11. Najważniejsze z nich to: relikty zabudowy przemysłowej w zespołach postoczniowych Stoczni Schichaua i wpisanej do rejestru zabytków Stoczni Cesarskiej, gdzie zachowane w złym stanie budynki produkcyjne i administracyjne są obecnie użytkowane jako siedziby instytucji kultury; zachowany w dobrym stanie zespół latarni morskiej w Nowym Porcie z latarnią wpisaną do rejestru zabytków, wyremontowaną i udostępnioną zwiedzającym; obiekty infrastruktury komunalnej (gazownia, zajezdnie tramwajowe, zakłady naprawcze taboru kolejowego, zbiorniki na wodę, urząd pocztowy) użytkowane doraźnie wymagają rewaloryzacji i zagospodarowania; trasa linii kolejowej Wrzeszcz–Stara Piła (część trasy Pomorskiej Kolei Metropolitalnej) z zachowanym przebiegiem nasypów i wykopów, lokalizacją wiaduktów i mostów oraz dawnymi zabudowaniami dworcowymi; powstałe w XIX i XX wieku i dobrze zachowane poldery na położonych na poziomie morza terenach rolniczych Wyspy Sobieszewskiej, z siecią kanałów odwadniających i zabudową siedliskową. Istnienie unikatowych na skalę regionu polderów jest zagrożone przez tendencje do wprowadzenia zabudowy mieszkaniowej;
- zespoły militarne (część H) – wskazano ich 5. Gdańsk w ciągu całej swojej historii był ważną twierdzą, wielokrotnie modernizowaną i przebudowywaną. W związku z tym w obszarze miasta znajduje się wiele obiektów militarnych reprezentujących praktycznie pełny przekrój rozwoju myśli fortyfikacyjnej od wczesnego średniowiecza aż po lata czterdzieste XX wieku. W SUiKZP wskazano te, które znajdują się poza obszarami wpisanymi do rejestru zabytków. Są to: relikty umocnień i baterii z końca XIX i początku XX wieku znajdujące się na terenach portu oraz mieszkaniowych Brzeźna (Bateria Wiejska), a także zespół dawnych koszar przy ul. Słowackiego we Wrzeszczu, który jest adaptowany na osiedle mieszkaniowo-usługowe Garnizon z zachowaniem i rewaloryzacją wybranych zabudowań koszarowych (częściowo w rejestrze zabytków).

Obszary obejmujące zabytkowe obiekty i zespoły, a także układy lub grupy obiektów nieujęte w rejestrze zabytków ani w gminnej ewidencji chroni się przez ustalenie stref ochrony konserwatorskiej. Ta forma ochrony jest możliwa do ustalenia jedynie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nie istnieje taka możliwość w ewidencji i rejestrze zabytków. W strefach obowiązują określone ograniczenia, zakazy i nakazy mające na

celu ochronę znajdujących się tam obiektów. Z uwagi na konieczność ochrony wartości widokowych zabytków oraz odizolowania od szkodliwego wpływu czynników zewnętrznych część stref konserwatorskich zawiera nie tylko tereny zabytkowe, ale też i te pełniące funkcję stref buforowych, czyli otoczenie zabytków. Granice stref i obowiązujące w nich zasady ochrony ustalone w studium są uściślane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W zależności od stopnia zachowania omówionych wyżej zespołów zabytkowych ustalono w studium z 2007 roku dwa rodzaje stref:

– strefy zachowanej historycznej struktury przestrzennej – dla obszarów, na których przekształcenia są stosunkowo nieduże; najwięcej jest ich w rejonie Starej Oliwy i Doliny Radości, Dolnego i Górnego Wrzeszcza, Wielkiej Alei, Brzeźna i na Wyspie Sobieszewskiej;
– strefy zachowanych elementów historycznej struktury przestrzennej – dla obszarów, gdzie historyczna struktura przestrzenna została w znacznym stopniu przekształcona lub zniszczona, jednak zachowały się jej czytelne elementy; znajdują się one w rejonie Oliwy i Przymorza, Letnicy, Brętowa, Siedlec, Suchanina, Chełma, Olszynki i Rudników, Oruni i Starych Szkotów oraz zespołów ruralistycznych i dworsko-parkowych.

Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego są także wartości niematerialne, na przykład historyczne nazwy (miejscowe, topograficzne, nazwy ulic, cieków wodnych, lasów i polderów). Nazewnictwo to było niegdyś wyjątkowo bogate, ale zanika. Ochrona wartości niematerialnych przekracza kompetencje SUiKZP.

Strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych

Istotnym elementem zasobów zabytkowych są stanowiska archeologiczne, tj. miejsca stwierdzonego lub potencjalnego występowania znalezisk archeologicznych wraz z otulinami. W ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) w granicach administracyjnych Gdańska zidentyfikowano 451 stanowisk[150]. W miejscach stanowisk archeologicznych i ich skupisk w Studium wyznaczono 152 strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych.

Cztery obiekty archeologiczne na terenie Gdańska wpisano do rejestru zabytków archeologicznych:

- osadę średniowieczną na terenie zamczyska między ulicami: Dylinki, Sukienniczą i Karpią w Gdańsku;
- punkt osadniczy na terenie Migowa;
- osadę średniowieczną w Gdańsku św. Wojciechu na zachód od starego Traktu św. Wojciecha;
- fundamenty kościoła romańskiego z końca XII wieku, przebudowanego w 1. połowie XIII wieku, oraz cmentarzysko z przełomu wieków XII i XIII pod Halą Targową na placu Dominikańskim w Gdańsku.

Strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązują także na obszarach i w zespołach wpisanych do rejestru zabytków.

7.3. Dobra kultury współczesnej

Przez dobra kultury współczesnej rozumie się niebędące zabytkami: pomniki i miejsca ważnych wydarzeń, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, stanowiące uznany dorobek współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna, historyczna lub techniczna.

Świadomość istnienia obszarów czy budynków o szczególnych walorach estetycznych działa korzystnie na sposób gospodarowania nimi i decydowania o ich przeznaczeniu w planach miejscowych i innych opracowaniach urbanistyczno-architektonicznych. Wskazane w studium dobra kultury współczesnej zmuszają do zachowania powściągliwości w działaniach planistycznych i budowlanych na wyznaczonych terenach oraz przyczyniają się do zachowania i poprawy istniejących wartości.

Za dobra kultury współczesnej w Gdańsku uznano niektóre obiekty i zespoły zabudowy powstałe po 1945 roku o nowatorskich rozwiązaniach artystycznych lub technicznych, o znaczeniu w krajobrazie miasta utrwalonym przez co najmniej jedno pokolenie (aneks 16). Znajdują się wśród nich:

[150] Wykaz stanowisk archeologicznych położonych w granicach administracyjnych miasta Gdańska – załącznik 3 do Uchwały nr XXIX/786/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Gdańska na lata 2016–2019.

- obiekty architektury – budynki mieszkalne, biurowe i użyteczności publicznej uznane za wartościowe ze względu na pionierskie rozwiązanie techniczne, architektoniczne, formę oraz walory estetyczne;
- założenia urbanistyczne – osiedla mieszkaniowe zaprojektowane i zrealizowane w latach 50., 60. i 70., które wyróżniają się świadomą kompozycją urbanistyczną oraz jednolitym charakterem architektonicznym budynków;
- pomniki i miejsca ważnych wydarzeń – są to obiekty lub miejsca o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców, upamiętniające wydarzenia i osoby, które miały znaczący wpływ na historię miasta i regionu.

7.4. Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy rozumie się jako postrzeganą przez ludzi przestrzeń zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka. Krajobraz kulturowy jest zatem wynikiem dynamicznych przeobrażeń przestrzeni miasta. Jego formowanie się jest procesem ciągłym, a każdy okres pozostawia trwałe ślady. Mając na uwadze znaczenie ochrony dobra wspólnego, jakim jest krajobraz, Rada Europy[151] uznała, że:

- krajobraz pełni ważną rolę w publicznych zainteresowaniach dziedzinami kultury, ekologii i sprawami społecznymi oraz stanowi on zasób sprzyjający działalności gospodarczej i że jego ochrona, a także gospodarka i planowanie mogą przyczyniać się do tworzenia zatrudnienia
- krajobraz przyczynia się do tworzenia kultur lokalnych oraz że jest on podstawowym komponentem europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, przyczyniając się do dobrobytu ludzi i konsolidacji europejskiej tożsamości;
- krajobraz jest ważną częścią jakości życia ludzi zamieszkujących wszędzie: w obszarach miejskich i na wsi, na obszarach zdegradowanych, jak również w obszarach o wysokiej jakości, na obszarach uznawanych jako charakteryzujące się wyjątkowym pięknem, jak i w obszarach pospolitych;

Na krajobraz kulturowy Gdańska wpływ mają dwa kluczowe czynniki: położenie geograficzne i bogata historia, stanowią one determinantę obecnego układu przestrzennego. Zróżnicowana bogata struktura miasta odzwierciedla różne etapy społecznego i ekonomicznego rozwoju. Elementy kultury materialnej: historyczne zespoły urbanistyczne, ruralistyczne, założenia dworsko-parkowe, aleje, budynki zabytkowe i o wartościach kulturowych, porty i przystanie rybackie, są elementami charakterystycznymi rozpoznawalnymi przez mieszkańców oraz zwiedzających, stanowią o specyfice krajobrazu miasta.

W studium wyodrębniono tzw. wielkoprzestrzenne elementy krajobrazu kulturowego (WEKK) ze względu na ich ponadlokalną rangę, wyjątkową lokalizację i ponadlokalne oddziaływanie, wartość historyczną, utylitarną i przyrodniczą, co współtworzy wyjątkową strukturę miasta jako całości. Wskazywanie dodatkowych elementów krajobrazu o lokalnym zasięgu jest możliwe i przewidziane w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego. Jako wielkoprzestrzenne elementy krajobrazu kulturowego zidentyfikowano 9 grup:

1) **krajobraz otwarty** (seminaturalny) stanowią obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo w nieznacznym stopniu zabudowane, stanowiące o unikatowej tożsamości Gdańska:

- brzeg morski wraz z plażami,
- ciąg lasów i wydm nadmorskich w Pasie Zachodnim i na wyspie Stogi,
- strefa krawędziowa Wysoczyzny Gdańskiej w rejonie Oruni, Lipiec i św. Wojciecha,
- Trójmiejski Park Krajobrazowy,
- Żuławy Gdańskie,
- Wyspa Sobieszewska,
- Dolina Potoku Oliwskiego,
- Dolina Strzyży,
- Dolina Potoku Oruńskiego;

[151] *Europejska Konwencja Krajobrazowa,* Florencja, 20 października 2000 roku (Dz. U. z 2006 r., poz. 98).

2) **osie kompozycyjne** to ulice miejskie oraz bulwary piesze znaczące dla rozwoju urbanistycznego, tworzące szkielet kompozycyjny Gdańska łączący istotne elementy naturalnego układu miasta, tj.: Zatokę Gdańską, rzekę Wisłę i Motławę oraz krawędź Wysoczyzny Gdańskiej z najważniejszym elementem struktury miasta, jakim jest Centralne Pasmo Usługowe wraz z główną osią kompozycyjną północ–południe: Traktem św. Wojciecha, Okopową, Wałami Jagiellońskimi, Podwalem Grodzkim, al. Zwycięstwa (Wielką Aleją), al. Grunwaldzką oraz odchodzącymi od niej w układzie prostopadłym:
- Drogą Królewską (ul. Długa, Długi Targ),
- ul. Kartuską,
- bulwarem Droga do Wolności,
- ul. Marynarki Polskiej,
- al. gen. J. Hallera,
- ul. Jaśkowa Dolina,
- ul. Słowackiego,
- al. Jana Pawła II z deptakiem do mola,
- ul. Spacerową,
- ul. Pomorską;

3) **założenia urbanistyczne** to najbardziej charakterystyczne rozległe i unikatowe zespoły zabudowy powstałe na różnych etapach rozwoju tkanki miejskiej. Oprócz założeń historycznych wskazano dwa zespoły współczesne: Zaspę z jej unikalnym heksagonalnym rozplanowaniem budynków mieszkalnych i Wielkie Przymorze z oryginalnymi „falowcami" zlokalizowanymi wzdłuż ulic wiodących do morza i prostopadłym układem budynków blokowych. Założenia te mimo niewysokich standardów budowlanych charakteryzują się bogactwem terenów zielonych oraz dobrą dostępnością komunikacyjną. Najbardziej charakterystyczne założenia urbanistyczne to:
- Główne Miasto,
- Dolne Miasto wraz z Opływem Motławy,
- Stare Miasto,
- Oliwa (stara),
- Wrzeszcz Górny i Dolny,
- Zaspa,
- Przymorze Wielkie;

4) **dominanty przestrzenne** to najbardziej charakterystyczne obiekty architektoniczne i przemysłowe, dominujące swoimi gabarytami i wyjątkową formą w krajobrazie miejskim. W większości są one elementami identyfikacji konkretnej części miasta, np.: historyczne Śródmieście z dominującą nad nim bryłą kościoła Mariackiego. Wyróżniono następujące dominanty:
- kościół Mariacki,
- Muzeum II Wojny Światowej,
- Europejskie Centrum Solidarności i pomnik Poległych Stoczniowców,
- dźwigi na terenie stoczni (głównie w rejonie pochylni),
- wieżowiec Centrum Techniki Okrętowej Zieleniak,
- most wantowy im. Jana Pawła II,
- stadion piłkarski w Letnicy,
- dworzec kolejowy Gdańsk Główny;

5) **panorama** to najbardziej rozległy widok na miasto, można ją zobaczyć dzięki naturalnemu ukształtowaniu terenu, niezakłóconemu i nieprzysłoniętemu polu ekspozycji:
- od strony morza na całe miasto i krawędź wysoczyzny,
- od strony Żuław i Obwodnicy Południowej na historyczne centrum.

6) **punkty widokowe** umożliwiają obserwację unikatowych i rozległych widoków na centrum miasta w obrębie nowożytnych obwarowań oraz Starą Oliwę, uznano je za punkty o znaczeniu ogólnomiejskim. Ważnymi elementami tych widoków, ich tłem, są rozległe poldery Żuław, lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oraz morze, wykraczające daleko poza granice administracyjne miasta. Zidentyfikowano wiele punktów widokowych[152], z których cztery najważniejsze to:
- Pachołek,
- Góra Gradowa (Bastion Jerozolimski),
- Biskupia Górka,
- Bastion Żubr.

7) **ciągi widokowe** przebiegają wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych i rekreacyjnych, którym towarzyszą centralne, najatrakcyjniejsze i prestiżowe tereny miejskie:
- główny ciąg komunikacyjny miasta o kierunku północ–południe: Trakt św. Wojciecha – Okopowa – Wały Jagiellońskie – Podwale Grodzkie – Błędnik – al. Zwycięstwa – al. Grunwaldzka,
- ul. 3 Maja od Huciska do Błędnika – widok na wschód oraz na zespół dźwigów portowych,
- Pas Nadmorski Zachodni wzdłuż plaży od Nowego Portu do Jelitkowa,
- ciąg punktów widokowych z Szybkiej Kolei Miejskiej i Pomorskiej Kolei Metropolitalnej.

8) **oś widokowa** to liniowe założenie urbanistyczne charakteryzujące się odpowiednim domknięciem na zakończeniu, najczęściej dominantą wysokościową lub kompozycyjną. Zachowanie widoku na domknięciu jest kluczowym wymogiem ochrony założenia. Wybrano osie widokowe:
- z Parku Oliwskiego na morze,
- ul. Kartuska zakończona widokiem na Główne Miasto i most wantowy (im. Jana Pawła II),
- Trakt św. Wojciecha z widokiem na kościół Mariacki,
- ul. Elbląska z widokiem na kościół Mariacki;

9) **fronty wodne** to tereny bezpośrednio przylegające do brzegów rzek i kanałów, towarzyszące głównym szlakom żeglownym oraz charakteryzujące się różnorodnością zagospodarowania i stanowiące o atrakcyjności krajobrazu miejskiego. Spośród miejskich nabrzeży wybrano:
- zachodni brzeg Martwej Wisły i Motławy od Stoczni Cesarskiej do ul. Toruńskiej,
- wschodni brzeg Motławy – Polski Hak, Ołowianka, Wyspa Spichrzów,
- wschodni brzeg Martwej Wisły od Westerplatte do Przeróbki,
- południowy brzeg Martwej Wisły – Młode Miasto,
- Opływ Motławy.

Celem identyfikacji wielkoprzestrzennych elementów krajobrazu kulturowego jest wskazanie potencjału krajobrazowego miasta, jego ochrona i wzbogacanie. Potencjał ten stanowi ważny czynnik atrakcyjności. Z całą pewnością struktura miejska ma jeden z najciekawszych krajobrazów wśród miast polskich i dlatego warto go eksponować. Między innymi z tego względu Gdańsk jest wyjątkowy jako miejsce do zamieszkania i jako atrakcja turystyczna.

7.5. Waloryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego

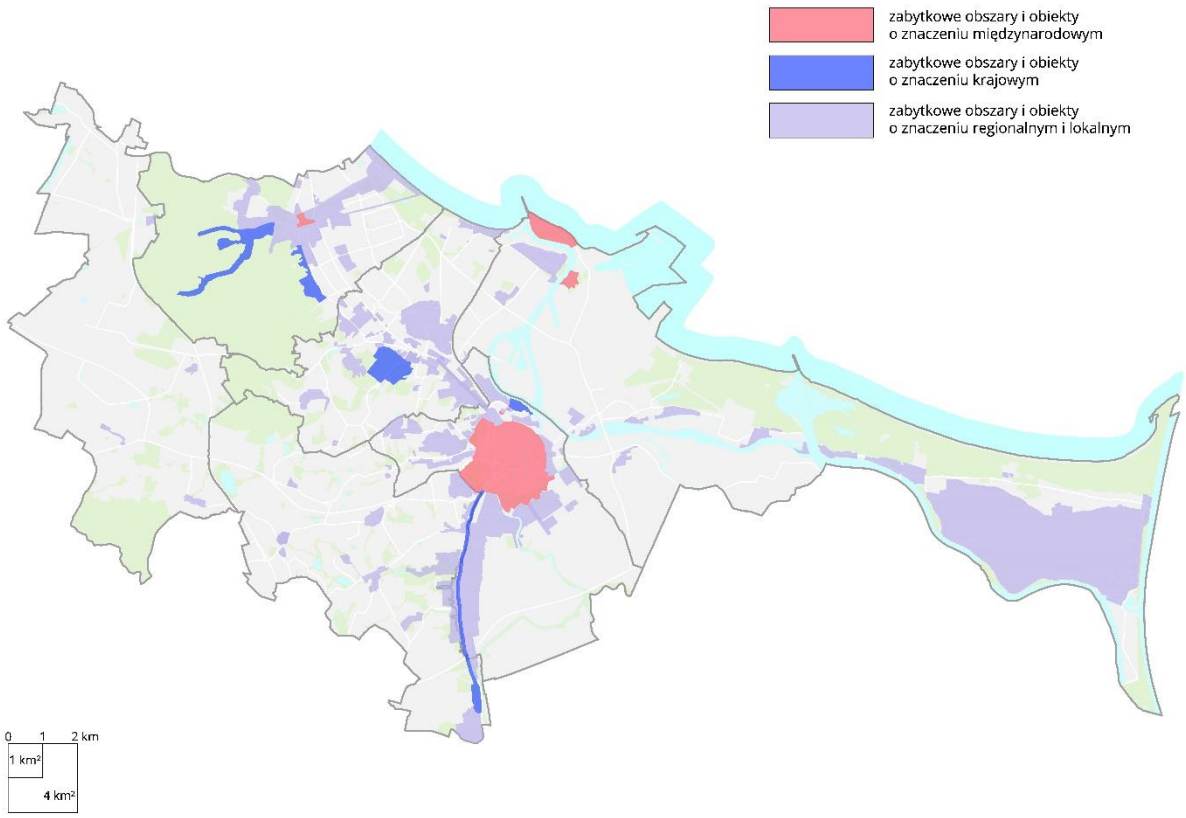
Na użytek studium wyodrębniono trzy kategorie obszarów i obiektów dziedzictwa kulturowego, zależnie od ich wartości, znaczenia i formy ochrony.

A. Zabytkowe obszary i obiekty o znaczeniu międzynarodowym, ważne dla kultury Europy, związane z jej historią, tworzące tożsamość miasta i jego wizerunek w skali światowej i europejskiej. W tej kategorii znajdują się zabytki wpisane do rejestru, w tym dwa ustanowione pomnikami historii oraz dwa zgłoszone do ustanowienia.

[152] Jako wynik warsztatów z mieszkańcami wskazano w studium uzupełniająco lokalne punkty widokowe zawarte w aneksie 17.

B. **Zabytkowe obszary i obiekty o znaczeniu krajowym**, unikatowe w skali krajowej, występujące jedynie w Gdańsku, związane z historią Polski i Pomorza, tworzące wizerunek miasta w skali kraju. Zabytki znajdujące się w tej kategorii wpisane są do rejestru. Dwa zespoły: wieś i sanktuarium w św. Wojciechu oraz Kanał Raduni zgłoszone są do objęcia ochroną w formie parków kulturowych. Dodatkowo dla większości zabytków w tej kategorii zasady i zakres ochrony uściślone są ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
C. **Zabytkowe obszary i obiekty o znaczeniu regionalnym i lokalnym**, kształtujące lokalną tożsamość i wizerunek w skali regionu, województwa, miasta, jego dzielnic lub ich fragmentów. Są ważne dla identyfikacji mieszkańców z otoczeniem, pozwalają kształtować świadomość miejsca i chronić niematerialne elementy środowiska kulturowego. Ta kategoria obejmuje pozostałe, nienależące do dwóch poprzednich kategorii zabytki figurujące w gminnej ewidencji zabytków oraz zespoły wymienione w aneksie 14. Niektóre z tych obiektów i obszarów wpisane są do rejestru, pozostałe, stanowiące większość, muszą być objęte ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Szczegółowy wykaz tych obszarów i obiektów zawiera aneks 18. Zasoby te podlegają różnym formom ochrony, tzn. na ochronę na mocy przepisów odrębnych i ochronę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i innych aktach prawa miejscowego (aneks 19).

Ryc. 7.1 Zabytkowe obszary o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym

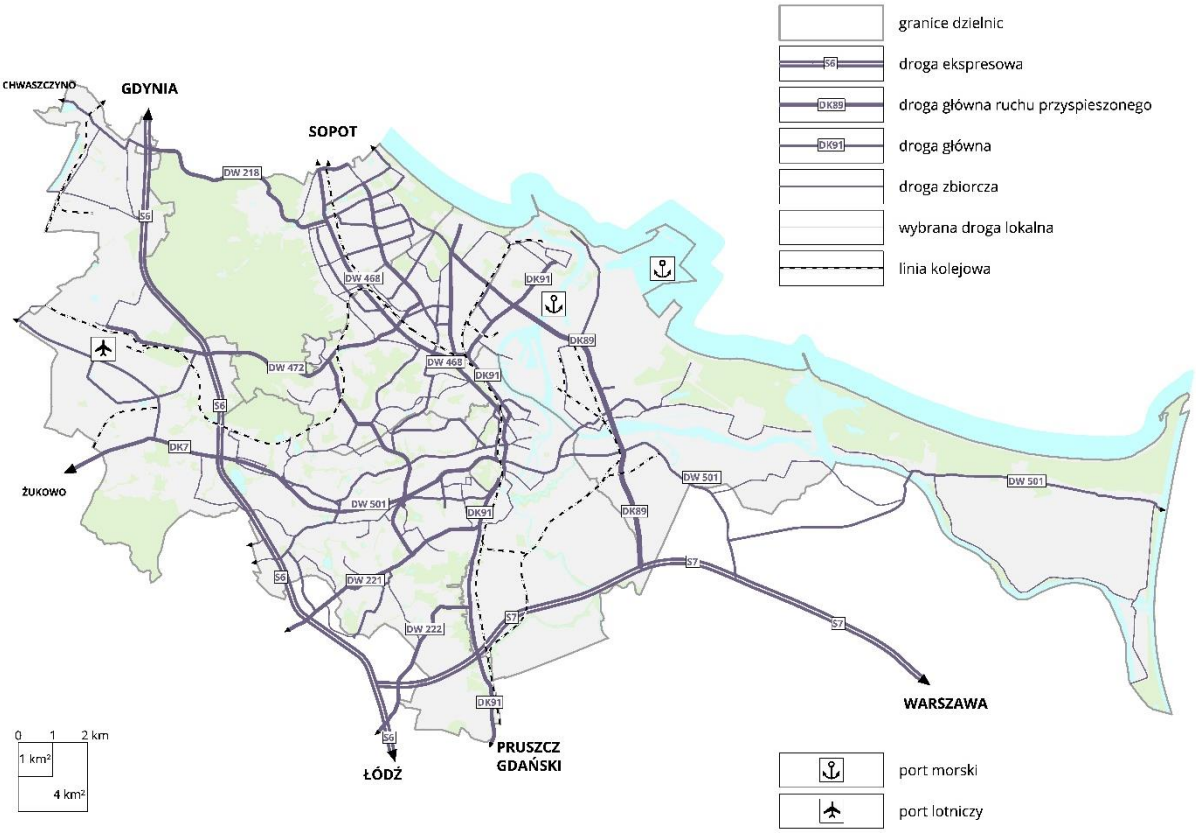
Źródło: opracowanie własne

8. Transport

8.1. Infrastruktura transportowa

System drogowo-uliczny

Układ drogowo-uliczny miasta ukształtowany został zgodnie z uwarunkowaniami fizjograficznymi determinującymi jego pasmowy charakter. W wyniku rozwoju południowych i zachodnich dzielnic miasta (obszary wysoczyzny) charakter ten został zaburzony, jednak nadal ciągi transportowe przebiegające w osi północ–południe są głównymi kierunkami przemieszczania się. Na główny ciąg uliczny, biegnący od południowej granicy miasta do granicy z Sopotem, składają się ulice: Trakt św. Wojciecha, Okopowa, Wały Jagiellońskie, Podwale Grodzkie, Błędnik, al. Zwycięstwa, al. Grunwaldzka. W wyniku zagospodarowywania w latach 70. ubiegłego wieku terenów przymorskich wykształcona została druga oś transportowa dolnego tarasu. Składają się na nią: ul. Chłopska, al. Rzeczypospolitej, a także zrealizowana w latach 30. XX wieku al. Legionów. Trzecim ciągiem transportowym przebiegającym w kierunku północ–południe jest al. Kazimierza Jagiellończyka pełniąca funkcję Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta. Rozpoczyna się ona na węźle z autostradą A1 w gminie Pruszcz Gdański, następnie okrążając Gdańsk od zachodu przez lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, prowadzi w kierunku Gdyni. Bardzo istotnym połączeniem w linii północ–południe jest również ciąg: al. V. Havla, ul. Łostowicka, ul. Nowolipie, ul. Rakoczego, ul. Potokowa. Po realizacji Trasy Sucharskiego i tunelu pod Martwą Wisłą trasy te wraz z al. Macieja Płażyńskiego i ul. Czarny Dwór stały się ważnym połączeniem międzydzielnicowym.

Ryc. 8.1 Układ uliczno-drogowy Gdańska

Źródło: opracowanie własne

Niezwykle **ważnym dla funkcjonowania układu drogowego Gdańska jest zapewnienie sprawnych połączeń pomiędzy głównymi ciągami transportowymi dolnego tarasu a Zachodnią Obwodnicą Trójmiasta (górny taras)**. Funkcję tę spełniają ulice: Spacerowa, Słowackiego – Żołnierzy Wyklętych, Armii Krajowej (Trasa W-Z), Świętokrzyska, Starogardzka. Jedynie ulice Słowackiego – Żołnierzy Wyklętych i Armii Krajowej funkcjonują w dwujezdniowych przekrojach, które odpowiadają wielkościom potoków ruchu, jakie przejeżdżają tymi

korytarzami między górnym a dolnym tarasem miasta. Rozbudowy wymagają kolejne połączenia stanowiące w dużej mierze o wydajności i sprawności całego systemu transportowego. **Niezwykle ważnym aspektem dla transportu indywidualnego jest dalszy rozwój systemu w południowej części miasta, ponieważ rozbudowa zasobów mieszkaniowych wyprzedza rozrost układu drogowego, co powoduje niski standard obsługi tych terenów.**

System kolejowy

Przez Gdańsk przebiegają linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym, krajowym oraz regionalnym. W liniach kolejowych obsługujących ruch pasażerski oraz towarowy wyróżnia się:

- magistralną linię kolejową 202 relacji Gdańsk Główny – Stargard; w granicach Gdańska obejmuje stacje kolejowe: Gdańsk Główny, Gdańsk Wrzeszcz, Gdańsk Oliwa;
- magistralną linię kolejową 9 relacji Gdańsk Główny – Warszawa Wschodnia; w granicach Gdańska obejmuje stacje kolejowe: Gdańsk Główny, Gdańsk Południowy oraz przystanki Gdańsk Orunia, Gdańsk Lipce;
- pierwszorzędną linię kolejową 201 relacji Nowa Wieś Wielka–Gdynia Port; w granicach Gdańska znajduje się stacja kolejowa Gdańsk Osowa;
- pierwszorzędną linię kolejową 250 relacji Gdańsk-Śródmieście–Rumia; w Gdańsku obejmuje stacje kolejowe: Gdańsk Główny, Gdańsk Wrzeszcz, Gdańsk Oliwa oraz przystanki kolejowe Gdańsk Stocznia, Gdańsk Politechnika, Gdańsk Zaspa, Gdańsk Przymorze-Uniwersytet, Gdańsk Żabianka AWF;
- linia kolejowa 248 relacji Gdańsk Wrzeszcz–Gdańsk Osowa (linia PKM) obejmująca stację kolejową Gdańsk Wrzeszcz, przystanki: Gdańsk Strzyża, Gdańsk Niedźwiednik, Gdańsk Brętowo, Gdańsk Jasień, Gdańsk Kiełpinek, Gdańsk Matarnia, Gdańsk Port Lotniczy, Gdańsk Rębiechowo oraz stację kolejową Gdańsk Osowa;
- linia kolejowa 249 relacji Gdańsk Główny–Gdańsk Nowy Port; w Gdańsku obejmuje przystanki i stacje kolejowe: Gdańsk Główny, Gdańsk Stocznia, Gdańsk Nowe Szkoty, Gdańsk Kolonia, Gdańsk Amber Expo, Gdańsk Zaspa Towarowa, Gdańsk Brzeźno, Gdańsk Nowy Port.

Liniami kolejowymi o znaczeniu dla przewozów towarowych są:

- linia kolejowa 226 relacji Pruszcz Gdański–Gdańsk–Port Północny;
- linia kolejowa 227 relacji Gdańsk Główny–Gdańsk Zaspa Towarowa;
- linia kolejowa 235 relacji Gdańsk Osowa–Gdańsk Osowa Grupa Ożarów;
- linia kolejowa 721 (łącznica kolejowa) relacji Gdańsk Południowy–Motława Most.

Linia 248 zwana Pomorską Koleją Metropolitalną (PKM) jest linią pasażerską zarządzaną przez spółkę Pomorska Kolej Metropolitalna. Operatorem wykonującym po niej przewozy pasażerskie jest obecnie Szybka Kolej Miejska w Trójmieście. Po linii PKM kursują pociągi o znaczeniu aglomeracyjnym i regionalnym. Przewozy regionalne, prowadzone po linii kolejowej 201, obejmują trasę do Kartuz i Kościerzyny, a aglomeracyjne – do Gdyni przez stację Gdańsk Osowa. Linia 248 została oddana do użytku w 2015 roku i systematycznie zyskuje na popularności. Należy jednak zauważyć, iż tylko wybrane pociągi PKM docierają do stacji Gdańsk Główny. Znacząca większość kursów kończy się na stacji Gdańsk Wrzeszcz i, aby kontynuować podróż w kierunku przystanku Gdańsk Śródmieście, konieczna jest przesiadka.

Linia 249 w przewozach pasażerskich była używana do 2005 roku. Kursowały po niej składy SKM w kierunku Nowego Portu. W 2002 roku połączenie zostało skrócone do Brzeźna, a w 2005 ze względu na nierentowność – zawieszone. Linia używana jest incydentalnie, z reguły podczas dużych imprez odbywających się na stadionie w Letnicy. Widzowie są dowożeni wówczas do przystanku Gdańsk Stadion Expo znajdującego się w najbliższym sąsiedztwie stadionu. Przewozy są zamawiane przez organizatora danej imprezy w zależności od potrzeb.

Linia 250 jest pasażerska, zarządza nią spółka PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście, która w ramach powierzonych jej zadań realizuje przewozy pasażerskie między Gdańskiem a Słupskiem. Spółka stopniowo modernizuje infrastrukturę, dostosowując ją do wymagań pasażerów. Remontom poddawane są przystanki, infrastruktura towarzysząca oraz tabor.

Na terenie miasta funkcjonują trzy dworce kolejowe: Gdańsk Główny, Gdańsk Wrzeszcz i Gdańsk Oliwa. Stacje we Wrzeszczu oraz w Gdańsku Głównym stanowią główne węzły przesiadkowe integrujące pasażerskie linie kolejowe (m.in. 248 i 250) z pozostałymi środkami transportu.

Funkcjonują także stacje towarowe: Gdańsk Południowy, Gdańsk Port Północny, Gdańsk Olszynka i Gdańsk Zaspa Towarowa. Ponadto wyróżnia się elementy systemu kolejowego zajmujące rozległe tereny i charakteryzujące się znaczącą wielkością generowanego ruchu: bocznicę Lotos Kolej oraz bocznicę Gdańskich Zakładów Fosforowych.

Transport towarowy

Gdańsk ze względu na koncentrację funkcji gospodarczych (port, rafineria, stocznie, bazy logistyczne) jest ważnym ogniwem w łańcuchu obsługi transportu towarowego. Przewozy towarowe realizowane są transportem kolejowym, drogowym, lotniczym oraz wodnym. W mieście zlokalizowanych jest obecnie wiele obiektów magazynowych. Pierwsze z takich miejsc to zaplecze portu – położone wzdłuż Trasy Sucharskiego, następne to obiekty wzdłuż ul. Elbląskiej, trzecie zaś – rejon Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej wzdłuż ul. Maszynowej. Istnieje też wiele mniejszych obiektów magazynowych rozsianych po całym mieście, a także poza jego granicami, np. wzdłuż Obwodnicy Zachodniej Trójmiasta. Największym generatorem ruchu towarowego jest port w Gdańsku będący razem z portem w Gdyni największym zespołem portowym w regionie południowego Bałtyku. Port oferujący szeroki zakres usług jest w stanie obsłużyć ładunki każdego typu. Około 43% jego przeładunków stanowią towary masowe ciekłe (głównie ropa naftowa i produkty ropopochodne), 28% – towary masowe suche, 26% – kontenery, a 3% – pozostałe ładunki. Duży udział przeładunku kontenerów (głównie w terminalu DCT) uwarunkowany jest m.in. dogodną dostępnością transportową od strony lądu, a zwłaszcza za pośrednictwem kolei. Realizowany jest on przez linię kolejową 226 łączącą tereny portowe z magistralną linią kolejową 9.

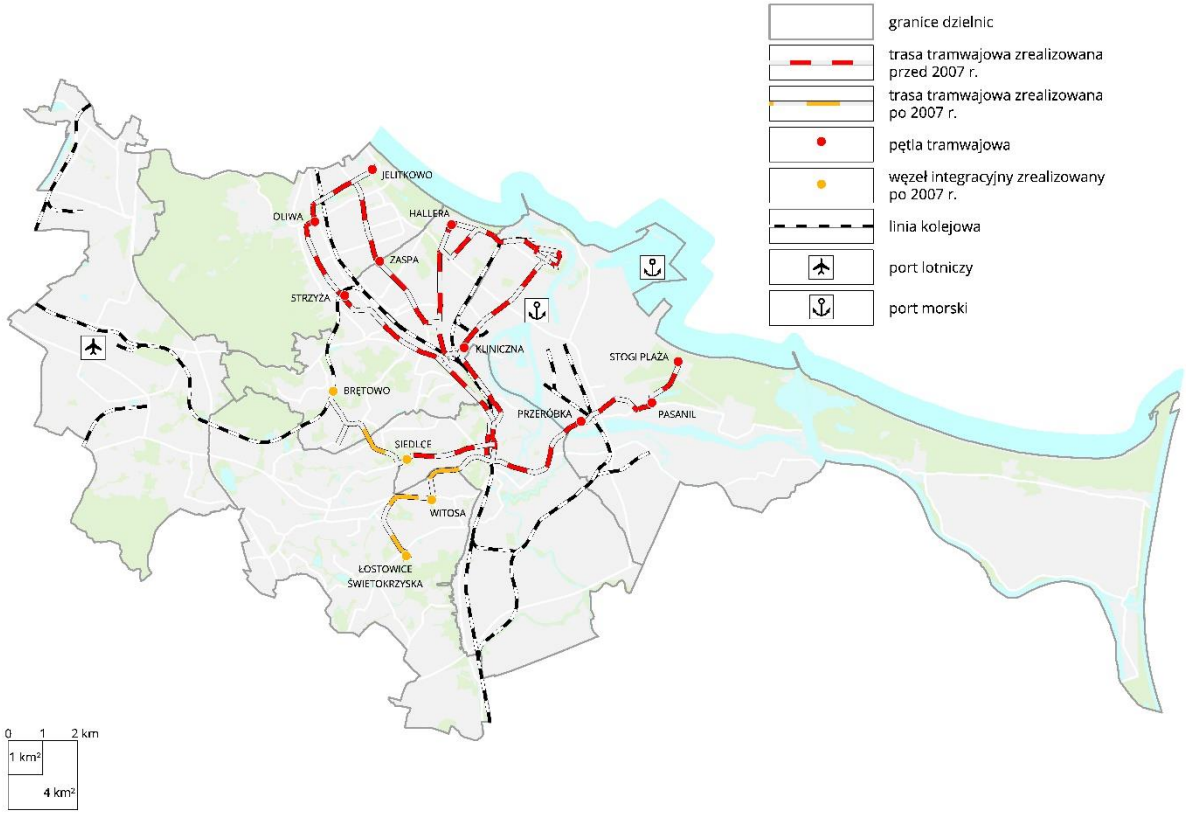
Niezwykle ważnym aspektem wpływającym na ruch pociągów towarowych w mieście jest brak towarowej obwodnicy. Obecnie pociągi towarowe poruszające się linią kolejową 9 w kierunku portu w Gdyni przejeżdżają przez centrum Gdańska. Sytuacja ta jest niekorzystna m.in. ze względu na częsty przewóz materiałów niebezpiecznych, a także na ograniczoną przepustowość linii kolejowych 9 oraz 202 na terytorium Gdańska. Celowe by było utworzenie kolejowej obwodnicy Gdańska, tak aby przekierować ruch towarowy z linii 9 w kierunku linii 201, która obiega miasto od strony zachodniej. Niezbędne są więc dalsze prace modernizacyjne na linii 201, w tym elektryfikacja, a także budowa drugiego toru dla zwiększenia przepustowości linii, a także dla usprawnienia rosnącego ruchu pociągów pasażerskich o znaczeniu metropolitalnym.

Dzięki inwestycjom infrastrukturalnym, poprawiającym dostępność nabrzeży i terminali z zewnętrznej sieci drogowej, znacząco zmniejszono udział pojazdów ciężarowych w strukturze ruchu w Śródmieściu. Budowa Południowej Obwodnicy Gdańska, Trasy Sucharskiego wraz z tunelem pod Martwą Wisłą wpłynęła na poprawę komfortu podróży, skrócenie czasu przejazdu, a przede wszystkim na wzrost bezpieczeństwa użytkowników dróg.

Ruch towarowy w dużej skali generowany jest ponadto przez Rafinerię Gdańską – dystrybuuje ona swoje towary głównie przez sieć powiązań kolejowych oraz przez port lotniczy – oferuje on pięć kierunków połączeń towarowych (cargo). Niezwykle ważnym ogniwem w łańcuchu przeładunków towarów w porcie jest infrastruktura przeznaczona dla paliw płynnych. Naftoport, baza paliwowa w Górkach Zachodnich, Rafineria Gdańska oraz ostatnio oddana do użytku baza paliwowa w Porcie Północnym stanowią spójny system przeładunku paliw płynnych połączony z europejską siecią przesyłową rurociągiem pomorskim. Zauważalnym elementem liniowym całej infrastruktury (poza elementami punktowymi, takimi jak zbiorniki na paliwa czy instalacje rafineryjne) jest wiązka rurociągów przebiegających przez wyspę Stogi. Płytkie posadowienie rurociągów wyłącza pasmo z możliwości zabudowy i wpływa na proces kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu w sąsiedztwie.

System tramwajowy

Długość gdańskiej sieci tramwajowej wynosi 56,7 km. Jej główną cechą jest wysoki współczynnik udziału wydzielonych torowisk (w stosunku do całej sieci) wynoszący 85%, czyniący komunikację tramwajową mało wrażliwą na rosnące natężenie ruchu drogowego. Funkcjonują dwie zajezdnie tramwajowe oraz dwanaście pętli. Pierwsza z zajezdni zlokalizowana jest przy ul. Wita Stwosza na Strzyży, druga zaś – przy ul. Władysława IV w Nowym Porcie. Pętle tramwajowe to: Brzeźno Plaża (al. Hallera), Chełm Witosa (ul. Witosa), Jelitkowo (ul. Pomorska), Kliniczna (ul. Marynarki Polskiej), Łostowice Świętokrzyska (ul. Świętokrzyska), Oliwa (al. Grunwaldzka), Przeróbka (ul. Lenartowicza), Siedlce (ul. Kartuska), Stogi Pasanil (ul. Nowotna), Stogi Plaża (ul. Nowotna), Strzyża (ul. Wita Stwosza), Zaspa (al. Rzeczypospolitej). Przy pętlach Łostowice Świętokrzyska oraz Siedlce zostały zlokalizowane parkingi dla samochodów osobowych oraz niezbędne elementy węzłów integracyjnych umożliwiające podróż w systemie P+R[153]. Należy zauważyć, że podczas budowy nowej trasy tramwajowej na Piecki Migowo zdecydowano się odstąpić od realizacji klasycznych pętli tramwajowych. W celu integracji układu tramwajowego z linią PKM na przystanku Gdańsk Brętowo utworzono wspólny peron tramwajowo kolejowy, a układ szynowy systemu tramwajowego został w tym miejscu zakończony ślepo, co wymaga obsługi linii wozami dwukierunkowymi. Na podobne rozwiązanie zdecydowano się na odgałęzieniu linii na Migowie, gdzie w przyszłości będzie możliwość bezproblemowej rozbudowy torowiska w ciągu planowanej ul. Nowej Bulońskiej Północnej.

Ryc. 8.2 Istniejący system tramwajowy w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Miasto od lat realizuje Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej, którego celem jest poprawa warunków podróżowania. W ramach tego projektu powstają nowe linie tramwajowe, istniejące torowiska są poddawane gruntownej przebudowie i modernizacji, a wprowadzanie nowoczesnego taboru obniża emisję spalin i hałas oraz podnosi konkurencyjność transportu zbiorowego. Ostatnio oddano do użytku trzy nowe trasy tramwajowe.

[153] P+R – parking dla samochodów zlokalizowany w pobliżu przystanków przeznaczony dla osób korzystających z transportu zbiorowego

W 2007 roku uruchomiono trasę na Chełm kończącą się pętlą Witosa. W 2009 roku trasę przedłużono w kierunku Ujeściska i Orunii Górnej (i zakończono węzłem integracyjnym Łostowice Świętokrzyska), a ostatnią nową trasę tramwajową uruchomiono w 2015 roku z Siedlec na Piecki Migowo. Plany miasta przewidują dalszą rozbudowę sieci, w szczególności w kierunku południowym, w celu podniesienia roli, sprawności i jakości usług transportu zbiorowego.

Zgodnie z wieloletnią umową na świadczenie usług przewozowych, jedynym przewoźnikiem operującym na sieci tramwajowej jest spółka Gdańskie Autobusy i Tramwaje (GAiT), dawniej ZKM. Dzięki inwestycjom wymieniono i zmodernizowano tabor, dlatego flota pojazdów tramwajowych poruszających się w Gdańsku należy do jednej z najmłodszych w Polsce.

Oceniając gdański system transportu tramwajowego, należy zwrócić uwagę na to, że **pomimo znaczącego udziału wydzielonych torowisk poza nielicznymi wyjątkami system nie ma obecnie dodatkowego uprzywilejowania wśród środków transportu. Fakt ten powoduje, że oferta przewozowa, a szczególnie czas przejazdu, są mało atrakcyjne mimo rozbudowy i modernizacji sieci.**

System autobusowy

Operatorami przewozów autobusowych prowadzonych na zlecenie Zarządu Transportu Miejskiego (ZTM) jest trzech przewoźników:

- Gdańskie Autobusy i Tramwaje (GAiT – dawniej ZKM) obsługujące linie kursujące wewnątrz miasta,
- Warbus – obsługujący linie kursujące do gminy Żukowo, Sopotu oraz Gdyni,
- PKS Gdańsk, który realizuje kursy na liniach prowadzących do Pruszcza Gdańskiego oraz gminy Kolbudy.

GAiT wykonał w 2015 roku 92% przewozów autobusowych, reszta przypadła operatorom prywatnym. Sieć transportu autobusowego organizowanego przez ZTM w Gdańsku tworzona jest przez 78 linii autobusowych, w tym 11 nocnych. Zgodnie z obowiązującymi umowami przewozowymi, maksymalna liczba pojazdów będących równocześnie w ruchu wynosi łącznie 230, należą one do wszystkich trzech operatorów. Kursujące pojazdy są niskopodłogowe, większość wyposażona jest też w klimatyzację, identyfikację wizualną oraz głosową obsługiwanej trasy. W sezonie wakacyjnym oraz w czasie świąt i uroczystości uruchamiane są linie specjalne. Zaplecze techniczne dla pojazdów spółki Gdańskie Autobusy i Tramwaje stanowi zajezdnia autobusowa przy al. Hallera, która jest największą z zajezdni funkcjonujących na terenie miasta. Zajezdnia firmy Warbus mieści się przy ul. Narwickiej, a pojazdy PKS Gdańsk korzystają z infrastruktury dostępnej na dworcu dalekobieżnym PKS przy ul. 3 Maja.

System powiązań pieszych i rowerowych

Transport pieszy jest podstawowym sposobem poruszania się w mieście. Jego istnienie jest warunkiem koniecznym dla funkcjonowania innych rodzajów transportu. Planowanie jego rozwoju w koordynacji z innymi podsystemami transportu (przede wszystkim rowerowym i zbiorowym) wpływa na wzrost jakości i efektywności poruszania się po mieście. Zgodnie z ideą piramidy zrównoważonych potrzeb transportowych, miasto powinno funkcjonować z uwzględnieniem hierarchizacji oczekiwań wobec systemu transportowego: najpierw ruch pieszy, potem rowerowy, komunikacja publiczna, a na końcu indywidualny transport samochodowy. Wynika z tego, że w aspekcie przestrzennym jak najwięcej miejsc powinno być dostępnych pieszo, dalej rowerem lub transportem zbiorowym, a wybór samochodu osobowego powinien być ostatecznością. **Mimo przeznaczenia znaczących nakładów na inwestycje transportowe obserwuje się ostatnio marginalizację problemów transportu pieszego.** Rozwiązania sprowadzające ruch pieszy do tuneli lub ograniczające przekroczenia piesze i rowerowe w ramach nowych korytarzy transportowych były często krytykowane. Nie brakuje oczywiście pozytywnych rozwiązań, szczególnie w obszarach objętych rewitalizacją. W 2013 roku w dzielnicy Południe zorganizowano warsztaty „Moje osiedle pieszo", w czasie których wypracowano z mieszkańcami szczegółowy system ciągów pieszych. System ten wdrażany jest obecnie w ramach sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co zaowocuje w przyszłości konkretnymi realizacjami wspomagającymi ruch pieszy w powiązaniach lokalnych. Rekomendowaną w strategii 2030+ dla Gdańska poprawę warunków ruchu pieszego realizuje się od paru lat dzięki tzw. programowi

chodnikowemu. Założono w nim, że corocznie przebudowywane będą istniejące ciągi piesze z uwzględnieniem standardów dla osób niepełnosprawnych.

Transport rowerowy jest ważnym ogniwem w miejskiej polityce mobilności. Gdańsk jest uważany przez wielu za rowerową stolicę Polski. Sieć tras rowerowych liczy łącznie 567 km, z czego wydzielone drogi rowerowe liczą 117 km, ciągi pieszo-rowerowe z pierwszeństwem pieszych – 17,6 km, pasy rowerowe w jezdni – 4,8 km, ciągi pieszo-jezdne – 12,2 km, ulice jednokierunkowe z dopuszczonym ruchem rowerowym pod prąd – 41,9 km (dane za 2015 roku). Niezwykle ważnym elementem w kreowaniu systemu tras rowerowych są ulice z uspokojonym ruchem, o dopuszczalnej prędkości nie większej niż 30 km/h, które stanowią blisko 50% całkowitej długości dróg publicznych w Gdańsku. W celu stworzenia planu rozwoju infrastruktury rowerowej w 2012 roku opracowano dokument System Tras Rowerowych dla Gdańska (STeR)[154] oraz na jego podstawie w 2013 roku – Strategię Realizacji Systemu Tras Rowerowych dla Gdańska (SR STeR), którą przyjęto uchwałą Rady Miasta Gdańska[155]. Ten szeroko konsultowany z mieszkańcami dokument planistyczny zawiera wytyczne dla rozwoju sieci tras i parkingów rowerowych, rowerowych połączeń międzydzielnicowych, stref uspokojonego ruchu oraz prawne zobowiązanie inwestorów do budowania parkingów rowerowych przy każdej nowej inwestycji. Od 2012 roku ten ostatni wymóg jest realizowany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na działania prowadzone przez miasto składają się, oprócz budowy infrastruktury, również działania miękkie mające na celu popularyzację jazdy rowerem we wszystkich formach podróżowania, a przede wszystkim – w podróżach obligatoryjnych. Warto wymienić akcje: rowerowe piątki czy rowerowy maj, które popularyzują codzienną jazdę na rowerze do szkoły i do pracy. Kolejnym krokiem jest popularyzacja podróży łączonych, kolejowo-rowerowych, szczególnie atrakcyjnych ze względu na funkcjonujący system Szybkiej Kolei Miejskiej oraz Pomorskiej Kolei Metropolitalnej – przy przystankach kolejowych buduje się parkingi rowerowe, a przewoźnicy stosują dogodne taryfy przewozu rowerów.

W wyniku licznych inwestycji w infrastrukturę rowerową, zarówno w postaci wydzielonych dróg rowerowych, jak i stref ruchu uspokojonego, sieć umożliwiająca sprawne poruszanie się rowerem jest wyjątkowo rozległa i przede wszystkim spójna. To właśnie spójność poszczególnych elementów uznawana jest za jeden z kluczowych czynników zachęcających użytkowników do korzystania z roweru. Standardem stało się wykonywanie kolejnych części sieci rowerowej przy każdej dużej inwestycji, zarówno liniowej, jak i kubaturowej. Należy zadbać o dalszą rozbudowę i zachowanie wysokich standardów w kreowaniu nowej infrastruktury, aby jej realizacja odpowiadała potrzebom wszystkich użytkowników ruchu rowerowego.

Wyzwania stawiane systemowi transportu pieszego i rowerowego pod względem priorytetu, spójności i podnoszenia standardów wiążą się z nakładami finansowymi niezależnie od podejmowanych działań. Pierwszym krokiem, który pozostaje w gestii planowania przestrzennego, jest zabezpieczenie odpowiednich rezerw terenowych dla tego systemu w standardzie odpowiadającym zapotrzebowaniu, co często będzie skutkowało wykroczeniem poza minimalne parametry wytycznych projektowania. Innym działaniem niezbędnym do realizacji priorytetów ruchu pieszego i rowerowego jest konieczność rewizji klasyfikacji technicznej i hierarchizacji dróg publicznych z uwzględnieniem niechronionych uczestników ruchu.

System parkowania

Polityka parkingowa to wielowątkowy zakres działań, którego wycinek należy do planowania przestrzennego i znajduje odwzorowanie w dokumentach planistycznych: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i planach miejscowych. Aby zapobiec pogorszeniu warunków ruchu w funkcjonującym układzie ulicznym i ochronić przed dominacją ruchu samochodowego obszary atrakcyjnej przestrzeni publicznej dobrze obsłużonej transportem zbiorowym, wprowadza się ograniczenia parkowania samocho-

[154] System Tras Rowerowych dla Gdańska (STeR), Biuro Rozwoju Gdańska; Strategia Realizacji Sytemu Tras Rowerowych dla Gdańska (SR STeR), uchwała nr XLVII/1049/13 Rady Miasta Gdańska z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Realizacji Systemu Tras Rowerowych dla Gdańska (SR STeR)

[155] *Ibidem*.

dów. Dotyczy to obszarów śródmiejskich i innych obszarów koncentracji celów podróży. Na pozostałym obszarze miasta chodzi o zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc parkingowych, niezbędnej do poprawnego funkcjonowania znajdujących się tam obiektów, co sprzyja wygodzie i zabezpiecza przed parkowaniem w niedozwolonych miejscach. Narzędziem osiągnięcia tych celów jest ustanowienie stref wskaźników parkingowych, charakteryzujących się różnym stopniem zaspokojenia potrzeb parkingowych użytkowników nowych inwestycji na własnej działce. Strefy wskaźników parkingowych nie obejmują parkingów publicznych w pasach drogowych i parkingów ogólnodostępnych niezwiązanych z żadną pojedynczą inwestycją generującą ruch samochodowy. Ustala je miasto indywidualnie w planach miejscowych i reguluje drogą innych, nieplanistycznych procedur.

Na podstawie poprzednich edycji studium, w centralnym rejonie Śródmieścia (Główne i Stare Miasto) utrzymywano dotąd strefę ograniczonego i kontrolowanego parkowania (strefę A), w której obowiązuje najniższy, limitowany od góry, stopień zaspokojenia potrzeb parkingowych. Pozostałe tereny śródmiejskie w jednostce urbanistycznej Śródmieście Historyczne oraz we Wrzeszczu i w Oliwie objęto strefą B (ograniczonego parkowania), w której obowiązują mniej restrykcyjne wskaźniki parkingowe, ale również limitowane odgórnie. W praktyce oznacza to, że inwestycje usługowe realizowane w tych strefach mogą nie przewidywać żadnych miejsc parkingowych dla samochodów. Trzecią strefą jest strefa C (nieograniczonego parkowania), obejmująca resztę miasta (poza strefami A i B), w której obowiązują wskaźniki parkingowe minimalne, zabezpieczające potrzeby zmotoryzowanych użytkowników różnych obiektów. W tej strefie inwestor może zrealizować w ramach swojej inwestycji większą liczbę miejsc parkingowych, jeśli uzna, że obowiązujące wskaźniki minimalne są dla niego niewystarczające.

Wnioski o ograniczenie ruchu samochodowego, postępujące zatłoczenie układu drogowego oraz konieczność poprawy funkcjonowania ruchu pieszego, rowerowego i transportu zbiorowego stanowią podstawę do weryfikacji zasięgu przestrzennego strefy ograniczonego parkowania A i B, zwłaszcza że rozbudowany w ostatnich latach system transportu zbiorowego stał się atrakcyjną alternatywą dla podróżowania samochodem osobowym po mieście. Dotyczy to w szczególności zasięgu przestrzennego strefy B. Jednak inwestorzy wielu obiektów komercyjnych, przede wszystkim biurowców na wynajem, galerii handlowych, hoteli, punktów gastronomicznych, nawet tych zlokalizowanych w miejscach świetnie obsłużonych transportem zbiorowym, domagają się złagodzenia albo wręcz zniesienia restrykcji parkingowych. Argumentują to w ten sposób, że duża oferta miejsc parkingowych zaspokoi komfort pracowników i wygodę klientów, a więc jest niezbędna do realizacji obiektu.

Weryfikacji wymagają również wartości wskaźników parkingowych obowiązujących w poszczególnych strefach. Wskaźnik dla przedszkoli i szkół zapewniał do tej pory możliwość parkowania jedynie pracownikom tych placówek. Narastającym problemem jest brak możliwości parkowania krótkotrwałego przez rodziców odwożących dzieci, które trzeba zaprowadzić na przykład do szatni. Podobnie jest z miejscami do parkowania dla funkcji mieszkaniowej – mieszkańcy postulują zwiększenie wskaźnika parkingowego (obecnie jest to 1,2 miejsca do parkowania na mieszkanie). Wnioskodawcy, najczęściej sąsiedzi planowanej inwestycji mieszkaniowej, odczuwają niedobór miejsc parkingowych na swoich działkach i mają nadzieję na poprawę dzięki realizacji zwiększonej liczby miejsc parkingowych w sąsiedniej, nowej inwestycji ponad jej potrzeby. Deweloperzy natomiast wnioskują o zmniejszenie do poziomu 1,0 oraz o możliwość wprowadzenia tzw. miejsc rodzinnych (jedno bezpośrednio za drugim), co obniża koszty inwestycji. Z dotychczasowych badań wskaźników parkingowych wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej w strefie C wynika, że jego wartość na poziomie 1,2 zwykle odpowiada zapotrzebowaniu mieszkańców.

Praktyka pokazała także, że dla funkcji logistycznych oraz składowych wskaźniki parkingowe zaproponowane w studium z 2007 roku są zbyt restrykcyjne. W wyniku postępu technologicznego oraz automatyzacji zmniejsza się zatrudnienie niezbędne do obsługi tej samej powierzchni składowej (która jest podstawą obliczania potrzeb parkingowych). Również ustalenia dla funkcji szpitalnej wydają się nietrafione, ponieważ nie uwzględniają profili ich działalności.

Strefy wskaźników parkingowych nie są jedynymi narzędziami w kreowaniu polityki parkingowej miasta, a sama organizacja parkowania jest zróżnicowana zależnie od położenia danego obszaru. W 2016 roku funkcjonowało 6 stref płatnego parkowania obejmujących: Śródmieście, centrum Wrzeszcza, Siedlce, Aniołki (w rejonie Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego), Brzeźno oraz Oliwę. Ponadto na obszarze Głównego Miasta w granicach wyznaczonych ulicami: Ogarną, Podgarbarami, Wełniarską, Teatralną, Latarnianą, Szeroką i brzegiem rzeki Motławy obowiązuje ograniczenie ruchu pojazdów – strefa ograniczonej dostępności (SOD). Ani ustalenia studium, ani planów miejscowych nie dotyczą regulacji stref płatnego parkowania, stref ograniczonej dostępności ani egzekucji w sprawie źle zaparkowanych pojazdów.

8.2. Zachowania transportowe mieszkańców Gdańska

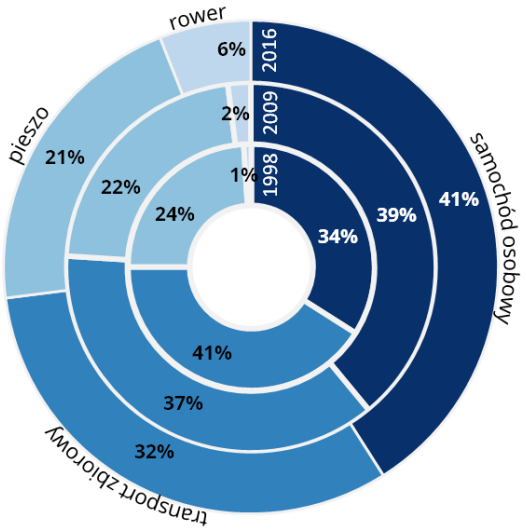
W związku ze zmianami w zagospodarowaniu przestrzennym miasta oraz dynamiczną rozbudową układu transportowego zaistniała konieczność aktualizacji i weryfikacji transportowego modelu symulacyjnego (TMS). Dlatego na wiosnę 2016 roku zostały przeprowadzone Gdańskie Badania Ruchu 2016. Wcześniej kompleksowe badania wykonano w latach 1998 oraz 2009.

Gdańskie Badania Ruchu 2016 (GBR 2016) objęły: ankietę na temat codziennych podróży mieszkańców, pomiary natężenia ruchu kołowego i rowerowego w układzie ulicznym oraz pomiary potoków pasażerskich w środkach transportu zbiorowego. Dzięki temu można określić trendy zmian w zachowaniach transportowych (ryc. 8.1) oraz ocenić funkcjonowanie systemu transportowego.

Dane pozyskane w ramach GBR 2016 pokazują stopniowe wygaszanie trendu wzrostowego udziału transportu indywidualnego w podziale zadań przewozowych oraz znaczący wzrost ruchu rowerowego, co należy uznać za zjawisko korzystne w dążeniu do zrównoważonej mobilności mieszkańców.

Ruchliwość mieszkańców, czyli liczba podróży odbywanych przez jedną osobę w ciągu doby, wynosiła: w roku 1998 – 1,86 podróży, w 2009 roku – 1,92 podróży, natomiast w 2016 roku wskaźnik ten wyniósł 2,1. Jest porównywalny ze wskaźnikami innych dużych miast polskich: Kraków – 2,02, Wrocław – 2,18, ale znacznie niższy niż w miastach zachodnioeuropejskich: Karlsruhe – 3,0 Wiedeń – 2,7, Praga – 2,9, Berlin – 3,6.

Zaobserwowano pozytywny trend w liczbie osób podróżujących samochodami osobowymi – wskaźnik napełnienia pojazdów wzrósł w stosunku do badań z 2009 roku z 1,37 do 1,5 w 2016 roku, co świadczy o lepszym wykorzystaniu tego środka transportu i jednocześnie korzystnej zmianie w zachowaniach transportowych mieszkańców.

Ryc. 8.3 Podział zadań przewozowych w Gdańsku na podstawie badań przeprowadzonych w latach: 1998, 2009, 2016

Źródło: opracowanie własne

Z badań wynika, że najwięcej podróży mieszkańców rozpoczyna się i kończy między 7:00 a 8:00, co stanowi około 12% podróży dobowych, oraz w szczycie popołudniowym pomiędzy godzinami 16:00 a 17:00 – to około 9% podróży dobowych. Zaobserwowano więc przesunięcie godziny szczytu popołudniowego: w latach 1998 i 2009 wypadał on między 15:00 a 16:00. Stwierdzono również, że szczyt poranny trwa krótko, tylko jedną godzinę, a szczyt popołudniowy jest rozciągnięty na cztery godziny i trwa od godziny 14:00 do 18:00.

	KBR 2009	GBR 2016
ŚREDNI CZAS PODÓŻY PIESZEJ	16 min.	17,5 min.
ŚREDNIE NAPEŁNIENIE SAMOCHODU OSOBOWEGO	1,37 osoby	1,5 osoby
ŚREDNI CZAS CODZIENNEJ PODRÓŻY	29 min.	25 min.
LICZBA PODÓŻY WYKONYWANYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW W CIĄGU DOBY (24 h)	840 000	870 000
RUCHLIWOŚĆ (24 h)	1,92 podróży	2,1 podróży
GODZINA SZCZYTU PORANNEGO	7:00 – 8:00	7:00 – 8:00
GODZINA SZCZYTU POPOŁUDNIOWEGO	15:00 – 16:00	16:00 – 17:00

Ryc. 8.4 Porównanie charakterystyki podróży mieszkańców Gdańska na podstawie badań przeprowadzonych w latach 2009 i 2016
Źródło: opracowanie własne

8.3. Dylematy rozwoju podsystemów transportowych

Realizacja priorytetu transportu zbiorowego

Zgodnie z Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Gdańska na lata 2014–2030[156], z preferencji pasażerów komunikacji zbiorowej wynikają szczegółowe postulaty: bezpośredniości, częstotliwości, dostępności, informacji, kosztu, niezawodności, prędkości, punktualności, rytmiczności, wygody. Te pożądane cechy transportu publicznego można zapewnić dzięki:

- zakupowi nowoczesnego taboru,
- rozbudowie i dogęszczanie sieci tras tramwajowych,
- budowie wspólnych przystanków autobusowo-tramwajowych,
- wprowadzeniu wspólnego biletu,
- wprowadzeniu priorytetu dla pojazdów transportu zbiorowego na skrzyżowaniach,
- atrakcyjnej i czytelnej częstotliwości (stały rytm w każdej godzinie) kursowania pojazdów transportu zbiorowego,
- zapewnieniu wygodnych i krótkich tras dojścia do przystanków,
- realizacji wydzielonych torowisk tramwajowych i pasów autobusowych,
- budowie węzłów integrujących różne podsystemy transportowe,
- synchronizacji rozkładów jazdy różnych rodzajów transportu publicznego,
- dynamicznej informacji pasażerskiej na przystankach i w pojazdach komunikacji zbiorowej.

[156] Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Gdańska na lata 2014–2030 stanowi załącznik nr 1 do uchwały nr XLIX/1104/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Gdańska na lata 2014–2030 (Dz. Urz. woj. pom.)

W ciągu ostatnich lat miasto poczyniło wiele inwestycji w transport zbiorowy. Zakupiono nowoczesny niskopodłogowy tabor wyposażony w klimatyzację, rozbudowano sieci tras tramwajowych na wydzielonych torowiskach oraz zbudowano nowe węzły integracyjne. W ramach kolejnych inwestycji realizuje się wspólne przystanki autobusowo-tramwajowe. Wprowadzony został również bilet metropolitalny, ułatwiający korzystanie z różnych podsystemów transportu zbiorowego na terenie miasta, oraz (jeszcze nie na terenie całego miasta) system informacji pasażerskiej. **Dynamika inwestycji infrastrukturalnych wpływająca na rozwój transportu zbiorowego, nie zapewnia jednak priorytetu temu systemowi** – tramwaje i autobusy miejskie nie mają uprzywilejowanego przejazdu na skrzyżowaniach, co niepotrzebnie wydłuża czas podróży i powoduje, że wiele osób rezygnuje z tych środków transportu na rzecz samochodu osobowego. Dopracowania wymaga także synchronizacja rozkładów jazdy między podsystemami transportu miejskiego oraz systemem Pomorskiej Kolei Metropolitalnej i Szybkiej Kolei Miejskiej. Działania te stanowią ułamek kosztu realizacji na przykład tras tramwajowych, ale mają kluczowe znaczenie dla atrakcyjności transportu zbiorowego.

Jedynie niektóre z powyższych działań dotyczą sfery planowania przestrzennego. Są to na przykład rezerwacje terenu pod: budowę tras tramwajowych w formie wydzielonych torowisk, korytarze transportowe z uwzględnieniem pasów autobusowych czy pod budowę lub rozbudowę węzłów integracyjnych. Przykładem takiego korytarza transportowego, w ramach którego zabezpieczono miejsce do wykonania wydzielonej trasy tramwajowej, jest ulica tzw. Nowa Świętokrzyska czy ulica tzw. Nowa Bulońska Południowa. W ramach kolejnych etapów realizacji tych korytarzy transportowych może się okazać, że zarezerwowane miejsce zostanie zagospodarowane pod pasy autobusowe, a później – pod realizację trasy tramwajowej.

Niektóre działania wspomagające priorytet dla transportu zbiorowego mogą powodować wzrost kosztów inwestycyjnych oraz obniżyć sprawność i efektywność podsystemu transportu indywidualnego. Priorytetowe podejście do transportu publicznego jest jednak kierunkiem właściwym w nowoczesnym, rozwijającym się mieście.

Lokalizacja węzłów integracyjnych i parkingów strategicznych

Zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju, należy dążyć do optymalizacji wykorzystania środków transportu w realizacji podróży. Do osiągnięcia tego celu niezbędne jest zatem wybudowanie infrastruktury, która umożliwi bądź ułatwi zmianę środka transportu. Węzły integracyjne są istotnym elementem infrastruktury transportowej, która przyczynia się do poprawy jakości oferty transportu zbiorowego i dostępności. W zależności od funkcji węzła może on umożliwiać jedynie integrację pomiędzy środkami transportu zbiorowego lub stanowić punkt integrujący także inne środki transportu, jak: rower, samochód, kolej, tramwaj, autobus itd.[157] Również Rada Studium stwierdziła, że: **Istotną cechą układu transportowego miasta winna być spójność funkcjonalna i przestrzenna systemu transportu publicznego na poziomie miasta i metropolii, w tym integracja z systemem transportu kolejowego, transportu rowerowego i samochodowego (parkingi P & R[158] i B & R[159] przy liniach SKM, PKM, PLK, w tym w obszarze Centralnego Pasma Usługowego)**[160].

Jeszcze dekadę temu system węzłów integracyjnych funkcjonował dzięki wykorzystaniu przystanków Szybkiej Kolei Miejskiej, które w zależności od lokalizacji umożliwiały przesiadki między różnymi podsystemami transportu. Uruchomienie Pomorskiej Kolei Metropolitalnej oraz budowa nowych tras tramwajowych wzbogaciły system węzłów integracyjnych o kolejne realizacje. Każdy z przystanków PKM jest obecnie węzłem integracyjnym z różnorodną ofertą przesiadek: przy niektórych przystankach wybudowano duże parkingi dla samochodów osobowych (Matarnia, Kiełpinek i Jasień), na innych przesiadka odbywa się między autobusem lub tramwajem a koleją. W podsystemie tramwajowym powstały dwa węzły integracyjne: Łostowice Świętokrzyska oraz Siedlce; umożliwiają one przesiadki z samochodu i autobusu do tramwaju. Każdy z wybudowanych w ostatnich latach węzłów integracyjnych został wyposażony w miejsca do parkowania dla rowerów, tak

[157] *Strategia Transportu I Mobilności Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot do roku 2030,* 2015, Fundacja Rozwoju Inżynierii Lądowej, Gdańsk (w skrócie STIM OM GGS).
[158] P & R – parking dla samochodów zlokalizowany w pobliżu przystanków przeznaczony dla osób korzystających z transportu zbiorowego (dalej P+R).
[159] B & R – parking dla rowerów zlokalizowany w pobliżu przystanków przeznaczony dla osób korzystających z transportu zbiorowego (dalej B+R).
[160] Rekomendacje, pkt T7.

samo jak wybrane przystanki tramwajowe w Gdańsku, co świadczy o wciąż rosnącej roli transportu rowerowego w codziennych podróżach obligatoryjnych. Także SKM wzbogaciła się o kolejny przystanek (Śródmieście), na którym można przesiadać się do tramwaju.

Z powodu funkcjonującej obecnie sieci węzłów integracyjnych pojawia się pytanie o zasadność rezerwacji terenu pod węzeł przesiadkowy SKM Abrahama oraz metropolitalny węzeł integracyjny Czerwony Most. Pierwszy z węzłów miał zapewniać przesiadki z SKM na tramwaj planowany w ulicy tzw. Nowej Abrahama. Drugi był planowany jako węzeł, który przejmie niektóre funkcje węzła Gdańsk Główny oraz obsłuży mieszkańców dzielnicy Południe przez zapewnienie im dogodnej zmiany środka transportu z tramwaju (w ciągu ulicy tzw. Nowej Podmiejskiej i Nowej Chmielnej), autobusu i samochodu na kolej, SKM i autobus regionalny.

Funkcjonująca od 2015 roku PKM została zbudowana w rezerwie terenowej przeznaczonej pod ulicę tzw. Nową Abrahama, co komplikuje realizację tej inwestycji (dwie jezdnie po dwa pasy ruchu z trasą tramwajową) oraz podważa celowość realizacji równoległej linii tramwajowej, a tym samym celowość wykonania węzła przesiadkowego. Wskazuje się jednak możliwość funkcjonowania kolei PKM i tramwaju na wspólnych torach. Prawo polskie nie dopuszcza jeszcze takich rozwiązań, ale są one z powodzeniem stosowane w innych krajach UE.

Idea budowy węzła metropolitalnego Czerwony Most trafiła na kosztowne progi rozwojowe. Potrzeba równoczesnej budowy: nowego układu drogowego (niezbędnego też z innych powodów), dwóch linii tramwajowych, a przynajmniej bardzo kosztownej linii w ciągu ulicy tzw. Nowej Podmiejskiej, i przedłużenia linii SKM. Bogaty program inwestycji tego węzła przewiduje budowę: dworca autobusowego dla autobusów różnych relacji, parkingów P+R i B+R, peronów dla kolei dalekobieżnej i superszybkiej, a nawet lądowiska dla helikopterów oraz łącznicę systemu tramwajowego z systemem kolejowym. Dodatkowo przewiduje lokalizację różnych obiektów usługowych dla klientów wykonujących podróż łączoną, a także budowę brakujących w mieście obiektów obsługujących transport. Ostatnio zrezygnowano z postawienia w tym miejscu zajezdni tramwajowej, a uruchomiony przystanek SKM Śródmieście, dogodnie połączony liniami tramwajowymi z dzielnicą Południe, w znacznym stopniu ułatwił dostęp mieszkańców tej dzielnicy do systemu SKM.

Kolejnym obszarem problemowym jest lokalizacja nowego węzła integracyjnego w rejonie Kowal (gmina Kolbudy) przy ulicy tzw. Nowej Świętokrzyskiej. W zależności od decyzji o kierunku dalszego rozwoju tras tramwajowych w dzielnicy Południe rozważa się możliwość zlokalizowania nowego węzła integracyjnego na styku miasta Gdańska z gminą Kolbudy. Mógłby działać na trasach tramwajowych w ramach ulicy tzw. Nowej Świętokrzyskiej i ulic tzw. Nowej Bulońskiej Północnej i Południowej, pod warunkiem że wielkość potoków pasażerskich uzasadniałaby ich kosztowną budowę. Ponieważ w studium z 2007 roku węzeł w tej lokalizacji nie był rozważany, dodatkowym problemem mogą okazać się dostępność i koszt pozyskania gruntów na jego realizację oraz wpływ na procesy suburbanizacyjne.

Odrębną sprawą jest lokalizacja parkingów strategicznych zlokalizowanych wokół Śródmieścia historycznego: City Forum, Jana z Kolna, plac Zebrań Ludowych, Podwale Przedmiejskie, Siennicka. W dokumentach planistycznych miasta są ustalone rezerwacje dla takich parkingów. Dotąd realizowane zostały dwa z wymienionych. Są to obiekty wielokondygnacyjne funkcjonujące jako parkingi płatne; obecnie mają małe obłożenie. Ideą stworzenia systemu parkingów ogólnodostępnych na obrzeżach Śródmieścia historycznego była chęć zapewnienia miejsc do parkowania dla interesantów, którzy nie mogą do niego wjechać ani znaleźć miejsca na zaparkowanie samochodu – system taki wymuszał przejście pieszo lub przejazd transportem zbiorowym, np. autobusami linii 100 (linię uruchomiono w 2013 roku) poruszającymi się po Głównym i Starym Mieście. Pojawiają się jednak głosy, że parkingi strategiczne wokół Śródmieścia są niepotrzebne, a interesanci powinni dojeżdżać transportem zbiorowym bezpośrednio z miejsca zamieszkania, tym bardziej że w ostatnich latach pojawiła się możliwość dojechania do Śródmieścia także z dzielnic Południe i Piecki-Migowo nowymi liniami tramwajowymi.

Rezerwacje terenów pod realizację ciągów transportowych

Realizowane w ostatnich latach inwestycje transportowe powstały zgodnie z kierunkami rozwoju systemu transportowego wyznaczonymi w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta z lat 2001 i 2007, które kontynuowały politykę wyznaczaną przez wcześniejsze dokumenty planistyczne. Zgodnie z tymi dokumentami, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalano rezerwy terenowe pod elementy systemu transportowego, które w znaczącej części zostały wykorzystane dopiero niedawno przy wsparciu dotacji unijnych. Projekty nowych inwestycji, choć realizowane na podstawie ustaw specjalnych, wykorzystały znaczną część rezerw terenowych wolnych od zabudowy, a podtrzymywane były często przez kilkadziesiąt lat kolejnymi dokumentami planistycznymi. W większości były to rezerwacje dla realizowanych obecnie rozwiązań transportowych, poza kilkoma przypadkami, kiedy rezerwę transportową wykorzystano niezgodnie z pierwotnym przeznaczeniem, choć na cele transportowe. Jednym z przykładów jest Pomorska Kolej Metropolitalna, która na odcinku Wrzeszcza Górnego częściowo zużyła rezerwę pod ulicę tzw. Nową Abrahama i biegnącą wzdłuż niej trasę tramwajową. Innym przykładem jest trasa tramwajowa zbudowana wzdłuż ulicy Witosa na Chełmie – wykorzystana została rezerwa terenowa pod drugą jezdnię tejże ulicy z równoczesną rezygnacją (przynajmniej na razie) z przebiegu wzdłuż trasy W–Z.

W obowiązujących dokumentach planistycznych ustalono rezerwy terenowe pod kolejne inwestycje transportowe o znaczeniu ogólnomiejskim, takie jak: ciąg Nowa Kielnieńska–Nowa Spacerowa–odcinek tzw. Drogi Zielonej (od Ergo Areny do al. Hallera), ulica tzw. Nowa Abrahama, Droga Czerwona czy ciąg transportowy ulicy tzw. Nowej Politechnicznej. Część tych inwestycji jest elementem układu transportowego wyprowadzającego ruch tranzytowy z miasta, a część – nowych terenów inwestycyjnych. **Według dotychczasowych prognoz, planowane od lat i brakujące w systemie ciągi transportowe mają dobre uzasadnienie – w miarę rozwoju miasta ich budowa umożliwi dostęp do dróg publicznych dla wypełniających się terenów inwestycyjnych**. Podtrzymanie ustalonych rezerw terenu pod rozwój systemów transportowych nie niesie istotnych skutków społecznych czy ekonomicznych, a zarezerwowane pasy terenu nie są atrakcyjne pod względem inwestycyjnym.

Pojawiają się nowe pytania związane z realizacją ciągów transportowych poza granicami miasta. Dotyczą one zwłaszcza Obwodnicy Metropolitalnej, dla której dokument STIM OM GGS[161] wykazał potrzebę wykreowania nowej jakości połączenia między węzłem Miszewo (Obwodnica Metropolii Trójmiejskiej) a węzłem Lotnisko (Obwodnica Zachodnia Trójmiasta). Można by je umiejscowić na istniejącym ciągu ulicznym Nowatorów–Budowlanych, ewentualnie rozbudować do przekroju dwujezdniowego. Alternatywnym rozwiązaniem jest odtworzenie (ale w innym przebiegu, po północnej stronie lotniska) zlikwidowanego odcinka ul. Słowackiego – należałoby jednak przeznaczyć nowe tereny pod rezerwę transportową w granicach miasta i w gminie Żukowo.

O podtrzymywaniu rezerw transportowych wypowiedziała się Rada Studium, zalecając: dokonanie weryfikacji rozwoju sieci drogowej i kolejowej w Obszarze Metropolitalnym; **w przypadku rezygnacji z wysokiej rangi połączenia niezbędne jest zachowanie rezerw terenowych pod inne funkcje transportowe**[162]. Wnioski złożone do studium pokazują, że mieszkańcy w zdecydowanej większości opowiadają się za utrzymaniem rezerw (por. aneks 1); tylko w kilkunastu wypadkach zażądano rezygnacji z wyznaczonych rezerw pod przyszły układ dróg publicznych. Zastrzeżenia budzi bardziej forma planowanej ulicy niż sam fakt jej istnienia. Głosy przeciwne rozwojowi układu drogowego oraz postulujące likwidację obowiązujących rezerw terenowych są bardzo dosadne i donośne. Normalną procedurą jest weryfikacja rozwiązań zdeterminowanych w dokumentach planistycznych pod kątem ich prawidłowości i aktualności oraz ze względu na kierunki oraz trendy rozwoju miasta, powinna ona jednak przebiegać z rozwagą i ostrożnością. Decyzje o rezygnacji z rezerw transportowych są pozornie łatwe, ale nieodwracalne. Trzeba też porównywać koszty podtrzymania rezerwacji z korzyściami uzyskanymi po ich likwidacji.

[161] Strategia Transportu I Mobilności Obszaru Metropolitalnego Gdańsk–Gdynia–Sopot do roku 2030, Fundacja Rozwoju Inżynierii Lądowej, Gdańsk 2015.
[162] Rekomendacje, pkt T4a.

Standard ulicy miejskiej

Niektóre ze zrealizowanych w ostatnich latach inwestycji transportowych spotkały się z krytyką mieszkańców, Dotyczyła ona przede wszystkim realizacji projektów drogowych, którym zarzucano:

- niedocenianie przestrzeni ulicy jako elementu przestrzeni publicznej,
- niedostosowanie urządzenia ulicy do charakteru funkcjonalno-przestrzennego obszaru znajdującego się w jej sąsiedztwie,
- dążenie do komfortu podróżowania samochodem ze szkodą dla ruchu pieszego i rowerowego.

W wielu fragmentach miasta, szczególnie w obszarach śródmiejskich i mieszkaniowych, bardzo ważne jest, aby pas drogowy i teren do niego przyległy stanowiły spójną przestrzeń publiczną. Przestrzeń ulicy miejskiej wymaga specjalnego podejścia projektowego z uwzględnieniem potrzeb różnych użytkowników. Sposób zagospodarowania przestrzeni ulicy oraz jej postrzeganie przez użytkowników mają wpływ na jakość życia w mieście. Dostępność przestrzeni publicznej jest warunkiem koniecznym do prawidłowego funkcjonowania każdej społeczności, a w szczególności miejskiej, charakteryzującej się zagęszczonymi przestrzeniami prywatnymi i quasi-publicznymi. Przestrzeń publiczna umożliwia funkcjonowanie lokalnej społeczności nie tylko w wymiarze fizycznym, ale przede wszystkim w sferze informacji, umożliwiając bezpośrednie zaplanowane i spontaniczne interakcje między ludźmi. W prawidłowo funkcjonującej przestrzeni publicznej zachodzą ważne procesy budujące zaufanie, dialog i kreatywność. Umożliwia również spędzanie wolnego czasu w sposób atrakcyjny dla jej użytkowników[163].

Najczęściej krytykowane ciągi transportowe w Gdańsku (realizowane w ostatnich latach) to m.in.: al. Havla, dolny odcinek al. Żołnierzy Wyklętych oraz al. Macieja Płażyńskiego (odcinek tzw. Drogi Zielonej od ulicy Marynarki Polskiej do al. Generała Józefa Hallera). Są to ulice o wysokiej klasie technicznej, przebiegające przez silnie zainwestowane części miasta. Krytykowane są przede wszystkim ich parametry techniczne: szerokość jezdni i chodników, ekrany akustyczne, za mało przejść dla pieszych i rowerzystów oraz lokalizacja w tunelach. Niektóre uwagi wydają się słuszne, trudne są jednak do uwzględnienia z powodu:

- wytycznych projektowych[164] nieuwzględniających specyfiki projektowania ulic w terenach miejskich silnie zainwestowanych,
- długotrwałego procesu inwestycji publicznych (wymuszonego przepisami o zamówieniach publicznych), który z trudem mieści się w terminach wymaganych dla inwestycji dofinansowanych ze środków unijnych,
- niespójnie prowadzonego procesu projektowego dla inwestycji (począwszy od założeń funkcjonalno-przestrzennych, a na procesie przygotowania inwestycji pod względem wytycznych do SIWZ i zarządzania projektem skończywszy), w którym głównym przesłaniem jest termin ukończenia zadania bez należytej dbałości o jego jakość funkcjonalno-przestrzenną i odbiór społeczny.

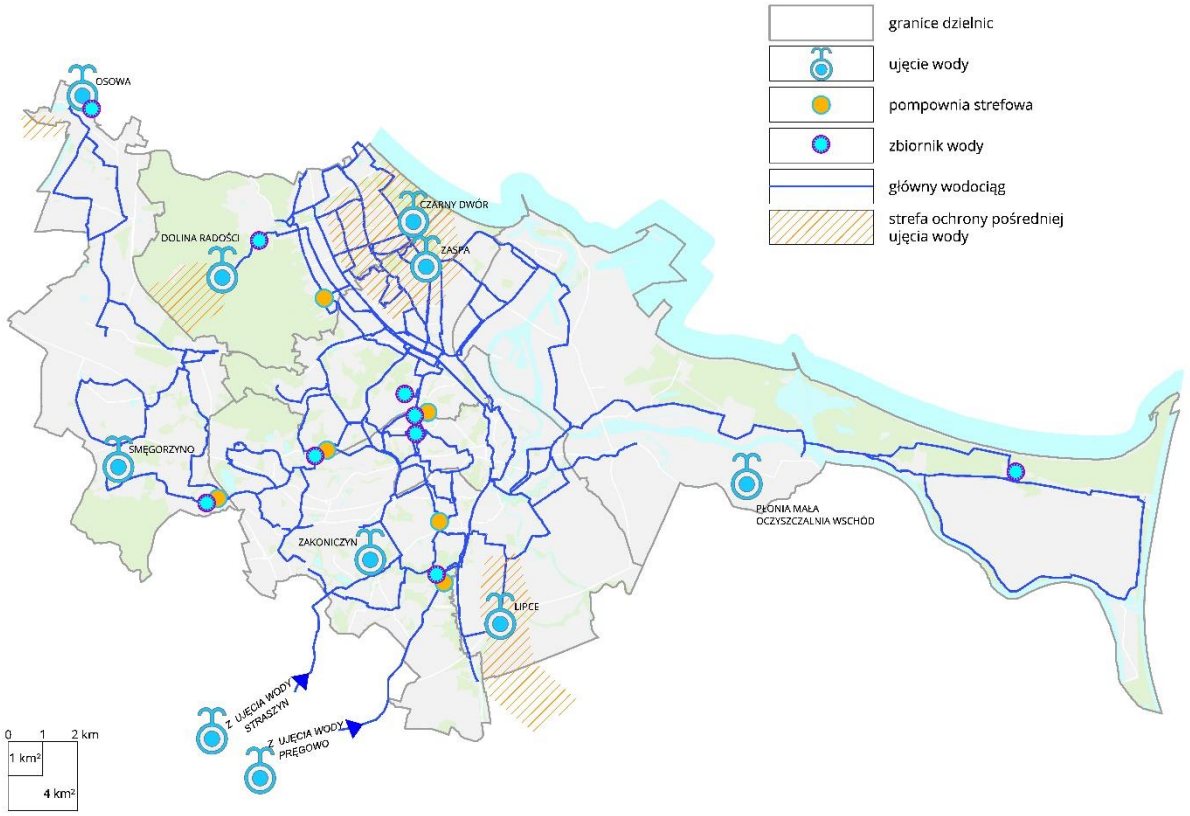
[163] Diagnoza do programów operacyjnych „Strategii rozwoju miasta Gdańsk 2030+".
[164] Rozporządzenie Ministra Transportu I Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. 2016 poz. 124).

9. Infrastruktura techniczna

9.1. Zaopatrzenie w wodę

Gdańskie komunalne ujęcia wody mają pozwolenia wodnoprawne na pobór wód z ujęć głębinowych w wysokości 82 290 m^3/dobę, ujęcie wód powierzchniowych w Straszynie – 16 800 m^3/dobę oraz drenażowe ujęcie w Pręgowie – 8500 m^3/dobę. Ilości te blisko dwukrotnie przekraczają zapotrzebowanie Gdańska na wodę.

Obecnie pracuje 10 ujęć komunalnych. Osiem z nich znajduje się na terenie miasta – ujęcia głębinowe, a dwa poza granicami – ujęcie powierzchniowe w Straszynie i ujęcie drenażowe w Pręgowie; dwa ujęcia głębinowe mają charakter rezerwowy. We wszystkich ujęciach ustanowiono strefy ochronne.

Ryc. 9.1 System zaopatrzenia Gdańska w wodę

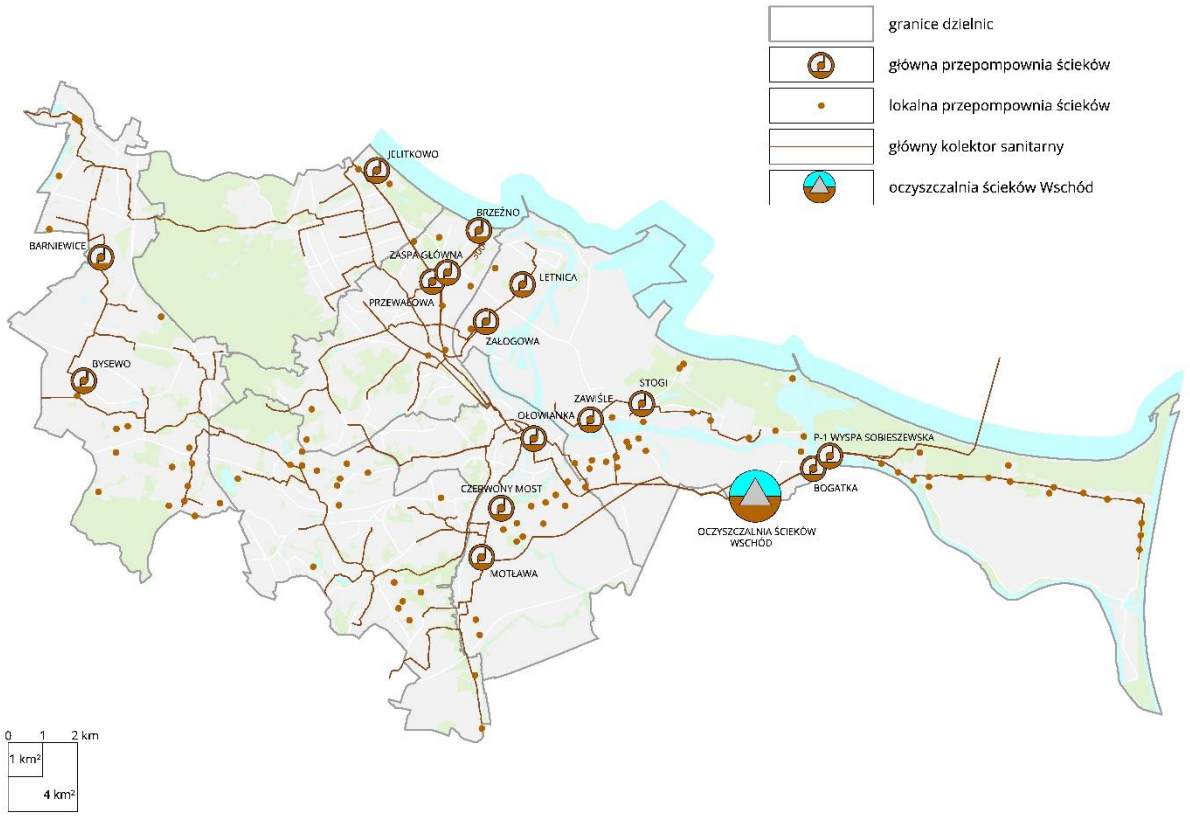
Źródło: opracowanie własne

Realizacja Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego I i II w latach 2000–2014 doprowadziła do połączenia wszystkich ujęć w jedną sieć wodociągu centralnego. Wyłączono lokalne ujęcia nie zawsze spełniające restrykcyjne normy jakości wody. Znaczne różnice wysokości położenia poszczególnych obszarów miasta wywołują konieczność pracy wodociągów w czterech głównych strefach ciśnienia. Ciśnienie regulowane jest przez zbiorniki i pompownie wody. W Gdańsku istnieje dziewięć takich zbiorników i sześć pompowni strefowych. W 2015 roku pobór wody z sieci wynosił średnio 59 500 m^3/dobę. **Cała woda wtłaczana do sieci spełnia wymagania sanitarne. Wodociągi w Gdańsku** mają łączną długość 1157 km, **doprowadzają wodę do 99% gospodarstw domowych**. W większości są w dobrym stanie technicznym, a wymiany wymagają odcinki wykonane z azbestocementu.

Zaopatrzenie przemysłu w wodę tylko w niewielkim stopniu opiera się na indywidualnych ujęciach. Przemysł potrzebuje wody o stałej dobrej jakości, co powoduje, że zaopatrzenie w wodę z sieci jest optymalne.

9.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków sanitarnych

W Gdańsku funkcjonuje rozdzielczy system kanalizacji, co oznacza, że osobny system przyjmuje, odprowadza i oczyszcza ścieki sanitarne, a odrębny – wody opadowe. **Aktualnie 99% nieruchomości jest włączonych do sieci kanalizacji sanitarnej**. W nieznacznej części zabudowy jako sposób odprowadzenia ścieków sanitarnych stosuje się zbiorniki bezodpływowe. W marginalnej części korzysta się z przydomowych oczyszczalni ścieków, z reguły w zabudowie zlokalizowanej na mało zainwestowanych obrzeżach miasta i na terenach rolniczych.

Ryc. 9.2 Sieć kanalizacji sanitarnej w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

W 2016 roku wyznaczono aglomerację Gdańsk i zgłoszono ją do Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych z oczyszczalnią ścieków Gdańsk-Wschód. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska[165] obszar i granice aglomeracji wyznacza się, uwzględniając wskaźnik koncentracji zaludnienia, zasięg systemu istniejącej sieci kanalizacyjnej oraz zasięg systemu planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej dla ścieków komunalnych zakończonych oczyszczalniami ścieków albo końcowymi punktami zrzutu ścieków komunalnych. Oczyszczalnia „Wschód" przyjmuje ścieki komunalne z terenu Gdańska, Sopotu, Pruszcza Gdańskiego, Żukowa, Kolbud i Gdyni. Przepustowość oczyszczalni wynosi 120 000 m^3/dobę. Obsługuje 750 tys. mieszkańców, co odpowiada dziennemu dopływowi w ilości 96 tys. m^3 ścieków. Dopływ z miasta Gdańska wynosi około 75 tys. m^3/dobę. W ostatnich latach przeprowadzono wiele inwestycji związanych z infrastrukturą kanalizacyjną w Gdańsku. Zostały zakończone dwa etapy gdańskiego projektu wodno-ściekowego. Do najważniejszych należy z pewnością likwidacja oczyszczalni Zaspa w 2009 roku oraz przebudowa układu kanalizacji sanitarnej, tak aby kierować wszystkie ścieki do oczyszczalni „Wschód", którą rozbudowano i unowo-

[165] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. 2014 poz. 995 ze zm.).

cześniono. Działają w niej obecnie dwie linie technologiczne: linia ściekowa – oczyszczanie ścieków mechaniczne i biologiczne – oraz linia osadowa – przeróbka i unieszkodliwianie powstających w części biologicznej osadów ściekowych. Oczyszczone ścieki są odprowadzane w głąb Zatoki Gdańskiej kolektorem o długości 2,5 km, co zapewnia ich rozproszenie i gwarantuje czystość plaż. W 2013 roku zakończono budowę instalacji do termicznego przekształcania osadów ściekowych, która pozwala na unieszkodliwienie całości osadów powstających w oczyszczalni „Wschód" i o 80% redukuje masę odpadów do zagospodarowania.

Sieć kanalizacji sanitarnej w Gdańsku pracuje w systemie grawitacyjno-tłocznym i jest wyposażona w około 120 przepompowni ścieków. Ponadto istnieją przepompownie nieeksploatowane przez operatora miejskiego. Długość sieci kanalizacji sanitarnej w mieście to około 800 km. Stan techniczny sieci jest dobry. W trakcie prac remontowych Kanału Raduni przebadano także stan techniczny rurociągu tłocznego ułożonego w jego dnie i określono go jako zadowalający.

Ścieki przemysłowe dopływające do oczyszczalni stanowią 6,3% całkowitego dopływu. Do kanalizacji sanitarnej trafiają ścieki z zakładów przemysłu spożywczego, chemicznego i stoczniowego. Dostawcy ścieków przemysłowych są zobowiązani do przestrzegania odpowiednich wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych do kanalizacji ściekach oraz natychmiastowego informowania o awarii powodującej zrzut niebezpiecznych substancji do urządzeń kanalizacyjnych w celu podjęcia odpowiednich przedsięwzięć zmniejszających skutki awarii.

9.3. Odprowadzanie wód opadowych i regulacja stosunków wodnych

Granice administracyjne Gdańska obejmują tereny o niezwykle urozmaiconej rzeźbie: od mocno pofałdowanej wysoczyzny po przydepresyjne obszary Żuław, gdzie gospodarowanie wodami opadowymi i powierzchniowymi jest zadaniem wielokierunkowym i skomplikowanym. Zasadą jest, że wody opadowe z terenu miasta są odprowadzane do lokalnych odbiorników, aby ostatecznie dotrzeć do Zatoki Gdańskiej. Na obszarach, gdzie nie ma możliwości grawitacyjnego odprowadzenia wód z obszaru odwadnianego lub występują ograniczenia w swobodnym odpływie, zastosowane są systemy mechaniczne regulacji stosunków gruntowo-wodnych.

Najważniejszym elementem sieci hydrograficznej Gdańska, będącym jednocześnie odbiornikiem ogromnej większości wód opadowych z terenu miasta, jest Martwa Wisła – jedno z ramion ujścia Wisły, obecnie odcięte od głównego koryta śluzą w Przegalinie, i jej główny dopływ – rzeka Motława. Do Motławy i Martwej Wisły są włączone odwodnienia pochodzące z systemów melioracyjnych. Głównym odbiornikiem wód z obszaru wysoczyzny jest wybudowany w średniowieczu Kanał Raduni – dopływ Motławy, który obecnie prowadzi wody ze zrzutu elektrowni wodnej w Pruszczu Gdańskim. Do Kanału Raduni uchodzi wiele potoków, w tym: Oruński, Siedlicki i św. Wojciech. Północna część miasta znajduje się w zlewniach: potoku Strzyża włączonego do Martwej Wisły oraz kolektora Kołobrzeska i Potoku Oliwskiego, uchodzących do Zatoki Gdańskiej. Zachodnia część Gdańska jest zlokalizowana głównie w zlewni rzeki Strzelenka, która stanowi lewostronny dopływ Raduni.

W biegu gdańskich potoków, których długość sumaryczna wynosi około 78 km, zlokalizowano liczne zbiorniki retencyjne, które przede wszystkim pełnią funkcję ochrony przed powodzią i jednocześnie umożliwiają zachowanie dotychczasowych przekrojów koryt cieków dzięki redukcji odpływu wód opadowych pochodzących z obszarów intensywnego zainwestowania miejskiego. Obecnie w Gdańsku funkcjonuje 55 zbiorników retencyjnych o łącznej pojemności około 680 tys. m^3; w tym dziewięć zbudowanych w latach 2007–2014. Planowana jest budowa kolejnych 40 obiektów. Bardzo szybki przyrost terenów zabudowanych i utwardzonych (zainwestowanych), szczególnie w obrębie południowo-zachodnich obszarów miasta oraz na obszarze gminy Kolbudy w zlewni ciążącej do Kanału Raduni, powoduje na skutek uszczelniania podłoża gruntowego zwiększenie spływów powierzchniowych. Jednocześnie istniejący system retencji jest niewystarczający wobec wciąż rosnących potrzeb.

W tej sytuacji zostały wprowadzone rygory dla działalności inwestycyjnej, polegające na ograniczeniu natężenia odpływu wód opadowych z terenów, na których prowadzi się inwestycje, do wielkości jak w stanie sprzed rozpoczęcia prac budowlanych. Rygory te mają charakter stały lub czasowy zależnie od specyfiki i stanu

realizacji obiektów retencji. Stałe ograniczenia wprowadzono w zlewni kolektora Kołobrzeska oraz potoku Strzyża poniżej zlewni leśnej, a także w zlewni Potoku Siedlickiego. W tych obszarach zlokalizowana jest gęsta miejska zabudowa, odbiorniki są przeciążone, a jednocześnie nie ma możliwości zlokalizowania tam nowych zbiorników retencyjnych. Ograniczeniami czasowymi objęto zlewnię Kanału Raduni (z wyjątkiem Potoku Siedlickiego), gdzie ciągle jeszcze jest w trakcie realizacji system zabezpieczeń przeciwpowodziowych. Wniosek o zastosowanie w tej zlewni podobnych rygorów został skierowany także do gminy Kolbudy. **Doświadczenie ostatnich lat, a szczególnie wyższy stopień uszczelnienia terenu niż przyjęty w obliczeniach zlewni Kanału Raduni, wskazuje, że uzasadnione staje się wprowadzenie stałego rygoru także w tej zlewni. Do rozważenia pozostaje jedynie określenie stopnia ograniczeń**.

Wody opadowe z obszaru miejskiej zabudowy w obrębie poszczególnych zlewni są odprowadzane do odbiorników siecią kanalizacji deszczowej. Całkowita długość kolektorów deszczowych w Gdańsku wynosi ponad 630 km. W miejscach występowania lokalnych bezodpływowych zagłębień terenu prawidłowe warunki odprowadzenia wód opadowych zapewnia 14 przepompowni, zainstalowanych na przewodach kanalizacji deszczowej.

Przydepresyjne i depresyjne tereny Żuław Gdańskich: Olszynka, Orunia, Rudniki, Wyspa Sobieszewska oraz Niegowo, stanowiące w większości obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej i tylko w niewielkiej części zainwestowane, są podzielone obwałowanymi rzekami: Martwą Wisłą, Motławą, Radunią i Czarną Łachą, a także Wisłą Przekop na odrębne poldery odwadniane mechanicznie, zaopatrzone w sieć kanałów głównych i rowów podstawowych włączonych do pompowni melioracyjnych. Układy odwadniające tych polderów przystosowano do potrzeb upraw rolniczych. W obrębie polderów z częściową zabudową miejską: w Olszynce, Rudnikach i na Wyspie Sobieszewskiej, przewiduje się dokonanie rozdziału systemów odwadniających z wyodrębnieniem części miejskich, zaopatrzonych w oddzielne pompownie utrzymujące poziom zwierciadła wód gruntowych na rzędnej odpowiedniej dla sposobu zagospodarowania. Na razie jednak funkcjonujące systemy melioracyjne są ograniczeniem dla rozwoju funkcji mieszkaniowej. Obecnie w Gdańsku pracuje 5 pompowni melioracyjnych.

Na wyspie Stogi, w Nowym Porcie oraz na terenie rafinerii znajdują się nisko położone, częściowo obwałowane obszary zaopatrzone w system rowów i kanałów z odwadnianiem mechanicznym. Łącznie na terenie Gdańska znajduje się 8 lokalnych przepompowni melioracyjnych, pracujących w obrębie zainwestowania miejskiego. Część z nich wymaga przebudowy z przystosowaniem do aktualnych i planowanych potrzeb.

Wszystkie systemy odwadniające rozpatrywane są kompleksowo w układzie zlewni topograficznych, z uwzględnieniem planowanego sposobu ich zagospodarowania i z pominięciem podziałów administracyjnych. Górne partie zlewni Kanału Raduni zlokalizowane są na terenie gmin Pruszcz Gdański i Kolbudy. W podstawowym opracowaniu dla zlewni Kanału Raduni[166] wyznaczono lokalizacje zbiorników retencyjnych niezbędnych do bezpiecznego przeprowadzenia wód miarodajnych i kontrolnych. Wnioski o dokonanie rezerw terenowych dla planowanych zbiorników oraz uwzględnienie zrzutu z kanału do rzeki Raduni skierowano do gminy i miasta Pruszcz Gdański. Do gminy Kolbudy skierowano natomiast wniosek o redukowanie odpływów z obszarów realizowanych inwestycji dla odciążenia Potoku Kowalskiego. Wnioski te zostały uwzględnione w zapisach SUiKZP poszczególnych gmin. Dotychczas poza granicami administracyjnymi Gdańska zbudowany został jeden zbiornik na potoku Rotmanka.

Dla systemów odwadniających planowanych w obrębie zlewni rzeki Strzelenki[167] przyjęto założenie redukcji zrzutów do cieku do wielkości jak w stanie sprzed inwestycji. Wznoszenie tych obiektów odbywa się w miarę postępu zabudowy zlewni. Dotychczas wykonano siedem zbiorników retencyjnych na terenie Gdańska (obecnie wody z jednego z nich – zbiornika Owczarnia – odprowadzane są do zlewni Potoku Oliwskiego),

[166] Program inwestycyjny. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe miasta Gdańska od wód ze zlewni Kanału Radun, Gdańskie Melioracje, Gdańsk 2002.
[167] Koncepcja kanalizacji deszczowej dla dzielnic: Klukowo-Rębiechowo, Osowa i Owczarnia, oaz cząstkowe aktualizacje Hydroprojekt, Gdańsk 1996.

a do gminy Żukowo skierowano wnioski o zarezerwowanie terenów pod zbiorniki służące redukcji odpływu z obszaru Gdańska, uwzględnione w tamtejszym SUiKZP.

9.4. Zagrożenie powodziowe i stan zabezpieczeń przeciwpowodziowych

Ze względu na położenie Gdańsk jest zagrożony wieloma rodzajami powodzi, zarówno pod względem źródeł, jak i skali możliwych zjawisk. Wystąpić zatem mogą powodzie: opadowe, roztopowe, zatorowe śryżowe i zatorowe lodowe, powodzie sztormowe oraz tzw. powodzie mieszane, powstające w wyniku wezbrania wód w ciekach oraz jednoczesnego działania wiatru wiejącego od morza. Innym rodzajem zagrożenia, o znacznie mniejszym prawdopodobieństwie wystąpienia, jest zdarzenie będące wynikiem zniszczenia lub uszkodzenia obiektów osłony przeciwpowodziowej lub przeciwsztormowej.

Pod względem zasięgu i rozmiaru zagrożenia powodzie można zaliczyć do lokalnych lub ponadlokalnych. **Zagrożenie powodziowe o charakterze ponadlokalnym pochodzi od rzek: Wisły, Martwej Wisły, Motławy i Raduni oraz od wód Zatoki Gdańskiej.** Należy zaznaczyć, że Martwa Wisła, należąc formalnie do wód śródlądowych, faktycznie prowadzi jedynie wody z własnej niewielkiej zlewni oraz rzeki Motławy, a rzędną stanu wody w jej korycie, podobnie jak w Wiśle Śmiałej (jednym z historycznych ujść Wisły), kształtuje głównie poziom Zatoki Gdańskiej. Niskie położenie intensywnie zagospodarowanych brzegów rzek i kanałów spowodowało konieczność budowy wałów przeciwpowodziowych, chroniących tereny nadrzeczne przed zalewaniem. Sumaryczna długość wałów przeciwpowodziowych w granicach administracyjnych Gdańska wynosi 64,1 km. Zgodnie z obliczeniami hydrologicznymi koryta obwałowanych cieków przeprowadzają bezpiecznie wody o prawdopodobieństwie wystąpienia p = 1% (woda stuletnia). Stan techniczny istniejących wałów przeciwpowodziowych jest dość dobry, choć niezbędne jest uzupełnienie brakujących fragmentów zabezpieczeń, np. odcinka około 200 m prawostronnego obwałowania Kanału Rudnickiego. Nabrzeża wzdłuż brzegów Motławy i Martwej Wisły, służące głównie gospodarce morskiej, stanowią jednocześnie zabezpieczenie lądu od wód Zatoki Gdańskiej. Dla ochrony nisko położonych terenów miasta przed spiętrzonymi wodami Zatoki Gdańskiej, na rzece Motławie, Opływie Motławy oraz na Kanale Pleniewskim zostały zainstalowane wrota przeciwpowodziowe. Wrota Żuławskie na Opływie Motławy i wrota na Kanale Pleniewskim zostały wykonane w końcu ubiegłego wieku, a wrota Kamienna Grodza na Motławie powstały w XVII wieku jako śluza stanowiąca element fortyfikacji Gdańska. Obecną funkcję pełnią od przebudowy w XX wieku. Istniejące wrota przeciwpowodziowe skutecznie zabezpieczają chronione tereny Oruni, Olszynki i Rudnik. Wykaz urządzeń osłony przeciwpowodziowej zawiera aneks 19.

Stan zagrożenia powodziowego opisują obecnie mapy zagrożenia powodziowego sporządzane przez prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (KZGW) na mocy ustawy Prawo wodne[168]. Sporządzone i przekazane miastu mapy zagrożenia powodziowego potwierdziły prawidłowość istniejących rzędnych korony obwałowań wód śródlądowych (z wyjątkiem obudowy Kanału Raduni), ale wykazały dużą niezgodność stosowanych dotychczas rzędnych zabezpieczeń, tj. minimum +1,80 m n.p.m., z wyznaczonym na nich poziomem stuletniego spiętrzenia sztormowego wody Zatoki Gdańskiej wynoszącym +2,15 m n.p.m. Ustalone na mapach szczególne zagrożenie powodzią terenu Oruni Dolnik w obrębie jednostki urbanistycznej Orunia Olszynka o powierzchni około 530 ha, powstające jako skutek zniszczenia prawostronnego obwałowania Kanału Raduni, zostało już wyeliminowane w wyniku kompleksowego remontu Kanału. Tereny szczególnego zagrożenia powodzią wodami Zatoki Gdańskiej obejmują obszar o powierzchni około 2100 ha zlokalizowany w większości w obrębie Morskiego Portu Gdańsk, czyli niesłychanie cenny inwestycyjnie. Zgodnie z przyjętym w Gdańsku podziałem na jednostki urbanistyczne, obszar szczególnego zagrożenia powodzią wykazany na mapach zagrożenia powodziowego obejmuje: znaczną część Stogów portowych, Stogów mieszkaniowych i Młynisk-Letnicy, część Śródmieścia historycznego, Nowego Portu, Błoni-Płoni i Wyspy Sobieszeskiej oraz niewielkie fragmenty Brzeźna i Oliwy Dolnej. Na mocy prawa wodnego, obszarami szczególnego zagrożenia powodzią pozostają także tereny pasa technicznego oraz międzywali – na mapach zagrożenia powodziowego

[168] Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2015 poz. 469).

wykazane są wynikające z modelu tereny o określonych rzędnych wody stuletniej, często nieobejmujące całego międzywala. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią podlegają zakazom i ograniczeniom zapisanym w prawie wodnym.

Na mapach zagrożenia powodziowego wykazano także obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat. Obszary zagrożone wodami Zatoki Gdańskiej obejmują opisane powyżej jednostki urbanistyczne w poszerzonym zakresie oraz fragment Wrzeszcza Dolnego. Zagrożenie wodami śródlądowymi jest od Wisły, w odcinku ujściowym na Wyspie Sobieszewskiej oraz od Kanału Raduni, w obrębie jednostki urbanistycznej Orunia Olszynka, przy czym wschodnią granicę tego obszaru stanowi obwałowanie rzeki Motławy, a południową – obwałowanie rzeki Raduni. Narażone na zalanie w razie zniszczenia lub uszkodzenia wałów przeciwpowodziowych i wałów przeciwsztormowych są w całości jednostki urbanistyczne Orunia Olszynka i Błonia Płonia oraz centralna część Wyspy Sobieszewskiej.

Liczne uwagi i zastrzeżenia gmin dotyczące nieuwzględnienia na mapach zagrożenia powodziowego wybudowanych obiektów przeciwpowodziowych, a także zastrzeżenia dotyczące metodologii wyznaczania rzędnej wody stuletniej w Zatoce Gdańskiej w zbiegu z konstruowaniem planów zarządzania ryzykiem powodziowym, spowodowały weryfikację (w szczególności na podstawie opinii specjalistów z Instytutu Budownictwa Wodnego PAN) treści przekazanych map zagrożenia powodziowego. Mapy w nowej wersji, to znaczy uwzględniające znaczną część wykonanych do 2014 roku inwestycji oraz zmodyfikowane zasady ustalania poziomu wód miarodajnych, określono roboczo jako „wariant 0". Potwierdzają one wyeliminowanie zagrożenia zniszczenia Kanału Raduni oraz wykazują redukcję obszarów szczególnego zagrożenia powodzią wodami Zatoki Gdańskiej po ustaleniu rzędnej wody stuletniej na poziomie +1,85 m n.p.m. do około 1300 ha. Zaktualizowane mapy zagrożenia powodziowego, nieprzekazane jednak oficjalnie właściwym organom, w tym Prezydentowi miasta Gdańska, stanowią jednocześnie podstawę przyjętych planów zarządzania ryzykiem powodziowym[169]. Zadania wskazane w tym dokumencie do realizacji na terenie Gdańska obejmują planowane inwestycje przeciwpowodziowe, w tym budowę zrzutu wód z Kanału Raduni do zbiornika przypolderowego w rejonie Czerwonego Mostu, a także wskazują potrzebę zbadania zasadności budowy wrót przeciwsztormowych na Martwej Wiśle i Wiśle Śmiałej. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią od wód śródlądowych oraz od wód Zatoki Gdańskiej ujawnione na przekazanych mapach odwzorowano na rysunku informacyjnym Systemy wodociągowo-kanalizacyjne, zabezpieczenia przeciwpowodziowe, gospodarka odpadami. Na rysunku tym wskazano także skorygowane granice obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od wód Zatoki Gdańskiej, zgodnie z wariantem 0, oraz od wód śródlądowych po uwzględnieniu eliminacji zagrożenia od Kanału Raduni.

Zasadniczą przyczyną zastrzeżeń i nieporozumień dotyczących ustalenia zasięgu zagrożenia lądu wodami południowego Bałtyku i Zatoki Gdańskiej jest z pewnością fakt, że obszary te dotychczas nie były formalnie wyznaczane, a Prawo wodne w poprzednim brzmieniu włączałało obligatoryjnie do terenów bezpośredniego zagrożenia powodzią obszar pasa technicznego oraz przejściowo cały pas nadbrzeżny, który w latach 2005–2010 zawierał także port. Po uwzględnieniu zmian w zasadach ustalania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od wód morskich oraz specyficznego mechanizm powodzi sztormowej należałoby wprowadzić zmiany w zapisach prawa dotyczące sposobu zagospodarowania tych terenów.

Powodziami o charakterze lokalnym, występującymi niemal wyłącznie wskutek obfitych opadów, są zagrożone obszary w sąsiedztwie cieków spływających z górnego tarasu. Większość tych cieków znajduje ujście w Kanale Raduni, urządzeniu wodnym o ograniczonej przepustowości, niosącym jeszcze do niedawna realne zagrożenie powodziowe dla obszaru Oruni Dolnika. Ochrona przed powodzią od wód zlewni Kanału Raduni jest aktualnie kontynuowana przez budowę zbiorników retencyjnych zlokalizowanych w biegu potoków, których zadaniem jest redukcja przepływu w ciekach, a więc zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia lokalnych zjawisk powodziowych oraz utrzymanie sumarycznego przepływu w kanale w granicach jego przepustowości. Zasadniczym działaniem służącym eliminacji zagrożenia od Kanału Raduni była jego

[169] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1841).

kompleksowa przebudowa w latach 2011–2014, która polegała na obustronnym umocnieniu i uszczelnieniu koryta ścianką szczelną stalową z oczepem żelbetowym na odcinku umocnionym dotąd na prawym brzegu wałem ziemnym o długości 7,1 km. Wcześniej wykonano dwa, spośród pięciu planowanych (w tym jeden dla wód ponadnormatywnych), kontrolowane zrzuty z Kanału Raduni do rzeki Raduni i do Opływu Motławy. Obecnie zostało całkowicie wyeliminowane zagrożenie zniszczenia prawostronnego obwałowania kanału. Badania modelowe wykonane przez IMGW w Gdyni wykazały, że w obecnym stanie zabezpieczeń przeciwpowodziowych w zlewni Kanału Raduni występuje miejscowe przelanie się wody stuletniej przez krawędź prawostronnego wału, a wykonanie planowanego zrzutu w rejonie ujścia Potoku Oruńskiego do Motławy przez zbiornik przypolderowy zapewni utrzymanie wody stuletniej w przekroju koryta kanału.

Zbiorniki retencyjne zlokalizowane na ciekach uchodzących do dużych odbiorników oraz do Zatoki Gdańskiej, w biegu potoku Strzyża i Potoku Oliwskiego, pełnią głównie funkcje ochrony przed powodziami o charakterze lokalnym.

Ekstremalny opad, o bardzo dużym natężeniu i długim czasie trwania, drastycznie przekraczający parametry obliczeniowe określone w prawie, który wystąpił 14 lipca 2016 roku po upływie zaledwie 15 lat od podobnego zdarzenia z 9 lipca 2001 roku, stanowi potwierdzenie prognozowanych zmian klimatycznych objawiających się, oprócz innych zjawisk, zwiększeniem częstotliwości pojawiania się nawałnic w okresie letnim, niosących zniszczenia i ludzkie tragedie. Ulewa z roku 2001, szacowana na opad 300-letni, spowodowała katastrofalne skutki szczególnie w zlewni Kanału Raduni oraz potoku Strzyża. W wyniku przepełnienia zostało przerwane w kilku miejscach prawostronne obwałowanie Kanału Raduni i spiętrzone masy wody runęły na Orunię Dolnik, powodując znaczne straty materialne. W zlewni potoku Strzyża uległa zniszczeniu zapora czołowa zbiornika retencyjnego Srebrniki, stając się przyczyną podtopienia znacznych obszarów Wrzeszcza, zwłaszcza skrzyżowania ul. Słowackiego i al. Grunwaldzkiej oraz rejonu węzła Kliniczna. Opad z lipca 2016 roku charakteryzował się znacznie większym zasięgiem i większą sumaryczną objętością – oceniony został na deszcz 500-letni. Katastrofalny przepływ nie mieścił się w korycie potoku Strzyża, powodując zniszczenia jego brzegów, a przepełnienie zakrytych odcinków w dolnej zlewni spowodowało zatopienie terenów Dolnego Wrzeszcza, podobnie jak w roku 2001. W przebiegu zdarzenia nie miało istotnego znaczenia zniszczenie niewielkiego zbiornika Nowiec II, zlokalizowanego w górnej partii zlewni. Znaczne szkody wystąpiły także w zlewni Potoku Oliwskiego, gdzie odnotowano najwyższe wartości opadu. Najwięcej szkód powodziowych wystąpiło w Ogrodzie Zoologicznym oraz w dolnej części zlewni, gdzie uległ zniszczeniu zbiornik retencyjny Subisława. Nie odnotowano natomiast znaczących strat w zlewni Kanału Raduni, a woda płynąca tamtędy utrzymała się w jego korycie.

Analiza porównawcza skutków nawałnic wskazuje, że system ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Kanału Raduni oparty jest na prawidłowych założeniach i charakteryzuje się względną skutecznością w warunkach ekstremalnego przepływu. Przebieg zdarzenia z lipca 2016 roku nie potwierdził ustaleń badań modelowych Kanału Raduni wykonanych przez IMGW.

9.5. Gospodarka odpadami

Na terenie miasta jest jedno czynne składowisko odpadów komunalnych w Szadółkach, istniejące od 1973 roku, które przyjmuje odpady z ośmiu gmin: Gdańsk, miasto i gmina Pruszcz Gdański, Kolbudy, Żukowo, Kartuzy, Somonino i Przodkowo. Rocznie zakład utylizacyjny w Gdańsku przyjmuje około 280 tys. t odpadów. Dotąd wykorzystano około 80% pojemności składowiska. Traktat akcesyjny Polski do Unii Europejskiej zobowiązał nasz kraj do dostosowania gospodarki odpadami do standardów unijnych do 2009 roku. Wdrożenie dyrektyw unijnych spowodowało konieczność modernizacji tego składowiska.

Obecnie zadania publiczne gospodarki odpadami w Gdańsku realizuje Zakład Utylizacyjny sp. z o.o. Głównym przedmiotem działalności firmy jest przyjmowanie, obróbka i usuwanie odpadów oraz odzysk surowców. Odpady niebezpieczne są przyjmowane, zabezpieczane oraz przesyłane do specjalistycznych firm. Gdański zakład utylizacyjny składa się z wielu segmentów technologicznych:

- sortownia – o przepustowości 140 tys. t odpadów rocznie – odzyskiwane są tutaj: szkło, makulatura, tworzywa sztuczne, metale; możliwe jest też wydzielenie frakcji biodegradowalnej i wysokoenergetycznej jako wsad do instalacji termicznego przetwarzania odpadów;
- kwatery do składowania odpadów – kompleks kwater na azbest, na odpady inne niż niebezpieczne i obojętne;
- kompostownia o rocznej zdolności przerobowej 40 tys. t;
- segment demontażu odpadów wielkogabarytowych;
- segment unieszkodliwiania odpadów budowlanych, gdzie są wydzielane odpady nadające się do dalszego wykorzystania;
- bioelektrownia – segment unieszkodliwiania biogazu o mocy elektroenergetycznej 1,2 MW i mocy cieplnej 2,6 MW;
- podczyszczalnia odcieków technologicznych;
- platforma odbioru odpadów od osób fizycznych.

Z terenu miasta rocznie odbiera się blisko 232 tys. t odpadów. **W Gdańsku od właścicieli nieruchomości odbierana jest każda ilość odpadów segregowanych lub zmieszanych, zgodnie ze złożoną przez właściciela deklaracją. Około 90% mieszkańców Gdańska dzieli odpady na suche i mokre.** Zbiórkę odpadów niebezpiecznych w Gdańsku prowadzi się w systemie objazdowym. Dzięki temu rocznie zbiera się ich około 24 t. Za odbiór i gospodarowanie odpadami właściciel nieruchomości uiszcza opłatę. Jest ona zależna od powierzchni mieszkania, a dla nieruchomości niemieszkalnych – od wielkości zamówionych pojemników. W miejscach wskazanych i urządzonych przez właścicieli nieruchomości ustawiane są pojemniki do gromadzenia odpadów komunalnych. Częstotliwość odbioru poszczególnych frakcji określa uchwała Rady Miasta Gdańska. Odpady komunalne z terenu miasta są w maksymalnym stopniu przygotowane do odzysku przez sortowanie i kompostowanie. Odpady nienadające się do odzysku są unieszkodliwiane przez składowanie.

Miasto walczy z nielegalnymi wysypiskami odpadów, których liczba nie jest stabilna, a swoisty rekord odnotowano w 2014 roku, kiedy zlikwidowano ich 174. Kosztowało to budżet miasta prawie 200 tys. zł.

Zakłady produkcyjne wytworzyły w 2014 roku prawie 460 tys. t odpadów. Odzyskowi poddano 77 tys. t; na terenach zakładów przemysłowych nagromadzono odpady przemysłowe w ilości 1912,7 tys. t. W Gdańsku istnieje w Letnicy nieczynne składowisko przemysłowe odpadów paleniskowych; zajmuje powierzchnię 20,3 ha. Od 2011 roku nie są tu odprowadzane nowe odpady, ale nadal pozostaje ono w zarządzie EDF Wybrzeże SA. Dotychczas została zrekultywowana jedna z kwater.

9.6. Systemy energetyczne

Na terenie miasta występują gazowe, ciepłownicze i elektryczne systemy energetyczne, konkurencyjne względem siebie w pewnym ograniczonym zakresie.Do ogrzewania pomieszczeń oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej mogą być wykorzystywane zamiennie, jednak ze względu na obecną strukturę cenową konkurencja dotyczy właściwie tylko ciepłownictwa i gazownictwa. Prąd elektryczny i gaz są stosowane wymiennie do przygotowywania posiłków w gospodarstwach domowych. Do oświetlenia, napędu silników elektrycznych i urządzeń elektronicznych niezastąpiona jest elektryczność. Zasięg poszczególnych systemów jest zróżnicowany. Elektroenergetyka pokrywa całe miasto, a gazownictwo większość obszarów zabudowanych. Ze względu na charakter sieci ciepłownictwo ma mniejszy zasięg niż inne media, jednak systematycznie się rozwija, obejmując nie tylko tereny o gęstej zabudowie, ale i te rzadszej.

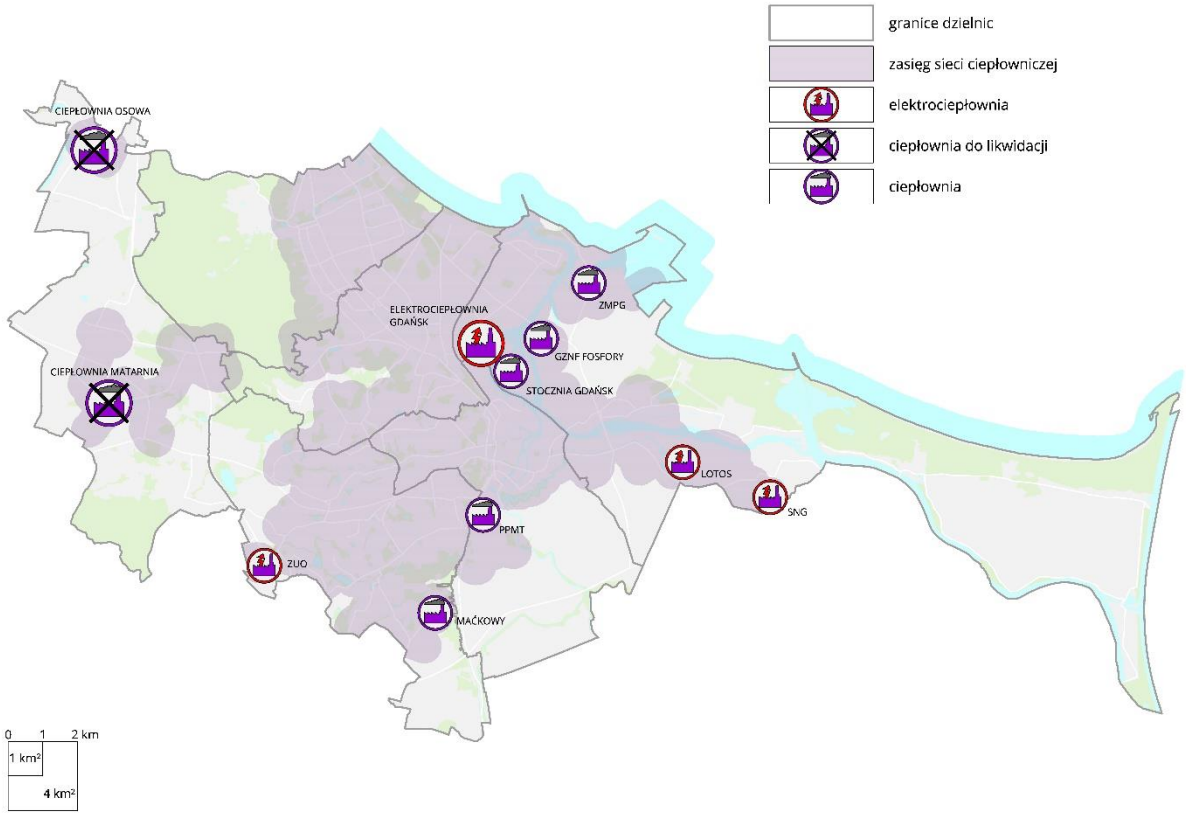
Ciepłownictwo

Zapotrzebowanie na ciepło w Gdańsku jest pokrywane z czterech rodzajów źródeł:

- ogólnomiejskiej sieci ciepłowniczej,
- wysokoparametrowych ciepłowni lokalnych,
- indywidualnych źródeł ciepła i niewielkich kotłowni,
- źródeł przemysłowych.

Głównym źródłem ciepła dla systemu centralnego ogrzewania jest Elektrociepłownia Gdańsk zlokalizowana w jednostce Młyniska-Letnica, zarządzana przez spółkę akcyjną EDF Wybrzeże, której głównym inwestorem jest EDF Polska SA. Zasila ona w ciepło część Sopotu, cały dolny taras miasta (poza Wyspą Sobieszewską) oraz dzielnicę Południe. Elektrociepłownia rozpoczęła działalność w 1970 roku, a w 1994 oddano do użytku ostatni blok energetyczny. Przechodziła liczne modernizacje, ale to nie znaczy, że można ją obecnie nazwać nowoczesną. Na razie działa w miarę bezawaryjnie i przechodzi kolejne modernizacje. W roku 2015 uruchomiono instalację do odsiarczania spalin, a planowany jest jeszcze zespół do odazotowania. Odsiarczanie przebiega metodą mokrą, z której produktem odpadowym jest gips nadający się do zastosowań budowlanych. Przedsięwzięcie to wiązało się z widoczną zmianą w krajobrazie, gdyż powstał nowy komin o wysokości około 120 m. Modernizacja zapewni zgodność emisji zanieczyszczeń z normami, które weszły w życie 1 stycznia 2016 roku, i przedłuży okres eksploatacji bloków co najmniej do 2035 roku. Zakład obecnie składa się z czterech bloków ciepłowniczych o sumarycznej osiągalnej mocy elektrycznej 220,6 MW, kotła parowego o mocy 49 MW i dwóch wodnych kotłów szczytowych o mocach 81 i 154 MW. Sumaryczna osiągalna moc cieplna wynosi 736 MW.

Poza Elektrociepłownią Gdańsk funkcjonują lokalne źródła wysokoparametrowe, eksploatowane przez spółkę GPEC, ciepłownie: Matarnia i Osowa.

Ryc. 9.3 Sieć ciepłownicza w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Pod nazwą Matarnia kryje się obecnie dawna ciepłownia Unikom, która została przejęta przez GPEC i połączona z dawną, obecnie już wyłączoną, elektrociepłownią Matarnia. Obecna ciepłownia Matarnia obsługuje więc systemy ciepłownicze dawnej ciepłowni Unikom i dawnej elektrociepłowni Matarnia w jednostkach: Kokoszki Mieszkaniowe, Kokoszki Przemysłowe, Matarnia-Złota Karczma i Klukowo-Rębiechowo. Funkcjonują w niej cztery kotły opalane miałem węglowym, o łącznej mocy zainstalowanej (również osiągalnej) 27 MW.

Oczyszczanie spalin sprowadza się do odpylania na dwustopniowej instalacji złożonej z baterii cyklonów oraz multicyklonu. Przeprowadzone w 2015 roku prace modernizacyjne zapewniają zgodność z normami emisji, które weszły w życie od 1 stycznia 2016 roku.

Ciepłownia Osowa powstała w roku 2003 zastępując kilka mniejszych kotłowni węglowych, czyli jest obiektem względnie nowym. Jest wyposażona w trzy kotły wodne o sumarycznej mocy 10 MW opalane gazem ziemnym. Jest nowoczesna i nie stwarza problemów technicznych, a dzięki zastosowaniu gazu ziemnego jako paliwa emisja zanieczyszczeń utrzymuje się na niskim poziomie.

Oprócz odbiorców korzystających ze zbiorowego zaopatrzenia w ciepło istnieje liczna grupa gospodarstw domowych (około 45%) ogrzewanych z lokalnych kotłowni pozasystemowych oraz indywidualnie. Zarówno w pierwszym, jak i w drugim sposobie ogrzewania korzysta się z różnych paliw. Najpopularniejsze to węgiel kamienny i gaz ziemny, ale stosuje się również różnego rodzaju biomasę. Istnieje też pewna liczba instalacji na lekki olej i gaz butlowy (propan-butan), ale są one w zabudowie jednorodzinnej, i to zwykle tymczasowo, do momentu doprowadzenia sieci gazowej. Zdarzają się również systemy elektryczne, które ze względu na koszty eksploatacyjne rzadko występują samodzielnie, częściej razem z piecami węglowymi, i pełnią tylko funkcję uzupełniającą. Innym źródłem dodatkowym są kominki opalane gównie drewnem oraz kolektory słoneczne do przygotowania ciepłej wody użytkowej. O ile kominki są przeważnie w zabudowie jednorodzinnej, to instalacje solarne pojawiają się również na budynkach wielorodzinnych oraz użyteczności publicznej.

Tendencją zauważalną od lat 90. jest sukcesywna likwidacja mniejszych kotłowni węglowych wraz z łączeniem ich sieci ciepłowniczych w większe układy z większym źródłem. Często wiązało się to ze zmianą paliwa na gazowe albo połączeniem z ogólnomiejską siecią ciepłowniczą zasilaną z Elektrociepłowni Gdańsk. Z czasem zamykane były coraz większe obiekty. W 2015 roku kotłownia węglowa Zawiślańska, zasilająca w ciepło dzielnicę Stogi, została wyłączona, a jej sieć przyłączona do nowej magistrali ciepłowniczej zasilanej ze źródła centralnego. Podobnie stało się z EC Matarnia, połączoną z ciepłownią Unikom (Matarnia), która docelowo będzie włączona do sieci ogólnomiejskiej po wykonaniu magistrali zasilającej. Podobny los czeka ciepłownię gazową Osowa.

Na terenie Gdańska funkcjonuje wiele elektrociepłowni i kotłowni zakładowych, w których generuje się znaczną moc cieplną wykorzystywaną w zdecydowanej większości na potrzeby technologiczne lub ogrzewanie własnych obiektów. Nadwyżki są sprzedawane. W tabeli 9.1 zestawiono obiekty o mocy cieplnej przekraczającej 2 MW.

Obecnie można wyróżnić w Gdańsku trzy wysokoparametrowe systemy scentralizowane, wszystkie we własności GPEC, uzależnione od źródeł: Elektrociepłowni Gdańskiej, ciepłowni Matarnia (dawniej Unikom) i ciepłowni Osowa, o łącznej długości trasy 518 km – pokrywają one łącznie około 55% zapotrzebowania budownictwa mieszkaniowego i usługowego na ciepło. Małe kotłownie lokalne pokrywają około 8% zapotrzebowania, a udział systemów indywidualnych to około 37%. Zakres średnic kształtuje się od Ø 32 w najmniejszych przyłączach do Ø 1000 mm w rejonie elektrociepłowni. Efektywną pracę najdalszych odcinków sieci zapewniają trzy stacje podnoszenia ciśnienia: Kartuska, Wileńska i Niedźwiednik. Blisko połowa sieci jest ułożona pod ziemią w technologii preizolowanej, pozostała część jest ułożona w kanałach; w budynkach lub na powierzchni znajduje się w izolacji z wełny mineralnej i w osłonie z blachy ocynkowanej. Sieć ciepłownicza i urządzenia sieciowe na terenie Gdańska są w dobrym stanie technicznym. Właściciel prowadzi konsekwentne działania modernizacyjne, wymieniając sieci kanałowe na bardziej ekonomiczne preizolowane.

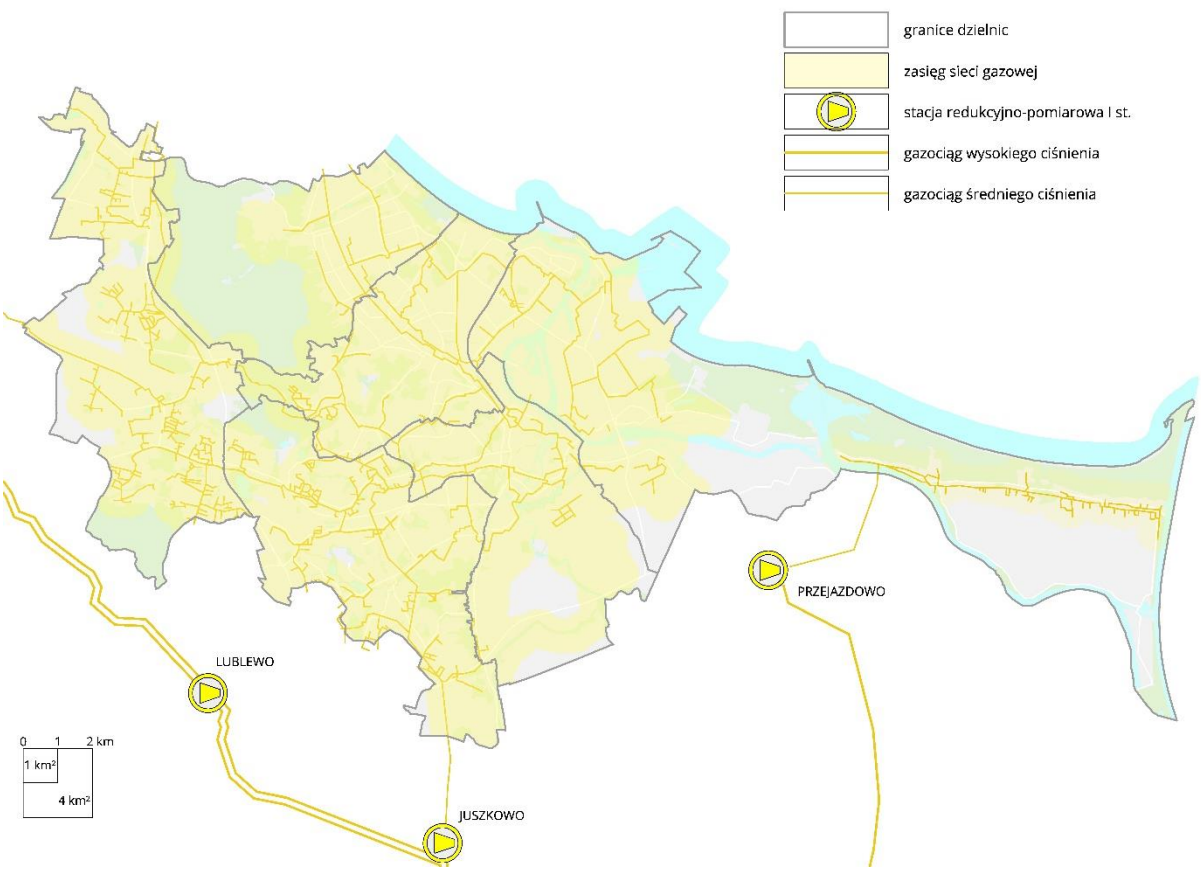
Tab. 9.1 Przemysłowe źródła ciepła o mocy ponad 2 MW

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Obiekt	Moc zainstalowana [MW]	Paliwo
1	Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA	kotłownia zakładowa	5,9	gaz ziemny i płynny olej opałowy
2	Spółdzielnia Mleczarska Polmlek-Maćkowy	kotłownia zakładowa	13,0	miał węglowy
3	GZNF FOSFORY SA	kotłownia zakładowa	10,0	olej opałowy, odzysk ciepła z instalacji wytwarzającej kwas siarkowy
4	Pomorskie Przedsiębiorstwo Mechaniczno-Torowe sp. z o.o.	kotłownia zakładowa	3,0	olej opałowy
5	Stocznia Gdańsk SA	kotłownia zakładowa	2,0	olej opałowy, gaz ziemny
6	Grupa Lotos SA	elektrociepłownia zakładowa	464,0	ciężki olej opałowy, lekki olej opałowy
7	SAUR NEPTUN Gdańsk SA	elektrociepłownia zakładowa na biogaz z fermentacji osadów ściekowych	6,7	biogaz, olej opałowy
8	Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o.	elektrociepłownia zakładowa na biogaz odsysany ze składowiska	2,6	biogaz, olej opałowy
		Razem	507,2	

Źródło: opracowanie własne

Gazownictwo

Źródłem gazu dla Gdańska jest ogólnokrajowy system gazociągów wysokometanowych, zasilany głównie gazem pochodzącym z rurociągu Jamalskiego, doprowadzający paliwo z rejonu Włocławka dwoma nitkami gazociągu wysokiego ciśnienia Gustorzyn–Gdańsk. Magistrala przebiega poza granicami miasta, a stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia znajdują się w Przejazdowie, Juszkowie, Baninie, Wiczlinie (rezerwowa), Starej Pile (rezerwowa) oraz w Lublewie (bez połączenia z systemem gdańskim). System miejski jest przyłączony za pośrednictwem gazociągów średniego ciśnienia. Sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia wraz ze stacjami redukcyjno-pomiarowymi drugiego stopnia doprowadzają gaz do odbiorców służący do podgrzewania posiłków, wody i do ogrzewania. **Infrastruktura gazowa jest w dobrym stanie technicznym i obecnie obejmuje cały obszar miasta**.

Ryc. 9.4 Sieć gazowa w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Szersze korzystanie z paliwa gazowego zapewniło przedsięwzięcie ukończone w 2015 roku, w ramach którego został wykonany jeden z najdłuższych w kraju (liczący niemal 1 km) przewiert pod Martwą Wisłą. Inwestycja ta umożliwiła gazyfikację Wiślinki i Wyspy Sobieszewskiej oraz zwiększyła możliwości przesyłowe gazu do celów grzewczych, technologicznych, a także do energetyki (m.in. plany doprowadzenia gazu do Elektrociepłowni Gdańsk). Dzięki wybudowanej w ramach inwestycji stacji redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia w Przejazdowie oraz zmianie kierunku zasilania dzielnic Rudniki, Krakowiec, Stogi, Olszynka i Śródmieście uzyskano nie tylko dodatkowe źródło gazu, ale również odciążono stacje gazowe i gazociągi zasilające trójmiejską sieć gazową z kierunku zachodniego. Zwiększyła się pewność dostaw gazu dla mieszkańców Gdańska.

Niedawno ukończona druga nitka magistrali z rejonu Włocławka (Gustorzyn–Gdańsk) oraz magistrali Świnoujście–Gdańsk (Reszki) zapewnia doskonałe warunki zaopatrzenia miasta w to paliwo. **Istniejące rezerwy pozwalają na duże inwestycje energetyczne w Gdańsku lub okolicach**. Ewentualne problemy mogą się pojawiać poza granicami kraju, co jest związane z sytuacją geopolityczną. Dlatego ważne jest pełne uruchomienie terminalu LNG w Świnoujściu i rozbudowa magazynów gazu w Kosakowie.

Elektroenergetyka

Źródłem zasilania Gdańska w energię elektryczną jest krajowy system elektroenergetyczny 400 i 220 kV oraz lokalne elektrociepłownie zawodowe i przemysłowe. Krajowy system elektroenergetyczny, na który składają się między innymi linie 400 i 220 kV działające w układzie zamkniętym sekcjonowanym – razem z liniami dystrybucyjnymi 110 kV oraz źródłami energii – pracują równocześnie na potrzeby północnej Polski. Ponieważ lokalizacja większości źródeł na południu Polski powoduje zmniejszenie bezpieczeństwa energetycznego naszego regionu oraz zwiększenie kosztów przesyłu energii elektrycznej, a także z uwagi na stały wzrost zapotrzebowania mocy rocznie o około 1–1,5% na terenie województwa pomorskiego i o około 2–2,5% na terenie Trójmiasta, niezbędna jest budowa nowych źródeł energii na północy Polski. Dogodna lokalizacja na terenie miasta dla elektrowni gazowej bądź konwencjonalnej znajduje się w rejonie Portu Północnego. Została również rozpoczęta budowa węglowej elektrowni systemowej pod nazwą Elektrownia Północ w Rajkowach w gminie Pelplin o łącznej mocy do 2000 MW. Planowany termin jej uruchomienia to 2019 rok.

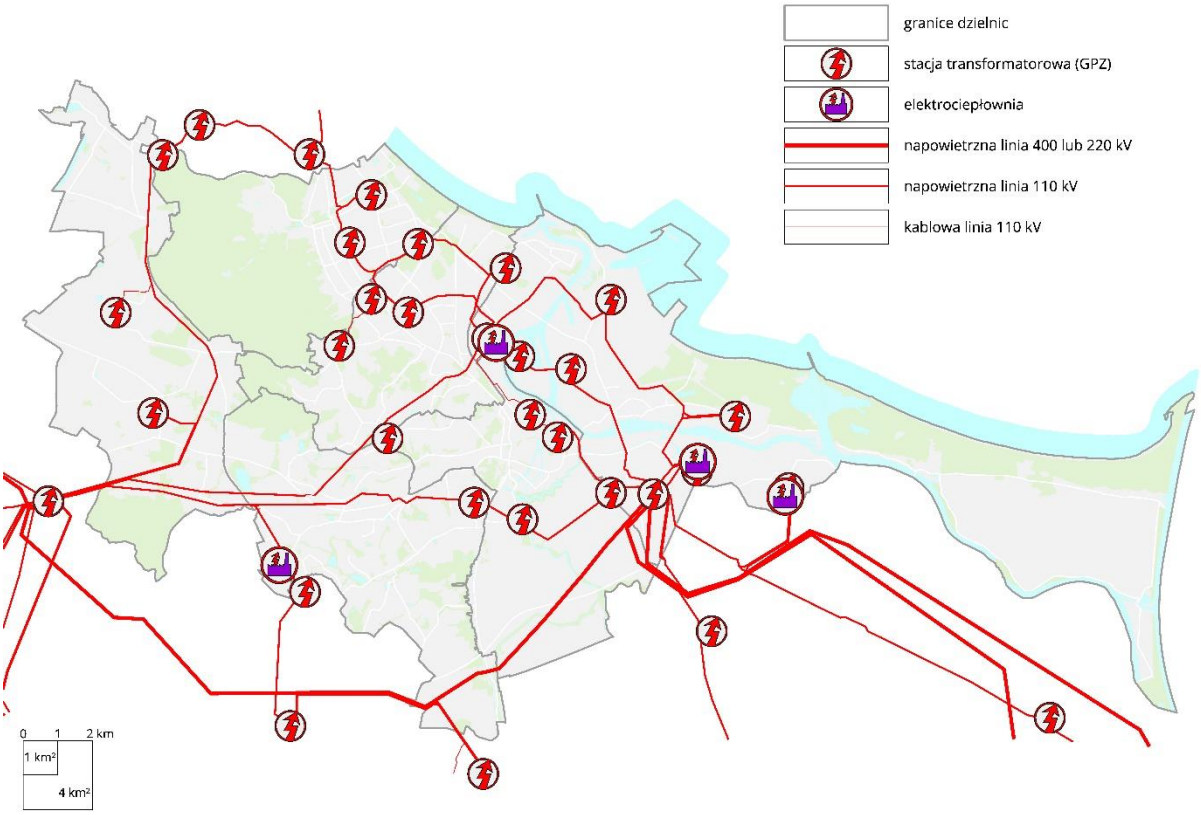
Na terenie Gdańska jest zlokalizowana zawodowa Elektrociepłownia Gdańsk oraz elektrociepłownie przemysłowe: Lotos, Szadółki i oczyszczalnia Wschód. Elektrociepłownie przemysłowe pracują głównie na własne potrzeby, a nadwyżki oddają do systemu elektroenergetycznego. Ich rola w bilansie energetycznym jest niewielka. Łączna moc zainstalowanych generatorów w 2015 roku wynosiła 263 MW, przy czym moc osiągalna wynosi 254 MW, w tym w Elektrociepłowni Gdańsk – 220,6 MW.

Podstawowymi elementami wiążącymi gdański węzeł elektroenergetyczny z systemem krajowym zasilanym przez linie napowietrzne 400 i 220 kV są:

- stacja elektroenergetyczna (SE) 400/110 kV GPZ Gdańsk-Błonia,
- stacja elektroenergetyczna (SE) 400/220/110 kV Gdańsk I w Leźnie, gmina Żukowo.

Sieć 110 kV pracuje w układzie zamkniętym sekcjonowanym, korzysta z wyżej wymienionych stacji elektroenergetycznych i z Elektrociepłowni Gdańsk przyłączonej do GPZ Gdańsk II.

Na terenie miasta i w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowano 21 głównych punktów zasilania (GPZ) 110/15 kV, będących własnością Energa Operator SA, oraz trzy GPZ 110/SN będące własnością odbiorców. Linie 110 kV zasilające GPZ są w większości liniami napowietrznymi o łącznej długości 216,5 km, w tym 184,4 km stanowią linie dwutorowe (w przeliczeniu na jeden tor). Jedynie GPZ na terenach intensywnej zabudowy miejskiej są zasilane liniami kablowymi 110 kV (o długości 14,2 km – stan na rok 2015; są to: GPZ Lotnisko, GPZ Brętowo, GPZ Uniwersytet oraz GPZ Młode Miasto).

Ryc. 9.5 Sieć elektroenergetyczna w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Na terenach zabudowanych linie napowietrzne są umieszczane na słupach podwyższonych z obostrzeniem trzeciego stopnia. Stan techniczny linii należy uznać za dobry i średni. Jedynie stan techniczny linii 110 kV Leśniewo–Motława jest zły. W roku 2015 rozpoczęto prace modernizacyjne tej linii. W systemie dotkliwy jest brak połączenia 110 kV ze stacji SE Gdańsk-Błonia przez GPZ Maćkowy do Pruszcza Gdańskiego. Sieć 110 kV pracuje w układzie zamkniętym sekcjonowanym z wyjątkiem GPZ Wysoka, który jest punktem odczepowym, jednotransformatorowym; docelowo przewiduje się jego modernizację i rozbudowę.

Zapotrzebowanie na moc w szczycie 2015 roku wyniosło około 322 MW, a zużycie energii elektrycznej – 2,1 TWh, co stanowi około 3,8% wzrostu zużycia energii elektrycznej na rok w latach 2007–2015. Zapotrzebowanie to było pokrywane w 40% przez sieć przesyłową z systemu krajowego, a w 60% przez elektrociepłownię Gdańsk II.

W znacznej większości linii 110 kV, 15 kV i 0,4 kV istnieją duże rezerwy mocy przesyłowych, bo sięgające 30%, a nawet więcej. Na ogólną liczbę 236 ciągów sieciowych o napięciu 15 kV, w 228 z nich przepustowość linii wykorzystana jest w 40% lub jeszcze mniej.

W linii 0,4 kV na ogólną liczbę 7982 ciągów sieciowych tylko w 18% przepustowość wykorzystana jest powyżej 90%, a dla 3895 ciągów – do 40%. Niektóre z tych ciągów są w złym stanie technicznym i ulegają awariom. Dotyczy to zarówno sieci 15 kV, jak 0,4 kV, szczególnie na obrzeżach miasta, gdzie istnieją linie napowietrzne.

Uwarunkowania lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 100 kW

Ustawa o planowaniu[170] uzależnia możliwość planowania i lokalizowania urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych (OZE) o mocy przekraczającej 100 kW od wyznaczenia w studium gminy granic obszarów, w których będą dopuszczone. Do tej grupy zaliczono urządzenia wytwarzające energię elektryczną lub cieplną z: wiatru, promieniowania słonecznego, aerotermiki, geotermiki, hydrotermiki, hydroenergii, energii fal i pływów morskich, biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz biopłynów. Dołączono także instalacje termicznego przekształcania odpadów oraz instalację spalania wielopaliwowego współspalającą biopaliwa z innymi paliwami.

Źródło o mocy 100 kW można obrazowo przedstawić jako turbinę wiatrową o minimalnej wysokości masztu około 35 m lub wolno stojącą instalację solarną o powierzchni około 1500 m^2. W przybliżeniu taka moc jest potrzebna do zapewnienia zaopatrzenia w energię elektryczną dla 10 gospodarstw domowych. Mniejsze źródła, tzw. przydomowe, nie są regulowane w dokumencie SUiKZP.

Uwarunkowania lokalizacyjne[171] wymienionych urządzeń można podzielić na trzy grupy: wynikającą z możliwości technicznych przesłania energii do odbiorców, możliwości funkcjonowania urządzenia w danym terenie oraz ograniczeń wynikających z negatywnych oddziaływań na zagospodarowanie terenu lub na środowisko. Poza tym lokalizacja OZE jest regulowana wieloma odrębnymi przepisami prawnymi. Te – co oczywiste – muszą być każdorazowo spełnione. Dopuszczenie lokalizacji OZE w SUiKZP nie jest zatem gwarancją ich realizacji, szczegółowe warunki będą konkretyzowane w planach miejscowych i w postępowaniu realizacyjnym.

Pierwsza grupa uwarunkowań jest najmniej ważna, gdyż nie dotyczy zasad, ale strony realizacyjnej, nie jest też przesłanką do wprowadzania ograniczeń. Jest oczywiste, że wytworzone energie: elektryczna lub cieplna wymagają odpowiedniej infrastruktury przesyłowej. Obszar miasta jest stosunkowo dobrze uzbrojony, jednak wpływ źródła o mocy ponad 100 kW na system energetyczny jest na tyle indywidualny, że nie można wartościować terenów bez wykonania indywidualnej analizy wpływu na sieć.

Druga grupa uwarunkowań również nie powinna być źródłem ograniczeń w lokalizacji, gdyż dotyczy możliwości funkcjonowania źródła w danym terenie, a ocena opłacalności i ryzyka inwestycji powinna leżeć po stronie inwestora. Korzystne warunki wiatrowe występujące w pasie nadmorskim sprawiają, że właśnie w ten rodzaj energii obfituje obszar Gdańska.

Na drugim miejscu jest energia promieniowania słonecznego, która dla średniej szerokości geograficznej miasta jest jeszcze możliwa do wykorzystania. Energia pochodząca z ciepła ziemi, powietrza czy wody jest marginalna. Naturalnym źródłem jest tylko ciepło ziemi (lub wody głębinowej), jednak ze względu na niski gradient geotermiczny (ok. 20°C/km) jego znaczenie jest niewielkie. Możliwe jest korzystanie z ciepła przypowierzchniowych warstw ziemi lub z ciepła wód czy powietrza o pochodzeniu sztucznym, jeżeli takie źródło się pojawi. Tak niskie walory dla lokalizacji takich źródeł nie uzasadniają jednak wprowadzenia ich zakazu.

Pomimo znacznych różnic wysokości terenu potencjał hydroenergetyczny jest niewielki. Cieki wodne wykazujące znaczne spadki charakteryzują się niewielkimi przepływami w okresach bezdeszczowych, a rzeki o większym przepływie przecinają nisko położone tereny Żuław z minimalnymi spadkami (Wisła, Motława, Radunia). Istnieje możliwość piętrzenia wód spływających z górnego tarasu w zbiornikach retencyjnych i cyklicznej pracy małych hydroelektrowni, ale stoi ona w jawnej sprzeczności z funkcją przeciwpowodziową. Ta funkcja musi być uznana za nadrzędną, ale w razie jej zachowania nie ma przeciwwskazań dla lokalizacji małych hydroelektrowni.

[170] Art. 10 ust. 2a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
[171] Analiza możliwości lokalizacji odnawialnych źródeł energii (OZE) na terenie Gdańska, BRG, Gdańsk marzec 2016 r.

Potencjał energetyczny pływów i fal morskich w regionie również jest niewielki. Bałtyk jest małym i płytkim morzem wewnętrznym i fala nie osiąga znacznych rozmiarów, szczególnie na osłoniętym akwenie Zatoki Gdańskiej, a pływy wynikające z faz Księżyca oscylują w okolicach 2 cm.

Stosunkowo niewiele terenów rolniczych sprawia, że potencjał energetyczny biomasy, biogazu pochodzenia rolniczego jest niewielki, aczkolwiek możliwy do wykorzystania, tym bardziej że biomasa może pochodzić spoza granic miasta. Większe możliwości wynikają z produkcji biogazu na bazie odpadów oraz osadów ściekowych, których w Gdańsku nie brakuje. W Zakładzie Utylizacyjnym w Szadółkach funkcjonuje instalacja spalająca biogaz uzyskiwany ze składowiska, produkująca rocznie 10 GWh energii elektrycznej, a w oczyszczalni Wschód – 12 GWh z biogazu pozyskanego w procesie fermentacji osadów ściekowych. Na terenie oczyszczalni funkcjonuje również spalarnia osadów ściekowych. Energia z nich jest wykorzystana na potrzeby własne, a nadmiar sprzedawany do sieci.

Trzecia grupa uwarunkowań jest najważniejsza, gdyż dotyczy potencjalnie negatywnego wpływu instalacji na zagospodarowanie terenu lub środowisko i przede wszystkim będzie brana pod uwagę w procesie wyznaczania obszarów dopuszczalnej lokalizacji. Technologie wykorzystujące odnawialne źródła charakteryzują się zróżnicowanym wpływem na otoczenie. Energetyka wiatrowa oddziałuje na krajobraz, należy się liczyć z generowaniem przez nią hałasu, z tzw. efektem migającego cienia, z emisją infradźwięków, wpływem na ptaki, niszczeniem naturalnych siedlisk, wibracjami oraz zakłócaniem komunikacji elektromagnetycznej. Lokalizacja wiatraków o wysokości powyżej 40 m, ze względu na oddziaływanie krajobrazowe, powinna być wykluczona na obszarze miasta z wyjątkiem fragmentu Błoni-Płoni, na wchód od rafinerii, gdzie wysokie instalacje petrochemiczne już stały się dominantą krajobrazową. Wiatraki o wysokości poniżej 40 m powinny być dopuszczone na terenach o użytkowaniu i przeznaczeniu portowo-przemysłowym. Przetwarzanie energii promieniowania słonecznego może się wiązać z wpływem na krajobraz oraz degradacją gleb w przypadku instalacji wolno stojących. Panele wykorzystujące energię promieniowania słonecznego natomiast mogą być bez ograniczeń krajobrazowych lokalizowane na dachach czy ścianach budynków albo wbudowywane w ekrany akustyczne. Panele lokalizowane na gruncie wymagają znacznych powierzchni, które w Gdańsku występują tylko na Żuławach, gdzie produkcja rolnicza jest silnie ograniczona i, zdaniem rolników, mało opłacalna. Oddziaływanie krajobrazowe paneli w terenach rolniczych jest podobne do oddziaływania szklarni.

Mając na uwadze wykorzystanie biomasy, nie można pominąć ich potencjalnie negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną, erozję gleby, jak również duże wykorzystanie gruntów oraz wody. Pozostały negatywny wpływ na środowisko spowodowany jest przede wszystkim stosowaniem nawozów, pestycydów oraz transportem. Instalacje na biogaz muszą być wyposażone w zbiorniki na gaz, często o znacznej wielkości i wysokości, co powoduje ich oddziaływanie krajobrazowe. Taki wpływ z pewnością nie ma znaczenia na terenach portowo-przemysłowo-składowych. Podobnie niektóre urządzenia wykorzystujące energię pochodzącą z ciepła ziemi, powietrza czy wody ze względu na swoje gabaryty mogą mieć oddziaływanie krajobrazowe. Przy umieszczaniu ich na dachu budynków mogą je optycznie podwyższyć, a wysokość budynku często jest regulowania w planach miejscowych. Lokalizowanie ich na gruncie w terenach mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych może stanowić zagrożenie dla estetyki osiedli, a z pewnością pogorszałoby estetykę przestrzeni publicznych.

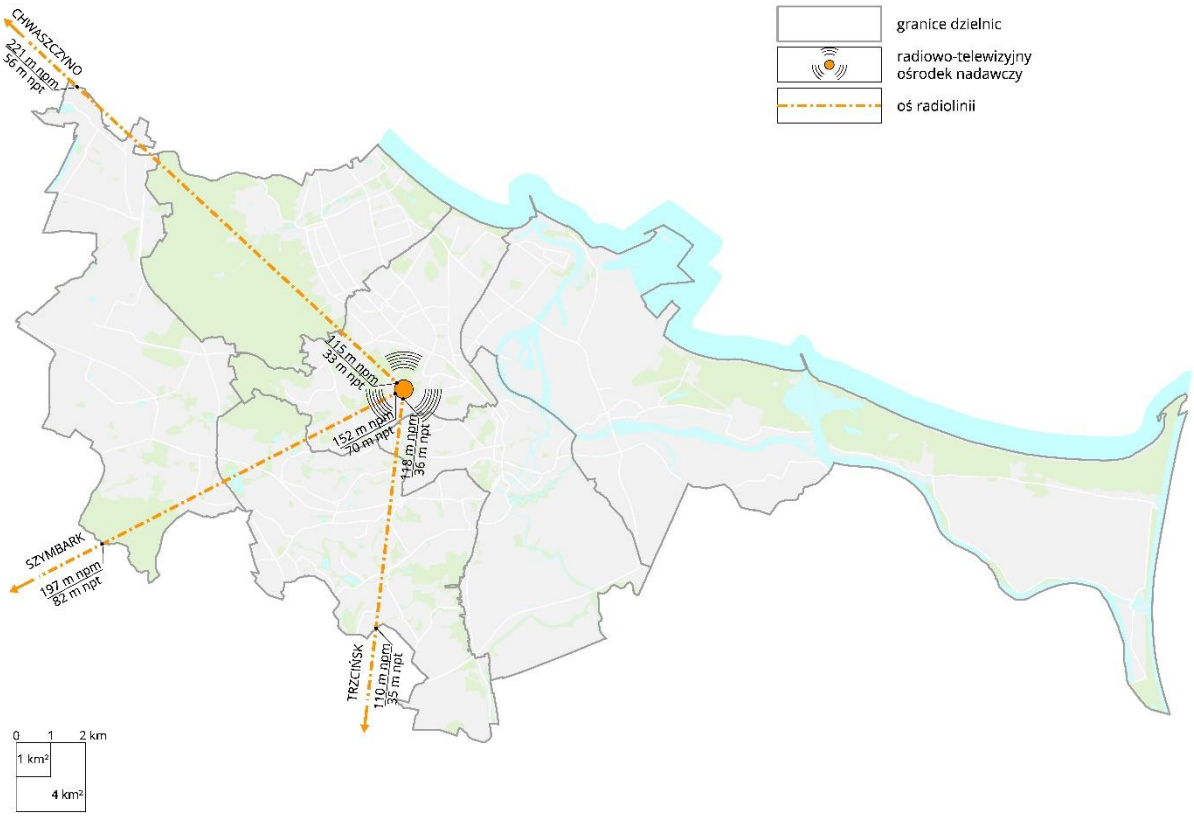
9.7. Telekomunikacja i teleinformatyka

W ostatnich latach nastąpił gwałtowny rozwój technologii telekomunikacyjnych i teleinformatycznych. Właściwie zatarły się różnice znaczeniowe tych dwóch terminów i powstał szeroki kanał transmisji cyfrowej przewodowej oraz bezprzewodowej zaspokajający potrzeby nie tylko w zakresie komunikacji, ale i biznesu, informacji, telewizji i innych. Dzięki nowym możliwościom pojawiają się nowe zachowania użytkowników. Popularność zdobywają portale społecznościowe, urządzenia mobilne czy przechowywanie danych w tzw. chmurze. Telefony komórkowe przekształciły się w przenośne komputery, których użytkownicy oczekują możliwości połączenia z internetem z każdego miejsca, w którym się znajdują. Trudno wyobrazić sobie współczesne przedsiębiorstwo bez swobodnego dostępu do sieci.

Obsługa tak dużych potrzeb wymaga infrastruktury zarówno kablowej, jak i bezprzewodowej, która na terenie miasta jest szczególnie dobrze rozbudowana. W Gdańsku znajduje się około 6000 km kablowych sieci teletechnicznych, a Urząd Kontroli Elektronicznej wydał w przybliżeniu 2100 pozwoleń radiowych na stacje bazowe w systemach GSM, UMTS, LTE, CDMA. Istnieją obszary, na których instaluje się sezonowo tymczasowe stacje bazowe, np. w pobliżu plaży czy też podczas imprez masowych.

Niezwykle popularne stały się tzw. hotspoty, czyli miejsca, w których możliwe jest bezprzewodowe połączenie z internetem z własnego urządzenia, np. tabletu, telefonu czy laptopa wyposażonego w Wi-Fi. W Gdańsku funkcjonuje około 100 bezpłatnych hotspotów dostępnych w przestrzeni miejskiej.

Niewątpliwie elementem infrastruktury bezprzewodowej telefonii komórkowej, który budzi duże kontrowersje, jest stacja bazowa. Pomimo tak ogromnej popularności bezprzewodowej telefonii komórkowej mieszkańcy terenów, na których projektowane są stacje bazowe, wciąż obawiają się o swoje zdrowie i wyrażają sprzeciw wobec takich inwestycji. Tymczasem badania wykonywane m.in. przez WHO nie potwierdzają szkodliwego oddziaływania stacji bazowych na zdrowie ludzi, co jest związane zarówno z niewielką mocą anten, jak i ich lokalizacją (dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych wynosi 0,1W/m^2). Rozwój inwestycji telekomunikacyjnych w znacznym stopniu przyspieszyła specjalna ustawa[172]. Zgodnie z nią, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego nie może ustanawiać zakazów lokalizowania stacji bazowych telefonii komórkowej, jeżeli taka inwestycja jest zgodna z przepisami odrębnymi. Jeśli zajdzie potrzeba postawienia stacji bazowej w obszarze obowiązującego planu miejscowego, w którym zapisano zakaz lokalizacji takich obiektów, to niezbędne jest dokonanie zmiany planu.

Ryc. 9.6 Połączenia radioliniowe z RTON Jaśkowa Kopa

Źródło: opracowanie własne

[172] Art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1537).

Można zauważyć proces polegający na miniaturyzacji stacji bazowych pod względem mocy oraz rozmiarów z jednoczesnym zagęszczeniem siatki lokalizacji. Zjawisko to ma podłoże w zmieniającej się technologii, a konsekwencje są pozytywne. Poza zwiększeniem przepustowości układu zmniejsza się liczba protestów społecznych, jakie zwykle towarzyszą budowie urządzeń telekomunikacyjnych o znacznych gabarytach w pobliżu zabudowy mieszkaniowej.

Stacje bazowe mogą być wykonane jako obiekty bezpośrednio na budynkach i obiektach (kominy, dachy, słupy oświetleniowe i słupy wysokiego napięcia) lub jako obiekty realizowane na konstrukcjach wsporczych (wieże, maszty). Z powodu ochrony krajobrazu czy zabytkowego charakteru miasta ustala się w planie nakaz realizacji stacji bazowych w sposób zamaskowany. Istnieją możliwości wykonania stacji bazowych, które wyglądają jak słupy, drzewa czy pomniki. Popularne jest lokalizowanie stacji bazowych na tych samych obiektach przez kilku operatorów.

Wiele terenów w Gdańsku wymaga zagęszczenia lokalizacji stacji bazowych dla poprawy systemu bezprzewodowego przesyłania danych (m.in.: Osowa, Oliwa Dolna, Wrzeszcz Dolny, Brętowo, Chełm, Zakoniczyn i Łostowice).

We Wrzeszczu jest Radiowo-Telewizyjny Ośrodek Nadawczy (RTON), który rozprowadza sygnał radiowy do stacji radiowo-telewizyjnych w kierunkach: Trzcińska, Szymbarka i Chwaszczyna. Dla tych trzech radiolinii konieczne jest zapewnienie wolnej od przeszkód strefy przepływu energii między anteną nadawczą i anteną odbiorczą. Pozostałe lokalne połączenia nie wymagają ochrony. W tabeli 9.2 przedstawiono istniejące linie radiowe przebiegające przez Gdańsk.

Tab. 9.2 Linie radiowe EmiTel przebiegające przez Gdańsk

Lp.	Stacja nadawcza	Stacja odbiorcza	Wymagany promień pasa ochronnego [m]
1.	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	Trzcińsk	30
	Trzcińsk	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	
2.	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	Gdańsk/Chwaszczyno	15
	Gdańsk/Chwaszczyno	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	
3.	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	Szymbark	30
	Szymbark	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	
4.	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	Gdańsk/ul. Heweliusza	10
	Gdańsk/ul. Heweliusza	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	
5.	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	Sopot/ul. Monte Casino (molo)	15
	Sopot/ul. Monte Casino (molo)	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	
6.	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	Gdańsk/ul. Grunwaldzka 18	10
	Gdańsk/ul. Grunwaldzka 18	Gdańsk/Jaśkowa Kopa	

Źródło: opracowanie własne

9.8. Cmentarze

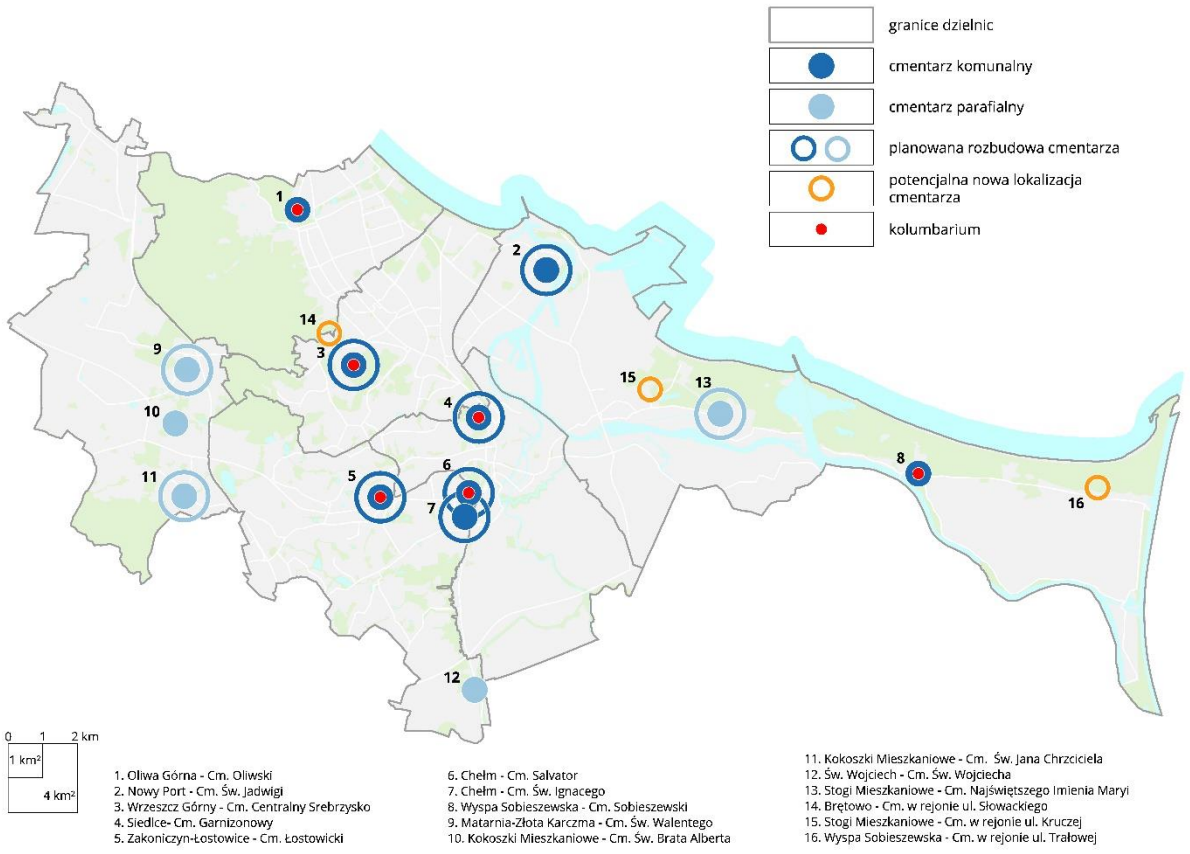
W 2015 roku w Gdańsku funkcjonowało dziewięć cmentarzy komunalnych o powierzchni 97,4 ha oraz pięć cmentarzy parafialnych o powierzchni 8,5 ha. Ich łączna powierzchnia to prawie 106 ha. W stosunku do 2006 roku powiększony został cmentarz Łostowicki (o ponad 3,5 ha). W porozumieniu z inwestorem prywatnym wybudowano kolumbaria zawierające łącznie 4,5 tys. nisz (każda na dwie urny) na sześciu cmentarzach komunalnych. Według stanu na koniec 2015 roku, w nowych kolumbariach 91% nisz było wolnych. Oprócz tego ten sam podmiot prywatny wybudował własne kolumbarium przy cmentarzu Srebrzysko, obecnie liczy ono 1,8 tys. nisz, które są wykupione niemal w 100%.

W Gdańsku od 2002 roku funkcjonuje krematorium. W 2015 roku pochówki urnowe stanowiły 38,5% (dla porównania w 2007 roku – 16,9%). Spośród 1,7 tys. pochówków urnowych w 2015 roku 70% stanowiły dochowania do istniejących grobów, tylko 7,1% pochówków urnowych odbyło się do kolumbarium.

Tab. 9.3 Cmentarze w Gdańsku, stan na 2015 r.

L.p.	Nazwa	Jednostka urbanistyczna	Adres	Powierzchnia w ha	Liczba nisz w kolumbariach
Gdańsk ogółem				*105,93*	*6316**
Cmentarze komunalne razem				*97,38*	*4524*
1.	Łostowicki	Zakoniczyn Łostowice	Łostowicka 35	50,15	2070
2.	Św. Franciszka		Kartuska 238	3,08	
3.	Centralny Srebrzysko	Wrzeszcz Górny	Srebrniki 2	28,03	944
4.	Oliwski	Oliwa Górna	Opacka 8	4,86	716
5.	Św. Jadwigi	Nowy Port	Góreckiego	1,59	
6.	Św. Ignacego	Chełm	Brzegi 48	2,03	
7.	Salvator		Cmentarna 2	0,65	92
8.	Sobieszewski	Wyspa Sobieszewska	Turystyczna 2	2,41	192
9.	Garnizonowy	Siedlce	Dąbrowskiego	4,58	510
Cmentarze parafialne razem				8,55	-
1.	Najświętszego Imienia Maryi	Stogi Mieszkaniowe	Kępna 11b**	1,50	0
2.	Św. Wojciecha	Św. Wojciech	Trakt św. Wojciecha 440**	4,50	0
3.	Św. Brata Alberta	Kokoszki Mieszkaniowe	Św. Brata Alberta 22**	1,48	0
4.	Św. Jana Chrzciciela		Goplańska 20**	0,19	0
5.	Św. Walentego	Matarnia Złota Karczma	Jesienna13**	0,88	0

Źródło: Zarząd Dróg i Zieleni w Gdańsku, parafie
*Razem z 1792 niszami prywatnego podmiotu na cmentarzu Srebrzysko
**adresy parafii

Ryc. 9.7 Cmentarze w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Wobec braku dużych dogodnych terenów na lokalizację nowego cmentarza koniecznością stało się wykorzystanie wszystkich możliwych działek na powiększenie istniejących cmentarzy. Na podstawie analizy programowo-przestrzennej[173] oszacowano potrzeby terenowe (wyliczone do 2037 roku) na miejsca pochówku dla gdańszczan na 12,6–19,0 ha. Zidentyfikowano tereny[174] o łącznej powierzchni 18,3 ha w wariancie pesymistycznym, 30,6 ha – w optymistycznym, na których są możliwości lokalizacji nowych miejsc pochówkowych. Miasto przystąpiło do opracowania sześciu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których jest 14,3 ha terenów do zagospodarowania na funkcję cmentarną (da to minimum 12,7–19,1 tys. nowych pojedynczych miejsc). Pozostałe tereny (7,6 ha) wskazywane w analizie mogą stanowić rezerwę na dalsze lata. W przeprowadzonej w 2017 roku aktualizacji analizy potrzeb na lata 2017–2045 maksimum niezbędnej powierzchni na miejsca pochówkowe wyliczono na 23,4 ha, natomiast powierzchnia możliwa do wykorzystania wynosi 24,4 ha, wliczając w to 2,5 ha wolnej powierzchni na cmentarzu Łostowickim. Tendencje chowania zmarłych (w tym rosnący udział kremacji, który w Gdańsku w 2016 roku przekroczył 43%), coraz wyższy udział pochówków urnowych w kolumbariach (1,9% – w 2010 roku, 7,1% – w 2015 i 12,8% – w 2016) oraz odnawianie miejsc grzebalnych pozwalają na założenie, że wyliczone potrzeby terenowe będą wystarczające do 2045 roku. Warunkiem będzie sukcesywne wykorzystywanie nowych terenów zagwarantowanych w planach miejscowych. Zarządca gdańskich cmentarzy komunalnych złożył już pięć wniosków do Bazy Priorytetów Inwestycyjnych o powiększenie cmentarzy. Są one zgodne z aktualną strategią miasta. Inwestycje powinny zostać rozpoczęte najpóźniej w 2018 roku. Realizacja planów pozwoli na utrzymanie, korzystnego z punktu widzenia mieszkańców, rozproszenia funkcji cmentarnej i rezygnację z dawnej rezerwacji w Złotej Karczmie. Możliwość sukcesywnego zagospodarowywania poszczególnych terenów pozwoli na rozłożenie kosztów w czasie. Niezależnie od powiększania istniejących nekropolii miasto w dalszym ciągu zachęca do powszechniejszego korzystania z kremacji, zarówno polityką cenową, jak i wspieraniem budowy kolumbariów.

[173] Analiza programowo-przestrzenna potrzeb terenowych na miejsca cmentarne dla mieszkańców Gdańska, BRG, Gdańsk czerwiec 2012.
[174] W analizie wyznaczono 9 terenów na powiększenie istniejących cmentarzy (w tym 6 – cmentarzy komunalnych) oraz 4 tereny na nowe niewielkie cmentarze (własności gminy i Skarbu Państwa).

10. Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta

10.1. Przestrzenie publiczne

Przestrzeń publiczną coraz częściej uznaje się za swoiste remedium na brak relacji międzyludzkich w zinformatyzowanym świecie komunikacji wirtualnej. Aspiracje jej użytkowników, jeszcze niedawno skoncentrowane na zaspokojeniu czysto utylitarnych potrzeb materialnych (handel, gastronomia, rzemiosło), rozwijają się i dotyczą także potrzeb związanych z tworzeniem i poznaniem. Zarówno wokół otwartych przestrzeni publicznych – w ich krawędziach – jak i w samych przestrzeniach coraz większe znaczenie mają obiekty i działania kulturalne. Performance, teatry uliczne, wystawy, instalacje i spektakle na placach oraz ulicach miasta są coraz częstsze w kalendarzach imprez kulturalnych i zdobywają coraz większe grono odbiorców. Dzięki dobrze funkcjonującej przestrzeni publicznej wzrasta poczucie więzi społecznej i obywatelskiej oraz jakość życia w mieście.

Przestrzenie publiczne Gdańska, czyli miejsca o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych, to wybrane ulice, ciągi piesze i rowerowe, plaże, parki, skwery, place, wody z frontami wodnymi i tereny rekreacyjne. W rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym terenów nie zalicza się do nich parkingów, cmentarzy, połaci lasów, chociaż na ogół są one publiczne w sensie własnościowym.

Na jakość przestrzeni publicznej mają wpływ nie tylko jej nawierzchnia, wyposażenie, oświetlenie, funkcje, które występują w jej granicach (ogródki gastronomiczne, stragany, wystawy, kiermasze, uliczni grajkowie itp.), ale także lokalizacja oraz rodzaj zabudowy i zagospodarowania jej sąsiedztwa. Przestrzenie publiczne są strukturą sieciową – liniowo-węzłową. Linie, a więc ciągi piesze, rowerowe, to odcinki pomiędzy węzłami, czyli miejscami zatrzymania się – placami, skwerami, parkami. Sąsiedztwo to elementy bezpośrednio graniczące z przestrzenią publiczną, które mogą być powodem jej użytkowania przez większą liczbę użytkowników, np. kino, przystanek tramwajowy, kościół, uczelnia. To właśnie sąsiedztwo przestrzeni publicznej często przesądza o jej atrakcyjności i randze; tworzy „krawędzie" wnętrz urbanistycznych, w których można się czuć komfortowo albo wręcz przeciwnie – być zagubionym we wnętrzu zbyt rozległym lub stłamszonym w przestrzeni zbyt ograniczonej.

Gdańskie przestrzenie publiczne można podzielić według rangi w zależności od spektrum ich użytkowników. Użytkownicy ci mają zróżnicowane potrzeby, co powinno być odzwierciedlone w sposobie kształtowania zarówno samych przestrzeni publicznych, jak i ich krawędzi. W ramach SUiKZP, ze względu na jego skalę, uwzględnia się przestrzenie publiczne najwyższych rang: metropolitalne i ogólnomiejskie oraz wybrane dzielnicowe (w lokalizacjach uzupełniających). Jednakże polityka przestrzenna miasta powinna stymulować stworzenie rozwijającego się systemu przestrzeni publicznych obejmującego wszystkie rangi, także osiedlowe.

Do przestrzeni publicznych Gdańska najwyższych rang zalicza się[175] przestrzenie zlokalizowane w trzech grupach:

a) **w Centralnym Paśmie Usługowym**, czyli paśmie miejskim obejmującym obszar wokół głównego ciągu transportowego od Oruni przez Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwę do granicy z Sopotem: przestrzenie miejskie zawarte w zworniku metropolitalnym Śródmieścia (por.: lit. c), al. Zwycięstwa od budynku Opery Bałtyckiej, al. Grunwaldzka od al. Zwycięstwa do ul. Kościuszki, plac Kołodziejskiego oraz łączące go z al. Grunwaldzką ulice: Klonowa, Dmowskiego, Lendziona, ul. Wajdeloty oraz rejony skrzyżowań al. Grunwaldzkiej z ulicami: Jaśkowa Dolina i Konopnickiej oraz Do Studzienki i Miszewskiego, fragment al. Grunwaldzkiej od ul. Majkowskiego do ul. Opackiej, ciąg ulic Opata Jacka Rybińskiego, Stary Rynek Oliwski z placem Inwalidów Wojennych, pętlą tramwajową, skwerem u zbiegu ul. Kaprów i Obrońców Westerplatte, ul. Poczty Gdańskiej i skwerem przed dworcem kolejowym w Oliwie, ul. Cystersów, ul. Nowickiego;
b) **w paśmie wodnym** obejmującym obszar w sąsiedztwie akwenów morskich i rzecznych w Pasie Nadmorskim Zachodnim, wzdłuż Martwej Wisły od Nowego Portu przez Śródmieście do Sobieszewa i wzdłuż Wisły

[175] Zgodnie ze Studium ogólnomiejskich przestrzeni publicznych, BRG, Gdańsk 2013.

Śmiałej: przestrzenie nadwodne zawarte w zworniku metropolitalnym Śródmieścia (lit. c), ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż Pasa Nadmorskiego Zachodniego od granic z Sopotem do ul. Południowej, deptak na przedłużeniu al. Jana Pawła II z molo, północny fragment ul. Piastowskiej, plac w parku zdrojowym w Jelitkowie;

c) **w historycznym centrum miasta, które można nazwać zwornikiem metropolitalnym** ze względu na znaczenie dla całej metropolii, znajdują się zarówno przestrzenie o charakterze miejskim, jak i przestrzenie waterfrontów; jest to obszar sąsiadujący z wodami Starej i Nowej Motławy oraz Opływu Motławy, zawierający większą część terenów Śródmieścia Historycznego (bez funkcjonujących terenów stoczniowych), w tym: ulice, place i skwery Głównego i we fragmentach Starego Miasta (ul. Długa z Długim Targiem, Targ Węglowy i Drzewny, ciąg ulic: Tkacka, Kołodziejska, Węglarska, Pańska, Podmłyńska, Rajska, Heweliusza, Długie Pobrzeże wraz z Targiem Rybnym i Rybackim Pobrzeżem), ul. Stolarska ze skwerem i placem przy kościołach św. Brygidy i św. Katarzyny, place w City Forum i przy Wielkim Młynie (skwer Heweliusza), Targi Sienny i Rakowy, plac Solidarności, ciąg ulic Wały Piastowskie i Wały Jagiellońskie, tereny fortyfikacji Góry Gradowej – Centrum Hewelianum, plac Zebrań Ludowych, ul. Łąkowa, Opływ Motławy z bastionami, ul. Długie Ogrody, Szafarnia, Stągiewna, Ołowianka, Podwale Staromiejskie z przyległymi skwerami, ul. Nowe Ogrody, plac Obrońców Poczty Polskiej.

Ponadto do przestrzeni publicznych najwyższej rangi zalicza się ogólnomiejskie parki i tereny zielone:

- parki: Oruński, Kuźniczki, Oliwski, Fortu Góry Gradowej, Westerplatte i przyległe do al. Zwycięstwa;
- zielone tereny rekreacyjne: Opływu Motławy, na fortyfikacjach Biskupiej Górki, ze stawami na Potoku Oliwskim, Doliny Radości;
- w Pasie Nadmorskim Zachodnim z plażami i parkami: Reagana, Zdrojowym w Jelitkowie i Brzeźnieńskim.

Poza tym występują lokalne przestrzenie publiczne, najliczniejsze i zlokalizowane najbliżej użytkowników, które stanowią istotny element systemu przestrzeni publicznych, przesądzający często o ocenie całego systemu przez mieszkańców. Powinny one eksponować elementy tożsamości lokalnej, zaspokajać potrzeby lokalnych społeczności i w największym stopniu odzwierciedlać ich aspiracje, a także stanowić integralny element centrów lokalnych, wzbogaconych ofertą usługową, w tym kulturalną oraz rekreacyjną. Kreując tego typu centra, należy wykorzystać istniejącą infrastrukturę społeczną w postaci szkół, przedszkoli, klubów osiedlowych itp., czyli miejsc możliwej integracji mieszkańców, dodatkowo wyposażonych często w terenowe urządzenia sportowo-rekreacyjne.

W ramach tworzenia systemu przestrzeni publicznych konieczne jest podtrzymanie lub kreowanie tożsamości każdego z takich lokalnych centrów, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia dziedzictwa historycznego[176].

10.2. System ośrodków usługowych

Elementy systemu usług

Dotychczasowe pojmowanie **ośrodka usługowego** zawierało się w stwierdzeniu, że jest to „[...] koncentracja obiektów usługowych, ośrodkotwórczych o podobnej częstotliwości korzystania, która decyduje o hierarchiczności ośrodka [...]"[177]. Takie zdefiniowanie ośrodka związane było przede wszystkim z olbrzymim deficytem usług, który był jednym z największych wyzwań w miastach. Pierwszorzędną potrzebą było zapewnienie odpowiedniego dostępu do towarów i usług, co zaowocowało rozwojem głównie powierzchni sprzedażowej i innych powierzchni usługowych w mieście.

Kolejnym etapem było podnoszenie jakości obiektów handlowych i poszerzanie ich oferty usługowej, a współcześnie obserwuje się dowartościowanie elementu, który wcześniej rozpatrywano osobno, tj. przestrzeni publicznej. Ośrodek usługowy nie jest bytem monolitycznym, konstytuowanym jedynie przez usługi. Ośrodek usługowy to centrum aktywności mieszkańców złożone z dwu nietożsamych, ale nierozerwalnych elementów – usług i przestrzeni publicznej.

[176] Por. Rekomendacje P, pkt 2 i 3.
[177] SUiKZP, Gdańsk 2007, s. 19.

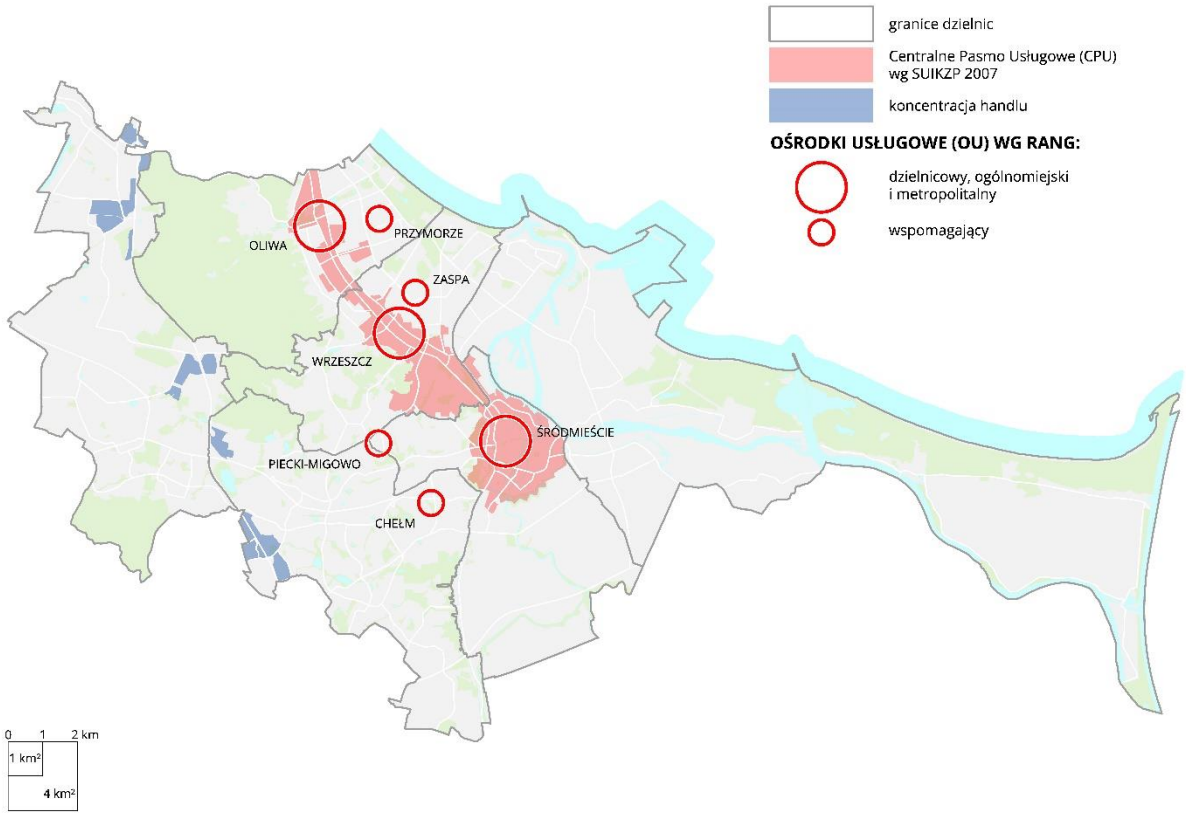
W mieście wskazano ośrodki o znaczeniu metropolitalnym i miejskim, dzielnicowym, wspomagającym ośrodek dzielnicowy oraz osiedlowym. O ile można mówić o znaczącym przyroście powierzchni usługowej w mieście, o tyle kwestia rozwoju sieci ośrodków usługowych kolejnych szczebli jest niejednoznaczna.

Ośrodkami o znaczeniu metropolitalnym, a w tym miejskim i dzielnicowym, są ośrodki w Śródmieściu, we Wrzeszczu i w Oliwie. Prócz tych lokalizacji w mieście nie występują inne ośrodki o znaczeniu dzielnicowym. Ich funkcję miały pełnić koncentracje handlowe przy obwodnicy, ale te, będąc jedynie izolowanymi od miasta skupiskami handlu bez wykształconej przestrzeni publicznej, nie spełniają wymogów ośrodka usługowego.

Ośrodki o znaczeniu wspomagającym to cztery lokalizacje: OU Morena (rejon ul. Rakoczego i Schuberta), OU Zaspa (rejon ul. Ciołkowskiego), OU Przymorze (rejon ul. Obrońców Wybrzeża) oraz OU Chełm (rejon ul. Cienistej i Cieszyńskiego).

Trzy ww. ośrodki o znaczeniu metropolitalnym łączą się, tworząc **Centralne Pasmo Usługowe** (CPU), największą koncentrację usług w Gdańsku, powstałą wzdłuż głównego ciągu transportowego. Jest to struktura mająca swoją kontynuację w Sopocie i Gdyni, wynikającą ze specyficznego usytuowania strefy funkcjonalnego śródmieścia Trójmiasta – między Zatoką Gdańską a krawędzią wysoczyzny. Powyższe uwarunkowania przyczyniły się do rozwoju najważniejszych funkcji usługowych w formie zwartej i ciągłej, linearnej struktury z wykształconymi ogniskami wzrostu.

Pasmo to skupia różnorodne obiekty usługowe, w tym dospołeczne (ośrodkotwórcze): handlowe, rzemieślnicze, gastronomiczne i kulturalne, a także ważne obiekty o swobodnej lokalizacji, takie jak uczelnie, obiekty edukacji, administracji, opieki zdrowotnej, biznesu, finansów, turystyki i kultu religijnego, oraz najbardziej znaczące i prestiżowe przestrzenie publiczne.

Ryc. 10.1 Ośrodki i pasma usługowe w Gdańsku w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne

Od 2007 roku w wyznaczonej strefie CPU widoczne były: wypełnianie struktury, intensywna modernizacja i restrukturyzacja obiektów. Nowo powstające obiekty to przede wszystkim budynki usługowe i mieszkaniowe, najczęściej zlokalizowane na restrukturyzowanych terenach poprzemysłowych i powojskowych. Jednocześnie postępuje wycofywanie się funkcji przemysłowej z tego obszaru. Najważniejsze realizacje wpływające na charakter pasma to rozwój strefy biznesu i rozbudowa kampusu uniwersyteckiego w Oliwie, rozwój intensywnej zabudowy mieszkaniowej i wielkopowierzchniowych obiektów handlowych we Wrzeszczu oraz budowa obiektów kultury i obsługi turystów w Śródmieściu. Rozwijana oferta usługowa wokół atrakcyjnych przestrzeni publicznych coraz częściej skłania mieszkańców i turystów do spędzania czasu wewnątrz miasta.

Kolejnym elementem systemu usług są **koncentracje handlu (KH)**[178], na które składają się liczne wielkopowierzchniowe obiekty handlowe wzdłuż Obwodnicy Trójmiasta, poza zidentyfikowanymi ośrodkami usługowymi i CPU. W 2015 roku liczyły one ponad 220 tys. m^2 powierzchni sprzedaży, co stanowiło połowę handlu wielkopowierzchniowego w całym mieście. Od 2006 roku nastąpił przyrost o ponad 70 tys. m^2 powierzchni sprzedaży w tym rejonie. Inwestycje handlowe wzdłuż Obwodnicy Trójmiasta koncentrują się na węzłach w Osowej, Matarni, Jasieniu i Szadółkach i tworzą strukturę pasmowo-węzłową.

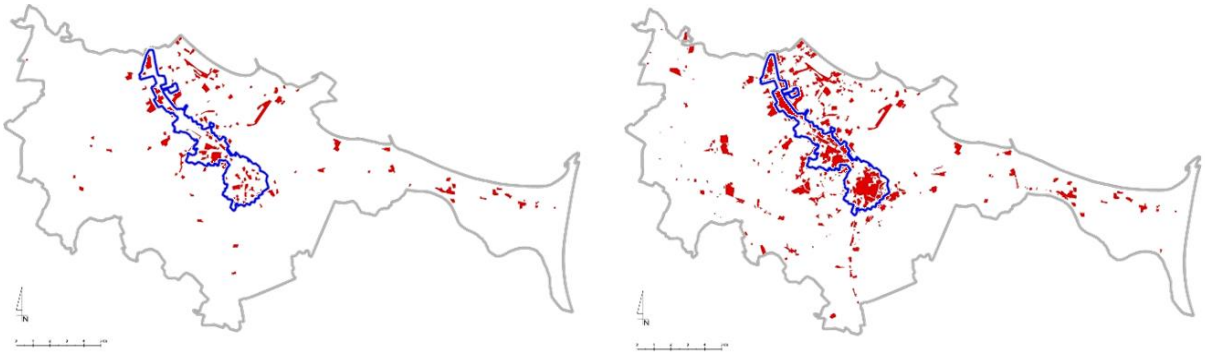
Koncentracje handlu charakteryzują się wysokim deficytem przestrzeni publicznej, terenochłonnością, monofunkcyjnością, odizolowaniem od struktur zurbanizowanych i miejskich przestrzeni publicznych oraz dostępnością wyłącznie kołową lub kolejową (PKM – Matarnia). Nie spełniają one cech ośrodka usługowego, ponieważ nie dysponują praktycznie żadnymi przestrzeniami publicznymi, a jedynie parkingami, i udział usług innych niż handel jest wciąż znikomy. Nie odpowiadają zatem definicji ośrodka dzielnicowego, ale stanowią tzw. ośrodki buforowe obsługujące ludność regionu, w tym przede wszystkim aglomeracji trójmiejskiej, obszaru metropolitalnego, a w dalszej kolejności także turystów spoza regionu, w tym z Obwodu Kaliningradzkiego.

Na skutek koncentracji handlu w WOH-ach nastąpiło obniżenie rangi wielu ośrodków lokalnych, w tym osiedlowych i ponadosiedlowych, a także zahamowanie rozwoju lokalnych przestrzeni publicznych na rzecz zamkniętych obiektów kubaturowych, stanowiących substytut takich przestrzeni.

Pozostałe ośrodki usługowe pełnią funkcję osiedlowych i ponadosiedlowych. Zostaną zinwentaryzowane i wskazane w odrębnym opracowaniu (2017 r.)[179]. Wszelkie wytyczne z SUiKZP odnoszące się do ośrodków usługowych będą dotyczyć także ośrodków lokalnych (osiedlowych) i ich sąsiedztw.

Struktura i rozmieszczenie usług

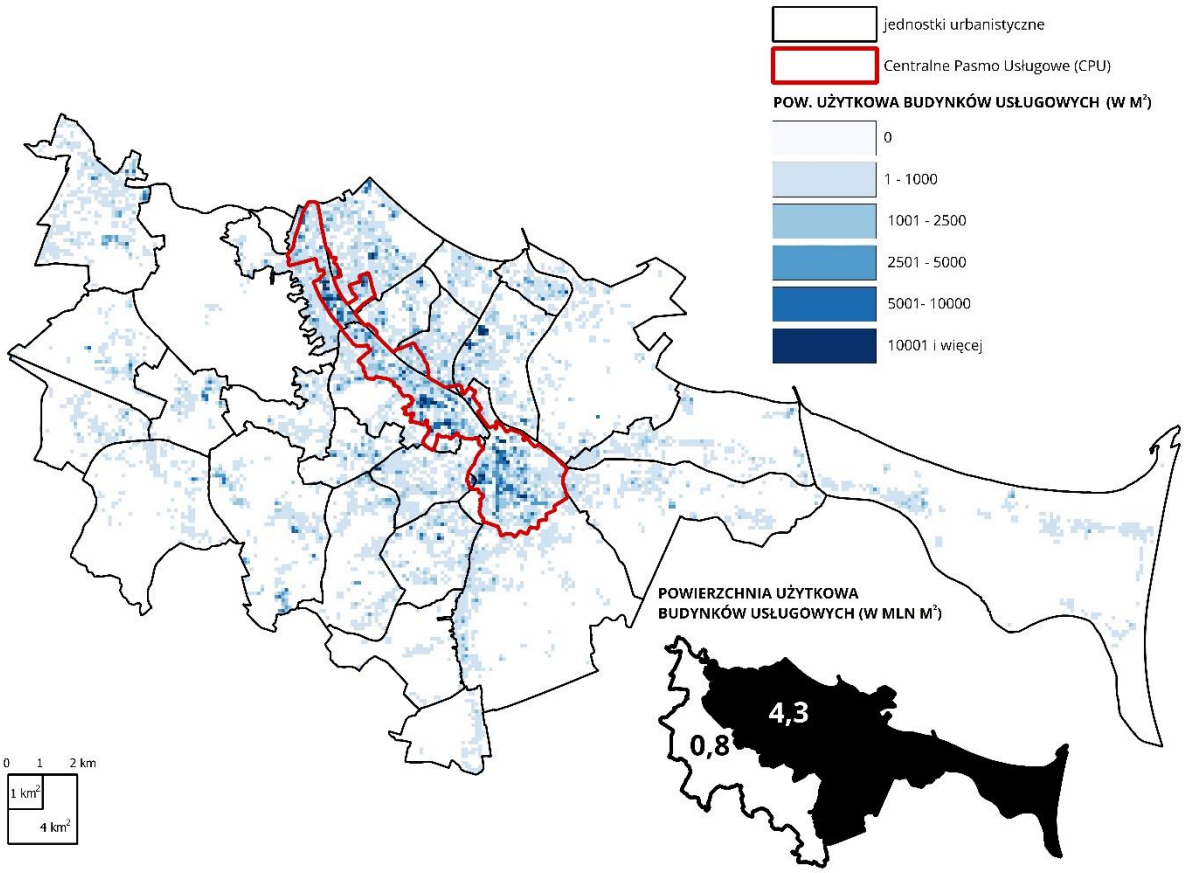
Rozwój usług w latach 2006–2015 charakteryzuje się przyrostem zainwestowanych terenów usługowych, przyrostem powierzchni użytkowej budynków usługowych oraz wyraźną poprawą standardu obiektów usługowych. W wymienionym okresie powstały prestiżowe obiekty kultury, handlu, sportu, biznesu, nauki itp.

Ryc. 10.2 Rozwój strefy usługowej w latach 2004–2014
Źródło: opracowanie własne

[178] W SUiKZP z 2007 r. koncentracje handlu nazywane były Zachodnim Pasmem Handlowo-Usługowym (ZPHU), którego ogniwa stanowić miały docelowo ośrodki usługowe o znaczeniu wspomagającym lub dzielnicowym.
[179] Gdańskie przestrzenie lokalne, BRG, w opracowaniu 2015–2017.

W 2015 roku Gdańsk dysponował ponad 5 mln m^2 powierzchni użytkowej w budynkach usługowych. W samym Centralnym Paśmie Usługowym zlokalizowane było aż 45% tej powierzchni. Biorąc pod uwagę wysoki udział usług także w budynkach mieszkalnych, szczególnie w parterach w strefie zabudowy śródmiejskiej, można szacować, że w CPU, który obejmuje 6% powierzchni miasta, znajduje się ponad połowa powierzchni usługowej miasta. Według bazy REGON w Gdańsku na koniec 2015 roku funkcjonowało około 53 tys. podmiotów gospodarczych sklasyfikowanych jako prowadzące działalność usługową. Niemal 96% z nich to podmioty małe zatrudniające od 1 do 9 pracowników (średnio poniżej 2). Ich rozkład w przestrzeni wykazuje najwyższe zagęszczenie prowadzonych działalności w CPU, z największym natężeniem w Śródmieściu i we Wrzeszczu. Oliwa za to skupia raczej duże pojedyncze podmioty, co wpływa na niższą wartość ww. wskaźnika.

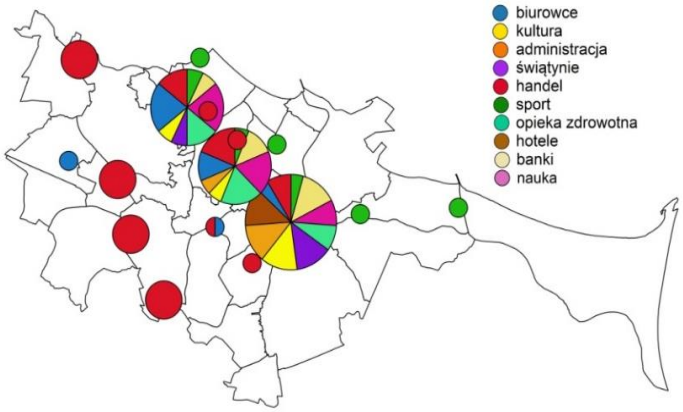

Ryc. 10.3 Powierzchnia użytkowa budynków usługowych w Gdańsku w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne BRG, ZPU.

Skupiska usług

Na podstawie analizy skupisk usług wyższych rang w Gdańsku[180] przedstawiono ich lokalizacje pod względem zróżnicowania branżowego oraz zasięgu oddziaływania. Wynikiem analizy jest wskaźnik punktujący skupiska usług pod względem dwóch cech: obecności wybranych branż oraz rangi danej branży (dzielnicowej i wspomagającej, miejskiej, metropolitalnej). Największym zróżnicowaniem branżowym obiektów usługowych o randze co najmniej wspomagającej dzielnicową charakteryzuje się CPU, a w nim trzy ogniska wzrostu: Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwa. CPU i wymienione ośrodki stanowią element tożsamości miasta: pasmowy układ strefy centralnej oraz policentryczność miasta. Każdy z tych ośrodków ma swoją specyfikę: Oliwa to tworząca się nowoczesna dzielnica biznesu i nauki obok obiektów Starej Oliwy; Wrzeszcz to struktura bardziej zróżnicowana, z rozwijaną tradycją handlową oraz dzielnicą wiedzy; Śródmieście to z kolei domena administracji, kultury oraz turystyki. Mimo swoich różnic i wyraźnych koncentracji zachowana jest ciągłość całego pasma cetralnego. Poza CPU usługi występują jako koncentracje zdecydowanie jednobranżowe, jak np. handlu, usług, sportu lub biznesu.

Ryc. 10.4 Skupiska usług według branż w ośrodkach usługowych, koncentracjach handlowch i innych lokalizacjach w 2015 r.

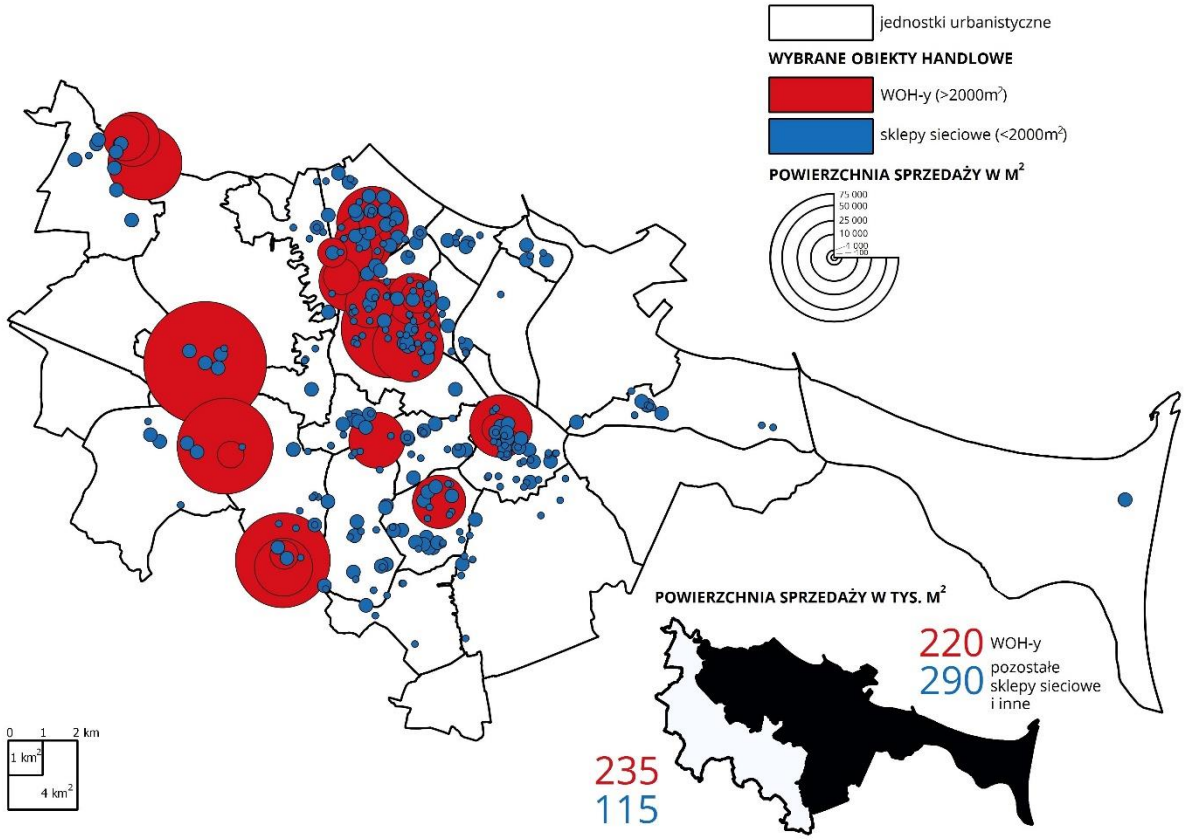
Usługi ośrodkotwórcze

Podstawowe usługi niezbędne do funkcjonowania ośrodka usługowego różnej rangi nazywamy ośrodkotwórczymi, które ze względu na swoją specyficzną relację do przestrzeni publicznej socjologowie nazywają dospołecznymi, tj. takimi, które „skłaniają ludzi do przebywania razem (skupiania się)"[181]. Są to usługi związane z podstawowymi potrzebami, czasem wolnym oraz uatrakcyjnianiem przebywania w przestrzeni publicznej. Zaliczamy do nich handel, gastronomię, rzemiosło, ale też kulturę.

W 2015 roku w Gdańsku istniało 1460 obiektów gastronomicznych[182]. Wśród tej grupy 1056 obiektów zarejestrowanych było jako restauracje i inne punkty gastronomiczne, 69 – jako ruchome placówki gastronomiczne, 92 – jako obiekty przygotowujące i dostarczające żywność dla odbiorców zewnętrznych (catering), 196 – jako obiekty zajmujące się przygotowaniem i podawaniem napojów, a 47 – jako obiekty zajmujące się pozostałą usługową działalnością gastronomiczną. Dzielnicami dostarczającymi najwięcej usług gastronomicznych są Wrzeszcz (429 obiektów) i Śródmieście (432), które łącznie gromadzą 60% obiektów tej branży. Najmniej tego typu usług zlokalizowanych jest w dzielnicy urbanistycznej Zachód (74). Aż 634 obiekty gastronomiczne znajdują się w CPU (43%). Łączną powierzchnię użytkową obiektów gastronomicznych szacuje się na 175 tys. m^2.

W Gdańsku w 2015 roku zarejestrowanych było 1911 obiektów usługowych o charakterze rzemieślniczym, w tym 54% to obiekty z branży fryzjersko-kosmetycznej, 25% – obiekty związane z naprawami i konserwacją artykułów użytku osobistego i domowego. Najwięcej obiektów tego typu znajduje się we Wrzeszczu (592), następnie w Oliwie (411), Śródmieściu (372) i w dzielnicy Południe (347), najmniej zaś – w Porcie (85). W CPU znalazło się 485 obiektów rzemieślniczych. Łączną powierzchnię użytkową obiektów rzemiosła szacuje się na 250 tys. m^2.

[180] *Analiza usług w Gdańsku*, M. Turzyński (red.), maszynopis, BRG, Gdańsk 2016.
[181] J. Łoboda, R. Kruzel, *Funkcjonowanie miasta nocą. Niektóre uwarunkowania przestrzenne i społeczno-gospodarcze Wrocławia*, [w:] *Duże i średnie miasta polskie w okresie transformacji, XXII Konwersatorium Wiedzy o Mieście*, I. Jażdżewska (red.), Wyd. UŁ, Łódź 2009 oraz M. Turzyński, *Atrakcyjności przestrzeni publicznych w zależności od rodzaju i ilości usług w ich krawędziach*, maszynopis, BRG, Gdańsk 2011, s. 4–5.
[182] Baza REGON.

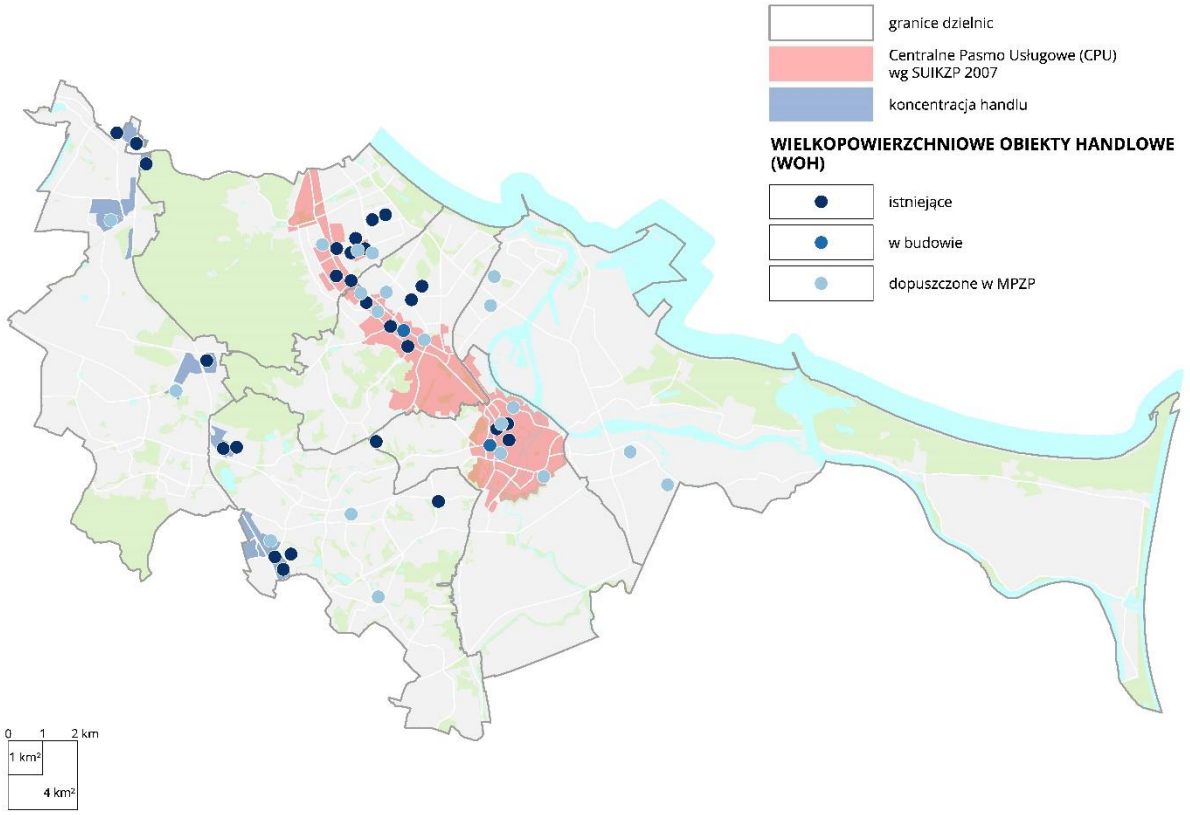
Ryc. 10.5 Powierzchnia handlowa w Gdańsku w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne

Główną gałęzią usług w ośrodku usługowym jest handel. W 2015 roku w Gdańsku funkcjonowało około 7 tys. sklepów detalicznych o pow. do 2000 m^2 oraz 27 wielkopowierzchniowych obiektów handlowych (WOH). Łączna powierzchnia sprzedaży w Gdańsku szacowana jest na około 860 tys. m^2, w tym w WOH-ach – 455 tys. m^2 (tj. ponad 50% ogółu). Nasycenie powierzchnią handlową w obiektach wielkopowierzchniowych dla całego Trójmiasta wyniosło około 680 m^2/1000 mieszkańców, co jest wynikiem nieco niższym od Wrocławia i Poznania, a wyższym od Warszawy, Łodzi i Krakowa.

Wielkości obiektów handlowych różnią się w zależności od poziomu wykształcenia struktury urbanistycznej. Na dolnym tarasie znajduje się ponad 70% powierzchni handlowej w sklepach małych i średnich oraz niespełna połowa powierzchni sprzedaży w WOH-ach. Górny taras zdominowany jest przez handel wielkopowierzchniowy, skupiony w zdecydowanej większości w koncentracjach handlu (KH), gdzie zlokalizowane są największe tego typu obiekty. Obsługują one w znacznym stopniu klienta przyjezdnego, spoza Gdańska.

W ramach dzielnic urbanistycznych największym nasyceniem handlu wielkopowierzchniowego charakteryzuje się dzielnica Zachód, gdzie na 1000 mieszkańców przypada niemal 4 tys. m^2 powierzchni sprzedaży, następnie Południe – 1,2 tys. m^2, najmniej – poniżej średniej dla całego Trójmiasta – Śródmieście – 0,55 tys. m^2.

Ryc. 10.6 Wielkopowierzchniowe obiekty handlowe w Gdańsku w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne

Do największych obiektów handlowych w mieście zaliczają się:

- Park Handlowy Matarnia, KH (69 tys. m^2 pow. sprzedaży),
- Galeria Bałtycka, w centrum Wrzeszcza, CPU (45 tys. m^2 pow. sprzedaży),
- Auchan i zespół WOH-ów specjalistycznych w dzielnicy urbanistycznej Południe, rejon ul. Szczęśliwej, KH (42 tys. m^2 pow. sprzedaży),
- Morski Park Handlowy, rejon ul. Przywidzkiej, KH (41 tys. m^2 pow. sprzedaży).

Pozostałe obiekty osiągają powierzchnie sprzedaży od 2 tys. m^2 do 25 tys. m^2.

Obiekty wielkopowierzchniowe różnią się między sobą formą, która zależy od lokalizacji i czasu powstania. WOH-y powstałe po 1990 roku to obiekty jednokondygnacyjne, terenochłonne. Takie obiekty są charakterystyczne przede wszystkim dla KH oraz rejonów poza CPU. WOH-y w formie tzw. galerii handlowych, czyli wielokondygnacyjnych domów towarowych, to domena CPU. Należą do nich m.in. City Forum, Galeria Madison w Śródmieściu, Galeria Bałtycka, CH Manhattan, Galeria Metropolia we Wrzeszczu, CH Oliwa i Alfa Centrum w Oliwie. Nowe realizacje to również obiekty tego typu, mające nie tylko funkcjonować jako element docelowy realizacji potrzeb konsumentów, ale także współtworzyć i wzbogacać ogólnomiejskie przestrzenie publiczne.

W 2016 roku w budowie znajdowało się Forum Gdańsk (≈ 20 tys. m^2 pow. sprzedażowej). Obowiązujące plany miejscowe (stan na koniec 2016 r.) dopuszczały lokalizację około 20 nowych WOH-ów o możliwej powierzchni ≈ 500 tys. m^2. Praktyka pokazuje jednak, że na niektórych terenach dopuszczających WOH-y powstają inne inwestycje lub dokonywane są zmiany planów miejscowych, co oznacza, że nie będą one wykorzystane pod budowę kolejnych obiektów handlowych.

10.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Ład przestrzenny w rozumieniu ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym to ukształtowanie przestrzeni tworzące harmonijną całość, spełniające uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Procesy rozwojowe Gdańska przyczyniły się do powstania zjawisk przestrzennych, z których część nie spełnia oczekiwań oraz wymagań społeczności miasta i nie może być zaliczona do kategorii harmonii i ładu. Niektóre z problemów są trwałe, strukturalne, inne są możliwe do rozwiązania – wymagają jedynie działań organizacyjnych, czasu i środków finansowych. Występują jednak i takie, których skuteczne rozwiązanie wymagałoby zmian obowiązujących przepisów prawnych. Dlatego przezwyciężenie tych problemów wymaga bardzo różnorodnego podejścia i zróżnicowanych kierunków oraz form działania.

Najistotniejsze aktualne problemy i zagrożenia ładu przestrzennego dotyczące całego obszaru miasta to:

- **zaległości w dostosowywaniu układu komunikacyjnego oraz systemów infrastruktury technicznej** i społecznej do rosnących potrzeb, co dotyczy szczególnie dzielnicy urbanistycznej Południe i elementów podstawowego układu drogowo-ulicznego w starych dzielnicach miasta;
- **niedostateczne urządzenie przestrzeni publicznych** poza najbardziej reprezentacyjnymi przestrzeniami w zabytkowych i nadmorskich rejonach miasta – niski standard i zły stan nawierzchni, chaotycznie rozmieszczone tymczasowe kioski i pawilony handlowo-usługowe o nieciekawej, przypadkowej, wzajemnie nieskoordynowanej formie, wykonane z tandetnych materiałów, zaśmiecenie reklamami, wszechobecność parkujących samochodów, niedostateczne uwzględnienie wymogów ruchu pieszego i rowerowego, wypieranie handlu z tradycyjnych ulic handlowych na rzecz obiektów wielkopowierzchniowych;
- zły stan techniczny i użytkowy znacznej części starszej zabudowy mieszkaniowej, najczęściej skorelowany z niekorzystnymi zjawiskami społecznymi;
- zaniedbanie i niski standard zagospodarowania większości terenów przydomowych w dawnych zasobach komunalnych jako skutek m.in. prowadzonej w ubiegłych latach błędnej polityki wydzielania działek do sprzedaży mieszkań po obrysach budynków mieszkalnych;
- **niedostatek wykształconych osiedlowych ośrodków usługowych w dzielnicach rozwojowych miasta**, spowodowany – być może – dalszym rozrastaniem się koncentracji handlowych wzdłuż Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta;
- nierównomierne i chaotyczne realizowanie zabudowy na nowych terenach, często w formie wyspowych enklaw, spowodowane brakiem narzędzi do etapowania urbanizacji (jedynym powodem uruchomienia nowych terenów budowlanych jest wola prywatnego właściciela terenu); jest to jednak etap przejściowy w rozwoju tych struktur, które stopniowo, ale stale się wypełniają;
- niedostateczne powierzchnie zieleni urządzonej i nasadzeń zieleni wysokiej w nowych osiedlach, ignorowanie powiązań ekologicznych i zachowanych naturalnych terenów zielonych, zbyt wysoka intensywność zabudowy w obszarach peryferyjnych miasta oraz chaos w lokalnym układzie transportowym wynikający z rezygnacji z ustalania w planach ulic dojazdowych i wewnętrznych, co z kolei wynika z obaw co do skutków finansowych uchwalenia planu;
- **rozległe niezagospodarowane tereny po likwidowanych funkcjach przemysłowych, wojskowych i kolejowych, tzw. brownfieldy**, stanowiące istotny potencjał rozwoju miasta do wewnątrz, aczkolwiek odnotowano też bardzo udane realizacje restrukturyzacyjne; tylko tereny pokolejowe tkwią w stagnacji;
- powolny proces przekształceń terenów trudnych do zaakceptowania we współczesnym mieście, zwłaszcza w atrakcyjnych lokalizacjach (duży potencjał inwestycyjny, możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury zarówno technicznej, jak i społecznej):
  - kolonie mieszkaniowe o niskim standardzie zabudowy i wyposażenia w infrastrukturę techniczną oraz strukturze urbanistycznej uniemożliwiającej prostą modernizację,
  - ogrody działkowe, w większości uwłaszczone, często z substandardową zabudową, samorzutnie wykorzystywaną na cele mieszkaniowe,

  - ekstensywna, przypadkowo rozproszona i z reguły szpecąca zabudowa uwłaszczonych garaży boksowych;
- liczne powojenne plomby w zespołach zabudowy zabytkowej, całkowicie niedostosowane do charakteru sąsiedztwa oraz zniekształcanie architektury przez przypadkowe dobudowy i przebudowy, a także szukanie za wszelką cenę indywidualizacji formy budynku, co w efekcie wprowadza wyraźną i trwałą dysharmonię;
- schematyczne lub amorficzne układy urbanistyczne i uniformizacja form architektonicznych współczesnych osiedli blokowych oraz pogarszający się stan techniczny niektórych blokowisk komunalnych;
- braki parkingowe starszych osiedli, praktycznie niemożliwe do usunięcia;
- zbyt bliskie położenie niektórych terenów mieszkaniowych względem portu i przemysłu, wpływające na jakość warunków zamieszkania w aspekcie środowiskowym, funkcjonalnym i społecznym;
- nadmierna penetracja lasów komunalnych i TPK, która doprowadziła do obniżenia ich walorów przyrodniczych. Pewną nadzieję na poprawę tego stanu daje opracowana koncepcja zrównoważonego zagospodarowania strefy buforowej lasów TPK, która wskazuje tereny rekreacyjno-sportowe w rejonach głównych wejść do lasu;
- częste przypadki zawłaszczania przez właścicieli nieruchomości sąsiadujących fragmentów terenów gminnych, niejednokrotnie przeznaczonych na cele komunikacyjne, nawet w sytuacjach uregulowanego stanu władania gruntami.

10.4. Przeznaczenie terenów według obowiązujących planów miejscowych

Obecnie obowiązujące plany, czyli uchwalane od stycznia 1995 roku, były sporządzane przede wszystkim w celach:

- podtrzymania rezerwacji terenów na cele publiczne przed wygaśnięciem planów miejscowych sporządzanych na podstawie ustawy z 1984 roku, w tym przede wszystkim rezerwy terenowe pod projektowane ulice, obiekty infrastruktury technicznej i społecznej,
- ustalenia zasad ochrony istotnych walorów przyrodniczych i kulturowych,
- określenia zasad zagospodarowania terenów dla nowych inwestycji produkcyjnych, usługowych, mieszkaniowych lub mieszanych oraz obszarów przewidzianych do zasadniczych przekształceń.

W kolejnych latach głównymi celami sporządzania planów miejscowych były:

- weryfikacja terenów przeznaczonych na cele społeczne (np. szkoły, przedszkola, cmentarze),
- uwzględnienie zmieniających się warunków ekonomicznych inwestowania,
- dostosowanie planów do zrealizowanych inwestycji drogowych, realizowanych w trybie ZRID,
- uwzględnienie nowych inwestycji strukturotwórczych, wcześniej nieprzewidzianych w dokumentach planistycznych miasta (np. PKM).

W znacznie mniejszym stopniu plany miejscowe były sporządzane dla terenów zagospodarowania, istniejącego i adaptowanego bez większych zmian, na których nie występują szczególne wartości wymagające ochrony, np. dla większości powojennych osiedli mieszkaniowych. Dlatego m.in. w obowiązujących planach przeznaczenie mieszkaniowe jest reprezentowane w mniejszym wymiarze ilościowym, niż to rzeczywiście określa polityka przestrzenna, oraz w nikłym stopniu występuje przeznaczenie na cele rolnicze.

W ostatnich latach nowe plany na ogół zmieniają jedynie te dotychczas obowiązujące i tylko w niewielkim stopniu dotyczą terenów, które dotąd nie były pokryte planem. Pokrycie planami na grudzień 2006 roku wynosiło 51,3% stosunku do powierzchni miasta w granicach administracyjnych i wzrosło do 63,8% w grudniu 2016 roku.

Śródmieście

Prawie cały obszar Śródmieścia Historycznego (około 95%) jest pokryty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które przeznaczają tereny na cele usługowe, mieszkaniowo-usługowe oraz komunikacyjne, w tym projektowane ulice układu podstawowego miasta stanowiące obwiednię Śródmieścia. Dotyczy to także licznych terenów poprzemysłowych, pokolejowych i powojskowych przekształcanych na tereny

o funkcji usługowej i usługowo-mieszkaniowej. Jedynie w północno-wschodnim rejonie dzielnicy, na części terenów postoczniowych i Polskim Haku, jest przewidziane zachowanie niewielkich enklaw o funkcji produkcyjno-usługowej. Tereny historycznych fortyfikacji miejskich (Góra Gradowa, Biskupia Górka, Opływ Motławy) zostały przeznaczone w planach miejscowych na urządzoną zieleń publiczną. Obszar Siedlec, praktycznie zdeterminowany istniejącą zabudową, jest w niewielkim stopniu pokryty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Dominuje tam przeznaczenie mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe. Łącznie 37% powierzchni dzielnicy urbanistycznej Śródmieście (z wyłączeniem żuławskich terenów rolniczych poza linią urbanizacji) jest objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Wrzeszcz

Pokrycie planami w dzielnicy Wrzeszcz wynosi 53%. W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na około 1/3 powierzchni dzielnicy urbanistycznej Wrzeszcz tereny przeznaczone są na cele mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe oraz na cele komunikacyjne, w tym projektowane ulice układu podstawowego miasta, a także pod różne formy zieleni (urządzona zieleń publiczna, zieleń ekologiczno-krajobrazowa oraz istniejące lasy, cmentarz i ogrody działkowe będące elementami OSTAB). Przeznaczenie usługowe i mieszane usługowo-mieszkaniowe dominuje zwłaszcza wzdłuż głównego ciągu transportowego Gdańska**,** a także na restrukturyzowanych terenach poprzemysłowych i powojskowych oraz w sąsiedztwie ważniejszych ulic. Przeznaczenie mieszane produkcyjno-usługowe nieuciążliwe występuje na niewielkich powierzchniach i prawie wyłącznie na stosunkowo wąskich pasach terenów narażonych na silne uciążliwości komunikacyjne. Z kolei dla terenów powojennych osiedli (np. rejon Zaspy i Piecek-Migowa) nie ma, w przeważającej części, obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Oliwa

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na 73% powierzchni dzielnicy urbanistycznej Oliwa (z wyłączeniem terenu lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego) większość terenów przeznaczonych jest na funkcje mieszkaniowo-usługowe, usługowe i komunikację, a także pod różne formy zieleni: zieleń urządzoną i zieleń krajobrazowo-ekologiczną. Znaczną część obszaru dzielnicy zajmują lasy wchodzące w skład TPK (w zasadzie niepokryte planami) oraz na terenie pasa nadmorskiego. Tereny o przeznaczeniu usługowym dominują w centralnej części dzielnicy, wzdłuż głównego ciągu transportowego Gdańska, a w pasie pomiędzy aleją Grunwaldzką a linią kolejową znajdują się także tereny o przeznaczeniu produkcyjno-usługowym. Usługi o charakterze rekreacyjno-turystycznym grupują się w pasie nadmorskim oraz na terenach sąsiadujących z lasami TPK. Obszar dzielnicy położony pomiędzy linią kolejową a pasem nadmorskim to rejon dużych osiedli mieszkaniowych (Przymorze, Żabianka i Osiedle Tysiąclecia), dla których w przeważającej części brak jest planów miejscowych.

Południe

Obowiązujące plany miejscowe obejmują 81% dzielnicy Południe. Strukturę funkcjonalną stanowią w przeważającej części tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową lub mieszkaniowo-usługową, o bardzo zróżnicowanej ofercie. Mieszkaniowy charakter dzielnicy wzbogacony jest o układ zaplanowanych ośrodków usługowych mających różną rangę, a także o strukturę przyrodniczo-rekreacyjną opartą na sieci potoków, objętą Ogólnomiejskim Systemem Terenów Aktywnych Biologicznie. W pasie wzdłuż Obwodnicy Trójmiasta są zaplanowane obszary koncentracji funkcji produkcyjno-usługowych.

Zachód

Plany miejscowe dotyczą 68% powierzchni dzielnicy Zachód (po odliczeniu Lasów Otomińskich). Zgodnie z istniejącymi uwarunkowaniami poszczególne rejony w jednostkach urbanistycznych uzyskały w planach znaczną specjalizację funkcjonalną. W Osowej są tereny mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe, a w Barniewicach-Owczarni (w tej samej jednostce urbanistycznej) – przemysłowe i usługowe. Klukowo-Rębiechowo oferuje obszary mieszkaniowe, usługowe i produkcyjne oraz obszary rozwojowe lotniska, Matarnia – głównie

przemysłowe, a Złota Karczma (w tej samej jednostce urbanistycznej) – usługowe i mieszkaniowe. W Kokoszkach Przemysłowych przeważają tereny o funkcjach przemysłowych, w Kokoszkach Mieszkaniowych zaś – o funkcjach mieszkaniowych i usługowych (wyjątek stanowi obszar Parku Przemysłowo-Technologicznego Maszynowa, w ramach którego rozwijają się funkcje produkcyjne i logistyczne).

Port

W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na 84% powierzchni dzielnicy Port zdecydowanie dominuje produkcyjno-usługowa funkcja terenów. Duże tereny przeznacza się pod komunikację drogową i kolejową oraz obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, służące zarówno obsłudze miasta, jak i obsłudze struktur produkcyjno-usługowych. Przeznaczenia dla ww. funkcji występują przede wszystkim wzdłuż Martwej Wisły z wyraźną koncentracją po obu jej brzegach w ujściowym odcinku, gdzie znaczną jego część zajmuje port morski.

We wschodniej części wyspy Stogi (poza granicami portu morskiego) oraz na Wyspie Sobieszewskiej większość obszaru zajmują tereny o ekstensywnych formach zagospodarowania i dużym udziale powierzchni biologicznie czynnej: lasy nadmorskie, plaże, wydmy i inne formy zieleni nieurządzonej, a także ogrody działkowe. Dopełnieniem są enklawy terenów rolniczych w południowej części Wyspy Sobieszewskiej oraz w rejonie Rudnik i Błoni. Tereny mające pełnić funkcje: mieszkaniową, mieszkaniowo-usługową i usługową zajmują w stosunku do ww. niewielkie powierzchnie i obejmują przede wszystkim istniejące osiedla.

10.5. Struktura własności gruntów

Struktura własności gruntów ma ogromne znaczenie dla gospodarki przestrzennej miasta. Grunty prywatne, w tym grunty gminne i Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym, a także współwłasności i współużytkowanie wieczyste, są istotnym ograniczeniem prawnym i ekonomicznym dla polityki miasta w zakresie lokalizacji inwestycji publicznych oraz wprowadzania ograniczeń wynikających z interesu publicznego.

Wyróżniono 16 agregatów (kategorii) uwzględniających nie tylko podmiot własności (użytkowania wieczystego), ale również wybrane sposoby użytkowania nieruchomości, które często są ze sobą ściśle związane (np. grunty lasów państwowych), mają istotne znaczenie dla prowadzenia polityki sektorowej (np. wody śródlądowe kluczowe dla odprowadzenia wód deszczowych i ochrony przeciwpowodziowej) lub stwarzają charakterystyczne problemy w gospodarce przestrzennej miasta (np. grunty spółdzielni mieszkaniowych). Podstawą sporządzenia struktury własności są mapy ewidencyjne ze wszystkimi konsekwencjami tego rodzaju źródła: zróżnicowana aktualność, specyficzna kwalifikacja użytkowania (np. wyodrębnienie rowów melioracyjnych szczegółowych, które w strukturze użytkowania zalicza się do użytków rolnych), sprzeczności ze stanem faktycznym, błędy i niedokładności, różnica w powierzchni miasta względem danych statystycznych wynikająca z nieuwzględnienia obrębu 144 (Port Północny). Okoliczności te powodują, że struktura własności jest trudna do porównania z rzeczywistym użytkowaniem gruntów. Tabela 10.1 przedstawia strukturę własności ze względu na skutki prawne i ekonomiczne w planowaniu przestrzennym według 6 dzielnic urbanistycznych.

Struktura własności w mieście charakteryzuje się około 21% udziałem gruntów gminnych miasta Gdańska (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym), w 2005 roku było to 20%, 28% udziałem gruntów Skarbu Państwa (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym), spadek w stosunku do 2005 roku o 12 p.p., oraz 50% udziałem gruntów prywatnych (łącznie z gruntami w użytkowaniu wieczystym, współwłasnościami i współużytkowaniem wieczystym), w 2005 roku wzrost o 10 p.p. Zmiany w strukturze własności, które zaszły od 2005 roku, pokazują intensywny proces zbywania gruntów publicznych na rzecz inwestorów prywatnych, przy czym – w przypadku gruntów komunalnych – proces ten jest równoważony przejmowaniem przez miasto gruntów prywatnych na cele inwestycji publicznych. Marginalny jest udział gruntów innych jednostek samorządu terytorialnego (0,7%). Analizując strukturę własnościowo-użytkową, można zidentyfikować następujące jej cechy:

- największym pojedynczym gestorem gruntów w mieście są Lasy Państwowe (13,3%),
- wody śródlądowe (ujawnione na mapach ewidencyjnych) zajmują łącznie 3,8% powierzchni miasta i są to grunty gminne, Skarbu Państwa i prywatne,

- charakterystyczna dla miasta Gdańska jest obecność morskich wód wewnętrznych i plaż morskich, które obejmują 3,1% powierzchni miasta i w całości należą do Skarbu Państwa,
- drogi publiczne zajmują łącznie 7,3% powierzchni miasta: 3,7% gruntów komunalnych i 3,6% gruntów Skarbu Państwa,
- stosunkowo niewielkie są udziały powierzchni innych charakterystycznych grup władających: ogrody działkowe – 3,4%, spółdzielnie mieszkaniowe – 2,8%, Kościoły i związki wyznaniowe – 0,5%, lasy komunalne – 3,9%,
- około 56% powierzchni miasta (spadek w stosunku do 2005 r. o 4 p.p.) jest objętych formami władania, które wywołują skutki ekonomiczne lub prawne w wypadku ograniczenia własności.

Tab. 10.1 Struktura własności gruntów na terenie miasta Gdańska

Właściciel	Faktyczny sposób korzystania z gruntów	GDAŃSK		ŚRÓDMIEŚCIE		WRZESZCZ		OLIWA		POŁUDNIE		ZACHÓD		PORT	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
	ogółem	26581	100	3331,9	100	2649,7	100	3453,1	100	3936,5	100	4424,8	100	8784,7	100
Miasto Gdańsk	drogi	990,6	3,7	189,1	5,7	186,5	7	83,2	2,4	198,5	5	169,8	3,8	163,5	1,9
	lasy	1025,8	3,9	13	0,4	223,9	8,5	291,5	8,4	30,2	0,8	4,5	0,1	462,7	5,3
	wody śródlądowe (wraz z rowami)	127	0,5	22,5	0,7	7,1	0,3	9,4	0,3	25,6	0,7	10,1	0,2	52,3	0,6
	tereny o innym przeznaczeniu	3359,9	12,6	503,9	15	575,6	21,7	367	10,6	875,6	22,2	347,6	7,9	690,2	7,9
ogółem		5503,3	20,7	728,5	21,8	993,1	37,5	751,1	21,7	1129,9	28,7	532	12	1368,7	15,6
inne podmioty samorządowe	-	177,9	0,7	10	0,3	78,5	3	26,8	0,8	18,1	0,5	32,4	0,7	12,1	0,1
Skarb Państwa	drogi i parkingi	951,3	3,6	212,7	6,4	124,6	4,7	93,1	2,7	170,5	4,3	116,2	2,6	234,2	2,7
	lasy (Państwowe Gospodarstwo Leśne, Lasy Państwowe)	3532,6	13,3	0	0	179,5	6,8	1778,6	51,5	141,3	3,6	557,4	12,6	875,8	10
	wody śródlądowe (wraz z rowami)	691,9	2,6	99	3	2	0,1	13,6	0,4	42,3	1,1	4,7	0,1	530,3	6
	wody morskie wewnętrzne	708,7	2,7	21,6	0,6	0	0	0	0	0	0	0	0	687,1	7,8
	plaże	116,8	0,4	0	0	6,3	0,2	7,3	0,2	0	0	0	0	103,2	1,2
	inne tereny	1527,5	5,7	312,9	9,4	48,6	1,8	59	1,7	173,7	4,4	144,2	3,3	789,1	9
ogółem		7528,8	28,3	646,2	19,5	361	13,6	1951,6	56,5	527,8	13,4	822,5	18,6	3219,7	36,7
własność prywatna	spółdzielcze budownictwo mieszkaniowe (użytkowanie wieczyste spółdzielni mieszkaniowych łącznie ze spółdzielczym prawem własności do lokalu)	735,9	2,8	51,8	1,6	247,5	9,3	201,8	5,8	208,7	5,3	12,3	0,4	13,8	0,2
	Kościoły i związki wyznaniowe	124,4	0,5	13	0,4	16,4	0,6	9,6	0,3	24,1	0,6	9,4	0,2	51,9	0,6
	stałe ogrody działkowe (w użytkowaniu wieczystym i nadane decyzją)	917	3,4	130,8	3,9	100,7	3,8	57,2	1,7	190,9	4,8	247,4	5,6	190	2,2
	wody śródlądowe (wraz z rowami)	177,2	0,7	71	2,1	1	0	3,7	0,1	6,3	0,2	39,1	0,8	56,1	0,6
	pozostałe tereny prywatne (współwłasności i w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych i prawnych, w tym wspólnoty mieszkaniowe, bez Kościołów i związków wyznaniowych)	11416	42,9	1680,6	50,4	851,5	32,2	451,3	13,1	1830,7	46,5	2729,7	61,7	3872,4	44,1
ogółem		13371	50,3	1947,2	58,4	1217,1	45,9	723,6	21	2260,7	57,4	3037,9	68,7	4184,2	47,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Geodezji Urzędu Miejskiego w Gdańsku

Śródmieście

W dzielnicy urbanistycznej Śródmieście znaczące zróżnicowanie funkcjonalno-przestrzenne poszczególnych rejonów ma swoje odzwierciedlenie w specyfice władania. Dominują grunty będące własnością oraz w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych i prawnych, które stanowią 58% całego obszaru dzielnicy. W obrębie jednostki urbanistycznej Śródmieście Historyczne – o zabudowie kamienicowej – są to w większości działki wydzielone po obrysie budynków, gdzie wnętrza kwartałów pozostają we władaniu gminy. W pozostałych jednostkach grunty należące do osób fizycznych i prawnych i przez nie użytkowane są zlokalizowane w zabudowie jednorodzinnej Siedlec i Suchanina oraz na rolniczych terenach żuławskich.

Grunty stanowiące własność miasta Gdańska (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym) obejmują 22% (w tym grunty pod drogami – 6% powierzchni dzielnicy). Struktura władania nie zmieniła się istotnie w porównaniu ze stanem z 2005 roku.

Wrzeszcz

W tej dzielnicy przeważają grunty stanowiące własność miasta Gdańska (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym), które obejmują 38% powierzchni dzielnicy, w tym 9% to lasy komunalne, 7% – drogi. Znaczny udział mają tu grunty będące pozostałością po dawnej własności komunalnej zabudowy mieszkaniowej w sytuacji, gdy – w związku ze sprzedażą mieszkań – działka budynku została wydzielona po obrysie i znajduje się w użytkowaniu wieczystym wspólnoty mieszkaniowej, teren otaczający zaś pozostał własnością miasta. Grunty Skarbu Państwa (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym) to 14% obszaru dzielnicy, głównie tereny lasów (7%) oraz dróg i parkingów (prawie 5%).

Kolejną co do wielkości formą władania jest użytkowanie wieczyste. Taka forma występuje głównie na obszarze dużych spółdzielni mieszkaniowych (ponad 9%) oraz mniejszych osiedli zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej. W użytkowaniu wieczystym pozostają również obszary ośrodków nauki (politechnika, uniwersytety), tereny kolejowe oraz ogrody działkowe.

Najistotniejszą zmianą w dzielnicy pod względem władania nieruchomościami w porównaniu ze stanem z 2005 roku jest przejmowanie gruntów gminnych i Skarbu Państwa przez osoby fizyczne i prawne (poza terenami spółdzielni mieszkaniowych i ogrodów działkowych, co do których nie odnotowuje się zasadniczych zmian).

Oliwa

Prawie 52% powierzchni dzielnicy obejmują lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego będące własnością Skarbu Państwa. Główni właściciele pozostałego obszaru (obszaru zainwestowania miejskiego) to:

- miasto Gdańsk − prawie 22% − właściciel większości terenów Pasa Nadmorskiego, Doliny Radości, parku Oliwskiego, cmentarza Oliwskiego, lasów na wzgórzu Pachołek i rozproszonych terenów usług podstawowych (szkoły, przedszkola);
- Skarb Państwa − 5% − właściciel głównie dróg i parkingów, Szpitala Marynarki Wojennej oraz pasa technicznego brzegu morskiego;
- użytkownicy wieczyści gruntów Skarbu Państwa − niecałe 3% − dotyczy to terenów zajętych m.in. przez TVP, komercyjne firmy usługowe i deweloperów, a także PKP;
- spółdzielnie mieszkaniowe − prawie 6% − mają w użytkowaniu wieczystym grunty gminne w granicach wielkich osiedli: Przymorze Duże i Małe, Żabianka, os. Wejhera w Oliwie Dolnej oraz osiedla VII Dwór, Czyżewskiego, Bitwy Oliwskiej, Dickmana, przy czym na Przymorzu użytkowanie dotyczy gruntów poza wydzielonymi po obrysie budynkami;
- pozostali właściciele prywatni − około 12%.

Struktura władania nie zmieniła się istotnie w porównaniu ze stanem z 2005 roku.

Południe

Ponad 57% powierzchni dzielnicy stanowi własność prywatna (łącznie z gruntami w użytkowaniu wieczystym) o dużym stopniu rozdrobnienia, w tym około 25% (wzrost w stosunku do 2005 r. o 5 p.p.) gruntów deweloperów i mniejszych spółdzielni mieszkaniowych oraz prawie 5% ogrodów działkowych. Znaczna część tych terenów to grunty porolnicze po dawnych PGR-ach – obecnie tereny rozwojowe dla funkcji mieszkaniowo-usługowej i innych funkcji miejskich. Większość z nich została nabyta przez deweloperów i jest poddawana intensywnym procesom realizacyjnym. Ponad 5% terenów w północno-wschodniej części dzielnicy pozostaje w użytkowaniu wieczystym dużych spółdzielni mieszkaniowych (Chełm, Orunia Górna, Południe, Ujeścisko, Szadółki, Zakoniczyn).

Pozostała część dzielnicy obejmuje:

- grunty gminne (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym) − 29% − głównie obszary obiektów oświaty, zbiorników retencyjnych, istniejących i rozbudowywanych cmentarzy, parków, motocrossu, ulic oraz nieużytków; w centralnej części dzielnicy wolny od zabudowy pozostał spory obszar porolny stanowiący rezerwę pod projektowane centrum dzielnicowe oraz na południe od ulicy Świętokrzyskiej – obszar nieużytków przy granicy z gminą Kolbudy;
- grunty Skarbu Państwa (bez gruntów w użytkowaniu wieczystym) – 13% – głównie tereny dróg krajowych, ważniejszych potoków i lasów.

Najistotniejszą zmianą w dzielnicy pod względem władania nieruchomościami w porównaniu ze stanem z 2005 roku jest dynamiczny wzrost powierzchni gruntów prywatnych, zajmowanych przez inwestycje deweloperskie.

Zachód

W dzielnicy Zachód 69% powierzchni (znaczny wzrost w stosunku do 2005 r.) stanowią grunty będące własnością i w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych prawnych, w tym 10% (wzrost w stosunku do 2005 r. o 4 p.p.) we władaniu Portu Lotniczego Gdańsk i dużych firm zlokalizowanych w pobliżu Obwodnicy Trójmiasta (hipermarkety, Rënk, Selgros, Centrum Matarnia, Agencja Nieruchomości Rolnych i Mostostal) oraz grunty Gdańskiej Agencji Rozwoju Gospodarczego obejmujące Park Przemysłowo-Technologiczny Maszynowa. Około 19% gruntów jest własnością Skarbu Państwa. Są to głównie lasy, tereny kolejowe i drogi.

Struktura własności pozostałych gruntów kształtuje się w następująco:

- grunty należące do miasta Gdańska – 12% (wzrost w stosunku do 2005 r. o 5 p.p.) – głównie grunty pod drogami, tereny rozproszonych usług podstawowych (szkół, przedszkoli) i działki położone w zachodniej części Kokoszek Mieszkaniowych na południe od ul. Kartuskiej;
- stałe ogrody działkowe – 6%

Istotną zmianą w stosunku do 2005 roku jest znaczny wzrost udziału gruntów prywatnych, część z nich została przejęta wskutek procesów reprywatyzacyjnych (rozległe obszary w Barniewicach oraz mniejsze w Złotej Karczmie i Kokoszkach Mieszkaniowych). Z kolei na rzecz miasta pozyskano sporo rezerw terenowych pod inwestycje komunalne, zwłaszcza pod projektowany układ uliczny ujęty wcześniej w planach miejscowych.

Port

Prawie 37% powierzchni dzielnicy to grunty Skarbu Państwa: morskie wody wewnętrzne i inne wody powierzchniowe, plaże i wydmy, lasy, drogi, a także grunty administrowane przez zarząd portu. Własność prywatna (łącznie z użytkowaniem wieczystym) to przede wszystkim nieruchomości mieszkaniowo-usługowe położone wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, ogrody działkowe oraz tereny upraw polowych (łącznie 48%). Gdańsk posiada tereny pozostałych dróg publicznych, oczyszczalni ścieków „Wschód", lasów komunalnych oraz tereny przeważnie niezainwestowane, położone w sąsiedztwie portów, a także różnej wielkości enklawy w osiedlach mieszkaniowych: Nowy Port, Letnica, Stogi, Krakowiec, Górki Zachodnie (łącznie 16%).

Zauważalną zmianą w odniesieniu do 2005 roku jest zwiększenie udziału gruntów prywatnych spowodowane prywatyzacją podmiotów gospodarczych lub sprzedażą czy przekazaniem (GARG Sp. z o.o.) gruntów na rzecz podmiotów prywatnych (zmiany własnościowe nastąpiły głównie w kategoriach „tereny gminne o innym przeznaczeniu" i „inne tereny Skarbu Państwa" na rzecz „pozostałych terenów prywatnych").

***

Istniejąca struktura własnościowa jest źródłem wielu problemów gospodarki przestrzennej miasta, przede wszystkim tej dotyczącej dzielnic już zainwestowanych:

- tereny kolejowe będące własnością Skarbu Państwa w zarządzie PKP, zamknięte ze względu na wymogi obronności kraju, podlegają powolnym przekształceniom ze względu na bierność władającego oraz mechanizmy podatkowe. Sytuację w tym zakresie poprawiło (przynajmniej teoretycznie) włączenie terenów kolejowych w kompetencje planów miejscowych;
- tereny ogrodów działkowych przeznaczone pod zabudowę są konsekwentnie bronione przez administracje stowarzyszeń ogrodów działkowych przed zmianą sposobu użytkowania, nawet gdy doszło do faktycznego opuszczenia tych ogrodów przez działkowiczów;
- uwłaszczone z mocy ustawy garaże boksowe w Śródmieściu Historycznym i innych jednostkach urbanistycznych blokują najbardziej atrakcyjne tereny inwestycyjne. Proces wykupu tych garaży i połączenia działek, który (z wyjątkiem inwestycji celu publicznego) może być prowadzony w trybie cywilnoprawnym, jest tak uciążliwy, ryzykowny i kosztowny, że zniechęca to inwestorów, a nieuporządkowane tereny miejskie na trwałe zniekształcają ład przestrzenny. W dodatku wydzielenie garaży po obrysie umożliwia ich właścicielom korzystanie z przynależnego gruntu bez ponoszenia za niego opłat;
- komunalna własność terenów przydomowych wokół budynków mieszkalnych wspólnot mieszkaniowych na działkach wydzielonych po obrysach budynków zmniejsza wartość tych budynków i nie sprzyja poprawnemu zagospodarowaniu działek przynależnych (zjawisko najczęściej występuje w Śródmieściu Historycznym, Wrzeszczu i Oliwie). W ostatnich latach miasto poczyniło starania zmierzające do sprzedaży gruntów przynależnych wspólnotom mieszkaniowym, jednak jest to proces długotrwały. Przejmowanie zawsze odbywa się w drodze wykupu za 2% wartości gruntu. Nie praktykuje się oddawania gruntów w użytkowanie wieczyste, zdarzają się natomiast przypadki dzierżawy gruntu przynależnego od miasta. Proces przebiega sprawniej wtedy, gdy tylko jedna wspólnota użytkuje dany grunt przynależny. Jednak zdecydowana większość wspólnot nadal korzysta z gruntu przynależnego bez ponoszenia za niego opłat;
- użytkowanie wieczyste spółdzielni mieszkaniowych gruntów wielu ważnych ulic o znaczeniu ogólnomiejskim utrudnia dostęp transportowy do działek o innej formie władania, które nie mają dostępu do drogi publicznej;
- nieuporządkowany stan własności małych cieków wód śródlądowych oraz rowów odwodnieniowych o charakterze rowów głównych powoduje problemy prawne z odprowadzeniem wód deszczowych i problemy praktyczne z eksploatacją tych wód. Wprawdzie w ostatnich latach wykonano wiele działań regulacyjnych w zakresie stanu prawnego cieków w mieście, jednak w dalszym ciągu problem nie jest całkowicie rozwiązany.

10.6. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Tereny zamknięte to w rozumieniu ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne[183] tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Na terenie miasta Gdańska znajdują się tereny zamknięte ustanowione decyzjami:

- ministra obrony narodowej,
- komendanta głównego Policji,
- komendanta głównego Straży Granicznej,
- ministra infrastruktury (w odniesieniu do szlaków i obiektów kolejowych),
- szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Terenów zamkniętych nie obejmuje się ustaleniami planów miejscowych (poza ustanowionymi przez ministra infrastruktury), a decyzje o warunkach zabudowy na tych terenach wydaje wojewoda.

[183] Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1629).

Granice terenów zamkniętych[184] zostały pokazane na rysunkach stanowiących studium. W większości obejmują obiekty i tereny faktycznie ważne dla obronności i bezpieczeństwa państwa, ale też i takie, które ze względu na rodzaj prowadzonej działalności i sposób funkcjonowania mogłyby być elementami struktury cywilnej, np. kościół przy ul. Matejki, czy też tereny mocno wykraczające swoim zasięgiem poza szlaki i urządzenia kolejowe. Sytuacja taka wynika prawdopodobnie z wyznaczenia granic terenów zamkniętych według ewidencyjnej struktury własności gruntów bez wnikliwszej analizy i obecnie jest ona korygowana. Przykładem może być teren przed dworcem kolejowym we Wrzeszczu wraz z budynkiem dworca i istniejącymi obiektami usługowymi czy obiekt po Wojskowej Szkole Muzycznej przy ul. Łąkowej, co do których zniesiono klauzulę terenu zamkniętego. Procedury tej nie ukończono jeszcze m.in. w stosunku do ważnych terenów w Śródmieściu Gdańska, w rejonie projektowanego węzła integracyjnego Czerwony Most. Dla żadnego z terenów zamkniętych w Gdańsku nie ustanowiono strefy ochronnej.

Tereny zamknięte ustanowione decyzjami ministra obrony narodowej obejmują[185]:

- kompleks wojskowy nr 399 – obręb geodezyjny 055 Gdańsk, dz. nr 362, 363, 367,
- kompleks wojskowy nr 1331 – obręb geodezyjny 56 Gdańsk, dz. nr 21,
- kompleks wojskowy nr 1390 – obręb geodezyjny 031 Gdańsk, dz. nr 820/19, 820/48,
- kompleks wojskowy nr 1393 – obręb geodezyjny 039 Gdańsk, dz. nr 53/18, 144/4,
- kompleks wojskowy nr 1396 – obręb geodezyjny 055 Gdańsk, dz. nr 218, 221,
- kompleks wojskowy nr 4057 – obręb geodezyjny 12 Gdańsk, dz. nr 426/1, 426/5, 426/7, 426/11, 426/13, 426/14,
- kompleks wojskowy nr 8589 – obręb geodezyjny 62 Gdańsk, dz. nr 5,
- kompleks wojskowy nr 8626 – obręb geodezyjny 109 Gdańsk, dz. nr 97/13,
- kompleks wojskowy 8645 – obręb geodezyjny 62 Gdańsk, dz. nr 1/3, 1/4, 2/1, 3/1, 6/1, 6/2, 7, 8/1, 8/3.

10.7. Tereny administracji morskiej

Strukturę, zakres terytorialny i kompetencyjny organów administracji morskiej reguluje ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej[186]. Terenowym organem administracji morskiej właściwym dla miasta Gdańska jest dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni, który wykonuje ustawowe kompetencje z pomocą swojego urzędu. Obszary działania tego organu w granicach miasta dotyczą:

- wewnętrznych wód morskich,
- portów i przystani morskich,
- pasa nadbrzeżnego, na który składają się pas techniczny i pas ochronny brzegu morskiego.

Powyższe obszary zostały pokazane na rysunku studium Uwarunkowania zagospdoarowania przestrzennego. Wewnętrzne wody morskie obejmują część Zatoki Gdańskiej, a także rzeki, kanały, baseny portowe w granicach administracyjnych portu morskiego. Ze względu na zasięg granic portu wody te sięgają w głąb lądu i stanowią istotny element w strukturze przestrzennej północnej części miasta, w tym również Śródmieścia. Wewnętrzne wody morskie są własnością Skarbu Państwa, a kompetencje w zakresie planowania miejscowego na tych wodach należą wyłącznie do organów administracji morskiej. Lądowy obszar portu określa rozporządzenie ministra[187]. W 2012 roku granice portu morskiego zostały zmodyfikowane – wyłączono północną część Młodego Miasta – i przebiegają teraz wzdłuż linii brzegowej Martwej Wisły. Zmiana granic portu była związana z wycofaniem się z tego rejonu funkcji stoczniowej i planowanym przekształceniem Młodego Miasta w dzielnicę usługowo-mieszkaniową o znaczeniu metropolitalnym.

[184] Stan na 7 grudnia 2015 r. na podstawie informacji dostarczonych do Wydziału Geodezji Urzędu Miasta Gdańska przez organy wydające decyzję o ustanowieniu terenu zamkniętego.
[185] Decyzja Nr 148/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 20 lipca 2017 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. MON 2017 poz. 160).
[186] Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz.U. 2016 poz. 2145).
[187] Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie ustalenia granicy portu morskiego w Gdańsku od strony morza, redy i lądu (Dz.U. 2012 poz. 650).

Obszar portu obecnie obejmuje znaczną część wyspy Stogi (bez osiedli mieszkaniowwych i fragmentu lasów nadmorskich) oraz zróżnicowanej szerokości tereny przyległe do lewego brzegu Martwej Wisły. Administracyjny obszar portu jest tylko częściowo wykorzystany pod funkcje portowe (tereny w gestii Zarządu Morskiego Portu Gdańsk SA). Oprócz terenów przeznaczonych na różnego rodzaju działalność przemysłową, infrastrukturę techniczną oraz nieliczne obiekty mieszkaniowe i obiekty infrastruktury społecznej znajdują się tu znaczne rezerwy terenowe dla rozwoju funkcji portowo-przemysłowej. W strukturze własności przeważają grunty Skarbu Państwa i gminne, często w użytkowaniu wieczystym podmiotów gospodarczych, występują też grunty prywatne, głównie w części nad Martwą Wisłą.

Pas nadbrzeżny, tj. pas techniczny i pas ochronny, obejmuje tereny poza obszarem portu morskiego i jest określony zarządzeniem dyrektora urzędu morskiego. Pas techniczny, rozumiany jako strefa wzajemnego oddziaływania morza i lądu, jest określony na terenie miasta Gdańska zarządzeniem nr 13[188]. Obejmuje głównie plaże i tereny wydm nadmorskich, grunty zaś stanowią własność Skarbu Państwa. W obrębie pasa technicznego znajduje się położona w Jelitkowie morska przystań rybacka. Zgodnie z zarządzeniem nr 3[189] zajmuje całą szerokość pasa technicznego na długości 100 m.

Pas ochronny – obejmujący obszar, w którym działalność człowieka wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego – jest określony na terenie miasta Gdańska zarządzeniem nr 1[190]. Stanowi on teren przyległy do pasa technicznego i jest zróżnicowanej szerokości: w najwęższych miejscach, tj. w strefie nadmorskiej Jelitkowa i Brzeźna, liczy 100–200 m, w najszerszych, tj. na wyspie Stogi i Wyspie Sobieszewskiej, gdzie w obszar pasa włączono dużą część lasów nadmorskich – powyżej 1000 m. W strukturze własności dominują grunty Skarbu Państwa i gminy, czasami w użytkowaniu wieczystym, ale występują też grunty prywatne – głównie w rejonie Brzeźna i Jelitkowa.

Ustawowe kompetencje organów administracji morskiej na wyżej wskazanych terenach, pozostające w związku z zagospodarowaniem przestrzennym, to uzgadnianie i opiniowanie przez dyrektora urzędu morskiego projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, uzgadnianie projektów planów miejscowych oraz decyzji związanych z zagospodarowaniem przestrzeni wynikających z odrębnych przepisów (m.in. decyzji o warunkach zabudowy, pozwoleń na budowę, pozwoleń wodnoprawnych), a także wydawanie decyzji zwalniających z zakazów zabudowy na terenach szczególnego zagrożenia powodzią w obszarze pasa technicznego.

10.8. Użytkowanie terenu

Powierzchnia miasta wynosi 26 579,54 ha (265,8 km^2). Największą dzielnicą jest Port (33%), najmniejszą – Wrzeszcz (10%). Podstawowe informacje dotyczące dzielnic urbanistycznych przedstawiono w poniższych tabelach, a szczegółowe zagadnienia opisano w poszczególnych podrozdziałach.

Tab. 10.2 Podstawowe dane o dzielnicach urbanistycznych wg stanu na rok 2015

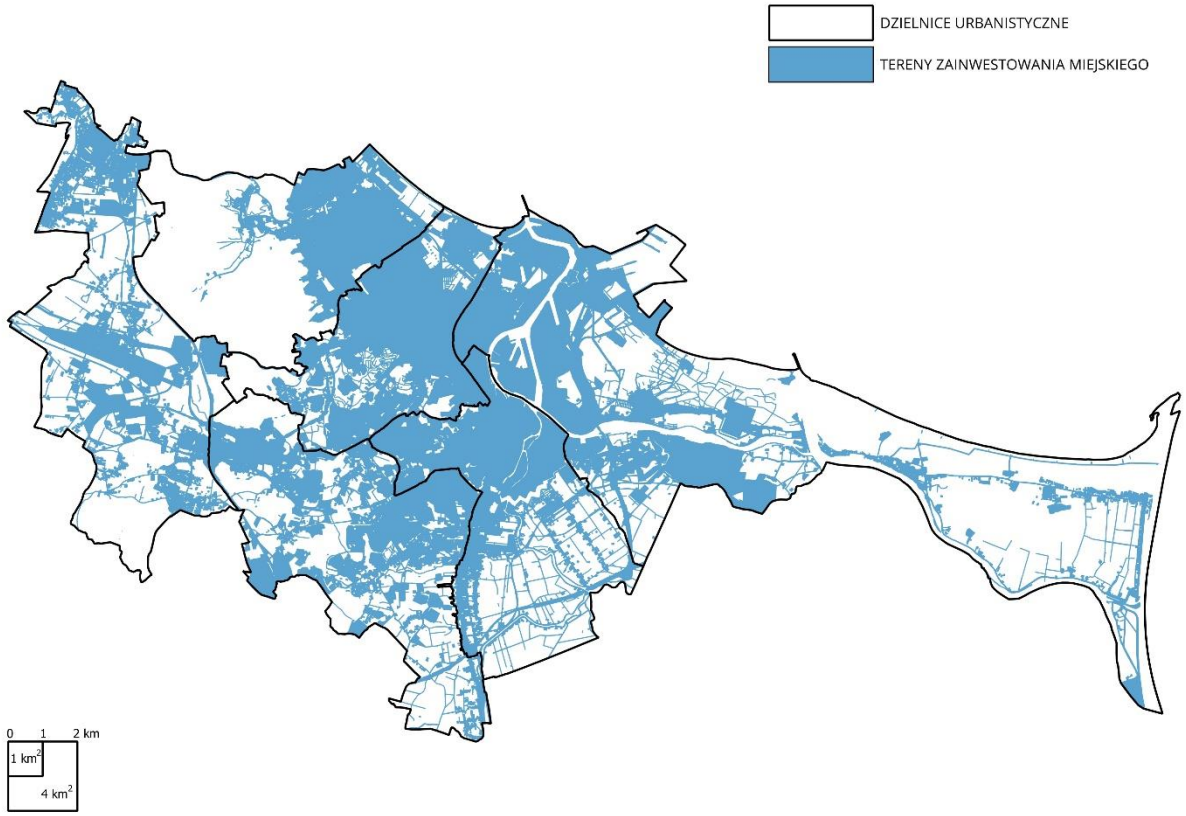
	Powierzchnia [ha]	Liczba ludności	Gęstość zaludnienia [os./ha]	Liczba miejsc pracy	Liczba miejsc pracy na 1000 mieszkańców
Gdańsk	26 579.54	439 461	16.5	238 234	542
Śródmieście	3 331.88	69 201	20.8	61 861	894
Wrzeszcz	2 649.66	123 476	46.6	65 615	531
Oliwa	3 453.12	82 544	23.9	35 567	431
Południe	3 936.56	98 194	24.9	23 817	243
Zachód	4 424.84	29 703	6.7	15 832	533
Port	8 783.48	36 343	4.1	35 541	978

Źródło: opracowanie własne

[188] Zarządzenie nr 13 dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 24 września 2003 r. w sprawie ogłoszenia granic pasa technicznego na terenie Miasta Gdańska (Dz. Urz. woj. pom. 2003 nr 119 poz. 2109).
[189] Zarządzenie nr 3 naczelnego dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 23 września 1991 r. w sprawie ustalenia granic lądowych dla morskich przystani rybackich położonych w obrębie pasa technicznego zarządzanego przez Urząd Morski w Gdyni (Dz. Urz. woj. gdańskiego 1991 nr 19 poz. 133).
[190] Zarządzenie nr 1 dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z 4 stycznia 2006 r. w sprawie określenia granic pasa ochronnego na terenie Miasta Gdańska (Dz. Urz. woj. pom. 2006 nr 6 poz. 98).

Tereny zainwestowania miejskiego obejmują 40,8% obszaru miasta, 59,2% – to tereny niezainwestowane. Do terenów zainwestowania miejskiego zalicza się zabudowane i niezabudowane tereny mieszkaniowe, usługowe, portowo-przemysłowe i tereny technicznej obsługi miasta, a także tereny transportu i infrastruktury technicznej oraz niezabudowane tereny otwarte o funkcji miejskiej: parki i skwery, cmentarze, ogrody działkowe itp.[191]

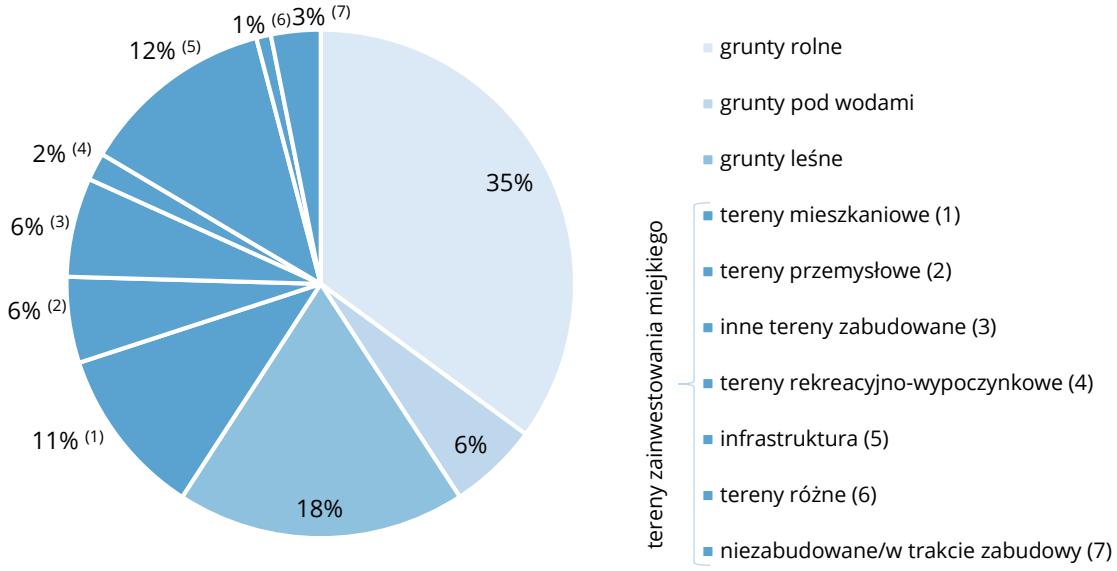
W tabelach 10.3 i 10.4 oraz na rycinie 10.7 przedstawiono strukturę użytków w poszczególnych dzielnicach sporządzoną na podstawie ewidencji gruntów. Tabela 10.5 i rycina 10.9 ukazują bilans użytkowania terenów, który został wykonany na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej. W związku z tym, że dane pochodzą z różnych źródeł, występują rozbieżności.

Ryc. 10.7 Tereny zainwestowania miejskiego w 2015 r.

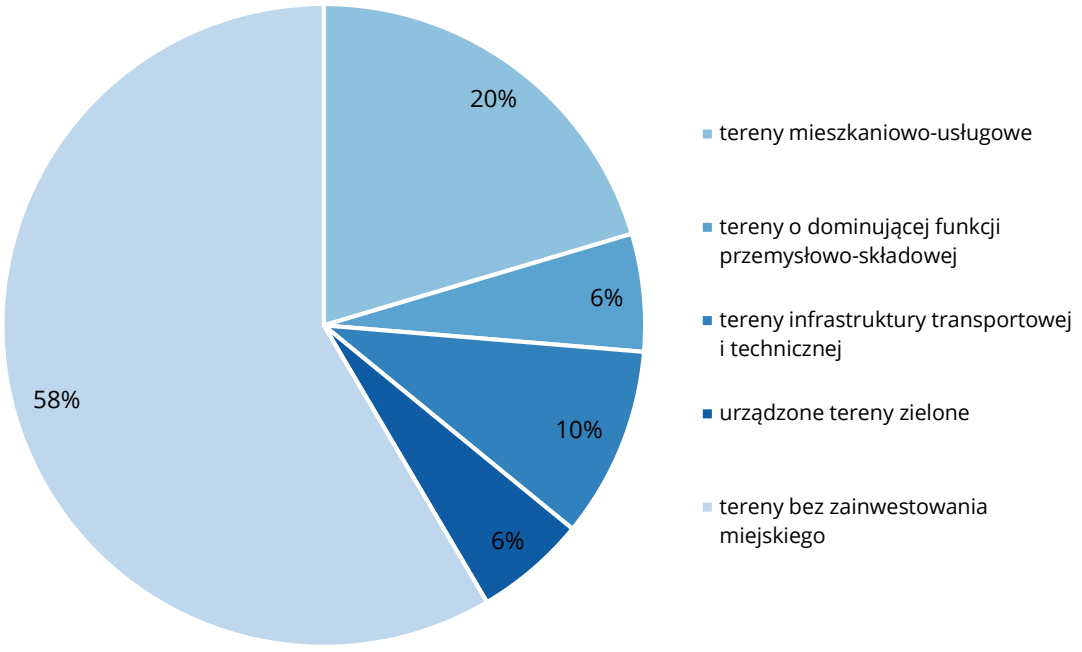
Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów, Wydział Geodezji UM

[191] *25-lecie samorządu w Gdańsku. Przemiany urbanizacyjne 1990–2015,* M. Piskorski (red.), BRG, Gdańsk 2015, s. 64.

Ryc. 10.8 Struktura użytków wg ewidencji gruntów w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów, Wydział Geodezji UM

Ryc. 10.9 Struktura użytkowania terenu w 2015 r. wg inwentaryzacji urbanistycznej

Źródło: opracowanie własne

Tab. 10.3 Struktura użytków wg dzielnic urbanistycznych wg stanu na rok 2015 (Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwa)

rodzaj użytku		skrót	Gdańsk		Śródmieście			Wrzeszcz			Oliwa		
			pow. [ha]	udział % w całkowitej pow.	pow. [ha]	udział % w pow. użytku w Gdańsku	udział % w całkowitej pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w pow. użytku w Gdańsku	udział % w całkowitej powierzchni dzielnicy	pow. [ha]	udział % w pow. użytku w Gdańsku	udział % w całkowitej pow. dzielnicy
suma ogółem			26 579.54	100.00%	3 331.88	12.54%	100.00%	2 649.66	9.97%	100.00%	3 453.12	12.99%	100.00%
grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny mieszkaniowe	B	2 870.63	10.80%	487.37	1.83%	14.63%	602.51	2.27%	22.74%	381.66	1.44%	11.05%
	tereny przemysłowe	Ba	1 453.60	5.47%	163.27	0.61%	4.90%	28.30	0.11%	1.07%	32.18	0.12%	0.93%
	inne tereny zabudowane	Bi	1 677.08	6.31%	221.13	0.83%	6.64%	389.62	1.47%	14.70%	277.59	1.04%	8.04%
	zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	Bp	837.73	3.15%	149.63	0.56%	4.49%	208.30	0.78%	7.86%	62.98	0.24%	1.82%
	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	Bz	466.51	1.76%	75.76	0.29%	2.27%	128.45	0.48%	4.85%	137.95	0.52%	3.99%
	użytki kopalne	K	2.26	0.01%	0.00	0.00%	0.00%	0.00	0.00%	0.00%	0.00	0.00%	0.00%
	drogi	dr	2 206.29	8.30%	416.42	1.57%	12.50%	390.47	1.47%	14.74%	207.28	0.78%	6.00%
	tereny kolejowe	Tk	466.00	1.75%	71.07	0.27%	2.13%	88.79	0.33%	3.35%	22.76	0.09%	0.66%
	inne tereny komunikacyjne	Ti	607.70	2.29%	19.58	0.07%	0.59%	19.50	0.07%	0.74%	7.39	0.03%	0.21%
	grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	Tp	14.81	0.06%	2.62	0.01%	0.08%	0.00	0.00%	0.00%	0.00	0.00%	0.00%
	tereny różne	Tr	246.41	0.93%	26.33	0.10%	0.79%	6.08	0.02%	0.23%	1.69	0.01%	0.05%
suma			10 849.01	40.82%	1 633.16	6.14%	49.02%	1 862.03	7.01%	70.27%	1 131.48	4.26%	32.77%
grunty rolne		R, S, Ł, Ps, Br, Wsr, W, N	9 324.40	35.08%	1 562.03	5.88%	46.88%	339.25	1.28%	12.80%	207.76	0.78%	6.02%
grunty leśne		Ls, Lz	4 885.23	18.38%	18.32	0.07%	0.55%	440.39	1.66%	16.62%	2 091.50	7.87%	60.57%
grunty pod wodami	grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	787.32	2.96%	42.92	0.16%	1.29%	0.00	0.00%	0.00%	0.00	0.00%	0.00%
	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi	Wp, Ws	733.57	2.76%	75.45	0.28%	2.26%	7.98	0.03%	0.30%	22.38	0.08%	0.65%
suma			1 520.90	5.72%	118.37	0.45%	3.55%	7.98	0.03%	0.30%	22.38	0.08%	0.65%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów, Wydział Geodezji UM

Tab. 10.4 Struktura użytków wg dzielnic urbanistycznych wg stanu na rok 2015 (Południe, Zachód, Port)

rodzaj użytku		skrót	Południe			Zachód			Port		
			pow. [ha]	udział % w pow. użytku w Gdańsku	udział % w całkowitej pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w pow. użytku w Gdańsku	udział % w całkowitej pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w pow. użytku w Gdańsku	udział % w całkowitej pow. dzielnicy
suma ogółem			3 936.56	14.81%	100.00%	4 424.84	16.65%	100.00%	8 783.48	33.05%	100.00%
grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny mieszkaniowe	B	649.31	2.44%	16.49%	463.43	1.74%	10.47%	286.35	1.08%	3.26%
	tereny przemysłowe	Ba	93.44	0.35%	2.37%	104.93	0.39%	2.37%	1 031.47	3.88%	11.74%
	inne tereny zabudowane	Bi	231.68	0.87%	5.89%	240.24	0.90%	5.43%	316.82	1.19%	3.61%
	zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	Bp	173.12	0.65%	4.40%	78.09	0.29%	1.76%	165.61	0.62%	1.89%
	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	Bz	62.26	0.23%	1.58%	10.64	0.04%	0.24%	51.45	0.19%	0.59%
	użytki kopalne	K	0.20	0.00%	0.01%	2.05	0.01%	0.05%	0.00	0.00%	0.00%
	drogi	dr	418.20	1.57%	10.62%	320.81	1.21%	7.25%	453.11	1.70%	5.16%
	tereny kolejowe	Tk	24.98	0.09%	0.63%	91.20	0.34%	2.06%	167.19	0.63%	1.90%
	inne tereny komunikacyjne	Ti	22.11	0.08%	0.56%	216.43	0.81%	4.89%	322.69	1.21%	3.67%
	grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	Tp	4.07	0.02%	0.10%	5.35	0.02%	0.12%	2.77	0.01%	0.03%
	tereny różne	Tr	69.28	0.26%	1.76%	21.91	0.08%	0.50%	121.13	0.46%	1.38%
suma			1 748.65	6.58%	44.42%	1 555.09	5.85%	35.14%	2 918.60	10.98%	33.23%
grunty rolne		R, S, Ł, Ps, Br, Wsr, W, N	1 843.01	6.93%	46.82%	2 210.80	8.32%	49.96%	3 161.55	11.89%	35.99%
grunty leśne		Ls, Lz	283.14	1.07%	7.19%	616.30	2.32%	13.93%	1 435.56	5.40%	16.34%
grunty pod wodami	grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	Wm	0.00	0.00%	0.00%	0.00	0.00%	0.00%	744.40	2.80%	8.48%
	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi i stojącymi	Wp, Ws	61.76	0.23%	1.57%	42.65	0.16%	0.96%	523.36	1.97%	5.96%
suma			61.76	0.23%	1.57%	42.65	0.16%	0.96%	1 267.76	4.77%	14.43%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów, Wydział Geodezji UM

Tab. 10.5 Bilans użytkowania terenów wg dzielnic urbanistycznych

wyszczególnienie	Gdańsk		Śródmieście		Wrzeszcz		Oliwa		Południe		Zachód		Port	
	pow. [ha]	udział % w całkowitej pow.	pow. [ha]	udział % w cał. pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w cał. pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w cał. pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w cał. pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w cał. pow. dzielnicy	pow. [ha]	udział % w cał. pow. dzielnicy
ogółem	26 579.54	100.00%	3 331.88	100.00%	2 649.66	100.00%	3 453.12	100.00%	3 936.56	100.00%	4 424.84	100.00%	8 783.48	100.00%
tereny zainwestowania miejskiego	11 035.65	41.52%	1 573.31	47.22%	1 808.19	68.24%	1 218.31	35.28%	1 887.01	47.94%	1 860.88	42.06%	2 687.95	30.60%
tereny o przewadze funkcji mieszkaniowej	4 044.76	15.22%	668.21	20.06%	951.16	35.90%	479.68	13.89%	955.72	24.28%	700.22	15.82%	289.77	3.30%
tereny koncentracji usług	1 377.09	5.18%	253.38	7.60%	338.58	12.78%	283.10	8.20%	180.04	4.57%	123.24	2.79%	198.75	2.26%
tereny o przewadze funkcji przemysłowo-składowej	1 572.62	5.92%	181.36	5.44%	0.00	0.00%	19.24	0.56%	94.00	2.39%	277.03	6.26%	1 000.99	11.40%
tereny technicznej obsługi miasta	295.04	1.11%	11.42	0.34%	20.14	0.76%	10.04	0.29%	82.52	2.10%	33.09	0.75%	137.82	1.57%
tereny kolejowe	375.70	1.41%	58.26	1.75%	82.74	3.12%	22.04	0.64%	21.34	0.54%	67.98	1.54%	123.35	1.40%
tereny lotniska	230.64	0.87%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	230.64	5.21%	0.00	0.00%
zainwestowanie portowe	508.02	1.91%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	508.02	5.78%
drogi układu podstawowego	1 141.97	4.30%	187.57	5.63%	196.88	7.43%	116.01	3.36%	243.79	6.19%	168.03	3.80%	229.69	2.62%
zieleń miejska, w tym parki i cmentarze	456.73	1.72%	82.61	2.48%	118.00	4.45%	110.00	3.19%	110.39	2.80%	6.01	0.14%	29.72	0.34%
obszar miejskiego ogrodu zoologicznego	113.55	0.43%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	113.55	3.29%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%
ogrody działkowe	919.52	3.46%	130.51	3.92%	100.68	3.80%	64.66	1.87%	199.21	5.06%	254.63	5.75%	169.84	1.93%
tereny bez zainwestowania miejskiego	15 543.89	58.48%	1 758.57	52.78%	841.47	31.76%	2 234.81	64.72%	2 049.55	52.06%	2 563.96	57.94%	6 095.53	69.40%
obszar morskich wód wewnętrznych	823.53	3.10%	55.30	1.66%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	768.23	8.75%
obszar pozostałych wód powierzchniowych	713.72	2.69%	73.70	2.21%	4.09	0.15%	15.22	0.44%	65.04	1.65%	43.55	0.98%	512.11	5.83%
lasy	4 996.80	18.80%	14.39	0.43%	440.99	16.64%	2 100.00	60.81%	239.04	6.07%	602.39	13.61%	1 600.00	18.22%
plaże	119.78	0.45%	0.00	0.00%	6.44	0.24%	8.01	0.23%	0.00	0.00%	0.00	0.00%	105.32	1.20%
tereny użytkowane rolniczo	3 924.40	14.76%	1 164.24	34.94%	5.34	0.20%	0.00	0.00%	101.25	2.57%	753.54	17.03%	1 900.02	21.63%
inne obszary biologicznie czynne, zieleń towarzysząca innym funkcjom	4 965.67	18.68%	450.94	13.53%	384.60	14.52%	111.57	3.23%	1 644.23	41.77%	1 164.48	26.32%	1 209.85	13.77%

Źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji urbanistycznej

Śródmieście

Dzielnica Śródmieście składa się z trzech jednostek urbanistycznych: Śródmieścia Historycznego, Siedlec i Oruni-Olszynki. W strukturze przestrzennej dzielnicy a także całego Gdańska, znacznie wyróżnia się Śródmieście Historyczne – najstarsza część miasta. Pierwsza wzmianka o Gdańsku jako mieście pochodzi z około 1000 roku i odnosi się do wyprawy misyjnej św. Wojciecha w 997 roku. Swój rozwój miasto zawdzięczało położeniu przy tzw. drodze bursztynowej, czyli głównym szlaku handlowym, a także na zakończeniu szlaku żeglownego Wisły. Początkowo rozwijały się odrębne jednostki miejskie: Główne Miasto, Stare Miasto i Młode Miasto, jednak w drugiej połowie XV wieku zostały one scalone w jeden zespół ze wspólną radą miejską i wspólnym sądem. Dotychczasowe przedmieścia (Stare Przedmieście, Długie Ogrody, Dolne Miasto, okolice Nowych Ogrodów, Biskupia Górka) zostały zespolone z miastem w pierwszej połowie XVII wieku przy okazji budowy nowożytnych fortyfikacji, okalających Gdańsk pierścieniem bastionów i fos.

Śródmieście Historyczne jest obecnie jednostką mieszkaniowo-usługową. Tu znajdują się też najważniejsze atraktory miasta: zabytki oraz liczne obiekty o charakterze metropolitalnym i ogólnomiejskim, takie jak urzędy oraz instytucje kultury i sztuki. Jest to ważny obszar inwestycyjny w ramach Centralnego Pasma Usługowego (CPU). Na zachód od historycznego centrum rozciąga się jednostka urbanistyczna Siedlce, gdzie dominują zespoły zabudowy mieszkaniowej z usługami towarzyszącymi. Od strony południowej Śródmieście Historyczne graniczy z jednostką Orunia-Olszynka, gdzie zabudowa mieszkaniowa oddziela historyczne centrum od obszarów rolniczych dominujących w południowej części jednostki. Tereny o funkcji produkcyjnej występują w Oruni, na styku ze Śródmieściem Historycznym i dalej wzdłuż wjazdu do Gdańska od strony południowej oraz w północnej części Śródmieścia (produkcja stoczniowa). Pojawiają się postulaty lokalne o przekształcenie funkcji produkcyjnej na styku ze Śródmieściem na funkcję mieszkaniowo-usługową, co ma na celu integrację terenów mieszkaniowych Oruni z obszarami śródmiejskimi. Dawne tereny przemysłowo-składowe w Śródmieściu Historycznym ulegają przekształceniom – głównie na funkcje usługowe i mieszkaniowe. Dotyczy to przede wszystkim terenów postoczniowych (Młode Miasto) oraz składowych (Wyspa Spichrzów). Powstają nowe obiekty kultury o randze metropolitalnej, takie jak ukończone w 2014 roku Europejskie Centrum Solidarności i Gdański Teatr Szekspirowski oraz Muzeum II Wojny Światowej. Budowa odcinka nowej ulicy ks. Jerzego Popiełuszki (kiedyś zwanej Nową Wałową) na Młodym Mieście umożliwi realizację nowych inwestycji mieszkaniowo-usługowych na terenach postoczniowych. Nowa zabudowa mieszkaniowa jest realizowana w centralnej części Wyspy Spichrzów oraz pomiędzy ulicami Stara Stocznia i Wałowa. Rozpoczął się proces inwestycyjny w północnej części Wyspy Spichrzów, gdzie przewiduje się zabudowę mieszkaniowo-usługową. W sąsiedztwie nowego przystanku SKM Gdańsk-Śródmieście, uruchomionego w 2015 roku, na obszarze Targu Siennego i Targu Rakowego trwa budowa kompleksu handlowo-usługowego „Forum Gdańsk". W ramach inwestycji powstanie również centrum turystyczno-kulturalne „Kunszt Wodny". Niezagospodarowane obszary pozostają jeszcze w południowej części Wyspy Spichrzów oraz na Dolnym Mieście – tereny dawnej fabryki opakowań blaszanych (tzw. Blaszanka) oraz zlikwidowanej zajezdni tramwajowej.

Główne Miasto to obszar najbardziej reprezentacyjnych przestrzeni publicznych Gdańska. Regularnie wzrasta tam liczba ulic przeznaczonych wyłącznie dla pieszych, a lokale mieszkalne w parterach budynków mieszczących się przy tych ulicach są sukcesywnie przekształcane na usługowe – głównie gastronomiczne. Jest to pozytywna tendencja, gdyż służy podniesieniu atrakcyjności przestrzeni publicznych i przyciąga coraz większą liczbę użytkowników – zarówno turystów, jak i mieszkańców. Ważną rolę w strukturze przestrzeni publicznych odgrywają nabrzeża przepływających przez Śródmieście Historyczne rzek: Motławy wraz z opływem, Kanału Raduni oraz – okalającej dzielnicę od północy – Martwej Wisły. Obecnie jedynie część nabrzeży jest zagospodarowana i funkcjonuje jako bulwary nadwodne. W fazie projektowej jest jeszcze Droga do Wolności – najważniejszy ciąg pieszy Młodego Miasta, łączący plac Solidarności z nabrzeżami Martwej Wisły. Duży udział zieleni i potencjał rekreacyjny mają fragmenty dawnych fortyfikacji po zachodniej stronie Śródmieścia Historycznego – Góra Gradowa i Biskupia Górka. Zrewitalizowany na terenie Fortu Góry Gradowej park to fragment

dawnych obwarowań miejskich, a w zaadaptowanych obiektach architektury militarnej urządzono nowoczesne centrum nauki o nazwie Centrum Hewelianum. Obszar Biskupiej Górki wymaga jeszcze działań rewitalizacyjnych.

Poszczególne jednostki urbanistyczne Śródmieścia różnią się pomiędzy sobą pod względem występujących form zabudowy. Położone centralnie Główne Miasto odbudowano ze zniszczeń po II wojnie światowej z zachowaniem historycznej struktury zabudowy kwartałowej rozdzielonej wąskimi ulicami. Pozostałe fragmenty Śródmieścia Historycznego: Stare Miasto, Stare Przedmieście, Długie Ogrody, Dolne Miasto, Nowe Ogrody, także znacznie zniszczone w czasie wojny, zabudowano współczesnymi obiektami, często blokami mieszkaniowymi o modernistycznym układzie, nieadekwatnym do tradycji miejsca. Najwięcej historycznych struktur urbanistycznych zachowało się na Dolnym Mieście. W jednostce Siedlce występują wszystkie formy zabudowy, od zespołów budynków jednorodzinnych, np. Wzgórze Mickiewicza czy rejon ul. Beethovena, poprzez zespoły zabudowy wielorodzinnej z pierwszej połowy XX wieku, po typowe osiedle z prefabrykatów wielkopłytowych na Suchaninie. Podobną różnorodnością pod względem form zabudowy, choć o mniejszej intensywności, charakteryzuje się Orunia. Z kolei północna część Olszynki jest zabudowana budynkami jednorodzinnymi wolno stojącymi na małych działkach. Zabudowa jednorodzinna, która wykształciła się z dawnej zabudowy zagrodowej, rozciąga się również wzdłuż ulic Modrej i Łanowej w kierunku południowym, gdzie mieszkańcy wnioskują o przekształcenie funkcji rolniczej na mieszkaniowo-usługową.

Dzielnica urbanistyczna Śródmieście charakteryzuje się również zróżnicowaniem form ukształtowania terenu. Siedlce, położone w strefie krawędziowej, wyróżniają się urozmaiconą rzeźbą terenu, natomiast zlokalizowane na obszarze Żuław Gdańskich grunty rolne Olszynki i Oruni to tereny depresyjne.

Wrzeszcz

Dzielnica urbanistyczna Wrzeszcz rozciąga się od brzegu Zatoki Gdańskiej w Brzeźnie na północnym wschodzie do strefy lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny na zachodzie i obejmuje 6 jednostek urbanistycznych: Brzeźno, Zaspę, Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny (w tym Strzyżę i część Aniołków), Brętowo, Piecki-Migowo. Podstawowe funkcje dzielnicy Wrzeszcz to mieszkalnictwo, usługi o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym oraz komunikacja tranzytowa w stosunku do dzielnicy. Wyraźny jest stopniowy zanik istniejących jeszcze do niedawna w niewielkim wymiarze funkcji produkcyjnych. Wrzeszcz – jako jedna ze starszych dzielnic miasta – ma już ukształtowaną i w znacznym stopniu wypełnioną strukturę przestrzenną.

Charakterystyczne dla dzielnicy jest bogactwo form ukształtowania terenu – od płaskich terenów nadmorskich, tworzących tzw. dolny taras, aż po silnie urzeźbione obszary strefy krawędziowej Wysoczyzny Gdańskiej i tereny częściowo pofałdowanego górnego tarasu. Jednocześnie występuje tu duża różnorodność rodzajów pokrycia terenu: lasy, wody, słabo zainwestowane doliny potoków, ogrody działkowe, tereny zabudowy o różnych funkcjach, bardzo różnych okresach powstania, różnej intensywności i wysokości, a także odmiennych typach, charakterze i formach architektonicznych.

Występowanie tych cech w różnych wzajemnych kombinacjach zaowocowało ukształtowaniem się mozaiki typów fizjonomicznych o znacznej odrębności i stosunkowo drobnym „ziarnie" (największe obszary jednorodne to powojenne osiedla spółdzielni mieszkaniowych). We Wrzeszczu Górnym i Dolnym oraz w Strzyży dominują intensywne formy zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej typu kamienicowego i blokowego, uzupełnione bardziej ekstensywną zabudową kilku- i jednorodzinną. Występują też pojedyncze obiekty wysokościowe, zarówno o funkcji biurowej, jak i mieszkaniowej. Podobny charakter zabudowy został zrealizowany w Brzeźnie, jednak ze znacznie mniejszym udziałem zabudowy jednorodzinnej i bez budynków wysokościowych (istniejące budynki mieszkalne do XI kondygnacji). Rejon Matemblewa to tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z niedużą liczbą budynków wielorodzinnych i usługowych. Pozostałe tereny dzielnicy (Zaspa, Piecki-Migowo, Niedźwiednik) to osiedla zabudowy blokowej (spółdzielni mieszkaniowych i nowych inwestycji deweloperskich).

Rozkwit zabudowy dzielnicy nastąpił na początku XIX wieku. Obecnie jej struktura jest przecięta z południa na północ główną aglomeracyjną osią transportową, której towarzyszy występowanie szeregu obiektów

usługowych, które od około końca XIX wieku we Wrzeszczu Górnym i Dolnym tworzą wyraźną koncentrację postrzeganą jako jedno z głównych centrów handlowo-usługowych miasta. Sytuacji tej nie zmieniła rezygnacja z głównego rynku, który nie został odtworzony w czasie powojennej odbudowy miasta, a wokół którego koncentrowały się usługi na początku XX wieku. Obecnie dokonuje się wiele przekształceń terenów i obiektów przemysłowo-składowych, wojskowych i kolejowych oraz realizowana jest intensyfikacja funkcji usługowych. W centralnej części Wrzeszcza nastąpiła koncentracja galerii handlowych (Manhattan, Galeria Bałtycka, Metropolia). Na pozostałych terenach wykształciły się ośrodki uzupełniające np. Galeria Zaspa (dawne ETC). W dzielnicy znajduje się kilka placów miejskich o charakterze pieszym, które wraz z niektórymi ulicami i skwerami stanowią podstawowy układ przestrzeni publicznych dzielnicy. Ranga towarzyszących im obiektów usługowych wpływa na rangę danej przestrzeni w skali miasta. Między innymi z racji dużej uciążliwości ruchu samochodowego na głównych arteriach silną stroną dzielnicy są przestrzenie publiczne lokalnych ulic we Wrzeszczu Dolnym, Górnym, Strzyży i Brzeźnie oraz lokalne przestrzenie międzyblokowe osiedli spółdzielczych Zaspy, Niedźwiednika oraz Piecek-Migowa.

Istotnymi zjawiskami są procesy rewitalizacyjne (wraz z najbardziej wyróżniającym się w skali całego miasta, niedawno zrewitalizowanym rejonem ul. Wajdeloty we Wrzeszczu Dolnym) i ogromny napór inwestorów mieszkaniowych na wszystkie uzbrojone tereny, który prowadzi do pożądanej intensyfikacji wykorzystania najcenniejszych terenów zainwestowanych i korzystnych zmian demograficznych, ale równocześnie wzbudza sprzeciw okolicznej ludności.

Inne ważniejsze i charakterystyczne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej dzielnicy – poza dominującymi ilościowo terenami mieszkaniowymi – to:

- zgrupowanie ośrodków nauki, m.in. Politechnika Gdańska (PG), Gdański Uniwersytet Medyczny (GUMed), niektóre obiekty Uniwersytetu Gdańskiego (UG), kilka mniejszych instytutów, na stosunkowo niewielkim obszarze we wschodniej części Wrzeszcza Górnego,
- położony obecnie w środku dzielnicy kompleks leśny Brętowa, Srebrzyska (z zabytkowym cmentarzem) i Jaśkowy Las o bogatych tradycjach rekreacyjnych,
- brzeźnieński odcinek kąpielisk nadmorskich o specyficznym, indywidualnym charakterze (dawna wieś rybacka i założenie zdrojowe z parkiem),
- rozległe (w skali dzielnicy) obszary Zaspy, Brzeźna i Wrzeszcza Dolnego zajęte pod obiekty infrastruktury technicznej lub po takich obiektach wraz z terenami zieleni i otoczone ogrodami działkowymi (ujęcia wody, zlikwidowana oczyszczalnia ścieków).

Nowym elementem funkcjonalno-przestrzennym dzielnicy jest przebiegająca przez jej tereny linia Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (PKM). Rejony przystanków PKM (z wyjątkiem terenów przylegających do dworca kolejowego we Wrzeszczu, już dotychczas intensywnie zainwestowanych) to potencjalne nowe tereny wzmożonych procesów inwestycyjnych, chociaż stanowią względnie niewielkie powierzchnie. Generalnie tereny inwestycyjne we Wrzeszczu, choć niewątpliwie o wysokiej wartości ekonomicznej, są trudne do inwestowania, gdyż podlegają różnym ograniczeniom rozwojowym. Wymagają złożonych działań restrukturyzacyjnych. Inwestowanie, zwłaszcza we Wrzeszczu Górnym i Wrzeszczu Dolnym oraz w strefie krawędziowej wysoczyzny, musi respektować wymogi ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych (np. zabytki, lasy w centrum dzielnicy czy zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Potoków Strzyża i Jasień"), co niejednokrotnie jest źródłem konfliktów. Podobnie liczne kontrowersje budzą nowe pomysły inwestycyjne wewnątrz istniejących osiedli spółdzielczych, kwestie dotychczasowych rezerw terenowych oraz inwestycje w rejonie pasa nadmorskiego.

Oliwa

Dzielnica urbanistyczna Oliwa jest zdeterminowana lokalizacją pomiędzy brzegiem Zatoki Gdańskiej a górną krawędzią Wysoczyzny Gdańskiej. Położona na północy miasta składa się z trzech jednostek urbanistycznych: Oliwy Dolnej – pomiędzy brzegiem Zatoki Gdańskiej a linią kolejową – Oliwy Górnej – w środkowej części dzielnicy – i Lasów Oliwskich, tj. lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w strefie krawędziowej wysoczyzny (w części zachodniej dzielnicy).

Struktura funkcjonalno-przestrzenna dzielnicy opiera się na zdecydowanej przewadze struktur mieszkaniowych, w starej Oliwie stanowiących stosunkowo drobną zabudowę, we wschodniej zaś – przeważnie wielkogabarytową z falowcami na czele. Wzdłuż głównego ciągu transportowego wyróżniają się gabarytami i dominacją funkcjonalną tereny wyższych uczelni – Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu (AWFiS) na północy i Uniwersytetu Gdańskiego (UG) na południu – oraz wielkie kompleksy biurowe w pobliżu Uniwersytetu Gdańskiego. Mieszczą się tu największe skupiska miejsc pracy w dzielnicy.

Przez środek dzielnicy przebiega główny ciąg transportowy północ–południe, o znaczeniu metropolitalnym. Z kolei wzdłuż Potoku Oliwskiego od zachodu na wschód ciągnie się pas zielonych dolin, a następnie zróżnicowanej funkcjonalnie i strukturalnie zabudowy z dużym udziałem zieleni. W tym obszarze, niejako w centrum dzielnicy, zabytkowy zespół pocysterski stanowi dominantę kulturową i element identyfikujący Oliwę o ogromnym znaczeniu turystycznym dla miasta. Podobnie duże znaczenie turystyczne ma pas nadmorski z plażami oraz zabytkowymi reliktami wsi rybackiej Jelitkowo i zespołu domu zdrojowego. Dzielnicę wyraźnie dzieli na dwie części powstała w 1870 roku linia kolejowa, co ogranicza integrację struktur miejskich. Sytuację nieco poprawiają powiązania poprowadzone w poprzek tej linii, z jedną trasą tramwajową włącznie.

Większe ośrodki usługowe powstały po wschodniej stronie głównego ciągu transportowego. Są to centra usługowe wzdłuż ul. Obrońców Wybrzeża, tworzące ośrodek wspomagający, oraz przy skrzyżowaniu ul. Kołobrzeskiej i Krynickiej, zaliczone do CPU. Niestety nie wykształciły się takie centra po zachodniej stronie osi komunikacyjnej, chociaż w rejonie Starego Rynku Oliwskiego występuje nagromadzenie usług. Na taką sytuację, odczuwaną i artykułowaną przez mieszkańców, niewątpliwie mają wpływ dwa fakty:

- większa gęstość zaludnienia i młodsza ludność we wschodniej części dzielnicy,
- negatywny wpływ transportu o charakterze tranzytowym przez zabytkową zachodnią część dzielnicy.

W części wschodniej przeważają liczne osiedla zabudowy wielorodzinnej, występuje także zabudowa jednorodzinna. Powstają nowe zespoły zabudowy wielorodzinnej, które mają bardzo dobre warunki lokalizacyjne – bliski dostęp do komunikacji zbiorowej, do usług podstawowych, w tym infrastruktury społecznej, do atrakcyjnych terenów rekreacyjnych i zielonych. Takich wolnych miejsc pod zabudowę mieszkaniową w zachodniej części dzielnicy jest obecnie niewiele. Atrakcyjność miejsca pod względem osiedlenia się pogarsza występujący problem z ruchem tranzytowym. Przeważa zabudowa jednorodzinna lub małych domów mieszkalnych. W tej części dzielnicy obserwuje się także zjawisko wynajmowania pokoi lub mieszkań dla studentów i pracowników uczelni, głównie UG i AWFiS, co może mieć znaczenie dla oceny gęstości zaludnienia dzielnicy.

Pas nadmorski wyróżnia się zarówno dużym udziałem terenów rekreacyjnych (zieleni i parków, plaż, lasów), jak i zróżnicowaną zabudową strefy nadmorskiej (dużą liczbą hoteli, pensjonatów oraz osiedlami zabudowy jednorodzinnej i – niewielkich gabarytów – wielorodzinnej). Powstają tutaj nowe realizacje, niewielkimi gabarytami nawiązujące do zabudowy willowej.

Południe

Dzielnica Południe jest największą, nową urbanistyczną dzielnicą mieszkaniową Gdańska. Zajmuje tereny położone w południowej części miasta, pomiędzy Kanałem Raduni i Zachodnią Obwodnicą Trójmiasta. Obejmuje pięć jednostek urbanistycznych: Jasień-Szadółki, Zakoniczyn-Łostowice, Chełm, Maćkowy i Święty Wojciech.

Dzielnica jest usytuowana na zachód od strefy krawędziowej i charakteryzuje się unikatowymi warunkami naturalnymi. Obejmuje porolne tereny położone na górnym tarasie, o bogatym urzeźbieniu, poprzecinane dolinami potoków, które podnoszą atrakcyjność krajobrazową okolicy.

Do lat 70. XX wieku nieliczne struktury urbanistyczne i ruralistyczne krystalizowały się przy ulicach: Kartuskiej, Świętokrzyskiej, Stężyckiej, Warszawskiej, Przemian, Worcella (Stary Chełm) oraz na Oruńskim Przedmieściu i Starych Szkotach. Pozostałe tereny były użytkowane głównie rolniczo. Funkcjonowały tu również 3 poligony wojskowe. Dynamiczne zmiany strukturalne rozpoczęły się na przełomie lat 70. i 80. XX wieku. Powstały spółdzielcze osiedla od Chełmu w kierunku Oruni Górnej i Ujeściska. Następny przełom nastąpił w wyniku przemian po 1989 roku. Poza budownictwem spółdzielczym doszło do ekspansji inicjatyw deweloperskich, skutkujących gniazdowym narastaniem tkanki mieszkaniowej w dzielnicy.

Istotny wpływ na obecną strukturę dzielnicy ma powstała w drugiej połowie lat 70. XX wieku Obwodnica Zachodnia Trójmiasta, wzdłuż której od lat 90. zaczęły się lokalizować hipermarkety, a także ukończona w 2012 roku al. Armii Krajowej, która podzieliła dzielnicę na części północną i południową.

Struktura przestrzenna i funkcjonalna dzielnicy Południe jest stosunkowo mało zróżnicowana – dominuje tu mieszkaniowa zabudowa wielorodzinna. Zwarta zabudowa o charakterze miejskim występuje w części północno-wschodniej i centralnej, w starszych jednostkach: Chełm, Orunia Górna, Ujeścisko, Zakoniczyn. W podobnym kierunku zmierza zainwestowanie terenów położonych w północnej części dzielnicy (Jasień, Kiełpinek, rejon ul. Myśliwskiej), gdzie dodatkowym impulsem rozwojowym stała się oddana do użytku w 2015 roku Pomorska Kolej Metropolitalna (PKM) z przystankami w Kiełpinku i w Jasieniu. Na pozostałym terenie zabudowa kształtuje się na razie w formie rozproszonych osiedli mieszkaniowych, wielorodzinnych i jednorodzinnych, z wyraźną przewagą tych pierwszych, oddzielonych terenami nieużytków porolnych, zieleni nieurządzonej i ogrodów działkowych. Niektóre ogrody działkowe zajmujące duże połacie atrakcyjnych krajobrazowo terenów przekształcają się w substandardowe obszary o charakterze mieszkaniowym. Rozproszenie zabudowy postępuje w kierunku południowym i jest najwyraźniej widoczne w jednostce Maćkowy. Jednostka Święty Wojciech ma charakter podmiejski z niewielkimi enklawami zabudowy jednorodzinnej i pewną koncentracją zabudowy na dolnym tarasie, wzdłuż Traktu św. Wojciecha. Zachodnia część jednostki na górnym tarasie jest dotąd niezabudowana i stanowi potencjalną ofertę dla lokalizacji dużych, terenochłonnych funkcji usługowych. Trwają prace studialne nad lokalizacją w tym miejscu ośrodka sportów motorowych.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną dzielnicy uzupełniają dwa terenochłonne obiekty infrastruktury o znaczeniu ogólnomiejskim: cmentarz Łostowicki i składowisko odpadów komunalnych na Szadółkach, a ponadto ośrodek pielgrzymek religijnych w Świętym Wojciechu.

W dzielnicy Południe nadal istnieją znaczne tereny wolne od zabudowy, z przewagą obszarów porolnych oraz naturalnych. Obszar dzielnicy jest poprzecinany licznymi dolinami potoków, które odgrywają rolę korytarzy ekologicznych, a wraz ze zrealizowanymi w ostatnich latach zbiornikami retencyjnymi stanowią wyjątkowo atrakcyjne przestrzenie publiczne. Plany miejscowe ustalają wystarczającą ogólną powierzchnię parków publicznych, jednak poza parkiem Oruńskim, Jarem Wilanowskim, Kozaczą Górą i kilkoma mniejszymi wiele z nich pozostaje nieurządzonych.

Położenie w sąsiedztwie Śródmieścia, blisko dróg wylotowych z miasta (Obwodnicy Zachodniej, Obwodnicy Południowej i autostrady A1), walory krajobrazowo-przyrodnicze, przy stosunkowo niskich cenach gruntów z dostępem do uzbrojenia, stanowią zachętę do osiedlania się w tym rejonie miasta. Ponadto względnie

niskie parametry urbanistyczne, utrzymujące środowisko mieszkaniowe w kameralnej, przyjaznej dla człowieka skali, i wysoka na ogół jakość nowej zabudowy podnoszą standard zamieszkiwania w dzielnicy. Osadnictwo w dzielnicy Południe stanowi atrakcyjną ofertę dla osób poszukujących przystępnych ekonomicznie mieszkań i zapobiega suburbanizacji – migracji gdańszczan poza granice miasta – a co za tym idzie wzmacnia potencjał demograficzny Gdańska. Rosnąca liczba mieszkańców równoważy też acentryczne położenie Śródmieścia i tym samym wspomaga jego funkcjonowanie i rozwój usług centralnych. Rozwój budownictwa mieszkaniowego w dzielnicy Południe jest bardzo dynamiczny i można zaobserwować stopniowe wypełnianie się struktur zmierzające do złagodzenia gniazdowej kompozycji osiedli mieszkaniowych. Zjawisko to postępuje zwłaszcza od wschodnich części dzielnicy w kierunku zachodnim, ale też w innych rejonach, gdzie można zauważyć tendencje łączenia się ze sobą dotychczas odosobnionych osiedli. Stopniowo dzielnica zyskuje krajobraz miejski.

Rozbudowa infrastruktury drogowej, społecznej, rozwój usług i terenów zielonych są opóźnione względem szybkiego przyrostu tkanki mieszkaniowej. Wciąż brak jest elementów krystalizujących i spajających lokalne struktury przestrzenne – osiedlowych przestrzeni publicznych. Mieszkańcy mają do dyspozycji skupiska usług lokalizowane przypadkowo i rozproszone przestrzennie. Z nielicznymi wyjątkami nie tworzą one ośrodków usługowych z dobrze urządzoną przestrzenią publiczną sprzyjającą identyfikacji z osiedlem. Najlepiej wyposażone w funkcje usługowe są najstarsze osiedla o prawie wypełnionej strukturze (Chełm i Orunia Górna). Mimo dużej liczby ludności w dzielnicy nie wykształciło się również centrum dzielnicowe z usługami ponadpodstawowymi. Wielu mieszkańców korzysta z usług zlokalizowanych w wielkopowierzchniowych obiektach koncentracji handlowych (KH) wzdłuż Obwodnicy Zachodniej (CH Auchan w Kiełpinku i Morski Park Handlowy na Szadółkach).

Monofunkcyjny charakter dzielnicy pogłębia się przez niewielką liczbę miejsc pracy, które oferowane są głównie w handlu i usługach. Brak tu większych zakładów produkcyjnych oraz większych obiektów biurowych. Tendencja ta zaczyna się powoli zmieniać – w sąsiedztwie al. Armii Krajowej wybudowano siedzibę banku BPH Office Park.

Zachód

Dzielnica urbanistyczna Zachód zajmuje najbardziej wysuniętą na zachód część miasta, zlokalizowaną między Zachodnią Obwodnicą Trójmiasta a granicą z gminą Żukowo. Obejmuje 5 jednostek urbanistycznych: Osowę-Barniewice, Klukowo-Rębiechowo, Matarnię-Złotą Karczmę, Kokoszki Mieszkaniowe i Kokoszki Przemysłowe. Północą i wschodnią naturalną granicę dzielnicy wyznacza linia lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, a południową – Lasów Otomińskich.

Dzielnica powstała w wyniku powojennej ekspansji zabudowy na obszar Wysoczyzny Gdańskiej (tzw. górny taras) oraz związanego z nią rozwoju komunikacji drogowej i włączenia w 1973 roku w granice miasta dawnych podmiejskich wsi (Kokoszki, Osowa, Wysoka, Barniewice, Matarnia, Firoga, Klukowo, Rębiechowo i Bysewo). Rok później powstał w Rębiechowie na powierzchni 24 ha port lotniczy. W latach 70. XX wieku w Kokoszkach zaczęły też powstawać zakłady przemysłowe, w tym produkujące prefabrykaty dla osiedli wielkopłytowych Gdańska. Z kolei w drugiej połowie lat 90. nastąpiło otwarcie Centrum Handlowego Osowa, a w Barniewicach powstało Pomorskie Centrum Hurtowe Rënk. Współcześnie doszło do zasadniczej rozbudowy portu lotniczego: nowy terminal pasażerski, pas startowy, drogi kołowania i płyty postojowe dla samolotów oraz początki budowy zespołu usług przylotniskowych.

W strukturze przestrzennej dzielnicy Zachód można wyodrębnić wyraźne, przeplatające się strefy funkcjonalne. Zespoły zabudowy mieszkaniowej o charakterze podmiejskim Osowej, Klukowa i Kokoszek Mieszkaniowych oddziela zabudowa produkcyjno-usługowo-składowa Barniewic, Matarni i Kokoszek Przemysłowych. Jednostki te stanowią wraz z Parkiem Przemysłowo-Technologicznym Maszynowa, utworzonym w ramach Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, główne koncentracje miejsc pracy na górnym tarasie. Prawie połowa powierzchni dzielnicy ma charakter rolniczy (pola, łąki, nieużytki), liczne są też stałe ogrody działkowe. W cen-

tralnej części dzielnicy rozwija się port lotniczy obudowany funkcjami towarzyszącymi, jakimi są: węzeł integracyjny ze strefami parkingowymi oraz zabudowa hotelowa i biurowa. Koncentracja handlu przy Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta stanowi trzon struktury funkcjonalnej dzielnicy. Taki układ nie sprzyja wewnętrznej integracji dzielnicy Zachód; powoduje trudności w kreowaniu powiązań oraz tworzeniu spójnego układu przestrzeni publicznych. Nowe uwarunkowanie, jakim jest realizacja Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (PKM), zniwelowało nieco ten mankament rozwojowy, scalając funkcjonalnie północną i południową część dzielnicy (rozciągającej się na ponad 14 km) oraz integrując ją z centralną częścią miasta.

Koncentracja handlu o zasięgu ogólnomiejskim spowodowała, że wewnątrz dzielnicy nie wytworzyły się pełnostandardowe ośrodki usługowe o randze ponadosiedlowej i wyższej. Potrzeby mieszkańców w zakresie handlu są zaspokajane przez zlokalizowane przy węzłach obwodnicy wielkopowierzchniowe obiekty handlowe, natomiast potrzeby w zakresie dostępu do przestrzeni publicznych – nie.

Osadnictwo rozwija się w wyodrębnionych jednostkach mających własną tożsamość i specyfikę występujących form zabudowy. Jednostka Osowa-Barniewice charakteryzuje się przewagą zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o różnych formach, a niezbyt intensywna zabudowa wielorodzinna mieści się głównie w centralnej części osiedla. Zabudowa wielorodzinna o średnich gabarytach występuje też w Złotej Karczmie i Matarni na północ od ul. Słowackiego. Z kolei w Klukowie-Rębiechowie formy ograniczają się do luźnej zabudowy jednorodzinnej wolno stojącej. W Kokoszkach Mieszkaniowych ul. Kartuska rysuje wyraźny podział obszaru ze względu na istniejące formy zabudowy mieszkaniowej. Część północna charakteryzuje się zróżnicowaniem form: od domów wolnostojących, bliźniaczych, szeregowych, po średnio intensywną zabudowę wielorodzinną. Na południe od ul. Kartuskiej w Smęgorzynie rozwinęła się zabudowa willowa na dużych posesjach, w Kiełpinie Górnym zaś – zabudowa jednorodzinna wolno stojąca, nieco intensywniejsza i na mniejszych działkach.

O atrakcyjności krajobrazu dzielnicy i standardzie zamieszkiwania decyduje rejon jezior Wysockiego i Osowskiego, sąsiedztwo lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oraz Otomińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Dzielnica jest położona w całości na Wysoczyźnie Gdańskiej, charakteryzującej się pofałdowaniem terenu i licznymi dolinami potoków. Wysokie walory krajobrazowe ma obszar Smęgorzyna, wyróżniający się urozmaiconą rzeźbą terenu i otoczeniem terenów osnowy ekologicznej miasta. Na obszarze tym postępuje (niezbyt dynamicznie) realizacja zabudowy rezydencjalnej o wysokim standardzie i jednolitym charakterze zabudowy.

Głównym problemem dzielnicy jest presja inwestycyjna na zwiększenie intensywności zabudowy mieszkaniowej na terenach peryferyjnych, zaplanowanych jako bardzo ekstensywne, a także – w południowej części dzielnicy – na zmianę przeznaczenia mieszkaniowego na produkcyjno-usługowe. Zaprzecza to polityce przestrzennej miasta oferującej różnorodne formy zabudowy mieszkaniowej adresowane do grup mieszkańców o zróżnicowanej zamożności. W dzielnicy Zachód ta oferta dotyczy głównie zabudowy jednorodzinnej i rezydencjalnej, której niedobór obserwuje się w całym mieście.

W północnej części dzielnicy z kolei inwestorzy wnioskują o zmianę przeznaczenia produkcyjno-usługowego na mieszkaniowe. Trzeba podkreślić, że dotąd zaplanowane obszary rozwoju funkcji produkcyjno-usługowych w Barniewicach, Matarni, Kokoszkach Przemysłowych są niezbędne jako baza miejsc pracy na górnym tarasie, co przyczyni się m.in. do skrócenia dojazdów do pracy. Względna równowaga funkcji mieszkaniowych i produkcyjno-usługowych jest wielką zaletą i szansą dzielnicy. Z kolei jej istotnym problemem jest brak sieci wewnątrzosiedlowych ośrodków bądź ulic usługowych funkcjonujących poza koncentracją handlu wzdłuż Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta.

Port

Dzielnica urbanistyczna Port zajmuje wschodnią część miasta wzdłuż brzegu morskiego: od Nowego Portu przez wyspę Stogi, wyspę Ostrów po Wyspę Sobieszewską. Obejmuje 6 jednostek urbanistycznych: Nowy Port, Młyniska-Letnicę, Stogi Portowe, Stogi Mieszkaniowe, Błonia-Płonię i Wyspę Sobieszewską.

Dzielnica Port w zagospodarowaniu funkcjonalnym wykorzystuje przede wszystkim nadwodne położenie – brzeg morski, Martwą i Śmiałą Wisłę, Przekop Wisły, kanały portowe oraz dogodne i stale rozbudowywane powiązania drogowe i kolejowe.

Taka lokalizacja sprzyjała dawniej rozwojowi gospodarki morskiej i przemysłu, co się dzieje również obecnie. Port gdański, uniwersalny port morski i rzeczny, składa się z naturalnego, historycznego portu wewnętrznego, położonego wzdłuż Martwej Wisły i Motławy, oraz uruchomionego w 1974 roku Portu Północnego, sztucznego portu zewnętrznego na morskim brzegu wyspy Stogi. Akweny będące podstawą działania przemysłu portowego i stoczniowego są jednocześnie barierą dla transportu lądowego.

Dzięki prowadzonym inwestycjom infrastrukturalnym zarówno port wewnętrzny, jak i zewnętrzny zwiększają swoją dostępność i co za tym idzie – również potencjał rozwojowy. Warto wspomnieć realizacje ostatnich lat: most wantowy wraz z Trasą Sucharskiego i tunelem pod Martwą Wisłą, Obwodnicę Południową, modernizację linii kolejowej 226 wraz z budową nowego mostu kolejowego nad Martwą Wisłą, a także prace modernizujące akweny portowe, takie jak poszerzenie szlaku wodnego Martwej Wisły, modernizacja wejścia do portu wewnętrznego i układu falochronów osłonowych Portu Północnego. Rozbudowywany jest hub paliwowy (Grupa Lotos, zbiorniki PERN na Krakowcu, terminal naftowy PERN-u) oraz terminal kontenerowy DCT Gdańsk i Pomorskie Centrum Logistyczne.

Węzeł logistyczny – port Gdańsk – jako początkowe ogniwo korytarza transportowego Bałtyk–Adriatyk może liczyć w kolejnych kilku latach na potrojenie wolumenu przeładunków.

Część południowa dzielnicy Port obejmująca jednostkę Błonia-Płonia, gdzie znaczny obszar zajmuje Rafineria Lotos wraz z bocznicą kolejową oraz oczyszczalnia Wschód, jest również terenem predysponowanym do lokalizacji przemysłu, baz i składów. Dogodne usytuowanie przy trasach wylotowych z miasta i niewielkie ograniczenia środowiskowe to atuty tej lokalizacji.

W tym kontekście enklawy zabudowy mieszkaniowej, zarówno historycznej (Rudniki, Krakowiec), jak i tej nowszej (Stogi, Przeróbka), są wystawione na oddziaływanie szeroko rozumianego przemysłu i funkcji składowych. Ta koegzystencja leży u podstaw wniosków mieszkańców o wprowadzanie stref buforowych dla enklaw funkcji mieszkaniowej, podnoszenia w nich jakości życia przez realizację wartościowych przestrzeni publicznych z dostępną zielenią oraz umiarkowane dopełniania istniejących struktur mieszkaniowych. Właściwie zagospodarowany las nadmorski oraz las w rejonie Pustego Stawu mogłyby poprawić komfort życia mieszkańców.

W części zachodniej Letnicy (między torami kolejowymi a ul. Marynarki Polskiej) następuje wycofywanie się przemysłu na rzecz funkcji usługowych, a nawet usługowo-mieszkaniowych, co jest m.in. wynikiem lokalizacji tutaj stadionu piłkarskiego i rewitalizacji tzw. Starej Letnicy. Teren ten, przy swoim ogromnym potencjale rozwojowym, mógłby również korzystnie oddziaływać na rewitalizowane jednostki mieszkaniowe Brzeźno i Nowy Port, przekształcając je w jeden atrakcyjny nadmorski zespół mieszkaniowo-usługowy.

Wspomniane wyżej nadwodne położenie dzielnicy daje podstawy do lokowania funkcji rekreacji i wypoczynku, a także rozwoju sportów wodnych, co zaowocowało m.in. powstaniem kąpieliska na Stogach, Narodowego Centrum Żeglarstwa w Górkach Zachodnich, a w ostatnich latach realizacją przystanków tramwaju wodnego. Szczególne walory w tym względzie ma Wyspa Sobieszewska, położona na Obszarze Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich oraz na Obszarze Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej. Należy dodać, że istniejąca infrastruktura turystyczna i zaplecze parkingowe wymagają modernizacji i rozbudowy, a bardziej intensywne wykorzystanie potencjału akwenów i plaży mogłoby wzmocnić atrakcyjność turystyczną wyspy.

Z kolei istniejący wrażliwy ekosystem lasu wydmowego z rezerwatami przyrody Ptasi Raj i Mewia Łacha wymagają ograniczenia niekontrolowanej antropopresji.

W części południowej Wyspy Sobieszewskiej i Błoni-Płoni zlokalizowane są tereny rolnicze, gdzie obserwuje się nacisk inwestycyjny na przekształcenia na funkcje miejskie. W ramach rolniczego wykorzystania na części terenów Wyspy Sobieszewskiej wyznaczane są również zamienne ogrody działkowe (za tereny ROD przeznaczone pod inwestycje w innych rejonach miasta) o typowo rekreacyjnym charakterze.

10.9. Obszary zdegradowane

Obecnie na obszarze Gdańska obowiązują dwa dokumenty określające i wyznaczające obszary zdegradowane wymagające działań rewitalizacyjnych:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2007 roku[192], w którym wyznaczono – wśród obszarów problemowych – 15 obszarów wymagających rewitalizacji, szczególnie mocno dotkniętych równocześnie degradacją zabudowy i infrastruktury technicznej, zapaścią gospodarczą i problemami społecznymi. Są to: Biskupia Górka, Dolne Miasto, Stare Przedmieście, Orunia, Angielska Grobla – Długie Ogrody, Dolny i Górny Wrzeszcz, Brzeźno, Jelitkowo, św. Wojciech, Nowy Port, Grodzisko, Letnica, Stara Oliwa, Przeróbka, kolonie Żeńcy i Uroda. Wymagają one kompleksowych i skoordynowanych działań obejmujących równocześnie wszelkie aspekty życia;
- lokalny program rewitalizacji[193] (LPR), który stanowi wieloletni strategiczny program odnowy przestrzeni społecznej, przestrzennej i ekonomicznej zdegradowanych przestrzeni Gdańska i obejmuje – po modyfikacjach – te same 15 obszarów, z których 4 (Dolne Miasto, Nowy Port, Letnica i Dolny Wrzeszcz) przyjęto jako priorytetowe i przygotowane do podjęcia realizacji w pierwszej kolejności.

W latach 2004–2014 podjęto realizację 5 programów rewitalizacji zawartych w LPR, obejmujących: Górę Gradową (Centrum Hewelianum), Dolne Miasto (przebudowa ulic i infrastruktury podziemnej, przebudowa elementów 31 budynków mieszkalnych przyległych do remontowanych ulic, przebudowa i adaptacja lokali do działań społecznych w budynku CSW „Łaźnia" oraz budynku przy ul. Dobrej 8A i B, działania społeczne), Nowy Port (przebudowa budynku dawnej łaźni na potrzeby CSW „Łaźnia", przebudowa pl. Ks. Gustkowicza, działania społeczne), Letnicę (remont 29 budynków mieszkalnych, remonty przestrzeni półpublicznych – wnętrz kwartałów, przebudowa biblioteki i elementów sali gimnastycznej w szkole podstawowej, przebudowa budynku dawnej szkoły na potrzeby prowadzenia działań społecznych, przebudowa i modernizacja odcinków ulic, działania społeczne) i Dolny Wrzeszcz (przebudowa ul. Wajdeloty oraz fragmentów ulic przyległych wraz z budową kanału ulgi dla potoku Strzyża pod ul. Wajdeloty, przebudowa elementów 26 budynków mieszkalnych przyległych do remontowanych ulic, remont lokalu dla klubu młodzieżowego, działania społeczne).

Ustawa o rewitalizacji[194] dostarczyła nowych i kompleksowych narzędzi do prowadzenia działań rewitalizacyjnych na terenach problemowych. W ustawie zdefiniowano obszar zdegradowany jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk, przy czym najistotniejsze jest wskazanie zjawisk ze sfery społecznej. Pozostałe zjawiska ze strefy gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej mają w stosunku do nich charakter uzupełniający, składają się na wielowątkowy obraz degradacji, który jednak zawsze musi zawierać w sobie element społeczny. Narzędziem prowadzenia kompleksowej polityki rewitalizacyjnej jest gminny program rewitalizacji (GPR), którego sporządzenie poprzedza wyznaczenie i przyjęcie przez radę gminy uchwały w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na terenie miasta. Jednocześnie prezydent miasta jest zobowiązany do koordynowania działań w celu zapewniania zgodności ustaleń zawartych w studium uwarunkowań i kierun-

[192] Uchwała nr XVIII/43/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska.
[193] Uchwała nr XXIII/689/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie Lokalnego programu rewitalizacji, zaktualizowana Uchwałą nr XLVII/1308/10 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 marca 2010 r.
[194] Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777).

ków zagospodarowania przestrzennego z gminnym programem rewitalizacji. Samo wyznaczenie terenów zdegradowanych i wskazanie terenów rewitalizacji nie stanowi zatem samoistnego ustalenia studium, lecz jest odwzorowaniem działań gminy podjętych w tej materii.

Rada Miasta Gdańska wyznaczyła 8 obszarów zdegradowanych[195]:

- Biskupia Górka, Stary Chełm,
- Dolne Miasto, plac Wałowy, Stare Przedmieście,
- Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście,
- Orunia,
- Stogi Mieszkaniowe,
- Brzeźno – osada rybacka,
- Przeróbka Mieszkaniowa,
- Angielska Grobla.

Spośród powyższych obszarów zdegradowanych wyznaczyła 4 obszary rewitalizacji:

- Biskupia Górka, Stary Chełm,
- Dolne Miasto, plac Wałowy, Stare Przedmieście,
- Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście,
- Orunia.

W maju 2016 roku Rada Miasta Gdańska[196] przystąpiła do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji. Program ten został uchwalony w kwietniu 2017 roku[197]. Obszary zdegradowane, wynikające z uchwały RMG z kwietnia 2016 roku[198], odwzorowano na rysunku studium „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego" jako ważne uwarunkowanie rozwoju przestrzennego.

10.10. Obszary wymagające rehabilitacji – kolonie mieszkaniowe

Obszary wymagające rehabilitacji to przede wszystkim tereny kolonii mieszkaniowych, na których postępuje dekapitalizacja zabudowy, przestrzeni urbanistycznej i infrastruktury technicznej.

Początki zagospodarowania terenów kolonii mieszkaniowych prawdopodobnie należy wiązać z ich położeniem w otoczeniu fortyfikacji nowożytnych wokół twierdzy Gdańsk oraz obowiązywaniem na terenie Gdańska od 1820 roku rejonów ograniczeń budowlanych. W latach 20. i 30. XX wieku na niektórych terenach objętych ograniczeniami, na wydzielonych niedużych działkach, zaczęła powstawać zabudowa w postaci zespołów letnich domków i altanek pełniących funkcję rekreacyjną. Kryzys ekonomiczny oraz kłopoty mieszkaniowe lat 30., a także zniszczenia miasta w trakcie II wojny światowej spowodowały, że działki stopniowo zaczęły się zamieniać w kolonie mieszkaniowe. Stan ten utrwalił się po 1945 roku. Charakter zabudowy kolonijnej mają zespoły obecnej zabudowy mieszkaniowej w obrębie ulic: Kolonia Uroda i Kolonia Żeńcy, Kolonia Zręby, Kolonia Jordana, Kolonia Ochota i Kolonia Przybyszewskiego, Kolonia Postęp, Kolonia Przyszłość i Kolonia Studentów oraz Kolonia Mysia, Kolonia Rola, Kolonia Orka i Kolonia Zaranie[199].

Analiza urbanistyczna kolonii pozwala znaleźć ich cechy wspólne:

- bardzo dobre położenie w granicach zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta (ZiWS), wyposażenie w sieć komunikacyjną i obsługa przez środki komunikacji zbiorowej, doprowadzone sieci uzbrojenia terenu, występowanie w sąsiedztwie usług podstawowych, koniecznych do obsługi zespołów mieszkaniowych;
- struktura własności, gdzie zdecydowanie dominują grunty gminne i komunalny zasób mieszkaniowy;
- niewielkie działki (średnio 300–400 m^2) z zabudową mieszkaniową o niskich parametrach użytkowych: parterowe domki zbudowane często z nietrwałych materiałów, skromnie wyposażone w zaplecze sanitarne,

[195] Uchwała nr XXII/607/16 z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w mieście Gdańsku (Dz. Urz. Woj. Pom. 2016 poz. 1865)
[196] Uchwała nr XXIV/654/16 z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Gdańska.
[197] Uchwała nr XXXVIII/1012/17 z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Gdańska na lata 2017–2023.
[198] Uchwała nr XXII/607/16 z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w mieście Gdańsku, Dz. Urz. Woj. Pom. 2016 poz. 1865.
[199] Inną genezę ma Kolonia Abegga we Wrzeszczu, która jest wpisana do rejestru zabytków (por. aneks 14). Jej ochrona wynika z przepisów odrębnych i mpzp „Wrzeszcz Górny – Kolonia Abegga" (uchwała nr XIV/373/15 RMG z dnia 24.09.2015, Dz.Urz. woj. pom. 2015 poz. 3323).

niepodłączone do miejskiej sieci ciepłowniczej; zabudowie towarzyszy duży udział terenów zielonych, głównie w formie zadbanych przydomowych ogródków;

- zagęszczenie zabudowy, gdzie odległości budynków na sąsiadujących posesjach nie spełniają wymogów prawa budowlanego i przepisów przeciwpożarowych, a wydzielone, często nieutwardzone drogi nie mają normatywnych szerokości, co wyklucza wprowadzenie właściwego uzbrojenia terenu.

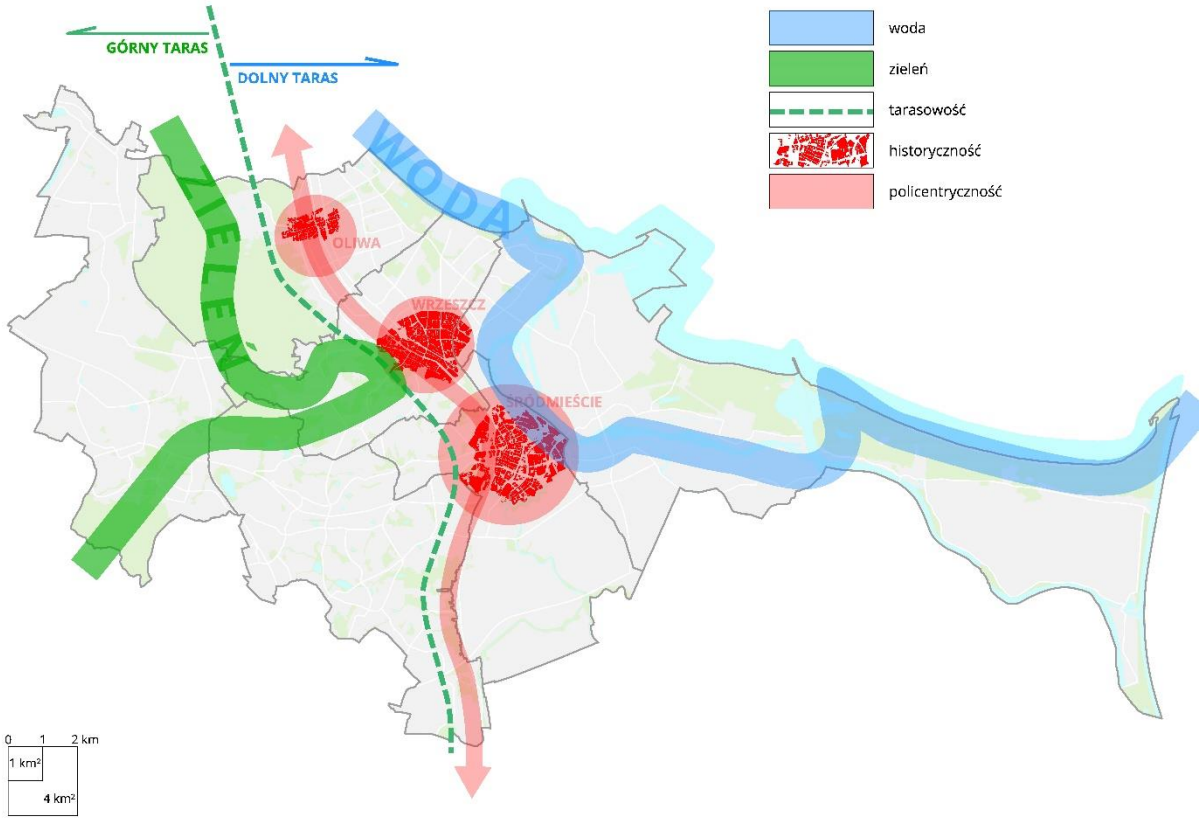
Do najistotniejszych uwarunkowań utrudniających przekształcenia obszarów kolonii należą:

- warunki naturalne wynikające z ich położenia:
  - w strefie krawędziowej wysoczyzny, gdzie miejscami spadki terenu wynoszą ponad 30%, fragmenty terenu są narażone na osuwanie się mas ziemnych, a przystosowanie do zabudowy wymaga przekształceń powierzchni ziemi, sztucznego ukształtowania skarp, niwelacji terenu,
  - na terenach wymagających odwadniania mechanicznego, co się łączy z wykonaniem sieci rowów odwodnieniowych, przebudową przepompowni i kolektorów kanalizacji deszczowej;
- ograniczenia konserwatorskie, w tym ochrona wartości kulturowych zespołów wpływająca na wielkość obszaru możliwego do zabudowy, intensywność, wysokość, a także funkcję przyszłego zainwestowania.

11. Tożsamość urbanistyczna Gdańska

Ważną niematerialną przesłanką rozwoju przestrzennego jest tożsamość architektoniczna i urbanistyczna miasta. Ze względu na cele i skalę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przybliżenia wymaga pojęcie tożsamości urbanistycznej. Nie jest to pojęcie dostatecznie rozpoznane ani w skali ogólnej, ani – tym bardziej – w skali miasta Gdańska. Niewątpliwie chodzi o takie cechy położenia i istniejącego zagospodarowania (w skali urbanistycznej), które w świadomości mieszkańców i przyjezdnych decydują o wyróżnieniu Gdańska wśród innych miast i różnych innych terytoriów. W dyskusjach o tożsamości urbanistycznej Gdańska najczęściej wskazuje się cztery elementy: historyczność miasta, nadmorskie położenie i długi pas nadmorski, policentryczną strukturę przestrzenną miasta oraz położenie miasta na dwóch tarasach rozdzielonych krawędzią Wysoczyzny Gdańskiej porośniętą lasami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Ryc. 11.1 Tożsamość urbanistyczna Gdańska

Źródło: opracowanie własne

Historyczność miasta to przede wszystkim zespół urbanistyczny Śródmieścia w obrębie nowożytnych fortyfikacji, ale bez Młodego Miasta (które należy rozpatrywać w ramach pasa nadmorskiego) oraz zespół pocysterski w Oliwie. Zaliczyć tu trzeba także zespół Wielkiej Alei (al. Zwycięstwa), niezwykle charakterystyczny i identyfikowany przez mieszkańców i odwiedzających Gdańsk. Inne dzielnice historyczne, np. Nowy Port, Dolny Wrzeszcz, Jelitkowo czy Stara Oliwa na południe od zespołu pocysterskiego, choć bardzo charakterystyczne – reprezentują raczej tożsamość lokalną.

Nadmorskie położenie jest oczywistą cechą identyfikującą Gdańsk, ale w zagospodarowaniu trzeba podkreślić długi 40-kilometrowy odcinek brzegu morskiego, który wraz z bezpośrednim zapleczem tworzy wielofunkcyjną i zróżnicowaną strukturę o dominacji funkcji i zagospodarowania rekreacyjnego. Żadne miasto w Polsce nie ma tak długiego zielonego frontu wodnego od strony morza. Jednak w pasie nadmorskim pojawiają się także inne funkcje i rodzaje zagospodarowania, w tym także bardziej intensywne i „agresywne"

(obejmujące większą wartość zainwestowania na jednostkę powierzchni, wymagające pełnej infrastruktury technicznej, charakteryzujące się większą dochodowością, ale także większym oddziaływaniem środowiskowym, większą generacją i absorbcją ruchu) od rekreacji i zagospodarowania leśno-parkowego, które mają dawniejszą i nowszą genezę historyczną. Przede wszystkim trzeba tu wymienić port wraz z przemysłem portowym i zapleczem logistycznym (port wewnętrzny nad Martwą Wisłą sięgający aż do Młodego Miasta, Port Północny, centrum dyspozycyjno-logistyczne na wyspie Stogi), osadnictwo historyczne (Jelitkowo, osada rybacka Brzeźno, wieś Sobieszewo), osadnictwo przedwojenne (Nowy Port, Przeróbka) i osadnictwo powojenne w formie blokowisk (Brzeźno, Stogi). Celem rozwoju powinno być wzmacnianie różnorodnego zagospodarowania pasa nadmorskiego.

Policentryczna struktura przestrzenna to współczesny obraz miasta, który wykształcił się z układu linearnego (Orunia – Śródmieście – Wrzeszcz – Oliwa – Sopot), dominującego w okresie międzywojennym i powojennym. Od lat 70. XX wieku trzeba mówić raczej o strukturze policentrycznej, w której powstały wielkie osiedla wypełniające dolny taras (Przymorze, Zaspa, Stogi, Żabianka), a potem także górny taras (Chełm, Piecki-Migowo, Suchanino, Osowa, Kokoszki oraz inne osiedla w dzielnicy Południe). Węzły tej struktury o genezie miejskiej (Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwa, Nowy Port) zachowały znaczne i ważne historyczne zespoły urbanistyczne, które się powiększyły lub wypełniły zainwestowaniem współczesnym. W ostatnich latach powstały inwestycje o znaczeniu metropolitalnym (ECS i Muzeum II Wojny Światowej na Młodym Mieście, galerie handlowe we Wrzeszczu, zespoły biurowców w Oliwie, stadion w Letnicy), które pogłębiają i ugruntowują policentryczną strukturę miasta. Węzły nowe, które powstały na terenach rolniczych (Osowa, Wysoka, Klukowo, Smęgorzyno, Piecki, Migowo, Diabełkowo, Aniołki, Zakoniczyn, Łostowice, Jasień, Kiełpino i inne), poza nazwą nie stanowią elementu tożsamości miasta. „Lokalne obiekty i wartości dziedzictwa powinny [...] stanowić istotną przesłankę dla kreowania jednostek urbanistycznych o określonej tożsamości i specyfice”[200]. Dylematem współczesnego rozwoju jest zachowanie przerw między tymi węzłami lub dopuszczenie do wypełnienia ich nową substancją miejską i zlania się w większe struktury – podobnie jak historyczne struktury obecnego Śródmieścia (Główne Miasto, Stare Miasto, Stare Przedmieście, Dolne Miasto, Długie Ogrody) zlały się w większą całość stanowiącą węzeł współczesnego Gdańska (co nie podważa odrębności poszczególnych części składowych).

Tarasowość struktury miasta jest jednym z ważnych elementów jego tożsamości. Rozwój miasta w II połowie XX wieku i współcześnie na tzw. górnym tarasie spowodował jakościową zmianę struktury całego miasta, które dotąd rozwijało się wyłącznie na dolnym tarasie. Wtedy krawędź Wysoczyzny Gdańskiej wyznaczała zachodnią granicę zainwestowania miejskiego, można powiedzieć „naturalną” granicę, gdyż jej przekroczenie natrafiało (i natrafia nadal) na istotne bariery hipsometryczne i ekologiczne. Obecnie strefa krawędziowa wysoczyzny, porośnięta lasami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, stała się wewnętrzną strukturą miasta, unikatową wartością i wyzwaniem dla jego rozwoju.

Tożsamość miasta jest ważną składową polityki ekonomicznego rozwoju miasta, przy czym nie chodzi tylko o rozwój przemysłu turystycznego, ale także o jakość życia oraz siłę identyfikacji z zamieszkiwanym środowiskiem[201].

[200] Rekomendacje Rady Studium, pkt S 6.
[201] Rekomendacje dotyczące finalnej redakcji dokumentu SUiKZP opracowane na bazie projektu roboczego z dnia 14 grudnia 2016 r., Gdańsk 6.02.2017 r.

12. Możliwości wewnętrzne rozwoju miasta

12.1. Możliwości ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Możliwości ekonomiczne

- Dogodna lokalizacja nadmorska w regionie południowego Bałtyku

Niezamarzający port w Gdańsku, który już w niewielkiej odległości od brzegu ma głębokość pozwalającą na swobodny ruch statków o dużym zanurzeniu, zlokalizowany jest na początku transeuropejskiego korytarza transportowego TEN-T łączącego Bałtyk z Adriatykiem.

- Tendencje i prognozy światowe

Prognoza zintegrowanych wskaźników ekonomicznych do 2050 roku przewiduje, że globalny rynek morski wzrośnie 4,5-krotnie (www.et2050.eu).

- Przychylny klimat polityczny dla rozwoju funkcji przemysłowej

Plan rządu, prezentowany w lutym 2016 roku, jako jeden z pięciu filarów rozwoju przyjmuje reindustrializację, wskazując m.in. na przemysł stoczniowy jako kluczowy dla gospodarki. Jednocześnie powstałe ostatnio Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi przygotowało projekt działań dla aktywizacji przemysłu okrętowego ze szczególnym uwzględnieniem ulg i udogodnień podatkowych.

- Dobre branżowe wyniki ekonomiczne ostatnich lat[202]

W ciągu ostatnich lat na Bałtyku zanotowano 50% wzrost przewozów morskich[203]. W 2015 roku wartość sprzedaży polskiego przemysłu stoczniowego wyniosła 11 mld zł[204]. Grupa zatrudnia ponad 8 tys. pracowników, a jej roczne obroty to ponad 2,5 mld zł. Z kolei wartość produkcji jachtów w Polsce sięgnęła w 2015 roku ogółem 1,2 mld zł[205]. Rekordową wielkość przeładunków w 2015 roku, blisko 15 mln ton, stanowiły paliwa płynne, co oznacza 20% wzrost obrotów. DCT Gdańsk został ujęty w sieci połączeń między Europą i Azją.

- Impet inwestycyjny portu i lotniska

Przyjęta przez Zarząd Morskiego Portu Gdańsk „Strategia 2027" prognozuje trzykrotny wzrost przeładunków w porcie[206]. Nakłady inwestycyjne w porcie w 2016 roku wzrosły o 10% w stosunku do roku poprzedniego, kiedy wynosiły ponad 105 mln zł (trzykrotnie więcej niż w 2014 r.). W 2016 roku gdańskie lotnisko obsłużyło aż 4 mln pasażerów, czyli kilka procent więcej niż dwa lata wcześniej. Przeprowadzone ostatnio inwestycje w porcie lotniczym to m.in. remont drogi startowej (70 mln zł) i oddanie nowej części terminalu pasażerskiego T2 (104 mln zł). W 2015 roku lotnisko osiągnęło zysk netto prawie 24 mln zł[207].

- Sukcesywnie poprawiana dostępność „bram gospodarczych"

Prowadzona jest rozbudowa terminali (GTK, DCT, OT Logistic), nabrzeży wraz z pogłębieniem toru wodnego w porcie wewnętrznym, modernizacja falochronów osłonowych w głębokowodnej części portu Gdańsk, pogłębienie i poszerzenie dotychczasowego toru podejściowego do głębokowodnej części portu, stworzenie nowego toru wodnego wraz z obrotnicą do DCT. Przebudowano linię kolejową 226 oraz zbudowano dwutorowy most kolejowy nad Martwą Wisłą. W zakresie komunikacji kołowej zrealizowano tunel pod Martwą Wisłą oraz wiele elementów ogólnomiejskiego układu drogowego (Trasa Słowackiego, Sucharskiego, Obwodnica Południowa). Sukcesywnie są też realizowane elementy układu krajowego (autostrada A1, trasy S6 i S7).

- Uwarunkowania gospodarki turystycznej

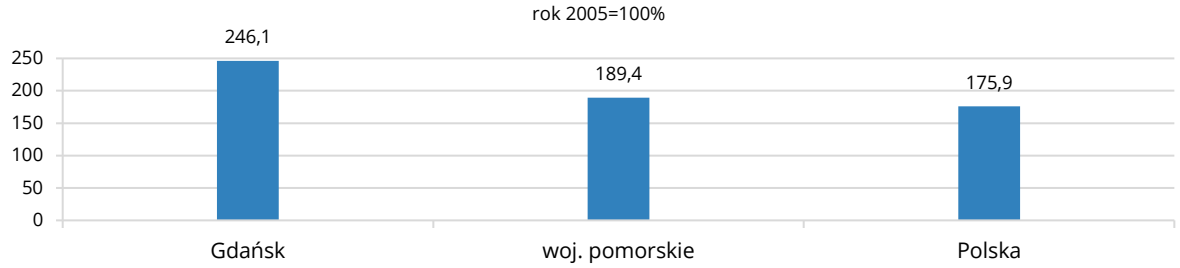
Gdańsk szczycący się wielowiekowym dziedzictwem kulturowym, licznymi walorami przyrodniczymi i krajoznawczymi jest ważnym ośrodkiem gospodarki turystycznej, a walory te są trwałą podstawą dalszego rozwoju miasta. Od wielu lat obserwowany jest światowy trend wzrostu ruchu turystycznego.

[202] Na podstawie tab. 002 Ranking „Dziennika Bałtyckiego" TOP 100 (opracowanie własne na podstawie rankingów „Dziennika Bałtyckiego" Top 100 największych firm na Pomorzu z lat: 1997, 2004, 2009, 2014; www.dziennikbaltycki.pl/toprankingfirmzpomorza).
[203] *Inwestycje w porcie Gdańsk – konsekwentny skutek czy skuteczna konsekwencja*, „Dziennik Bałtycki", 29.02.2016, dodatek „Reklama".
[204] J. Klein, *W jakiej kondycji jest nasz przemysł okrętowy*, „Dziennik Bałtycki", 6.03.2016.
[205] M. Sandecki, *Stocznie trzeba odbudować*, „Gazeta Wyborcza", 13–14.02.2016.
[206] K. Netka, *Zatoka Gdańska pogłębiona dla wielkich statków*, „Dziennik Bałtycki", 18.02.2016.
[207] Konferencja prasowa w Zarządzie Portu Lotniczego Gdańsk w dniu 21.02.2016 r., www.airport.gdansk.pl.

Pod względem zagrożenia terrorystycznego, w porównaniu z krajami Europy Zachodniej, Polscka jest względnie bezpiecznym państwem. W tej sytuacji Gdańsk może się jawić jako jeszcze bardziej atrakcyjny turystycznie.

- Dynamiczny wzrost produkcji

Optymizmem napawa obserwowana dynamika wzrostu produkcji w Gdańsku na tle województwa pomorskiego i kraju.

Ryc. 12.1 Dynamika produkcji sprzedanej w latach 2005–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

- Dopłaty unijne na rozbudowę infrastruktury

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku było bardzo ważnym momentem dla krajowej gospodarki. Wiele firm zaczęło korzystać z możliwości współpracy z firmami z innych krajów UE. Polska gospodarka zyskała na dotacjach z funduszy unijnych. Rozpoczęto realizację wielu inwestycji, które bez pomocy unijnej prawdopodobnie nie mogłyby być zrealizowane.

Kolejna perspektywa finansowania przez Unię Europejską pozwala na realizację wielkich inwestycji infrastrukturalnych (do 2023 r.). Dzięki tym dopłatom Gdańsk ma szansę sfinalizować planowane od wielu lat ważne inwestycje infrastrukturalne i probiznesowe, mające znaczenie dla rozwoju gospodarczego w skali miasta i metropolii. Nie jest też wykluczone dalsze wsparcie unijne w latach 2021–2027, choć należy się spodziewać jego znacznego ograniczenia.

- Przyrost nowoczesnych powierzchni biurowych

Bazę rozwoju innowacyjności w Gdańsku tworzą nowoczesne budynki biurowe powstałe m.in. w ramach Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego (wskazującego na dalsze potrzeby rozwojowe) czy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Park Nowoczesnych Technologii Gdańsk Lotnisko (Allcon@park). Intensywny rozwój funkcji biurowych skoncentrował się w Centralnym Paśmie Usługowym (CPU): Olivia Business Centre, Alchemia, Arkońska Business Park, Park Biurowy Garnizon, Centrum Biurowe Neptun, Echo Investment Tryton. W latach 2010–2015 w obszarze CPU oddano do użytku łącznie 147 tys. m² nowej powierzchni biurowej (w tym w ciągu ostatnich dwóch lat 79 tys. m^2) i planowane są kolejne duże inwestycje w tym zakresie (około 226 tys. m^2 powierzchni użytkowej).

- Rozwój szkolnictwa wyższego i nauki

Uczelnie wyższe powiększyły i nadal będą powiększały swoją bazę w postaci nowych budynków dydaktycznych, badawczo-laboratoryjnych, administracyjnych i socjalnych. Ośrodki te planują uruchomienie nowych kierunków kształcenia, wprowadzanie coraz nowocześniejszych metod badawczych, kierowanie badań na nowe obszary tematyczne odpowiadające potrzebom współczesnego świata, kraju, regionu. Chcą dążyć do zacieśniania kontaktów z firmami wdrażającymi innowacyjne rozwiązania opracowywane przez naukowców. Zapowiadają zacieśnienie relacji z partnerami krajowymi i zagranicznymi w celu wzmacniania kapitału rzeczowego i intelektualnego, jednak nie zgłaszają zapotrzebowania na nowe tereny.

Uwarunkowania środowiskowe

- Natura 2000

Wyznaczone obszary obejmują szczególnie chronione siedliska przyrodnicze w pasie nadmorskim wymienione w załącznikach do dyrektyw Unii Europejskiej (por. rozdz. 6.2). Włączenie części wodnej portu w granice obszaru Natura 2000 formalnie nie ogranicza możliwości jego rozwoju, jedyne utrudnienia związane są z koniecznością przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko planowanych elementów rozbudowy portu, w tym oddziaływania na obszar Natura 2000. Należy dodać, że nadwodne i podwodne budowle portowe stają się cennym siedliskiem dla fauny i flory wodnej oraz miejscem lęgu, żerowania i odpoczynku dla wielu gatunków ptaków. Trzeba się jednak liczyć z koniecznością poniesienia dodatkowych kosztów i wydłużenia procesów inwestycyjnych związanych z realizacją wymagań określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację planowanego przedsięwzięcia.

Bezpośrednie sąsiedztwo obszaru Natura 2000 również formalnie nie ogranicza możliwości wykorzystania plaż i pasa nadmorskiego. Jednak i w tym przypadku wszelkie możliwe działania na tych terenach mogą wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000. Ograniczenia w rozwoju terenowym mogą dotyczyć funkcji sportowo-rekreacyjnych (żeglarskich i innych sportów wodnych), jakie są zlokalizowane w ujściu Wisły Śmiałej. W tym przypadku również trzeba się liczyć z koniecznością poniesienia dodatkowych kosztów. Nie można wykluczyć wyłączenia rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnych, jeśli stanowisko organów środowiskowych będzie negatywne.

- Dostępność do gruntów inwestycyjnych

Duża część miasta została objęta planami miejscowymi, co stworzyło wyjątkowo korzystną sytuację w określaniu możliwości jego rozwoju. Znaczne tereny w obowiązujących planach miejscowych przeznaczono m.in. pod funkcje mieszkaniowe, usługowe i produkcyjno-usługowe. Daje to możliwość dość swobodnego dysponowania tymi gruntami w zakresie zmiany ich przeznaczenia i planowanych funkcji. Szczególną wartość mają duże obszary miasta przeznaczone pod funkcje produkcyjno-usługowe (ok. 3100 ha), co stwarza bardzo korzystne warunki do dalszego funkcjonowania, przekształceń oraz rozwoju funkcji gospodarczych, a tym samym do lokalizacji miejsc pracy. Na uwagę zasługuje wyznaczenie na terenie miasta dwóch obszarów, na których możliwe będzie nieograniczone lokalizowanie funkcji przemysłowych czy portowo-przemysłowych, to jest na wyspie Stogi (Stogi Portowe) oraz w Kokoszkach Przemysłowych. Taka koncentracja zdecydowanie ogranicza „rozlewanie się" funkcji uciążliwych na inne fragmenty miasta, zapewnia bardziej racjonalne wykorzystanie infrastruktury technicznej i drogowej. Jednocześnie chroniona jest cenna rolnicza przestrzeń produkcyjna w części żuławskiej miasta. Część terenów przeznaczonych pod funkcje produkcyjno-usługowe ma dostęp do wód Martwej Wisły i Zatoki Gdańskiej, co podnosi zdecydowanie ich atrakcyjność dla lokalizacji działalności związanej z wykorzystaniem dróg wodnych i dla przemysłu wodochłonnego.

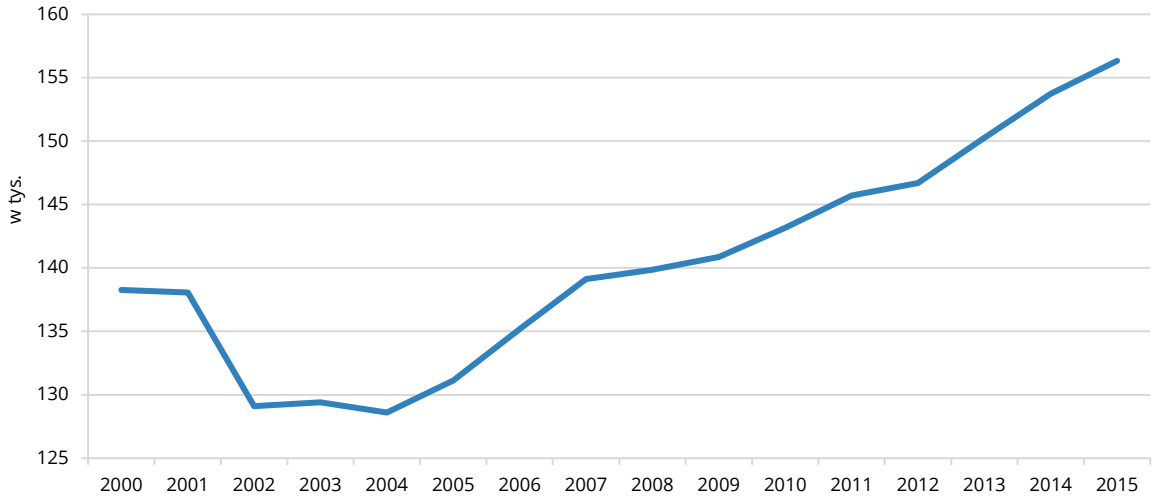
Możliwości społeczne

- Kapitał ludzki

Ocena kapitału ludzkiego Gdańska wypada nie gorzej niż innych dużych miast polskich (por. Aneks 4). Liczba mieszkańców od 2004 roku nieco wzrosła, co stawia Gdańsk w korzystniejszej pozycji niż inne miasta w kraju. Ludność Gdańska starzeje się nieco wolniej niż sąsiedniej Gdyni, wskaźnik obciążenia demograficznego wzrastał również w trochę mniejszym stopniu. W porównaniu do innych miast w Polsce Gdańsk ma stosunkowo wysoki udział grupy przedprodukcyjnej. Optymizmem napawa również umiarkowane dodatnie saldo migracji.

- Podaż siły roboczej

Od momentu przystąpienia Polski do UE liczba pracujących wzrastała. Liczba pracujących (w podmiotach do 9 osób) w Gdańsku wzrosła od 2006 roku o 91%. Docelowo przewiduje się wzrost liczby pracujących o około 25%. W ostatnich latach nasila się zjawisko imigracji do Polski, w tym do Gdańska, pracowników zagranicznych, głównie z Ukrainy. Niewykluczony jest dalszy napływ emigrantów zarobkowych z sąsiednich krajów, a nawet z bardziej odległych.

Ryc. 12.2 Liczba pracujących[208] w Gdańsku w latach 2000–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego.

- Jakość życia

Jakość życia jest istotną przesłanką wyboru miejsca pracy i pobytu. Pracodawcy biorą ten czynnik coraz częściej pod uwagę przy lokalizacji swojego biznesu – dobre warunki życia w mieście ułatwiają pozyskanie fachowców. W Gdańsku poprawia się jakość życia w wielu dziedzinach:

- rozwija się komunikacja drogowa (w tym drogi rowerowe) i szynowa (PKM, tramwaj), co ułatwia komunikację w mieście, w tym połączenie z lotniskiem,
- istnieje zróżnicowana oferta mieszkaniowa,
- powstają przyjazne przestrzenie publiczne, tereny zielone, rekreacyjne,
- istnieje bogata oferta usług z zakresu handlu, gastronomii, sportu i poprawy sprawności fizycznej, kultury na poziomie lokalnym i ponadmiejskim,
- istnieją miejsca do spędzania wolnego czasu w terenach nadmorskich i leśnych,
- umożliwia się podnoszenia kwalifikacji.

Nie bez znaczenia jest położenie Gdańska w sąsiedztwie Sopotu i Gdyni, które budują atrakcyjność całego obszaru metropolitalnego.

- Pracownicy z wyższym wykształceniem

Udział ludności z wyższym wykształceniem wzrósł po okresie przemian społeczno-gospodarczych, zgodnie z trendami. Gdańskie uczelnie opuściło w 2014 roku ponad 20 tys. absolwentów (tj. 85% absolwentów uczelni trójmiejskich). Część z nich zasila miejscowy rynek pracy. Niepokoi wciąż zbyt niski udział absolwentów kierunków nowoczesnych (informatyka i ekonometria, biotechnologia, elektronika i telekomunikacja oraz oceanotechnika) – stanowią oni 6% absolwentów w skali Trójmiasta. Ponieważ liczba młodzieży w wieku studenckim będzie docelowo spadała, otworzą się większe możliwości studiowania w Gdańsku młodzieży z północnej i centralnej Polski oraz z zagranicy.

[208] Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, rolnictwa indywidualnego, duchowieństwa, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji.

Tab. 12.1 Pierwsza dziesiątka największych firm w Gdańsku w latach 1996, 2003, 2008, 2014 wg rankingów „Dziennika Bałtyckiego" TOP 100

Lp.	1996	Przychód w tys. zł	2003	Przychód w tys. zł	2008	Przychód w tys. zł	2014	Przychód w tys. zł
1	Rafineria Gdańska SA	3 207 561	Grupa Lotos SA	8 527 351	Grupa Lotos SA	14 898 653	Grupa Lotos SA GK	28 501 887
2	Bank Gdański	923 077	GE Capital Bank SA	1 511 041	Energa SA GK	8 300 000	Energa SA GK	10 590 595
3	Energa – Gdańska Kompania Energetyczna	518 200	Energa – Gdańska Kompania Energetyczna	1 048 881	GE Money Bank SA	2 169 400	LPP SA	4 769 288
4	Zespół Elektrociepłowni Gdańsk	338 897	Lotos Paliwa sp. z o.o.	593 360	Energa Trading SA	1 556 942	Glencore Polska sp. z o.o.	3 483 201
5	Stocznia Gdańska	285 192	Elnord SA	550 231	LPP SA	1 362 813	Remontowa Holding SA GK	2 261 651
6	Gdańska Stocznia Remontowa	241 176	Gdańska Stocznia Remontowa	503 847	Gdańska Stocznia Remontowa	1 056 313	Bank BPH SA	1 386 882
7	GPEC	216 666	Elektrociepłownie Wybrzeże SA	481 845	Jysk sp. z o.o.	755 385	Jysk sp. z o.o.	1 230 840
8	ZPT Olvit	177 400	LPP SA	376 823	Glencore Polska sp. z o.o.	630 845	Prime Car Managment SA GK	552 065
9	Stacje Paliw Rafinerii Gdańskiej	150 995	Polnord SA	310 316	Orlen Morena sp. z o.o.	596 335	GPEC sp. z o.o. GK	482 307
10	Stocznia Północna	143 400	Petrobaltic SA	297 099	Elektrociepłownie Wybrzeża SA	527 333	Meritum Bank ICB SA	450 796

Źródło: opracowanie własne na podstawie rankingów „Dziennika Bałtyckiego" Top 100 największych firm na Pomorzu z lat: 1997, 2004, 2009, 2015

12.2. Maksymalne zapotrzebowanie miasta na nową zabudowę

Zgodnie z ustawą[209], na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy wyznacza się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, wzięto pod uwagę[210]:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat,
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

Ustalono trzy funkcje zabudowy: mieszkaniową, usługową (usługi endogeniczne) i portowo-przemysłowo-usługową (usługi egzogeniczne). Funkcja mieszkaniowa obejmuje ogół mieszkalnictwa jedno- i wielorodzinnego, usługi endogeniczne zaś to te obsługujące mieszkańców (np. handel, w tym WOH-y, opera, stadion itp.). Obie te funkcje zostały zagregowane we wspólnej strefie mieszkaniowo-usługowej w ramach obszaru zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Funkcja portowo-przemysłowo-usługowa, obok zabudowy portowej i przemysłowej, obejmuje także funkcje składowo-bazowe i logistyczne, urządzenia źródłowe infrastruktury technicznej, a z usług – obiekty egzogeniczne – a więc nastawione na klienta spoza miasta: wyższe uczelnie i biurowce na wynajem.

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniowo-usługową

Dla funkcji mieszkaniowo-usługowej miarą zapotrzebowania na tereny zabudowy jest prognoza liczby ludności (rozdz. 5.2). Na okres perspektywy (2035 r.) prognozuje się 448,4 tys. mieszkańców, a na okres wypełnienia struktur (2045 r.) – niemal 432 tys. mieszkańców. Uwzględniając zwiększenie zapotrzebowania o 30%, maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę wylicza się dla 562 tys. osób w 2045 roku. Zakłada się następujące standardy zamieszkiwania: 38 m^2 powierzchni użytkowej mieszkania (PUM) na 1 mieszkańca w zabudowie wielorodzinnej (MW) i 65 m^2 w zabudowie jednorodzinnej oraz 30-procentowy udział zabudowy jednorodzinnej i małych domów mieszkalnych (MDM). Jako średni standard zamieszkiwania, przy zakładanym

[209] Art. 10, ust. 5, pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
[210] Art. 10, ust. 7, pkt 1, 2 tejże ustawy.

zróżnicowaniu na rodzaje zabudowy, przyjęto 43,5 m^2 PUM na 1 mieszkańca. Przyjęte standardy zamieszkiwania są oczekiwane na okres wypełnienia struktur (tab. 12.2). Nawiązują do standardów osiąganych w rozwiniętych miastach zachodniej Europy, o podobnej wielkości i charakterze do Gdańska[211]. Zakłada się nieznaczny wzrost udziału zabudowy MN i MDM z poziomu 27–28% obserwowanego w latach 2006–2015 do 30% w 2045 roku.

Powierzchnia mieszkaniowa jest wykorzystywana w Gdańsku nie tylko przez stałych mieszkańców. Znaczna część mieszkań funkcjonuje na rynku najmu. Są to powierzchnie dla studentów, turystów, pracowników kontraktowych oraz nadmorskie mieszkania sezonowe dla mieszkańców innych miast niemeldujących się w Gdańsku ani na stałe, ani czasowo. Spośród 70 tys. studentów ponad 73% to osoby mieszkające na stałe poza Gdańskiem. Szacuje się, że niemal 25 tys. z nich zamieszkuje w trakcie nauki w Gdańsku, z czego około 6 tys. – w akademikach, a 19 tys. – w wynajmowanych mieszkaniach. Ponadto w Gdańsku w 2015 roku około 25 tys. m^2 PUM oferowanych było na wynajem turystom. Zapotrzebowanie na tego typu lokale szacuje się na około 500 tys. m^2 PUM. Do 2045 roku szacuje się przyrost powierzchni mieszkaniowej oferowanej na wynajem studentom i turystom. Podobnie jest w przypadku mieszkań sezonowych. Zakłada się, że stanowić będą coraz większy odsetek zasobów mieszkaniowych oraz że ww. kategorie mogą objąć do 2045 roku łącznie ponad 2 mln m^2 PUM. Powierzchnia użytkowa ww. lokali włączona jest w powierzchnię mieszkaniową ogółem i wpływa na wzrost wskaźnika standardu zamieszkiwania.

Wyżej wymieniona liczba mieszkańców, przy założonych standardach, generuje zapotrzebowanie na poziomie 24,5 mln m^2 PUM w 2045 roku. Powierzchnia mieszkaniowa w 2015 roku wyniosła 12,5 mln m^2. Łączne maksymalne zapotrzebowanie na nową powierzchnię mieszkaniową do 2045 roku szacuje się zatem na około 12,0 mln m^2.

Proporcjonalnie do wzrostu zabudowy mieszkaniowej szacuje się zapotrzebowanie na usługi endogeniczne. Powierzchnia użytkowa usług handlu, gastronomii i rzemiosła w 2015 roku wyniosła łącznie 1,29 mln m^2. Zapotrzebowanie na nowe usługi HGR do 2045 roku szacuje się na 1,0–1,2 mln m^2, w tym w WOH-ach na maksymalnie 0,4 mln m^2. W oparciu o trendy obserwowane w miastach zachodnich, przewiduje się przekształcenia istniejących WOH-ów i ograniczone zapotrzebowanie na nowe obiekty tego typu. Zarezerwowane w mpzp tereny pod realizację WOH-ów dopuszczają ich rozbudowę o kolejne 0,5 mln m^2. Część z tych rezerwacji jest realizowana, część podlega jednak procedurze zmiany funkcji, np. na powierzchnie biurowe, dlatego można przypuszczać, że duża część z planowanych WOH-ów nie zostanie zrealizowana.

Inne funkcje usługowe, które rozwijają się bardzo intensywnie, to obiekty kultury, sportu, rekreacji i rozrywki. Przewiduje się, że funkcje te do 2045 roku będą stanowić jedną z najważniejszych sfer rozwoju usług o charakterze ogólnomiejskim i metropolitalnym. Wzorując się na trendach obecnych w metropoliach europejskich, w okresie do 2045 roku przewiduje się potrzebę realizacji tego typu obiektów o randze metropolitalnej, których deficyt obserwuje się nie tylko w Obszarze Metropolitalnym Gdańsk–Gdynia–Sopot, ale w całym kraju. Ważne będą także inwestycje o skali lokalnej, tj. osiedlowej, w kontekście rozwoju centrów lokalnych opartych na rozwoju przestrzeni publicznych. Ich rozwój będzie generował zapotrzebowanie na domy sąsiedzkie, domy kultury itp. Szacuje się, że w stanie wypełnienia struktur zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową tej grupy usług będzie nieznacznie większe od zapotrzebowania na handel i usługi towarzyszące i wyniesie 1,0–1,5 mln m^2.

Kolejnymi usługami endogenicznymi są edukacja i ochrona zdrowia. Według analiz z 2015 roku zapotrzebowanie na nowe obiekty przedszkoli, szkół i służby zdrowia szacuje się do 2045 roku na 0,2–0,3 mln m^2. Łączne zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową usług endogenicznych szacowane jest zatem na około 3,0 mln m^2, co przy 30% dopuszczalnej nadwyżce daje około 3,9 mln m^2.

[211] Por. SUiKZP Miasta Gdańska 2007, s. 97, tab. 2.

Zapotrzebowanie na zabudowę portowo-przemysłową i usługową

Zabudowa portowa, przemysłowa i logistyczna charakteryzuje się dużą terenochłonnością, gdzie powierzchnie zabudowane stanowią jedynie niewielki procent całego terenu inwestycji. Dla funkcji portowej i logistycznej to przede wszystkim powierzchnie składowe, manewrowe oraz urządzeń przesyłowych i przeładunkowych. Z przeprowadzonych analiz porównawczych wynika, że dla takich form zainwestowania wskaźnik intensywności z reguły nie przekracza wartości 0,1. Także produkcja wymaga oprócz hal produkcyjnych, magazynów, które zwykle są jednokondygnacyjne, również znaczącego udziału powierzchni niezabudowanych, składowych czy rozległych placów manewrowych. W przemyśle aparaturowym znaczne powierzchnie zajmują dodatkowo instalacje technologiczne, które – zgodnie z prawem budowlanym – nie są zabudową kubaturową. Dla terenów przemysłowych przyjmuje się wskaźnik intensywności 0,5.

Łącznie z zabudową portowo-przemysłową rozpatruje się zapotrzebowanie na wybrane funkcje usługowe o charakterze miastotwórczym: biurowce na wynajem i wyższe uczelnie. W tym przypadku działalność prowadzona jest prawie wyłącznie w obiektach kubaturowych, najczęściej wielokondygnacyjnych, gdzie intensywność zabudowy jest zdecydowanie wyższa i dla niektórych działek osiąga wskaźnik 11 (biurowce Torus w Oliwie). Ale jako średni należy przyjąć 1,0, choć wymaga to każdorazowo przeprowadzenia stosownych analiz.

Wraz z rozwojem różnorodnych funkcji przemysłowych występuje zapotrzebowanie na nowe tereny dla tych lokalizacji. Specyfiką branży portowej, przemysłowej i logistycznej jest zapotrzebowanie na duże areały o wielkości od kilku do kilkudziesięciu hektarów (z reguły od 3 do 10 ha).

Zapotrzebowanie na nową zabudowę portową, przemysłową, logistyczną i tereny z nimi związane szacuje się na około 6,8 mln m² pow. użytkowej, co przekłada się na zapotrzebowanie około 2200 ha gruntów inwestycyjnych.

12.3. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Chłonność terenów[212] (mieszkaniowo-usługowych oraz portowo-przemysłowo-usługowych, por. rozdz. 12.2) to potencjalna powierzchnia użytkowa nowej zabudowy o danej funkcji mogąca powstać na danym terenie. Chłonność tę oblicza się dla obszaru o zwartej i w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS) oraz dla obszarów przeznaczonych w planach miejscowych na wybrane funkcje położonych poza ZiWS.

Z badania chłonności wyłączono tereny trwale zainwestowane, nawet jeśli nie w pełni wykorzystują swoje możliwości rozwojowe określone w planach. Uznano bowiem, że dogęszczenie istniejących struktur w drodze budowy nowych budynków czy rozbudowy istniejących nie będzie miało istotnego znaczenia ilościowego. Jeszcze mniej prawdopodobne jest wyburzenie istniejącego zainwestowania o charakterze trwałym i ponowna zabudowa o wyższej intensywności, nawet jeśli obowiązujący plan ją dopuszcza.

Obszar o zwartej i w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS) nie jest w ustawie zdefiniowany i dlatego dla wyznaczenia jego granic przyjęto 7 kryteriów szczegółowych:

- istniejące, zinwentaryzowane tereny zainwestowania miejskiego (nie należy do nich zabudowa zagrodowa ani poligony wojskowe) wraz z ogrodami działkowymi, parkami i enklawami leśnymi, które spełniają funkcję rekreacyjną;
- dostęp do drogi i sieci infrastruktury technicznej, w szczególności do drogi urządzonej, a nie tylko wydzielonej geodezyjnie; przyjmuje się, że droga z infrastrukturą obsługuje miąższość do 100 m;
- istniejący podział na działki budowlane;
- istniejąca zabudowa znacznej części działek (wlicza się tu także działki z decyzją o pozwoleniu na budowę lub z decyzją wz);

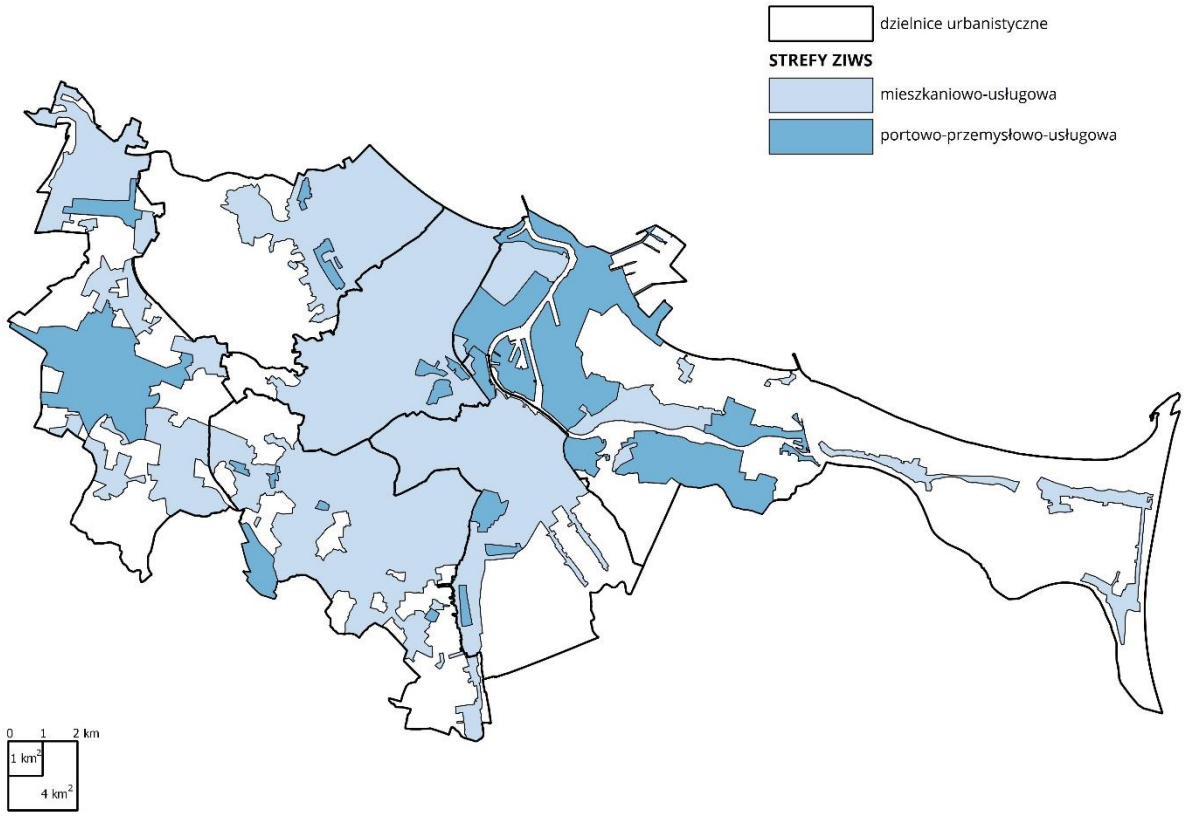
[212] Ustawa o pizp art. 10 ust. 5 pkt 2) i 3).

- sąsiedztwo (otoczenie) z innymi terenami o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zarówno mieszkaniowo-usługowej, jak i portowo-przemysłowo-usługowej, nie dalsze niż 100 m;
- grunt we władaniu inwestora, który poniósł już jakieś nakłady inwestycyjne, np. sporządził projekt budowlany i uzyskał pozwolenie na budowę;
- oznaczenie na mapie geodezyjnej użytkowania miejskiego, tj. każdego poza wodą, rolą i lasem.

Nie każdy teren zaliczony do obszaru ZiWS musi spełniać równocześnie wszystkie ww. kryteria, ale powinien spełniać kilka z nich.

Wyznaczony obszar zwartej i w pełni wykształconej struktury (ZiWS) obejmuje 14 413 ha, co stanowi około 55% powierzchni miasta, w tym 10 604 ha (73,6%) to funkcja mieszkaniowo-usługowa oraz 3809 ha (26,4%) – portowo-przemysłowo-usługowa.

Poza ZiWS w planach miejscowych ustalono przeznaczenie mieszkaniowo-usługowe na obszarze 472 ha oraz przeznaczenie portowo-przemysłowo-usługowe na obszarze 776 ha.

Ryc. 12.3 Zwarta i w pełni wykształcona struktura funkcjonalno-przestrzenna Gdańska

Źródło: Opracowanie własne

Zabudowa mieszkaniowo-usługowa

Chłonność terenów mieszkaniowych może być wyrażona powierzchnią użytkową mieszkań, która może być zrealizowana na danym obszarze, lub liczbą mieszkańców mogących zasiedlić dany obszar, przy założeniu odpowiednich wskaźników intensywności zabudowy oraz programowania odpowiednich standardów zamieszkiwania (chłonność demograficzna). Chłonność terenów mieszkaniowych to wielkość teoretyczna, z definicji maksymalna. Została ona wyliczona dla terenów niezabudowanych. Uznano, że tereny zabudowane nie posiadają praktycznie nadwyżki chłonności w stosunku do parametrów określonych w mpzp lub warunkach zabudowy.

Pierwszym krokiem było zatem wyznaczenie terenów zainwestowanych w oparciu o mapę geodezyjną i inwentaryzację urbanistyczną, które zostały wyłączone z szacowania chłonności.

Podstawowym źródłem danych do wyliczenia chłonności terenów mieszkaniowo-usługowych (Ch_{tm}) są parametry zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej ustalone w mpzp lub w obowiązującym SUiKZP (na obszarach, gdzie nie ma mpzp). W wypadku studium, gdzie nie skonkretyzowano wskaźników, przyjęto dodatkowe założenia: jako intensywność zabudowy[213] uznano dominującą intensywność obowiązującą w mpzp w danej jednostce urbanistycznej, a udział zabudowy jedno- i wielorodzinnej oparto na stanie istniejącym w danej jednostce według danych geodezyjnych.

Analizę chłonności terenów mieszkaniowo-usługowych w ZiWS i w mpzp poza ZiWS przeprowadzono w dwóch agregacjach danych: chłonność terenów mieszkaniowych (Ch_{tm}) wyliczono na podstawie mpzp i SUiKZP 2007 dla terenów oznaczonych jako M i MU według proporcji funkcji M i U w tabeli 12.2, a chłonność terenów usługowych (Ch_{tu}) – na podstawie mpzp i SUiKZP dla terenów oznaczonych jako MU, U, a w strefie mieszkaniowo-usługowej ZiWS także PU (por. ryc. 12.3). Zestawienie zbioru danych i opartych na nich założeń przedstawiono w tabeli 12.2.

Tab. 12.2 Zestawienie danych i założeń do chłonności terenów mieszkaniowych i usługowych

Dane	mpzp	SUiKZP
powierzchnia terenu brutto	wg bazy GIS: tereny 2015.shp/stan 30.11.2015 r.	wg rysunku SUiKZP z 2007 r.
tereny brutto/netto[214]	pow. strefy MW i MN[215] = pow. netto pow. strefy MN • 0,6[216] = pow. netto	pow. strefy • 0,6 = pow. netto
standard zamieszkiwania:	MN = 65 m²/os. MW = 38 m²/os. Średnio = 43,5 m²/os.	
podział na MN i MW	Baza GIS: zgodnie z zapisami mpzp	przyjęto istniejący średni udział danych typów zabudowy w jednostce urbanistycznej[217] (por. tab. 12.8)
udział U w strefie MU	por. tab. 12.8	
udział U w strefie M		por. tab. 12.8
wskaźnik intensywności zabudowy (WIZ)	Baza GIS: zgodnie z zapisami mpzp	najczęściej występujące wartości wskaźnika w danej JU (por. tab. 12.8)

Źródło: opracowanie własne na podstawie mpzp i założeń autorskich

Tab. 12.3 Przyjęte wskaźniki dla terenów M i MU wg jednostek urbanistycznych

Jednostka urbanistyczna		wg mpzp				według trendów
		dominujący wskaźnik intensywności zabudowy		średni udział typów zabudowy mieszkaniowej w strefach M i MU ogółem		założony udział usług w pow. terenu w strefach: MU (mpzp) M i MU (SUiKZP)
nr	nazwa	WIZ		[%]		
		MN	MW	MN	MW	U
1	Oliwa Dolna	0,3	0,7	8,29	91,71	20
2	Oliwa Górna	0,3	0,7	21,48	78,52	20
3	Brzeźno	0,4	1	18,72	81,28	25
4	Nowy Port	0,4	1,4	6,19	93,81	10
5	Młyniska-Letnica	0,4	1	11,82	88,18	10
6	Zaspa	0,4	1	2,35	97,65	25
7	Wrzeszcz Dolny	0,5	1	16,5	83,5	25
8	Wrzeszcz Górny	0,8	1	23,21	76,79	25
9	Brętowo	0,4	0,6	52,39	47,61	25
10	Piecki-Migowo	1,6	1,5	17,44	82,56	25

[213] Intensywność zabudowy kondygnacji naziemnych.
[214] Liczone od powierzchni terenu z mapy.
[215] W wybranych mpzp dot. MN, gdzie wyznaczono drogi wewnętrzne
[216] W wybranych mpzp dot. MN, gdzie nie wyznaczono dróg wewnętrznych
[217] JU – jednostka urbanistyczna.

11	Śródmieście Historyczne	0,3	2,5	1,41	98,59	40
12	Siedlce	0,5	0,7	37,29	62,71	25
13	Stogi Portowe	0,3	0,5	19,39	80,61	10
14	Stogi Mieszkaniowe	0,7	0,7	12,01	87,99	10
15	Błonia Płonia	0,3	0,5	64,05	35,95	10
16	Orunia-Olszynka	0,5	0,5	46,28	53,72	20
17	Chełm	0,5	0,7	9,08	90,92	10
18	Zakoniczyn-Łostowice	0,4	0,8	23,8	76,2	10
19	Maćkowy	0,5	0,9	22,6	77,4	10
20	św. Wojciech	0,4	0,5	85,64	14,36	10
21	Osowa-Barniewice	0,5	0,4	67,43	32,57	5
22	Kokoszki Mieszkaniowe	0,5	0,5	79,01	20,99	5
23	Jasień-Szadółki	0,5	1	20,97	79,03	10
24	Wyspa Sobieszewska	0,5	0,5	82,49	17,51	10
25	Kokoszki Przemysłowe	0,3	0.5	78,94	21,06	5
26	Matarnia-Złota Karczma	0,5	0.4	39,43	60,57	5
27	Klukowo-Rębiechowo	0,5	0,5	93,74	6,26	5
28	Lasy Oliwskie	0,5	0,5	48,2	51,8	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mpzp i założeń autorskich

Tab. 12.4 Przyjęte wskaźniki dla terenów U i PU wg dzielnic

Dzielnica urbanistyczna		**Dominujący wskaźnik intensywności zabudowy wg terenów i symboli z mpzp**		
nr	nazwa	U34	U33, U35	PU41, PU42
1	Śródmieście	0,3	1,5	1,3
2	Wrzeszcz	0,4	1,2	2
3	Oliwa	0,35	0,8	1,2
4	Południe	0,5	0,9	1,1
5	Zachód	0,3	0,65	1
6	Port	0,35	0,9	0,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mpzp i założeń autorskich

Przyjęte wskaźniki i założenia wykorzystano do wyliczenia chłonności terenów mieszkaniowych wyrażonych maksymalną powierzchnią użytkową mieszkań, a następnie maksymalną liczbą mieszkańców mogących zasiedlić dany obszar (chłonność demograficzna). Podobnie wyliczono chłonność terenów usługowych w strefie MU oraz portowo-przemysłowych w strefie PPU.

chłonność terenów mieszkaniowych, usługowych i portowo-przemysłowych

$$Ch_{pow} = P_{tn} \bullet WIZ_{max} \bullet \times [w\ m^2]$$

gdzie:

P_{tn} – pow. terenu netto [m^2]

WIZ_{max} – maksymalny wskaźnik intensywności zabudowy

x – wskaźnik przeliczający pow. ogólną na użytkową

chłonność demograficzna (dla terenów mieszkaniowych)

$$Ch_{mk} = Ch_{pow} / S_{zam}\ [w\ os.]$$

gdzie:

Ch_{pow} – Maksymalna chłonność teoretyczna terenów mieszkaniowych [m^2]

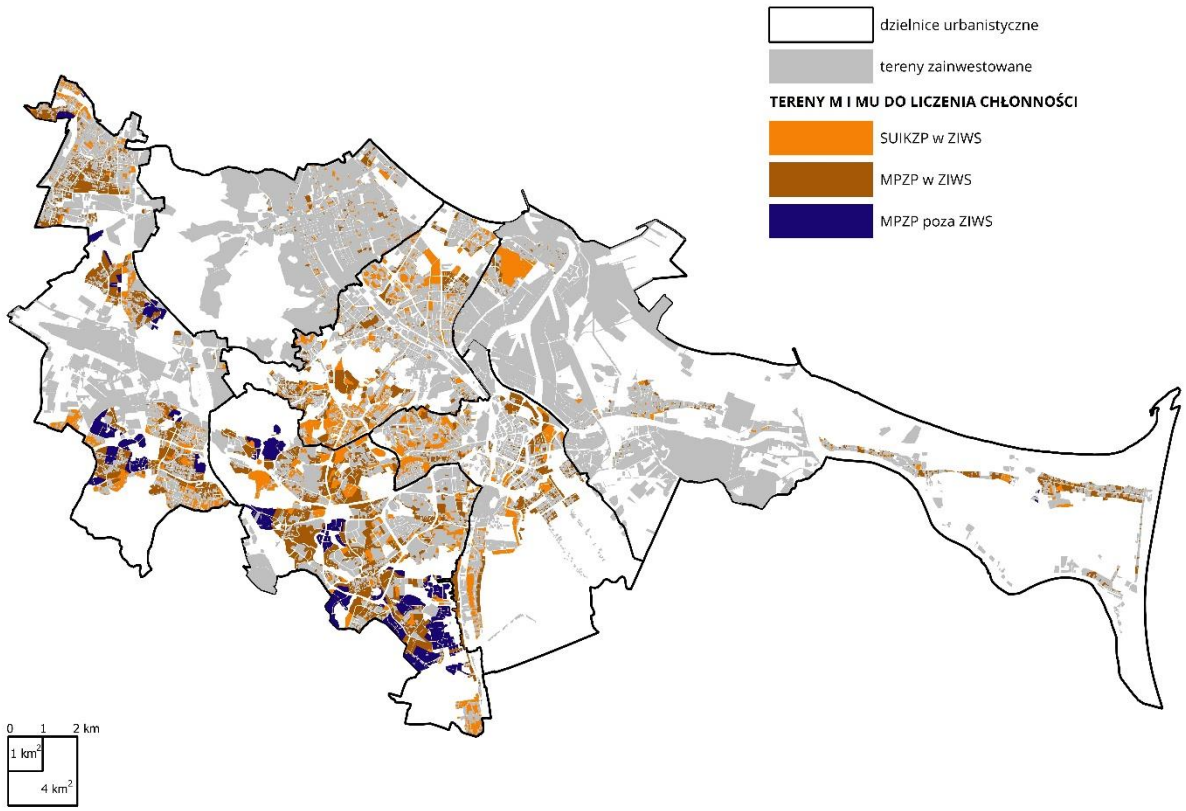
S_{zam} – standard zamieszkiwania [m^2/os]

Na podstawie dostępnych danych i przyjętych założeń obliczono maksymalną chłonność w obszarze zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz w planach miejscowych poza obszarem funkcji mieszkaniowej (tab. 12.3) i usługowej (tab. 12.4), a następnie przemysłowej.

W obszarze ZiWS maksymalna chłonność nowych terenów mieszkaniowych poza terenami zainwestowanymi wynosi 8,79 mln m^2 powierzchni użytkowej mieszkań, w której może zamieszkać maksymalnie 202 tys. osób. W planach miejscowych poza obszarem ZiWS chłonność nowych terenów na funkcję mieszkaniową wynosi 1,52 mln m^2 powierzchni użytkowej, w której może zamieszkać maksymalnie 31 tys. osób.

Na terenach zainwestowanych w 2015 roku funkcjonowało 12,5 mln m^2, które według zakładanych standardów oczekiwanych w 2045 roku zaspokoją potrzeby jedynie 293 tys. mieszkańców.

Chłonność nowych terenów mieszkaniowych oraz tereny zainwestowane dadzą łącznie 22,8 mln m^2 powierzchni mieszkaniowej mogącej pomieścić 518 tys. osób przy założonych standardach zamieszkiwania.

Ryc. 12.4 Chłonność terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych
Źródło: opracowanie własne

Tab. 12.5 Chłonność terenów mieszkaniowych w Gdańsku

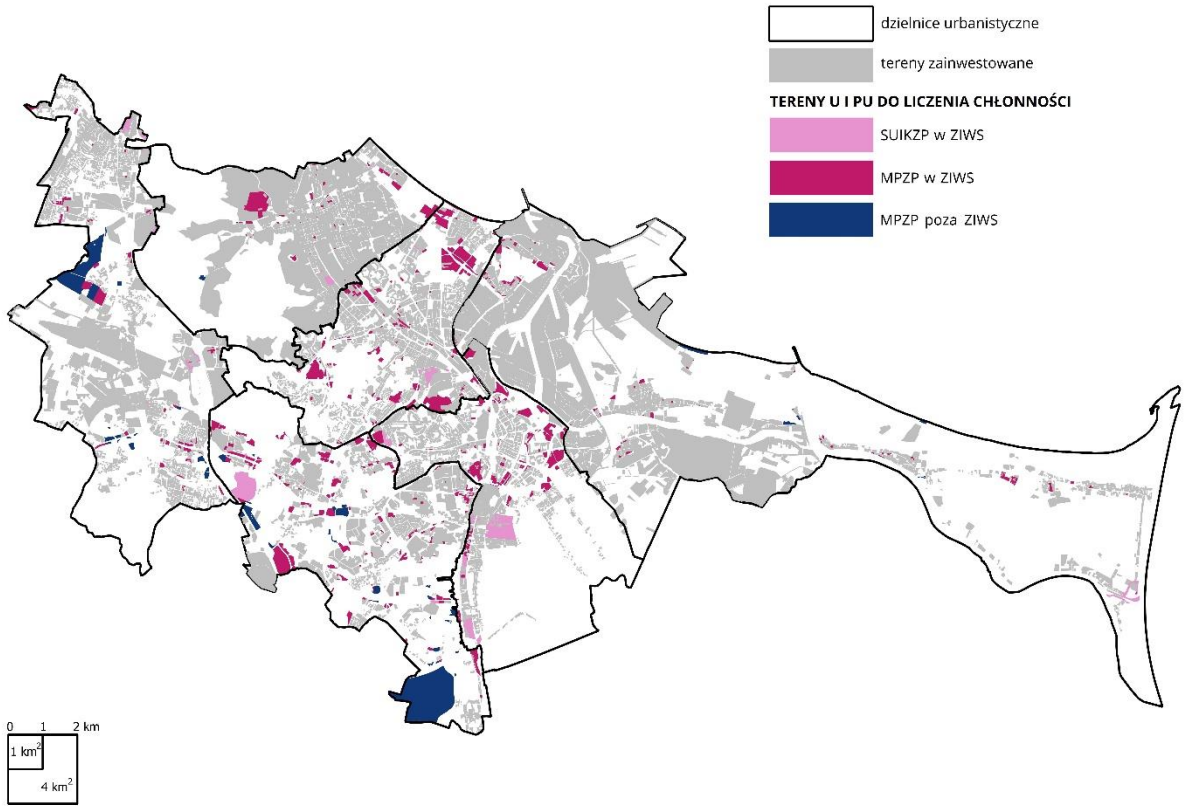
zabudowa \ obszar		ZiWS		poza ZiWS		całe miasto		RAZEM	
		pow. uż. mieszkań	liczba ludności	pow. uż. mieszkań	liczba ludności	pow. uż. mieszkań	liczba ludności	pow. uż. mieszkań	liczba ludności
		mln m^2	tys. os.	mln m^2	tys. os.	mln m^2	tys. os.	mln m^2	tys. os.
planowana w SUiKZP	MN	0.76	11.8						
	MW	2.44	69.8						
planowana w mpzp	MN	2.58	39.6	0.89	13.7				
	MW	3.00	81.2	0.63	17.0				
istniejąca	MN					3.3	51		
	MW					9.2	243		
RAZEM		**8.79**	**202.4**	**1.52**	**30.7**	**12.5**	**294**	**22.8**	**518**

Źródło: opracowanie własne

W obszarze ZiWS chłonność niezainwestowanych, nowych terenów usługowych w zakresie usług endogenicznych wyniosła 3,98 mln m^2 powierzchni użytkowej, z czego 2,66 mln m^2 – w strefach U i PU, a 1,32 mln m^2 – w strefach M i MU.

W planach miejscowych poza obszarem ZiWS chłonność niezainwestowanych terenów na funkcję usługową wynosi 1,08 mln m^2.

Łączna chłonność nowych terenów usługowych wynosi zatem 5,06 mln m^2 powierzchni usługowej, z czego 3,65 mln m^2 – w strefach U i PU, a 1,41 mln m^2 – w strefach M i MU (por. tab. 17.11).

Ryc. 12.5 Chłonność terenów usługowych i produkcyjno-usługowych w strefie mieszkaniowo-usługowej ZiWS
Źródło: opracowanie własne

Tab. 12.6 Chłonność terenów usługowych w Gdańsku

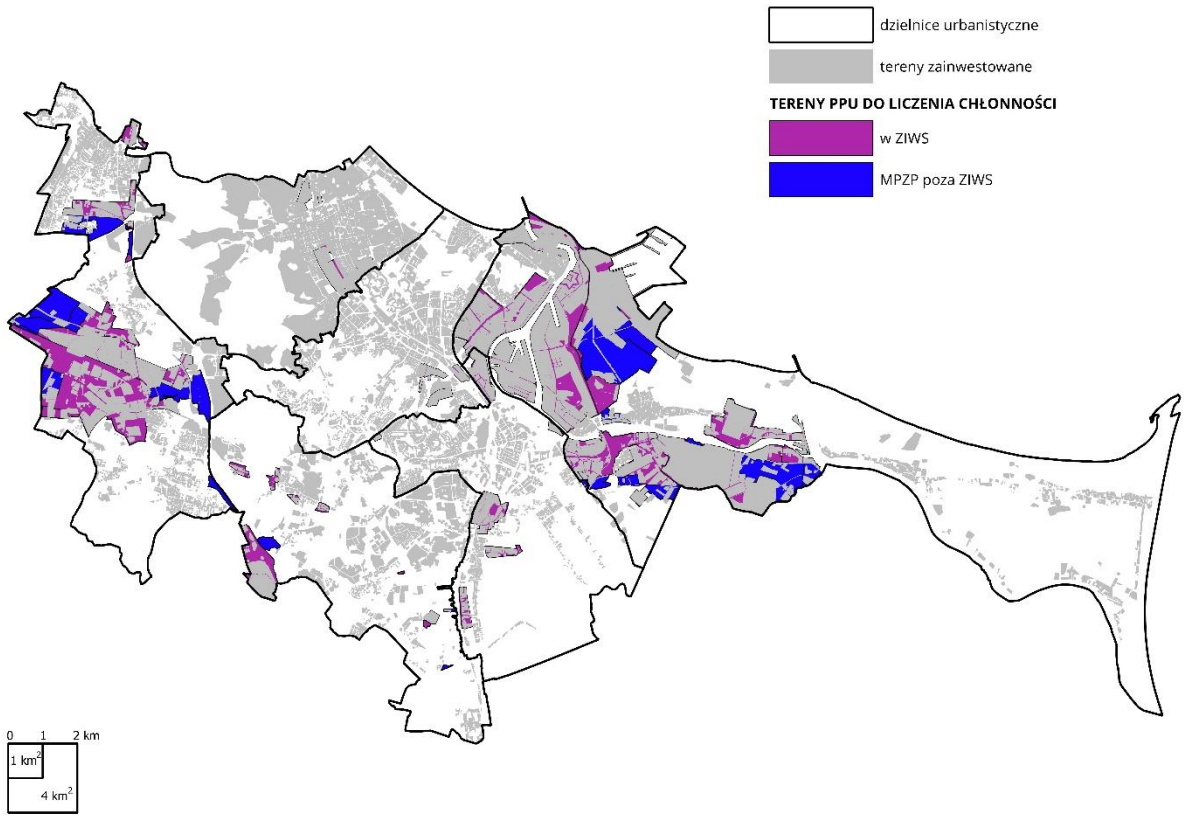
zabudowa \ obszar		ZiWS	poza ZiWS	Całe miasto	RAZEM
		pow. uż. w mln. m^2			
planowana w SUiKZP	M, MU	0.33			
	U	0.33			
	PU	0.43			
planowana w mpzp	M, MU	0.99	0.09		
	U	1.52	0.74		
	PU	0.38	0.25		
istniejąca				5.1	
RAZEM		**3.98**	**1.08**	**5.1**	**10.16**

Źródło: opracowanie własne

Aby spełnić wymogi maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię usług endogenicznych, wystarczy 3,9 mln m^2, co może być zrealizowane obecnie przy wykorzystaniu chłonności nowych terenów dotąd niezainwestowanych.

Zabudowa portowo-przemysłowo-usługowa

Chłonność ustawową na funkcję portowo-przemysłowo-usługową oszacowano według innej metody. W obrębie obszarów ZiWS zidentyfikowano – na podstawie materiałów geodezyjnych – tereny niezabudowane, a poza ZiWS – tereny przeznaczone w planach miejscowych pod funkcje portowo-przemysłowo-usługowe, które w całości są niezabudowane, i przypisano im odpowiednie intensywności: 0,1, 0,5 lub 1,0 (por. rozdz. 12.2) w zależności od planowanych lub najbardziej prawdopodobnych form zainwestowania portowo-przemysłowo-usługowego. Na ogół nie były to intensywności maksymalne dopuszczone w mpzp, gdyż praktyka pokazała, że poszczególne rodzaje zabudowy portowo-przemysłowo-usługowej osiągają stosunkowo niskie intensywności, charakterystyczne dla siebie. **Łączna chłonność miasta Gdańska na zabudowę portowo-przemysłowo-usługową wynosi 6,2 mln. m^2 powierzchni użytkowej i około 2000 ha.**

Ryc. 12.6 Chłonność terenów portowo-przemysłowo-usługowych

Źródło: opracowanie własne

12.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

W Gdańsku w 2015 roku w użytkowaniu było 12,5 mln m^2 powierzchni mieszkaniowej i 5,1 mln m^2 powierzchni usługowej, z czego zaledwie 0,5% znalazło się poza wyznaczonym obszarem zwartej i w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS). W strefie MU ZiWS (ryc. 12.4–6) znalazło się 3,5 mln m^2 powierzchni usługowej, w PPU ZiWS zaś – 1,5 mln m^2.

Maksymalna chłonność nowych terenów mieszkaniowych w ZiWS wynosi 8,8 mln m^2, a poza nią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pozwalają jeszcze na realizację 1,5 mln m^2 nowej powierzchni użytkowej mieszkań. Chłonność na funkcję mieszkaniową wynosi łącznie 10,3 mln m^2 powierzchni użytkowej (por. rozdz. 12.3).

Maksymalna chłonność nowych terenów usługowych w ZiWS wynosi niespełna 4 mln m^2, a poza nią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pozwalają jeszcze na realizację 1,1 mln m^2 powierzchni użytkowej. Chłonność na funkcję usługową[218] wynosi łącznie 5,1 mln m^2 powierzchni użytkowej (rozdz. 12.3) (tab. 12.6).

W przypadku mieszkalnictwa chłonność (10,3 mln m^2) nie przekracza maksymalnego zapotrzebowania na te funkcje (12,0 mln m^2), w strefie usług endogenicznych zaś chłonność (5,1 mln m^2) przekracza maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, którą oszacowano na 3,9 mln m^2 (rozdz. 12.2).

Na zabudowę mieszkaniową można przeznaczyć dodatkowe tereny pozwalające na wybudowanie około 1,7 mln m^2 powierzchni użytkowej mieszkań na terenach rozwojowych. Nie wyznacza się zaś nowych terenów rozwojowych pod funkcję usługową (U), poza wyżej zidentyfikowanymi obszarami w ZiWS i terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową lub usługową w obowiązujących mpzp. Dopuszcza się także wskazywanie usług w nowych strefach M i MU, wynikające z konieczności obsługi nowych terenów mieszkaniowych lub relokacji czy reorganizacji istniejących stref usługowych.

W Gdańsku oszacowano zapotrzebowanie na nową zabudowę portowo-przemysłowo-usługową na 6,8 mln m^2 powierzchni użytkowej, co odpowiada zapotrzebowaniu na 2200 ha nowych gruntów inwestycyjnych. Chłonność obszarów ZiWS na tę funkcję wyliczono na 4,3 mln m^2, co odpowiada 1230 ha, a chłonność terenów poza ZiWS, przeznaczonych w mpzp na tę funkcję, odpowiednio na 1,9 mln m^2 i 770 ha. Łącznie chłonność na zabudowę portowo-przemysłowo-usługową wynosi 6,2 mln m^2 i 2 tys. ha i jest mniejsza niż oszacowane zapotrzebowanie. **Oznacza to, że w Gdańsku należy ustalić dodatkowo 0,6 mln m^2 powierzchni użytkowej i wyznaczyć 200 ha nowych terenów portowo-przemysłowo-usługowych, poza zidentyfikowanymi rezerwami w granicach obszaru ZiWS i ustalonymi w mpzp poza ZiWS.** Oszacowane zapotrzebowanie może być zrealizowane w 63% w obszarze zwartej i wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej, w 28% na obszarach przewidzianych w obowiązujących planach miejscowych, a tylko 9% zapotrzebowania będzie realizowane na nowych terenach inwestycyjnych.

[218] W strefie MU ZiWS (usługi endogeniczne).

Tab. 12.7 Bilans terenów mieszkaniowych

Dzielnica	Jednostka	Stan istniejący			Chłonność nowych terenów mieszkaniowych							Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę	Możliwości rozwojowe
		w ZiWS	poza ZiWS	ogółem	ZiWS			mpzp poza ZiWS			RAZEM		
					MN	MW	suma	MN	MW	suma			
ŚRÓDMIEŚCIE	pow. uż. [w tys.m^2]	1993	10	2003	329	1230	1559	0	0	0	1559		
	pow. terenu [ha]	-	-	-	137	197	334	0	0	0	334		
WRZESZCZ	pow. uż. [w tys. m^2]	3465	1	3466	333	1562	1895	0	0	0	1895		
	pow. terenu [ha]	-	-	-	104	318	423	0	0	0	423		
OLIWA	pow. uż. [w tys. m^2]	2178	4	2182	15	214	229	0	0	0	230		
	pow. terenu [ha]	-	-	-	9	58	67	0	0	0	67		
POŁUDNIE	pow. uż. [w tys. m^2]	2865	3	2868	1243	1855	3098	570	627	1197	4295		
	pow. terenu [ha]	-	-	-	399	392	791	193	125	317	1108		
ZACHÓD	pow. uż. [w tys. m^2]	1147	5	1152	1136	146	1283	315	2	316	1599		
	pow. terenu [ha]	-	-	-	483	58	541	153	1	154	695		
PORT	pow. uż. [w tys. m^2]	848	22	870	284	439	723	2	0	2	725		
	pow. terenu [ha]	-	-	-	110	98	207	1	0	1	208		
GDAŃSK	pow. uż. [w tys. m^2]	12496	45	12541	3341	5446	8788	887	629	1516	**10 304**	**≈ 12 000**	**≈ 1 700**
	pow. terenu [ha]	-	-	-	1242	1122	2364	347	125	472	2836		

Źródło: Opracowanie własne

Tab. 12.8 Bilans terenów usługowych

Dzielnica	Jednostka	Stan istniejący			Chłonność nowych terenów usługowych			Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę	Możliwości rozwojowe
		w ZiWS	mpzp poza ZiWS	ogółem	w ZiWS	mpzp poza ZiWS	ogółem		
ŚRÓDMIEŚCIE	pow. uż. [m^2]	818	0	818	1287	6	1292		
	pow. terenu [ha]	0	0	0	147	3	150		
WRZESZCZ	pow. uż. [m^2]	565	6	571	980	6	985		
	pow. terenu [ha]	0	0	0	156	1	157		
OLIWA	pow. uż. [m^2]	502	3	506	219	11	231		
	pow. terenu [ha]	0	0	0	120	5	126		
POŁUDNIE	pow. uż. [m^2]	252	1	253	736	681	1417		
	pow. terenu [ha]	0	0	0	163	229	408		
ZACHÓD	pow. uż. [m^2]	144	3	147	404	308	712		
	pow. terenu [ha]	0	0	0	88	109	205		
PORT	pow. uż. [m^2]	181	21	202	345	67	412		
	pow. terenu [ha]	0	0	0	70	16	86		
GDAŃSK	pow. uż. [m^2]	2463	35	2498	3971	1079	**5 049**	**≈ 3 900**	**0**
	pow. terenu [ha]	0	0	0	744	363	1130		

Źródło: opracowanie własne

Tab. 12.9 Bilans terenów portowo-przemysłowo-usługowych

Dzielnica	Jednostka	Stan istniejący			Chłonność nowych terenów portowo-przemysłowo-usługowych							Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę	Możliwości rozwojowe
		w ZiWS	poza ZiWS	ogółem	ZiWS			mpzp poza ZiWS			RAZEM		
					0,1	0,5	1,0	0,1	0,5	1,0			
ŚRÓDMIEŚCIE	pow. uż. [tys. m^2]	170	0	170	0,0	126,0	40,0	0,0	0,0	0,0	166		
	pow. terenu [ha]	335	0	335	0,0	31,5	5,0	0,0	0,0	0,0	36.5		
WRZESZCZ	pow. uż. [tys. m^2]	53	0	53	0,0	0,0	11,2	0,0	0,0	0,0	11.2		
	pow. terenu [ha]	322	0	322	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	1.4		
OLIWA	pow. uż. [tys. m^2]	90	0	90	0,0	0,0	60,0	0,0	0,0	0,0	60		
	pow. terenu [ha]	467	0	467	0,0	0,0	7,5	0,0	0,0	0,0	7.5		
POŁUDNIE	pow. uż. [tys. m^2]	107	1	108	0,0	266,0	9,6	0,0	78,4	0,0	354		
	pow. terenu [ha]	95	0	95	0,0	66,5	1,2	0,0	19,6	0,0	87.3		
ZACHÓD	pow. uż. [tys. m^2]	527	24	551	0,0	1693,2	360,0	0,0	930,0	251,2	3234.4		
	pow. terenu [ha]	629	17	646	0,0	423,3	45,0	0,0	232,5	31,4	732.2		
PORT	pow. uż. [tys. m^2]	1714	89	1803	203,6	1564,4	0,0	337,8	282,0	0,0	2387.8		
	pow. terenu [ha]	1768	76	1844	254,5	391,1	0,0	422,3	70,5	0,0	1138.4		
GDAŃSK	pow. uż. [tys. m^2]	648	0	648	203,6	3649,6	480,8	337,8	1290,4	251,2	**6213.4**	**6 800**	**600**
	pow. terenu [ha]	3617	93	3709	254,5	912,4	60,0	422,3	322,5	31,4	2003.1		

Źródło: opracowanie własne

12.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci transportowej, infrastruktury technicznej i społecznej

Liczba i zakres prowadzonych inwestycji drogowych oraz inwestycji dotyczących infrastruktury technicznej i społecznej służących realizacji zadań własnych gminy jest uzależniona od możliwości pozyskania, właściwego wykorzystania i przeznaczenia odpowiedniej wielkości nakładów finansowych niezbędnych do ich realizacji. **Otwarcie i funkcjonowanie nowych terenów rozwojowych warunkują lokalne systemy infrastruktury transportowej, technicznej i społecznej,** tj.:

- ulice lokalne i dojazdowe o znaczeniu osiedlowym w osiedlach realizowanych przez inwestorów indywidualnych, bez względu na własność gruntu,
- odprowadzanie wód opadowych,
- szkoły podstawowe, przedszkola i żłobki.

Systemy ogólnomiejskie i ponadmiejskie (ulice wysokich klas technicznych, urządzenia infrastruktury społecznej wysokiej rangi, np. opera) wymagają uzupełnień i rozbudowy dla poprawy jakości życia mieszkańców i wzrostu konkurencyjności miasta, ale nie są barierami progowymi w realizacji nowych terenów rozwojowych. Finansowanie tych inwestycji odbywa się z reguły z dużym udziałem środków zewnętrznych, m.in. ze środków Unii Europejskiej. Budżetu miasta nie obciążają również ulice osiedlowe w inwestycjach realizowanych przez deweloperów ani ulice lokalne, dojazdowe czy wewnętrzne realizowane w terenach portowo-przemysłowo-usługowych, które z reguły są finansowane przez zainteresowane podmioty gospodarcze. Często podmioty te partycypują także w rozbudowie miejskiego układu ulicznego. Szczególną trudność przedstawiają zaplanowane i wydzielone ulice w osiedlach realizowanych przez inwestorów indywidualnych, które – po zbyciu działek budowlanych – pozostają własnością pierwotnego właściciela gruntu lub stają się współwłasnością mieszkańców osiedla. W takim przypadku – formalnie – miasto nie może finansować budowy ulicy, a właściciel gruntu, jak pokazuje praktyka, nie ma środków lub nie jest tym zainteresowany. Realizacja następuje dopiero po przejęciu gruntu przez gminę i dlatego takie przypadki w niniejszej analizie potraktowano jako zobowiązanie miasta.

W odniesieniu do sieci infrastruktury technicznej progami rozwojowymi mogłyby być urządzenia źródłowe infrastruktury miejskiej (np. moc elektrociepłowni, zasoby wody, przepustowość oczyszczalni ścieków), ale w przypadku Gdańska te urządzania mają znaczne rezerwy i nie wymagają rozbudowy. Podsystemy infrastruktury technicznej: zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków, telekomunikacja, zaopatrzenie w energię elektryczną i cieplną oraz gaz, są w gestii odrębnych podmiotów[219], które utrzymują i rozbudowują je z własnych środków. Jedynie finansowanie inwestycji związanych z odprowadzeniem wód opadowych pozostaje w gestii miasta.

Ocenę możliwości finansowania realizacji ww. zadań własnych gminy oparto na danych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Miasta Gdańska (WPF) na lata 2016–2023[220] oraz na analizie wykonania budżetów miasta za lata 2011–2015. W prognozie na wieloletnie przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące remontów i budowy dróg finansowanych z rocznie planowanych pul środków budżetowych przeznaczono środki finansowe w wysokości 200 mln zł. Przyjęto założenie, że 25% tych wydatków zostanie przekazana na budowę nowych dróg lokalnych i dojazdowych, czyli około 6,2 mln zł rocznie.

Analiza wykonania budżetów miasta wykazała przybliżoną kwotę – w ciągu ostatnich pięciu lat miasto wydało na budowę nowych dróg lokalnych i dojazdowych około 4,7 mln zł rocznie. Zatem można przyjąć, że **na realizację kolejnych nowych odcinków ulic lokalnych i dojazdowych wraz z systemem odprowadzania wód opadowych miasto przeznaczy rocznie około 5,5 mln zł**.

[219] Spółki miejskie: Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna sp. z o.o., Zakład Utylizacyjny sp. z o.o., Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej sp. z .o.o. oraz podmioty zewnętrzne: Grupa Energa SA i operatorzy sieci telekomunikacyjnych.

[220] Uchwała nr XVII/501/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 17 grudnia 2015 r., która weszła w życie 1 stycznia 2016 r. WPF określa planowane inwestycje w latach 2016–2023 z przewidywanymi wielkościami budżetowymi oraz możliwością pozyskania dotacji, przede wszystkim ze środków Unii Europejskiej perspektywy 2014–2020 na realizację projektów infrastrukturalnych.

Z kolei na budowę nowych obiektów opiekuńczo-wychowawczych (żłobki i przedszkola) i szkół podstawowych w latach 2006–2015 miasto wydało 9,8 mln zł rocznie. W WPF na lata 2016–2023 przewidziano na te cele średnio 9,1 mln zł rocznie.

Należy podkreślić, że miasto dysponuje możliwościami i procedurami pozyskania dodatkowych środków wspomagających finansowanie dróg lokalnych i dojazdowych, systemów odprowadzania wód deszczowych oraz obiektów infrastruktury społecznej. Są to:

- lokalne inicjatywy inwestycyjne[221],
- dotacje udzielane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- udział inwestorów komercyjnych w kosztach inwestycji drogowych[222],
- partnerstwo publiczno-prywatne[223],
- realizacja inwestycji (np. edukacyjnych) ze środków pochodzących ze sprzedaży gruntów gminnych,
- opłata adiacencka[224].

12.6. Potrzeby inwestycyjne miasta

Potrzeby inwestycyjne w zakresie obiektów edukacji (żłobki, przedszkola, szkoły) wyliczono w skali miasta dla dwóch przewidywanych scenariuszy zmian demograficznych w mieście: dla tzw. prognozy stagnacyjnej (dla tego wariantu miasto ma w mpzp zarezerwowane tereny na inwestycje oświatowe) oraz dla scenariusza wyzwania miasta (rozdz. 5.2 i 17). Dodatkowo, w przypadku prognozy stagnacyjnej, wskazano optymalną lokalizację w dzielnicach, proporcjonalnie do przewidywanej liczby ludności.

W wieloletniej prognozie finansowej na lata 2016–2023 miasto przewidziało środki finansowe na budowę następujących obiektów:

- szkoła międzygminna w Kowalach, w której Gdańsk będzie miał udział – 6 mln zł,
- szkoła podstawowa w Jasieniu-Szadółkach – 32 mln zł,
- przedszkola (2,5 tys. miejsc) – 35 mln zł.

Przy uwzględnieniu prognozy stagnacyjnej w celu zapewnienia miejsc dla 15% dzieci w wieku 0–2 lat do 2020 roku powinny powstać dodatkowo dwa żłobki (8 mln zł), których nie uwzględniono w WPF. Łączne koszty wyniosłyby wówczas 81 mln zł, czyli 10,1 mln zł rocznie.

Koszty pozostałych inwestycji realizowanych po 2023 roku byłyby następujące:

- 30 dodatkowych oddziałów przedszkolnych – 11,2 mln zł,
- od dwóch (zmianowość 1,3) do sześciu (zmianowość 1,0) szkół podstawowych dla dzielnicy Południe – od 72 mln zł do 216 mln zł,
- jedna szkoła podstawowa dla dzielnicy Zachód – 36 mln zł.

Łączne koszty budowy bazy oświatowej w zreformowanym systemie szkolnym w latach 2016–2045, w wariancie stagnacyjnym, wyniosłyby od 200,2 mln zł do 344,2 mln zł, czyli od 6,7 mln do 11,5 mln zł rocznie.

Dla porównania w latach 2006–2015 na realizację trzech żłobków, trzech przedszkoli i dwóch szkół podstawowych miasto wydało 97,7 mln zł, czyli 9,8 mln zł rocznie.

W przypadku realizacji scenariusza wyzwania miasta koszty inwestycji wzrosłyby (w stosunku do wariantu stagnacyjnego) o kolejne 142–178 mln zł na następujące inwestycje:

- 10 oddziałów żłobkowych (min. 8 mln zł),
- 69 oddziałów przedszkolnych (25,8 mln zł),
- od trzech (zmianowość 1,3) do czterech (zmianowość 1,0) szkół podstawowych (108–144 mln zł).

Realizacja tego scenariusza wymagałaby wydatków rzędu 11,4–17,4 mln zł rocznie przy zmianowości odpowiednio 1,3 i 1,0.

[221] Rozdział 2a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz.U. Nr 96, poz. 873).
[222] Art. 16 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1440).
[223] Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (t.j. Dz.U. 2015 poz. 696).
[224] Art. 144 do 148 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. 2016 poz. 2147).

Podsumowując, można stwierdzić, że w wariancie stagnacyjnym miasto ma możliwość sfinansowania nowych inwestycji – żłobków, przedszkoli, szkół przy zmianowości 1,0 – zachowując stały poziom finansowania w wysokości 11,5 mln zł rocznie w całym okresie będącym przedmiotem analiz w studium. Bardzo zbliżony poziom finansowania – 11,4 mln zł rocznie – przy wariancie imigracyjnym wymagałby podniesienia zmianowości do 1,3. Natomiast uzyskanie pełnego standardu zmianowości wymagałoby wydatków rocznych rzędu 17,4 mln zł rocznie. Dodatkowo wariant ten wymagał będzie działań planistycznych, tj. ustalenia w planach miejscowych lokalizacji dla dodatkowych szkół i przedszkoli.

Na terenie miasta Gdańska, w ramach obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS), znajdują się tereny mieszkaniowe z istniejącą i planowaną zabudową jednorodzinną niemające dostępu do podstawowej (lokalnej i dojazdowej) sieci dróg publicznych, urządzonych i wyposażonych w kanalizację deszczową. Szacuje się, że w obszarze ZiWS istnieje obecnie około 394 ha funkcjonujących i planowanych terenów zabudowy jednorodzinnej, realizowanej indywidualnie, wymagającej uzbrojenia w drogi dojazdowe i lokalne wraz z kanalizacją deszczową.

Na potrzeby opracowania oszacowano udział powierzchni dróg dojazdowych na 1 ha terenu zabudowy jednorodzinnej, który przy założeniu średniej wielkości działki na poziomie 500 m^2 (20 m × 25 m) wynosi około 11%. Przekłada się to na konieczność realizacji około 0,15 km dróg dla obsługi 1 ha zabudowy jednorodzinnej. Na podstawie inwestycji realizowanych w ostatnich latach ustalono, że cena wykonania drogi dojazdowej/lokalnej z chodnikiem, oświetleniem, uzbrojeniem i kanalizacją deszczową kształtowała się w przedziale od około 3,26 mln zł do około 6,71 mln zł za kilometr (w zależności od ukształtowania terenu, szerokości jezdni, konstrukcji nawierzchni – powyższe ustalono na podstawie 6 realizacji). Na potrzeby opracowania przyjęto średnią cenę budowy ulicy obsługującej tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na poziomie 4 mln zł za kilometr i na tej podstawie ustalono, że koszt uzbrojenia terenów mieszkaniowych w obszarze ZiWS wynosić będzie około 237 mln zł (394 ha × 0,15 km × 4 mln zł/km). Biorąc pod uwagę prognozowane możliwości finansowe miasta Gdańska (por. rozdz. 12.5) **w zakresie realizacji lokalnej i dojazdowej sieci dróg publicznych, które kształtują się obecnie na poziomie 5,5 mln zł rocznie, obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zostanie uzbrojony w ciągu około 43 lat.**

Niezależnie od obszaru o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS) w granicach miasta Gdańska zlokalizowano tereny, na których istnieje obecnie rozproszona zabudowa jednorodzinna, oraz tereny przeznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod ekstensywne zagospodarowanie mieszkaniowe. Obszary te w przeważającej części wymagają uzbrojenia w drogi dojazdowe i lokalne wraz z kanalizacją deszczową – szacuje się, że jest to około 179 ha, których uzbrojenie kosztować będzie około 108 mln zł.

Przewiduje się, że po zakończeniu dużych infrastrukturalnych inwestycji z towarzyszeniem funduszy unijnych Gdańsk, w ramach swojego rocznego budżetu, przeznaczać będzie większe kwoty na uzbrajanie terenów mieszkaniowych jednorodzinnych w infrastrukturę dróg lokalnych i dojazdowych. Wiązać się to będzie ze skróceniem okresu realizacji pełnego zakresu potrzeb.

III
PRZYRODA
WODA
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
MOBILNOŚĆ

ZAŁOŻENIA ROZWOJOWE

III. Założenia rozwojowe

13. Diagnoza stanu istniejącego i trendów

1. Obszar Metropolitalny Gdańsk–Gdynia–Sopot jest metropolią europejską *in statu nascendi*. Gdańsk jest głównym miastem OM GGS i jego rozwój jest nierozerwalnie związany z rozwojem Obszaru. Proces ten jest wspierany dzięki efektowi synergii. Suburbanizacja dotykająca także OM GGS jest zjawiskiem zagrażającym harmonijnemu i zrównoważonemu rozwojowi i jakości życia mieszkańców.
2. Miasto Gdańsk ma obiecujące perspektywy rozwoju gospodarczego wynikające z nadmorskiego położenia i licznych walorów przyrodniczych i kulturowych, korzystnych prognoz światowych, impetu inwestycyjnego ostatnich lat wynikających głównie ze wsparcia unijnego, który pozwolił na nadrobienie wielu opóźnień ekonomicznych w stosunku do Europy Zachodniej, bogatej oferty terenów inwestycyjnych, względnie korzystnych perspektyw demograficznych. Ograniczeniem wzrostu gospodarczego mogą okazać się cele ochronne wynikające z obszarów Natura 2000 i deficyty na rynku pracy, szczególnie absolwentów kierunków nowoczesnych.
3. Wbrew wcześniejszym pesymistycznym prognozom demograficznym liczba ludności Gdańska nie spadła, lecz ustabilizowała się na poziomie 460 tys., co świadczy o wzroście atrakcyjności osadniczej miasta.

Struktura przestrzenna

4. Cztery elementy składają się na tożsamość Gdańska: historyczność miasta, nadmorskie położenie i długi pas nadmorski, policentryczna struktura przestrzenna miasta oraz położenie miasta na dwóch tarasach rozdzielonych krawędzią Wysoczyzny Gdańskiej. Te cechy trzeba chronić, wzmacniać i rozwijać jako ważną składową polityki ekonomicznej rozwoju miasta.
5. W Gdańsku następuje przyrost i poprawa standardu funkcji mieszkaniowej, choć przeciętna powierzchnia oddawanych mieszkań zmniejszyła się. Rozmieszczenie mieszkań wskazuje na rosnący udział górnego tarasu, gdzie oferowane są tańsze mieszkania, choć nadal ponad 2/3 zasobu jest położona na dolnym tarasie, gdzie także wzrasta liczba mieszkań.
6. Centralne Pasmo Usługowe wypełnia się dynamicznie usługami wysokiej rangi, biurowcami na wynajem i intensywnymi formami mieszkalnictwa.
7. Atrakcyjna przestrzeń publiczna jest jednym z wyzwań rozwojowych. Nowe place i skwery powstają zazwyczaj przy realizacji nowych inwestycji bądź są związane z procesem rewitalizacji lub przekształcaniem terenów powojskowych i poprzemysłowych. Niestety są to jedynie działania punktowe. Stan i estetyka zagospodarowania przestrzeni publicznych Gdańska są niezadowalające. Planowanie, zarządzanie i działania w przestrzeni publicznej wymagają spójnej koncepcji, stałej współpracy użytkowników oraz konstruktywnego dialogu mieszkańcy–projektanci.
8. Jakość życia mieszkańców Gdańska systematycznie poprawia się dzięki inwestycjom w infrastrukturę społeczną, techniczną, transport, przestrzenie publiczne, sieć usługową. Osiedla dolnego tarasu, poza dzielnicą Port, wciąż charakteryzują się najlepszymi warunkami życia. Poprawy wymagają: południowa część dzielnicy Śródmieście, dzielnice Południe i Zachód, a także osiedla mieszkaniowe w dzielnicy Port.
9. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową oszacowano na 12,0 mln m^2, co przekracza chłonność wyznaczonych terenów pod tę funkcję. Planowane tereny mieszkaniowe można powiększyć o 1,9 mln m^2. Podobnie planowane tereny portowo-przemysłowo-usługowe można powiększyć o około 200 ha. Natomiast potrzeby w zakresie terenów usługowych są mniejsze niż chłonność terenów już zaplanowanych pod tę funkcję i nie należy ich powiększać.

Środowisko przyrodnicze i kulturowe

10. Wybitne walory przyrodnicze miasta wymagają ochrony, by nadal gwarantowały wysoką jakość życia mieszkańców i stanowiły podstawę rozwoju gospodarki turystycznej. Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie (OSTAB) i jego główny element (Osnowa) powinny przyczynić się do zachowania ciągłości struktur przyrodniczych i poprawy warunków rekreacji i wypoczynku mieszkańców.
11. Obiekty i obszary zabytkowe w mieście, stanowiące o jego historyczności, systematycznie podlegają pozytywnym przemianom: rewitalizacji, przebudowie i modernizacji. Jednak równocześnie pogarsza się stan niektórych z nich, spowodowany niewłaściwym użytkowaniem lub celowym niszczeniem i wzrastającą presją inwestycyjną na wprowadzanie nowej zabudowy nieuwzględniającej historycznej struktury

i niszczącej krajobraz kulturowy. Wymaga to podjęcia działań ochronnych, bowiem zagraża utratą walorów stanowiących atut i czynnik rozwojowy miasta.

Transport

12. Ruch pieszy jest niedostatecznie uwzględniony w rozwoju struktur miejskich, szczególnie w projektach nowych ulic, co wywołuje często sprzeciw grup mieszkańców wobec rozbudowy systemu drogowo-ulicznego.
13. Ruch rowerowy w Gdańsku – rowerowej stolicy Polski – wymaga dalszej rozbudowy sieci, poprawy standardu i rozwoju infrastruktury rowerowej.
14. Transport zbiorowy w Gdańsku mimo dobrych warunków (wysokosprawne podsystemy szynowe, wydzielone tory tramwajowe, nowoczesny tabor) ciągle traci pasażerów, co wynika z braku jego uprzywilejowania w ruchu i niskich prędkości handlowych, zbyt małych częstotliwości, a także niedostatecznej integracji różnych podsystemów.
15. Układ drogowo-uliczny wraz z transportem zbiorowym nie jest w pełni rozwinięty, szczególnie w dzielnicy Południe i w połączeniach między dolnym a górnym tarasem. Natomiast w obowiązujących dokumentach planistycznych są ustalone odpowiednie rezerwy terenowe dla różnych podsystemów transportowych.
16. Zasięg przestrzenny stref wskaźników parkingowych wymaga weryfikacji z uwagi na postępujące zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym miasta oraz zachowania transportowe mieszkańców i użytkowników miasta.

Infrastruktura techniczna

17. Podsystemy infrastruktury technicznej w Gdańsku są dobrze rozwinięte i dobrze funkcjonujące, za wyjątkiem utylizacji odpadów komunalnych, która nie spełnia wymogów unijnych. Niezbędna jest realizacja spalarni w Szadółkach.
18. Rosnąca liczba zbiorników retencyjnych z urządzonymi wokół nich terenami zielonymi zmniejsza zagrożenie powodzią śródlądową i rozszerza ofertę atrakcyjnych przestrzeni publicznych, aczkolwiek nie likwiduje zagrożenia zjawiskami ekstremalnymi. Te wyjątkowe i rzadkie sytuacje wymagają nowych rozwiązań uwzględniających uwarunkowania ekonomiczne.
19. Sygnalizowany przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej wzrost zagrożenia Gdańska od wód zatoki Gdańskiej wymaga podjęcia kroków w celu ustalenia realnego niebezpieczeństwa oraz zmiany regulacji prawnych w obrębie trenów narażonych na powódź odmorską.

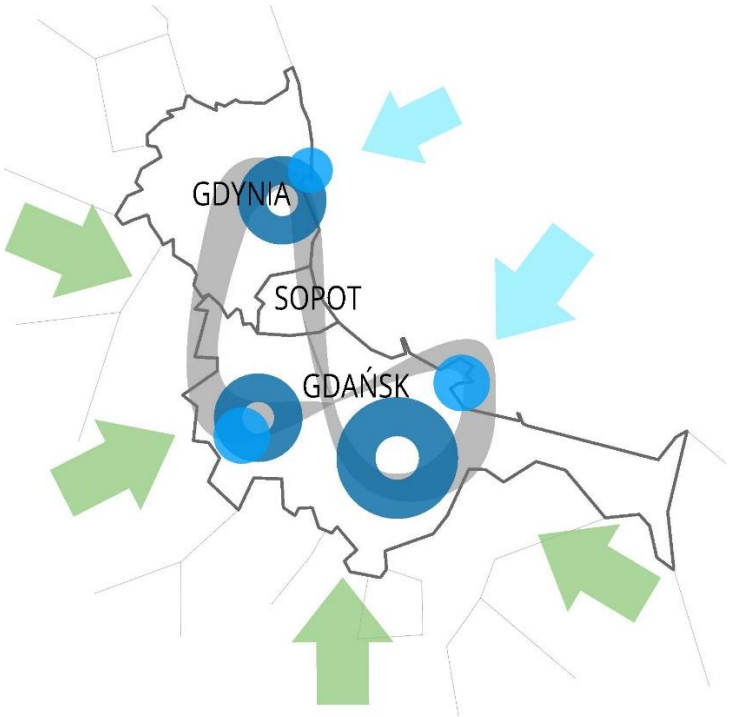
Sfera zarządzania

20. Gdańsk jest najbardziej zaplanowanym miastem wśród dużych miast polskich: 63,8% powierzchni miasta jest pokrytych planami miejscowymi, a prawie 80% po odliczeniu terenów trwale wyłączonych z zainwestowania miejskiego (lasy, wody, rolnicza przestrzeń produkcyjna).

14. Model rozwoju przestrzennego Gdańska w metropolii

Model jest schematem ideowym rozwoju przestrzennego Gdańska, skonstruowanym na podstawie analizy funkcjonowania miasta oraz potencjału rozwojowego i gospodarczego metropolii (przepływów ładunku i towarów przez nią przechodzących). Nie powinien być traktowany jako wyznaczenie stref rozwoju (i zabudowy) miasta.

Schemat ideowy modelu opiera się **na 3 głównych węzłach funkcjonalnych**: portach w Gdańsku i Gdyni oraz lotnisku, mających decydujący wpływ na rozwój gospodarczy miasta i regionu, oraz na elemencie scalającym – **spójnym systemie transportowym** – zapewniającym relacje między węzłami na wszystkich poziomach.

Ryc. 14.1 Schemat ideowy modelu rozwoju przestrzennego Gdańska w metropolii

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gdańsk Raport (Ortiz-Bach), 2008.

Model powstał na podstawie wniosków z opracowań o charakterze strategicznym na szczeblu europejskim (ESPON 2030, 2015), krajowym (KPZK 2030, 2011) oraz metropolitalnym (Strategia 2030 dla OM GGS, 2015, PZPOM, 2016).

- W dokumencie ESPON opisującym scenariusze rozwoju UE (uwzględniających m.in. realizację głębokowodnego terminalu kontenerowego DCT umożliwiającą większą dostępność) prognozuje się, że mimo kryzysu ekonomicznego i ruchów migracyjnych takie ośrodki jak Pomorze będą się nadal rozwijać, choć dynamika rozwoju być może nie będzie aż tak silna jak w innych metropoliach Europy Środkowej i Wschodniej.
- Polityka krajowa KPZK 2030 zakłada, że wzrost generowany przez ośrodki regionalne ma być wykorzystany przez ich regiony funkcjonalne. Równocześnie zwraca się uwagę na to, że sukces ożywienia jest możliwy, jeśli inwestycje zaawansowane technologicznie odpowiadają produkcyjnym i reprodukcyjnym zdolnościom regionu[225].
- Strategia 2030 dla OM Gdańsk–Gdynia–Sopot zakłada, że niwelowanie problemu peryferyjnego położenia OM GGS ma następować w miarę podnoszenia dostępności OM.

Główną ideą w przyjętym modelu rozwoju przestrzennego jest wskazanie kierunku rozwoju Gdańska jako silnego ośrodka ponadregionalnego – metropolii.

[225] M. Smętkowski, *Nowe relacje między metropolią i regionem: od terytorialnej do sieciowej organizacji przestrzeni*, [w:] *Czy metropolia jest miastem*, Jałowiecki B. (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009.

Wytworzenie silnego ośrodka ponadregionalnego jest możliwe wyłącznie poprzez:

- umocnienie i rozwój ww. 3 węzłów funkcjonalnych tworzących sieć relacji zewnętrznych,
- umocnienie i rozwój zhierarchizowanych węzłów sieci relacji wewnętrznych, zapewniających relacje między rdzeniem a otoczeniem metropolii.

Funkcjonowanie Gdańska jako miasta centralnego wiąże się z codzienną obsługą przepływów wewnętrznych (między otoczeniem a rdzeniem metropolii oraz w rdzeniu) oraz zewnętrznych (do i z OM GGS). Przepływy te znacząco wzrosły w ostatnich latach w związku z rozwojem społeczno-gospodarczym regionu. Schemat ideowy modelu rozwoju przestrzennego (ryc. 14.1) wskazuje na możliwość dynamicznego rozwoju przestrzeni położonych między trzema głównymi węzłami funkcjonalnymi (portami oraz lotniskiem). Nawet znacznie zwiększone przepływy mogą być obsłużone dzięki układowi komunikacyjnemu, wzdłuż którego został umownie wyznaczony znak nieskończoności.

Wschodnia część w znaku nieskończoności, jednocząca tereny głębokowodnego terminalu kontenerowego DCT i pozostałe rejony przeładunkowe portu ze Śródmieściem, powstała na podstawie występujących przepływów związanych ze sprawnym funkcjonowaniem hubu intermodalnego (w wymiarze głównie gospodarczym: ruch zewnętrzny z i od MPG, DCT i lotniska). W związku z tym tereny położone w zasięgu obsługi układu transportowego, gdzie występują główne przepływy do i z lotniska i portów, są obecnie postrzegane jako te o największym potencjale inwestycyjnym i wymagają właściwego ukierunkowania oferty inwestycyjnej metropolii. Wskazana byłaby promocja wybranych lokalizacji na reindustrializację zgodną z inteligentnymi specjalizacjami regionu, np. SMART PORT.

Zachodnia część w znaku nieskończoności jest odwzorowaniem zintegrowanej w jeden spójny system linii SKM i PKM, która może sprawnie obsługiwać przepływy wewnętrzne. Wokół ważniejszych przystanków SKM w rdzeniu OM GGS z biegiem czasu nastąpiła specjalizacja ośrodków węzłowych CPU w zakresie funkcji dominującej: Śródmieście (administracja, kultura), Wrzeszcz (biznes, handel) i Oliwa – Przymorze (biznes, nauka). Pomorska Kolej Metropolitalna obsługuje OM GGS oraz relacje między węzłami. Biorąc pod uwagę specjalizację policentrycznej struktury w Gdańsku, przewiduje się, że z czasem wzdłuż linii PKM wokół ważniejszych przystanków wystąpi podobne zjawisko.

15. Wizja i cele rozwoju przestrzennego Gdańska

Wizją Gdańska jest miasto skupiające i przyciągające to, co najcenniejsze – ludzi dumnych z dziedzictwa, solidarnych, otwartych, rozwijających się i wspólnie kształtujących przyszłość[226]. W wizji przestrzennej Gdańsk to półmilionowe, policentryczne, rozwijające się do wewnątrz centrum społeczne, gospodarcze i kulturowe metropolii, o wysokiej jakości przestrzeniach publicznych, mieszkaniowych, usługowych i produkcyjnych, gotowych na sprostanie obecnym i przyszłym wyzwaniom rozwojowym, chroniące walory kulturowe i przyrodnicze stanowiące o jego tożsamości, zapewniające wysoką jaskość życia mieszkańców. Gdańsk to również silny, świetnie powiązany z Europą ośrodek przemysłowo-usługowy, oparty na gospodarce morskiej i nowych technologiach oraz usługach metropolitalnych.

Ryc. 15.1 Wizja rozwoju przestrzennego Gdańska

Źródło: opracowanie własne

Powyższa wizja rozwoju przestrzennego wyznacza **główne cele przestrzenne**, tj. wielowymiarowe podnoszenie jakości przestrzeni miejskiej, zapewniające trwały rozwój społeczny i gospodarczy miasta, który realizowany będzie w poniższych obszarach:

a) ochrona dziedzictwa kulturowego:
- **zachowanie i umacnianie tożsamości** miasta,
- **zrównoważona ochrona wartości kulturowych** obiektów i obszarów w mieście,

b) ochrona zasobów przyrody:
- **ochrona i wzmacnianie struktur przyrodniczych** wpływających na wysoką jakość życia mieszkańców i gospodarkę turystyczną,
- wprowadzanie rozwiązań **minimalizujących skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych**, wynikających ze zmian klimatycznych,

c) rozwój gospodarczy i społeczny:

[226] Uchwała nr LVII/1327/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2014 r. w sprawie przyjęcia Gdańsk 2030 plus. Strategia rozwoju Miasta

- **tworzenie warunków rozwoju funkcji miastotwórczych**: funkcji o znaczeniu metropolitalnym[227], szeroko rozumianej gospodarki morskiej[228], inwestycji o wysokim technologicznym zaawansowaniu produkcji i usług, innowacyjności i jakości oferowanych miejsc pracy[229], gospodarki turystycznej, a także funkcji endogenicznych miasta, które decydują o jakości życia mieszkańców i stymulują rozwój gospodarczy[230],
- **pełne wykorzystanie potencjałów gdańskich biegunów wzrostu,** m.in. poprzez wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych,
- **kształtowanie 3 „dzielnic wiedzy":** we Wrzeszczu Górnym, w Oliwie, w Klukowie-Rębiechowie (tzw. Dolina Krzemowa),
- **rewitalizacja obszarów zdegradowanych**,

d) równoważenie struktur przestrzennych:

- **rozwój miasta do wewnątrz** poprzez wypełnianie niedoinwestowanych terenów w ukształtowanych strukturach miasta, szczególnie w strefie zabudowy śródmiejskiej, dążenie do kompaktowego charakteru miasta,
- **podniesienie jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych**, ze wzmocnieniem infrastruktury ruchu pieszego i rowerowego na wszystkich poziomach zaspokojenia potrzeb,
- **wzmacnianie i rozwój centrów usługowych** w obrębie CPU i ośrodków niższej rangi, podkreślające i dopełniające policentryczną strukturę miasta,
- **ograniczenie zainwestowania miejskiego** na żuławskich obszarach miasta,
- **przeciwdziałanie suburbanizacji** polegające na oferowaniu terenów o różnorodnych warunkach zamieszkania,

e) kształtowanie zrównoważonej mobilności:

- **zrównoważony rozwój mobilności** z uprzywilejowaniem ekologicznych form transportu zbiorowego, ruchu rowerowego i ruchu pieszego, oparty na systemie węzłów integracyjnych,
- **wyważony rozwój sieci ulicznej** z zagwarantowaniem niezbędnych rezerw terenowych i odpowiednią polityką parkingową.

[227] Por.: Rekomendacje, pkt G 4.
[228] Rekomendacje, pkt G 3.
[229] Rekomendacje, pkt G 7.
[230] Por.: Rekomendacje, pkt G 5.

16. Scenariusze rozwoju demograficznego

Prognozowanie długookresowe obarczone jest wysokim ryzykiem błędu, gdyż mogą zawodzić metody ekstrapolacyjne, a zmiana trendów często wynika z przesłanek politycznych lub trudnych do przewidzenia zdarzeń ekonomicznych i społecznych. Należy zatem założyć, że w okresie do 2045 roku zrealizować mogą się różne scenariusze rozwoju demograficznego w Gdańsku: począwszy od pesymistycznej prognozy GUS (scenariusz I) poprzez bardziej optymistyczną i uwarunkowaną przestrzennie prognozą BRG (scenariusz II) do optymistycznych założeń rozwoju miasta wynikających ze Strategii rozwoju miasta (scenariusz III) oraz maksymalnych możliwości rozwoju wynikających ze zidentyfikowanej chłonności terenów inwestycyjnych (scenariusz IV).

Scenariusz I – prognoza ludności GUS (pesymistyczna)[231]

Prognoza ludności na lata 2015–2050 sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny została opracowana na podstawie przyjętych wariantów założeń prognostycznych, które były przedmiotem konsultacji szerokiego grona specjalistów reprezentujących środowisko naukowe. Uwagi ekspertów oraz recenzentów pozwoliły na wybór scenariusza założeń uznanego za najlepiej określający prawdopodobny rozwój ludności Polski w perspektywie do 2050 roku. Prognoza GUS jest przyjęta za obowiązującą m.in. w KPZK, PZPWP i PZPOM.

Scenariusz II – prognoza stagnacyjna (por. rozdz. 5.2.)

Prognoza składa się z części biologicznej, pomigracyjnej oraz przestrzennej. Przyjęta prognoza pozwoliła na oszacowanie liczby ludności według wieku i dzielnicy zamieszkania. Prognoza ta wskazuje zmianę liczby ludności w oparciu o aktualne wskaźniki i obserwowane trendy. Jednym z głównych jej założeń jest utrzymanie względnie wysokiego salda migracji (ponad 800 osób rocznie), obserwowanego już w latach 2013–2015, które miałoby się utrzymać do około 2020 roku, a następnie nieznacznie spadać (do poziomu około 700). Prognoza została także skonfrontowana z wynikami prognozy GUS oraz innych założeń i prognoz przeprowadzonych w mieście.

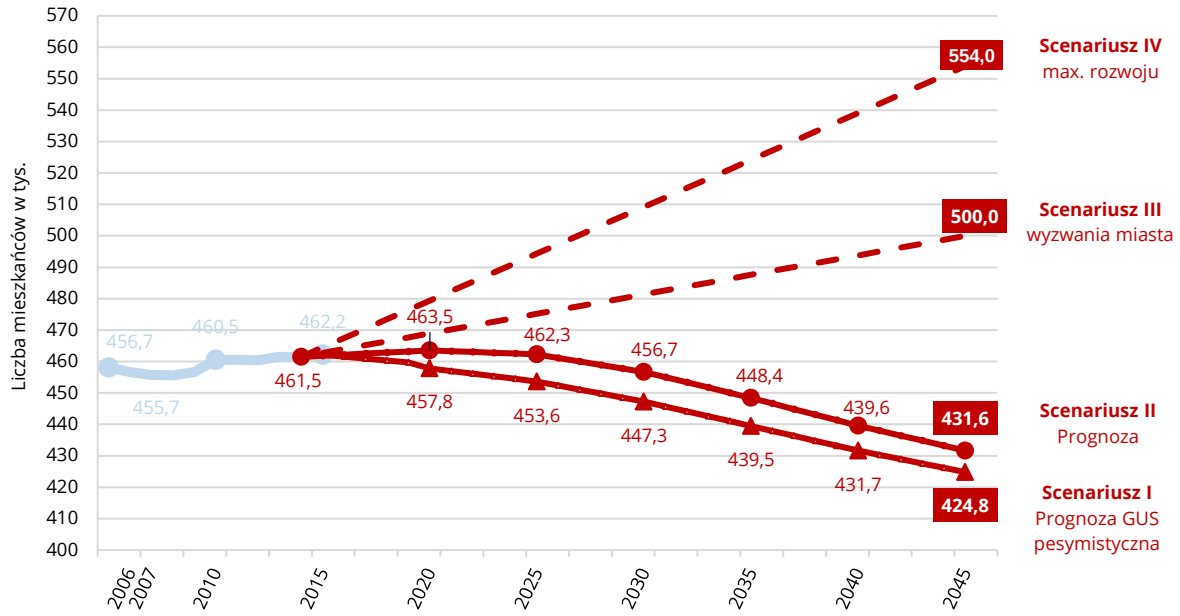
Scenariusz III – wyzwania miasta (wynikające ze Strategii rozwoju miasta[232])

Odzwierciedleniem najważniejszych kierunków rozwoju Gdańska zapisanych w Strategii rozwoju miasta są przypisane do poszczególnych obszarów mierzalne wyzwania rozwojowe, a efektem realizacji wizji będzie m.in. wzrost liczby mieszkańców. W trakcie prac nad strategią wskazywano około 0,5 mln mieszkańców[233] jako liczbę, która może być osiągnięta przy założeniu wyraźnego wzrostu salda migracji w związku z wzrostem jakości życia i promigracyjną polityką miasta, kierowaną do mieszkańców obszaru metropolitalnego, całej Polski i zagranicy, w tym Polaków i cudzoziemców z krajów Europy Wschodniej i innych regionów świata. Przyczyną wzmożonej imigracji miałaby być wysoka jakość życia w Gdańsku, atrakcyjne miejsca pracy. Napływ nowych mieszkańców może mieć podłoże polityczne, ekonomiczne, a także społeczne. Osiągniecie takiej liczby ludności musiałoby się wiązać z założeniem ponad 3,5-krotnie wyższego salda migracji w stosunku do scenariusza II. Scenariusz III jest odpowiedzią na prognozowany w scenariuszu I i II deficyt aktywnych zawodowo mieszkańców, mogących podejmować przybywających wciąż miejsc pracy w Gdańsku (por. ryc. 5.13). Wielkość zaludnienia miasta przyjęta w tym scenariuszu odpowiada chłonności terenów mieszkaniowych istniejących i zaplanowanych w dotychczasowych dokumentach; przy założonych standardach zamieszkiwania Gdańsk pomieścić może około 518 tys. mieszkańców.

[231] Prognoza ludności na lata 2015–2050, GUS, Warszawa 2014.
[232] Gdańsk 2030 plus. Strategia rozwoju miasta, Gdańsk 2015.
[233] W ostatecznej redakcji dokumentu liczba 0,5 mln mieszkańców nie została zapisana.

Scenariusz IV – maksymalne możliwości rozwoju (wynikające z ustawy[234])

Ustawa wskazuje możliwość zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30% ze względu na niepewność procesów inwestycyjnych. Za podstawę obliczenia zwiększonego zapotrzebowania przyjęto prognozę BRG, tj. scenariusz II (por. rozdz. 5.2). Maksymalne zapotrzebowanie wyznacza liczba mieszkańców na poziomie 562 tys. osób w 2045 roku. Według opracowanych kierunków rozwoju zabudowy mieszkaniowej (por. rozdz. 12.3) zaplanowane tereny mają powierzchnię i parametry urbanistyczne pozwalające wybudować 24,1 mln m^2 powierzchni użytkowej mieszkań, a to według przyjętych standardów pozwala na zamieszkanie 554 tys. osób. Wielkość ta mieści się w dopuszczalnej granicy wskazanej przez ustawę.

Ryc. 16.1 Scenariusze rozwoju demograficznego

Źródło: opracowanie własne

[234] Art.10, ust. 7, pkt 1, 2 ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

IV

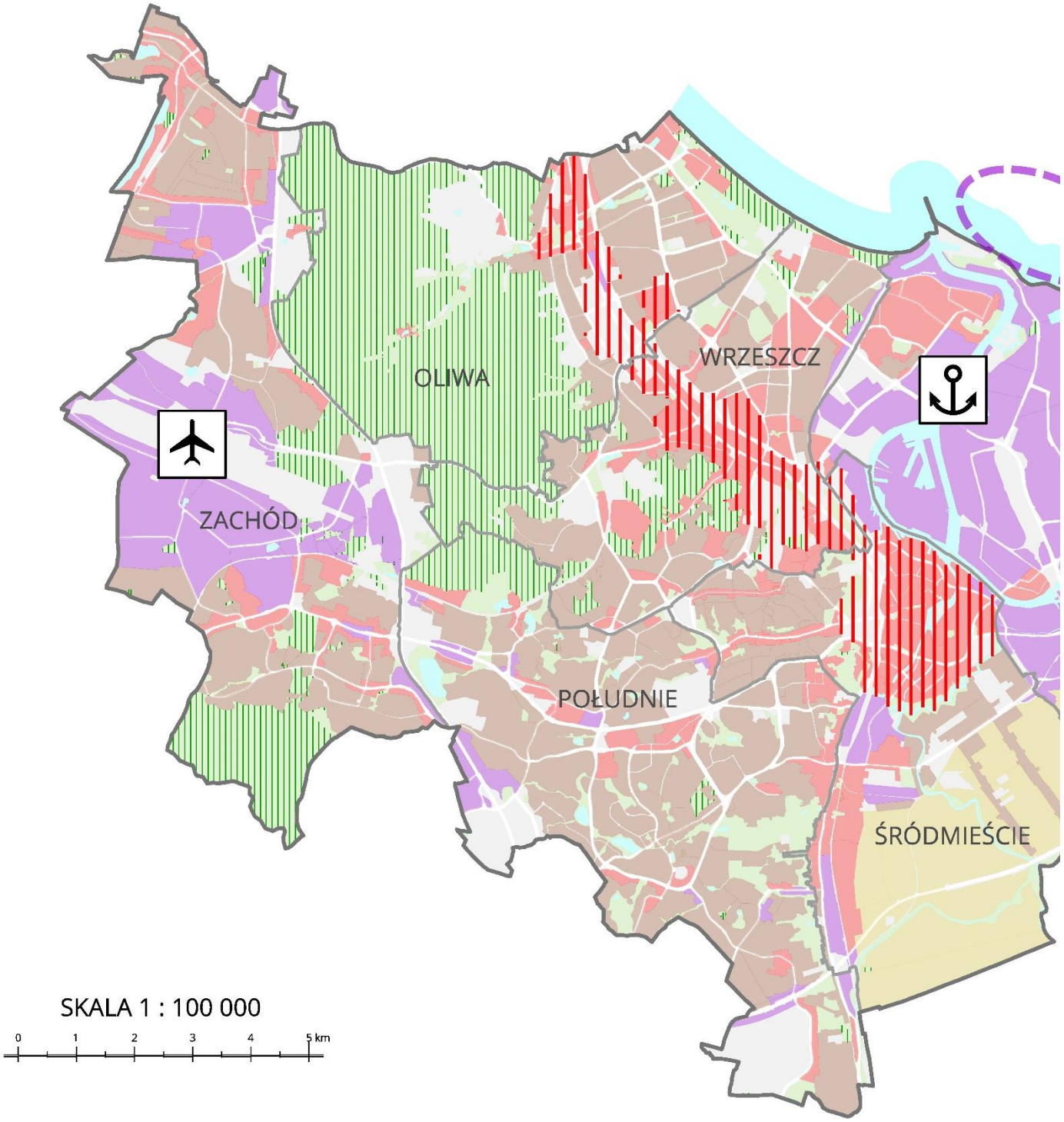

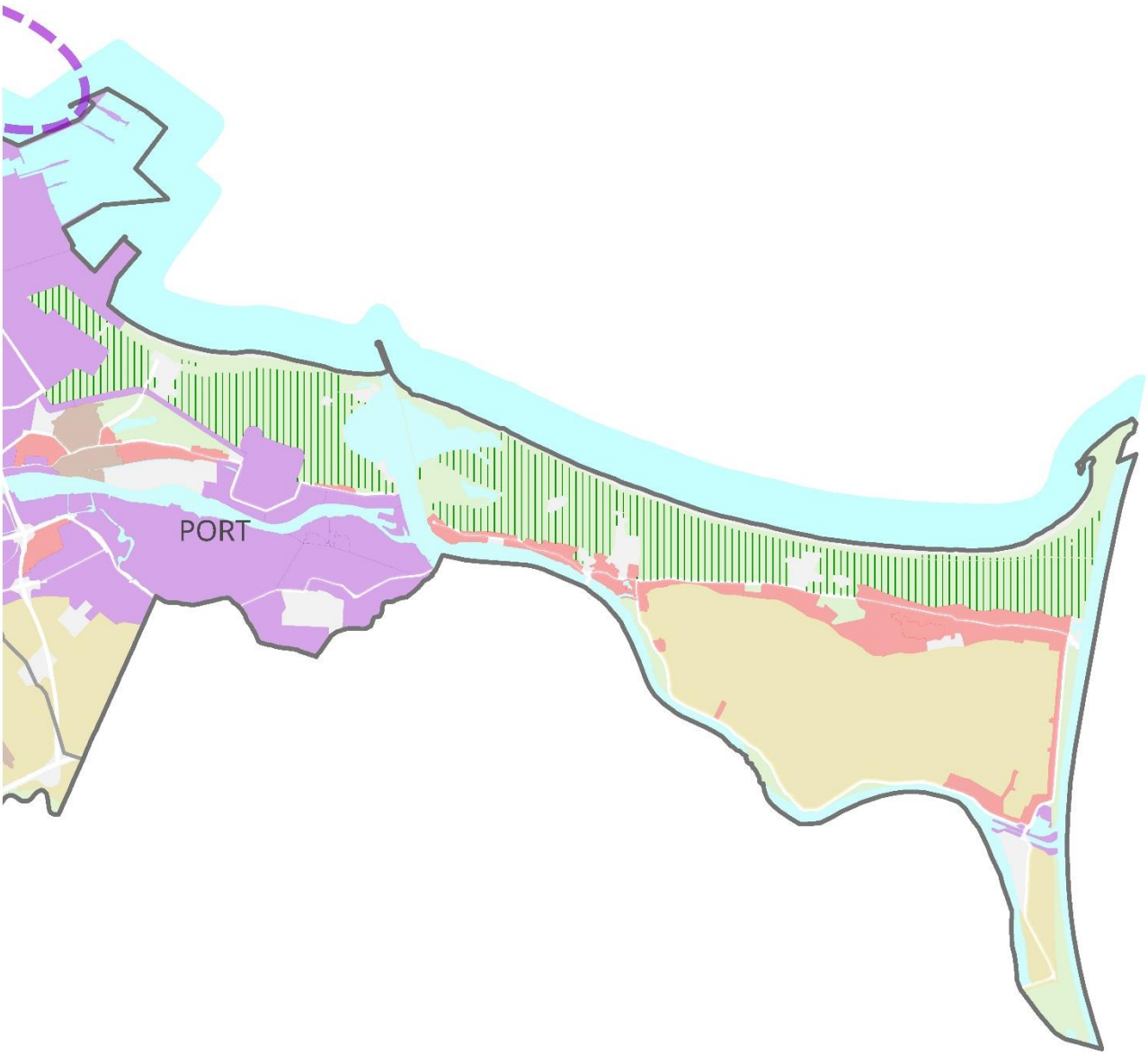
MOBILNOŚĆ

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

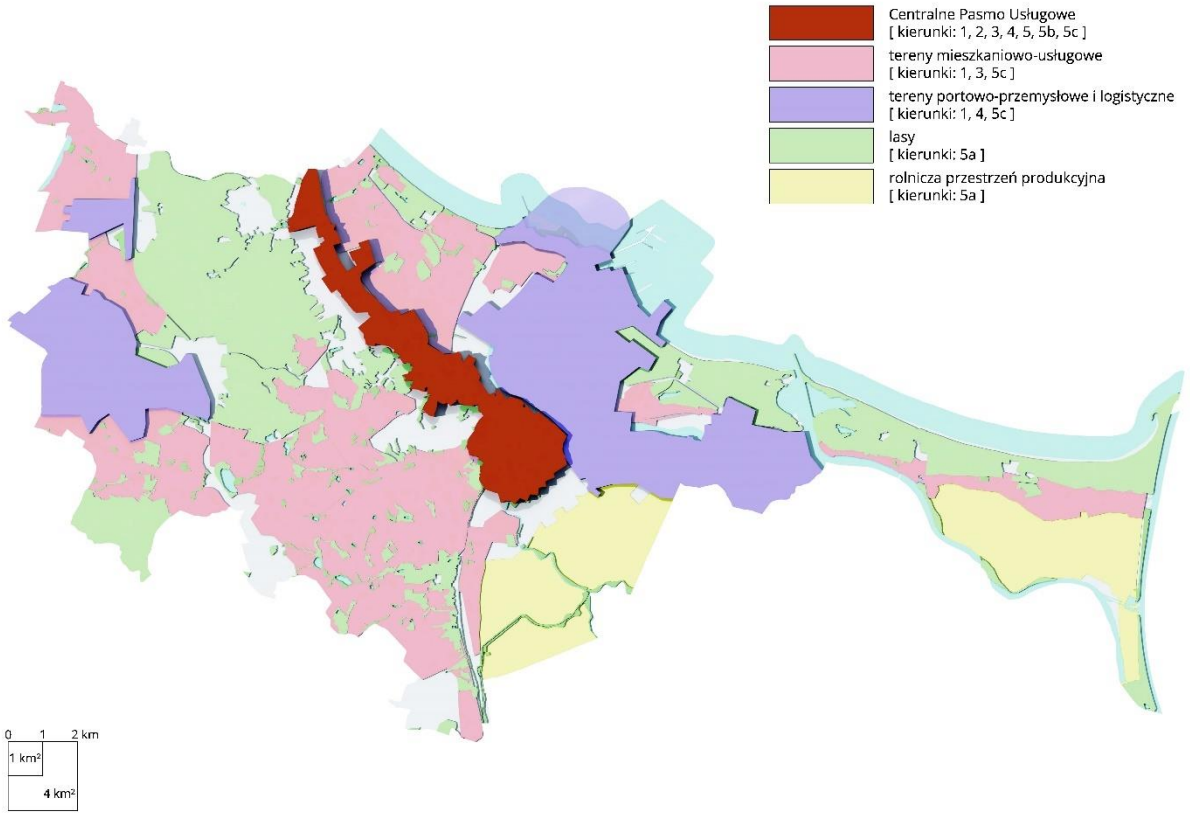
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

OLIWA
WRZESZCZ
ZACHÓD
POŁUDNIE
ŚRÓDMIEŚCIE
SKALA 1 : 100 000
0
1
2
3
4
5 km
granica miasta
granica dzielnicy
dominacja funkcji portowo-przemysłowo-usługowej
dominacja funkcji mieszkaniowo-usługowej
dominacja funkcji mieszkaniowej
rolnicza przestrzeń produkcyjna
pozostałe funkcje
lasy i parki leśne
rozwój Centralnego Pasma Usługowego
bramy do miasta - port lotniczy i port morski
port centralny
bieguny wzrostu

17. FUNKCJE DOMINUJĄCE

funkcja portowo-przemysłowo-usługowa
powierzchnia - 2200 ha (ok. 60% stanu istniejącego)

Ryc. 17.2 Główne kierunki rozwoju

Źródło: opracowanie własne

Główne kierunki rozwoju

1. Kontynuacja rozwoju miasta do wewnątrz przez wypełnianie ukształtowanych struktur urbanistycznych.
2. Intensyfikacja zabudowy i zagospodarowania CPU.
3. Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz rozwój usług endogenicznych dla mieszkańców.
4. Rozwój funkcji miastotwórczych w koncentracjach portowo-przemysłowych w rejonie portu morskiego i portu lotniczego oraz usług egzogenicznych w CPU i pasie nadmorskim.
5. Ochrona walorów przyrodniczych (a) i kulturowych (b) oraz kreacja nowych wartości pogłębiających tożsamość policentrycznej struktury miasta (c).

17.1. Funkcja mieszkaniowo-usługowa

Studium zakłada kontynuację polityki przestrzennej w zakresie przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową określoną w SUiKZP z 2007 roku. Ogólna zasada rozwoju miasta do wewnątrz pozostaje zatem aktualna. Dodatkowo, w związku z nowymi przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wyznaczono i poddano analizie obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS). W jego obrębie zakłada się wykorzystanie wszystkich dotąd planowanych terenów rozwojowych oraz intensyfikację zabudowy, ponadto w obszarach centralnych miasta wyznaczono powierzchnie dotychczas przeznaczone w planach miejscowych wyłącznie pod usługi, predysponowane do poszerzenia zakresu funkcjonalnego o zabudowę mieszkaniową. Z kolei w dzielnicach rozwojowych przyjęto kontynuację polityki przestrzennej ustalonej w obowiązującym SUiKZP oraz w planach miejscowych w omawianym zakresie – z nielicznymi wyjątkami, które otwierają możliwości zabudowy nowych terenów mieszkaniowo-usługowych. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim terenów dotychczas planowanych pod zieleń lub pod inne bardziej ekstensywne funkcje w rejonie przystanków PKM, Centrum Dzielnicowego Południe na północ od ul. Warszawskiej oraz w Klukowie w miejscu planowanych usług rekreacyjnych przy granicy z gminą Żukowo.

Łącznie planuje się tereny inwestycyjne przeznaczone pod nową zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową o powierzchni 3300 ha, co daje 11,6 mln m² prognozowanej powierzchni użytkowej mieszkań (pum). Powierzchnie nowych terenów mieszkaniowo-usługowych i ich chłonność wg dzielnic urbanistycznych pokazuje tabela 17.1. Wielkość ta odpowiada prognozowanemu maksymalnemu[235] zapotrzebowaniu miasta na nową zabudowę mieszkaniową, opisanemu w rozdziale 12.2 i określonemu na poziomie 12 mln m^2.

W ZiWS mieści się w sumie 2563 ha projektowanych terenów mieszkaniowo-usługowych, co daje około 9,5 mln m² prognozowanej powierzchni użytkowej mieszkań. Część wymagać będzie zmiany planów miejscowych z funkcji innych niż mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe (400 tys. m^2 na 94 ha). Najbardziej znaczące zmiany w skali miasta dotyczą dzielnicy Wrzeszcz. W obszarze ZiWS znajdują się też tereny inwestycyjne bez obowiązującego planu miejscowego, na których nastąpiła zmiana polityki przestrzennej w stosunku do ustaleń SUiKZP z 2007 roku – zmiana na funkcje mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe dotyczy 106 ha (co daje prognozowaną powierzchnię użytkową nowych mieszkań 300 tys. m^2). Są one ulokowane w dzielnicach: Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwa. Oba kierunki zmian w strukturze przestrzennej w obrębie ZiWS są zgodne z realizowaną przez miasto polityką rozwoju miasta do wewnątrz.

Z kolei powierzchnia użytkowa nowych mieszkań wynikająca z ustaleń planów obowiązujących na obszarach poza ZiWS wynosi 1,5 mln m^2 na 472 ha. Dodatkowo poza ZiWS wymagane będą zmiany planów w zakresie przeznaczenia terenów dotychczas planowanych na inne funkcje – 200 tys. m^2 na 91 ha, sytuacja ta odnosi się do dzielnic rozwojowych: Południe i Zachód oraz dzielnicy Port.

Ostatnią grupę terenów inwestycyjnych stanowią zlokalizowane poza ZiWS i niewyposażone w plany miejscowe (w dzielnicach Południe i Zachód), czyli te, na których kontynuowana jest polityka przestrzenna ustalona w SUiKZP z 2007 roku. Zajmują one 174 ha, co przekłada się na około 400 tys. m^2 powierzchni użytkowej nowych mieszkań.

Na części terenów rozwojowych stanowiących własność gminy lub Skarbu Państwa będą mogły powstać tzw. „miasteczka hipoteczne Start-up", czyli osiedla taniego masowego budownictwa mieszkaniowego. Idea ich powstania zakłada umożliwienie mieszkańcom stojącym u progu dorosłości zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Osiedla te mogą stać się w pewnym stopniu konkurencją dla nowo powstających tanich osiedli wielorodzinnych w gminach ościennych, czyli osłabiać procesy suburbanizacyjne aglomeracji.

[235] Trzeba pamiętać, że wyliczone „maksymalne zapotrzebowanie" obejmuje dopuszczone przez art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnienie niepewności procesów rozwojowych pozwalające na zwiększenie zapotrzebowania o 30% w stosunku do wyników analiz.

Tab. 17.1 Projektowane tereny inwestycyjne pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową

Dzielnica urbanistyczna		Tereny inwestycyjne w obszarze ZiWS			Tereny inwestycyjne poza obszarem ZiWS			RAZEM
		z obowiązującymi MPZP i SUiKZP (bez potrzeby zmian)	wymagające zmiany MPZP z funkcji innych niż M i M/U	bez MPZP wymagające zmiany obowiązującego SUiKZP z funkcji innych niż M i M/U	z obowiązującymi MPZP (bez potrzeby zmian)	wymagające zmiany MPZP z funkcji innych niż M i M/U	bez MPZP	
Śródmieście	[ha]	334	14	67	0	0	0	415
	[tys.m²]	1559	44	201	0	0	0	1804
Wrzeszcz	[ha]	423	47	8	0	0	0	478
	[tys.m²]	1895	190	25	0	0	0	2111
Oliwa	[ha]	67	9	31	0	0	0	107
	[tys.m²]	229	62	92	1	0	0	384
Południe	[ha]	791	23	0	317	19	60	1210
	[tys.m²]	3098	80	0	1197	88	205	4668
Zachód	[ha]	541	0	0	154	32	114	841
	[tys.m²]	1283	0	0	316	39	172	1810
Port	[ha]	207	1	0	1	40	0	249
	[tys.m²]	723	1	0	2	52	0	778
Gdańsk	[ha]	2363	94	106	472	91	174	**3300**
	[mln m²]	8,8	0,4	0,3	1,5	0,2	0,4	**11,6**

Źródło: opracowanie własne

Śródmieście

Wszystkie tereny nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej (zajmujące powierzchnię ok. 415 ha) położone są w granicach ZiWS. Z tego obszaru 334 ha znajduje się w obowiązujących planach miejscowych lub stanowi podtrzymanie kierunku wyznaczonego w obowiązującym SUiKZP, co umożliwia powstanie około 1560 tys. m^2 powierzchni użytkowej mieszkań.

Obszary bez planu, w studium z 2007 roku przeznaczone pod inne funkcje – głównie produkcyjne oraz pod ogrody działkowe i rolnictwo – na których projektowana jest nowa zabudowa mieszkaniowo-usługowa (na terenach niezabudowanych), zajmują łącznie powierzchnię 67 ha. Są one przeznaczone pod zabudowę ekstensywną – położone w Olszynce i Oruni – oraz wielorodzinną w Oruni, przy Trakcie św. Wojciecha. Prognozowany przyrost powierzchni użytkowej mieszkań to 201 tys. m^2 (jednorodzinna – 185 tys. m^2 i wielorodzinna – 16 tys. m^2). Tereny wymagające zmiany mpzp to: część obszaru w Oruni przy Trakcie św. Wojciecha, gdzie projektuje się zabudowę wielorodzinną, oraz tereny w Olszynce przeznaczone pod zabudowę jednorodzinną. Ich łączna powierzchnia to 14 ha. Prognozowany przyrost powierzchni użytkowej mieszkań wynosi 44 tys. m^2 (jednorodzinna – 37 tys. m^2 i wielorodzinna – 7 tys. m^2).

Wrzeszcz

Wszystkie obszary nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej (zajmujące ok. 478 ha) położone są w granicach ZiWS. Znaczna ich ilość została już ustalona w obowiązujących planach miejscowych i SUiKZP. Przewiduje się możliwość zmiany ustalonych proporcji między ww. funkcjami np. w rejonie dawnego pasa startowego na Zaspie.

Miejsca wymagające zmiany planów miejscowych z funkcji innych niż mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe to część terenów zlokalizowanych pomiędzy zabudowaniami Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego a osiedlem Cygańska Góra oraz w rejonie zbiegu alei Macieja Płażyńskiego i Nowej Gdańskiej w Brzeźnie. Łączna powierzchnia wynosi 47 ha. Są to nieruchomości niezabudowane, dotychczas przeznaczone na cele usługowe lub produkcyjno-usługowe. Prognozowany przyrost powierzchni użytkowej mieszkań to 190 tys. m^2.

Oliwa

Wszystkie tereny nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej (zajmujące powierzchnię około 107 ha) położone są w granicach ZiWS. Z tego 67 ha jest objętych obowiązującymi planami miejscowymi lub stanowi podtrzymanie kierunku wyznaczonego w obowiązującym SUiKZP. Mają one chłonność 229 tys. m^2 powierzchni użytkowej mieszkań.

Obszary bez planu, w studium z 2007 roku przeznaczone pod inne funkcje (ogródki działkowe przy ul. Wita Stwosza, Hynka i Husytów i tereny usługowe na rogu ul. Czarny Dwór i Dąbrowszczaków), na których projektowana jest nowa zabudowa mieszkaniowa, usługowa lub mieszkaniowo-usługowa, zajmują łącznie powierzchnię 31 ha, w tym niezabudowane: 27 ha. Są to obszary przeznaczone pod zabudowę ekstensywną (ogródki przy ul. Husytów), intensywną (ogródki przy ul. Hynka, ogródki przy ul. Wita Stwosza i róg ulic Czarny Dwór i Dąbrowszczaków). Prognozowany przyrost powierzchni użytkowej mieszkań to 92 tys. m^2 (jednorodzinna – 31 tys. m^2 i wielorodzinna – 61 tys. m^2).

Ponadto, w ramach przekształceń terenów przeznaczonych pod inne funkcje, w tym usługowe, przewiduje się uzyskanie dodatkowo około 62 tys. m^2 powierzchni użytkowej mieszkań.

Południe

Dzielnica Południe jest nadal największym inwestycyjnym obszarem mieszkaniowym w Gdańsku. W sumie na terenie dzielnicy planuje się około 1210 ha, co daje 4,7 mln m^2 powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej. Z tego 814 ha znajduje się w zwartej, w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS). Powierzchnia 791 ha jest objęta obowiązującymi planami miejscowymi lub stanowi podtrzymanie kierunku wyznaczonego w SUiKZP z 2007 roku, co umożliwia powstanie 3,1 mln m^2 powierzchni użytkowej mieszkań. W granicach ZiWS położone są ponadto dwa nowe tereny zabudowy mieszkaniowej o łącznej powierzchni 23 ha i prognozowanym przyroście powierzchni użytkowej mieszkań około

80 tys. m². Przeznaczone są obecnie pod funkcje produkcyjno-usługowe i wymagają zmiany planu miejscowego. Projektowane obszary to rejon ulicy Piekarniczej z planowaną intensywną zabudową wielorodzinną oraz część terenu mleczarni Maćkowy planowany pod mniej intensywne formy, głównie małe domy mieszkalne.

Poza ZiWS, ale w obrębie obowiązujących planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, tereny inwestycyjne zajmują 317 ha. Daje to 1,2 mln m² prognozowanej powierzchni użytkowej mieszkań.

Obszary planowane pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną oraz mieszkaniowo-usługową, położone poza ZiWS i wymagające zmiany planów to: 3 ha w rejonie Stawu Wróbla i przystanku PKM – Jasień oraz 16 ha w Centrum Dzielnicowym Południe. Łącznie jest to 19 ha (około 88 tys. m² pum). Miejsca nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej położone poza ZiWS i bez obowiązujących planów miejscowych to: teren położony na północ od trasy PKM w rejonie przystanku Kiełpinek (powierzchnia około 7 ha, planowany przyrost powierzchni użytkowej około 25 tys. m²) oraz w rejonie ul. Źródlanej (powierzchnia około 53 ha, przyrost około 180 tys. m² pum). Planowana jest tam zabudowa ekstensywna. Oba stanowią kontynuację polityki i kierunków przekształceń przestrzennych miasta Gdańska wyznaczonych w SUiKZP z 2007 roku.

Zachód

W dzielnicy Zachód planuje się w sumie 841 ha terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową. Z tej liczby 541 ha mieści się w obszarze o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS) i daje 1,3 mln m² pum. Poza ZiWS, ale w obrębie obowiązujących planów miejscowych, powierzchnie inwestycyjne zajmują 154 ha, co daje 316 tys. m² pum. Są one rozmieszczone w całej dzielnicy w jednostkach urbanistycznych o charakterze mieszkaniowym (Osowa-Barniewice, Klukowo-Rębiechowo – część północna, Kokoszki Mieszkaniowe). Rodzaje projektowanej zabudowy są zróżnicowane ze zdecydowaną przewagą zabudowy ekstensywnej, charakterystycznej dla peryferyjnych rejonów miasta. W Osowej zaplanowano wszystkie rodzaje zabudowy z enklawami budownictwa jednorodzinnego wolnostojącego np. między jeziorami Osowskim i Wysockim oraz na styku z już istniejącą zabudową ekstensywną. W Klukowie przewidziano zabudowę rezydencjalną. W Kokoszkach Mieszkaniowych projektowana jest zabudowa jednorodzinna na południe od ul. Kartuskiej, w tym rezydencjalna w Smęgorzynie. Bardziej zwarte formy zabudowy zaplanowano na północ od ul. Kartuskiej. Projektowana zabudowa rozgęszcza się w miarę zbliżania się do zachodniej granicy miasta. W granicach ZiWS zdecydowana większość obszarów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową jest objęta planami miejscowymi. Bez planu obowiązującego czy sporządzanego znajdują się ponadto tereny: w Kokoszkach w rejonie Grzybowej, Czaplewskiej i Leśnieńskiej, w Kiełpinie Górnym między Goplańską, Kolbudzką a Lasami Otomińskimi, w Osowej w granicach osiedla Kukawka.

Tereny nowego budownictwa mieszkaniowego i mieszkaniowo-usługowego położone poza ZiWS i bez obowiązującego planu miejscowego stanowią kontynuację kierunków przekształceń w dzielnicy Zachód wyznaczonych w SUiKZP z 2007 roku. Są to obszary peryferyjnie ulokowane o powierzchni 114 ha (172 tys. m² pum). W Osowej są to miejsca o dominującej funkcji mieszkaniowo-usługowej w rejonie projektowanej ulicy Nowej Kielnieńskiej oraz na północ od Jeziora Wysockiego. Z kolei funkcja dominująca wyłącznie mieszkaniowa obejmuje tereny inwestycyjne w północnej części Klukowa w sąsiedztwie ogrodów działkowych „Przystań", w Kokoszkach między ul. Żukowską a Grzybową oraz w południowej części Smęgorzyna na styku z Lasami Otomińskimi.

Ostatnią grupę terenów rozwojowych dla funkcji mieszkaniowej w dzielnicy stanowią te położone poza ZiWS, ale objęte obowiązującymi planami miejscowymi, gdzie przewidywane są zmiany w stosunku do obowiązujących ustaleń planistycznych. W Klukowie przy granicy z gminą Żukowo dla terenów o powierzchni 32 ha (około 39 tys. m² p.u. mieszkań) zaplanowano zmianę przeznaczenia z funkcji usługowych i rolniczych na mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe. Wymienione rejony wskazuje się na lokalizację zabudowy rezydencjonalnej. W tej grupie największa jest północna część niedoszłego pola golfowego, projektowanego (za-

równo w SUiKZP z 2007 roku, jak i w obowiązującym planie miejscowym) na północny zachód od portu lotniczego. Z kolei podtrzymanie kierunku rozwoju wyznaczonego dla terenów mieszkaniowo-usługowych w obowiązującym SUiKZP nastąpi na 6 ha gruntów (co przełoży się na 10 tys. m^2 powierzchni użytkowej nowych mieszkań) – są to obszary przeznaczone pod rolnictwo w planach miejscowych uchwalonych przed 2007 rokiem.

Port

W dzielnicy Port zasoby terenów inwestycyjnych na cele mieszkaniowo-usługowe nie są znaczące, z wyjątkiem Letnicy, gdzie na północ od rewitalizowanej Starej Letnicy może powstać wielorodzinne osiedle mieszkaniowe o charakterze śródmiejskim oraz zespoły biurowców na wynajem.

W dzielnicy Port zaplanowano w sumie 249 ha terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową, z czego 208 ha mieści się w ZiWS, przekładając się na 724 tys. m^2 prognozowanej powierzchni użytkowej mieszkań. Jedynie na Wyspie Sobieszewskiej, poza obszarem ZiWS, zlokalizowane są na północ od kanału melioracyjnego „A" nowe tereny mieszkaniowo-usługowe o niskiej intensywności, o powierzchni około 40 ha (co daje około 52 tys. m^2 powierzchni użytkowej mieszkań) wymagające zmiany przeznaczenia na cele mieszkaniowo-usługowe w planie miejscowym (z przeznaczenia rolniczego ustalonego w planie z 1999 roku). Jednakże polityka miasta zapisana już SUiKZP z 2007 roku włączała je w obszar o przeznaczeniu mieszkaniowo-usługowym, co pozwala na rozwój i wzmacnianie charakteru rekreacyjno-wypoczynkowego tej części pasa nadmorskiego i realizuje przyjęte założenia rozwoju Wyspy Sobieszewskiej. Obecne studium kontynuuje politykę przestrzenną miasta w tym zakresie.

17.2. Funkcja portowo-przemysłowo-usługowa

W studium określono przestrzeń, w której powinny rozwijać się funkcje gospodarcze tworzące bazę ekonomiczną Gdańska. **Na terenie miasta kontynuowana będzie koncentracja funkcji portowo-przemysłowo-usługowej w dwóch zasadniczych obszarach, funkcjonujących jako bramy gospodarcze miasta PORT i LOTNISKO**: w rejonie portu morskiego (wyspa Ostrów – Nowy Port – Młyniska, Stogi Portowe, Błonia-Płonia) oraz w rejonie lotniska w dzielnicy Zachód (Kokoszki Przemysłowe, Barniewice). W dzielnicy Port priorytet mają funkcje portowe związane z gospodarką morską i transportem morskim – dominantami funkcjonalnymi Gdańska. Wykorzystanie nadmorskiego położenia uznaje się za jedną z podstaw podejmowania strategicznych decyzji w gospodarce przestrzenią miejską[236].

Rozbudowa portu zewnętrznego o Port Centralny zapewni miastu oraz metropolii pozycję lidera gospodarki morskiej na Bałtyku.

Elementem dynamizującym funkcje portowe powinien być rozwój przede wszystkim: baz przeładunkowych, baz logistycznych oraz przemysłu stoczniowego i innych branż przemysłu przetwórczego o orientacji portowej (uszlachetnianie i konfekcjonowanie towarów, handel hurtowy), usług, tworzenie wolnych obszarów celnych. Inwestycyjne wykorzystanie rezerw terenowych portu oraz obszarów morskich będzie ważnym czynnikiem wzrostu i wyrazem aktywności gospodarczej miasta. Rozwój funkcji portowo-przemysłowej w zachodniej części wyspy Stogi (w jednostce urbanistycznej Stogi Portowe, rejon Portu Północnego) powinien następować w stronę otwartego morza oraz w rejonie Krakowca i Płoni wzdłuż Martwej Wisły celem lepszego wykorzystania nadwodnego położenia dla działalności gospodarczej związanej m.in. z reaktywacją żeglugi towarowej. Łącznie w rejonie portu przewiduje się rozwój funkcji PPU na powierzchni około 450 ha, w tym około 38 ha terenów nowych, dotąd planowanych pod inne funkcje miejskie lub zieleń naturalną.

Z kolei rozwój funkcji przemysłowo-usługowo-logistycznej w obrębie dzielnicy Zachód następować będzie na zasadzie utrzymania dotąd zaplanowanych obszarów pod te funkcje (zarówno w planach miejscowych, jak i stanowiących kontynuację polityki przestrzennej określonej w SUiKZP) i wskazania nowych na północ od lotniska. Głównym celem jest zaspokojenie potrzeb rozwojowych portu lotniczego – zgodnie z aktual-

[236] Porównaj z rekomendacjami pkt G2.

nym Planem Generalnym – oraz wykorzystanie potencjału rozwojowego terenów z nim sąsiadujących. W sumie w rejonie lotniska przewiduje się rozwój ww. funkcji na około 146 ha obszarów inwestycyjnych, w tym 70 ha nowych, dotąd planowanych pod inne funkcje miejskie (rekreacyjno-sportowe). Ponadto powierzchnie inwestycyjne pod funkcję produkcyjno-usługowo-logistyczną przewiduje się w Barniewicach, Matarni (przede wszystkim wzdłuż kolei PKM), Kokoszkach Przemysłowych oraz w Kokoszkach Mieszkaniowych w ramach wypełnienia struktury Parku Przemysłowo-Technologicznego (PP-T) „Maszynowa". Nieprzekraczalnymi granicami rozwoju PP-T „Maszynowa" powinny być ulice: Kartuska, Nowatorów, Maszynowa i tzw. Nowa Stokłosy. Wszystkie te miejsca będą stanowić bogatą ofertę miejsc pracy górnego tarasu.

Należy również wskazać tereny usługowe o charakterze egzogenicznym (wyższe uczelnie, kompleksy i parki naukowo-technologiczne, ośrodki innowacyjności, zespoły biurowców na wynajem), które lokują się głównie we Wrzeszczu i Oliwie, granicach CPU oraz w rejonie lotniska, a także perspektywicznie w Nowym Porcie i w Letnicy. We Wrzeszczu, w sąsiedztwie politechniki i uniwersytetu medycznego oraz w Oliwie między uniwersytetem a AWFiS-em wykształcają się dzielnice wiedzy. Gdańsk jako główny ośrodek naukowy i usługowy w województwie powinien skupiać znaczące elementy sektorów gospodarki zaliczanych do sektorów wysokich technologii: informatycznego i teleinformatycznego, ochrony środowiska oraz medycyny i biotechnologii. Wszystkie tereny planowane pod rozwój usług egzogenicznych położone są w granicach zidentyfikowanego obszaru o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Ponieważ podaż terenów usługowych i portowo-przemysłowych jest mniejsza niż oszacowany popyt (por. rozdział 12.2 i 12.3), w studium wskazano nowe obszary inwestycyjne portowo-przemysłowo-usługowe oprócz tych, które już są ustalone w dokumentach planistycznych miasta (tab. 17.2). Wyznaczono łącznie około 219 ha nowych powierzchni portowo-przemysłowo-usługowych (około 87 ha w dzielnicy Port, około 130 ha w dzielnicy Zachód) poza zidentyfikowanymi rezerwami w granicach zwartej i wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS) i ustalonymi w mpzp poza ZiWS. Szacowana powierzchnia użytkowa budynków wynosi w sumie 592 tys. m² i stanowi niewielką część ogólnego zapotrzebowania terenowego na funkcje portowo-przemysłowo-usługowe w mieście.

Tab. 17.2 Tereny przeznaczone na nową zabudowę portowo-przemysłowo-usługową

jednostka administracyjna	**wielkość**	**nowa zabudowa poza obszarami zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz nie przeznaczona w mpzp pod P/U***		
		intensywność 0,1	intensywność 0,5	intensywność 1,0
Śródmieście	pow. terenu [ha]	0	0	0
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	0	0	0
Wrzeszcz	pow. terenu [ha]	0	0	0
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	0	0	0
Oliwa	pow. terenu [ha]	0	0	0
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	0	0	0
Południe	pow. terenu [ha]	1.4	0	0
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	1		
Zachód	pow. terenu [ha]	0	130.2	0
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	0	521	0
Port	pow. terenu [ha]	38	0	0
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	30	0	0
Gdańsk	pow. terenu [ha]	40	130.2	0
		170		
	pow. uż. budynków [tys.m^2]	32	521	0
		553		

Źródło: opracowanie własne

- Dotyczy zarówno terenów bez obowiązujących planów, jak i przeznaczonych w planach pod inne funkcje niż P/U

17.3. Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Dla zachowania terenów rolniczych oraz ochrony ich przed zainwestowaniem miejskim na Wyspie Sobieszewskiej (na południe od głównego kanału melioracyjnego „A") oraz na „żuławskiej" części miasta na Błoniach (na południe od GPZ Błonia), Olszynce oraz Oruni ustala się rolniczą przestrzeń produkcyjną (RPP) i funkcję dominującą: rolnictwo. W obrębie RPP – poza zagospodarowaniem rolniczym – dopuszcza się:

a) lokalizację zabudowy zagrodowej zgodnie z obowiązującymi przepisami odnoszącymi się do średniej powierzchni gospodarstwa w mieście (2,8 ha w 2016 roku),
b) rodzinne ogrody działkowe,
c) sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i drogowej,
d) poza obszarami chronionego krajobrazu – lokalizację elektrowni wiatrowych (Błonia-Płonia) i elektrowni wykorzystujących energię promieniowania słonecznego,
e) na Wyspie Sobieszewskiej organizację imprez plenerowych niekolidujących z przeznaczeniem rolnym gruntów.

Należy dodać, że część rolniczej przestrzeni produkcyjnej występuje w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich, obejmując południową część Wyspy Sobieszewskiej oraz tereny rolne na południe od Starej Raduni. W granicach OChK w zagospodarowaniu obowiązują zakazy, ograniczenia i obowiązki określone w uchwale Sejmiku Województwa Pomorskiego[237].

Na pozostałych obszarach dotąd użytkowanych rolniczo, poza RPP, w dzielnicach Południe i Zachód, funkcję rolniczą traktuje się jako tymczasową z możliwością realizacji zagospodarowania miejskiego.

Trwale zrównoważona gospodarka leśna na terenie miasta prowadzona jest w oparciu o plan urządzenia lasu dla lasów Skarbu Państwa i uproszczone plany urządzenia lasu dla pozostałych lasów. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ustalenia planów urządzenia lasu dotyczące granic i powierzchni lasów, w tym ochronnych. Gospodarka leśna w lasach stanowiących rezerwaty przyrody prowadzona jest w oparciu o przepisy ustawy o ochronie przyrody. Natomiast w lasach wpisanych do rejestru zabytków i w tych, gdzie znajdują się zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, prowadzona jest w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, z uwzględnieniem przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Miasto dążyć będzie do zachowania aktualnej powierzchni lasów (z wyjątkiem przypadków wskazanych w rozdziale 27.2). Obszary do zalesienia nie zostały wskazane na rysunku studium, ale będą mogły zostać wskazane w planach miejscowych w zależności od lokalnych uwarunkowań.

W lasach komunalnych na terenie miasta należy ograniczyć gospodarcze ich wykorzystanie, a prowadzone w nich prace powinny mieć na celu prawidłowe utrzymanie drzewostanu i jego przystosowanie do maksymalnie szerokiego, ale zrównoważonego, wykorzystania rekreacyjno-wypoczynkowego. Należy podkreślić, że lasy w granicach administracyjnych miasta są lasami ochronnymi, a lasy Skarbu Państwa w granicach miasta włączone zostały do Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oraz Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Oliwsko-Darżlubskie i obowiązują dla nich przepisy odrębne.

[237] Uchwała Nr 259/XXIV/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz.Urz. Woj. Pom. 2016 poz. 2942).

18. Kierunki i wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów

System współzależnych wskaźników zagospodarowania i użytkowania terenów: powierzchnia zabudowy, minimalny procent powierzchni biologicznie czynnej, wysokość zabudowy i jej intensywność w odniesieniu do działki budowlanej objętej inwestycją to podstawowe narzędzie planistyczne określające standard zagospodarowania i użytkowania oraz zasadniczy kształt i wizerunek przestrzeni, w szczególności przeznaczonej pod zabudowę. W Gdańsku stosowanie tych wskaźników powinno zmierzać do optymalnego wykorzystania istniejącej i planowanej infrastruktury technicznej i społecznej (z oczywistych względów ekonomicznych i funkcjonalnych), ale jednocześnie do utrzymania i wzbogacenia wewnętrznej różnorodności miasta oraz szerokiej i zróżnicowanej oferty inwestycyjnej, a także podkreślać odrębność i indywidualną tożsamość jego fragmentów.

Najistotniejsze znaczenie dla kształtowania warunków życia mieszkańców mają dwa z powyższych wskaźników stosowane w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej oraz mieszanej mieszkaniowo-usługowej.

Pierwszy z nich to minimalny procent powierzchni biologicznie czynnej, który koreluje z maksymalną wielkością powierzchni zabudowy jako jej dopełnienie – po uwzględnieniu powierzchni niezbędnych do obsługi transportowej i gospodarczej oraz niektórych urządzeń rekreacyjnych – do 100%. Generalnie minimalny procent powierzchni biologicznie czynnej powinien być dla tych terenów ustalany na poziomie 20–30% z wyjątkami wynikającymi ze szczególnych warunków lokalnych lub specyfiki konkretnej inwestycji. Za przykład tej ostatniej może służyć sytuacja związana z budową nowych szkół w dzielnicach rozwojowych na gruntach od dawna zarezerwowanych na ten cel w planach miejscowych. Dotychczasowa praktyka ustalania tego wskaźnika na poziomie 30% lub więcej okazała się w ostatnich latach niemożliwa do utrzymania wobec powszechnego (i korzystnego) zjawiska realizacji przy szkołach bardzo rozbudowanego programu sportowego, w tym boisk o nawierzchniach sztucznych, a nie trawiastych. Wobec niemożności powiększania działek szkolnych lub zmniejszania powierzchni zabudowy z reguły jedynym rozwiązaniem jest w tej sytuacji dopuszczenie obniżenia minimalnego procentu powierzchni biologicznie czynnej na działkach szkół do 0–10%.

Bezwzględny charakter tego wskaźnika w odniesieniu do powierzchni działki powoduje, że nie jest on wystarczającym regulatorem dla zabudowy o funkcjach mieszanych mieszkaniowo-usługowych, gdyż wymagania obu tych funkcji co do udziału zieleni (powierzchni biologicznie czynnej) są zdecydowanie różne. W związku z tym **wprowadza się dla wszystkich terenów zawierających funkcję mieszkaniową wielorodzinną powyżej czterech mieszkań dodatkowy wskaźnik, zapewniający mieszkańcom odpowiednie warunki wypoczynku. Jest to wskaźnik zieleni rekreacyjnej dla mieszkańców** w wymiarze minimum 0,3 m^2/1 m^2 powierzchni użytkowej mieszkań lub 0,15 m^2/1 m^2 powierzchni użytkowej mieszkań dla szczególnych uwarunkowań (np. zabudowa uzupełniająca w strefie zabudowy śródmiejskiej). Jest on przydatny zwłaszcza dla zabudowy mieszanej mieszkaniowo-usługowej bez ustalania proporcji między funkcjami: pozostawia inwestorom swobodę doboru tych proporcji, ale jednocześnie gwarantuje właściwe warunki mieszkańcom dzięki odniesieniu wskaźnika zieleni rekreacyjnej do powierzchni użytkowej mieszkań. Wyjątkiem od ustalania tego wskaźnika oraz wskazanego wyżej minimalnego procentu powierzchni biologicznie czynnej są niektóre działki inwestycyjne Śródmieścia Historycznego i innych terenów o warunkach konserwatorskich, które wykluczają możliwość ich zastosowania – dopuszcza się zerową wartość wskaźników.

Drugi z podstawowych – wskaźnik maksymalnej i minimalnej intensywności zabudowy dla kondygnacji nadziemnych[238] najlepiej reguluje i ilustruje „gęstość" zabudowy i jest kluczowy ze względu na ekonomikę inwestycji.

[238] Obecnie obowiązująca ustawowa definicja intensywności zabudowy dotyczy wszystkich kondygnacji budynku, w odróżnieniu od dość powszechnie stosowanej w praktyce planistycznej przed jej wprowadzeniem (również w Gdańsku) definicji dotyczącej tylko kondygnacji nadziemnych. Wskaźnik intensywności zabudowy ma szczególne znaczenie dla dominującej ilościowo zabudowy mieszkaniowej, w której praktycznie powierzchnia użytkowa mieszkań mieści się wyłącznie na kondygnacjach nadziemnych, a kondygnacje podziemne (o ile występują) przeznaczane są na piwnice lub parkingi. Z tego względu w niniejszym rozdziale za bardziej przydatne dla celów porównawczych uznano posługiwanie się wskaźnikiem intensywności zabudowy dla kondygnacji nadziemnych.

W dzielnicach rozwojowych Południe i Zachód, gdzie rozwój odbywa się głównie na terenach porolnych, położonych na styku z sąsiednimi gminami wiejskimi, **ustala się ten wskaźnik dla zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej na stosunkowo niskim poziomie, rekompensując peryferyjne położenie mniejszą intensywnością zabudowy i bardziej kameralną jej skalą oraz większym procentem powierzchni biologicznie czynnej, a także większym udziałem zabudowy jednorodzinnej**. Najwyższe w tych dzielnicach wskaźniki intensywności zabudowy wielorodzinnej dla kondygnacji nadziemnych od ponad 2 do 1,3 stosować należy tylko dla wybranych terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej o najlepszej obsłudze transportem zbiorowym, tj. dla bliskiego otoczenia przystanków PKM i tramwaju oraz sąsiedztwa śródmieścia, a także w obrębie centrum dzielnicowego i centrów wspomagających ze stopniowym ich obniżaniem wraz z oddalaniem się od przystanków i centrum miasta (od 1,2 do 0,7). Dla stref zabudowy ekstensywnej – wielorodzinnej i jednorodzinnej – zależnie od jej form – ww. wskaźnik wahać się może od 0,7 do 0,3 (dla pojedynczych działek zabudowy szeregowej może on osiągać ponad 1,0).

Dla dzielnic ukształtowanych, czyli Śródmieścia, Wrzeszcza, Oliwy i Portu, gdzie liczba i rozmaitość nakładających się uwarunkowań jest znacznie większa, określanie wskaźników zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów na etapie studium powinno być bardziej ogólne, otwierające możliwość ich konkretyzowania w planach miejscowych indywidualnie dla każdego terenu, na podstawie szczegółowych i wielokryterialnych analiz. Można sformułować pewne ogólne zasady ich ustalania jako wytyczne do planów miejscowych:

1. **Wskaźniki zagospodarowania w dzielnicach ukształtowanych powinny być jednym z narzędzi realizacji zasady rozwoju miasta do wewnątrz, zmierzającej do intensyfikacji zainwestowania tego obszaru.**

2. **Intensyfikacja dotyczyć będzie w szczególności strefy zabudowy śródmiejskiej** w rozumieniu Rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie[239], a także „strefy śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców" w rozumieniu przepisów w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku[240]. Powyższe możliwości sprzyjają stosowaniu wysokich intensywności zabudowy – również dla zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej. W strefie zabudowy śródmiejskiej znajduje się CPU oraz osiem obszarów obejmujących przede wszystkim centra dzielnicowe i uzupełniające, są to:

- centralna część Nowego Portu,
- tereny rozwojowe w północnej części Letnicy,
- tereny między Wrzeszczem Dolnym a Zaspą w rejonie al. Gen. J. Hallera,
- tereny wzdłuż al. Jana Pawła II,
- rejon ul. Rakoczego na Pieckach,
- planowane centrum dzielnicy Południe w rejonie ul. Warszawskiej,
- tereny wzdłuż dolnego odcinka ul. Kartuskiej,
- Orunia wzdłuż Traktu św. Wojciecha.

3. Określanie wielkości maksymalnego wskaźnika intensywności zabudowy dla kondygnacji nadziemnych na terenach o funkcji mieszkaniowej lub mieszanej z dużym udziałem funkcji mieszkaniowej możliwe jest w dzielnicach ukształtowanych – w zależności od bardzo zróżnicowanych tu uwarunkowań – w szerokim przedziale: od 0,3 dla zabudowy jednorodzinnej do 2–3 dla zabudowy wielorodzinnej.

4. Intensywności wyższe od wymienionych w punkcie 3. można ustalać dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową incydentalnie, o ile uzasadniają to lokalne warunki, np. w strefie zabudowy

[239] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. 2015 poz. 1422 ze zm.), §3 ust. 1): Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o: zabudowie śródmiejskiej należy przez to rozumieć zgrupowanie intensywnej zabudowy na obszarze śródmieścia, określonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku planu miejscowego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

[240] Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W miastach, w których są dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

śródmiejskiej lub dla zabudowy na innych szczególnie atrakcyjnych obszarach (ze względu na lokalizację i dobrą obsługę transportem zbiorowym) albo ich fragmentach, przy znacznym udziale usług, dla istniejącej zabudowy o wysokich intensywnościach, łącznie z jej uzupełnieniami, w przypadkach nowej zabudowy na terenach o historycznych uwarunkowaniach, planowanej zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi (np. Browar we Wrzeszczu, północny cypel Wyspy Spichrzów i inne działki w kwartałach Śródmieścia Historycznego wskazane do odbudowy historycznych budynków), na terenach lub ich fragmentach, predysponowanych do lokalizacji obiektów wysokościowych lub budynków przekraczających 30 m wysokości. Gwarancją zachowania odpowiednich warunków zamieszkania będzie w takich przypadkach konieczność utrzymania ustalonego wskaźnika zieleni rekreacyjnej dla mieszkańców (poza wyjątkami wynikającymi z warunków konserwatorskich), co może być osiągnięte kilkoma sposobami: przez ograniczenie udziału funkcji mieszkaniowej na rzecz usługowej, zmniejszenie intensywności zabudowy w ramach dopuszczalnych przedziałów lub znaczne podniesienie nakładów inwestycyjnych (np. rekreacja z zielenią na dachach lub w kubaturze budynków). Możliwości incydentalnego stosowania wyższych od wskazanych intensywności na zasadach analogicznych do powyższych dotyczą też dzielnic rozwojowych.

5. Funkcje usługowe i produkcyjno-usługowe mają znacznie bardziej zróżnicowane uwarunkowania dotyczące stosowania wskaźnika intensywności zabudowy. Dla funkcji administracyjnych jedyne ograniczenia dla wysokich intensywności to dopuszczalna wysokość zabudowy oraz możliwość lokalizacji wymaganej liczby miejsc postojowych, dlatego w niektórych obszarach (np. fragmenty CPU bez ograniczeń kulturowych) intensywność dla takiej zabudowy w odniesieniu do działki budowlanej może znacznie przekraczać 10. Inne rodzaje działalności produkcyjno-usługowej mają zwykle wymagania technologiczne, które ograniczają zakres możliwych intensywności zabudowy. Na przeciwnym do administracji biegunie plasują się funkcje portowe i logistyczne, niektóre produkcyjne (rafineria) i duże obiekty infrastruktury technicznej (oczyszczalnia, składowisko odpadów). Poza nielicznymi kilkukondygnacyjnymi budynkami administracyjnymi i z reguły parterowymi magazynami wymagają one rozległych powierzchni przeznaczonych pod place składowe, instalacje techniczne itp., co przekłada się na bardzo niskie intensywności zabudowy. Dlatego ustalanie wskaźników dla tego typu funkcji wymaga indywidualnych analiz.

Dla różnych funkcji intensywność zabudowy może się więc wahać od wielkości nieznacznie przekraczającej 0 do znacznie przekraczających 10.

Wyżej wymienione ograniczenia nie dotyczą praw nabytych w wydanych decyzjach administracyjnych oraz w obowiązujących planach miejscowych, a także przy sporządzaniu ich zmian, które w przypadku obniżenia intensywności generowałyby znaczące skutki ekonomiczne dla miasta.

Kształtowanie wysokości zabudowy powinno wynikać ze szczegółowych uwarunkowań każdego miejsca oraz uwzględniać zasady ujęte w tabeli 18.1.

Tab 18.1 Zasady kształtowania wysokości zabudowy

Rodzaj kryteriów	Zasady kształtowania wysokości zabudowy
Ochronne ze względów kulturowych, przyrodniczych, krajobrazowych	Ochrona charakteru, w tym wysokości, zespołów zabudowy: zabytkowych, o wartościach kulturowych i współczesnych, lecz o wyraźnie zdefiniowanych i akceptowanych wyrazie i kompozycji przestrzennej
	Ochrona stref ekspozycji zespołów i obiektów zabytkowych
	Ochrona (kontynuacja) tradycji miejsca i wartości historycznych, w tym na obszarach chronionych kompleksowo, np. w zespole przyrodniczo-krajobrazowym albo w byłych koszarach
	Utrzymanie istniejących powiązań widokowych i kreowanie nowych np. otwarć na wartościowe elementy krajobrazu otwartego (zalesione wzgórza, morze) albo krajobrazu kulturowego
Kompozycyjne – krajobrazowe	Wzbogacanie ekspozycji czynnej i biernej wartościowego krajobrazu np. dzięki: – akcentowaniu zakończeń osi widokowych wyróżniającą się zabudową, – udostępnianiu ciekawych punktów widokowych przez lokalizację wysokiej zabudowy w wybranych miejscach
	Podkreślanie wysokościami zabudowy głównych cech bogatej rzeźby terenu
	Stosowanie ogólnych zasad kompozycji dobieranych indywidualnie, np. kontynuacji, narastania z kulminacją, kontrastu
Funkcjonalne, społeczne, środowiskowe	Ochrona sąsiedztwa obszarów i obiektów wymagających odpowiedniego nasłonecznienia, intymności, np. mieszkaniowych przestrzeni prywatnych i półprywatnych – istniejących i realizowanych na podstawie obowiązujących planów

	Inne działania na rzecz środowiska mieszkaniowego, np. ekranowanie zabudową o ustalonej wysokości minimalnej od źródeł hałasu, uzupełnianie zbyt rozległych przestrzeni międzyblokowych niższą, bardziej kameralną zabudową
Znaczeniowe, symboliczne, identyfikacyjne	Podkreślanie wyróżniającą się z otoczenia wysokością zabudowy: – prestiżowych obiektów, – śródmiejskiego charakteru obszaru CPU
	Oznaczanie (identyfikowanie) dominantami wysokościowymi ważnych miejsc miasta i dzielnic (np. dojście do dworca PKP, ważne skrzyżowania ulic, „bramy" wjazdowe)
Ekonomiczne	Korelowanie wysokości zabudowy w miarę możliwości z wartością ekonomiczną gruntów

Źródło: opracowanie własne

Generalnie w Gdańsku dopuszcza się zabudowę o zróżnicowanych wysokościach, nieprzekraczających 40 m, regulowanych w obowiązujących planach miejscowych. Wyjątkowo, w wybranych miejscach i pod specjalnymi warunkami określonymi w odrębnej uchwale rady miasta[241], dopuszcza się obiekty wysokościowe (OW) czyli zabudowę wyższą niż 40 m. Dotyczy to fragmentów dolnego tarasu w dzielnicach: Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwa i Port, a także lokalizację tzw. „bram wjazdowych" w dzielnicy Południe i Wrzeszcz, co obejmuje łącznie około 11% powierzchni miasta. Warunkiem lokalizacji OW na obszarach „dopuszczonych" (lecz poza punktami zalecanymi i obszarami wskazanymi) jest sporządzenie planu miejscowego z rozbudowaną procedurą partycypacji społecznej. Plan taki musi być też wzbogacony – ponad wymogi ustawowe – o wizualizacje z wybranych punktów kontrolnych i ocenę wpływu OW na środowisko zrównoważone, obejmującą m.in. ruch mas powietrza, zacienienie przestrzeni publicznych i ogólnodostępnych oraz oddziaływanie na krajobraz miejski.

Podstawowym celem regulacji dotyczących reklam, szyldów, ogrodzeń i kolorystyki budynków (które współtworzą estetyczny wizerunek miasta, a do niedawna rozwijały się żywiołowo) jest ochrona lub przywrócenie harmonii w krajobrazie miejskim poprzez opanowanie narastającego chaosu w tej dziedzinie.

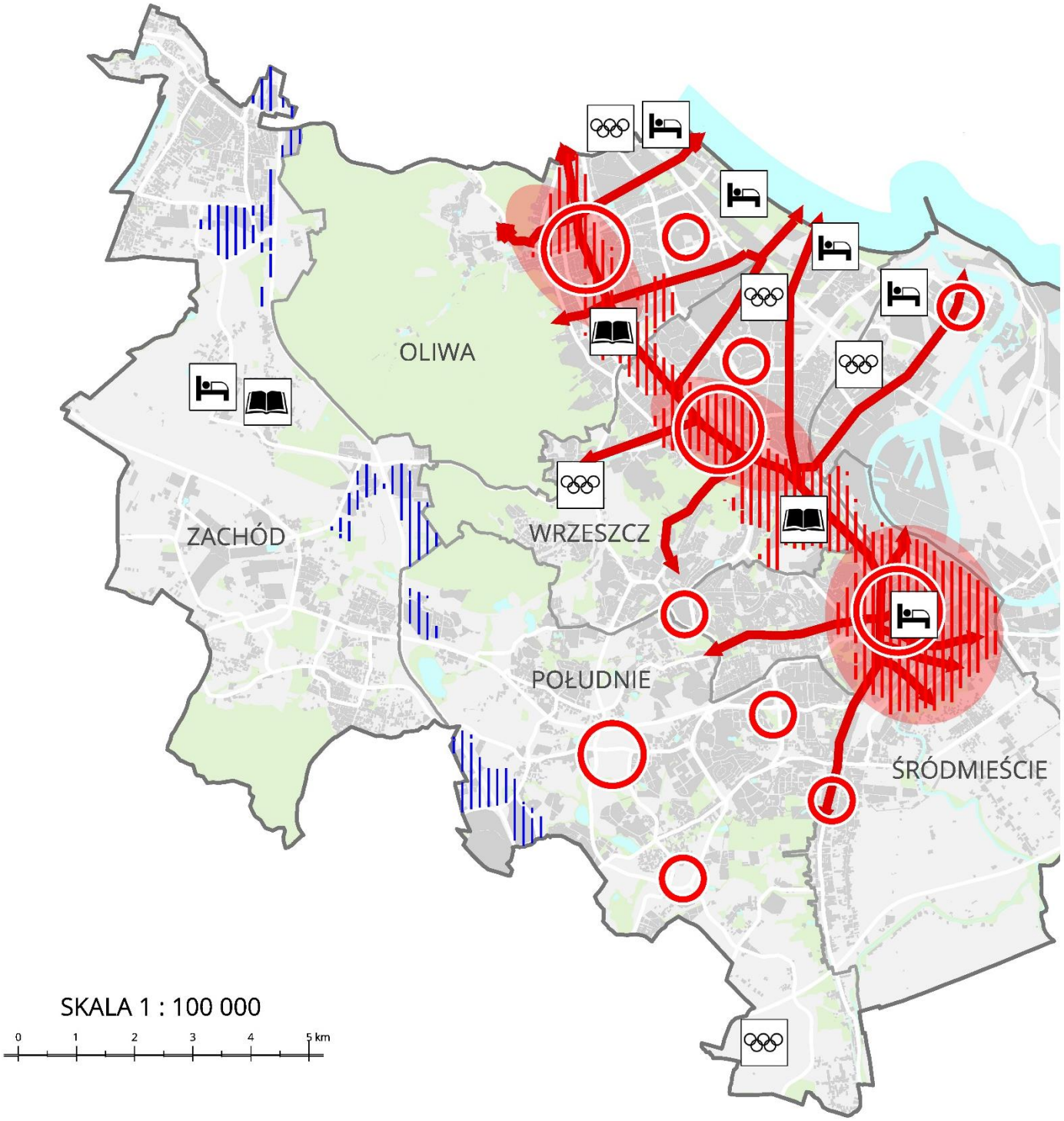
Główne kierunki działań to:

- ograniczenie liczby i gabarytów tablic i urządzeń reklamowych w mieście oraz podniesienie ich standardów jakościowych m.in. przez określenie rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, i warunków ich umieszczania;
- dostosowanie możliwości lokalizacji i skali tablic oraz urządzeń reklamowych do charakteru, położenia i szeroko rozumianych wartości kulturowych i krajobrazowych różnych fragmentów miasta – z pełną ochroną włącznie (strefowanie miasta);
- wprowadzanie szczególnych ograniczeń lokalizacji tablic i urządzeń reklamowych w pasach drogowych i terenach do nich przyległych (zwłaszcza w rejonach skrzyżowań) dla zachowania bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- ochrona architektury budynków przed przesłanianiem, degradacją wraz z negacją podziałów architektonicznych przypadkowo umieszczanymi tablicami i urządzeniami reklamowymi;
- porządkowanie widoku elewacji budynków poprzez koordynację i ujednolicanie wielkości i sposobu umieszczania szyldów;
- poprawa wizerunku przestrzeni publicznych m.in. przez określanie zasad dotyczących ogrodzeń od strony przestrzeni publicznej i koordynację rozwiązań posadzek na większych jej obszarach;
- poprawa stanu estetyki miasta przez dyscyplinowanie i unormowanie zasad tworzenia kolorystyki budynków i ich zespołów.

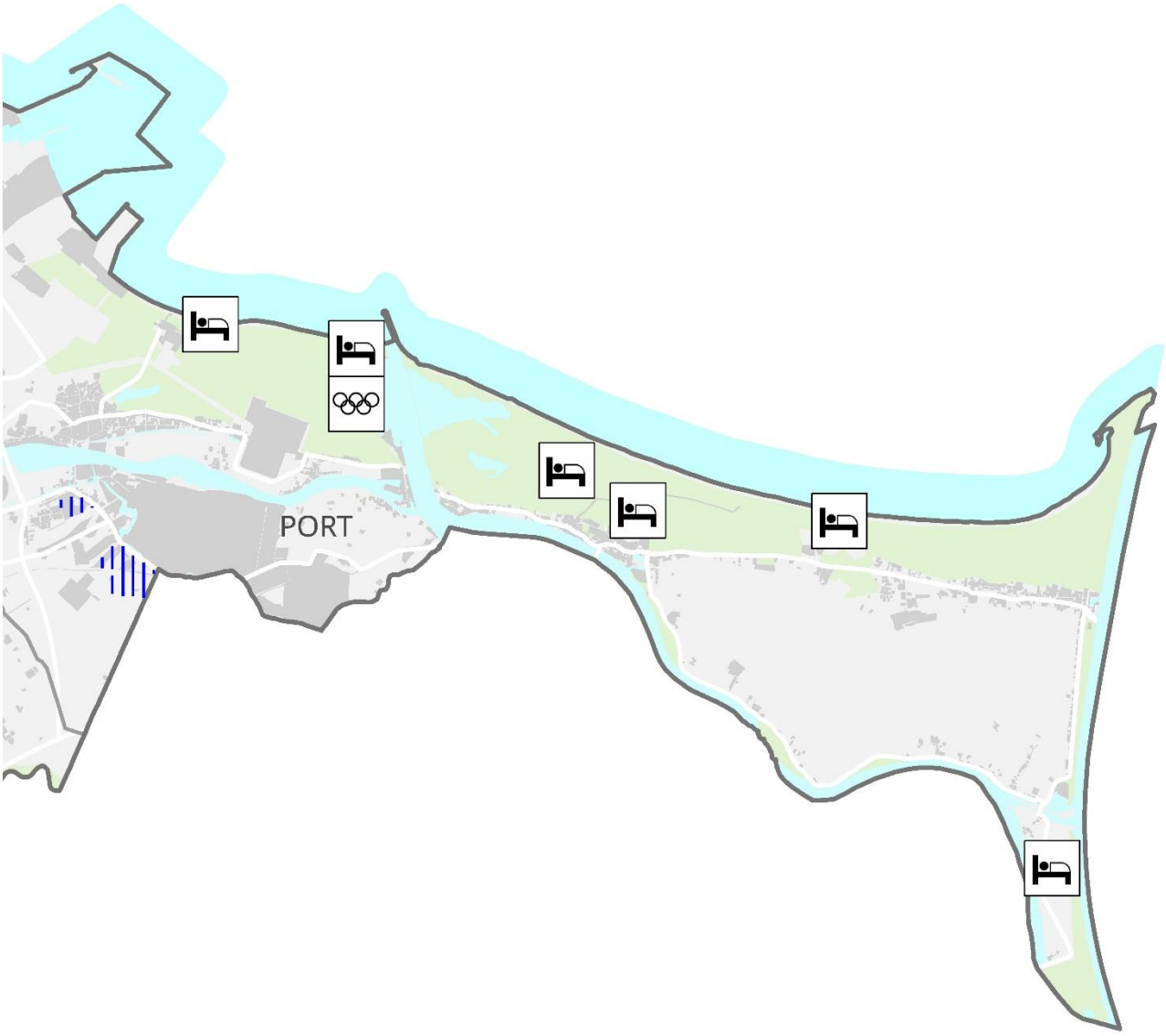
Większość powyższych problemów reguluje odrębna uchwała dotycząca całego obszaru Gdańska, określająca zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, reklam, szyldów oraz ogrodzeń[242] (w 2016 roku projekt uchwały w trakcie sporządzania). Natomiast ustalenia dotyczące kolorystyki budynków oraz posadzek w przestrzeniach publicznych pozostają przedmiotem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych regulacji miejskich.

[241] Uchwała Nr XXVIII/764/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2008 roku w sprawie przyjęcia Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych.

[242] Zgodnie z art. 37a ust. 1 i 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenie zasad i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane następuje w uchwale rady gminy – tzw. uchwale krajobrazowej (dotyczącej całego obszaru gminy), stanowiącej akt prawa miejscowego.

OLIWA
ZACHÓD
WRZESZCZ
POŁUDNIE
ŚRÓDMIEŚCIE
SKALA 1 : 100 000
0 1 2 3 4 5 km
granica miasta
granica dzielnicy
teren zainwestowany
PASMA USŁUGOWE
znaczące przestrzenie publiczne
centralne pasmo usługowe (CPU)
koncentracja handlu
ośrodek usługowy (OU):
- ogólnomiejski i metropolitalny
- dzielnicowy
- wspomagający
główne powiązania przestrzeni publicznych
KONCENTRACJE USŁUG O SWOBODNEJ LOKALIZACJI
sportu i rekreacji
turystyki i rekreacji
dzielnica wiedzy

19. USŁUGI

Centralne Pasmo Usługowe - powierzchnia 14.6 km^2 (5.5% powierzchni miasta)

19.1. Centralne Pasmo Usługowe

Głównym miejscem koncentracji usług w Gdańsku w okresie do 2045 roku pozostanie intensywnie rozwijające się Centralne Pasmo Usługowe (CPU), największa koncentracja usług w Gdańsku, rozciągające się wzdłuż głównego ciągu transportowego, z największymi ogniskami wzrostu w Śródmieściu, Wrzeszczu i Oliwie. Nastąpi tu intensyfikacja wykorzystania przestrzeni terenów dotąd niezainwestowanych lub zainwestowanych ekstensywnie, jak i tych przeznaczonych do przekształceń funkcjonalnych, w tym zespołów poprzemysłowych i pokolejowych. Rozwój strefy usługowej i mieszkaniowo-usługowej będzie postępował głównie przez kreację, rozbudowę, łączenie i poprawę jakości przestrzeni publicznych odpowiadających pełnionym funkcjom metropolitalnym. CPU pozostanie strategicznym obszarem rozwoju funkcji metropolitalnych jako najlepiej dostępny, atrakcyjny i pojemny funkcjonalnie. Głównym rejonem rozwoju usług i przestrzeni publicznych będą trzy ośrodki o randze dzielnicowej, miejskiej i metropolitalnej: Śródmieście Historyczne, Centrum Wrzeszcza oraz Oliwa, pełniące rolę wielofunkcyjnego śródmieścia. Ten ostatni łączyć będzie starą część centrum dzielnicy z nowym centrum nauki i biznesu przy Uniwersytecie Gdańskim.

Najprężniej rozwijane w okresie zdeterminowanym będą obiekty biurowe. Planowane są też modernizacja i rozbudowa obiektów handlowych. Usługi otoczenia biznesu rozwijać będą się na terenie całego CPU ze szczególną koncentracją w trzech wymienionych ogólnomiejskich ośrodkach usługowych. Okresy perspektywy i wypełnienia struktur są mniej przewidywalne, ale należy się spodziewać rozwoju usług kultury, rozrywki, sportu i rekreacji. Mniej prawdopodobna jest budowa nowych WOH-ów, raczej mniejszych obiektów handlowych i rozwoju ulic handlowo-usługowych funkcjonujących w sieci przestrzeni publicznych. W związku z podnoszeniem atrakcyjności i znaczenia miasta należy się także spodziewać licznych inwestycji w branży hotelarskiej oraz w zakresie kultury, rozrywki i nauki. Usługi z zakresu badań, nauki i innowacji w obrębie CPU rozwijać będą się szczególnie we Wrzeszczu i Oliwie na istniejących kampusach uczelni wyższych wraz z terenami rozwojowymi w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

W 2016 roku dokonano weryfikacji dotychczasowych granic CPU. Motywem były zaistniałe i planowane zmiany funkcjonalne niektórych terenów, np. dotychczasowych funkcji z usługowej na mieszkaniową, lub wskazanie nowych obszarów inwestycyjnych pod usługi. Do CPU włączono m.in. miejsca rozwoju usług przy przystanku SKM Zaspa, wyłączono zaś tereny o łącznej powierzchni 165 ha, w tym m.in. tzw. Pas Startowy na Zaspie i Czerwony Most.

19.2. Centra usługowe

W mieście występują ośrodki usługowe o znaczeniu: metropolitalnym i miejskim, dzielnicowym, wspomagającym ośrodek dzielnicowy, oraz osiedlowym, które stanowią centra aktywności mieszkańców złożone z dwu nierozerwalnych elementów: usług i przestrzeni publicznej. Na rysunku studium przedstawiono ośrodki o rangach znaczących w skali miasta, tj. od wspomagających wzwyż. Ośrodki o niższej randze, mające znaczenie osiedlowe, kształtowane będą zgodnie z odrębnymi opracowaniami i dokumentami miejskimi[243].

W Gdańsku występują trzy ośrodki o znaczeniu metropolitalnym i miejskim, stanowiące jednocześnie ośrodki dzielnicowe: Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwa. Przewiduje się intensyfikację zagospodarowania ośrodków przy dbałości o wysoką jakość architektury i uwzględnieniu historycznego otoczenia oraz możliwości realizacji obiektów wysokościowych[244]. Śródmieście Historyczne nadal będzie głównym centrum miasta i metropolii. W obszarze ośrodka lokalizowane będą usługi o randze ogólnomiejskiej i metropolitalnej z zakresu: kultury, administracji, turystyki oraz rekreacji. Rejonami o dużym potencjale rozwojowym pozostają: Młode Miasto na terenach postoczniowych, Wyspa Spichrzów czy Polski Hak. Centrum Wrzeszcza to drugie centrum miasta, którego rozwój oparty będzie o kontynuację rozwoju dotychczasowych funkcji, przede wszystkim: handlu, gastronomii i rzemiosła, mieszkalnictwa (m.in. na terenach byłych koszar we Wrzeszczu) i biur. Istotną rolą we wzroście znaczenia ośrodka będzie miał rozwój Politechniki Gdańskiej oraz uniwersytetu medycznego, a także usług kultury. Ośrodek Oliwa to „nowe" centrum w mieście. Przez realizację zespołu

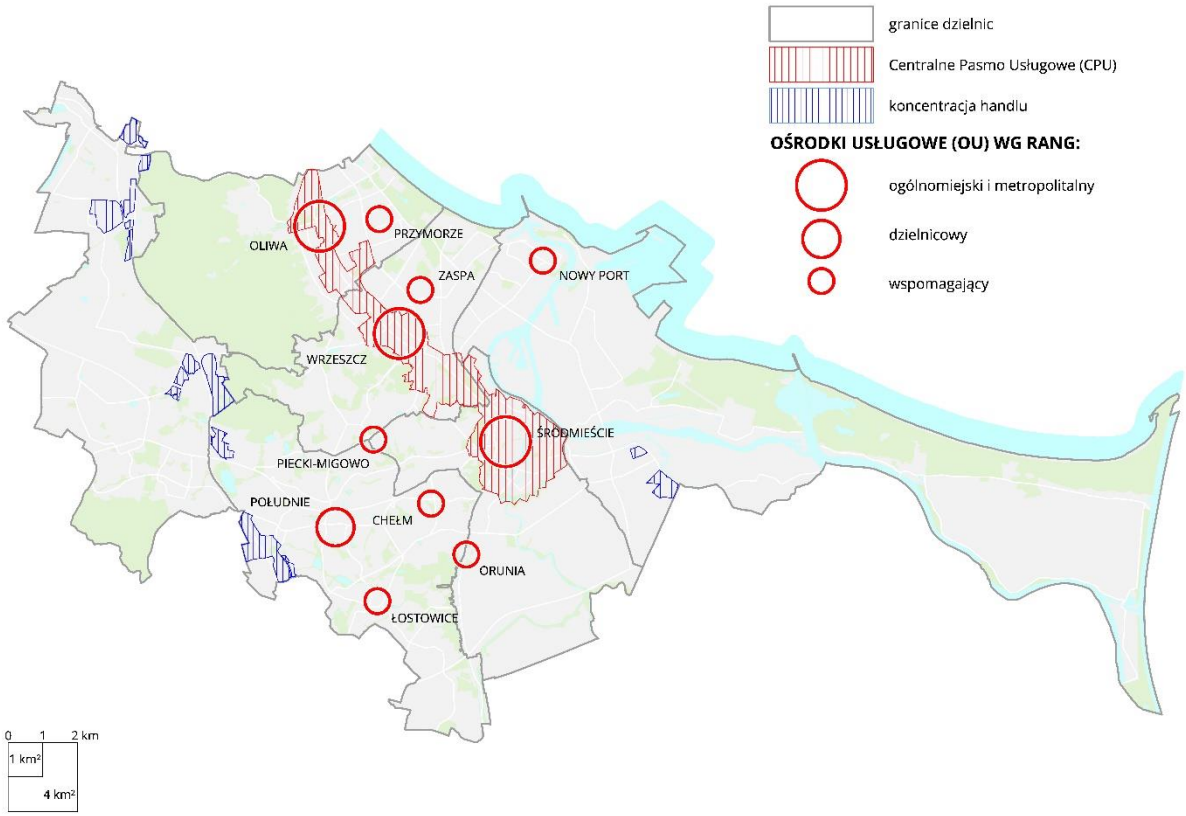
[243] Gdańskie przestrzenie lokalne, w opracowaniu do 2018 r., BRG.
[244] Por. Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych, BRG, Gdańsk 2008; uchwała nr XXVIII/764/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2008 roku w sprawie przyjęcia Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych.

obiektów nauki i szkolnictwa wyższego oraz wysokiej klasy biurowców czy obiektów handlowych ośrodek usługowy o znaczeniu dzielnicowym poszerzył swoje granice, obejmując tereny od Starej Oliwy do kampusu UG. Będzie pełnił funkcje miejskie i metropolitalne, podobnie jak Śródmieście i Wrzeszcz.

Oprócz trzech ww. ośrodków w Gdańsku wskazuje się jeszcze jeden – planowany ośrodek dzielnicowy Południe zaspokajający potrzeby wszystkich mieszkańców dzielnicy. Teren zlokalizowany jest pomiędzy al. Armii Krajowej a ul. Dulina i Porębskiego oraz projektowanymi ul. Nową Bulońską i Nową Unruga. Powierzchnia projektowanych usług ma wynosić[245] około 144 tys. m^2.

Ośrodkami wspomagającymi nazywamy zespół obiektów uzupełniających lub zastępujących ofertę ośrodka dzielnicowego szczególnie w sąsiedztwie dużych osiedli mieszkaniowych oddalonych od centrum dzielnicy. Są to ośrodki pełniące rolę centrów życia lokalnego i dzielnicowego, zaspokajające potrzeby mieszkańców części dzielnicy głównie w zakresie: handlu, gastronomii, rzemiosła, ale też rozrywki, kultury i sportu. **W Gdańsku będzie funkcjonowało siedem ośrodków wspomagających**:

- Przymorze
- Nowy Port
- Piecki-Migowo
- Chełm
- Orunia
- Łostowice
- Zaspa.

Ryc. 19.2 Ośrodki usługowe w Gdańsku
Źródło: opracowanie własne

[245] Według koncepcji zawartej w Studium możliwości rozwoju ośrodków osiedlowych i całościowa koncepcja powiązań pieszych i rowerowych dzielnicy Południe, BRG, Gdańsk 2012.

Dzielnica Zachód i wschodnia, prawobrzeżna część dzielnicy Port nie mają ośrodka usługowego o randze dzielnicowej. Rangę wspomagającą ośrodka w tych dzielnicach osiągnie jedynie Nowy Port. Ze względu na peryferyjny charakter dzielnic Zachód i Port, często rozproszoną i ekstensywną zabudowę, głównie jednorodzinną – w dzielnicach tych rozwiną się wyłącznie ośrodki osiedlowe[246]. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców dzielnicy Zachód w zakresie handlu będą gwarantowały też koncentracje handlu (KH), a mieszkańców dzielnicy Port – CPU.

19.3. Koncentracje handlu

Elementem skupiającym przede wszystkim handel wielkopowierzchniowy oraz w mniejszym stopniu inne usługi towarzyszące handlowi (gastronomia, rozrywka) poza CPU i ośrodkami usługowymi są koncentracje handlu (KH). Dodatkowymi funkcjami KH, wykorzystującymi doskonałe powiązania transportowe, mogą być tereny składowe i logistyczne. Ze względu na brak wykształconych sieci przestrzeni publicznych ogniwa pasma wzdłuż Obwodnicy Zachodniej będą stanowiły jedynie skupiska handlu o ograniczonych funkcjach społecznych, obsługujące zarówno mieszkańców Gdańska, jak i całej aglomeracji, obszaru metropolitalnego oraz klientów tranzytowych, w tym turystów.

W 2016 roku dokonano weryfikacji dotychczasowych granic koncentracji handlu . KH zostały powiększone o 66 ha m. in. w rejonie węzłów: Lotnisko, Wysoka i Szadółki. Planuje się dwie nowe KH w rejonie ul. Elbląskiej w dzielnicy Port o łącznej powierzchni 53 ha.

19.4. Kształtowanie sieci usług

Handel, gastronomia, rzemiosło, w tym wielkopowierzchniowe obiekty handlowe

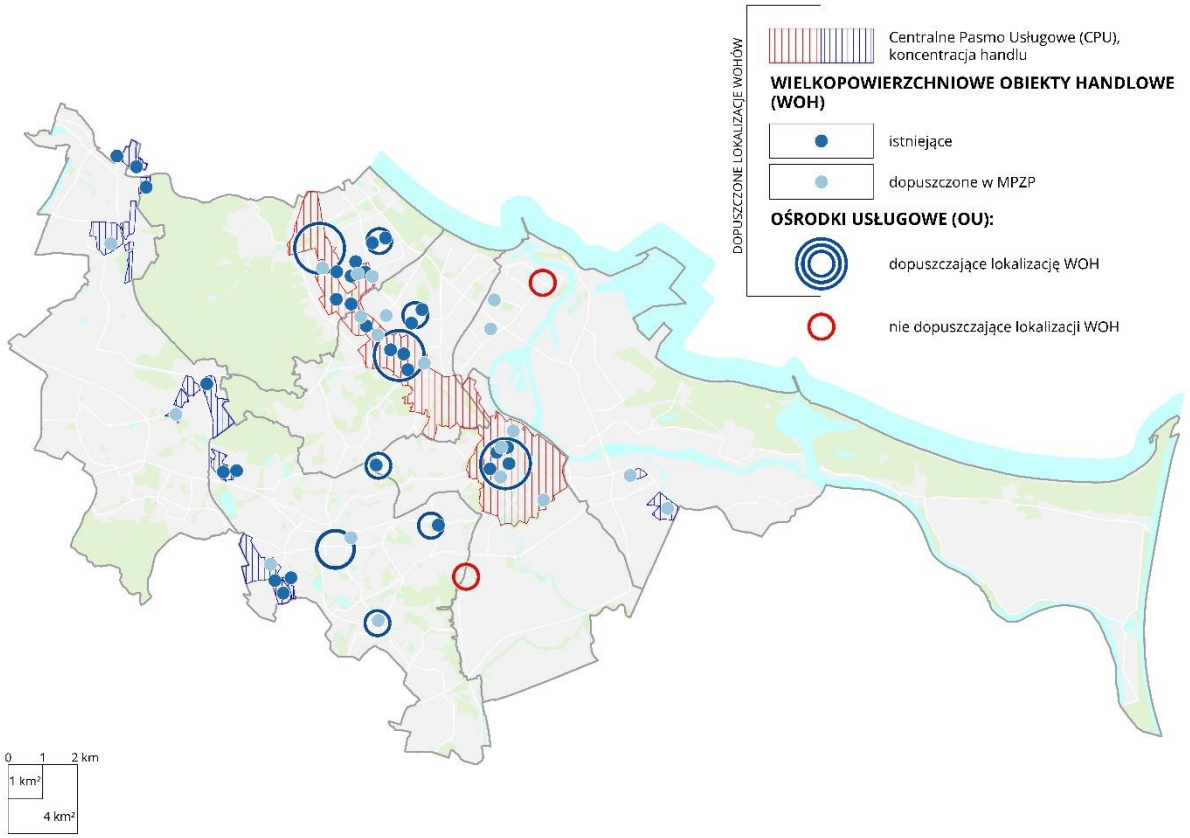
Usługi dospołeczne, w tym: handel, gastronomia i rzemiosło, to rodzaje usług, z których mieszkańcy korzystają najczęściej. Są to elementy nierozerwalnie związane z dobrymi przestrzeniami publicznymi. Ich lokalizacja, o mniejszym lub większym natężeniu, dopuszczona jest zatem na terenie całego miasta, ale będą się one rozwijać przede wszystkim w ośrodkach usługowych i całym CPU w powiązaniu z przestrzeniami publicznymi oraz w KH tworzących zespół skupisk handlu, gdzie przestrzenie publiczne mają mniejsze znaczenie (por. rozdział 10.1).

W przestrzeni publicznej o znaczeniu metropolitalnym, ogólnomiejskim bądź dzielnicowym należy kreować krawędzie usługowe, ustalając usługi w parterach i niższych kondygnacjach budynków, wszędzie tam, gdzie to jest możliwe. W przypadku przestrzeni publicznej o randze osiedlowej zaleca się wprowadzanie parterów usługowych oraz wzmacnianie roli usług przez tworzenie warunków ich skupiania i poprawy jakości, a przez to rozwoju centrów lokalnych.

Szczególnym przypadkiem obiektów usługowych są wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (WOH-y), tj. obiekty o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Obiekty te są elementem ośrodków usługowych oraz największych skupisk handlu, dlatego ich lokalizację dopuszcza się przede wszystkim na obszarze pasm: CPU i koncentracji handlowych oraz w ośrodkach usługowych. Poza ww. strukturami WOH-y planuje się tylko w miejscach, w których dopuszczono tę funkcję w obowiązujących planach miejscowych (dwa w jednostce Błonia-Płonia, dwa w Młyniskach-Letnicy oraz jeden na tzw. Pasie Startowym na Zaspie oraz w dwóch miejscach istniejących we Wrzeszczu (Gildia, Galeria Zaspa).

W wielu przypadkach obserwowanym trendem wśród inwestorów jest odchodzenie od realizacji zapisanych w planach WOH-ów w kierunku funkcji mieszkaniowo-usługowej (np. Pas Startowy) lub biurowej (Oliwa). Utrzymanie dotychczasowych lokalizacji WOH-ów ustalonych w planach miejscowych jest jednak konieczne, by nie narazić miasta na roszczenia wynikające z obniżenia wartości nieruchomości powodowane zmianą funkcji.

[246] Por. Gdańskie przestrzenie lokalne, BRG, w opracowaniu do 2018 r.

Ryc. 19.3 Dopuszczone lokalizacje wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w Gdańsku
Źródło: opracowanie własne

W okresie do 2045 roku przewiduje się modernizację i rozbudowę WOH-ów w kierunku osiągania kolejnych faz rozwoju od monofunkcyjnych i często jednokondygnacyjnych hipermarketów w kierunku obiektów wielofunkcyjnych (obok handlu, gastronomii i rzemiosła także sport, rozrywka i kultura), wielokondygnacyjnych i wyposażonych w przestrzenie publiczne. Obiektami o preferowanej formie są takie, które wpisane są w tkankę ulic miejskich, wzbogacają ulice handlowe, odznaczają się nowoczesną architekturą respektującą warunki historyczne, kreują przestrzenie publiczne na gruntach prywatnych i poprawiają powiązania między nimi. Wśród WOH-ów wyróżnić należy także te obiekty, które nie będą stanowić elementu ośrodka usługowego, ale tworzą skupiska handlu szczególnie ukierunkowane na klienta tranzytowego. Do tej grupy należą obiekty położone w KH oraz projektowane WOH-y w jednostce Błonia Płonia.

Oświata

Założenia dotyczące poszczególnych szczebli kształcenia przyjęto odpowiednio do zreformowanego ustroju szkolnego, opisanego w rozdziale 5.4. Sieć szkół przez pięć lat, licząc od września 2017 roku, będzie dostosowywać się do nowego ustroju szkolnego. Wdrożenie reformy, która dotyczy wszystkich typów szkół, wymagać będzie dużego wysiłku ze strony samorządu.

Tab. 19.1. Główne założenia systemu oświaty w Gdańsku

Wyszczególnienie	Przedszkola	Szkoły podstawowe	Szkoły średnie
Uczestnictwo w grupie wiekowej	3–5 lat – 100% 6 lat – 70%	7–14 lat – 100% 6 lat – 30%	15–19 lat – 95%
Liczba uczniów/oddział	25	25	30
Zmianowość	X	1,0–1,3	1,0
Optymalna wielkość obiektu	4–6 oddz. ok. 0,5 ha	600 uczn. 1,6 ha	nie określa się
Charakter obiektu	częściowo sieciowy	sieciowy	o swobodnej lokalizacji

Źródło: opracowanie własne

Optymalizacja wykorzystania zasobów lokalowych infrastruktury oraz ich udostępnianie lokalnym organizacjom i mieszkańcom zależnie od potrzeb oznacza konieczność budowy placówek na terenach rozwojowych, o młodej strukturze wieku, przede wszystkim w dzielnicy urbanistycznej Południe, przy jednoczesnej likwidacji oddziałów w starych strukturach urbanistycznych. Należy podkreślić, że w dzielnicach rozwojowych w pełni satysfakcjonujące zaspokojenie potrzeb będzie trudne, ponieważ proces inwestowania w bazę edukacyjną przebiega wolniej niż rozwój demograficzny. Należy tam liczyć się z przepełnieniem placówek – przeciążone już w roku szkolnym 2015/2016, szkoły będą musiały przyjąć dodatkowe dwa roczniki dzieci.

Zakłada się, że nowe placówki oświaty samorządowej będą powstawać wyłącznie na gruntach komunalnych. Uczestnictwo w prywatnych szkołach podstawowych wyniesie około 10% – jak obecnie. W dzielnicy urbanistycznej Południe należy liczyć się z maksymalnym wskaźnikiem zmianowości (1,3), podczas gdy na dolnym tarasie nie będzie on przekraczał 1,0. Obiekty oświaty powinny być wykorzystywane również jako centra aktywności lokalnej dla różnych grup wiekowych.

Zakłada się, że opieką żłobkową należy objąć 15–20% dzieci w wieku do dwóch lat. Liczebność oddziału żłobkowego nie powinna przekraczać 20 dzieci. Korzystne jest łączenie oddziałów żłobkowych z przedszkolem, co pozwala optymalnie wykorzystywać obiekty.

Szczegółowego wyliczenia potrzeb bazy oświatowej przedstawionego poniżej dokonano dla prognozy stagnacyjnej, natomiast realizacja scenariusza wyzwania miasta (por. rozdział 16) będzie wymagała dodatkowo powiększenia bazy o następujące obiekty:

- 10 oddziałów żłobkowych,
- 69 oddziałów przedszkolnych,
- od 3 (zmianowość 1,3) do 4 (zmianowość 1,0) szkół podstawowych.

Żłobki

Przewiduje się, że liczba dzieci w wieku żłobkowym będzie spadała z 14,3 tys. w 2014 roku do około 11 tys. w 2030 roku, po czym po kilkuletniej stabilizacji nastąpi wzrost do poziomu około 12,2 tys. – w 2045 roku. W okresie zdeterminowanym zabraknie miejsc w żłobkach dla 290–980 dzieci (w zależności od uczestnictwa). Docelowo braki spadłyby do 640 miejsc przy uczestnictwie 20%, natomiast istniejące obiekty wystarczyłyby dla 15% dzieci. W okresie zdeterminowanym powinny powstać dwa żłobki na około 200 miejsc łącznie. Najbardziej pożądaną lokalizacją jest górny taras – obszar o najwyższym udziale dzieci. Umożliwi to obsługę 14,4% dzieci. Udział ten wzrośnie do około 19% w 2035 roku i docelowo do 16,4%.

Przedszkola

Według przyjętych założeń potrzeby w zakresie nowych przedszkoli to 130 nowych oddziałów dla 3,3 tys. dzieci. Obiekty mogą powstawać na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych na usługi oświaty, a także na terenach usługowych i mieszkaniowo-usługowych, o ile zapis planu nie wyklucza takiej funkcji. Większość nowych przedszkoli powstanie w dzielnicach rozwojowych, chociaż dopuszcza się je również na dolnym tarasie, część opiekunów korzysta bowiem również z obiektów zlokalizowanych w pobliżu miejsc pracy. W Gdańsku jest wystarczająca oferta terenów na inwestycje przedszkolne. Nie wyklucza to ustalania w planach innych lokalizacji związanych z szybszym rozwojem niektórych osiedli mieszkaniowych.

Szkoły podstawowe

W dzielnicach urbanistycznych dolnego tarasu w okresie zdeterminowanym wystąpią nadwyżki zsumowanego potencjału szkół podstawowych i gimnazjów funkcjonujących do roku szkolnego 2016/2017: w Oliwie i we Wrzeszczu i odpowiednio 137 i 136 pomieszczeń, w Śródmieściu i Porcie – 74 i 73 pomieszczenia do nauki. Docelowo nadwyżki wzrosłyby do 240 i 250 w Oliwie i we Wrzeszczu i 154 i 148 w Śródmieściu i Porcie wskutek przewidywanego spadku liczby dzieci.

W dzielnicy urbanistycznej Południe około 2020 roku do dyspozycji ośmioklasowej szkoły podstawowej będą 344 pomieszczenia do nauki przy zmianowości 1,3 (liczba ta obejmuje również pomieszczenia w przejętej przez samorząd szkole prywatnej – przy ul. Rogalińskiej, w międzygminnej szkole w Kowalach i w nowej szkole samorządowej przy ul. Jabłoniowej, która powinna do tego czasu powstać). Niedobór w stosunku do potrzeb

wyniesie w tym czasie 46 pomieszczeń, czyli potrzebne będą dwie nowe szkoły po 25 pomieszczeń (przy zmianowości 1,3). W okresie docelowym liczba dzieci wzrośnie nieznacznie, więc baza będzie wystarczająca (ciągle przy zmianowości 1,3). Jeżeli uda się wybudować kolejne dwie szkoły, to wskaźnik zmianowości poprawi się do poziomu 1,1. Realizacja dalszych dwóch szkół wypełniających wszystkie sześć rezerwacji ustalonych w planach miejscowych pozwoli osiągnąć wskaźnik 1,0 – uznawany za pełnostandardowy.

W dzielnicy urbanistycznej Zachód największa liczba dzieci będzie około 2020 roku. Istniejący potencjał będzie wystarczający i to przy zmianowości 1,0, jednak ze względu na rozległość dzielnicy należy przewidzieć również budynek szkolny dla Kokoszek Mieszkaniowych, gdzie szkoła podstawowa jest przeciążona – zmianowość znacznie przekracza 1,3, a wg planów miejscowych jest możliwość realizacji szkół. W okresie docelowym liczba dzieci nieznacznie spadnie (poniżej 4%), a więc dalsza rozbudowa bazy szkolnej nie będzie potrzebna.

Szkoły pozostałych szczebli kształcenia

Liczba młodzieży w rocznikach 15–19 lat (przedział charakterystyczny dla szkolnictwa średniego) w okresie docelowym w stosunku do 2014 roku nie zmieni się w skali miasta w sposób znaczący, jednak w środku tego okresu nastąpi wzrost o ponad 20%. Większe będą zmiany w poszczególnych dzielnicach. W Śródmieściu, Wrzeszczu, Oliwie i Porcie nastąpią spadki liczby młodzieży o odpowiednio: 36%, 11,6%, 40,5% i 72%. W dzielnicach Południe i Zachód natomiast liczebność tych roczników wzrośnie o 88% i 40%. Oznacza to, że coraz większa liczba uczniów z tych obszarów będzie dojeżdżać do istniejących szkół. Nie przewiduje się budowy nowych szkół średnich w rozwojowej części miasta, ponieważ cały wysiłek inwestycyjny należy przeznaczyć na rozwój bazy edukacyjnej dla dzieci najmłodszych i w zakresie szkoły podstawowej. Nadwyżki istniejących pomieszczeń do nauki mogą wynieść około 170 pomieszczeń w roku 2025 i nawet 300 docelowo (przy liczebności oddziału jak w założeniach powyżej). Skalę zjawiska trudno przewidzieć w związku z szybkimi zmianami, jakie następują w gospodarce. Szkolnictwo średnie musi cechować umiejętność dynamicznego reagowania na zapotrzebowanie różnych sektorów gospodarki oczekujących pracowników wykształconych w konkretnym kierunku. Atrakcyjna oferta programowa pomoże Gdańskowi w utrzymaniu roli ośrodka edukacyjnego o ponadlokalnym znaczeniu, a uniwersalne zapisy w planach miejscowych pozwolą na elastyczne dostosowanie bazy edukacyjnej do uwarunkowań demograficznych.

Ochrona zdrowia

W systemie służby zdrowia obowiązują standardy obsługi[247], które powinny być niezależne od formy własności i zasad organizacji poszczególnych obiektów.

W Gdańsku zapewnione jest odpowiednie lecznictwo szpitalne, system ratownictwa medycznego, opieka specjalistyczna oraz lokalizacja aptek, dlatego nie ma potrzeby rezerwacji terenów w planach zagospodarowania przestrzennego. W perspektywie 2045 roku niedosyt usług zdrowotnych może wystąpić w jednostkach szybko rozwijających się demograficznie tj. w: Jasieniu, Maćkowych, Zakoniczynie oraz Osowej[248]. Oprócz tego istotnym aspektem jest wzrost zapotrzebowania na opiekę nad seniorami, dlatego należałoby w szczególności rozwijać infrastrukturę w miejscu zamieszkania ludzi starszych. Z prognozy[249] wynika, że udział ludności w podeszłym wieku w 2045 roku będzie wynosił w dzielnicach: Oliwa i Port około 40%, Śródmieście i Wrzeszcz około 30%, a Południe i Zachód około 20%. Ważnym aspektem jest również propagowanie rozwiązań ułatwiających funkcjonowanie w mieście osobom niepełnosprawnym.

Z punktu widzenia metropolitalnego charakteru Gdańska szczególnie ważne jest zapewnienie warunków do dalszego rozwoju największego na Pomorzu i jednego z największych wielospecjalistycznych szpitali klinicznych w Polsce – Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego (GUMed). Przewiduje się realizację wielkoskalowej inwestycji usług zdrowotnych – Centrum Badawczego Nowych Tech-

[247] Są one zawarte przede wszystkim w Ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 r. poz. 1916), Narodowym Programie Zdrowia i Programach polityki zdrowotnej Ministerstwa Zdrowia oraz innych przepisach odrębnych.

[248] Przedstawiona analiza ma charakter informacyjny i nie będzie przekładać się na przyszłe rezerwacje terenu w planach miejscowego zagospodarowania przestrzennego.

[249] *Prognoza liczby ludności Gdańska do 2045 r.*, BRG [baza danych].

nologii dla Profilaktyki i Leczenia Chorób Cywilizacyjnych i Okresu Starzenia w Gdańsku – jednostki stanowiącej pole współpracy dla Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego i Politechniki Gdańskiej. Inwestycja ta wpisuje się w obszary rozwoju funkcji metropolitalnych w zakresie badań, nauki i innowacji. GUMed dysponuje wystarczającymi terenami rozwojowymi do realizacji tego przedsięwzięcia.

Obiekty służby zdrowia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ)[250], pomocy społecznej oraz innych branż medycznych można lokalizować w granicach terenów o przeznaczeniu usługowym lub mieszkaniowo-usługowym ustalonych w mpzp (z wyjątkiem miejsc, gdzie są one wyłączone ze względów środowiskowych), a przychodnie POZ i apteki – także na obszarach mieszkaniowych. Mogą tam być dopuszczone również obiekty opieki społecznej. Kilka lokalizacji jest ustalonych imiennie w planach, m.in. w jednostkach urbanistycznych: Oliwa Dolna, Oliwa Górna, Wrzeszcz Dolny, Brętowo, Stogi Mieszkaniowe, Orunia Olszynka, Zakoniczyn-Łostowice, Osowa-Barniewice, Wyspa Sobieszewska.

W związku z możliwością wyboru przez pacjenta lekarza POZ w dowolnej lokalizacji niezależnej od miejsca zamieszkania istotne jest zapewnienie jak najlepszej dostępności transportem publicznym do tego typu obiektów. Jednocześnie ważne jest kreowanie warunków dla podejmowania prozdrowotnych ustaleń w ramach miejskiej polityki przestrzennej m.in. przez rozwój terenów sportu i rekreacji.

Kultura, sport i rekreacja

Struktura przestrzenna usług kultury i sportu obejmuje obiekty o randze metropolitalnej i ogólnomiejskiej oraz sieć ośrodków dzielnicowych, uzupełniających i lokalnych. Rekomendowana jest kontynuacja obecnego trendu tj. koncentracji obiektów o randze metropolitalnej i ogólnomiejskiej w obszarze CPU, który charakteryzuje się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną. Obiekty rangi lokalnej i dzielnicowej, zwłaszcza nowe filie bibliotek, dzielnicowe centra kultury czy domy sąsiedzkie powinny budować tkankę i wzmacniać tożsamość ośrodków niższej rangi.

Obiekty kultury, rozrywki i sportu lokalizowane będą w granicach terenów o funkcjach zawierających usługi oraz zieleń. W planach miejscowych tylko wyjątkowo takie obiekty ustalane będą imiennie, np. dom sąsiedzki przy ul. Jednorożca w Osowej. Rekomendowane jest, aby kreować je jako wielofunkcyjne przestrzenie czasu wolnego. Wskazuje się przede wszystkim na potrzebę uwzględnienia w ich lokalizacji, a następnie realizacji, możliwości powstania funkcji towarzyszących odpowiadających charakterowi oraz znaczeniu instytucji w metropolitalnej sieci usług. Dodatkowe miejsca rekreacji (np. place, skwery, parklety) czy usługi małej gastronomii towarzyszące tego typu obiektom będą wzbogacać społeczny wydźwięk tego typu przestrzeni, tworząc z nich potencjalne miejsca spotkań mieszkańców.

Przewiduje się realizację czterech wielkoskalowych obiektów kulturowych – Muzeum Gdańska, nowej siedziby Opery Bałtyckiej, Muzeum Sztuki Współczesnej oraz muzeum pola bitwy Westerplatte. Muzeum Gdańska z wystawą obrazującą tysiąclecie miasta powstanie na Starym Mieście u zbiegu ul. Rycerskiej i Wapienniczej. Lokalizacją proponowaną dla Opery jest zakończenie Drogi do Wolności, nad brzegiem Martwej Wisły na Młodym Mieście. Dodatkowym atutem jest tu możliwość wykorzystania zabytkowych kubatur byłej Stoczni Cesarskiej. Takie umiejscowienie jest wskazane również w przypadku Muzeum Sztuki Współczesnej, którego program współgra z charakterem Młodego Miasta. Na Westerplatte, głównie na terenach zieleni, rozbudowywać się będzie muzeum pola bitewnego. Ponadto na Targu Rakowym w Śródmieściu Historycznym powstanie Centrum Kunszt Wodny z przeznaczeniem na cele kultury.

W zakresie obiektów sportowo-rekreacyjnych zakłada się lokalizację kolejnych boisk (w tym pełnowymiarowych) pełniących funkcję wspomagającą dla istniejących boisk klubowych oraz dalsze doposażanie szkół w obiekty sportowe o randze lokalnej. Przewiduje się także poprawę dostępności krytych pływalni.

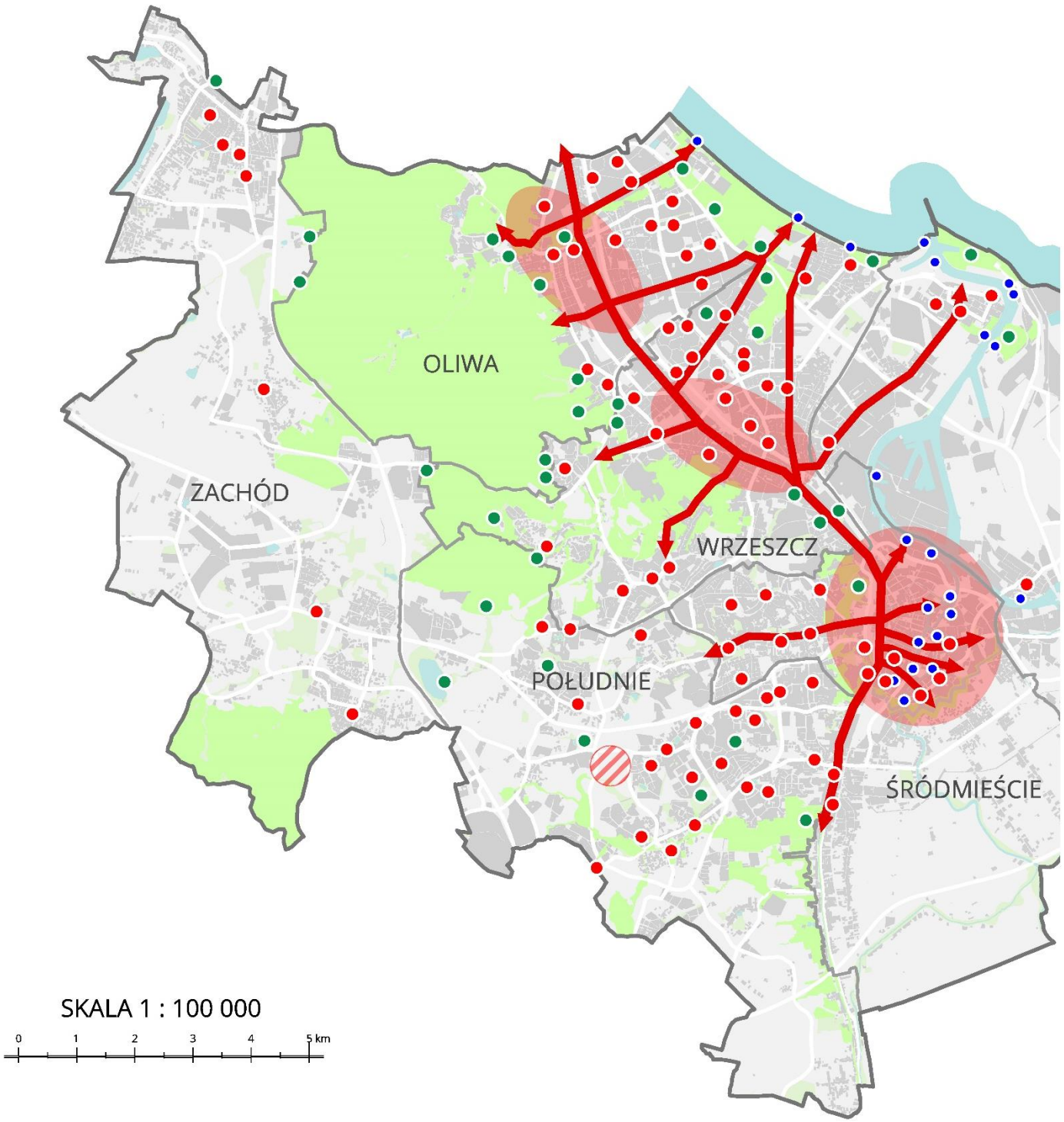
[250] Podstawowa opieka zdrowotna – świadczenia zdrowotne profilaktyczne, diagnoza, lecznicze, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej, chorób wewnętrznych i pediatrii, udzielane w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (t.j. Dz.U. 2004 nr 210 poz. 2135).

Planuje się również rozwój rekreacji wykorzystującej drogi wodne, m.in. Nową i Starą Motławę, Opływ Motławy oraz Wisłę Martwą i Śmiałą. Kluczowym przedsięwzięciem jest rozwijanie zagospodarowania turystycznego Międzynarodowej Drogi Wodnej E-70. Przewiduje się rozwój oferty turystyki wodnej m.in. przez budowę stanic, miejsc wodowania, kompleksowego oznakowania szlaków i dojazdów do przystani. Ponadto rozwój dróg wodnych w Gdańsku zapewnić mają również budowa stałego mostu zwodzonego na Wyspę Sobieszewską i przebudowa mostów drogowych na zwodzone oraz rozbudowa przystani w Górkach Zachodnich i budowa przystani w Świbnie i Sobieszewie[251]. Ważnym aspektem rozszerzenia oferty nadwodnej rekreacji w Gdańsku jest także budowa promenad spacerowych brzegami Motławy i Martwej Wisły oraz dalsze doposażanie plaż nadmorskich m.in. poprzez budowę sanitariatów i stacji rowerowych.

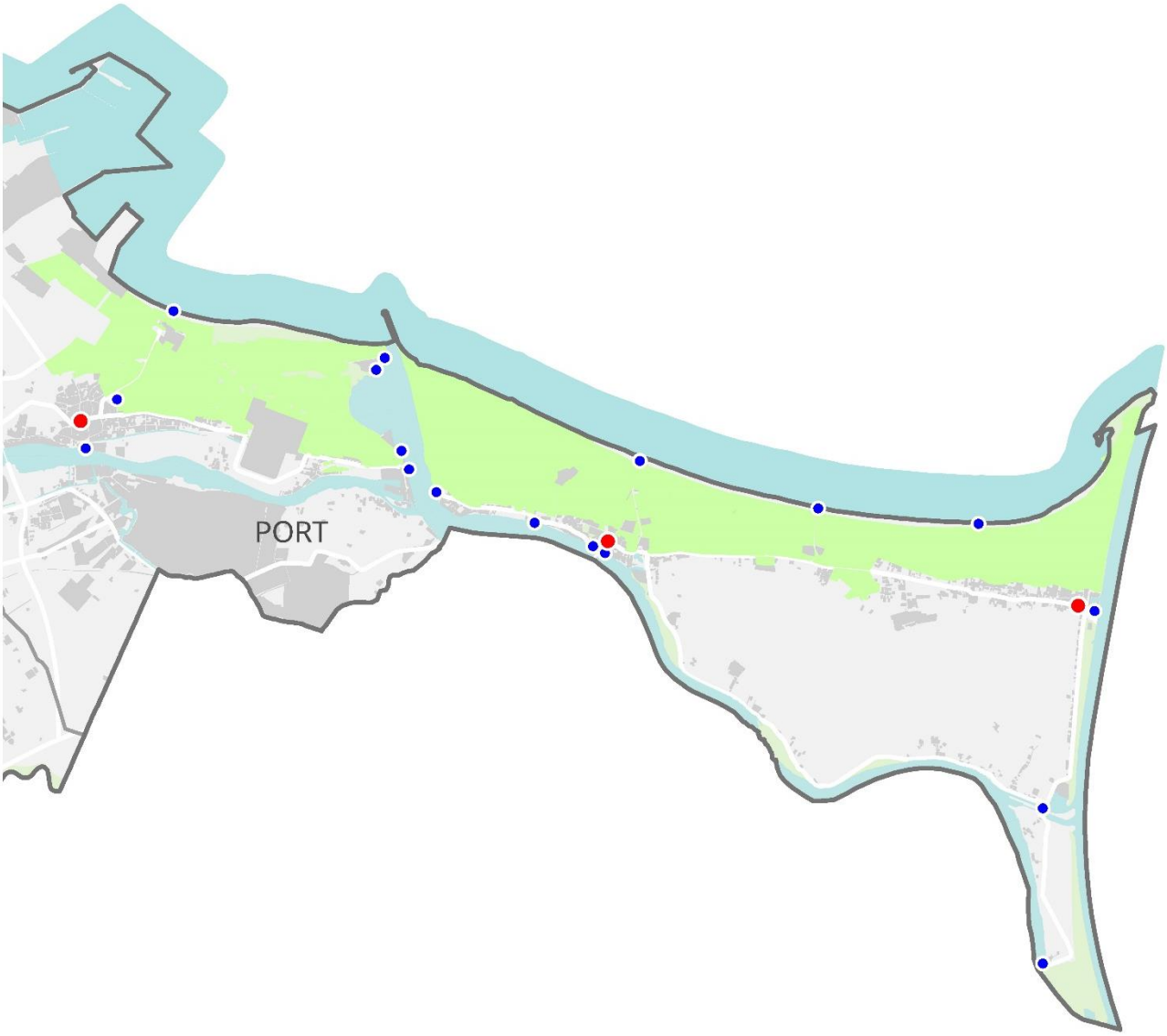
Studium zakłada realizację dwóch znaczących inwestycji w infrastrukturę sportu i rekreacji o randze metropolitalnej: Narodowego Centrum Sportów Motorowych i Rekreacji oraz Centrum Czasu Wolnego. Centrum sportów motorowych lokalizowane w zachodniej części jednostki urbanistycznej św. Wojciech to projektowany 195-hektarowy kompleks, w ramach którego planowane są tory wyścigowe umożliwiające rozgrywanie zawodów wielu klas sportów motorowych (kartingowy, motocyklowy i samochodowy), spełniających międzynarodowe wymogi torów wyścigowych. Centrum Czasu Wolnego natomiast to kompleks rekreacyjny o powierzchni 16 ha w jednostce urbanistycznej Brętowo, łączący usługi z zakresu rekreacji, rozrywki, sportu, edukacji i gastronomii. Obie te inwestycje, ustalone w obowiązujących planach miejscowych, a także terenochłonne obiekty sportowo-rekreacyjne niższej rangi, są obiektami o tzw. swobodnej lokalizacji, co oznacza, że nie muszą, a często nie mogą być lokalizowane w ośrodkach usługowych. Powinny mieć natomiast zapewnioną dobrą dostępność transportem zbiorowym. Należy również wspomnieć o możliwości realizacji zespołu rekreacyjno-sportowego na północ od zabudowy Starej Letnicy.

[251] Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż", program pn. *„Pomorskie Szlaki Kajakowe" (uchwała nr 1123/185 /16 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 3 listopada 2016 roku)*

OLIWA
ZACHÓD
WRZESZCZ
POŁUDNIE
ŚRÓDMIEŚCIE
SKALA 1 : 100 000
0
1
2
3
4
5 km
granica miasta
granica dzielnicy
teren zainwestowany
główne koncentracje przestrzeni publicznych
planowana koncentracja przestrzeni publicznych (ośrodek dzielnicowy południe)
woda z przestrzeniami nadwodnymi
zieleń z parkami i strefą buforową TPK
gdańskie przestrzenie lokalne jako element dopełniający układ PP
główne powiązania przestrzenne

20. PRZESTRZENIE PUBLICZNE

System przestrzeni publicznych Gdańska tworzą zidentyfikowane (por. rozdział 10.1) trzy struktury rozwoju przestrzeni publicznych (pasmo miejskie, pasmo wodne i zwornik metropolitalny), dopełnione przez system zielonych terenów rekreacyjnych, łącznie ze strefą buforową lasów TPK i plaż. Do systemu należą przestrzenie publiczne różnych rang – metropolitalne, ogólnomiejskie, dzielnicowe oraz lokalne. **Największe skupienie przestrzeni metropolitalnych i ogólnomiejskich występuje w paśmie miejskim i zworniku metropolitalnym, które powstało w wyniku policentrycznego rozwoju Gdańska i skupia w sobie trzy główne centra miasta: Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwę**. Kluczowym założeniem przyjętym do kształtowania i realizacji przestrzeni publicznych jest myślenie systemowe. Model rozwoju przestrzeni publicznych stanowi odzwierciedleniem tego założenia.

Schemat odwzorowuje pięć podstawowych warstw budujących charakter przestrzeni publicznych Gdańska. Szkielet miasta stanowią główne koncentracje przestrzeni publicznych o charakterze miejskim i powiązania przestrzenne pomiędzy nimi oraz wodą i zielenią. Warstwy dopełniające to schemat układu wodnego wraz z nadwodnymi przestrzeniami publicznymi oraz schemat struktury zieleni wraz z ważniejszymi parkami i strefą buforową TPK. Uzupełnieniem całego systemu jest warstwa przestrzeni lokalnych występujących na całym obszarze miasta, związanych z miejscem zamieszkania i bezpośrednim sąsiedztwem. Wszystkie warstwy wzajemnie się przenikają i uzupełniają, tworząc tkankę miejską. Każda warstwa ma inny wymiar tożsamości: od istotnej dla całego miasta (przestrzenie publiczne w paśmie miejskim) po ważną dla lokalnej społeczności (przestrzenie lokalne).

Główne koncentracje przestrzeni publicznych budują i wzmacniają najważniejsze ośrodki usługowe Gdańska, tj. rejony: Śródmieścia, Wrzeszcza, skrzyżowania ul. Kołobrzeskiej i al. Grunwaldzkiej oraz rejon Starej Oliwy. Rozciągają się wzdłuż głównej osi komunikacyjnej Gdańska, towarzysząc głównym skupiskom funkcji usługowych, intensywnie wykorzystywanych przez mieszkańców. Wśród nich znajdują się miejsca związane z aktywnościami koniecznymi, np. przystanki komunikacji miejskiej czy węzły komunikacyjne umożliwiające sprawne i wygodne przemieszczanie z domu do pracy czy szkoły, a także miejsca związane z aktywnościami opcjonalnymi, np. zielone skwery i place. Pasmo miejskie związane z Centralnym Pasmem Usługowym to przestrzeń, w której koncentrują się również usługi kultury związane z bogatą historią i tożsamością Gdańska. Usługom tego rodzaju towarzyszą przestrzenie publiczne prestiżowe, które powinny być projektowane i wyposażane z adekwatną do miejsca dbałością. Przestrzenie publiczne uznaje się za niezbędny składnik ośrodka usługowego, który bez nich nie może prawidłowo funkcjonować. Lokalizować w nich należy elementy identyfikujące i określające tożsamość miejsca, nawiązujące do jego historii lub specyfiki otoczenia. Wraz z towarzyszącymi usługami: handlu, gastronomii, rzemiosła, kultury czy sportu przestrzenie te współtworzą centra aktywności i ośrodki życia miejskiego. Atrakcyjnie urządzone przestrzenie publiczne składające się na spójny system wsparty przez efektywną komunikację publiczną powinny zachęcać do rezygnacji z transportu indywidualnego.

Największym obszarem koncentracji przestrzeni publicznych w Gdańsku jest Śródmieście, z którego korzysta największa liczba mieszkańców i turystów. To serce Gdańska z przestrzeniami mocno związanymi z historią, o wyjątkowym klimacie i wartości przyciągające mieszkańców oraz przyjezdnych.

Zagospodarowanie przestrzeni publicznych w obszarach głównych koncentracji polegać powinno na:

- realizacji usług o charakterze centrotwórczym,
- zróżnicowaniu oferty usługowej i rekreacyjnej,
- uzupełnieniu zabudowy w pierzejach przylegających do przestrzeni publicznych i dbałości o ich estetykę,
- wypracowywaniu rozwiązań przestrzennych w drodze konkursów architektonicznych i urbanistycznych przy udziale z mieszkańców,
- reorganizacji parkowania w celu poszerzenia przestrzeni dla pieszych,
- wyposażeniu przestrzeni publicznej w elementy wzmacniające jej tożsamość (np. przestrzeń nadwodna, parkowa, miejska) oraz dostosowane do jej rodzaju i aktywności mieszkańców,
- wprowadzeniu zieleni miejskiej, w tym szpalerów drzew,
- kształtowaniu czytelnych i wygodnych powiązań pieszych z innymi przestrzeniami publicznymi.

Główne powiązania przestrzenne to ulice miejskie oraz bulwary piesze, które stanowią szkielet struktury Gdańska. To istotne drogi łączące wodę i zieleń z Centralnym Pasmem Usługowym. Powiązania mają umożliwiać bezpieczne i wygodne poruszanie się wewnątrz miasta i pomiędzy jego najważniejszymi punktami. Ciągłość i wygodę powiązań zapewnią działania polegające na:

- usprawnieniach w komunikacji miejskiej,
- poprawie ciągłości i bezpieczeństwa infrastruktury ruchu pieszego i rowerowego (zachęta do rezygnacji z transportu kołowego indywidualnego,
- wprowadzeniu i pielęgnacja zieleni towarzyszącej (np. szpalery drzew),
- wprowadzeniu obiektów małej architektury i oświetlenia,
- utrzymaniu i wprowadzeniu nowych powiązań promowych i mostowych oraz przejść przez tory kolejowe.

Układ wody wraz z nadwodnymi przestrzeniami publicznymi dzięki uatrakcyjnieniu przestrzeni nadwodnych oraz połączeń wodnych ma szansę stać się przestrzenią miejską stawianą na równi z przestrzeniami Śródmieścia czy Wrzeszcza. Potencjał rozwojowy waterfrontów oraz związanych z nimi ogólnodostępnych promenad nadwodnych może spowodować powstanie alternatywnego wnętrza urbanistycznego w stosunku do głównej osi komunikacyjnej miasta i Centralnego Pasma Usługowego.

Aby woda nie stanowiła bariery w mieście, tylko była elementem łączącym i żywym, należy:

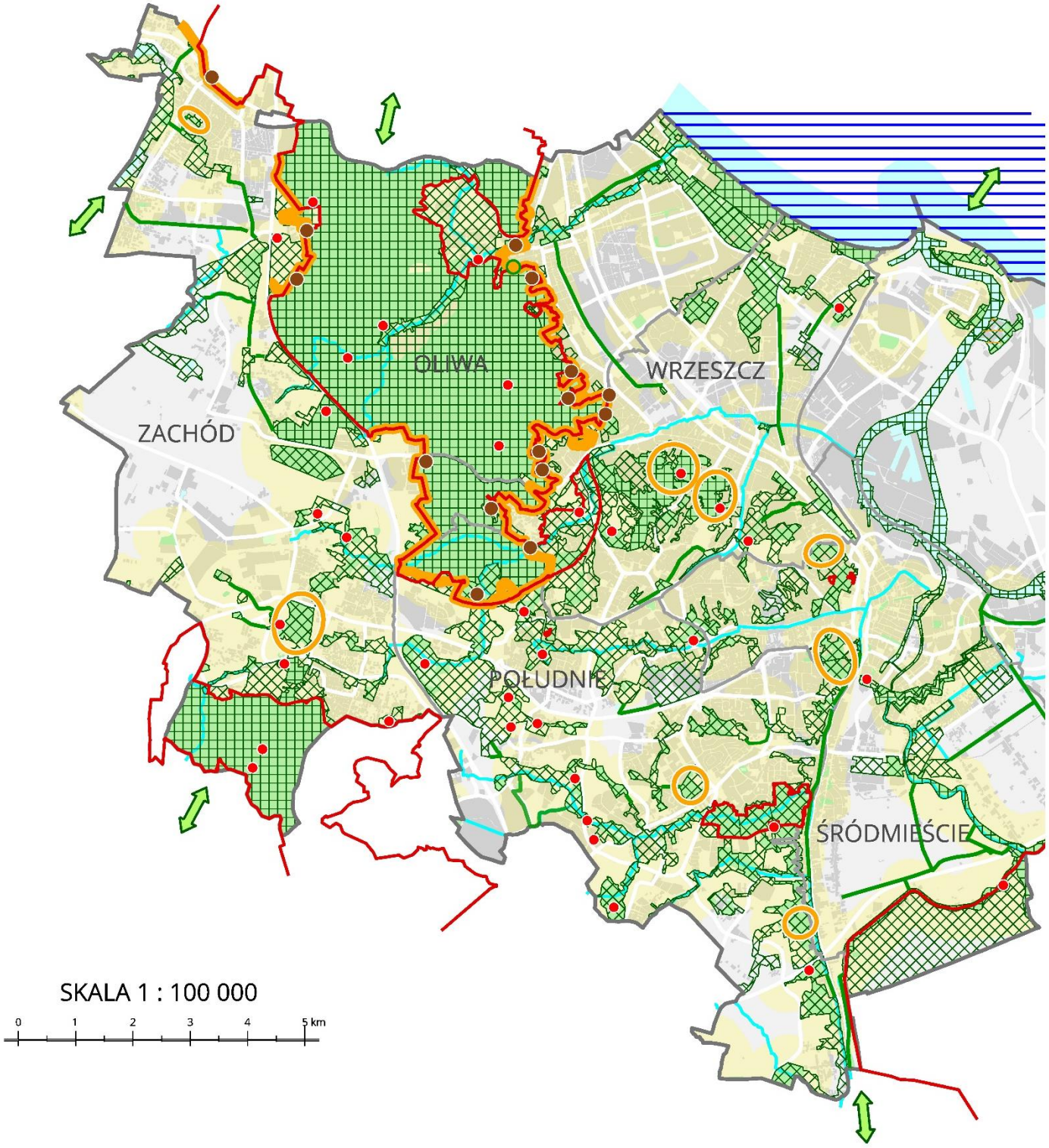
- rozwijać sieć przystanków tramwaju wodnego,
- rozwijać i wzmacniać sieć przystani, klubów żeglarskich, kajakowych i wioślarskich,
- urządzić ogólnodostępne nabrzeża jako atrakcyjne przestrzenie publiczne,
- tworzyć nowe przeprawy, w tym mosty i kładki,
- kształtować atrakcyjne przestrzennie i funkcjonalnie fronty wodne.

Struktura zieleni z parkami i strefą buforową lasów TPK to miejsca związane z naturą, podkreślające walory przyrody i umożliwiające aktywny wypoczynek na świeżym powietrzu. System składa się z: lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, zieleni w Pasie Nadmorskim Zachodnim wraz z lasami na Stogach i Wyspie Sobieszewskiej, parków i skwerów miejskich. Projektowane w odpowiedniej ilości, prawidłowo pielęgnowane i wyposażone świadczą zarówno o standardzie zamieszkania, jak i kondycji zdrowotnej mieszkańców. Jakość i ciągłość systemu zieleni można osiągnąć dzięki:

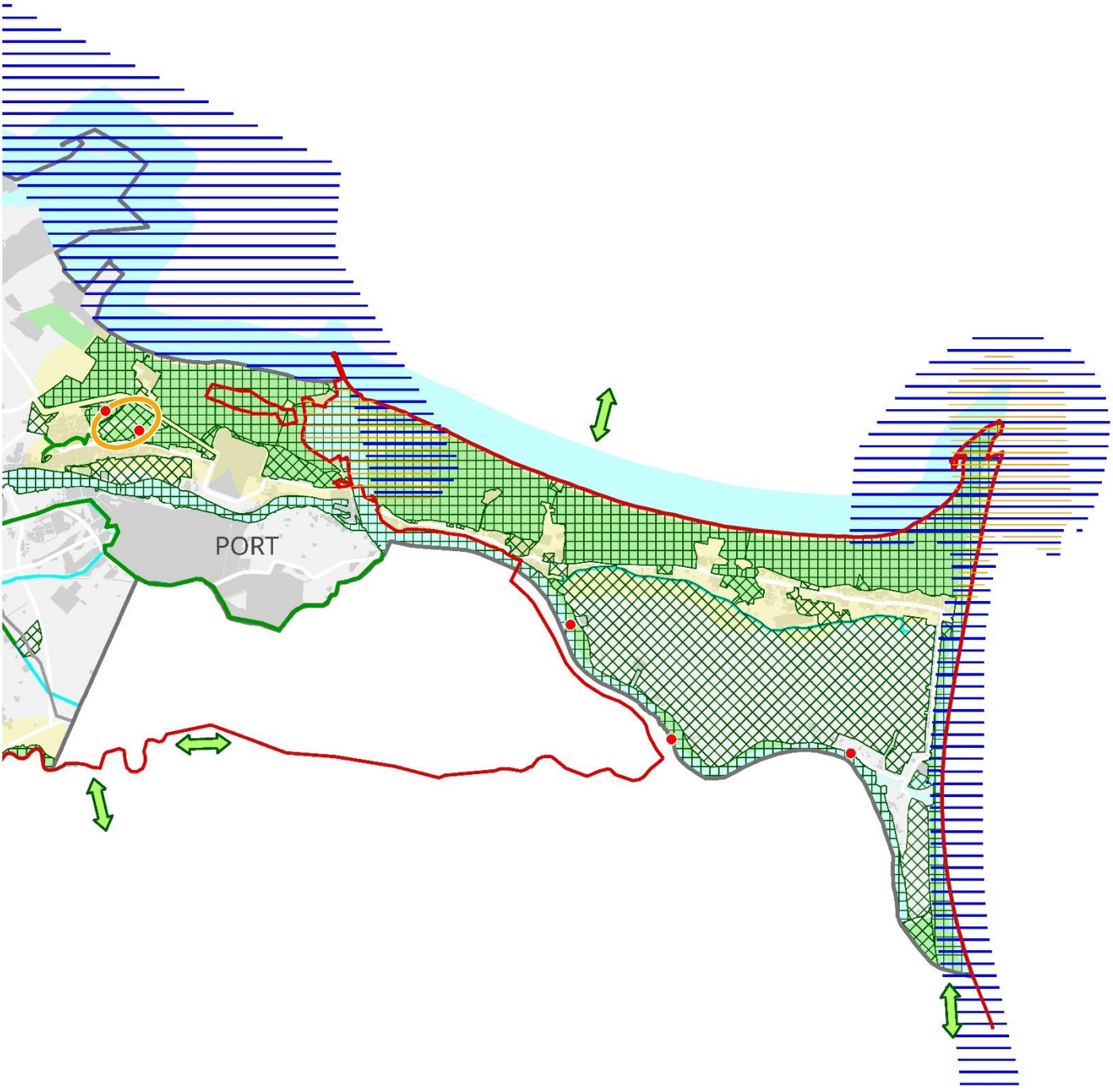
- atrakcyjnemu zagospodarowaniu parków i skwerów miejskich,
- doposażeniu lub wymianie przestarzałej infrastruktury,
- zagospodarowaniu strefy buforowej lasów TPK: oznakowanie wejść do lasów TPK, urządzenie nowych miejsc rekreacji i wypoczynku w ich rejonie bez obiektów kubaturowych,
- kreowaniu połączeń osiedli zlokalizowanych poza Zachodnią Obwodnicą Trójmiasta z lasami TPK, m.in. przez utworzenie kładek pieszo-rowerowych nad obwodnicą,
- wyznaczeniu i oznakowaniu wejść do lasów na Stogach i na Wyspie Sobieszewskiej, urządzenie nowych miejsc rekreacji i wypoczynku w ich rejonie bez obiektów kubaturowych,
- skanalizowanie dojść do lasów TPK oraz ruchu pieszo-rowerowego w lasach na Stogach i Wyspie Sobieszwskiej wraz z urządzeniem miejsc postojowych w rejonie tych wejść, bez obiektów kubaturowych.

Przestrzenie lokalne jako element dopełniający układ przestrzeni publicznych występują na pozostałym obszarze miasta. Przestrzeń lokalna to wielofunkcyjna, różnorodna przestrzeń publiczna, dostosowana do potrzeb różnych grup wiekowych i społecznych, położona w niewielkiej odległości od miejsc zamieszkania (10–15 min spaceru) i budująca lokalną wspólnotę i tożsamość. Musi być czytelnie powiązana z ważnymi miejscami osiedla i sprzyjać ruchowi pieszemu. Tworzenie sieci przestrzeni lokalnych jest projektem rozpisanym na lata i wymaga ścisłej współpracy oraz konsultacji z mieszkańcami. Miejsca pokazane na schemacie są zbiorem otwartym, który będzie uzupełniany i weryfikowany[252].

[252] Gdańskie przestrzenie lokalne, BRG, w opracowaniu do 2018 r.

OLIWA
WRZESZCZ
ZACHÓD
POŁUDNIE
ŚRÓDMIEŚCIE
SKALA 1 : 100 000
0 1 2 3 4 5 km
granica miasta
granica dzielnicy
teren zainwestowany
główny potok
OGÓLNOMIEJSKI SYSTEM TERENÓW AKTYWNYCH BIOLOGICZNIE (OSTAB)
osnowa przyrodnicza
płat OSTAB
ciąg łączący OSTAB
kierunki powiązań ekologicznych
WZROST POWIERZCHNI ZIELENI URZĄDZONEJ
las, zieleń urządzona, zieleń ekologiczno-krajobrazowa
park leśny
strefa buforowa lasów
wejście do lasu TPK wskazane do zagospodarowania

21. ŚRODOWISKO

POLITYKA KSZTAŁTOWANIA DOSTĘPNOŚCI DO ZIELENI

strefa dostępności do lasów i terenów zieleni urządzonej

OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH

teren objęty formami ochrony przyrody w granicach miasta (z wyłączeniem otuliny TPK i obszarów Natura 2000)

obszar Natura 2000

ptasia - PLB

siedliskowa - PLH

siedliskowa - PLH - obiekt

teren cenny przyrodniczo wskazany do objęcia ochroną prawną

21.1. Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie

Podstawowym elementem kształtującym ekologiczny ład przestrzenny miasta jest prawidłowo wyznaczona i zagospodarowana struktura przyrodnicza przenikająca tereny zabudowane i jeszcze niezabudowane oraz inne obszary zainwestowania miejskiego, zapewniająca odpowiednio wysokie standardy zamieszkania, rekreacji i wypoczynku jego mieszkańców oraz podtrzymująca powiązanie jej z rejonami cennymi przyrodniczo poza granicami miasta. Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie jest spójny przestrzennie z regionalnym korytarzem ekologicznym Dolin Raduni i Motławy oraz ponadregionalnymi korytarzami ekologicznymi Nadzalewowo-Mierzejowym i Doliny Wisły. **W Gdańsku takim elementem jest Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie (OSTAB)**.

OSTAB to przyrodniczy element struktury przestrzennej miasta zawierający:

- różnorodne formy zieleni (urządzonej i nieurządzonej),
- wody powierzchniowe i tereny do nich przyległe,
- wybrane tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary o odpowiednim udziale powierzchni biologicznie czynnej w obowiązujących planach miejscowych,
- wybrane rodzinne ogrody działkowe wskazane do zachowania lub przeznaczone pod zieleń publiczną czy zabudowę o określonym udziale powierzchni biologicznie czynnej.

Celem OSTAB jest zachowanie, odtworzenie lub wzmocnienie ekologicznego ładu przestrzennego miasta i dążenie do powiązania ze sobą najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym terenów. Składa się on z:

- osnowy przyrodniczej miasta,
- płatów OSTAB,
- ciągów łączących OSTAB.

Dla powyższych elementów OSTAB ustala się szczegółowe warunki i parametry, które będzie można wyjątkowo modyfikować w dostosowaniu do lokalnych uwarunkowań wynikających z istniejącego zagospodarowania lub obowiązującego planu miejscowego.

Osnowa przyrodnicza miasta

Osnowa przyrodnicza miasta to tereny w większości objęte ochroną prawną i pełniące nadrzędne funkcje przyrodnicze (klimatyczne, biologiczne, hydrograficzne) oraz podporządkowane im funkcje pozaprzyrodnicze. Tworzą ją przede wszystkim lasy i obszary zadrzewione porastające strefę krawędziową Wysoczyny Gdańskiej, w tym lasy: Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, Lasy Otomińskie, Jaśkowy Las oraz tereny leśne na Wyspie Sobieszewskiej, wyspie Stogi, w Pasie Nadmorskim Zachodnim i w rejonie ul. Astronautów. Istotnym elementem osnowy przyrodniczej miasta są rzeki: Martwa Wisła z Wisłą Śmiałą, Motława i Radunia oraz Przekop Wisły. Osnowa przyrodnicza korzystnie wpływa na środowisko miasta, na jego stan aerosanitarny i lokalne warunki bioklimatyczne – jest istotnym elementem krajobrazu miasta. Osnową przyrodniczą objęte są w całości fragmenty korytarzy ekologicznych wyznaczonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot 2030 (2016) ponadregionalne: Nadzalewowo-Mierzejowy i Doliny Wisły oraz regionalny: Dolin Raduni i Motławy. Przebieg granic wymienionych korytarzy ekologicznych został doprecyzowany w dostosowaniu do skali studium (rys. 3. poza tekstem). Osnowa przyrodnicza funkcjonuje również w ramach najważniejszego lokalnego korytarza ekologicznego, jakim są Lasy Otomińskie. Osnowa przyrodnicza jest generalnie wyłączona z możliwości zabudowy. Dopuszczalne są wyjątki w przypadku budowy lub rozbudowy urządzeń i obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych, infrastruktury technicznej i drogowej. Realizowana będzie zasada bezwzględnego zachowania trwałości gruntów leśnych oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych w granicach osnowy przyrodniczej przy zachowaniu ich dotychczasowego gospodarczego wykorzystania, z uwzględnieniem tylko uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na inne cele, w tym na cele publiczne.

Objęcie osnową przyrodniczą korytarzy ekologicznych pozwoli na zachowanie spójności wyznaczonego regionalnego systemu ekologicznego i stabilności procesów przyrodniczych oraz na migrację organizmów.

Płaty OSTAB

Płaty OSTAB tworzą m.in.: wybrane kompleksy leśne, plaże i wydmy, zieleń ekologiczno-krajobrazowa, doliny rzek i potoków, jeziora i inne zbiorniki wodne, parki miejskie, zieleńce, skwery, parki podworskie, cmentarze czynne i nieczynne, wybrane ogrody działkowe, tereny zagrożone ruchami masowymi oraz obszary zainwestowania miejskiego o odpowiednim udziale powierzchni biologicznie czynnej i o przeznaczeniu mieszkaniowym bądź usługowym. Na terenach niezabudowanych wchodzących w skład płatów OSTAB możliwa będzie lokalizacja wyłącznie zabudowy mieszkaniowej i usługowej pod warunkiem równoczesnego zachowania:

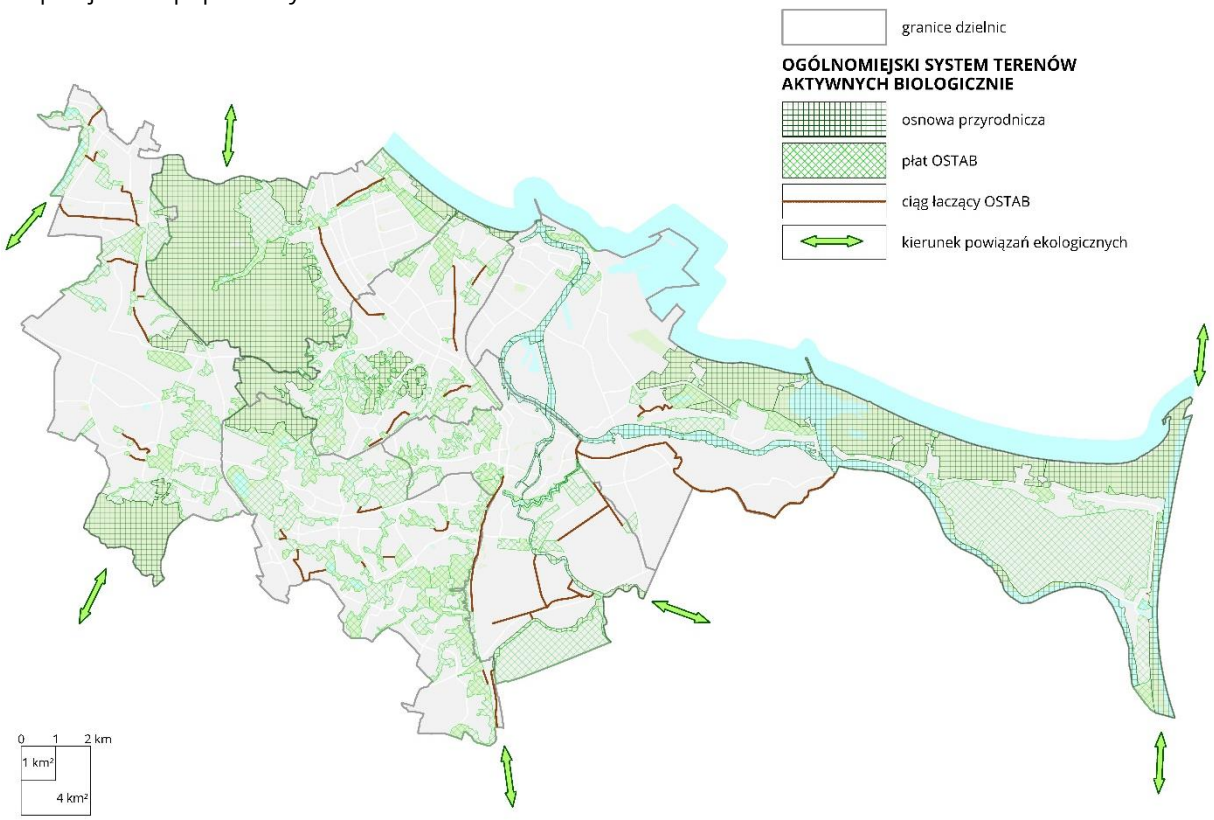
a) co najmniej 70% udziału powierzchni biologicznie czynnej zrealizowanej na poziomie terenu w ogólnej powierzchni terenu inwestycji,
b) odległości pomiędzy budynkami nie mniejszej niż 15 m,
c) długości elewacji budynków nie większej niż 25 m (z wyjątkiem zabudowy rezydencjonalnej),
d) ukształtowania zabudowy w sposób uwzględniający kierunek powiązań przyrodniczych.

Dopuszcza się zmianę płata OSTAB na ciąg łączący OSTAB, jeśli aktualne zagospodarowanie uniemożliwia spełnienie warunków określonych dla płata OSTAB.

Ciągi łączące OSTAB

Ciąg łączący OSTAB ma na celu powiązanie pozostałych elementów OSTAB dla zachowania, odtworzenia lub wzmocnienia ekologicznego ładu przestrzennego miasta. Może on pełnić rolę powiązania przyrodniczego (np. szpalery drzew, smugi zadrzewień, ogrody przydomowe i zieleń przyobiektowa i przyuliczna). Stanowi on również ciąg rekreacyjno-wypoczynkowy o następujących parametrach: pas terenu o szerokości nie mniejszej niż 15 m, z co najmniej 50% udziałem powierzchni biologicznie czynnej zapewniającej naturalną wegetację roślin (w tym szpaler drzew, krzewów). W ramach ciągu łączącego OSTAB możliwa będzie realizacja:

- połączeń pieszych lub pieszo-rowerowych wraz z innymi podstawowymi elementami zagospodarowania rekreacyjnego, np. ławek, koszy na śmieci, oświetlenia, itp.,
- podziemnych obiektów infrastruktury technicznej,
- przejazdów poprzecznych.

Ryc. 21.2 Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie w Gdańsku
Źródło: opracowanie własne

Na obszarach płatów OSTAB oraz w szczególnych przypadkach na terenach osnowy przyrodniczej dopuszcza się wprowadzenie obiektów infrastruktury technicznej w formie sieci i urządzeń podziemnych, ulic miejskich, linii tramwajowych, ciągów pieszych i tras rowerowych. W miejscach usług oświaty oraz o przeznaczeniu transportowym znajdujących się w OSTAB nie obowiązują ograniczenia i zasady zagospodarowania określone dla OSTAB. W parkach miejskich, zieleńcach, skwerach, parkach podworskich i cmentarzach dopuszcza się wyłącznie zabudowę obsługującą użytkowników tych terenów pod warunkiem ustalenia jej szczegółowej lokalizacji lub zasad kształtowania zabudowy w planie miejscowym.

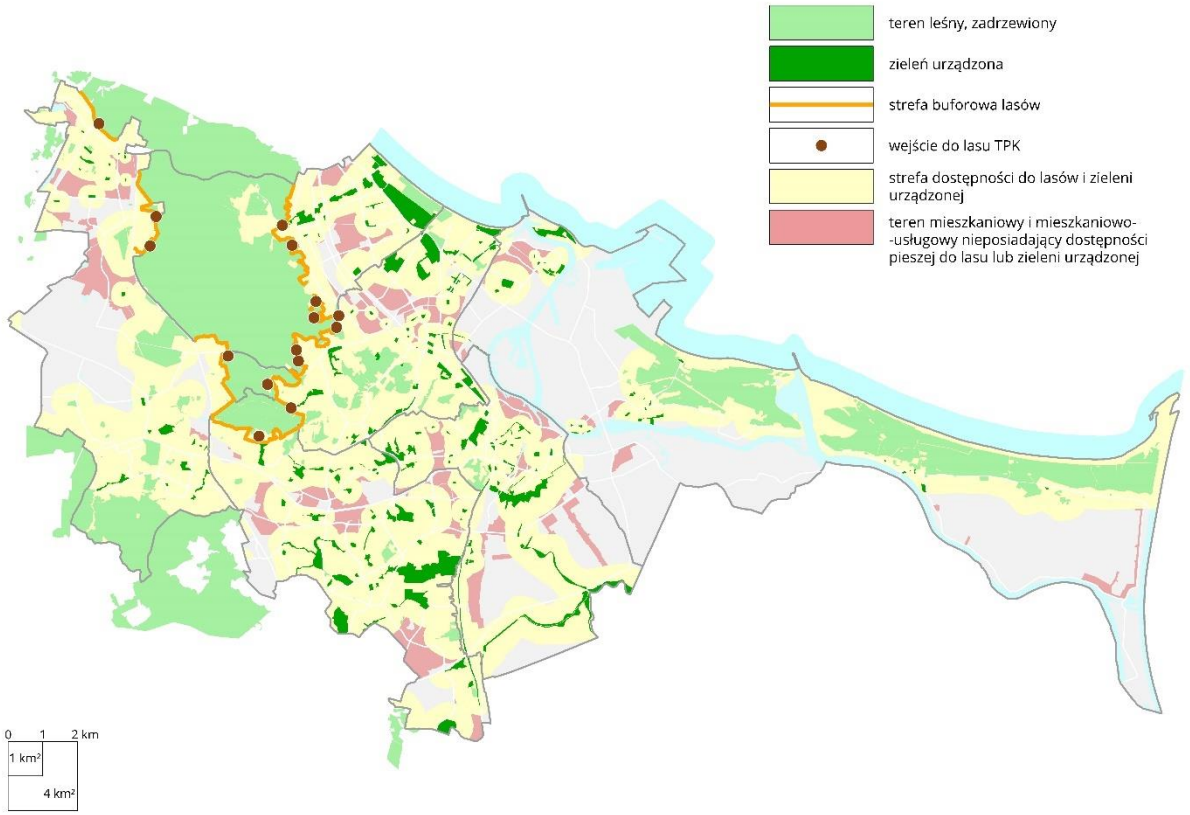
21.2. Zieleń miejska

W celu zwiększenia dostępności do zieleni (rozdział 6.1) planuje się realizację kilkuhektarowych parków oraz mniejszych zieleńców (np. park Na Zboczu na Siedlcach, Jar Sikorskiego na Chełmie, park Stolema na Jasieniu czy zagospodarowanie Biskupiej Górki z zachowaniem funkcji sportowej). Część z nich będzie zlokalizowana w dolinach potoków, wokół zbiorników retencyjnych lub tworzona poprzez zagospodarowanie wybranych fragmentów obszarów leśnych na parki leśne (wymienione w rozdziale 27.2). Kształtowanie zieleni urządzonej w formie liniowej wzdłuż cieków umożliwia kreowanie ciągów spacerowych pieszo-rowerowych łączących tereny zieleni o różnorodnym wyposażeniu i przeznaczeniu. Istotnym aspektem polityki miasta w zakresie zieleni urządzonej jest zachowanie i stała poprawa jej wysokich walorów. **W celu ochrony i zrównoważonego wykorzystywania rekreacyjnego cennych terenów leśnych Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego planowane jest zagospodarowanie ich strefy buforowej z kilkunastoma uporządkowanymi „wejściami" do lasu, które wyposażone zostaną w urządzenia rekreacji odpowiednie dla wszystkich grup wiekowych** (program realizowany wspólnie z Nadleśnictwem Gdańsk i Pomorskim Zespołem Parków Krajobrazowych). Dopełnieniem sieci zieleni będzie przeznaczenie pod zieleń parkową miejsc o niskiej wartości przyrodniczej oraz zdegradowanych (np. Szaniec Zachodni w Nowym Porcie). W granicach stref ochronnych ujęć wód podziemnych „Czarny Dwór" i „Zaspa" planuje się zagospodarowanie rekreacyjne wschodniej części Parku Reagana oraz realizację Velodromu z kompleksowym zachowaniem ich funkcji ochronnych. Potencjalne dostępności do zieleni urządzonej i lasów (przy założeniu realizacji terenów zieleni wskazanych w studium oraz innych, mniejszych, możliwych do utworzenia na gruntach gminnych) przedstawia rycina 21.3. Na pozostałych terenach zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej, które położone są poza strefą 15-minutowego pieszego dotarcia do zieleni i lasów, realizację miejskiej zieleni uniemożliwia przede wszystkim sytuacja własnościowa. Zakłada się, że w tych miejscach rolę zieleni ogólnodostępnej pełnić będzie odpowiednio kształtowana zieleń osiedlowa (np. zieleń przy ulicy Suchanka na Chełmie) lub ogrody działkowe.

Znaczna część terenów zieleni nieurządzonej, zlokalizowana w strefie krawędziowej wysoczyzny na zachód od ulicy Trakt Świętego Wojciecha, pełnić będzie funkcję zieleni ekologiczno-krajobrazowej. Podobną rolą odznaczać się będą rejony wydmowe w pasie nadmorskim oraz podmokłe w estuarium Wisły Śmiałej. Część tych miejsc o najwyższych walorach przyrodniczych jest już objęta ochroną prawną (plany ochrony i plany zadań ochronnych, plany miejscowe).

W granicach miasta istnieją liczne niewielkie obszary, na których występują rzadkie lub zagrożone siedliska przyrodnicze cechujące się wysoką bioróżnorodnością, do których należą zwłaszcza: ostoje ptactwa wodno-błotnego, tereny podmokłe, w tym torfowiska, fragmenty lasów czy zimowiska nietoperzy. W celu zachowania cennych siedlisk, jak również pojedynczych obiektów przyrodniczych, planuje się sukcesywne obejmowanie ich różnymi formami ochrony przyrody, przede wszystkim jako użytki ekologiczne. Wykaz powierzchni cennych przyrodniczo proponowanych do objęcia ochroną (aneks 10) nie jest zamknięty.

Aby umożliwić migrację organizmów między biotopami, które uległy fragmentacji, dążyć się będzie do tworzenia połączeń w formie przepustów pod drogami, wiaduktów nad nimi, a także odpowiedniego kształtowania różnego typu terenów zieleni.

Ryc. 21.3 Dostępność do terenów zieleni w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Celem zróżnicowania szaty roślinnej w rejonach miasta o odmiennych uwarunkowaniach przyrodniczych, a także dostosowania wprowadzanych gatunków do miejscowych warunków siedliskowych, opracowane zostały „Wytyczne kształtowania zieleni miejskiej w Gdańsku"[253] oraz „Standardy techniczne kształtowania zieleni miejskiej w Gdańsku"[254] Będą one narzędziem kreowania wizerunku miasta w odniesieniu do walorów wynikających z zasobów przyrodniczych budujących tożsamość lokalną.

21.3. Poprawa stanu środowiska

Obszary osuwania się mas ziemnych

Nieprzemyślana działalność człowieka obniżająca stateczność skarp i zboczy oraz ruchy masowe ziemi wynikające z procesów geologicznych mogą prowadzić do katastrof budowlanych. Duża liczba osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi (por. rozdział 6.3) w większości przypadków jednak nie stwarza problemów nie do pokonania. Kluczowe znaczenie dla minimalizacji zagrożeń ma sposób zagospodarowania tych obszarów.

Przy opracowywaniu planów miejscowych dokonuje się wstępnego rozpoznania zagrożeń ruchami masowymi ziemi, w tym dla terenów nieuwzględnionych w rejestrze[255], oraz bierze się pod uwagę szereg uwarunkowań, np. wyniki monitoringu[256].

[253] Ogrodnik Miejski, ZDiZ, 2016.
[254] *Ibidem*.
[255] Rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi w mieście Gdańsku, Gdańsk 2011.
[256] Monitoring wybranych osuwisk prowadzony przez Państwowy Instytut Geologiczny na zlecenie Urzędu Miasta Gdańska.

Osuwiska i tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych stanowią odrębną kategorię gruntu i wymagają (por. rozdział 6.3)[257] przeprowadzenia badań geotechnicznych.

Obszary wymagające rekultywacji lub remediacji

Rekultywacja[258] oraz remediacja[259] gruntów mają na celu doprowadzenie środowiska, a zwłaszcza stanu gruntów, do obowiązujących norm[260].

Na planszy kierunków studium wskazano następujące obszary wymagające rekultywacji i remediacji:

- teren zlikwidowanej bazy paliw w Gdańsku Nowym Porcie, na rejonie tzw. Szańca Zachodniego, gdzie przeprowadzone badania wykazały wysoką koncentrację węglowodorów ropopochodnych; zakres i typ prac niezbędnych do przeprowadzenia w tym miejscu nie jest obecnie znany;
- teren bazy magazynowej 32 przy ul. Wiślnej 20A, gdzie w rejonie tac zbiornikowych wykazano zanieczyszczenie gruntu węglowodorami ropopochodnymi; przewiduje się remediację lub rekultywację;
- teren składowiska odpadów przemysłowych (odpadów paleniskowych) w Letnicy. Kwatera IV graniczącą z osiedlem mieszkaniowym w Nowym Porcie została zrekultywowana przez wprowadzenie zadarnienia i nasadzeń roślinności; pozostałe trzy kwatery nie są wykorzystywane do składowania odpadów, ich powierzchnie zadarniono, ale nie zostały one formalnie wyłączone z eksploatacji.

Dla terenu składowiska w Letnicy w studium ustalona została dominująca funkcja mieszkaniowo-usługowa. Może być ona zrealizowana wg trzech wariantów: przekształcenie powierzchni składowiska w ogólnodostępny park, odtworzenie jeziora Zaspa lub wprowadzenie zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

Prace rekultywacyjne obejmować będą w przyszłości również eksploatowane złoże Przeróbka SL. Zgodnie z koncesją prace górnicze mają zostać wygaszone w 2033 roku. Po ich zakończeniu przewiduje się rekultywację terenu wyrobisk i przystosowanie do wykorzystania przemysłowo-portowego.

W mieście mogą znajdować się inne, obecnie niezidentyfikowane obszary zanieczyszczone. Po ich zidentyfikowaniu będą one poddane rekultywacji lub remediacji po opracowaniu stosownej dokumentacji w czasie ich zabudowy lub zagospodarowania. Do prac rekultywacyjnych lub remediacji kwalifikować się mogą również tereny zdegradowane w wyniku nielegalnego wydobycia bursztynu w obrębie nadmorskiego pasa wydmowego na Stogach i Wyspie Sobieszewskiej.

Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Uwzględnienie czynników prowadzących do poprawy jakości powietrza w Gdańsku, jak i ochrony klimatu akustycznego, wynikających z istnienia ruchu drogowego, przejawia się m.in. w planowaniu rozbudowy linii tramwajowych oraz sieci rowerowej, które ograniczą wzrost udziału podróży samochodem indywidualnym po mieście. Kolejnym działaniem jest planowanie nowych ciągów komunikacyjnych, które przyczynią się do przejęcia ruchu z obszarów przeciążonych i rozłożenia emitowanych przez samochody uciążliwości. Lekarstwem na likwidację emisji niskiej pochodzącej z indywidualnych systemów grzewczych jest rozbudowa sieci centralnego ogrzewania oraz sieci gazowej w oparciu o „Program ochrony środowiska dla miasta Gdańska na lata 2015–2018 z perspektywą do roku 2020”[261].

Z powodu występujących przekroczeń norm średniodobowych pyłu PM_{10} oraz stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu uchwalony został w 2010 roku i aktualizowany w 2017 roku „Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracji trójmiejskiej”[262].

[257] Na podstawie przepisów Prawa geologicznego i górniczego.
[258] Rekultywacja – rozumie się przez to nadawanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg, zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
[259] Remediacja – rozumie się przez to poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczanie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile to możliwe, planowanego sposobu użytkowania terenu; remediacja może polegać na samooczyszczeniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska, zgodnie z prawem ochrony środowiska.
[260] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. 2016 poz. 1395).
[261] Program ochrony środowiska dla miasta Gdańska na lata 2015–2018 z perspektywą do roku 2020, Gdańsk 2016; dostępny online www.gdansk.pl.
[262] Projekt Programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracji trójmiejskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM_{10} oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu dostępny online www.pomorskie.eu/sejmik.

W programie założono, że w 2023 roku w wyniku realizacji działań zmierzających do ograniczenia emisji zanieczyszczeń (głównie likwidacji lub modernizacji indywidualnego ogrzewania opartego na paliwie stałym) prognozowane stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{10} nie będą przekraczać wartości stężenia dopuszczalnego (40 $\mu g/m^3$) w żadnym punkcie pomiarowym na terenie aglomeracji gdańskiej. Nie wystąpią również przekroczenia dopuszczalnej liczby dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia pyłu PM_{10} 24h (50 $\mu g/m^3$ – 35 razy). Szacuje się spadek stężenia benzo(a)pirenu i zawężenie ponadnormatywnego oddziaływania do części centralno-południowej miasta, dzielnicy Osowa oraz rejonu Jasienia. Natomiast prognozowana redukcja wartości stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu na rok 2023 nie będzie wystarczająca dla osiągnięcia wartości docelowej 1 ng/m^3. Benzo(a)piren jest zanieczyszczeniem, którego ponadnormatywne stężenia trudno jest zredukować do wartości docelowej w obszarze przekroczeń ze względu na wysoki udział stężenia tła. Konieczne jest zatem podejmowanie działań międzyregionalnych i na poziomie krajowym.

Drugim równoległym dokumentem, którego realizacja będzie miała wpływ na jakości powietrza w Gdańsku, jest „Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Gdańska"[263]. Działania zapisane w nim mają na celu redukcję emisji dwutlenku węgla do roku 2020, co spowoduje także obniżenie produkcji innych zanieczyszczeń, np. redukcję pyłu zawieszonego PM_{10} lub benzo(a)pirenu.

W przyszłości będą podejmowane działania zmierzające do osiągnięcia wartości normatywnych dalszych wskaźników (na podstawie kolejnych programów) do momentu uzyskania takiego stanu, w którym spełnione będą docelowe poziomy wszystkich normowanych substancji w powietrzu.

Uciążliwe zapachy

Zakład Utylizacyjny w Gdańsku Szadółkach planuje przeprowadzenie inwestycji, których celem będzie ograniczenie uciążliwości odorowych emitowanych przez kompostownię. Pod koniec 2017 roku rozpocznie się budowa nowej hali kompostowej, w której proces zagospodarowania odpadów będzie prowadzony w hermetycznych warunkach. Powietrze z hali będzie kierowane do specjalnych filtrów i dopiero po oczyszczeniu uwalniane do atmosfery. Efektywność tego rozwiązania, czyli poziom redukcji uciążliwości, ma wynosić 98%[264]. Budowa hermetycznej kompostowni pozwoli na odczuwalne ograniczenie emisji uciążliwych zapachów na sąsiedztwo. Równocześnie będą kontynuowane inwestycje związane z rozbudową i udoskonaleniem systemu odgazowania składowiska.

Poprawa stanu wód powierzchniowych

Polityka przestrzenna miasta nie ma bezpośredniego wpływu na poprawę czystości wód powierzchniowych Wisły, w szczególności na budowę nowych i modernizację istniejących w dorzeczu Wisły oczyszczalni ścieków czy gospodarkę rolną w celu zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń.

Miasto poprawia jednak stan wód Zatoki Gdańskiej przez usprawnianie systemu podczyszczania wód opadowych w sieci kanalizacji deszczowej (osadniki w studniach kanalizacyjnych) i przed wprowadzeniem ich do odbiorników (separatory), budowę na małych ciekach wpływających do Zatoki Gdańskiej zbiorników retencyjnych, które zatrzymują zanieczyszczone osady, i urządzeń napowietrzających, które przyspieszają proces samooczyszczania.

Na terenie miasta poprawa stanu wód powierzchniowych wynikać będzie także z rozbudowy sieci kanalizacyjnej, która do roku 2020 ustalona jest w III etapie Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego (2016–2020)[265], co umożliwi podłączenie do niej kolejnych budynków i eliminację zbiorników bezodpływowych, które często są nieprawidłowo eksploatowane. Poza tym ważne są działania zmierzające do dalszej eliminacji nielegalnych zrzutów ścieków sanitarnych do kanalizacji deszczowej i wód otwartych.

[263] Projekt Programu ochrony środowiska dla miasta Gdańska na lata 2015–2018 z perspektywą do roku 2020, Gdańsk 2016; dostępny online www.gdansk.pl.
[264] www.zut.com.pl.
[265] III etap Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego (2016–2020 r.), GIWK, Gdańsk 2014.

Poprawa klimatu akustycznego

Rada Miasta Gdańska w 2013 roku przyjęła do realizacji Program ochrony środowiska przed hałasem na lata 2014–2018[266], w którym m.in. określono działania naprawcze w celu obniżenia uciążliwości akustycznych. W przyszłości program będzie aktualizowany na kolejne lata. Najważniejsze z działań wynikają z przedsięwzięć inwestycyjnych dotyczących rozbudowy i modernizacji sieci drogowej, kolejowej i tramwajowej.

Do narzędzi kształtujących klimat akustyczny miasta należy planowanie przestrzenne uwzględniające problemy hałasowe. Ustala się następujące główne kierunki działań zmierzających do poprawy klimatu akustycznego w Gdańsku:

- właściwe sytuowanie względem siebie obszarów o różnych funkcjach: w szczególności o funkcjach chronionych, tj. takich, dla których w przepisach są określone maksymalne dopuszczalne poziomy immisji, np.: przedszkola, szpitale, domy opieki, i niechronionych akustycznie;
- wyznaczenie stref przemysłowych niechronionych akustycznie, gdzie powinny być zlokalizowane źródła hałasu przemysłowego;
- planowanie rozwoju systemów transportowych mniej uciążliwych akustycznie (szynowych oraz ścieżek rowerowych), co może przyczynić się do ograniczenia ruchu drogowego;
- rozbudowa podsystemu drogowo-ulicznego w celu separacji ruchu tranzytowego i lokalnego (budowa obwodnic sprzyja wyprowadzeniu ruchu tranzytowego z miasta, a drogi o charakterze tranzytowym powinny prowadzić większe potoki ruchu w oddaleniu od terenów wrażliwych);
- stosowanie metod technicznych ograniczających rozchodzenie się dźwięku.

Dla wybranych obiektów infrastruktury technicznej[267], kiedy nie ma możliwości ochrony terenów przy pomocy środków technicznych, ustanawia się obszary ograniczonego użytkowania, na których istnieją ograniczenia m.in. w zakresie przeznaczenia i sposobu korzystania oraz wymagania techniczne dotyczące budynków. W Gdańsku obszar ograniczonego użytkowania wyznaczony został jedynie wokół Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy.

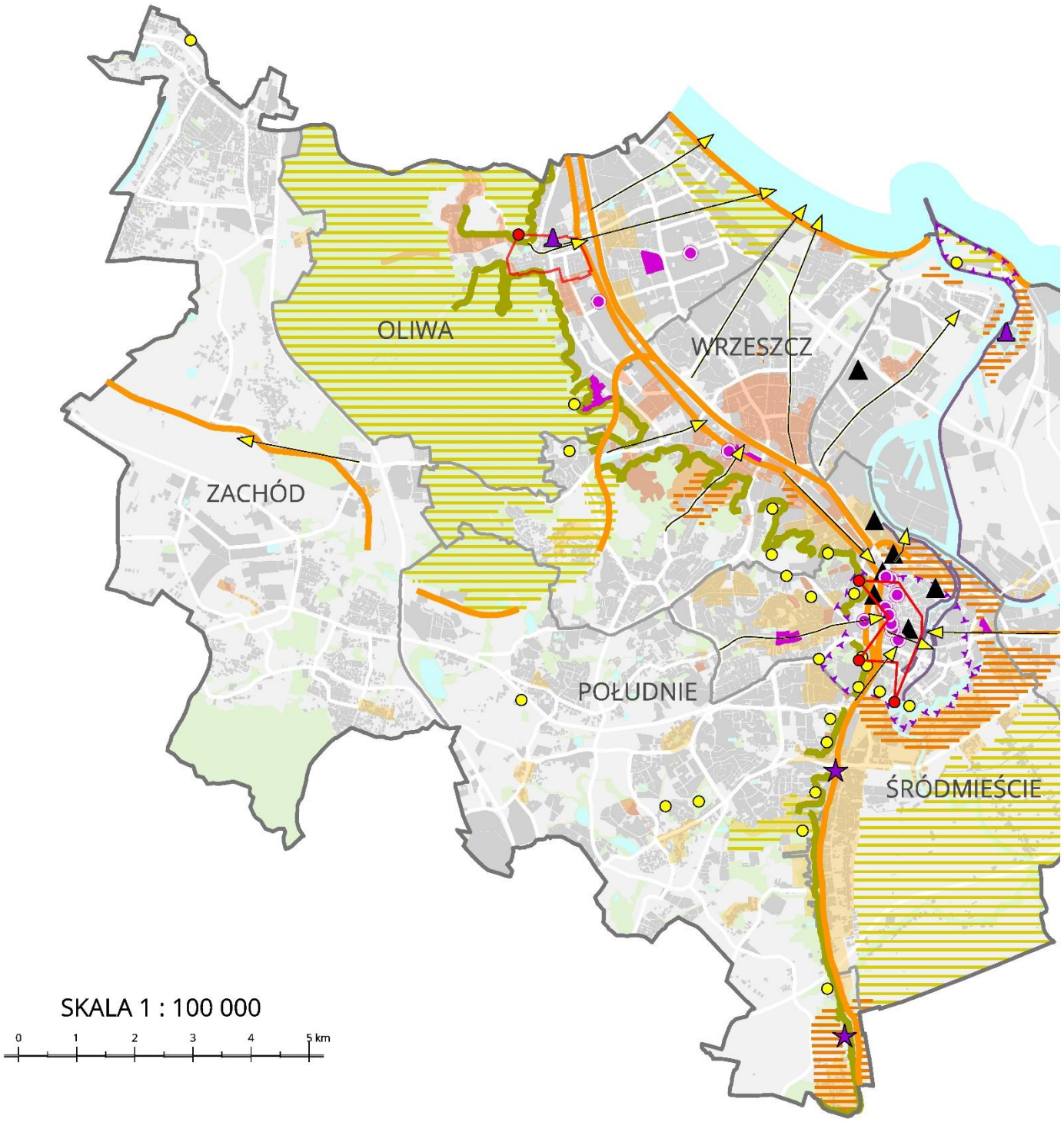
[266] Uchwała nr XLVII/1050/13 Rady Miasta Gdańsk z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2014–2018.

[267] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. nr 213, poz. 1397).

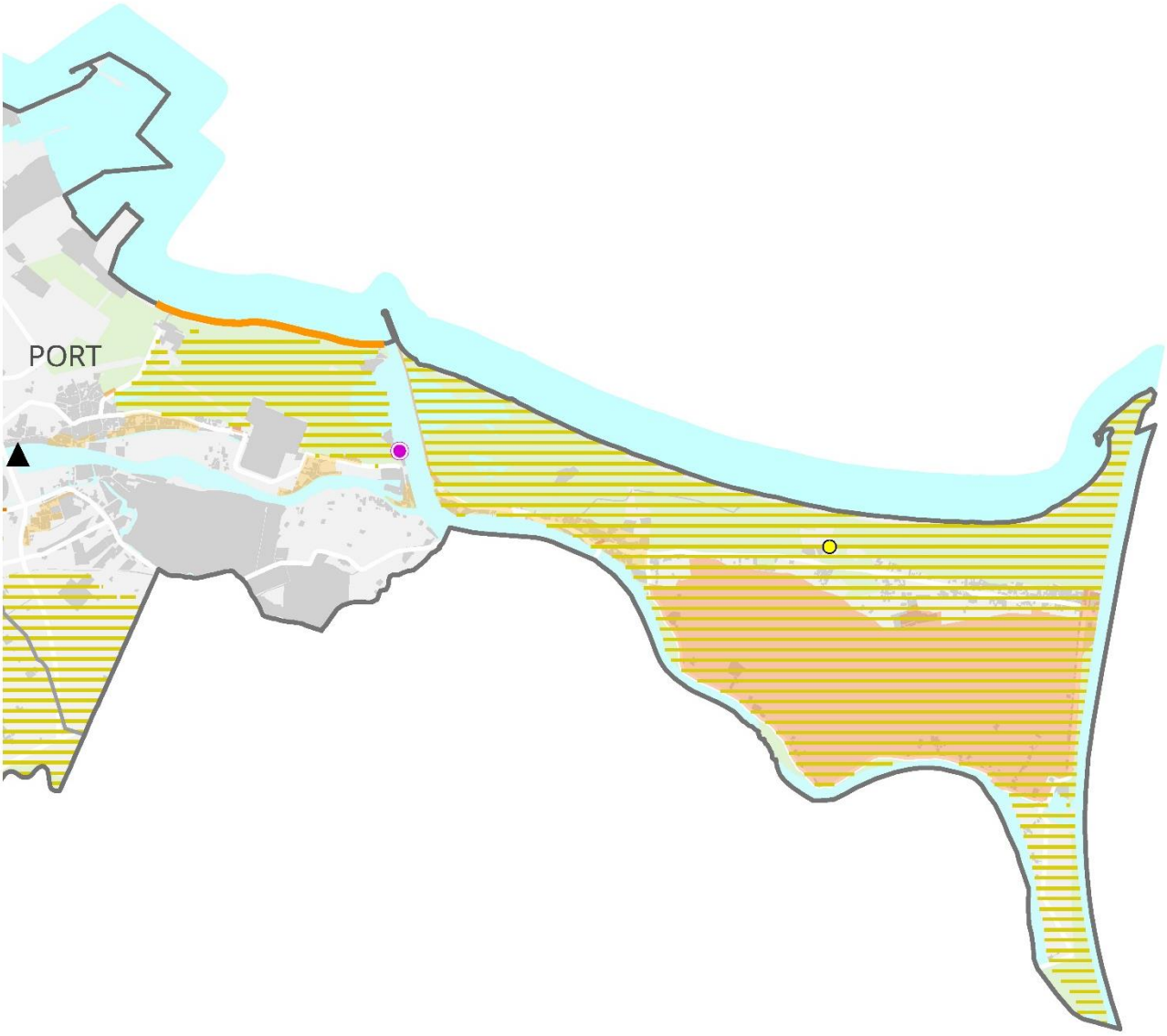

granica miasta
granica dzielnicy
teren zainwestowany

WIELKOPRZESTRZENNE ELEMENTY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

dominanta krajobrazowa
punkt widokowy
ogólnomiejski punkt widokowy
zakres widoku z ogólnomiejskiego pt-u widokowego
oś widokowa i kompozycyjna
ciąg widokowy
dolna krawędź wysoczyzny
front wodny
strefa ekspozycji
krajobraz otwarty

22. DZIEDZICTWO KULTUROWE

DZIEDZICTWO KULTUROWE

- obszar kultury współczesnej
- obszar do objęcia ochroną ze względu na stan zachowania struktury przestrzennej
- obszar do objęcia ochroną ze względu na stan zachowania elementów historycznej struktury przestrzennej
- obszar pomnika historii
- postulowany pomnik historii
- postulowany park kulturowy
- obiekty kultury współczesnej

Historycznie ukształtowany krajobraz kulturowy Gdańska tworzy jego niepowtarzalną tożsamość, a zabytki stanowią o jego atrakcyjności dla turystyki. **Dziedzictwo kulturowe jest też ważnym potencjałem rozwojowym. Wykorzystanie go jest jednym z celów wskazywanych w kierunkach zagospodarowania, a polityka ochrony środowiska kulturowego jest częścią polityki gospodarczej miasta**. Ma ona zapewnić ochronę zasobów i odpowiednie kształtowanie krajobrazu kulturowego z uwzględnieniem uwarunkowań historycznych i lokalizacyjnych. Kierunki tej polityki określone zostały w niniejszym rozdziale, który zawiera zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a w szczególności wytyczne określania tych zasad w planach miejscowych. Są one zgodne z zasadami dotyczącymi dziedzictwa kulturowego ujętymi w KPZK i PZPWP oraz krajowym, wojewódzkim i gminnym programem opieki nad zabytkami (por. rozdział 7) Na etapie sporządzania miejscowych planów, pozwalającym na bardziej szczegółowe rozpoznanie uwarunkowań i możliwości, wyznaczone w SUiKZP granice stref do objęcia ochroną konserwatorską oraz zakres tej ochrony będą weryfikowane i uściślone.

22.1. Zabytkowe obiekty i zespoły

Wśród obszarów do objęcia ochroną ze względu na stan zachowania struktury przestrzennej wyróżniono strefy o zachowanej historycznej strukturze przestrzennej i takie, w których zachowały się jedynie elementy tej struktury (aneks 15).

Wytyczne dotyczące zasad i zakresu ochrony w strefach zachowanej historycznej struktury przestrzennej

Strefy zachowanej historycznej struktury przestrzennej obejmują tereny, gdzie zabudowa wyróżnia się swoimi cechami urbanistycznymi i architektonicznymi, dominują elementy historycznego układu przestrzennego, a zniekształcenia jego kompozycji są niewielkie i możliwe do pozytywnego przekształcenia. Dla tych miejsc, najcenniejszych z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego, w zależności od uwarunkowań, uwzględniających m.in. wymogi funkcjonowania współczesnego miasta, obowiązują odpowiednio dobrane spośród niżej wymienionych zasady ochrony:

1. Ochrona historycznego układu przestrzennego przez:
- zachowanie historycznego przebiegu oraz rozplanowania ulic i placów, usunięcie elementów zniekształcających, zachowanie przekroju ulic, ich szerokości i linii zabudowy,
- rekonstrukcję historycznych założeń urbanistycznych i zielonych, usunięcie elementów je zniekształcających,
- zachowanie historycznej parcelacji (bez możliwości podziałów wtórnych),
- zachowanie proporcji wysokościowych kształtujących sylwetę zespołu oraz jego poszczególnych wnętrz (ulic, placów itp.),
- zachowanie historycznych układów fortyfikacyjnych.

2. Ochrona krajobrazu historycznego przez:
- usunięcie elementów dysharmonizujących,
- zachowanie historycznych panoram i ich przedpól,
- zachowanie osi widokowych,
- zachowanie dominant przestrzennych.

3. Ochrona obiektów zabytkowych polegająca na:
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów zabytkowych i mających wartość kulturową,
- rekonstrukcji szczególnie ważnych fragmentów historycznej architektury stanowiących istotne uzupełnienie zachowanych struktur.

4. Ochrona zachowanych obiektów małej architektury i nawierzchni ulic wraz z przywracaniem nawierzchni historycznych.
5. Dostosowanie funkcji do wartości zabytkowych zespołu.
6. Dostosowanie nowej architektury do historycznej kompozycji architektonicznej i urbanistycznej przez utrzymanie lub uczytelnienie historycznych podziałów parcelacyjnych.

7. Ochrona niematerialnych wartości kulturowych przez zachowanie i przywracanie nazewnictwa historycznego.

Powyższe zasady wymagają weryfikacji i uściślenia na etapie sporządzania miejscowych planów, który pozwala na bardziej szczegółowe rozpoznanie uwarunkowań i możliwości.

Wytyczne dotyczące zasad i zakresu ochrony w strefach zachowanych elementów historycznej struktury przestrzennej

Strefy zachowanych elementów historycznej struktury przestrzennej obejmują tereny, na których historyczny układ przestrzenny został zniekształcony, dokonane zmiany uniemożliwiają fizyczną rekonstrukcję kompozycji urbanistycznej, jednak podlegają ochronie, czytelne ~~są~~ jej elementy. Zabudowa o wartościach kulturowych występuje w postaci pojedynczych obiektów, często w pewnym stopniu przekształconych. Dla tych terenów, w wyznaczonych strefach lub w ich fragmentach, w zależności od rodzaju i stopnia zachowania elementów struktury obowiązują odpowiednio dobrane spośród niżej wymienionych zasady ochrony:

1. Ochrona historycznego układu przestrzennego:
- zachowanie historycznego rozplanowania ulic i placów oraz utrzymanie przekroju ulic z utrzymaniem ich szerokości i linii zabudowy,
- zachowanie zasadniczych proporcji wysokościowych kształtujących sylwetę zespołu oraz jego poszczególnych wnętrz (ulic, placów itp.),
- zachowanie historycznych układów fortyfikacyjnych.

2. Ochrona krajobrazu historycznego:
- zachowanie historycznych panoram i ich przedpól,
- zachowanie osi widokowych,
- zachowanie dominant historycznych.

3. Ochrona obiektów zabytkowych, restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych i mających wartości kulturowe.
4. Ochrona zachowanych obiektów małej architektury i nawierzchni ulic wraz z przywracaniem nawierzchni historycznych.
5. Dostosowanie nowej architektury do historycznej kompozycji architektonicznej i urbanistycznej w zakresie typu zabudowy.
6. Ochrona niematerialnych wartości kulturowych przez zachowanie nazewnictwa historycznego.

Powyższe zasady wymagają weryfikacji i uściślenia na etapie sporządzania miejscowych planów, który pozwala na bardziej szczegółowe rozpoznanie uwarunkowań i możliwości.

22.2. Stanowiska archeologiczne

Dla obszarów położonych w granicach stref ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych zależnie od ich charakteru, lokalizacji i rodzaju planowanej inwestycji obowiązują zróżnicowane zasady ochrony. W strefach, zależnie od charakteru tych stanowisk, obowiązuje wymóg zapewnienia nadzorów archeologicznych w czasie prowadzenia prac ziemnych lub przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie objętym realizacją prac ziemnych, zgodnie z decyzją WKZ.

Strefami ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych objęte są również obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków. W tych strefach obowiązuje wymóg przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych dla wszelkich inwestycji przewidujących prace ziemne polegające na szerokoprzestrzennych i głębokich wykopach oraz wymóg zachowania i ewentualnie wyeksponowania odkrytych podczas badań historycznych reliktów archeologicznych. Dla realizacji wykopów pod infrastrukturę obowiązuje wymóg zapewnienia nadzoru archeologicznego w trakcie prowadzenia inwestycji.

Granice stref ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych będą uszczegóławiane i aktualizowane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

22.3. Dobra kultury współczesnej

Wymienione w aneksie 16. dobra kultury współczesnej przeznaczone są do ochrony. Przyjmuje się następujące jej zasady:

Dla obiektów

Priorytetem jest ochrona zachowanej, pierwotnej formy obiektu wraz z detalem i wystrojem elewacji oraz wnętrza. Wszelkie przekształcenia są dopuszczalne, jeśli nie będą skutkowały znaczącymi zmianami formy plastycznej i architektonicznej obiektu (wnętrz i elewacji). Należy także w planach miejscowych ustalać zasady kształtowania sąsiedniej zabudowy z poszanowaniem widoku na chroniony obiekt.

Dla obszarów

Priorytetem jest ochrona wszystkich zachowanych elementów struktury pierwotnego układu przestrzennego (ulic, placów i ciągów komunikacyjnych oraz zieleni, rozplanowania, gabarytów i formy zabudowy, dominant, małej architektury). Wszelka ingerencja, zmiany i uzupełnienia są dopuszczalne, jeśli możliwe jest dostosowanie nowych elementów do pierwotnej kompozycji i charakteru zespołu.

Dla pomników i miejsc pamięci

Priorytetem jest zachowanie oryginalnej formy obiektu oraz zgodne z intencją pierwotnego projektu kształtowanie jego otoczenia, a także zapewnienie odpowiedniej ekspozycji, w tym ograniczenie stosowania nośników reklamowych.

Powyższe zasady wymagają weryfikacji i uściślenia na etapie sporządzania miejscowych planów, który pozwala na bardziej szczegółowe rozpoznanie uwarunkowań i możliwości.

22.4. Wielkoprzestrzenne elementy krajobrazu kulturowego i strefy ekspozycji

Zidentyfikowane w podrozdziale 7.4 wielkoprzestrzenne elementy krajobrazu kulturowego stanowią podstawę do wskazania sposobów ochrony tych miejsc oraz prowadzenia szczególnej polityki zmierzającej do zachowania, uczytelnienia i podkreślenia ich rangi w przestrzeni miasta. Szczegółowe zasady ochrony będą konkretyzowane i weryfikowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na podstawie studiów krajobrazowych przypadków. Będą współdziałały z zasadami ochrony dziedzictwa kulturowego oraz polityki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego. Wyeksponowanie unikatowej struktury krajobrazu kulturowego oraz obiektów kultury materialnej może polegać m.in. na:

- ochronie charakterystycznych i unikatowych wartości kompozycyjnych,
- przywracaniu i poprawie możliwości korzystania z wartości wizualnych miejsc,
- propagowaniu i kontynuacji wzorców architektury, zagospodarowania oraz podziałów geodezyjnych charakterystycznych dla określonych fragmentów miasta z jednoczesnym wprowadzaniem elementów nowoczesnych harmonizujących z historycznymi,
- wprowadzaniu ograniczeń gabarytów budynków i budowli, a także naturalnych składników krajobrazu i wyznaczaniu zasięgów obowiązywania tych ograniczeń (dla zachowania efektu widokowego),
- zachowaniu i ochronie krajobrazu seminaturalnego, polegających na ograniczeniu rozproszenia nowej zabudowy, wykonywaniu studiów krajobrazowych dla nowych znaczących elementów wysokościowych, kubaturowych i infrastrukturalnych oraz kontynuowaniu tradycyjnej geometrii przestrzeni i zachowaniu atrakcyjnych widoków[268],
- podtrzymywaniu i rozwijaniu elementów przyrodniczych, kreowaniu nowych powiązań ekologiczno-rekreacyjnych, zwiększaniu powierzchni zieleni w wybranych fragmentach miasta jako atrakcyjnych i harmonizujących wizualnie,
- zachowaniu i przywracaniu alei drzew,
- stosowaniu przesłon zielonych lub innych elementów maskujących,
- rozpoznaniu i zachowaniu charakterystycznych form krajobrazu kulturowego, śladów historycznego gospodarowania przestrzenią świadczących o lokalnej tożsamości,

[268] Żuławy stanowią przykład krajobrazu unikatowego i jednocześnie szczególnie zagrożonego postępującą suburbanizacją, wg: Walory, zagrożenia i propozycje ochrony zasobów krajobrazowych Województwa Pomorskiego (ze szczególnym uwzględnieniem Trójmiejskiego Obszaru Metropolitalnego), Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2016.

- porządkowaniu zdegradowanych krajobrazowo form zagospodarowania w kierunku ich estetyzacji, zwłaszcza miejsc szczególnie ważnych wizerunkowo, takich jak: rejony głównych wlotów drogowych, uwzględniających szerszy zasięg oddziaływania, ekspozycję czynną i bierną, wnętrza krajobrazowe, powiązania widokowe, ruch i zmienność.

Znaczący wpływ na krajobraz miasta ma sytuowanie obiektów wysokościowych (OW), tj. wyższych niż 40 m. Polityka przestrzenna dotycząca tego rodzaju obiektów została zawarta w Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych[269], natomiast w rozdziale 24.6 ujęto wskazania dla lokalizacji OZE, a w rozdziale 28 wnioski do samorządów gmin ościennych.

Ponadto ustala się wytyczne kształtowania wskazanych zakresów widoków obserwowanych z **punktów widokowych**. Dla punktów ogólnomiejskich wyznaczono zakres widoku zawierający charakterystyczne cenne obiekty wraz z ich tłem. Wszystkie nowe budynki o wysokości powyżej 20 m oraz budowle o wysokości przekraczającej 40 m będą szczegółowo analizowane pod kątem nieprzesłaniania kluczowych elementów oraz harmonijnego wpisania w chroniony fragment panoramy. Zalecane jest również dostosowanie kolorystyczne wszelkich potencjalnie dysharmonijnych obiektów we wskazanych zakresach widoków, zwłaszcza budynków o charakterze dominant kubaturowych. Dla punktów lokalnych określono (aneks 17) zakres priorytetowego widoku i inne wstępne wskazania dotyczące kształtowania krajobrazu wymagające weryfikacji na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W planach miejscowych mogą być także uwzględniane inne istniejące i potencjalne punkty i otwarcia widokowe, np. związane z projektem Spojrzenie na Gdańsk. Ochrona określonego widoku polegać będzie przede wszystkim na nieprzesłanianiu jego najistotniejszych elementów składowych oraz kontrolowaniu wysokości zabudowy w strefie bezpośredniego sąsiedztwa – zwłaszcza najbardziej zagrożonego pierwszego planu do wartości bezpiecznej, potwierdzonej analizami krajobrazowymi. Ochrona nie może polegać na podwyższeniu rzędnej punktu widokowego.

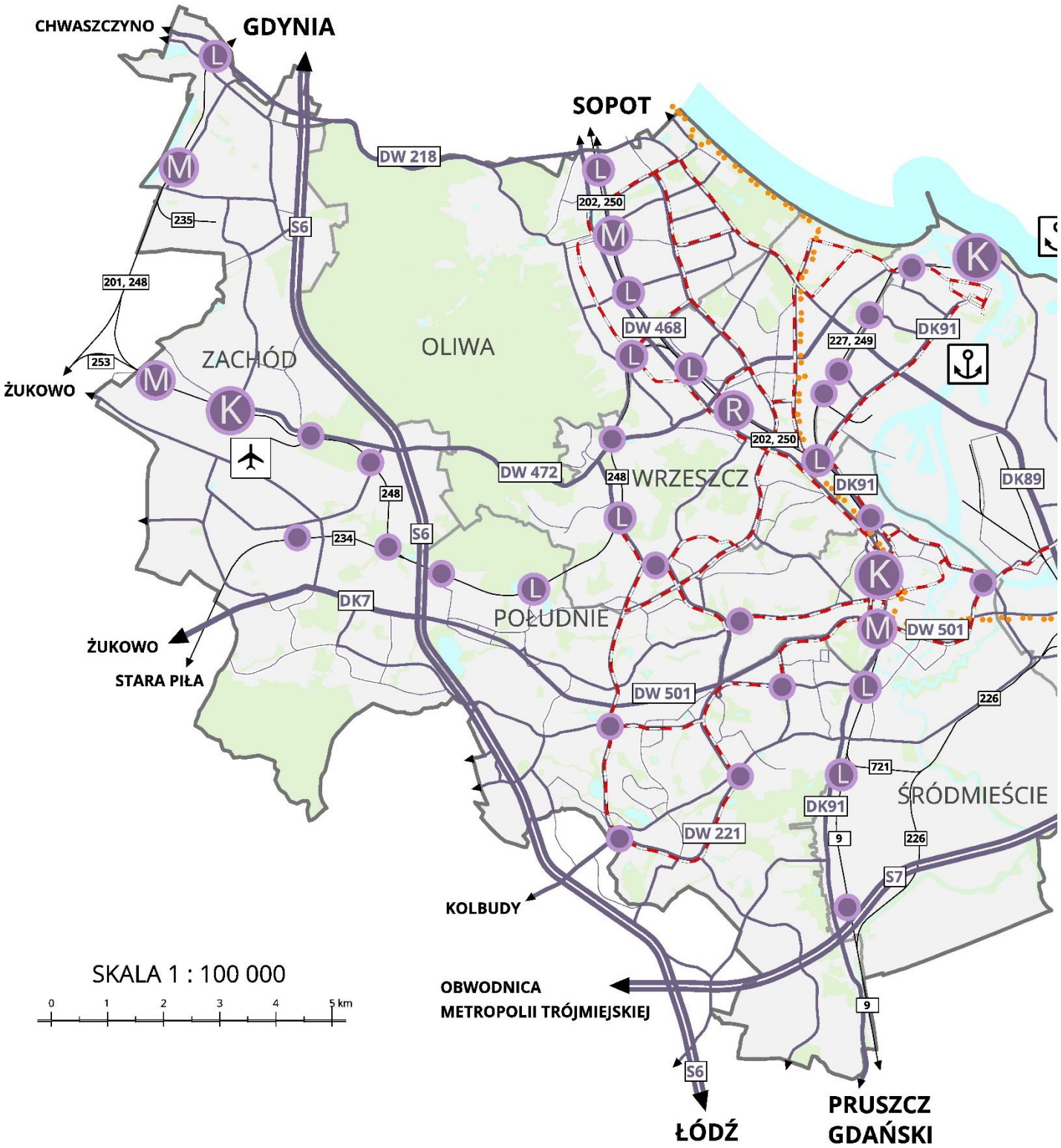
Kolejnym zagadnieniem są **strefy ekspozycji**, na które składają się, wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych, strefy ochrony ekspozycji wskazane w rozdziale 7.2 oraz strefy dodatkowe ujęte w aneksie 15F. Obowiązują w nich rygory mające zapewnić zachowanie historycznych sylwet, panoram oraz widoków na zabytkowe obiekty i zespoły, a w niektórych przypadkach takie przekształcenie obszaru, aby nie zakłócać ekspozycji terenów i obiektów będących podstawą wyznaczenia strefy. W zależności od usytuowania chronionych obiektów i ich kontekstu z otoczeniem mogą to być:

- ograniczenia gabarytowe nowych obiektów (w szczególności ograniczenie ich wysokości),
- zakaz lokalizacji niektórych form i typów zabudowy,
- usunięcie lub przekształcenie niektórych obiektów,
- odpowiednia pielęgnacja zieleni i jej przebudowa,
- stosowanie przesłon zielonych lub innych elementów maskujących,
- zakaz zabudowy.

Wybór właściwych rygorów oraz szczegółowe zasady obowiązujące w poszczególnych strefach będą określane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

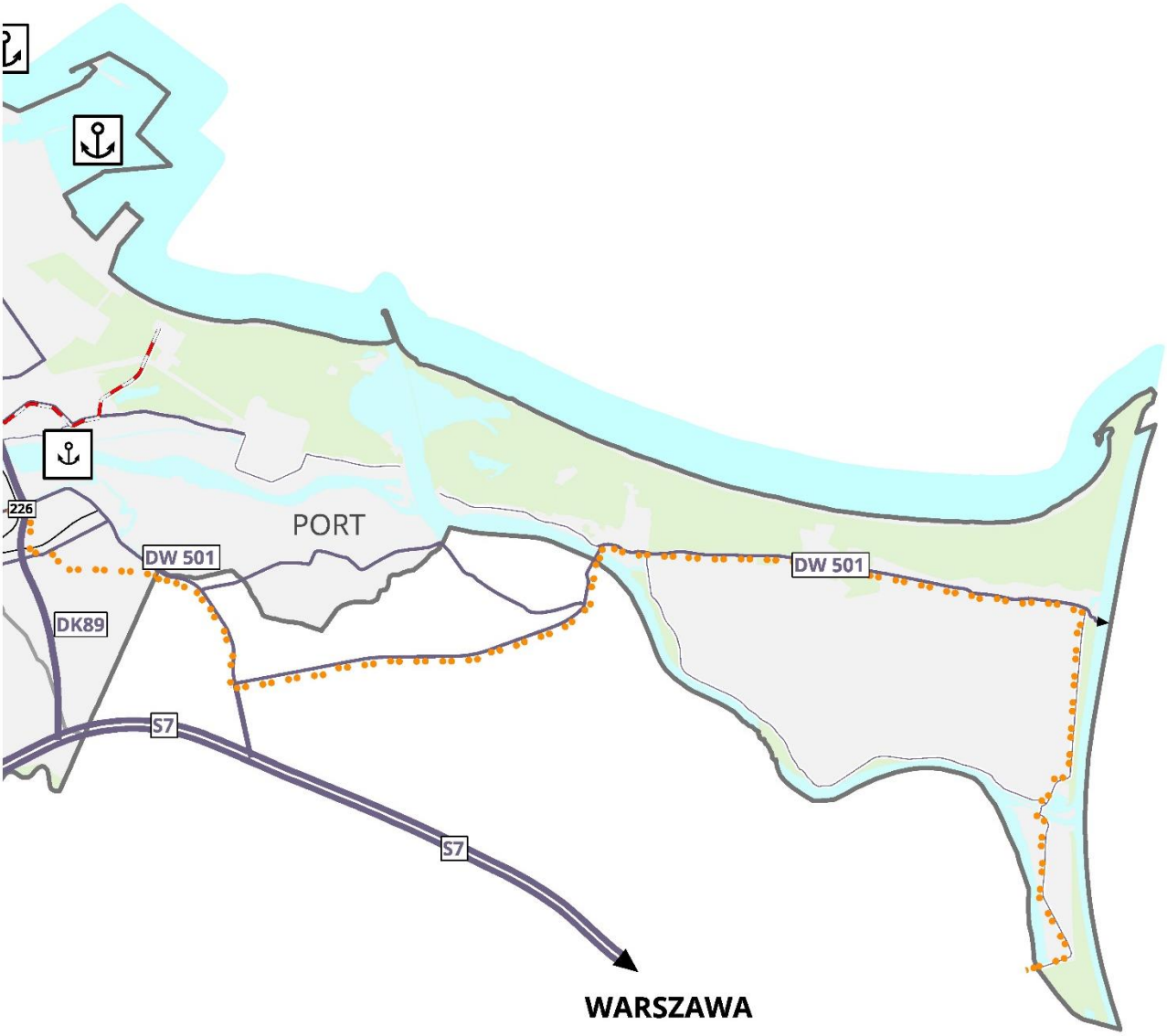
Oprócz stref ekspozycji zidentyfikowanych w SUiKZP możliwe jest ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dodatkowych lokalnych stref po szczegółowym rozpoznaniu cech i wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego, w celu ochrony widoków na określony cenny obiekt lub obszar.

[269] Uchwała Nr XXVIII/764/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2008 roku w sprawie przyjęcia Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych.

- granica miasta
- granica dzielnicy
- teren zainwestowany
- droga ekspresowa (S6)
- droga główna ruchu przyspieszonego (DK89)
- droga główna (DK91)
- droga zbiorcza
- wybrana droga lokalna
- trasa tramwajowa
- międzynarodowy i krajowy węzeł integracyjny
- regionalny węzeł integracyjny
- metropolitalny węzeł integracyjny
- lokalny węzeł integracyjny
- przystanek zintegrowany/ tramwajowy węzeł integracyjny
- linia kolejowa (248)
- międzynarodowa trasa rowerowa
- port lotniczy
- port morski
- port rzeczny

23. TRANSPORT

23.1. Cele i priorytety

Konieczność weryfikacji zapisów SUiKZP miasta Gdańska z 2007 roku w zakresie transportu spowodowana jest m.in. zmieniającą się strukturą funkcjonalno-przestrzenną, która wpływa bezpośrednio na kształt oraz formę planowanych podsystemów transportowych, ale także zmieniającą się, zgodnie z trendami europejskimi, mobilnością mieszkańców i innych użytkowników miasta. Zakres opracowania dostosowany jest do potrzeb planistycznych, tworząc uwarunkowania dla zapewnienia niezbędnych rezerw terenu pod rozbudowę poszczególnych systemów transportowych i jedynie zarysowuje pozostałe kwestie wpływające na mobilność związane z funkcjonowaniem transportu w mieście.

Celem systemu transportowego Gdańska jest kształtowanie i wspieranie naturalnie wzrastającej mobilności mieszkańców i użytkowników oraz zapewnienie odpowiednich warunków dla gospodarczego i turystycznego rozwoju miasta przez wzmacnianie zarówno powiązań lokalnych, jak i zewnętrznej dostępności transportowej, przy jednoczesnej minimalizacji negatywnego wpływu proponowanych rozwiązań na środowisko. System ten powinien zapewniać przede wszystkim bezpieczeństwo jego użytkowników oraz sprawność ich przemieszczania. Zakłada się utrzymanie udziału transportu zbiorowego w podziale zadań przewozowych przynajmniej na dotychczasowym poziomie oraz dążenie do ograniczenia udziału podróży wykonywanych samochodem osobowym. Tak postawione cele wpisują się w Strategię Rozwoju Miasta Gdańska 2030+[270], w ramach której w zakresie mobilności i transportu położono szczególny nacisk na:

- wzmacnianie przepływu towarów, usług i wiedzy przechodzących przez Gdańsk,
- rozwój nowoczesnych, zrównoważonych systemów komunikacji pieszej, rowerowej oraz powiązanej z nimi komunikacji publicznej dla poprawy warunków codziennej mobilności, co przełoży się na wzrost udziału komunikacji publicznej, pieszej, rowerowej w podróżach mieszkańców,
- budowę i modernizację infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawę dostępności transportowej Gdańska.

Gdańsk jako element rdzenia obszaru metropolitalnego uwzględnił także do realizacji cele wyznaczone w Strategii Transportu i Mobilności Obszaru Metropolitalnego Gdańsk–Gdynia–Sopot do roku 2030[271], mówiące o:

- poprawie dostępności obszaru metropolitalnego,
- poprawie jakości infrastruktury transportowej warunkujących dostępność morskich i lotniczych portów w sieci TEN-T,
- poprawie sprawności sieci transportowych w obszarze metropolitalnym,
- poprawie obsługi transportem zbiorowym i niezmotoryzowanym,
- zmniejszeniu negatywnych skutków funkcjonowania transportu.

Wskazane w niniejszym studium kierunki rozwoju systemu transportowego Gdańska uwzględniają rekomendacje Rady Studium[272] oraz zapisy Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego[273] – stanowią one podstawowe ustalenia przestrzenne dla prowadzenia przez władze miasta zrównoważonej polityki transportowej uwzględniającej priorytet dla ruchu pieszego i rowerowego oraz transportu zbiorowego z jednoczesnym ograniczeniem uciążliwości transportu dla środowiska. Działania te powinny zmierzać do osiągnięcia następujących celów:

1. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz wzmocnienie roli ruchu pieszego i rowerowego w podróżach mieszkańców i użytkowników miasta przez:
   a. kształtowanie struktur przestrzennych przyjaznych pieszym i rowerzystom,
   b. kształtowanie nowych połączeń pieszych ułatwiających szybkie i wygodne dotarcie do celów podróży,
   c. przystosowanie podsystemu drogowo-ulicznego do krajobrazu miejskiego i charakteru ruchu (Standard Ulicy Miejskiej),

[270] Por. Strategia Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 PLUS (Wyzwania i cele strategiczne w ramach programu operacyjnego Mobilność i Transport), uchwała Rady Miasta Gdańska nr LVII/1327/14 z dnia 25 września 2014 roku.
[271] Uchwała Stowarzyszenia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot z dnia 12 października 2015 roku w sprawie przyjęcia Strategii Transportu i Mobilności Obszaru Metropolitalnego do roku 2030.
[272] Por. Rekomendacje, pkt T2.
[273] Uchwała nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta.

d. rozszerzanie stref ruchu pieszego, zwłaszcza w strefie zabudowy śródmiejskiej,
e. budowę systemu roweru metropolitalnego jako elementu uzupełniającego system transportowy miasta,
f. budowę tras rowerowych zgodnie z systemem tras rowerowych w Gdańsku (STeR).

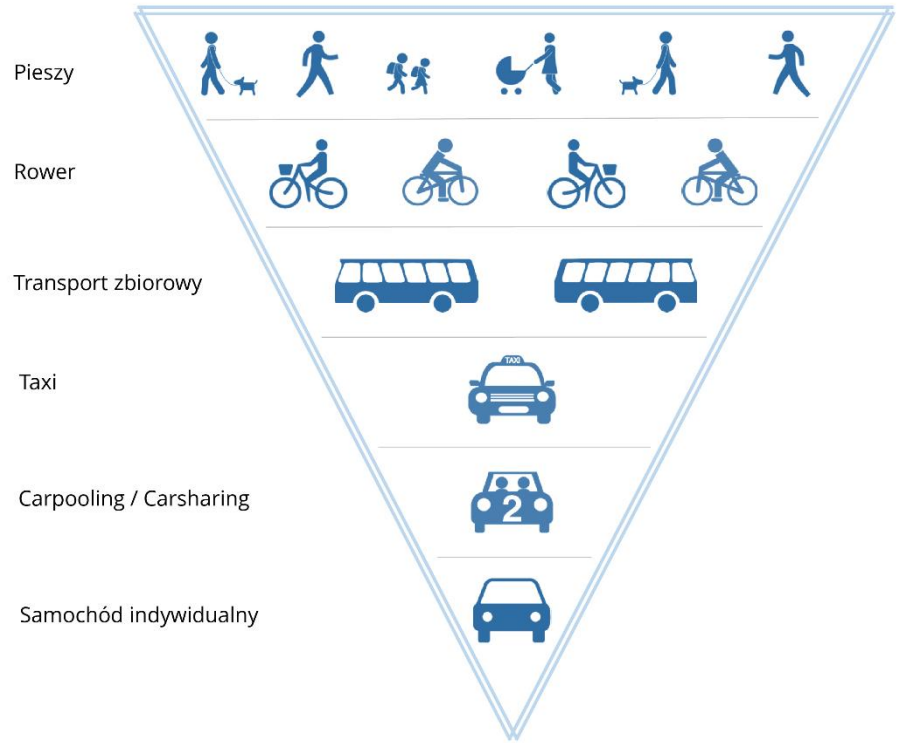
2. Wzrost roli i sprawności transportu zbiorowego, integracja systemów transportowych oraz podniesienie jakości usług przez:
   a. usprawnienie połączeń transportem zbiorowym z ośrodkami regionalnymi,
   b. uprzywilejowanie transportu zbiorowego wobec transportu indywidualnego,
   c. rozbudowę i modernizację sieci linii tramwajowych,
   d. rozbudowę i modernizację linii kolejowych,
   e. rozbudowę sieci nowoczesnych integracyjnych węzłów przesiadkowych z uwzględnieniem funkcji P+R[274], K+R[275], B+R[276],
   f. rozbudowę i modernizację ciągów pieszych i rowerowych poprawiających dostępności do przystanków transportu zbiorowego, w tym węzłów integracyjnych,
   g. racjonalizację przebiegu tras autobusowych w związku z ich rolą dowozową do podsystemów szynowych, z wykorzystaniem pasów dla autobusów oraz wspólnych pasów autobusowo-tramwajowych,
   h. integrację systemową i taryfową pomiędzy poszczególnymi środkami transportu,
   i. stosowanie narzędzi Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS) w celu poprawy wydajności i funkcjonalności systemów.

3. Ograniczenie roli transportu indywidualnego w centralnych rejonach miasta przez:
   a. wprowadzenie stref wskaźników parkingowych dla nowych inwestycji,
   b. powiększenie stref płatnego parkowania i ograniczonej dostępności,
   c. rozszerzenie stref ruchu uspokojonego,
   d. zarządzanie popytem i podażą miejsc postojowych.

4. Optymalizację rozwoju infrastruktury transportowej w oparciu o zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta przez:
   a. rozbudowę systemu transportowego w oparciu o podtrzymane rezerwy terenowe,
   b. rozbudowę i modernizację połączeń międzydzielnicowych,
   c. budowę brakujących lub modernizację krytycznych elementów sieci drogowo-ulicznej,
   d. rozwój inteligentnych systemów organizacji i zarządzania w celu poprawy efektywności systemów.
5. Zwiększenie konkurencyjności Gdańska jako miejskiego węzła bazowego sieci TEN-T oraz wzmocnienie funkcji hubu transportowego przez:
   a. rozbudowę i modernizację infrastruktury portów lotniczego i morskiego wraz z poprawą ich dostępności,
   b. zwiększanie udziału kolei w obsłudze transportowej portu,
   c. budowę i rozwój infrastruktury obsługującej śródlądowy transport wodny w zakresie przewozów towarowych i pasażerskich.
6. Poprawa bezpieczeństwa ruchu oraz zmniejszenie uciążliwości transportu i jego negatywnego wpływu na środowisko przez:
   a. ochronę pieszych i rowerzystów ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb różnych grup wiekowych użytkowników oraz osób o ograniczonej sprawności,
   b. kształtowanie bezpiecznych zachowań uczestników ruchu,
   c. budowę i utrzymanie bezpiecznej infrastruktury transportowej,
   d. rozwój sytemu zarządzania bezpieczeństwem transportu,
   e. likwidację jednopoziomowych przejazdów kolejowych,

[274] Parking dla samochodów zlokalizowany w pobliżu przystanków, przeznaczony dla osób korzystających z transportu zbiorowego.
[275] Parking krótkotrwałego postoju dla samochodów, zlokalizowany w pobliżu przystanków, przeznaczony dla osób podwożących pasażerów transportu zbiorowego.
[276] Parking dla rowerów zlokalizowany w pobliżu przystanków, przeznaczony dla osób korzystających z transportu zbiorowego.

f. redukcję uciążliwości ruchu ciężarowego,
g. stosowanie niskoemisyjnego taboru w organizacji przewozów,
h. stwarzanie warunków sprzyjających organizacji systemów carsharing oraz carpooling,
i. eliminację przewozów ładunków niebezpiecznych z obszarów silnego zainwestowania miejskiego,
j. wspieranie transportu elektromobilnego w obsłudze podróży miejskich.

Ryc. 23.2 Odwrócona piramida transportowa

23.2. Piesi i rowerzyści

Układ głównych ciągów pieszych łączy najważniejsze punkty zainteresowań mieszkańców i turystów w ramach poszczególnych dzielnic i jednostek urbanistycznych. Jako zasadę przyjmuje się jego integrację z systemem przestrzeni publicznych oraz podsystemami: transportu zbiorowego i rowerowego. Szczegóły funkcjonowania podsystemu pieszego ustalać się będzie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i projektów budowlanych, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych.

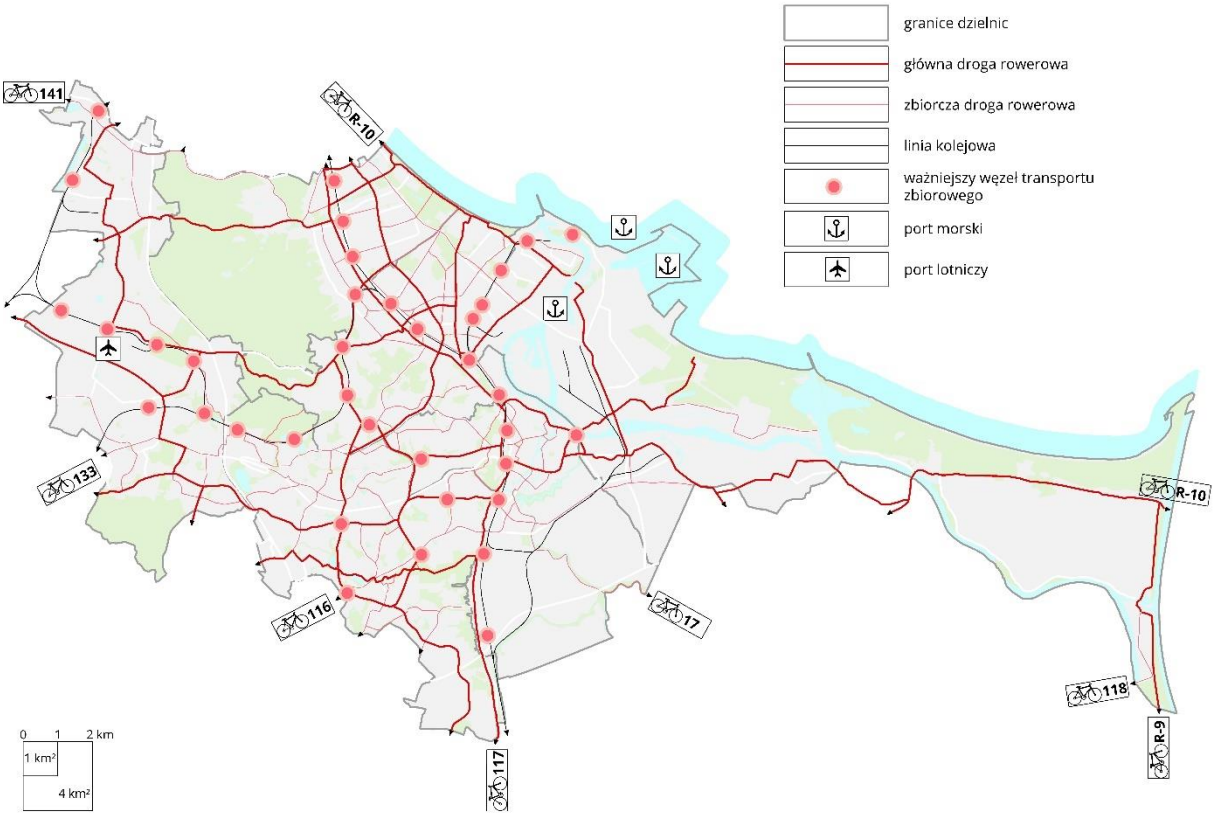
Zakłada się rozwój podsystemu tras rowerowych w sposób zintegrowany z podsystemami transportu zbiorowego i podsystemem ciągów pieszych, co przyczyni się do wzrostu liczby codziennych podróży mieszkańców Gdańska tym środkiem transportu. Spójność, bezpośredniość, atrakcyjność, bezpieczeństwo, komfort, czytelność – to podstawowe wymogi, które powinien spełniać system powiązań rowerowych[277]. Ponieważ dokument studium koncentruje się na przestrzennym aspekcie rozwoju sieci rowerowej, najważniejsze w tym zakresie są: spójność, bezpośredniość i atrakcyjność. O spełnieniu pozostałych wymogów decydują przede wszystkim przyjęte rozwiązania techniczne tras będące poza zakresem studium.

Na terenie Gdańska przewiduje się lokalizację tras rowerowych:

- międzynarodowych:
- **R-9** (Wiślana Trasa Rowerowa Lewobrzeżna, Bursztynowa): Świbno (m. Gdańsk)–Cedry Wielkie–Suchy Dąb–Tczew–Tczew (m.)–Subkowy–Pelplin–Gniew–Gniew (m.)–Wiosło Duże (gm. Gniew) – woj. kujawsko-pomorskie,

[277] Por.: System Tras Rowerowych dla Gdańska (STeR), BRG; uchwała Rady Miasta Gdańska w sprawie przyjęcia Strategii Realizacji Sytemu Tras Rowerowych dla Gdańska (SR STeR).

- **R-10** (Hanzeatycka Trasa Rowerowa): woj. zachodniopomorskie – Zaleskie (gm. Ustka)–Ustka (m.)–Smołdzino–Główczyce–Wicko–Łeba–Wicko–Choczewo–Krokowa–Władysławowo–Puck–Puck (m.)–Kosakowo–Gdynia–Sopot–Gdańsk–Stegna–Nowy Dwór Gdański (m.)–Kępki (gm. Nowy Dwór Gdański) – woj. warmińsko-mazurskie,
- **EuroVelo 13** (szlak Żelaznej Kurtyny) – przebieg zbieżny z trasą rowerową R-10
- międzyregionalnych:
  17 (Szlak Menonitów): Gdańsk (m.) – Pruszcz Gdański – Trutnowy (gm. Cedry Wielkie) – Drewnica Mikoszewo (gm. Stegna) – Nowy Dwór Gdański – Nowy Dwór Gdański (m.) – Ostaszewo – Lichnowy – Nowy Staw – Nowy Staw (m.) – Stogi Malborskie (gm. Malbork) – Malbork (m.) – Stare Pole – Szaleniec (gm. Stare Pole) – woj. warmińsko-mazurskie oraz odgałęzienie Malbork (m.) – Stary Targ,
- regionalnych:
- 116: Gdańsk (m.)–Kolbudy–Przywidz–Nowa Karczma–Kościerzyna–Kościerzyna (m.)–Lipusz–Dziemiany–Lubnia (gm. Brusy)–Brusy (m.),
- 117: Gdańsk (m.)–Pruszcz Gdański (m.)–Pruszcz Gdański–Pszczółki–Trąbki Wielkie–Skarszewy – Skarszewy (m.)–Starogard Gdański–Starogard Gdański (m.)–Pelplin–Pelplin (m.)–Gniew–Gniew (m.),
- 118: Malbork (m.)–Malbork–Miłoradz–Tczew (m.)–Tczew–Pszczółki–Suchy Dąb–Cedry Wielkie–Przegalina (m. Gdańsk),
- 133: Gdańsk (m.)–Sopot–Gdynia–Chwaszczyno (gm. Żukowo)–Żukowo (m.)–Kobysewo (gm. Przodkowo); Gdańsk (m.)–(gm. Żukowo)–Żukowo (m.),
- 141: Nowa Karczma (gm. Szemud)–Żukowo–Gdańsk.

Ryc. 23.3 Wybrane elementy sieci rowerowej w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Przyjmuje się następującą klasyfikację tras rowerowych na terenie Gdańska:

- **Trasy główne** (tranzytowe) (**Gr**) – budujące podstawowy szkielet sieci, łącząc ze sobą przeciwległe krańce miasta (w tym trasy międzynarodowe).
- **Trasy zbiorcze** (**Zr**) – uzupełniające system tras głównych o połączenia międzydzielnicowe, zbierające duże potoki ruchu rowerowego.
- **Trasy lokalne** (**Lr**) – kanalizujące ruch rowerowy w obrębie dzielnicy (wskazane szczegółowo w dokumencie STeR dla Gdańska).

Dopuszcza się weryfikację ustalonego zgodnie z dokumentem STeR przebiegu tak sklasyfikowanych tras rowerowych pod warunkiem zachowania jego spójności.

Ze względu na funkcję definiuje się dwa podsystemy tras rowerowych:

- **sieć tras użytkowych** – trasy służące do codziennego ruchu rowerowego, szczególnie podróży praca – dom, odpowiadające na potrzebę szybkich przemieszczeń między źródłem a celem podróży. Podstawowymi kryteriami, które powinny spełniać, w przeciwieństwie do tras rekreacyjnych, są bezpośredniość i wygoda. Trasy te prowadzone są w terenie zabudowanym, często w pasach drogowych ulic;
- **sieć tras rekreacyjnych** – trasy odpowiadające na potrzebę aktywnego wypoczynku, poznania otoczenia. Prowadzone są przez atrakcyjne krajobrazowo tereny i je łączą, mogą być to przebiegi niebezpośrednie, kluczące, pozwalające na jak najpełniejsze poznanie atrakcji. Możliwe są odcinki „sportowe" o dużym nachyleniu podłużnym. Podstawowym kryterium, które powinny spełniać, jest atrakcyjność, często kosztem bezpośredniości i wygody. Trasy te nie wymagają asfaltowej nawierzchni, tylko niektóre z nich wymagają zagęszczenia gruntu. Istotne jest jednak ich dokładne oznakowanie (z opisem, dokąd prowadzą, długością trasy, mapą). Wskazane jest także wyposażenie ich w urządzenia sprzyjające rekreacji, jak: ławki, miejsca do piknikowania, urządzenia gimnastyczne itp. Oba podsystemy powinny być jak najpełniej zintegrowane. Możliwe, a nawet wskazane jest łączenie obu funkcji w jednym przebiegu trasy, np. trasa prowadzona w atrakcyjnym położeniu może stanowić jednocześnie możliwie najkrótsze połączenie między codziennymi celami podróży.

Wraz z dalszym rozwojem sieci rowerowej należy dążyć do tworzenia nowych połączeń wykonanych w formie „autostrad rowerowych", a także do przekształcania w ten sposób istniejących najbardziej obciążonych ruchem dróg rowerowych. „Autostrady rowerowe" powinny być realizowane w formie możliwie bezkolizyjnej z innymi uczestnikami ruchu, mieć odpowiednią szerokość, oświetlenie, a także parametry techniczne dostosowane do prowadzenia dużego ruchu rowerowego (pochylenia, promienie łuków, zjazdy). Szczegółowe rozwiązania dotyczące rozwoju infrastruktury rowerowej w formie „autostrad rowerowych" zostaną rozstrzygnięte w pozostałych kierunkowych dokumentach strategicznych.

Przyjmuje się następujące zasady projektowania i realizacji systemu tras rowerowych:

- w drogach o dopuszczalnej prędkości 30 km/h właściwym rozwiązaniem jest integracja ruchu samochodowego z rowerowym. Powinno się stosować udogodnienia dla poruszania się rowerem, przede wszystkim dopuszczenie ruchu rowerowego w obu kierunkach na wszystkich ulicach oraz odpowiednie oznakowanie dotyczące np. śluz rowerowych na skrzyżowaniach. Bardzo ważne są też rodzaj i stan nawierzchni drogowej, uwzględniające wymogi ruchu rowerowego;
- w drogach o dopuszczalnej prędkości pomiędzy 30 km/h a 50 km/h trasy rowerowe powinny być tworzone w formie jednokierunkowych pasów w jezdni, z udogodnieniami, szczególnie w rejonach skrzyżowań, takimi jak: śluzy rowerowe, sygnalizacja świetlna dla rowerzystów. W tym przypadku również należy tak projektować infrastrukturę, by kierowcy byli zmuszeni do przestrzegania zasad ruchu lub prowadzić inne skuteczne działania redukujące prędkość samochodów do dopuszczalnej. W szczególnych przypadkach możliwa jest realizacja wydzielonej drogi rowerowej;
- w drogach o dopuszczalnej prędkości powyżej 50 km/h trasa rowerowa powinna być realizowana w formie wydzielonej drogi rowerowej. W szczególnych przypadkach może to być pas rowerowy w jezdni.

Powyższe zasady należy weryfikować w zależności od istniejących bądź projektowanych warunków w konkretniej przestrzeni urbanistycznej, w tym rzeczywistych osiąganych prędkości użytkowników drogi, z zastrzeżeniem, że w pierwszej kolejności należy redukować prędkość samochodów do pożądanych wielkości.

Tak zbudowany system tras rowerowych w połączeniu z wyznaczonymi w mieście strefami ruchu uspokojonego realizuje kierunki polityki rowerowej charakteryzującej się podejściem obszarowym (w przeciwieństwie do stosowanego dekadę wcześniej podejścia liniowego), zgodnie z którym ruch rowerowy ma być zintegrowany ze środkami transportu publicznego i powinien odbywać się nie tylko po wydzielonych drogach rowerowych, ale także po jezdniach wraz z ruchem samochodowym i w strefach pieszych (na ciągach pieszojezdnych) wraz z ruchem pieszym.

23.3. Infrastruktura transportu zbiorowego

Transport kolejowy

Podstawą funkcjonowania pasażerskiego transportu kolejowego na terenie Gdańska będą obecnie funkcjonujące linie: 9, 201, 202, 227, 248, 249, 250, 253. W zakresie rozwoju pasażerskich przewozów metropolitalnych przewiduje się przebudowę i modernizację obecnie funkcjonujących linii, a także rozbudowę systemu Szybkiej Kolei Miejskiej, która w połączeniu z funkcjonującą i zelektryfikowaną linią Pomorskiej Kolei Metropolitalnej stanowić będzie atrakcyjną ofertę w zakresie szynowego transportu zbiorowego – oba systemy powinny być zintegrowane organizacyjnie i taryfowo z pozostałymi podsystemami transportu zbiorowego. Z uwagi na powyższe na terenie Gdańska przewiduje się rozbudowę systemu SKM w kierunku południowym przez realizację wydzielonego torowiska, najlepiej wzdłuż istniejącej linii do Tczewa (linia 9) –zapewni to dobrą obsługę południowych dzielnic Gdańska. Dopuszcza się również przebieg z wykorzystaniem istniejącego korytarza linii kolejowej 9, 226 (Pruszcz Gdański – Gdańsk Port Północny) i 721 (Gdańsk Południowy – Motława Most), chociaż z punktu widzenia miasta Gdańska jest on w części nieefektywny, ponieważ prowadzi przez niezurbanizowane obszary rolnicze i omija zurbanizowaną część dolnej Oruni i Lipiec.

Wraz z intensyfikacją zagospodarowania miasta, w szczególności wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej na obszarze dolnego tarasu, a także w celu poprawy powiązań zewnętrznych, możliwa jest rewitalizacja pozostałych linii kolejowych na terenie Gdańska i budowa nowych odcinków w celu prowadzenia regularnego lub incydentalnego ruchu pasażerskiego, w tym w szczególności linii 234 (Gdańsk Wrzeszcz – Stara Piła) wraz z włączeniem jej do linii 248 (linia PKM), a także linii 249 (Gdańsk Główny – Gdańsk Nowy Port).

Na linii kolejowej 9 istniejące przejazdy jednopoziomowe zastępowane będą bezkolizyjnymi przekroczeniami torów, np. przejazdami w ciągach ul. Sandomierskiej, Gościnnej czy Niegowskiej. Najbardziej racjonalnym rozwiązaniem w obrębie Oruni wydaje się budowa wiaduktu w ciągu planowanej ulicy tzw. Nowej Podmiejskiej. Na obszarach Śródmieścia, Wrzeszcza i Oliwy niezbędna jest realizacja nowych przejść pieszych i rowerowych likwidujących bariery komunikacyjne oraz poprawiających dostępność do terenów znajdujących się w pobliżu linii kolejowej. Dotyczy to również przekraczania innych linii kolejowych w Osowej (linia kolejowa 201), w Kokoszkach (linia kolejowa 234), w Letnicy i Nowym Porcie (linia kolejowa 249, 227).

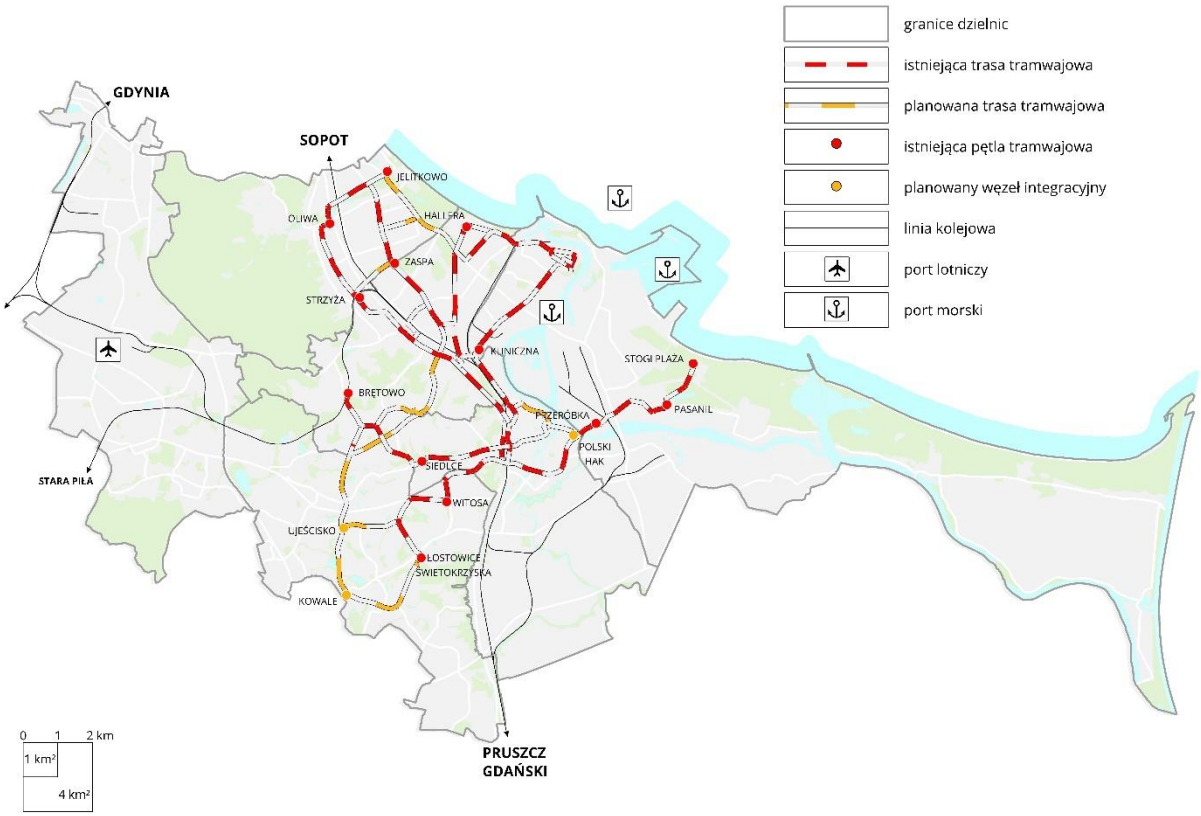
Zakłada się budowę nowych oraz rewitalizację istniejących przystanków kolejowych poprawiających dostępność transportu kolejowego, przy których przewiduje się utworzenie węzłów integracyjnych wyposażonych w systemy: P+R, B+R oraz K+R. Dotyczy to m.in. przystanków: Gdańsk Kielnieńska i Gdańsk Firoga (odpowiednio linia kolejowa 201 i 248 – PKM), Gdańsk Czerwony Most i Gdańsk Lipce (linia kolejowa 250 i 9) oraz Gdańsk Kokoszki i Gdańsk Karczemki (linia kolejowa 234). Lokalizacje nowych przystanków należy traktować orientacyjnie – ich dokładne usytuowanie powinno wynikać z wielowariantowej analizy funkcjonalno-przestrzennej. Dotyczy to szczególnie przystanków: Gdańsk Kielnieńska oraz Gdańsk Czerwony Most.

Transport tramwajowy

Przewiduje się dalszy rozwój układu linii tramwajowych w dzielnicy Południe w ramach: Nowej Bulońskiej Północnej i Południowej, Nowej Warszawskiej i Nowej Świętokrzyskiej. Realizacja planowanego połączenia

tramwajowego pod nazwą Gdańsk Południe Wrzeszcz (GPW), prowadzonego ulicami: Nowa Bulońska Północna, Bulońska, Rakoczego, Jaśkowa Dolina, Wileńska, i dalej w kierunku dolnego tarasu rezerwą tzw. Nowej Politechnicznej, zapewni mieszkańcom południowych dzielnic sprawny dojazd transportem zbiorowym do ośrodków akademickich, miejsc pracy i handlu zlokalizowanych we Wrzeszczu i Oliwie, z ominięciem Śródmieścia. Na końcowym odcinku tej trasy (w okolicach skrzyżowania z al. Grunwaldzką) dopuszcza się prowadzenie tramwaju zarówno wzdłuż ul. Do Studzienki w dotychczasowym korytarzu ul. Nowej Politechnicznej, jak i alternatywnie w korytarzu ul. Fiszera i Bohaterów Getta Warszawskiego. Połączenie linii tramwajowej w ciągu al. Legionów, al. Rzeczpospolitej i ul. Chłopskiej z linią w ciągu al. Zwycięstwa, al. Grunwaldzkiej, al. Wojska Polskiego i ul. Wita Stwosza planuje się zapewnić przez budowę łączników:

- wzdłuż ul. Miszewskiego i Wyspiańskiego aż do pl. Komorowskiego,
- wzdłuż ul. Klonowej w kierunku dworca we Wrzeszczu i dalej al. Żołnierzy Wyklętych lub ul. Kościuszki,
- w ciągu planowanej tzw. ul. Nowej Abrahama na odcinku od pętli Strzyża do pętli Zaspa,
- pomiędzy al. Zwycięstwa a ul. Kliniczna (rejon przystanku SKM Politechnika) zastępującego odcinek trasy tramwajowej funkcjonującej w korytarzu al. Hallera.

Ryc. 23.4 Sieć tras tramwajowych w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Z uwagi na techniczne trudności związane z przekroczeniem głównej magistrali kolejowej w relacji wschód – zachód dopuszcza się poszukiwanie innych przebiegów tras tramwajowych w relacji pomiędzy al. Zwycięstwa, al. Grunwaldzką, al. Wojska Polskiego i ul. Wita Stwosza a al. Legionów, al. Rzeczypospolitej i ul. Chłopską – w przypadku zastosowania innej możliwości dopuszcza się rezygnację z niektórych łączników wymienionych powyżej.

System transportu zbiorowego obsługującego dolny taras planuje się uzupełnić o trasy tramwajowe w ciągu tzw. Zielonego Bulwaru i ulicy Obrońców Wybrzeża. Obsługę transportem zbiorowym Śródmieścia

poprawi trasa tramwajowa prowadzona ulicami: Nowomiejską, ks. Jerzego Popiełuszki i tzw. Nową Wałową (do połączenia z trasą tramwajową w ul. Siennickiej) oraz Podwalem Staromiejskim, Grodzką i Starą Stocznią.

Możliwa jest budowa trasy tramwajowej w ul. tzw. Nowej Chmielnej na odcinku od ul. Podwale Przedmiejskie do ul. Grodza Kamienna, i dalej do lokalnego węzła integracyjnego Gdańsk Czerwony Most, jeśli będzie to uzasadnione odpowiednią wielkością potoków pasażerskich. Planuje się także pozostawienie rezerwy pod budowę trasy tramwajowej w korytarzu tzw. Nowej Politechnicznej na odcinku od ul. Nowa Bulońska Północna, pod wiaduktem ul. Rakoczego do ul. Wileńskiej – rezerwa może zostać w przyszłości wykorzystana w przypadku prowadzenia tramwaju szybkiego pomiędzy południowymi dzielnicami a Wrzeszczem. Planuje się także prowadzenie połączenia tramwajowego wzdłuż ul. tzw. Nowej Abrahama od przystanku PKM Brętowo do pętli Strzyża. Ze względu na realizację linii PKM jest ono trudne technicznie i kosztowne. W przypadku zmiany przepisów regulujących ruch kolejowy możliwe będzie prowadzenie na tym odcinku tramwaju szybkiego po torach Pomorskiej Kolei Metropolitalnej. Niezależnie od tras tramwajowych wskazanych na rysunku kierunków dopuszcza się planowanie innych połączeń, o ile analizy funkcjonalne, techniczne i ekonomiczne w ujęciu ogólnomiejskim wykażą możliwość i celowość takich inwestycji.

W celu wzmocnienia roli transportu zbiorowego wobec indywidualnego należy zapewnić priorytet przejazdu tramwaju na nowych i istniejących trasach (np. przez projektowanie ulic z wydzielonymi torowiskami). W uzasadnionych przypadkach, np. na ulicach: Podwale Staromiejskie, Grodzka, Stara Stocznia, tzw. Nowa Chmielna i Kościuszki, dopuszcza się współdzielenie jezdni przez samochody i tramwaje z równoczesnym wprowadzeniem priorytetu dla tych ostatnich.

Dla projektowanych w studium tras tramwajowych dopuszcza się, jako rozwiązanie etapowe, wytyczenie pasów lub jezdni autobusowych – dotyczy to szczególnie ul. tzw. Nowej Świętokrzyskiej i Nowej Bulońskiej Południowej.

Dla obsługi taboru tramwajowego przewiduje się utrzymanie funkcji zajezdni w obecnie wykorzystywanych obiektach w Nowym Porcie oraz na Strzyży przy ul. Wita Stwosza. Dodatkowo rezerwuje się teren pod trzecią zajezdnię zlokalizowaną w dzielnicy Południe, po południowo-wschodniej stronie węzła al. Armii Krajowej z ul. Nową Bulońską Północną. W ramach tej lokalizacji dopuszcza się także funkcjonowanie zajezdni autobusowej.

Transport autobusowy

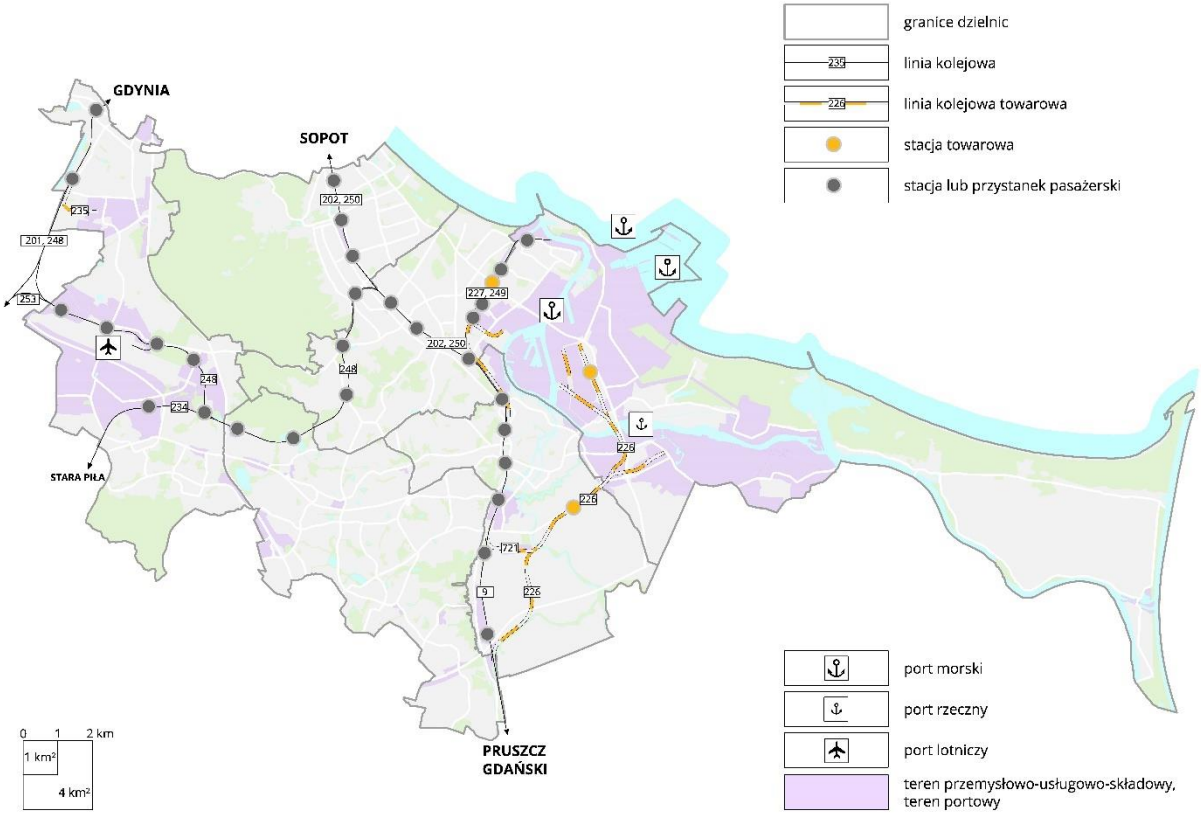
Przyjmuje się, że podsystem autobusowy w dużej mierze spełniać będzie rolę uzupełniającą w stosunku do podsystemów tramwajowego i kolejowego. Nowe linie autobusowe będą organizowane w oparciu o rozbudowywaną w miarę potrzeb sieć drogowo-uliczną miasta. W miejscach wspólnego przebiegu znacznej liczby linii autobusowych przewiduje się utworzenie pasów autobusowych, a na odcinkach wspólnych z podsystemem tramwajowym – wspólnych pasów autobusowo-tramwajowych. W ramach nowych inwestycji związanych z transportem zbiorowym należy wprowadzać także wszelkie inne formy uprzywilejowania transportu zbiorowego w celu poprawy szybkości i jakości podróży. Należy do nich także – w ramach dwujezdniowego przekroju niektórych ulic – przeznaczenie skrajnych pasów ruchu na pasy autobusowe. Dotyczy to szczególnie ulic: Nowej Spacerowej z tunelem pod Pachołkiem, Nowej Podmiejskiej i Nowej Małomiejskiej (na odcinku od al. Havla do Traktu św. Wojciecha), Traktu św. Wojciecha i Okopowej (na odcinku od ul. Nowej Podmiejskiej do Węzła Unii Europejskiej) oraz Łostowickiej.

Przewiduje się utrzymanie funkcji autobusowego dworca międzynarodowego oraz dworca regionalnego w obrębie krajowego węzła integracyjnego Gdańsk Główny w ramach obecnej lokalizacji przy ul. 3 Maja. Dodatkowo w ramach metropolitalnego węzła integracyjnego Rębiechowo dopuszcza się lokalizację wspomagającego regionalnego dworca autobusowego.

Planuje się przeniesienie zajezdni autobusowej z dolnego tarasu (al. Hallera) w obręb dzielnicy Południe. Zalecana lokalizacja znajduje się po południowo-wschodniej strona węzła al. Armii Krajowej z ul. Nową Bulońską Północną, w obrębie których planuje się realizację nowej zajezdni tramwajowej. Lokalizacja zajezdni autobusowej jest też możliwa w ramach innych terenów o przeznaczeniu produkcyjno-składowym.

23.4. Infrastruktura transportu kolejowego towarowego

Podstawą funkcjonowania kolejowego transportu towarowego na obszarze Gdańska będą linie obsługujące tereny przemysłowe: 226 (Pruszcz Gdański-Gdańsk Port Północny), 227 (Gdańsk Główny–Gdańsk Zaspa Towarowa), 249 (Gdańsk Główny–Gdańsk Nowy Port), 721 (Gdańsk Południowy–Motława Most), a także linie: 9 (Gdańsk Główny–Warszawa Wschodnia), 202 (Gdańsk Główny – Stargard), 201 (Nowa Wieś Wielka – Gdynia Port). Kluczowa z punktu widzenia prowadzenia przewozów towarowych jest linia 226, która stanowi jedyne połączenie kolejowe Portu Północnego i prawobrzeżnej części portu wewnętrznego w Gdańsku z resztą sieci kolejowej. Przewiduje się, że jej znaczenie będzie coraz większe wraz z rozbudową portu i wzrostem przeładunków.

Ryc. 23.5 Infrastruktura transportu kolejowego towarowego w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Linia 721 zapewniać będzie połączenie linii 226 z linią 9, umożliwiając w ten sposób ruch pociągów w kierunku Gdyni. Linia 227 stanowić będzie połączenie części lewobrzeżnej portu, w tym m.in. terenów Wolnego Obszaru Celnego i Nabrzeża Oliwskiego z resztą sieci kolejowej. Zakłada się podniesienie przepustowości linii 201 przez jej modernizację (w tym elektryfikację) oraz budowę dodatkowych torów, co pozwoli na połączenie ruchu pasażerskiego prowadzonego na tej linii z ruchem towarowym m.in. do portu w Gdyni przekierowanym częściowo z ciągu linii 202 i 9. Linia 201 stanowić będzie element kolejowej obwodnicy Trójmiasta. Jednoczesne działania modernizacyjne na liniach 202 i 9 (np. włączenie linii 248 w linię 250, wydłużenie linii 250 w kierunku Tczewa) przyczynią się do poprawy przepustowości i wydajności w obrębie całego systemu kolejowego aglomeracji.

W przypadku likwidacji poszczególnych linii kolejowych o marginalnym znaczeniu dla prowadzenia przewozów towarowych (np. linia 235) dopuszcza się przekształcenie zajmowanego przez nie obszaru na inne funkcje zagospodarowania.

Na terenie miasta zakłada się funkcjonowanie stacji towarowych: Gdańsk Port Północny, Gdańsk Olszynka, Gdańsk Zaspa Towarowa oraz Gdańsk Południowy (do czasu realizacji węzła integracyjnego Czerwony Most). Ponadto należy wyróżnić bocznice kolejowe, które odgrywają znaczącą rolę w organizacji przewozów towarowych (bocznica spółki Lotos Kolej, bocznica Gdańskich Zakładów Nawozów Fosforowych, bocznica terminalu kontenerowego DCT).

Przyjmuje się, że bocznice kolejowe, jako koleje użytku niepublicznego, są integralnie związane z obsługiwanymi terenami przemysłowo-usługowymi (nie wydziela się dla nich odrębnych terenów), należą do zakładów przemysłowych lub innych organizacji gospodarczych i służą wyłącznie do przewozu ładunków własnych tych podmiotów, a uzasadnienie ich budowy, utrzymania lub ewentualnej likwidacji powinno wynikać z określonych potrzeb inwestora, a także z możliwości spełnienia wszystkich zasad określonych ustawami i wytycznymi resortowymi. Pod tymi warunkami możliwe są lokalizacje nowych bocznic kolejowych.

23.5. Infrastruktura transportu lotniczego i wodnego

Zakłada się dalszy rozwój Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy jako jednego z biegunów rozwoju miasta i zabezpieczenie dogodnej dostępności tego portu w zakresie transportu indywidualnego i zbiorowego. Przewiduje się wzrost jego znaczenia w przewozach pasażerskich i towarowych jako drugiego co do wielkości portu regionalnego w Polsce. Rezerwuje się tereny pod dalszą rozbudowę portu lotniczego, w tym m.in. wydłużenie pasa startowego (po jego zachodniej stronie) i rozbudowę infrastruktury towarzyszącej zarówno po stronie *airside*, jak i *landside*[278]. W zakresie przewozów pasażerskich związanych z portem lotniczym zakłada się wzrost roli linii Pomorskiej Kolei Metropolitalnej. Dla zwiększenia znaczenia portu lotniczego istotna będzie aktywizacja obszarów położonych po jego północnej i północno-zachodniej stronach.

Obok portu lotniczego międzynarodowe znaczenie w transporcie pasażerskim ma baza promowa zlokalizowana na Westerplatte, która może obsłużyć liczne nowe połączenia w basenie Morza Bałtyckiego.

Uznaje się potrzebę rozwoju śródlądowych dróg wodnych w celu umożliwienia wykonywania przewozów towarowych, a także turystycznych połączeń pasażerskich; mniejsze znaczenie będzie miało wykorzystanie jednostek pływających dla przewozów obligatoryjnych ze względu na rozmieszczenie głównych miejsc pracy i zamieszkania względem akwenów żeglownych i małą prędkość tego rodzaju transportu. Niezbędna będzie rozbudowa i budowa nowych portów, przystani, przystanków tramwaju wodnego i stanic, które należy lokalizować w sposób optymalny z punktu widzenia prowadzenia przewozów, z poszanowaniem istniejącego zagospodarowania terenów przyległych i minimalizujący odległości dojścia do przystanków transportu publicznego.

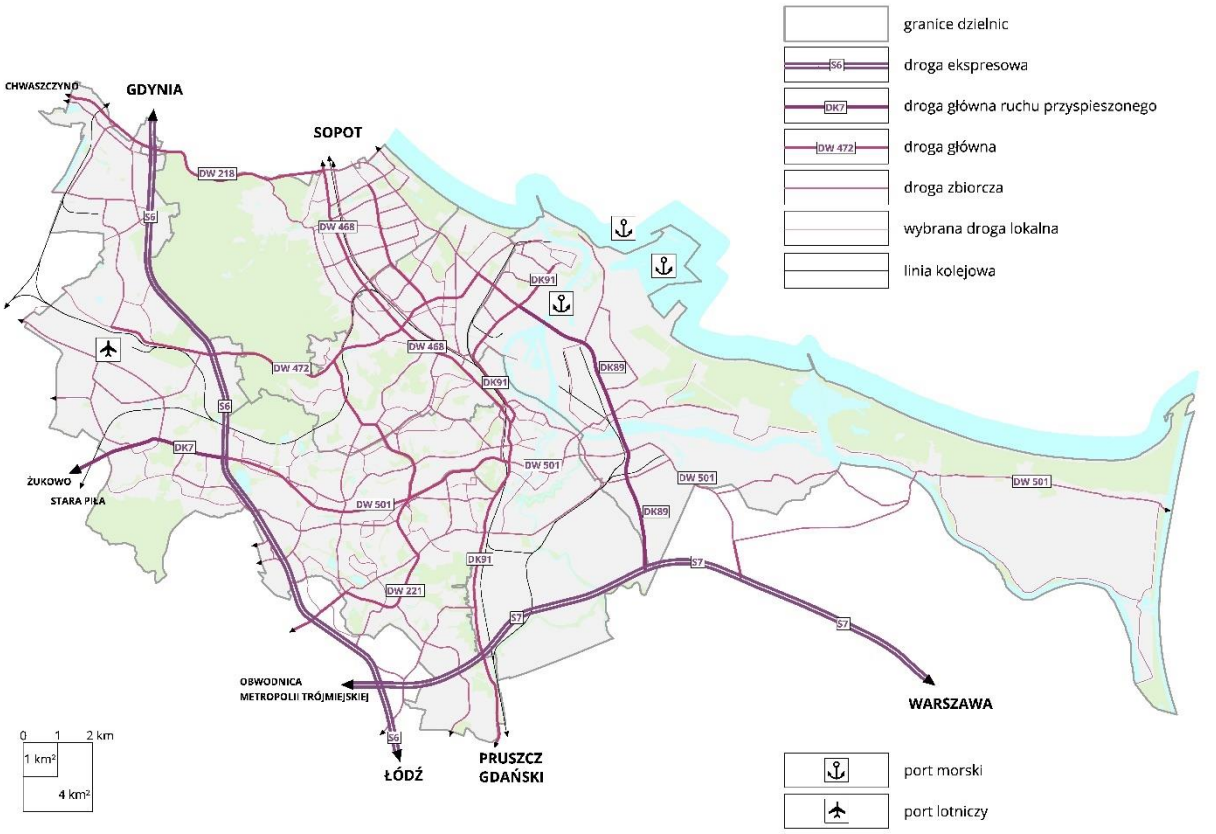
23.6. Infrastruktura drogowa

Przyjmuje się, że podstawowy układ drogowo-uliczny Gdańska tworzyć będą:

- droga krajowa S6 (granica państwa–Kołbaskowo–Koszalin–Słupsk–Chwaszczyno–Gdynia–Gdańsk–Rusocin) – na terenie Gdańska w klasie ulicy ekspresowej: al. Kazimierza Jagiellończyka (Obwodnica Zachodnia Trójmiasta),
- droga krajowa S7 (Gdynia–Gdańsk–Elbląg–Warszawa–Kraków–granica państwa) – na terenie Gdańska w klasie ulicy ekspresowej: Obwodnica Południowa Gdańska,
- droga krajowa 7 (droga S7 węzeł Żukowo–droga S6 węzeł Gdańsk Karczemki) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej ruchu przyspieszonego: ul. Kartuska. Dopuszcza się realizację ulicy w klasie technicznej głównej,
- droga krajowa 89 (Gdańsk terminal promowy Westerplatte – droga S7) na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej ruchu przyspieszonego i klasie zbiorczej: ul. mjr. Henryka Sucharskiego

[278] *Airside* – część portu lotniczego dostępna dla pasażerów po odprawie; *landside* – użytkowa część lotniska (przed wejściem na pokład).

- droga krajowa 91 (Gdańsk–Tczew–Gniew–Łódź–Częstochowa) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej: ul. Trakt św. Wojciecha, ul. Okopowa, ul. Wały Jagiellońskie, ul. Podwale Grodzkie, ul. Wały Piastowskie, ul. Jana z Kolna, ul. Marynarki Polskiej,
- droga wojewódzka 218 (Gdańsk–Chwaszczyno–Wejherowo–Krokowa) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej: planowany przebieg ul. tzw. Nową Kielnieńską oraz ul. tzw. Nową Spacerową z tunelem pod Pachołkiem,
- droga wojewódzka 221 (Gdańsk–Przywidz–Kościerzyna) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej: planowany przebieg ul. tzw. Nową Świętokrzyską, al. Havla,
- droga wojewódzka 468 (Gdańsk–Sopot–Gdynia) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej: ul. Błędnik, al. Zwycięstwa, al. Grunwaldzka,
- droga wojewódzka 472 (droga 468 Gdańsk–Gdańsk Port Lotniczy–Obwodnica Metropolii Trójmiejskiej węzeł Miszewo–Przodkowo) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej: al. Żołnierzy Wyklętych, ul. Słowackiego oraz w klasie ulicy zbiorczej: planowany przebieg ul. Budowlanych, ul. Nowatorów. Dopuszcza się inne trasowanie drogi wojewódzkiej 472, w klasie ulicy głównej, na odcinku łączącym Port Lotniczy z węzłem Miszewo,
- droga wojewódzka 501 (Gdańsk–Przejazdowo–Gdańsk–Mikoszewo–Krynica Morska) – na terenie Gdańska w klasie ulicy głównej: al. Armii Krajowej oraz w klasie ulicy zbiorczej: ul. Podwale Przedmiejskie, ul. Elbląska, ul. Turystyczna, ul. Boguckiego.

Ryc. 23.6 Elementy sieci drogowej w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Zakłada się rozbudowę podstawowego układu uliczno-drogowego Gdańska o nowe odcinki ulic oraz przekształcenia istniejących powiązań według przyjętych klas technicznych:

- drogi główne: Nowa Kościuszki.

- drogi zbiorcze: Nowa Bulońska Północna i Południowa, Nowa Warszawska, Nowa Niepołomicka, Trasa PP, Nowa Podmiejska, Nowa Małomiejska, Nowa Cienista, Nowa Sandomierska, Nowa Wałowa, Nowa Politechniczna, Nowa Abrahama, Nowa Muzyczna, Nowa Wyzwolenia, Nowa Gdańska, Zielony Bulwar, Nowa Stężycka, Nowa Spadochroniarzy, Nowa Pruszczańska, Nowa Meteorytowa, Nowa Nowy Świat, Nowa Jabłoniowa, Nowa Kaczeńce, Michałki, Nowa Portowa, Nowa Gostyńska, Bysewska, Nowomiejska, 3. Maja, Benzynowa, Wosia Budzysza.
- drogi lokalne (wybrane): Nowa Unruga, Nowa Zakoniczyńska, Nowa Myśliwska, Nowa Leszczynowa, odcinek Letnickiej, Nowa Opacka, Gospody, Nowa Smęgorzyńska, Nowa Chmielna, Matemblewska, Wileńska, Kępna, Łowicka, Kapliczna, Wita Stwosza, Opata Jacka Rybińskiego, Czyżewskiego, Partyzantów, odcinek Bażyńskiego, Traugutta.

Realizacja wyżej wymienionych elementów systemu transportowego pozwoli m.in. na:

- obsługę nowych, niezagospodarowanych dotychczas terenów inwestycyjnych,
- wprowadzenie elementów uspokojenia ruchu w obszarach mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych, gdzie międzydzielnicowy ruch samochodowy prowadzony jest obecnie ulicami, które powinny pełnić rolę dojazdową,
- zwiększenie dostępności transportu zbiorowego poprzez wprowadzenie nowych linii autobusowych.

Podtrzymuje się rezerwę pasa terenu wzdłuż linii kolejowej 202 (dawniej rezerwowanego pod tzw. Drogę Czerwoną) z przeznaczeniem na korytarz transportowy. Ze względu na odległy okres realizacji pozostawia się elastyczność sposobu jej wykorzystania – w celu realizacji ulicy klasy technicznej G lub Z lub innych podsystemów transportowych i systemów infrastruktury technicznej, w tym dopiero testowanych, opartych o najnowsze ekologiczne technologie. Lokalizacja nowego korytarza transportowego wzdłuż istniejącej linii kolejowej 202 to najbardziej racjonalny sposób rozwiązania problemów transportowych miasta o pasmowym, a nie koncentrycznym układzie śródmiejskich struktur przestrzennych – nie powinien on wzmacniać efektu barierowego wywołanego przez tory kolejowe. Realizacja poszczególnych elementów tego korytarza transportowego powinna wspomagać funkcjonowanie al. Zwycięstwa oraz al. Grunwaldzkiej i wspierać jej przekształcenia w zakresie uspokojenia ruchu, zastosowania priorytetu dla transportu zbiorowego, odtworzenia zlikwidowanych i utworzenia nowych przejść dla pieszych w poziomie terenu, być może też ograniczenia przekroju ulicy do przekroju dwie jezdnie po dwa pasy ruchu na rzecz poszerzenia chodników i przestrzeni publicznej przyjaznej pieszym i rowerzystom.

Dopuszcza się etapową budowę lub przebudowę wymienionych powyżej ciągów ulicznych w zakresie przekroju poprzecznego, który należy dostosować do bieżących potrzeb z równoczesnym zabezpieczeniem miejsca w ramach rezerwy terenowej pod rozbudowę o kolejne elementy. Jako niezwykle istotną wskazuje się konieczność tymczasowego zagospodarowania transportowych rezerw terenowych. Dopuszcza się w tym zakresie funkcjonowanie przestrzeni publicznych z zielenią niską i małą architekturą lub tymczasowych parkingów do czasu realizacji inwestycji transportowej w docelowym kształcie.

Zdefiniowany powyżej układ drogowo-uliczny umożliwia uzupełnienie sieci bazowej TEN-T (Obwodnica Południowa Gdańska, Obwodnica Metropolii Trójmiejskiej) oraz sieci kompleksowej TEN-T (Obwodnica Zachodnia Trójmiasta) o odcinki ostatniej mili:

- ul. tzw. Nowa Kielnieńska i ul. tzw. Nowa Spacerowa (z tunelem pod Pachołkiem) w ciągu drogi wojewódzkiej 218 oraz tzw. Zielony Bulwar z ograniczeniami dla ruchu ciężarowego,
- trasa Sucharskiego w ciągu drogi krajowej 89 (ewentualnie z odgałęzieniem ul. Kontenerowej) oraz tunelem pod Martwą Wisłą, a także alternatywnym do ul. Wyzwolenia i ul. Oliwskiej połączenia drogowego do zachodniej części Portu Gdańsk,
- ul.: Trakt św. Wojciecha, Okopowa, Wały Jagiellońskie, Wały Piastowskie, Jana z Kolna, Marynarki Polskiej w ciągu drogi krajowej 91,
- ul. Kartuska w ciągu drogi krajowej 7 oraz trasa W-Z i al. Armii Krajowej w ciągu drogi wojewódzkiej 501,

- planowane połączenie Portu Lotniczego Gdańsk z Obwodnicą Metropolii Trójmiejskiej (węzeł Miszewo) wraz z ul. Słowackiego i al. Żołnierzy Wyklętych w ciągu drogi wojewódzkiej 472 oraz ul. nowa Kościuszki z ograniczeniami dla ruchu ciężarowego,
- al. Vaclava Havla oraz ul. Nowa Świętokrzyska do węzła Kowale (Obwodnica Zachodnia Trójmiasta) w ciągu drogi wojewódzkiej 221.

23.7. Standard ulicy miejskiej

W projektowaniu i realizacji nowych inwestycji drogowo-ulicznych należy stosować **standard ulicy miejskiej (por. rozdział 8.3) opierający się na otwartym zbiorze zasad dotyczących kształtowania przestrzeni ulicy, jej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz funkcjonowania w przestrzeni miejskiej** (dotyczy bezwzględnie dróg w klasach technicznych: zbiorczej, lokalnej i dojazdowej, wybrane elementy zaleca się uwzględniać w przypadku ulic głównych). Standard ulicy miejskiej należy także wprowadzać dla obecnie funkcjonujących ciągów transportowych, szczególnie że wraz z rozwojem i optymalizacją całej sieci dla wielu z nich planuje się obniżenie klas technicznych.

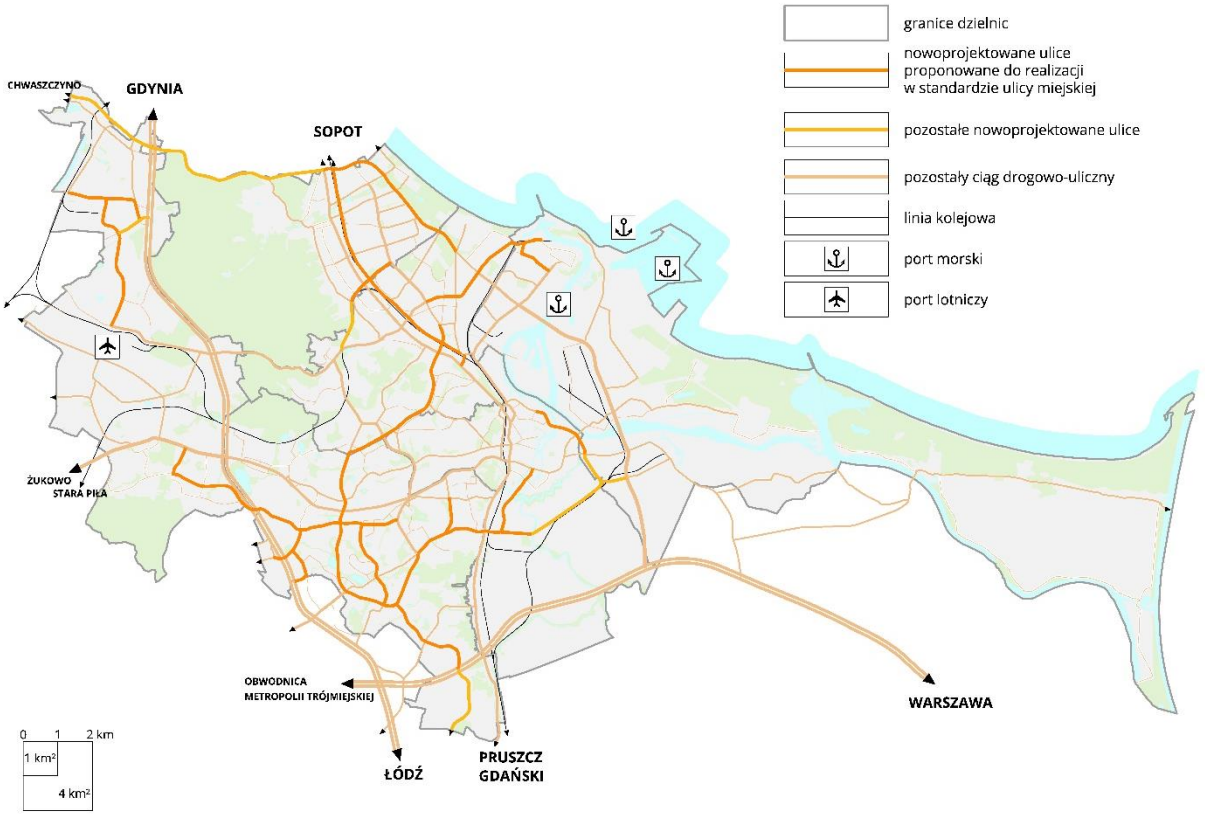
Szczegółowa analiza dużych inwestycji drogowych zrealizowanych w terenach silnego zainwestowania miejskiego, w kontekście zastrzeżeń zgłaszanych przez mieszkańców i organizacje pozarządowe, doprowadziła do wstępnej identyfikacji rozwiązań szczegółowych dotyczących:

– wyglądu ulicy miejskiej:
- ograniczenie stosowania ekranów akustycznych i barier energochłonnych,
- rezygnacja z budowy jezdni serwisowych wzdłuż jezdni głównej przed pierzeją zabudowy,
- zakaz parkowania w pasie drogowym (np. na chodnikach, przy jezdniach serwisowych) z wyjątkiem parkowania na pasie jezdni głównej lub w zatokach wzdłuż krawędzi jezdni głównej,
- rezygnacja ze stosowania szerokich pasów i wysp dzielących jezdnie na całej długości lub ich stopniowe „zanikanie" przy skrzyżowaniach w celu skrócenia przejść dla pieszych,
- stosowanie jednakowej rzędnej dla całego przekroju poprzecznego ulicy, z dopuszczeniem zróżnicowania o wysokość krawężnika,
- stosowanie jednakowej rzędnej chodnika i wejść do budynków oraz lokali użytkowych, zarówno tych już istniejących jak i projektowanych w ramach obowiązującego mpzp,
- projektowanie szerokich chodników w celu powiększenia przestrzeni publicznych dla organizacji różnych imprez, wystaw, lokalizacji ogródków gastronomicznych i małej architektury (np. ławki, kwietniki),
- zakaz lokalizowania przedogródków w zabudowie usługowej i wielorodzinnej z lokalami użytkowymi w parterach (uwaga: ogródki gastronomiczne nie są przedogródkami, niezależnie od ich położenia w przekroju ulicy),

– dostępności dla pieszych:
- stosowanie przejść dla pieszych w poziomie ulicy,
- stosowanie, w ramach organizacji ruchu na skrzyżowaniach, fazy dla ruchu pieszego dopuszczającej także przekraczanie skrzyżowania po przekątnej,
- dopuszczenie mniejszych niż w przepisach odległości między skrzyżowaniami i przejściami dla pieszych, lokalizowanych poza skrzyżowaniami,
- standardy sygnalizacji świetlnej lepiej uwzględniające potrzeby ruchu pieszego i rowerowego, w tym osób o ograniczonej mobilności (np. inteligentne rozwiązania typu długa faza na żądanie),
- minimalizacja barier dla mobilności aktywnej (w tym szczególnie mobilności osób wykorzystujących stale rozwijającą się mobilność opartą o układy toczne – osoby na wózkach lub z wózkami, rolkarze, wrotkarze, deskorolkarze, rowerzyści, osoby z bagażem na wózkach, itd.) w tym szczególnie bariery oporu nawierzchni i bariery architektoniczne (schody, uskoki, szyny, systemy odwodnienia itp.),
- rezygnacja ze stosowania dwuetapowego przechodzenia przez ulicę dwujezdniową poprzez wydłużenie fazy dla ruchu pieszego,

– funkcjonowania ulicy miejskiej:
- stosowanie minimalnych dopuszczalnych szerokości pasów ruchu,

- ograniczenie lub brak odrębnych pasów ruchu dla relacji skrętnych na skrzyżowaniach,
- rezygnacja ze stosowania skrzyżowań w formie wyspy centralnej,
- stosowanie różnych form uspokojenia ruchu, np. wyniesionych skrzyżowań,
- zakaz likwidacji istniejących na danym terenie powiązań pieszych i rowerowych bez zapewnienia ekwiwalentnej alternatywy,
- budowa, szczególnie w ramach nowych inwestycji drogowych, kanałów zbiorczych lokalizowanych pod chodnikami (a nie w pasie zieleni) w celu ograniczenia przestrzeni przeznaczonej pod sieci w ramach pasów drogowych i umożliwienia realizacji nasadzeń zieleni wysokiej.

Ryc. 23.7 Rozmieszczenie planowanych ulic proponowanych do realizacji w standardzie ulicy miejskiej w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Zaproponowane rekomendacje nie stanowią listy zamkniętej – mogą być uzupełniane o dodatkowe elementy, a także stosowane wybiórczo, w zależności od konkretnych uwarunkowań. Stanowią jedynie wstępne propozycje i zalecenia do opracowania tzw. dobrych praktyk, które należy wprowadzać z poszanowaniem obowiązujących przepisów prawa. Niektóre z wymienionych rekomendacji będą wymagać na etapie projektu budowlanego odstępstwa od warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne oraz ich usytuowanie[279], co wydłuży okres przygotowania inwestycji. Na część z nich trzeba będzie zapewnić większe środki finansowe, np. na pozyskanie terenu pod szersze chodniki, a niektóre – w fazie funkcjonowania ciągu transportowego – spowodowują ograniczenie przepustowości ulic, co trzeba potraktować jako swoistą cenę za uzyskanie korzyści społecznych i estetycznych. Standard ulicy miejskiej będzie wprowadzany do obiegu prawnego przez plany miejscowe. Ze względu na praktykę budowy ulic na podstawie decyzji ZRiD[280] powinno to być określone również w innym akcie prawa lokalnego, np. w zarządzeniu Prezydenta Miasta Gdańska bądź w odrębnej uchwale Rady Miasta Gdańska.

[279] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. 2016 poz. 124).

[280] Decyzja o zintegrowanej realizacji inwestycji drogowej na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 2031 ze zm.).

Rozmieszczenie ulic proponowanych do realizacji w standardzie ulicy miejskiej pokazano na ryc. 23.7. Budowa nowych ulic oraz przekształcenie istniejących muszą uwzględniać następujące aspekty:

- bezpieczeństwo ruchu drogowego, w tym szczególnie niechronionych jego uczestników,
- obowiązujące przepisy techniczno-budowlane dotyczące projektowania i przebudowy ulic,
- uwarunkowania urbanistyczno-architektoniczne, w tym wynikające z położenia ulicy w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta (funkcja mieszkaniowa, handlowa, przemysłowa), klasy i charakterystyki transportowej ulicy.

23.8. Węzły integracyjne

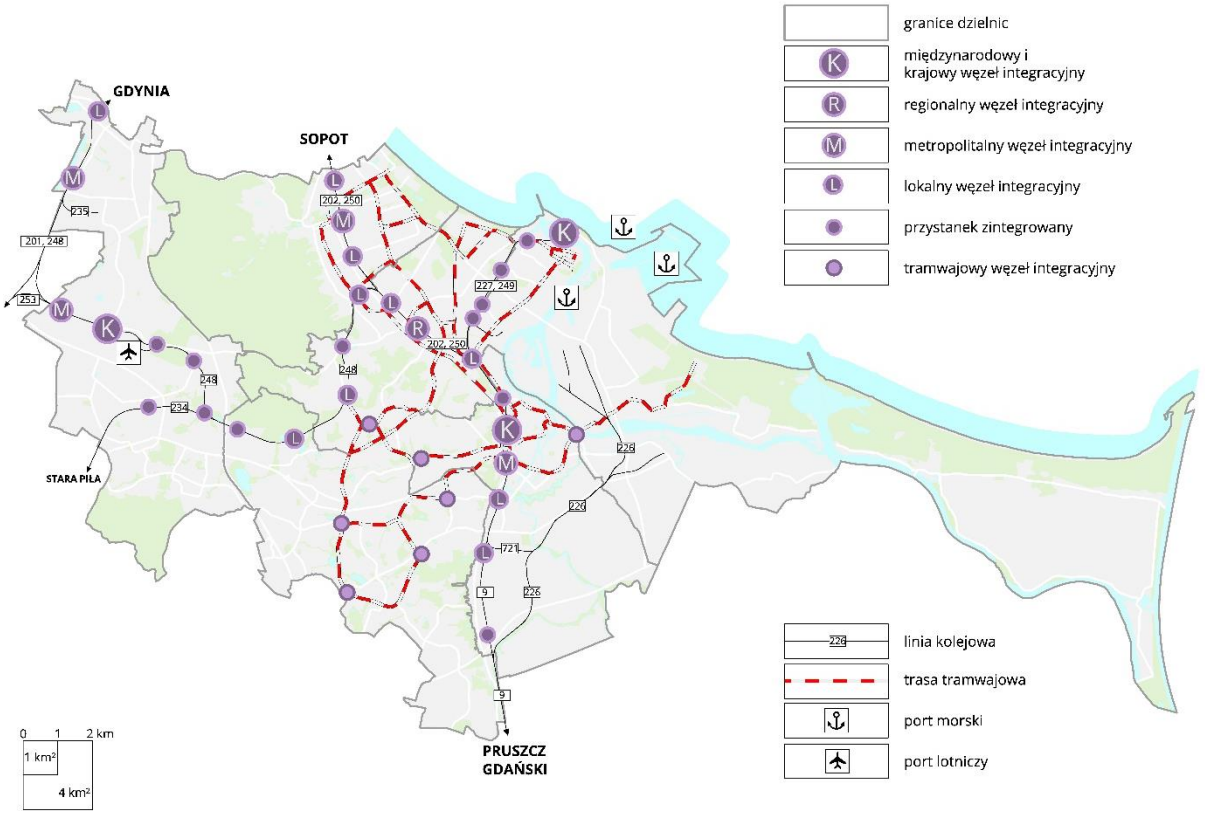
Planowany system transportu zbiorowego będzie funkcjonował w oparciu o system zhierarchizowanych węzłów integracyjnych charakteryzujących się różnym poziomem dostępności poszczególnych środków transportu, a co za tym idzie, różnym wyposażeniem. Najważniejsze z węzłów integracyjnych: krajowe, regionalne, metropolitalne i lokalne funkcjonować będą w oparciu o system kolejowy (PLK, SKM i PKM). Przyjęto następującą klasyfikację węzłów integracyjnych[281]:

- o znaczeniu międzynarodowym i krajowym – Gdańsk Główny, Gdańsk Port Lotniczy, Gdańsk Westerplatte,
- o znaczeniu regionalnym – Gdańsk Wrzeszcz,
- o znaczeniu metropolitalnym – Gdańsk Osowa, Gdańsk Rębiechowo, Gdańsk Oliwa i Gdańsk Śródmieście,
- o znaczeniu lokalnym – Gdańsk Kielnieńska, Gdańsk Jasień, Gdańsk Brętowo, Gdańsk Żabianka-AWFiS, Gdańsk Zaspa, Gdańsk Strzyża, Gdańsk Przymorze – Uniwersytet, Gdańsk Politechnika, Gdańsk Czerwony Most, Gdańsk Orunia.

System węzłów integracyjnych uzupełniać będą przystanki zintegrowane funkcjonujące w oparciu o:

- podsystem kolejowy – Gdańsk Firoga, Gdańsk Karczemki, Gdańsk Matarnia, Gdańsk Kokoszki, Gdańsk Kiełpinek, Gdańsk Niedźwiednik, Gdańsk Stadion Expo, Gdańsk Zaspa Towarowa, Gdańsk Stocznia, Gdańsk Nowe Szkoty (zintegrowany z węzłem lokalnym Gdańsk Politechnika), Gdańsk Nowy Port, Gdańsk Lipce,
- podsystem tramwajowy – Chełm Witosa, Warneńska, Siedlce, Łostowice – Świętokrzyska, Ujeścisko, Kowale, Polski Hak.

[281] Zgodną ze Strategią Transportu i Mobilności Obszaru Metropolitalnego do roku 2030, uchwała Stowarzyszenia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot z dnia 12 października 2015 roku.

Ryc. 23.8 Hierarchia węzłów integracyjnych w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Dopuszcza się zamianę klasyfikacji poszczególnych węzłów integracyjnych – dotyczy to w szczególności węzła integracyjnego Gdańsk Kielnieńska, który ma potencjał węzła metropolitalnego.

Powstanie niektórych węzłów integracyjnych uzależnione jest od rewitalizacji połączeń kolejowych – dotyczy linii kolejowej 234 oraz 249.

Dopuszcza się lokalizację innych, dodatkowych węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych lub rezygnację po dodatkowych analizach funkcjonalnych, technicznych i ekonomicznych, które wykażą możliwość i celowość takich inwestycji. Możliwość rezygnacji nie dotyczy węzłów integracyjnych określonych w Planie Zagospodarowania Województwa Pomorskiego.

Przyjmuje się następujące definicje dla poszczególnych węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych (na podstawie STIM):

Międzynarodowy i krajowy węzeł integracyjny (K) – obejmuje swoim zasięgiem znaczny obszar kraju (a także wybrane kierunki międzynarodowe) oraz województwo pomorskie i województwa sąsiednie, umożliwiając integrację multimodalną (transport regionalny autobusowy, transport regionalny kolejowy, transport ponadregionalny kolejowy, transport miejski, transport pasażerski międzynarodowy). Sprawowanie tych funkcji wymaga odpowiedniej infrastruktury, którą stanowią: dworzec kolejowy, duży dworzec autobusowy w bezpośredniej bliskości dworca kolejowego, parkingi P+R, B+R, K+R, przystanki transportu miejskiego, poczekalnia, obiekty handlowe, gastronomia. Elementy te powinny być powiązane między sobą oraz z układem zewnętrznym możliwie krótkimi i sprawnymi odcinkami jezdni, tras rowerowych i chodników. Szczególnym przypadkiem jest węzeł integracyjny Gdańsk Westerplatte, który funkcjonuje w oparciu o promowy terminal pasażersko-towarowy. Infrastruktura terminalu umożliwia obsługę jednostek przewożących ładunki w technologii ro-ro, promów oraz statków pasażerskich. W tym przypadku niezbędnym elementem w sprawnym funkcjonowaniu tego typu węzła są zewnętrzne powiązania drogowe i kolejowe.

Regionalny węzeł integracyjny (R) – obejmujący swoim zasięgiem kilka powiatów (głównie sąsiednich), umożliwiający integrację w zakresie co najmniej dwóch rodzajów środków transportu. Infrastrukturę tego węzła stanowią: dworzec kolejowy, regionalny dworzec autobusowy w bezpośrednim sąsiedztwie dworca kolejowego, przystanki transportu miejskiego, odpowiedniej wielkości (min. 50 miejsc) parkingi P+R, B+R i K+R, poczekalnia z funkcjami gastronomicznymi. Elementy te powinny być powiązane między sobą oraz z układem zewnętrznym możliwie krótkimi i sprawnymi odcinkami jezdni, tras rowerowych i chodników.

Metropolitalny węzeł integracyjny (M) – węzeł spełniający jeden z następujących warunków:
– obsługuje co najmniej dwie linie dowożące pasażerów z innej gminy oraz co najmniej 2000 pasażerów w dobie, umożliwiając integrację transportu kolejowego z autobusowym lub indywidualnym lub regionalnego transportu autobusowego z transportem indywidualnym,
– ma jedną linię dowożącą pasażerów z innej gminy oraz co najmniej 1000 pasażerów dojeżdżających transportem indywidualnym z innej gminy. Infrastrukturę węzła stanowią: dworzec lub przystanek kolejowy, dworzec lub przystanek autobusowy i tramwajowy, parkingi samochodowe P+R, K+R i rowerowe B+R. Elementy te powinny być powiązane między sobą oraz z układem zewnętrznym możliwie krótkimi i sprawnymi odcinkami jezdni, tras rowerowych i chodników.

Lokalny węzeł integracyjny (L) – obejmujący swoim zasięgiem jedną gminę, umożliwiając integrację transportu kolejowego z transportem autobusowym oraz indywidualnym lub regionalnego transportu autobusowego z transportem indywidualnym. Infrastrukturę węzła stanowią: dworzec lub przystanek kolejowy, dworzec lub przystanek autobusowy i tramwajowy, parkingi samochodowe P+R, K+R i rowerowe B+R. Elementy te powinny być powiązane między sobą oraz z układem zewnętrznym możliwie krótkimi i sprawnymi odcinkami jezdni, tras rowerowych i chodników.

Przystanek zintegrowany (PZ) – wyróżniony przystanek transportu zbiorowego, który pełni funkcje integracyjne. Infrastrukturę przystanków zintegrowanych (PZ) stanowią: przystanek kolejowy, autobusowy lub tramwajowy, parkingi samochodowe P+R oraz rowerowe B+R. Elementy te powinny być powiązane między sobą oraz z układem zewnętrznym możliwie krótkimi i sprawnymi odcinkami jezdni, tras rowerowych i chodników.

W ramach wszystkich węzłów integracyjnych dopuszcza się lokalizację usług towarzyszących.

Niektóre z węzłów integracyjnych i przystanków zintegrowanych będą funkcjonowały przede wszystkim w oparciu o rozbudowany system P+R, który umożliwi przesiadkę z transportu indywidualnego na podsystem kolejowy lub tramwajowy, co przyczyni się do ograniczenia ruchu samochodowego w centrum miasta. Czynnikiem zachęcającym do skorzystania z systemu powinno być zapewnienie bezpłatnego parkowania albo możliwości parkowania posiadaczom biletów na przejazd komunikacją zbiorową. Największe z parkingów systemu P+R lokalizuje się w ramach:

- węzłów metropolitalnych Gdańsk Kielnieńska i Gdańsk Rębiechowo,
- węzłów lokalnych Gdańsk Osowa i Gdańsk Jasień,
- kolejowych przystanków zintegrowanych Gdańsk Kokoszki, Gdańsk Lipce, Gdańsk Kiełpinek,
- tramwajowych przystanków zintegrowanych Siedlce, Kowale, Jabłoniowa, Łostowice Świętokrzyska, Polski Hak.

23.9. Polityka parkingowa

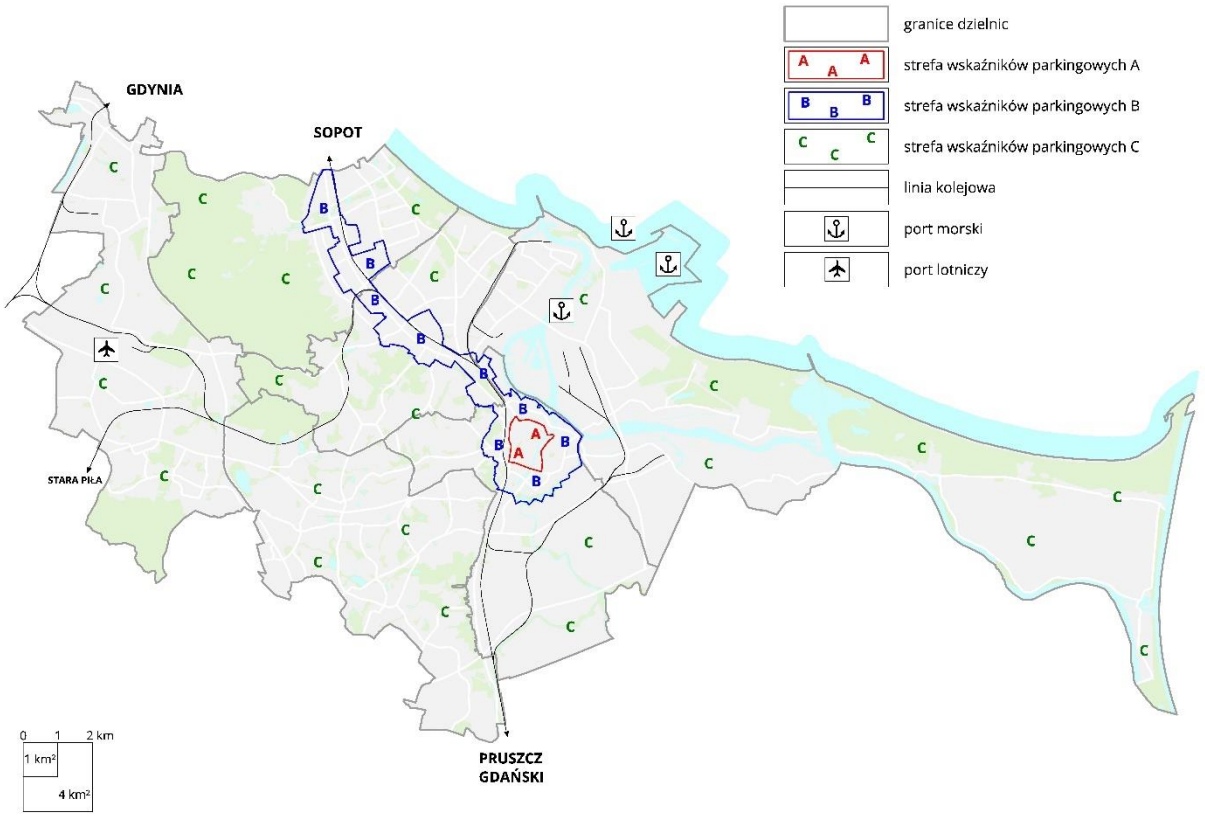
W studium ustala się zasady dotyczące lokalizacji miejsc do parkowania dla samochodów i rowerów. **Na obszarze miasta wyodrębniono trzy strefy wskaźników parkingowych**, które dotyczyć będą przede wszystkim nowych inwestycji oraz modernizacji (niedrogowych) związanych z przyrostem powierzchni użytkowej i potrzeb parkingowych. Zakłada się limitowanie liczby miejsc do parkowania w centralnym rejonie miasta – w Śródmieściu i w CPU, ze względu na ograniczoną przestrzeń w stosunku do liczby celów podróży, która uniemożliwia jej obsługę transportem indywidualnym. Dobrze rozwinięty system transportu zbiorowego ułatwia podjęcie działań, które przyczynią się do zwiększenia udziału zrównoważonych form mobilności w podróżach, sprawności układu uliczno-drogowego, poprawy jakości przestrzeni publicznej oraz podniesienia jakości

życia mieszkańców. Innym działaniem miasta, nieregulowanym w studium, jest zarządzanie (w tym pobieranie opłat w strefach płatnego parkowania) miejscami parkingowymi zlokalizowanymi w pasach drogowych.

Strefa A – ograniczonego i kontrolowanego parkowania – obejmuje Stare Miasto i Główne Miasto, Ołowiankę i północną część Wyspy Spichrzów. Na terenie tej strefy obowiązuje najniższy stopień zabezpieczenia potrzeb parkingowych, realizowany przez restrykcyjne wskaźniki parkingowe dla funkcji niepożądanych i łagodniejsze wskaźniki dla pożądanych w centralnym rejonie Śródmieścia. Dla wszystkich funkcji przyjęto wskaźniki z określeniem „maksymalne" – taki zapis umożliwia rezygnację z tworzenia miejsc do parkowania. Uzasadnieniem są trudności z lokalizacją miejsc parkingowych na powierzchni i pod ziemią wynikające ze szczupłości wolnej powierzchni i z warunków archeologicznych w sytuacji konieczności uzupełniania historycznej zabudowy śródmiejskiej. W strefie należy dążyć również do zmniejszenia liczby miejsc parkingowych funkcjonujących w cennej przestrzeni publicznej i przeniesienia ich do parkingów kubaturowych, w szczególności podziemnych, najlepiej lokalizowanych wokół Śródmieścia.

Strefa B – ograniczonego parkowania – obejmuje w większości obszar Centralnego Pasma Usługowego (CPU) charakteryzującego się występowaniem intensywnej zabudowy śródmiejskiej. Ograniczenia w tej strefie będą realizowane przez zastosowanie wskaźników parkingowych łagodniejszych niż w strefie A, ale również maksymalnych. Na zasadzie wyjątku ze strefy B wyłączono m.in. południowo-zachodni fragment CPU, tzw. Dzielnicę Wiedzy (rejon PG i GUMed), gdzie ustalono wskaźniki parkingowe jak dla strefy C.

Strefa C – nieograniczonego parkowania – obejmująca pozostałe obszary miasta nienależące do stref A i B. W jej obrębie zastosowano minimalne wskaźniki parkingowe, zaspokajające w pełni potrzeby parkingowe wszystkich zlokalizowanych w niej funkcji.

Ryc. 23.9 Strefy wskaźników parkingowych w Gdańsku

Źródło: opracowanie własne

Wartości wskaźników zostały zdefiniowane dla poszczególnych funkcji zagospodarowania zgodnie z aneksem 23 studium, a dokładny zasięg przestrzenny wyznaczonych stref wskaźników parkingowych został przedstawiony na rysunku Kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ustalone wskaźniki nie mają zastosowania do parkingów samodzielnych, niezwiązanych z żadną inwestycją – wielkości i lokalizacje takich obiektów będą ustalane odrębnie w planach miejscowych.

Opisana polityka ma charakter ogólnych wytycznych. W uzasadnionych przypadkach, w ramach planu zagospodarowania przestrzennego, mogą zostać ustalone inne wymogi parkingowe niż te określone w studium, np. w przypadku zmian użytkowania mieszkań w strefach uciążliwości komunikacyjnych na lokale użytkowe czy przekształceń funkcjonalnych w obszarach rewitalizacji i rehabilitacji.

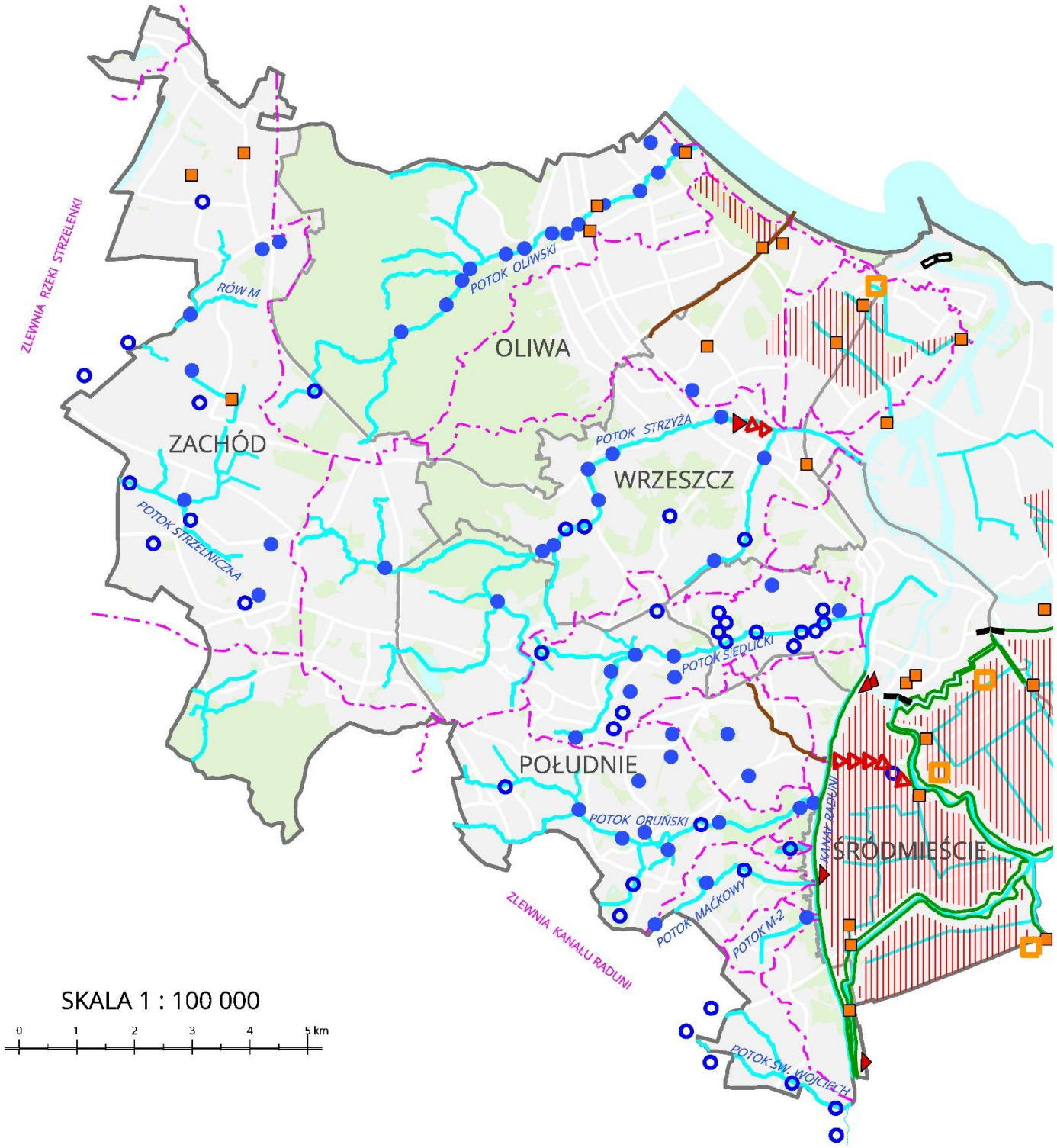
Dodatkowo, dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej położonej w strefie C, warunkowo dopuszcza się zmniejszenie minimalnego wskaźnika parkingowego z 1,2 do 1,0 mp na mieszkanie. Odstępstwo jest możliwe do zastosowania wyłącznie w przypadku inwestycji znajdujących się w obszarze dobrej dostępności pieszej do istniejących przystanków tramwajowych (maksymalnie 400 m).

W ramach ustalania wskaźników parkingowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać potrzeby osób poruszających się pojazdami zaopatrzonymi w kartę parkingową.

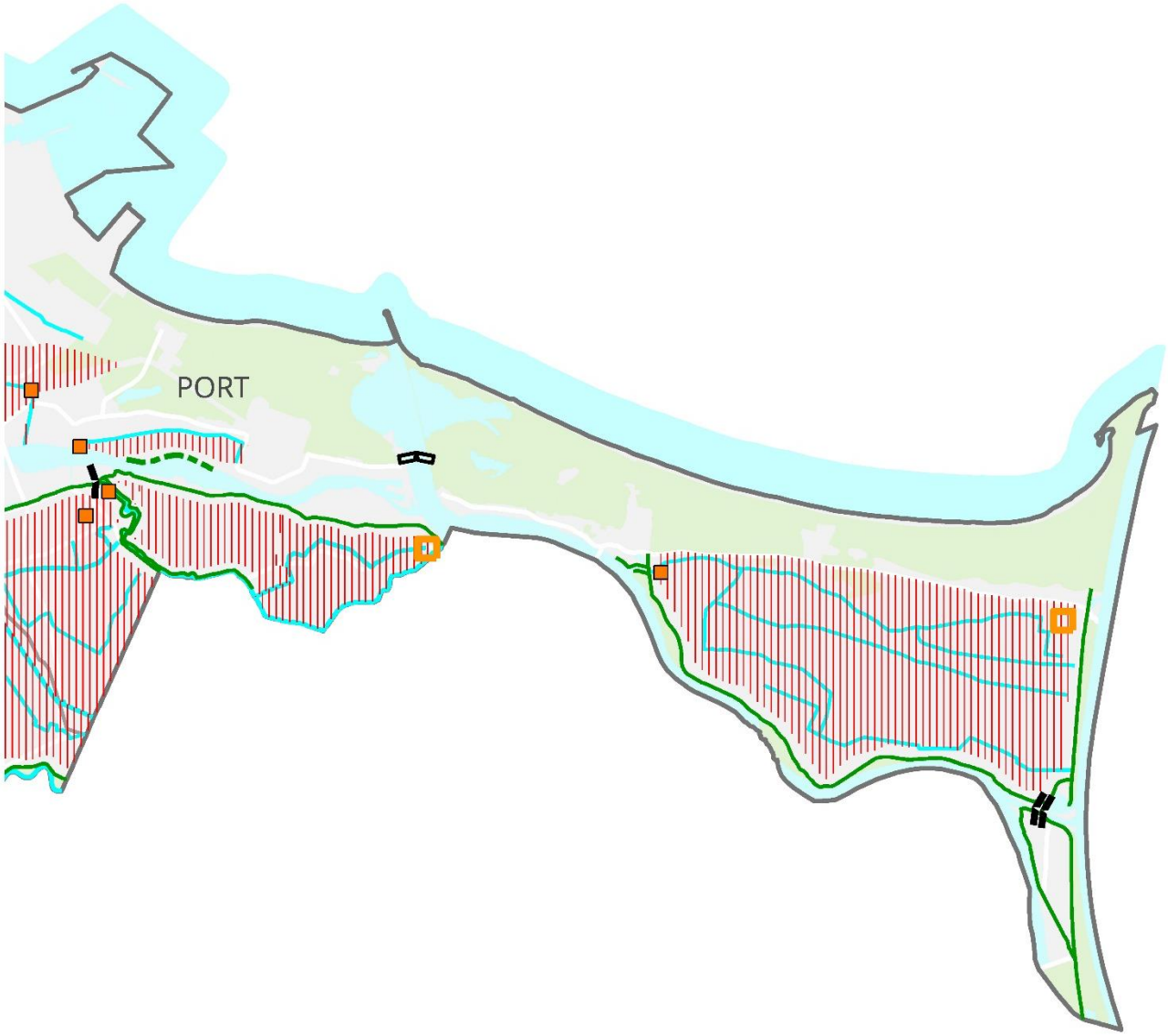

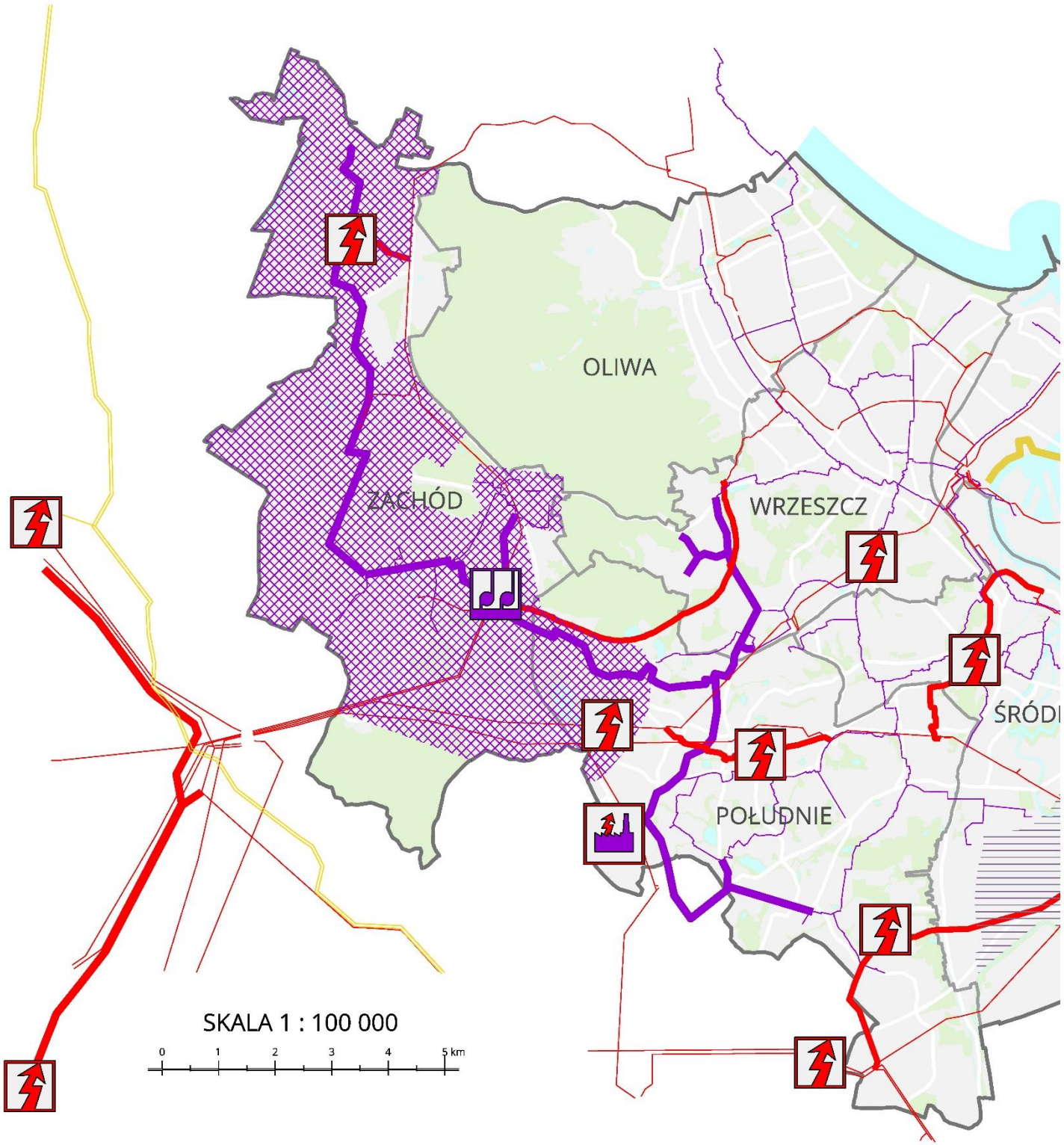
granica miasta
granica dzielnicy
potoki i kanały
granica zlewni
zbiornik retencyjny istniejący (55 obiektów)
zbiornik retencyjny planowany (40 lokalizacji)
obszar odwadniany mechanicznie
przepompownia odwadniająca istniejąca
przepompownia odwadniająca planowana
istniejący zrzut - kanał ulgi
planowany zrzut - kanał ulgi
główny kolektor odwadniający
wał przeciwpowodziowy planowany
wał przeciwpowodziowy istniejący
wrota przeciwpowodziowe
wrota przeciwpowodziowe planowane
śluza

24. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

HYDROGRAFIA I ZABEZPIECZENIA PRZECIWPOWODZIOWE

SCHEMAT IDEOWY

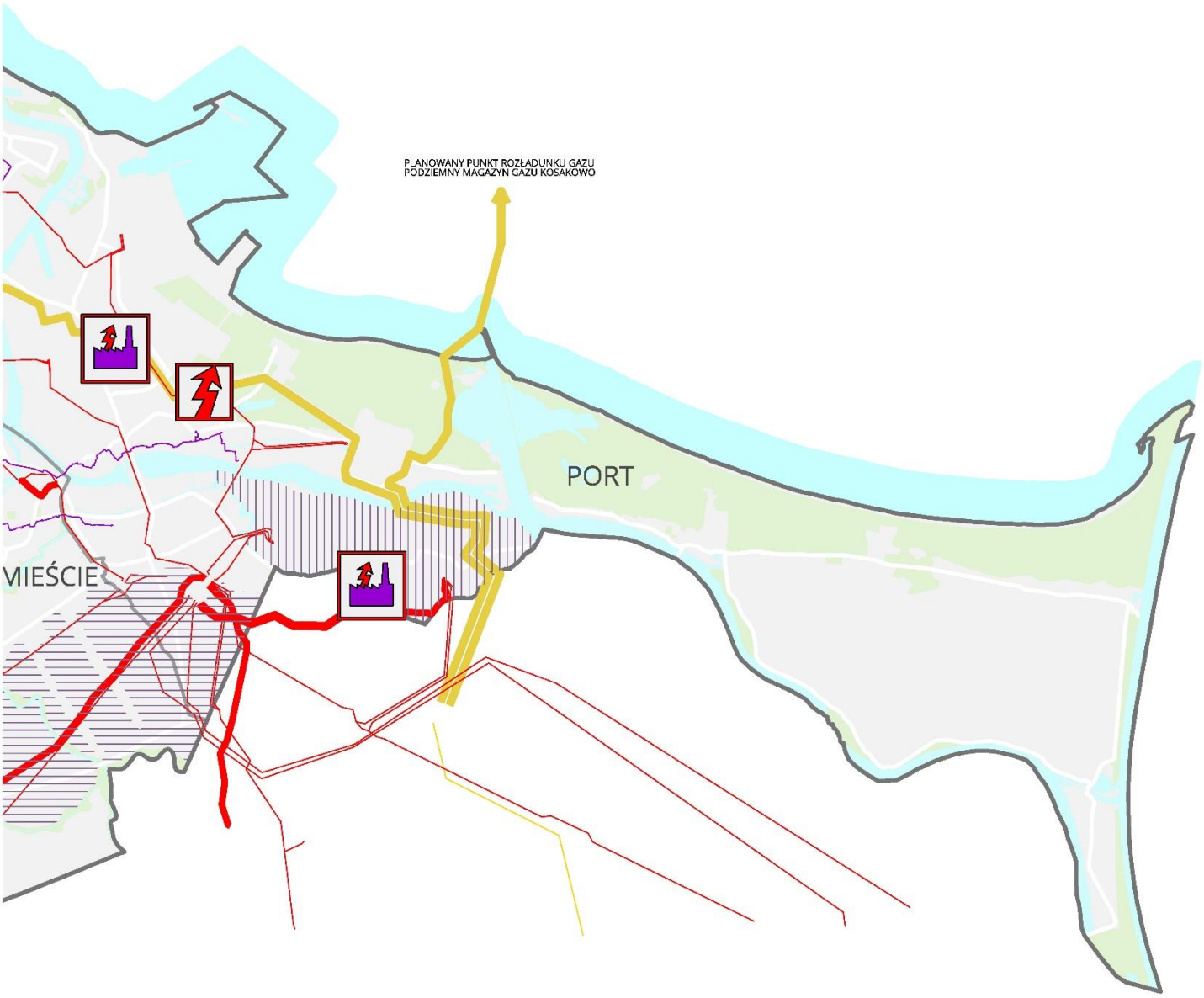
granica miasta
granica dzielnicy

potencjalny obszar rozwoju sieci c.o. udostępniony w wyniku rozbudowy magistrali zachodniej
obszar rozmieszczenia instalacji słonecznych wolnostojących o mocy ponad 100 kW
obszar rozmieszczenia energetyki wiatrowej o mocy ponad 100 kW
planowana stacja transformatorowa (GPZ)
planowana elektrociepłownia
planowana stacja podnoszenia ciśnienia

planowana linia elektroenergetyczna 400 kV
planowana linia elektroenergetyczna 110 kV
planowana magistrala ciepłownicza
planowany gazociąg wysokiego ciśnienia
istniejąca linia wysokiego napięcia
istniejąca magistrala ciepłownicza
istniejący gazociąg wysokiego ciśnienia

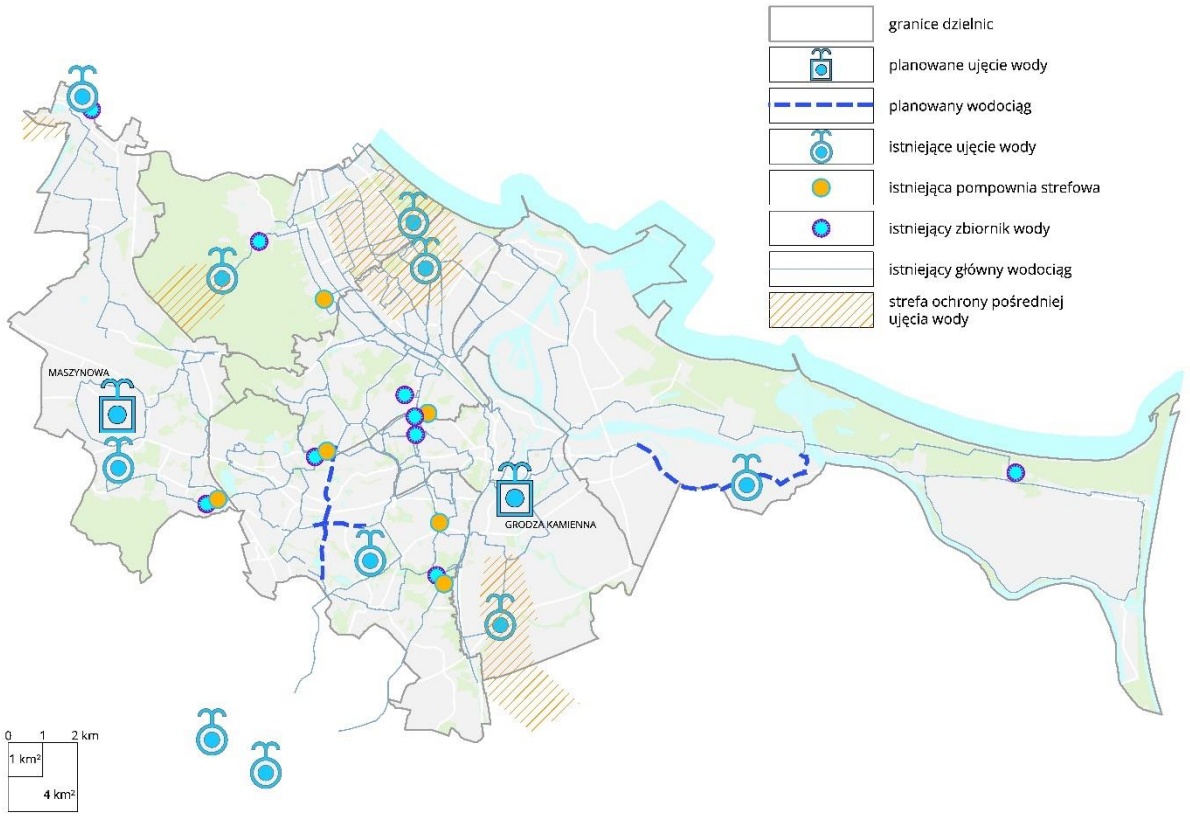
INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

SCHEMAT IDEOWY

24.1. Zaopatrzenie w wodę

Obecnie funkcjonujący gdański system wodociągowy nie stwarza ograniczeń w rozwoju miasta. Realizacja niżej wymienionych inwestycji doprowadzi do dalszej poprawy jakości wody u odbiorców, niezawodności jej dostaw oraz dostępności infrastruktury wodociągowej na nowych terenach inwestycyjnych miasta. Działania te doprowadzą do racjonalnego wykorzystywania zasobów wód podziemnych i powierzchniowych. Zakłada się, że do roku 2020 inwestycje te będą realizowane z możliwym do uzyskania wsparciem funduszy Unii Europejskiej.

Ryc. 24.3 Kierunki rozwoju gdańskiego systemu wodociągowego

Źródło: opracowanie własne

W celu dalszej poprawy niezawodności dostaw wody, obsługi nowo powstających terenów inwestycyjnych oraz efektywności energetycznej systemu, zakłada się realizację kolejnych zadań inwestycyjnych. Zostały one zawarte w kolejnych etapach: III i IV, Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego oraz w Programie Operacyjnym Infrastruktura do Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus:

- modernizacja infrastruktury wodociągowej w powiązaniu z innymi strategicznymi inwestycjami miejskimi, w tym drogowymi (m.in. budowa magistrali DN300 w rejonie Płonia),
- budowa infrastruktury na terenach mieszkalnych i przemysłowych o dostatecznym wskaźniku koncentracji zabudowy, do tej pory niepodłączonych do systemu wodociągowego, m.in. na ulicach: Czerskiej, Straszyńskiej, Borkowskiej, Grzybowej, Leźnieńskiej oraz w sąsiedztwie portu, rafinerii, oczyszczalni ścieków Wschód,
- wymiana części sieci wodociągowych ze względu na ich techniczne zużycie (wiek sieci) lub materiały użyte do ich budowy (wodociągi azbestocementowe); przede wszystkim chodzi o wymianę wodociągów azbestocementowych na Przymorzu Wielkim, Przymorzu Małym, Zaspie Młyniec i na Wyspie Sobieszewskiej,
- przebudowa infrastruktury wodociągowej na obszarze Młodego Miasta,

- budowa nowych ujęć wód podziemnych: Grodza Kamienna (obecnie rozpatrywane lokalizacje w rejonie dawnego Dworca Kłodno oraz Bastionu Wilk) i na górnym tarasie w rejonie ulicy Maszynowej,
- modernizacja ujęcia powierzchniowego wody w Straszynie, z utrzymaniem jego strefy ochronnej,
- dostosowanie pracy ujęć do optymalnego wykorzystania zasobów wody,
- kontynuacja programu włączania sieci wykonanych przez prywatnych inwestorów w latach ubiegłych, tzw. sieci nieprzejętych, do miejskiego systemu wodno-kanalizacyjnego,
- kontynuacja programu przejmowania hydroforni osiedlowych i sieci za hydroforniami od spółdzielni mieszkaniowych i włączania ich do miejskiego sytemu wodociągowego,
- podwyższenie efektywności energetycznej obiektów wodno-kanalizacyjnych,
- kontynuacja programu monitoringu jakościowego i ilościowego zasobów wody pitnej.

24.2. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków

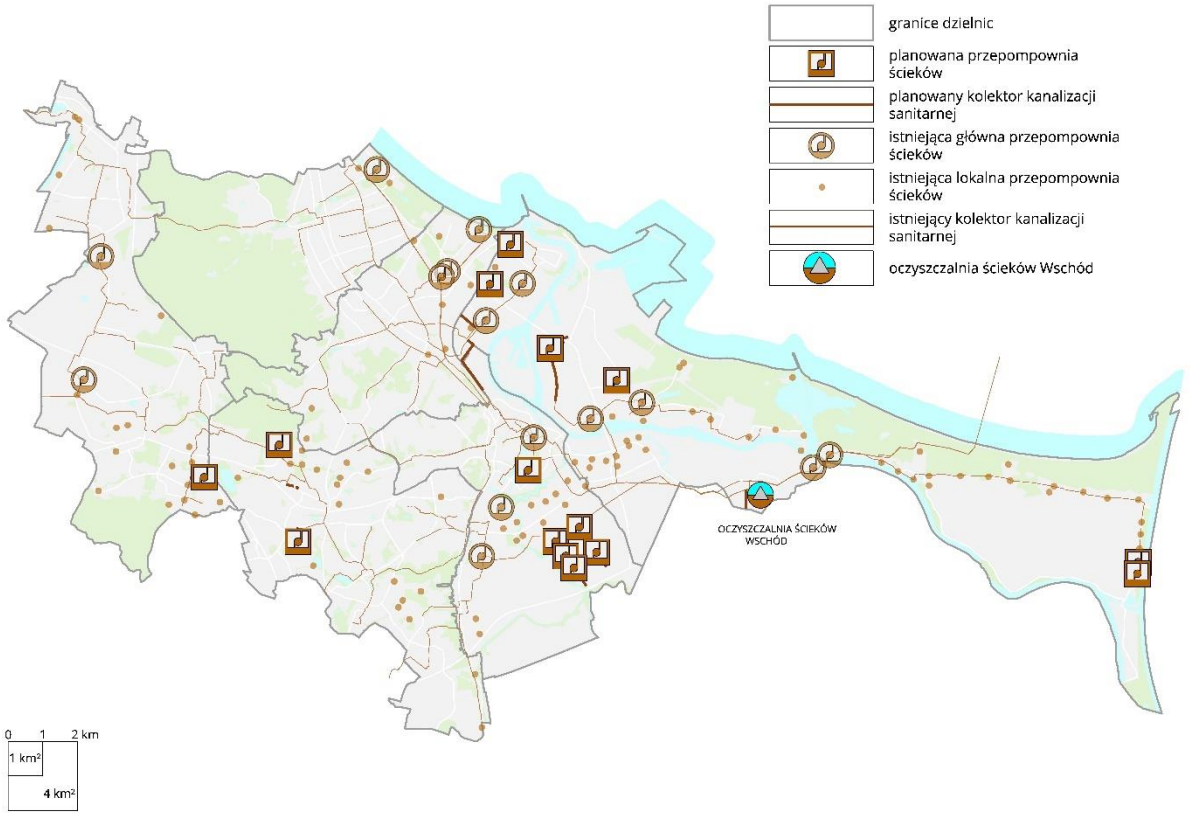
Celem polityki ekologicznej realizowanej w Gdańsku jest stuprocentowe skanalizowanie i oczyszczenie ścieków z obszarów zainwestowania miejskiego o dużym wskaźniku zagęszczenia. Dla poprawy dostępności do sieci kanalizacji sanitarnej istniejącej zabudowy oraz skanalizowania nowych terenów inwestycyjnych, w pierwszej kolejności wykonywane będą zadania zawarte w Gdańskim Projekcie Wodno-Ściekowym etap III i etap IV, przy których realizacji zakłada się wsparcie finansowe z funduszy Unii Europejskiej w latach 2016–2020. Zadania te zostały określone do realizacji również w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus:

- budowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej dla: Osowy, Szadółek, Łostowic, Wyspy Sobieszewskiej, Oruni, Olszynki i na pozostałych obszarów aglomeracji, dotychczas niepodłączonych do systemu kanalizacyjnego,
- rekonstrukcja istniejących kolektorów sanitarnych, m.in. na terenie Głównego Miasta i kolektora Morena,
- przebudowa układów kanalizacyjnych, m.in. w rejonie ul. Narwickiej i Młodego Miasta,
- modernizacja kolektorów sanitarnych w ramach inwestycji miejskich, w tym w ramach modernizacji układów drogowych,
- modernizacja przepompowni ścieków: Stogi, Zawiśle, Motława,
- podłączenie terenów Morskiego Portu Gdańsk do miejskiego systemu kanalizacyjnego,
- budowa kolektora umożliwiającego odbiór ścieków z terenu gmin sąsiadujących z Gdańskiem od południa z włączeniem do oczyszczalni Wschód.

Poza zasięgiem sieci kanalizacji sanitarnej dopuszcza się jako rozwiązanie tymczasowe odprowadzanie ścieków bytowych do zbiorników bezodpływowych. Nowe sieci kanalizacyjne będą zakładane najpierw na terenach o wystarczającym wskaźniku zagęszczenia zabudowy, które obejmuje się obszarami aglomeracji Gdańsk, zgłaszanej do Krajowego programu oczyszczania ścieków sanitarnych z oczyszczalnią ścieków Wschód.

Równolegle w ramach współpracy przy międzynarodowych projektach badawczych Gdańsk będzie realizować w kolejnych latach następujące przedsięwzięcia pozwalające na podwyższenie standardów ochrony środowiska w naszym regionie:

- Program identyfikacji źródeł i rodzaju zanieczyszczeń w miejscach ich wprowadzania do systemu kanalizacyjnego,
- Rozwój technologii oczyszczania ścieków w celu zwiększenia efektywności techniczno-ekonomicznej oczyszczalni.

Ryc. 24.4 Kierunki rozwoju gdańskiego systemu oczyszczania i odprowadzania ścieków

Źródło: opracowanie własne

24.3. Odprowadzenie wód opadowych, regulacja stosunków wodnych

Przewiduje się dalszą rozbudowę systemu odprowadzania wód deszczowych z dostosowaniem do potrzeb nowych terenów inwestycyjnych, w szczególności na obszarze dzielnic Południe i Zachód, oraz budowę planowanych zbiorników retencyjnych. Generalnie **zakłada się, że powinna zostać zatrzymana lub zretencjonowana możliwie duża objętość opadu. Planuje się intensywną rozbudowę systemu małej retencji**, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystywania – w miarę możliwości – istniejących zagłębień terenowych i naturalnych podmokłości wraz z wprowadzaniem roślin hydrofitowych i hydrofilnych, oraz budowę układów drenażowych rozsączających oraz przystosowywanie terenów rekreacyjno-sportowych do przejściowego pełnienia funkcji retencyjnej.

Ze względu na stale postępujący proces intensyfikacji realizowanych i planowanych inwestycji, objawiający się m.in. zwiększeniem udziału powierzchni uszczelnionych w zlewni Kanału Raduni przewiduje się – dla nowych inwestycji – wprowadzenie stałych ograniczeń wielkości odpływu wód opadowych. Stopień redukcji odpływu ustalany będzie w planach miejscowych każdorazowo na podstawie analizy zmian parametrów urbanistycznych wyznaczających dopuszczalne uszczelnienie terenu w odniesieniu do stanu planistycznego z roku 2001, gdy sporządzano program zabezpieczeń przeciwpowodziowych w zlewni Kanału Raduni. Przewiduje się kontynuację dotychczasowych stałych rygorów dla działalności inwestycyjnej polegających na ograniczeniu odpływu do wielkości takich, jak w stanie istniejącym zainwestowania terenu w obrębie zlewni Strzyży, Potoku Siedlickiego oraz kolektora Kołobrzeska. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się także ustanowienie takiego rygoru w obrębie innych zlewni, zwłaszcza w sytuacji ograniczenia przepustowości układów odwadniających.

Niezbędne jest uzupełnienie i rozbudowanie sieci w miejscach już zainwestowanych, jednakże niedostatecznie wyposażonych w elementy odwodnienia; w szczególności działania te dotyczą obszarów: Dolnego Miasta, Stogów, Nowego Portu, Osowej. Wyloty kanalizacji deszczowej zlokalizowane w strefie wahań wody odbiornika muszą być wyposażane w urządzenia chroniące przed wodami wstecznymi.

Przewidywana jest realizacja przebudowy systemów odwodnieniowych w Olszynce i Rudnikach oraz na Wyspie Sobieszewskiej z rozdziałem na odrębne układy obsługujące niezależnie obszary zurbanizowane i obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Na terenach depresyjnych i przydepresyjnych odwadnianych mechanicznie ze względu na wysoki poziom wód gruntowych zaleca się rezygnację ze stosowania podpiwniczeń i innych kubatur podziemnych.

Kontynuowana będzie zasada, aby koryta cieków i kanały podstawowe wraz z drogami eksploatacyjnymi, istniejące i planowane zbiorniki retencyjne oraz obiekty osłony przeciwpowodziowej wydzielane były w planach miejscowych w odrębnej strefie funkcyjnej przewidzianej dla tego przeznaczenia. Na terenach odwadnianych przez układy otwarte, w sytuacji gdy dopuszczana jest możliwość ich przebudowy, w ustaleniach planu zapisany będzie nakaz utrzymania funkcji systemu, w szczególności w zakresie objętości prowadzonych wód tranzytowych.

Planowane w zlewni Kanału Raduni zbiorniki retencyjne powinny być budowane w miarę postępującej zabudowy. Cały system ochronny należy wykonać najpóźniej do zakończenia pełnej zabudowy zlewni. Dla podtrzymania rezerw terenowych oraz redukcji odpływu kieruje się do gmin ościennych odpowiednie wnioski.

Podobna sytuacja zaistniała w gminie Żukowo, do której kierowany jest wniosek o podtrzymanie w opracowaniach planistycznych rezerw dla obiektów służących redukcji odpływu wód opadowych z obszaru miasta Gdańska.

Aby usprawnić działania sieci odwadniającej, przede wszystkim w warunkach intensywnych opadów, przewiduje się skonstruowanie matematycznego modelu zlewniowego spływu powierzchniowego wód opadowych obejmującego całe miasto. Opracowanie modelu wymaga przede wszystkim wykonania szczegółowej inwentaryzacji istniejącej sieci odwadniającej, topografii oraz stopnia uszczelnienia poszczególnych zlewni. Kolejnym etapem prac pozostaje opomiarowanie systemu, w tym koryt wód płynących, następnie wprowadzenie danych i kalibracja modelu. Przewiduje się, że korzystanie z gotowego modelu możliwe będzie po kilku latach.

24.4. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i ochrona przeciwpowodziowa

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią od wód Zatoki Gdańskiej, wskazane na przekazanych mapach zagrożenia powodziowego, (por. rozdz. 9.4) znajdują się głównie w granicach Morskiego Portu Gdańsk. Zabezpieczenie brzegu morskiego oraz budowa nabrzeży leżą w kompetencji Urzędu Morskiego w Gdyni oraz Zarządu Morskiego Portu Gdańsk. Wobec treści sporządzonych, a dotąd nieprzekazanych przez KZGW, map zagrożenia powodziowego w poprawionej wersji, brak możliwości wskazania właściwej rzędnej dla nabrzeży. Zaleca się jednakże uwzględnianie w procesie inwestycyjnym zagrożenia powodziowego wynikającego z prognozy podniesienia się poziomu wód morskich o około 60 cm w ciągu 100 lat.

Ochrona przed powodzią polderów rolniczych wymaga wyniesienia na wyższą rzędną ulic istniejących i projektowanych oraz utrzymania wałów przeciwpowodziowych.

W ramach zabezpieczenia innych terenów **przewiduje się realizację planowanych obiektów osłony przeciwpowodziowej miasta, w tym budowę zbiorników retencyjnych oraz wykonanie dwóch zrzutów z Kanału Raduni**: w rejonie ul. Serbskiej wraz ze zbiornikiem przypolderowym i pompownią do Motławy oraz w rejonie ujścia potoku Rotmanka na terenie gminy Pruszcz Gdański do Raduni. Później będzie wykonany zrzut odprowadzany do rzeki Motławy przez pompownię melioracyjną Orunia, przewidziany dla odprowadzania wód większych niż obliczeniowe, zlokalizowany w rejonie ul. Ukośnej.

Niezbędne jest podjęcie działań mających na celu ograniczenie strat w razie wystąpienia katastrofalnych opadów w innych zlewniach, szczególnie na obszarach ciążących do potoku Strzyża i Potoku Oliwskiego. Należy zwrócić uwagę, że obie wymienione zlewnie pokryte są w znacznej części lasami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Podczas ostatniej nawałnicy objętość opadu przekroczyła chłonność lasu, brak jednakże jednoznacznej oceny przyczyny tego zjawiska, które mogło wystąpić na skutek zmniejszenia naturalnej retencji lasu w wyniku suszy czy też nadmiernej penetracji lasu bądź, biorąc pod uwagę znaczące deniwelacje terenu – ogromnej wielkości opadu. Niezależnie jednak od przyczyny, celowe staje się **poszukiwanie możliwości zwiększenia retencji w lasach**, np. poprzez czasowe wypełnianie naturalnych zagłębień czy też głębokich koryt cieków.

Niezbędne jest podjęcie działań mających na celu **zwiększenie niezawodności systemu ochrony przeciwpowodziowej w warunkach odprowadzania ekstremalnych opadów**, w tym wykorzystanie możliwości uzyskania dodatkowych pojemności retencyjnych istniejących zbiorników. Należy także rozpocząć prace koncepcyjne dla znalezienia sposobu na usprawnienie odpływu w obrębie dolnej zlewni potoku Strzyża. Przede wszystkim niezbędne jest wykonanie niezrealizowanego odcinka kanału ulgi Strzyży w rejonie ul. Danusi.

Planowany model matematyczny, opisany w poprzednim rozdziale, będzie szczególnie przydatny do wyznaczenia parametrów wszystkich zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz do opisu pracy systemu w warunkach przepływów ekstremalnych.

Oprócz przedstawionych zamierzeń inwestycyjnych przewiduje się podjęcie zabiegów o charakterze systemowym nieinwestycyjnym, minimalizujących szkody powodziowe i obejmujących cały obszar miasta. Wśród proponowanych działań wymienić można kształtowanie terenów nowej zabudowy z jednoczesnym wytworzeniem lokalnej retencji przez: obniżenie rzędnej powierzchni zielonych, niewielkie wyniesienie wejść do budynków czy zabezpieczenie okien piwnicznych.

24.5. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów

Zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej, poziom recyklingu, czyli odzysku odpadów i przygotowania ich do ponownego wykorzystania, musi wzrastać i do 2020 roku w naszym kraju musi osiągnąć co najmniej 50% dla papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. Plan gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego 2022[282] (będący aktualizacją PGOWP 2018), zgodnie z planem krajowym, jako podstawowe działania prowadzące do utworzenia nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarki odpadami określa: zapobieganie powstawaniu odpadów, osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu, zwiększenie udziału odpadów podlegających odzyskowi, ograniczenie ilości składowanych odpadów, poprawę świadomości społeczeństwa, a także zwiększanie udziału w bilansie energetycznym energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych. **W Gdańsku** dla osiągnięcia tych celów **prowadzi się selektywną zbiórkę odpadów oraz planuje się budowę instalacji do termicznego przekształcania energetycznej frakcji odpadów**.

Energia zawarta w odpadach to istotny potencjał odnawialnego źródła energii mający służyć zaopatrzeniu w ciepło i energię elektryczną. Planowana w Gdańsku instalacja będzie powiązana z funkcjonującymi już systemami gospodarki odpadami, będzie przetwarzać wyłącznie wysegregowaną frakcję energetyczną. Spalarnia nie będzie zagrożeniem dla recyklingu, lecz elementem zintegrowanego systemu gospodarki odpadami. W 2016 roku wystosowano zaproszenia do dialogu technicznego dla ustalenia sposobu finansowania Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów w Gdańsku. Planuje się, że projekt System gospodarki odpadami dla metropolii trójmiejskiej będzie współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020.

Szczegółowe zadania służące modernizacji i rozwojowi systemu utrzymania czystości i porządku w mieście określone zostały w programie operacyjnym Infrastruktura do strategii 2030, gdzie wskazuje się: usprawn-

[282] Uchwała nr 321/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

nienie komunikowania się z mieszkańcami, wzrost dostępności i poprawę estetyki Punktów Gromadzenia Odpadów, rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów, edukację ekologiczną, rozwój instalacji do sortowania selektywnie zebranych odpadów, instalacji do przetwarzania bioodpadów oraz do przekształcania odpadów.

24.6. Rozwój systemów energetycznych

W marcu 2016 roku uchwałą Rady Miasta przyjęto aktualizację Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Gdańska[283]. Analiza stanu istniejącego systemu ciepłowniczego, elektroenergetycznego i gazowniczego wykazała, **że jest zapewniony wysoki poziom bezpieczeństwa energetycznego, a plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych są zgodne z kierunkiem rozwoju miasta**. Istnieją możliwości szerszego wprowadzenia skojarzonej produkcji ciepła i energii elektrycznej oraz – na małą skalę – energii odnawialnej. W dokumencie podtrzymano również model konkurencji między mediami zastępowalnymi, jako najwłaściwszy dla zbilansowania kosztów ponoszonych przez użytkowników i dla bezpieczeństwa funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych.

Ciepłownictwo

Podstawowym źródłem energii dla systemu ciepłowniczego zarządzanego przez Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej (GPEC) pozostanie Elektrociepłownia Gdańsk, a wysokoparametrowym źródłem wspomagającym będzie obiekt związany z planowaną instalacją termicznego przekształcania odpadów (ITPO) w Szadółkach. Na terenie Zakładu Utylizacyjnego w Szadółkach planuje się budowę instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych, która wygeneruje 30–50 MW energii cieplnej do zagospodarowania. Oba źródła spełniają wymogi art. 7a prawa energetycznego, co oznacza, że nowi odbiorcy mocy powyżej 50 kW mogą być objęci obowiązkiem przyłączenia do sieci ciepłowniczej, zgodnie z warunkami opisanymi w ustawie.

Oprócz wymienionych mogą się pojawić inne obiekty źródłowe w związku z możliwymi inwestycjami w rejonie rafinerii oraz portu. O ile zagospodarowanie ciepła z ITPO w Szadółkach jest koniecznością wynikającą z przepisów, to kolejne źródła są rozważane jako elektrownie i odbiór ciepła jest opcjonalny. Pojawienie się nowych obiektów źródłowych może, paradoksalnie, zachwiać rynkiem dostaw ciepła, wpływając negatywnie na bezpieczeństwo energetyczne miasta. Wiąże się to ze zmianami zapotrzebowania na ciepło w sezonie grzewczym i poza nim. Sprawność energetyczna elektrociepłowni, a co za tym idzie – podstawy ekonomiczne jej funkcjonowania, zależą od zagospodarowania ciepła odprowadzanego do miasta. Nowe duże źródło w postaci ITPO zaburza rynek energii cieplnej w okresie letnim, natomiast jest za małe, aby zapewnić miastu ciepło w okresie zimowym. Sposobem są działania zmierzające do pozyskania nowych klientów ogólnomiejskiej sieci ciepłowniczej (nowe obiekty, budynki ogrzewane dotychczas z innych źródeł), likwidacja kotłowni lokalnych i przyłączenia do sieci centralnej lub zasilanej z ITPO. Przykłady dotychczasowych działań GPEC-u (rozdział 9.6) oraz najbliższe zamierzenia świadczą o wdrażaniu takiej polityki. Projektuje się magistralę łączącą sieć centralną z układem ciepłowni GPEC Matarnia, a rozważa się doprowadzenie magistrali do Osowej. Inwestycje te pozwolą na wyłączenie najpierw ciepłowni GPEC Matarnia, a docelowo również kotłowni gazowej Osowa. Prowadzone są też intensywne prace nad pozyskaniem nowych odbiorców w Sopocie oraz nad zespoleniem planowanej ITPO w Szadółkach z siecią centralną.

Zmiany w rozlokowaniu obiektów źródłowych oraz pozyskiwanie nowych odbiorców pociągają za sobą konieczność rozbudowy sieci, które często nie mieszczą się w pasach drogowych standardowej szerokości. Przewiduje się, że nadzwyczajne poszerzanie pasów drogowych i inne rezerwacje gruntu na cele rozbudowy systemu ciepłowniczego będą dokonywane w planach miejscowych, w miarę możliwości, na podstawie wniosków popartych koncepcjami rozwoju sieci.

[283] Uchwała Nr XIX/553/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 3 marca 2016 roku w sprawie aktualizacji Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Gdańska.

Przewiduje się kontynuację modelu konkurencji w dostawach ciepła między mediami energetycznymi. Ze względu na szeroko pojęte bezpieczeństwo energetyczne miasta oraz na racjonalność wykorzystania infrastruktury dopuszcza się zapisywanie w planach miejscowych zaleceń ogrzewania z sieci ciepłowniczej w rejonach, gdzie już ta infrastruktura się znajduje, a nie jest w pełni wykorzystywana. Zgodnie z tą zasadą, do ogrzewania pomieszczeń dopuszcza się zarówno niskoemisyjne źródła indywidualne, jak i sieć ciepłowniczą. Za źródła niskoemisyjne uważa się grzewcze urządzenia elektryczne oraz: kotły gazowe, olejowe, węglowe, urządzenia przeznaczone do spalania biomasy, OZE itp. dopuszczone do eksploatacji na podstawie aktualnych norm i certyfikatów. Nie ma uzasadnienia dla wykluczania kotłów na paliwa stałe, w tym na węgiel. Urządzeniom tego typu po przejściu badań atestacyjnych Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla może wystawić znak bezpieczeństwa ekologicznego. Obecnie obowiązująca norma PN-EN 303-5 określa graniczne wartości emisji zanieczyszczeń oraz sprawności cieplnej dla kotłów zasilanych paliwami stałymi o mocy do 500 kW. Warunkiem właściwej pracy kotła dowolnego typu jest stosowanie się użytkownika do powszechnie obowiązujących przepisów oraz instrukcji obsługi urządzenia (np. zakazu spalania odpadów).

Zasady zaopatrzenia w ciepło zapisywane w planach miejscowych dotyczą sposobu ogrzewania pomieszczeń, w których przebywają ludzie, oraz pomieszczeń gospodarczych, nie dotyczą natomiast kwestii technologicznych związanych z funkcją przemysłową. W takim wypadku warunki procesu termicznego, w szczególności dopuszczalność określonego rodzaju paliwa, regulowane są przepisami o ochronie środowiska.

Gazownictwo

Inwestycje w układ magistralny, jakie dokonały się w ostatnich latach na terenie kraju, dały podstawę do swobodnego rozwoju gazownictwa na terenie Gdańska i okolic. **Druga nitka gazociągu Gustorzyn–Gdańsk oraz magistrala do terminalu LNG w Świnoujściu wraz z magazynem gazu w Kosakowie, a także planowana lokalizacja punktu rozładunku gazu na Zatoce Gdańskiej dają możliwość przyłączenia nie tylko małych konsumentów z sektora budownictwa mieszkaniowego, ale również dużych odbiorców przemysłowych**. Miasto jest w wysokim stopniu pokryte siecią gazociągów. Jak wykazała analiza, prawie 75% całkowitej powierzchni miasta leży w zasięgu tej infrastruktury. Rozwój sieci będzie polegał na rozbudowie sieci rozdzielczej na obszarach, gdzie są braki, oraz w rejonach rozwojowych. Przewiduje się, że rozwój gazownictwa będzie następował równolegle w trzech segmentach. Pierwszy to mali odbiorcy korzystający z gazu do celów bytowo-gospodarczych (budownictwo mieszkaniowe, handel i usługi) i będzie rozwijał się jak do tej pory. Drugi, który istnieje w dotąd ograniczonym zakresie, to średniej wielkości kotłownie gazowe oraz gazowe źródła kogeneracyjne, których przyrost przewiduje się w Założeniach do planu energetycznego[284]. Trzeci, ostatni segment, jak do tej pory nieistniejący z powodu niewystarczającej podaży paliwa w regionie, to znacznej wielkości odbiorcy przemysłowi, w tym energetyka zawodowa. Szeroka oferta terenów przemysłowych oraz dogodny dostęp do paliwa gazowego stwarzają szansę na szybki rozwój tego kierunku.

Elektroenergetyka

Zapotrzebowanie na moc odbiorców z Gdańska będzie wynosiło w kolejnych analizowanych stanach rozwoju, określonych w Założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Gdańska, około 400, 450 i 500 MW. Zagospodarowanie nowych terenów lub przekształcenia już zabudowanych wymagają przebudowy i rozbudowy istniejącego układu sieciowego 110 kV oraz nowych stacji transformatorowych (GPZ). Istniejące główne punkty zasilania (GPZ) 110/15 kV decydują o możliwościach zaopatrzenia w energię elektryczną dzielnic już zainwestowanych, których zapotrzebowanie zwiększa się w wyniku rosnących potrzeb mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a także przewidywanej intensyfikacji struktur oraz nowych jednostek strukturalnych, w których pojawiają się nowi odbiorcy.

[284] Uchwała Rady Miasta Gdańska Nr XIX/553/16 z dnia 3 marca 2016 roku w sprawie aktualizacji Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Gdańska.

Aby znacznie wzmocnić pewność zasilania sieci 110 kV z krajowego systemu elektroenergetycznego 400 kV i zagwarantować pokrycie ewentualnego wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną m.in. odbiorców z miasta Gdańska, Polskie Sieci Elektroenergetyczne planują rozbudowę sieci elektroenergetycznej w granicach i poza granicami miasta w zakresie:

- budowy stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Gdańsk Przyjaźń wraz z wprowadzeniem jednego toru linii 400 kV Gdańsk Błonia–Żarnowiec,
- rozbudowy stacji transformatorowej (GPZ) 400/110 kV Gdańsk Błonia dla przyłączenia źródeł wytwórczych,
- rozbudowy rozdzielni 110 kV w stacji transformatorowej (GPZ) 400/220/110 kV Gdańsk I dla przyłączenia linii 110 kV Energa Operator SA,
- budowy stacji transformatorowej (GPZ) 400(220)/110 kV Pelplin wraz z instalacją transformatora 220/110 kV,
- budowy stacji transformatorowej (GPZ) 400/110 kV Elbląg wraz z wprowadzeniem linii 400 kV Gdańsk Błonia–Olsztyn Mątki,
- budowy dwutorowej linii 400 kV Żarnowiec–Gdańsk Przyjaźń,
- modernizacji linii 2 × 400 kV Żarnowiec–Gdańsk/Gdańsk Przyjaźń–Gdańsk Błonia,
- modernizacji linii 400 kV Gdańsk Błonia–Olsztyn Mątki.

Powyższe inwestycje determinują również konieczność rozbudowy GPZ-ów Gdańsk I w Leźnie i Gdańsku Błoniach.

Rozbudowa źródeł wytwarzania energii elektrycznej i linii elektroenergetycznych na terenie miasta umożliwi stworzenie strefy o najwyższym poziomie pewności zasilania w energię elektryczną. W części przemysłowej jednostki Błonia-Płonia oraz w Stogach Portowych dopuszcza się realizację systemowej elektrowni (elektrociepłowni) gazowej lub węglowej.

Nowe GPZ-y: Śródmieście, Politechnika, Stogi umożliwią intensyfikację zabudowy starych dzielnic, tj.: Śródmieścia, Siedlec, rejonu Politechniki Gdańskiej, Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Wrzeszcza Górnego, Młynisk, Stogów i Krakowca. Rozbudowa GPZ-ów Kowale i Kokoszki oraz budowa nowych GPZ-ów: Osowa, Szadółki, Maćkowy, Jasień, Rotmanka umożliwi zabudowę dzielnic rozwojowych miasta Południe i Zachód.

Niezależnie od budowy nowych GPZ-ów należy modernizować istniejące w związku ze wzrostem zapotrzebowania mocy i starzeniem się urządzeń. Przeprowadzona analiza rezerw mocy w stanie wypełnienia struktur wykazała, że obecne rezerwy terenowe ustalone w planach miejscowych pod główne punkty zasilania są wystarczające. Trzeba jednak zastrzec, że mogą się pojawić niedające się przewidzieć okoliczności, które wymuszą nowe obiekty. Mogą to być np.: ponadprzeciętnie energochłonna funkcja przemysłowa lub zmiany w mpzp podwyższające znacznie intensywności zagospodarowania.

Ze względu na zły stan techniczny konieczna jest przebudowa linii napowietrznej 110 kV Leśniewo–Motława o długości około 3,0 km oraz Linii 110 kV w ciągu Gdańsk I–Kokoszki–Lotnisko–Wysoka–Sopot o długości około 25 km. Konieczność zasilenia nowego GPZ Jasień oraz zły stan techniczny determinują przebudowę istniejącej linii napowietrznej 110 kV Gdańsk I–Gdańsk Błonia na długości około 5,0 km. Ponadto przewiduje się budowę linii 110 kV dla zasilania projektowanych GPZ-ów i zamknięć ciągów liniowych:

- Gdańsk Błonia–Maćkowy–Pruszcz o długości około 10,5 km zapewni drugostronne zasilanie GPZ-ów Pruszcz, Pruszcz Południe, Straszyn, Kowale oraz zasilanie projektowanego GPZ Maćkowy,
- Brętowo–Kokoszki o długości około 6,5 km wraz z linią Gdańsk Zaspa–Brętowo zapewni zamknięcie ciągu liniowego pętlą Gdańsk Zaspa–Brętowo–Kokoszki,
- Gdańsk Chełm–Śródmieście o długości około 4,0 km zapewni zasilanie GPZ Śródmieście,
- Śródmieście–Młode Miasto o długości około 1,7 km będzie stanowić powiązanie i drugostronne zasilanie tych GPZ-ów,
- zasilanie GPZ-ów Osowa, Szadółki, Maćkowy, Rotmanka, Jasień, Politechnika, Stogi wymaga budowy wprowadzeń linii.

W nowych inwestycjach na terenach zainwestowania miejskiego należy dążyć do budowy linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia w technologii kablowej.

Sieć średniego napięcia jest i będzie budowana jako sieć kablowa. Jedynie na obrzeżach miasta, na terenach o zabudowie rozproszonej dopuszcza się sieć napowietrzną. Sieć powinna pracować w układzie pierścieniowo-wrzecionowym otwartym z możliwością wzajemnego rezerwowania. Konieczna jest również sukcesywna wymiana linii kablowych wyeksploatowanych oraz ulegających częstym awariom.

Na terenach zabudowy mieszkaniowej i usługowej jako standard należy przyjąć stacje transformatorowe 15/0,4 kV wbudowane w budynki lub budowle, lub w inny sposób wkomponowane w zagospodarowanie terenu, np. stacje podziemne, a na pozostałych obszarach – stacje wolno stojące o modułowej konstrukcji. Rocznie przewiduje się budowę około 60–80 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, budowę około 21 km oraz wymianę około 18 km linii kablowych 15 kV.

Sieć niskiego napięcia 0,4 kV będą stanowić głównie linie kablowe. Na obrzeżach miasta przy zabudowie rozproszonej mogą być stosowane linie napowietrzne izolowane. Przedsiębiorstwo energetyczne przewiduje budowę około 35 km i przebudowę około 20 km linii niskiego napięcia rocznie.

Rozbudowa i przebudowa sieci na terenie miasta realizowana będzie stosownie do zapotrzebowania na energię elektryczną.

Odnawialne źródła energii

Jednym z kierunków polityki energetycznej i ekologicznej państwa jest ciągłe zmniejszanie zużycia energii pierwotnej dla celów komunalnych i mieszkaniowych oraz zastępowanie jej energią odnawialną. **Jako kryterium dopuszczalności takich instalacji (OZE) przyjęto tylko względy przestrzenne (krajobrazowe)**. Oczywiście lokalizacja OZE musi spełniać wszystkie obowiązujące przepisy prawa. Jednym z wielu warunków lokalizacji jest też wpływ planowanej inwestycji na sieć elektroenergetyczną. Analiza taka musi być wykonana każdorazowo przy planowaniu inwestycji, a realizacja jednego źródła ma wpływ na pracę sieci i możliwości przyłączenia kolejnych.

Instalacje OZE podzielono na grupy w zależności od ich wpływu na przestrzeń. Jako mające największy wpływ na otoczenie uznano elektrownie wiatrowe i fotowoltaiczne. W przypadku elektrowni wiatrowych decydującym czynnikiem jest wysokość konstrukcji. Dla obiektów o wysokości powyżej 40 m przeprowadzono specjalne analizy krajobrazowe pod kątem oddziaływania na krajobraz kulturowy Głównego Miasta. Dla ogniw słonecznych inny wpływ na otoczenie mają instalacje zintegrowane z budynkami, a inny wolno stojące.

Przyjęto zasadę, że strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu muszą mieścić się w granicach dopuszczenia lokalizacji tych urządzeń.

Dopuszcza się następującą lokalizację odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW:

a) instalacje zużywające hydroenergię, energię geotermalną oraz instalacje aerotermalne i słoneczne zintegrowane z budynkiem – na wszystkich terenach w mieście;
b) instalacje na biogaz, biomasę, biopłyny i odpady oraz instalacje aerotermalne i słoneczne wolno stojące, a także elektrownie wiatrowe o wysokości nieprzekraczającej 40 m: na terenach portowo-przemysłowo-składowych oraz w obszarach technicznej obsługi miasta. Biogazownie o mocy powyżej 0,5 MW, z wyłączeniem biogazowni rolniczych, mogą być lokalizowane w odległości nie mniejszej niż 300 m od terenów zabudowy mieszkaniowej. Dopuszcza się zmniejszenie podanej odległości, jeśli szczegółowe analizy lokalnych uwarunkowań (w tym warunków wietrznych) wskażą taką możliwość;
c) elektrownie wiatrowe bez ograniczenia wysokości: w Płoni na obszarze rafinerii i na wschód od niej, na terenie wyznaczonym na rysunku studium;
d) instalacje aerotermalne i słoneczne wolno stojące (obok terenów wymienionych w lit. b) w pasach drogowych ulic, na których nie jest wymagany standard ulicy miejskiej (SUM) oraz w rejonach rolniczych Błoni, Olszynki i Oruni wyznaczonych na rysunku studium.

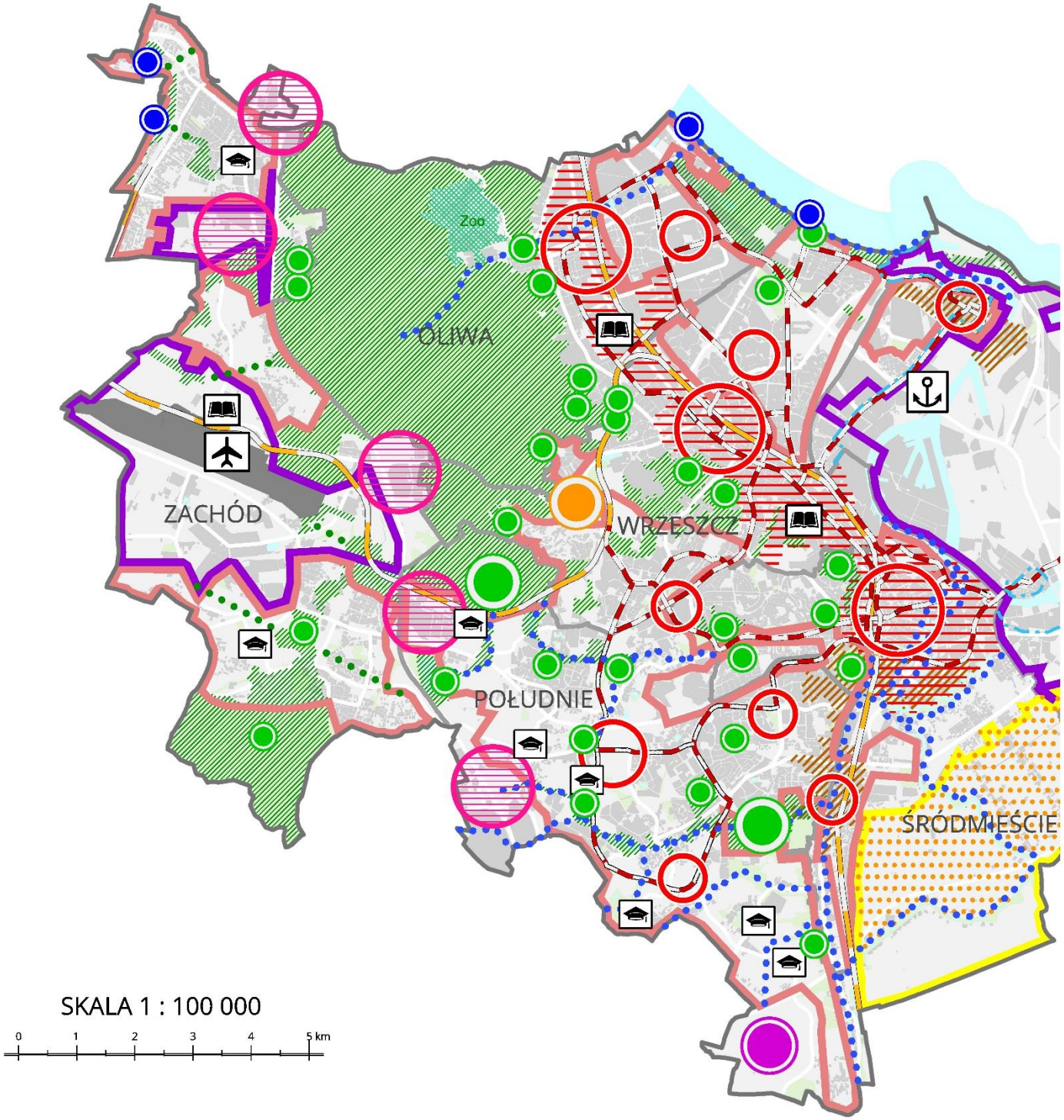
W uzasadnionych przypadkach (np. uwarunkowania historyczne, pierzeja eksponowana, zielone dachy) w ustaleniach mpzp można wprowadzić ograniczenia, a nawet zakaz lokalizacji poszczególnych instalacji.

24.7. Telekomunikacja

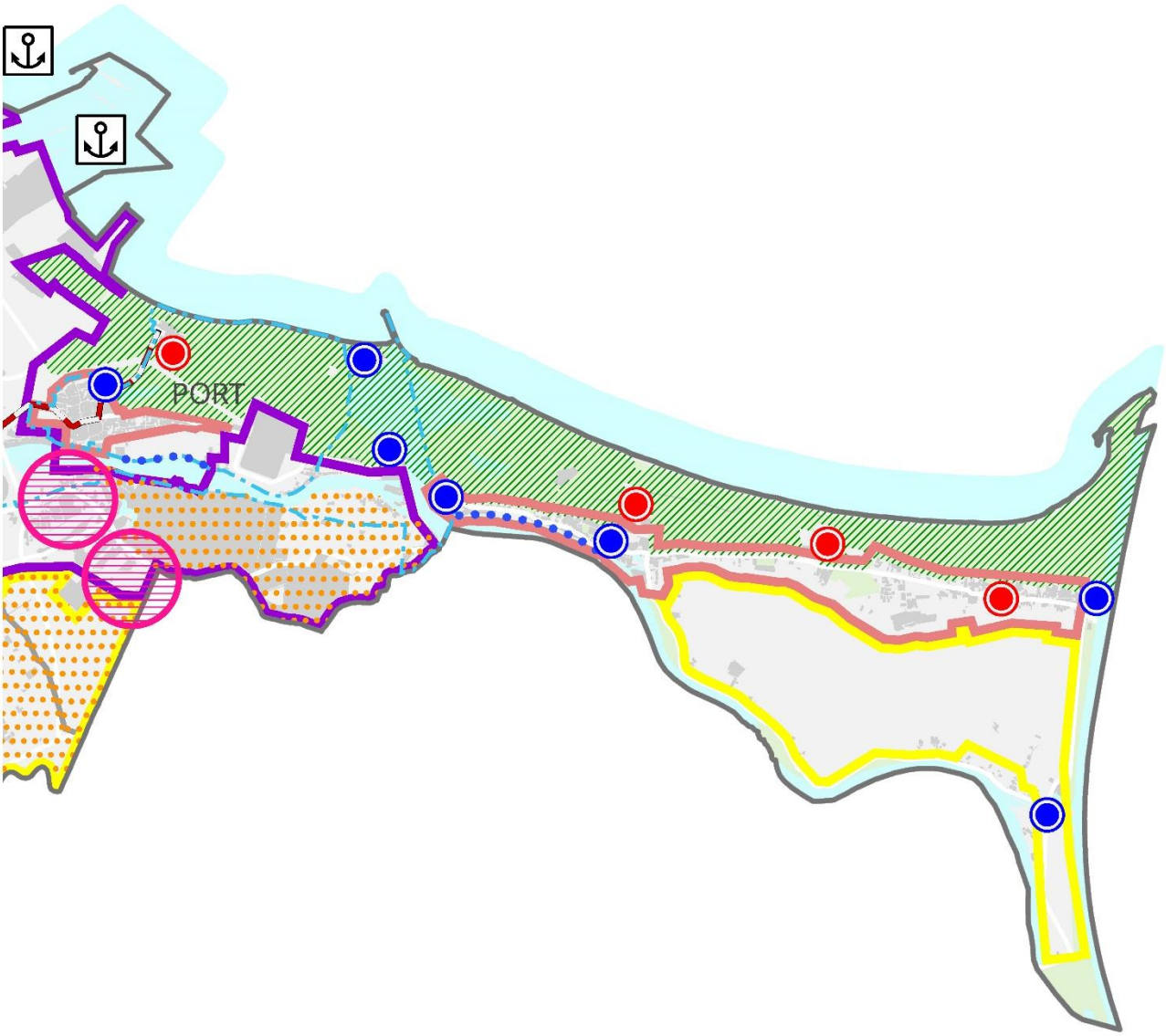
W związku ze wzrostem zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne należy się spodziewać rozwoju oraz modernizacji infrastruktury telekomunikacyjnej. Potrzeba rozbudowy bezprzewodowej infrastruktury telekomunikacyjnej nie budzi wątpliwości, jednak inwestycje związane z budową stacji bazowych wciąż wywołują protesty mieszkańców. Obecnie wydano około 2100 pozwoleń radiowych na zlokalizowane w Gdańsku stacje bazowe w systemach: GSM, UMTS, CDMA, MNET, LTE. W latach 2016–2025 planowana jest budowa niemal 160 stacji bazowych różnych operatorów, m.in. w dzielnicach: Kokoszki, Piecki, Siedlce, Chełm, Jasień, Oliwa Dolna, Łostowice, Śródmieście, Wrzeszcz, Brętowo oraz Zakoniczyn.

W ramach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasto wciąż będzie wspierać operatorów sieci komórkowej i współpracować z nimi, co przyczyni się do poprawy transmisji danych oraz niezawodności działania sieci. W miejscach, które będą wymagać ochrony istniejącej zabudowy czy też krajobrazu kulturowego, stosowane będą zapisy nakazujące zamaskowanie stacji bazowych telefonii komórkowej. Ponadto, ustalane będą szerokości pasa drogowego pod kątem możliwości rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej.

Radiowo-Telewizyjny Ośrodek Nadawczy Gdańsk Jaśkowa Kopa będzie utrzymywał połączenia radioliniowe ze stacjami w Trzcińsku, Szymbarku i Chwaszczynie. Nie wymaga on powiększenia zajmowanego terenu. Zachowane zostaną ograniczenia w wysokości zabudowy w strefach istniejących radiolinii, które znajdują się na znacznych wysokościach, na obszarach niedostępnych dla ludzi.

Zoo
OLIWA
ZACHÓD
WRZESZCZ
POŁUDNIE
ŚRÓDMIEŚCIE
SKALA 1 : 100 000
0
1
2
3
4
5 km
granica miasta
granica dzielnicy
teren zainwestowany
granica portu morskiego
rozwój funkcji mieszkaniowo-usługowej
rozwój funkcji portowo-przemysłowo-usługowej
Centralne Pasmo Usługowe (CPU)
rolnicza przestrzeń produkcyjna
rewitalizacja terenów zdegradowanych
naturalne elementy przyrodnicze
rozwój rekreacji związanej z zielenią
rozwój rekreacji związanej z wodą
rozwój turystyki i wypoczynku
planowane centrum sportów motorowych
planowane Centrum Czasu Wolnego
ośrodek usługowy
koncentracja handlu
powiązania przyrodniczo-rekreacyjne
ciąg rekreacyjny związany z wodą
obszar OZE
ZOO
teren ZOO

25. DZIELNICE URBANISTYCZNE

linia kolejowa, SKM, PKM

linia tramwajowa

port lotniczy i aeropolis

port morski

dzielnica wiedzy

planowana szkoła

GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU MIASTA

1. Kontynuacja rozwoju miasta do wewnątrz przez wypełnienie ukształtowanych struktur miejskich, ograniczenie zainwestowania miejskiego na żuławskich obszarach miasta i przeciwdziałanie suburbanizacji.
2. Intensyfikacja zabudowy i zagospodarowania CPU oraz wyznaczonej strefy zabudowy śródmiejskiej, rozwój ośrodków usługowych niższej rangi podkreślających i dopełniających policentryczną strukturę miasta.
3. Rozwój funkcji metropolitalnych przez wykorzystanie potencjału gospodarki morskiej, technologicznie zaawansowanej produkcji oraz usług, w tym: otoczenia biznesu, turystyki, sportu, kultury i nauki.
4. Ochrona walorów przyrodniczych kulturowych i krajobrazowych jako przejawów tożsamości miasta.
5. Podnoszenie standardów życia mieszkańców poprzez poprawę jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznej i zrównoważony rozwój mobilności.

1) Rozwój miasta do wewnątrz to najważniejszy kontynuowany kierunek przekształceń struktury miejskiej polegający na:
   - intensyfikacji i dogęszczaniu zagospodarowania dzielnic dolnego tarasu i kontynuowaniu zabudowy dzielnic rozwojowych, zgodnie z dotychczasowymi koncepcjami przestrzennymi,
   - rewitalizacji wybranych zespołów urbanistycznych o walorach kulturowych,
   - wyłączeniu z zabudowy mieszkaniowo-usługowej rolniczych terenów na Żuławach Gdańskich.
2) Centralne Pasmo Usługowe (CPU) – największa koncentracja usług i funkcji o znaczeniu metropolitalnym, rozwijać się będzie jako wielofunkcyjne śródmieście z trzema ośrodkami: w Śródmieściu Historycznym w granicach obwarowań nowożytnych, w centrum Wrzeszcza i w Oliwie, obejmując układ historyczny Starej Oliwy z zespołem pocysterskim. Inne ustalenia dotyczące CPU:
   - nowe zagospodarowanie terenów powojskowych, poprzemysłowych i pokolejowych, innych nieużytków miejskich i terenów o zabudowie substandardowej i ekstensywnej;
   - rewitalizacja terenów zdegradowanych;
   - lokalizacja i rozwój różnych funkcji, obiektów i wydarzeń metropolitalnych;
   - rozwój usług otoczenia biznesu, przede wszystkim w pasie wzdłuż kolei i al. Grunwaldzkiej we Wrzeszczu i Oliwie;
   - ustalenie strefy zabudowy śródmiejskiej, w której dopuszcza się najbardziej intensywne formy zabudowy i obszarów lokalizacji obiektów wysokościowych;
   - poprawa jakości i rozwój przestrzeni publicznych, m.in. systemu bulwarów nadwodnych wzdłuż Motławy i Martwej Wisły na Młodym Mieście.

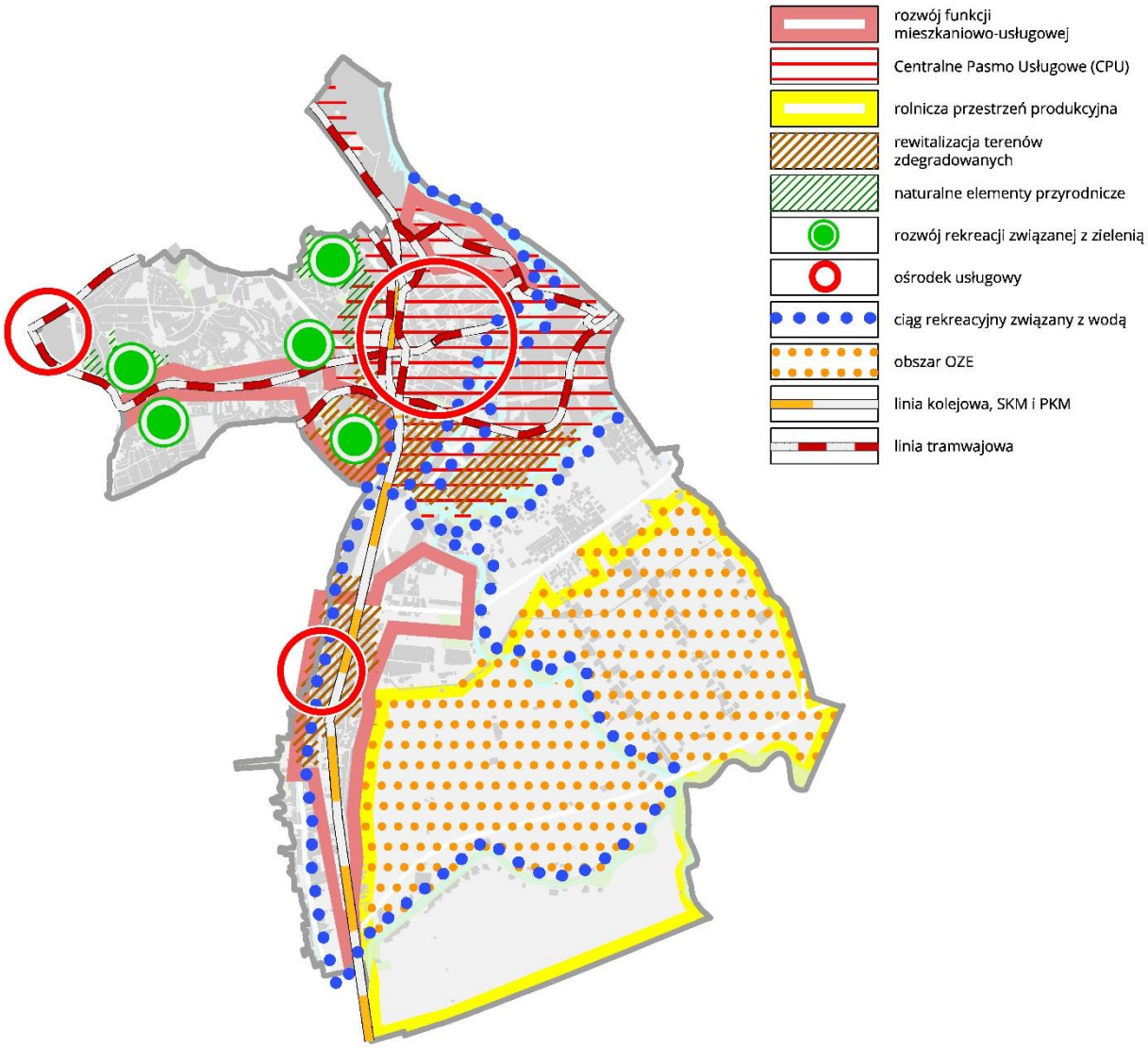
   Obok CPU zaplanowano system ośrodków usługowych dzielnicowych i wspomagających, wśród nich zupełnie nowy ośrodek dzielnicowy Południe, wyposażonych w bogaty program usługowy, łącznie z usługami otoczenia biznesu i atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi. Ośrodki usługowe ogólnomiejskie w obrębie CPU wraz z ośrodkami dzielnicowymi, wspomagającymi i lokalnymi będą budować i wzbogacać policentryczną strukturę miasta.

3) Zaplanowano duże powierzchnie dla rozwoju funkcji metropolitalnych, m.in.:
   - wielofunkcyjnego śródmieścia;
   - terenochłonnych funkcji gospodarczych: gospodarki morskiej, przemysłu, logistyki i usług o swobodnej lokalizacji w rejonie Portu Północnego na wyspie Stogi (jednostka urbanistyczna Stogi Portowe), po obu stronach Martwej Wisły na Krakowcu i Błoniach na wschód od rafinerii, po północnej stronie lotniska w Rębiechowie i Firodze oraz po południowej stronie lotniska w Kokoszkach Przemysłowych;
   - rozwoju badań, nauki i innowacji (dzielnice wiedzy) we Wrzeszczu Górnym i na Siedlcach – w rejonie Politechniki Gdańskiej i Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego z rozwinięciem w kierunku Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, w Oliwie Górnej – rejon Uniwersytetu Gdańskiego i AWFiS i w Firodze – tzw. Dolina Krzemowa;

- usługi otoczenia biznesu w paśmie CPU oraz poza CPU: w kształtującym się obszarze usług przylotniskowych, w rejonie Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, stadionu piłkarskiego w Letnicy i w wybranych węzłach PKM;
- zieleni rekreacyjnej o znaczeniu ponadlokalnym dla rozwoju turystyki, sportu, rekreacji i zielonej infrastruktury, m.in.: Pas Nadmorski Zachodni, Wyspa Sobieszewska, strefa buforowa TPK z głównymi koncentracjami zagospodarowania w rejonie Doliny Radości i zoo (Staw Młyński) oraz zbiornika Jasień i Wróblego Stawu (dawny poligon wojskowy), Święty Wojciech – lokalizacja centrum sportów motorowych, Letnica – tzw. plac Muzyczny, Brętowo – Centrum Czasu Wolnego, Westerplatte – Wisłoujście wraz z Szańcem Zachodnim.

4) Wprowadzono wiele ustaleń gwarantujących ochronę walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, m.in.:
   - zweryfikowano granice i rygory ochronne Ogólnomiejskiego Systemu Terenów Aktywnych Biologicznie, wzmocniono funkcję rekreacyjną OSTAB;
   - zaplanowano liczne parki i skwery o znaczeniu lokalnym, które znakomicie poprawią dostępność do terenów zielonych;
   - zidentyfikowano i objęto ochroną zabytkowe obiekty i zespoły niewpisane do rejestru zabytków, obiekty kultury współczesnej i wielkoprzestrzenne elementy krajobrazu kulturowego (WEKK).
5) Rozwiązania określone w Studium mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców dzięki:
   - planowaniu i realizacji oraz poprawianiu przestrzeni publicznych w powiązaniu z lokalizacją atrakcyjnych usług dospołecznych w ich krawędziach przy preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego w ośrodkach usługowych wszystkich szczebli;
   - lepszemu dostępowi mieszkańców do usług w wyniku rozwoju sieci usług;
   - rozwojowi systemów transportu zbiorowego i wprowadzeniu uprzywilejowania tego transportu oraz rozwojowi sieci węzłów integracyjnych i przystanków przesiadkowych;
   - racjonalnemu rozwojowi sieci drogowej i zastosowaniu standardu ulicy miejskiej;
   - wielokierunkowym działaniom w zakresie ochrony przeciwpowodziowej;
   - rozwojowi systemów infrastruktury technicznej dla poprawy zaopatrzenia w media i ograniczeniu negatywnego oddziaływania środowiskowego.

ŚRÓDMIEŚCIE

Ryc. 25.2 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Śródmieście

Źródło: opracowanie własne

KIERUNKI ROZWOJU

- Intensyfikacja funkcji usługowych w CPU i rozwój ośrodka wspomagającego w Oruni
- Rozwój funkcji mieszkaniowo-usługowej na terenach postoczniowych – Młode Miasto
- Tworzenie systemu bulwarów nadwodnych wzdłuż Motławy i Martwej Wisły oraz nadwodnych przestrzeni rekreacyjnych wzdłuż Motławy z opływem i Raduni (Orunia-Olszynka)
- Kreowanie sieci przestrzeni rekreacyjnych w strefie krawędziowej na Siedlcach i Biskupiej Górce
- Utrzymanie funkcji rolniczej na terenie Żuław Gdańskich z dopuszczeniem farm fotowoltaicznych na fragmentach terenów rolniczych
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych: Dolnego Miasta, placu Wałowego, Starego Przedmieścia oraz Biskupiej Górki i Oruni

W najstarszej części dzielnicy urbanistycznej Śródmieście kontynuowany będzie dotychczasowy kierunek przeobrażeń funkcjonalno-przestrzennych uwzględniający ochronę dziedzictwa kulturowego tego obszaru.

1) Najistotniejszymi działaniami służącymi poprawie wizerunku Śródmieścia Historycznego będą:

- kontynuowanie II etapu odbudowy Głównego Miasta w celu uzupełnienia – z dopuszczeniem współczesnych form architektonicznych − historycznej struktury przestrzennej o fragmenty tkanki miejskiej nieodbudowanej po II wojnie światowej oraz zmiany przeznaczenia części terenów z mieszkaniowego na usługowe i turystyczne;
- kontynuowanie procesów inwestycyjnych na Wyspie Spichrzów, gdzie powstają prestiżowe obiekty usługowe i mieszkaniowe uwzględniające dziedzictwo kulturowe oraz walory nadwodnego położenia;
- wykreowanie atrakcyjnego kompleksu kulturalnego na Starym Mieście przez budowę nowych obiektów: Domu Daniela Chodowieckiego i Güntera Grassa oraz Muzeum Gdańska w sąsiedztwie istniejących instytucji: Muzeum II Wojny Światowej oraz Muzeum Poczty Polskiej;
- zakończenie budowy reprezentacyjnego centrum handlowo-usługowo-administracyjnego Forum Gdańsk na obszarze Targu Siennego i Targu Rakowego, zespolonego z węzłem integracyjnym Śródmieście, gdzie powstanie także nowy obiekt kultury – Centrum Kunszt Wodny oraz przestrzeń publiczna na przedłużeniu historycznej Drogi Królewskiej i wzdłuż Kanału Raduni;
- wykorzystanie możliwości rozwojowych na Polskim Haku, w rejonie ulic: Angielska Grobla i Długie Ogrody, gdzie powinny powstać obiekty usługowe oraz zabudowa mieszkaniowa kształtujące tkankę miejską w oparciu o walory miejsca, takie jak nadwodne położenie i bliskość Głównego Miasta;
- realizacja na terenach postoczniowych i poprzemysłowych Młodego Miasta wielofunkcyjnych zespołów mieszkaniowo-usługowych wraz z wysokiej jakości przestrzeniami publicznymi – nadwodnymi bulwarami i Drogą do Wolności, gdzie postindustrialna tożsamość powinna być podkreślona poprzez odpowiednie wykorzystanie historycznych obiektów stoczniowych, np. na cele kulturalne (muzeum sztuki współczesnej czy nowa lokalizacja opery), administracyjne czy rekreacyjne. Aby zadbać o zachowanie specyfiki tego obszaru, zaleca się organizowanie otwartych konkursów architektoniczno-urbanistycznych na zabudowę w tego prestiżowego miejsca. Procesy inwestycyjne będą wsparte realizacją następnego etapu projektowanej ulicy tzw. Nowej Wałowej, której pierwszy fragment (ul. ks. J. Popiełuszki) został już zbudowany. Ze względów krajobrazowych przeprawa przez Motławę w ciągu projektowanej ulicy będzie prowadzona w tunelu;
- budowa trasy tramwajowej w ulicy Podwale Staromiejskie, która poprawi dostępność do Głównego i Starego Miasta, zapewniając jednocześnie wygodne powiązanie tego rejonu z obszarami rozwojowymi na Młodym Mieście.

2) Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na Dolnym Mieście, na Starym Przedmieściu i Biskupiej Górce w ramach gminnego programu rewitalizacji, co przyczyni się do poprawy warunków zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, a także pozytywnie wpłynie na wizerunek terenów położonych w historycznym śródmieściu.

3) Rozwój funkcji sportowo-rekreacyjnych na Biskupiej Górce oraz dalsza rozbudowa funkcji kulturalno-edukacyjnych na Górze Gradowej realizowanych w rekonstruowanych obiektach historycznych fortyfikacji wraz z wykonaniem kolejki linowej.

4) Powstanie nowych inwestycji związanych z ożywieniem dróg wodnych: nowe mariny – na kanale Na Stępce oraz na Nowej Motławie (na południe od Mostu Stągiewnego) oraz przebudowa konstrukcji mostów na Motławie na zwodzone, co ułatwi żeglugę. Przewiduje się możliwość cumowania pływających jednostek usługowych lub mieszkalnych (o ograniczonych gabarytach) przy wybranych nabrzeżach wód śródlądowych (Nowa Motława i Kanał na Stępce) i wewnętrznych wód morskich (północny odcinek Motławy, Martwa Wisła).

5) Pozostałe jednostki urbanistyczne Śródmieścia nie ulegną znaczącym przekształceniom funkcjonalno-przestrzennym. Nowe obiekty mieszkaniowe i usługowe powstaną głównie na Siedlcach, na terenach dotychczasowych kolonii mieszkaniowych (Kolonia Jordana, Przybyszewskiego i Ochota). Ten kierunek przekształceń przewidywany jest również dla dawnych kolonii w Oruni (Kolonia Mysia, Rola, Orka i Zaranie).

6) W jednostce urbanistycznej Orunia-Olszynka nowa zabudowa mieszkaniowa, mieszkaniowo-usługowa i usługowo-przemysłowa wypełni – zainwestowane w granicach obszaru o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS) – fragmenty dzielnicy. Przeważająca część dzielnicy Orunia została objęta gminnym programem rewitalizacji, co w przyszłości przyniesie poprawę warunków życia, rozwój funkcji usługowych i zmianę oblicza historycznego przedmieścia Gdańska. W Olszynce dopuszcza się nowe budownictwo mieszkaniowe jedynie w obszarze ZiWS, gdzie niezbędne będzie wyposażenie w pełne sieci infrastrukturalne.

7) Pozostałą część Żuław (Olszynkę i Orunię), stanowiące duże kompleksy użytków rolnych, przeznacza się na cele rolnicze. Na obszarach rolniczych, za wyjątkiem Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich (na południe od Starej Raduni), dopuszcza się lokalizację ogniw fotowoltaicznych. W jednostce Orunia–Olszynka sankcjonuje się istniejące ogrody działkowe.

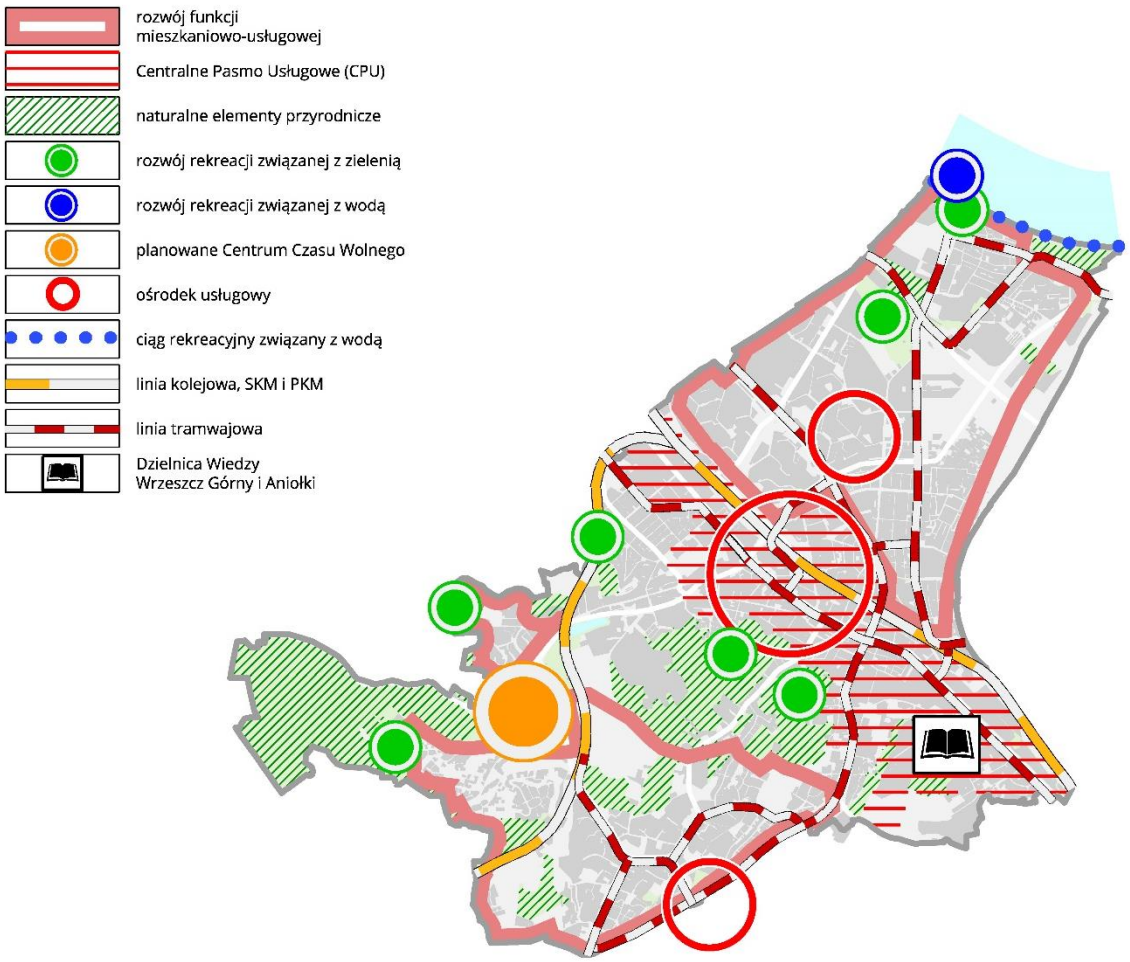
W wyniku powyższych przekształceń w dzielnicy urbanistycznej Śródmieście nastąpi przyrost nowej substancji mieszkaniowej, który zrównoważy ubytki wynikające z adaptacji lokali mieszkalnych w lokale użytkowe. Wzrośnie też liczba miejsc pracy w usługach, głównie na terenach postoczniowych.

Południowa część dzielnicy znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich, ponadto w granicach dzielnicy ustanowiono trzy użytki ekologiczne: Prochownia pod Kasztanami, Luneta z Pasikonikiem i Fort Nocek. Wzdłuż Raduni i Motławy w części żuławskiej przebiega regionalny korytarz ekologiczny Dolin Raduni i Motławy. W granicach wszystkich form ochrony przyrody obowiązują przepisy aktów prawnych je powołujących.

Proponuje się do ochrony dwa obszary cenne przyrodniczo wskazane na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zestawione w aneksie 10.

WRZESZCZ

Ryc. 25.3 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Wrzeszcz

Źródło: opracowanie własne

KIERUNKI ROZWOJU

- Intensyfikacja funkcji usługowych w CPU i rozwój ośrodków wspomagających na Zaspie i w Pieckach-Migowie
- Kontynuacja i intensyfikacja funkcji mieszkaniowo-usługowej
- Kontynuacja rozbudowy dzielnicy wiedzy we Wrzeszczu Górnym
- Zmiana funkcji i intensyfikacja zabudowy terenów poprzemysłowych, powojskowych oraz pokolejowych
- Rozwój zagospodarowania usługowo-rekreacyjnego kąpieliska w Brzeźnie, CCW w Brętowie i Velodromu na Zaspie
- Kreowanie sieci przestrzeni rekreacyjnych w strefie buforowej TPK

Dzielnica urbanistyczna Wrzeszcz jest jednym z ważniejszych i większych zespołów mieszkaniowo-usługowych w mieście mieszczącym ośrodek usługowy o randze metropolitalnej. Funkcje dzielnicy nie ulegną zasadniczym zmianom.

1) Zakłada się dalszy przyrost funkcji mieszkaniowych w ramach wykształconej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej (ZiWS), zarówno na terenach przewidzianych w obowiązujących planach miejscowych, jak i nowo przeznaczonych na taką funkcję, co realizuje ideę rozwoju do wewnątrz. Nowe realizacje mieszkaniowe dociążą istniejące szkoły i przedszkola, i inne usługi podstawowe. Przykłady takich realizacji to:

- kontynuacja inwestycji na terenie byłych koszar przy ul. Słowackiego we Wrzeszczu Górnym;
- planowane zespoły mieszkaniowe w rejonie al. Hallera i na byłym pasie startowym na Zaspie Młyńcu;
- rehabilitacja Kolonii Żeńcy i Uroda we Wrzeszczu Dolnym;
- nowa zabudowa na Polanie Leśnej Srebrniki i na północ od al. Macieja Płażyńskiego (dawniej tzw. Drogi Zielonej).

2) Zakłada się także wzrost funkcji usługowych oraz funkcji produkcyjnych wysokich technologii obejmujących przede wszystkim:

- rozwój Centralnego Pasma Usługowego (CPU);
- rozwój dzielnicy wiedzy obejmujący wrzeszczańskie wyższe uczelnie i utworzenie kompleksu naukowo-technologicznego we Wrzeszczu Górnym jako wyspecjalizowanego ogniwa CPU z rozwinięciem w kierunku Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego;
- odtworzenie, wzbogacenie i uzupełnienie o nowe elementy zagospodarowania rekreacyjnego kąpieliska Brzeźno oraz strefy buforowej TPK wraz z budową wielofunkcyjnego Centrum Czasu Wolnego w Brętowie;
- usprawnienie systemu transportowego przez rozbudowę lub budowę niezbędnych elementów podstawowego układu transportowego miasta (przeważnie w dotychczas rezerwowanych korytarzach), tj. planowanych ulic: Nowej Kościuszki (wraz z Nową Gdańską), Nowej Politechnicznej (zwanej też trasą GPW), Zielonego Bulwaru, Nowej Abrahama, innych projektowanych odcinków ulic oraz węzłów integracyjnych i przesiadkowych: Wrzeszcz, Zaspa, Politechnika. Podtrzymuje się także rezerwę pasa terenu wzdłuż linii kolejowej z przeznaczeniem na korytarz transportowy.

3) Rozwój Wrzeszcza będzie miał głównie charakter jakościowy i będzie polegał na następujących przekształceniach istniejącego zainwestowania:

- poprawie zabudowy substandardowej i zdekapitalizowanej, lecz o znacznych walorach kulturowych we Wrzeszczu Dolnym i Górnym oraz w Brzeźnie;
- porządkowaniu i uzupełnianiu o brakujące elementy oraz podnoszeniu standardu zagospodarowania i wyrazu estetycznego osiedli powojennych (tzw. blokowisk) z możliwością intensyfikacji wykorzystania terenu osiedli: Zaspa, Morena, Niedźwiednik oraz w Brzeźnie.

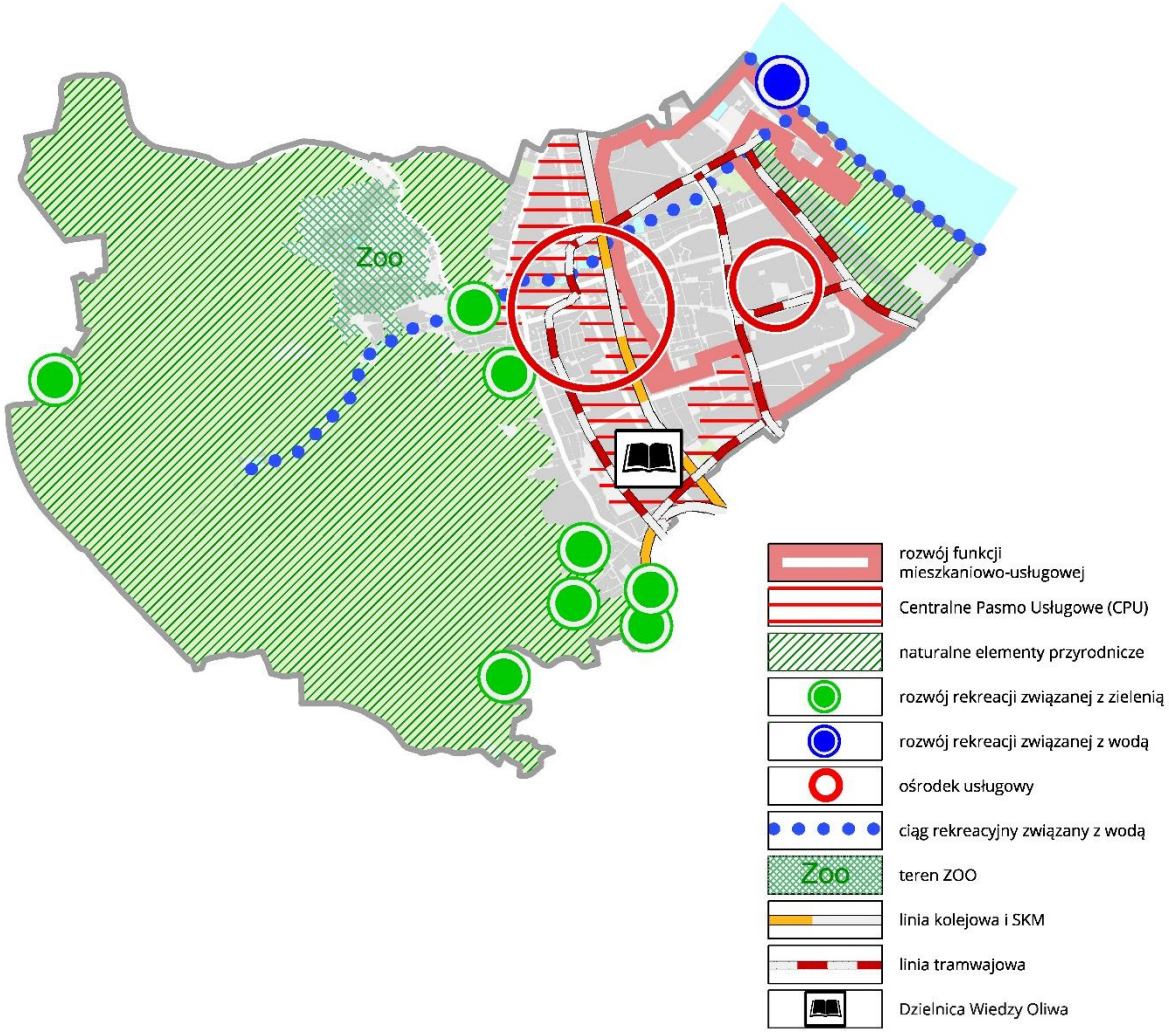
4) Restrukturyzacja i zmiana funkcji oraz intensyfikacja zabudowy terenów dotychczas przemysłowo-składowych, wojskowych, kolejowych (często już niefunkcjonujących i zdegradowanych), a nawet mieszkaniowych i usługowych zabudowanych ekstensywnie oraz terenów po zbędnych obiektach infrastruktury technicznej.

5) Przewiduje się również działania zmierzające do ochrony i eksponowania, a w miarę potrzeby również wzbogacania kompozycji przestrzeni podkreślającej tożsamość Wrzeszcza. Poza ochroną zachowawczą walorów kulturowych i przyrodniczych będą to m.in. udostępnienie i urządzenie punktów, ciągów i osi widokowych, podkreślenie zielenią przebiegu potoku Strzyża, kreowanie nowych dominant architektonicznych podkreślających charakterystyczne punkty dzielnicy.

Zachodnia część dzielnicy włączona została do Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz w części do zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina potoków Strzyża i Jasień. Północna granica dzielnicy na styku z brzegiem morskim graniczy z obszarem Natura 2000 Zatoka Pucka (PLB 220005). W granicach wszystkich form ochrony przyrody obowiązują przepisy aktów prawnych je powołujących.

Proponuje się do ochrony sześciu obszarów cennych przyrodniczo wskazanych na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zestawionych w aneksie 10.

OLIWA

Ryc. 25.4 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Oliwa

Źródło: opracowanie własne

KIERUNKI ROZWOJU

- Intensyfikacja funkcji usługowych w CPU i rozwój ośrodka wspomagającego na Przymorzu
- Kontynuacja rozwoju dzielnicy wiedzy w rejonie Uniwersytetu Gdańskiego
- Poprawa jakości zagospodarowania powojennych osiedli mieszkaniowych
- Rozwój zagospodarowania usługowo-rekreacyjnego w pasie nadmorskim
- Kreowanie sieci przestrzeni rekreacyjnych w strefie buforowej TPK
- Realizacja trasy tzw. Nowej Spacerowej i tzw. Zielonego Bulwaru

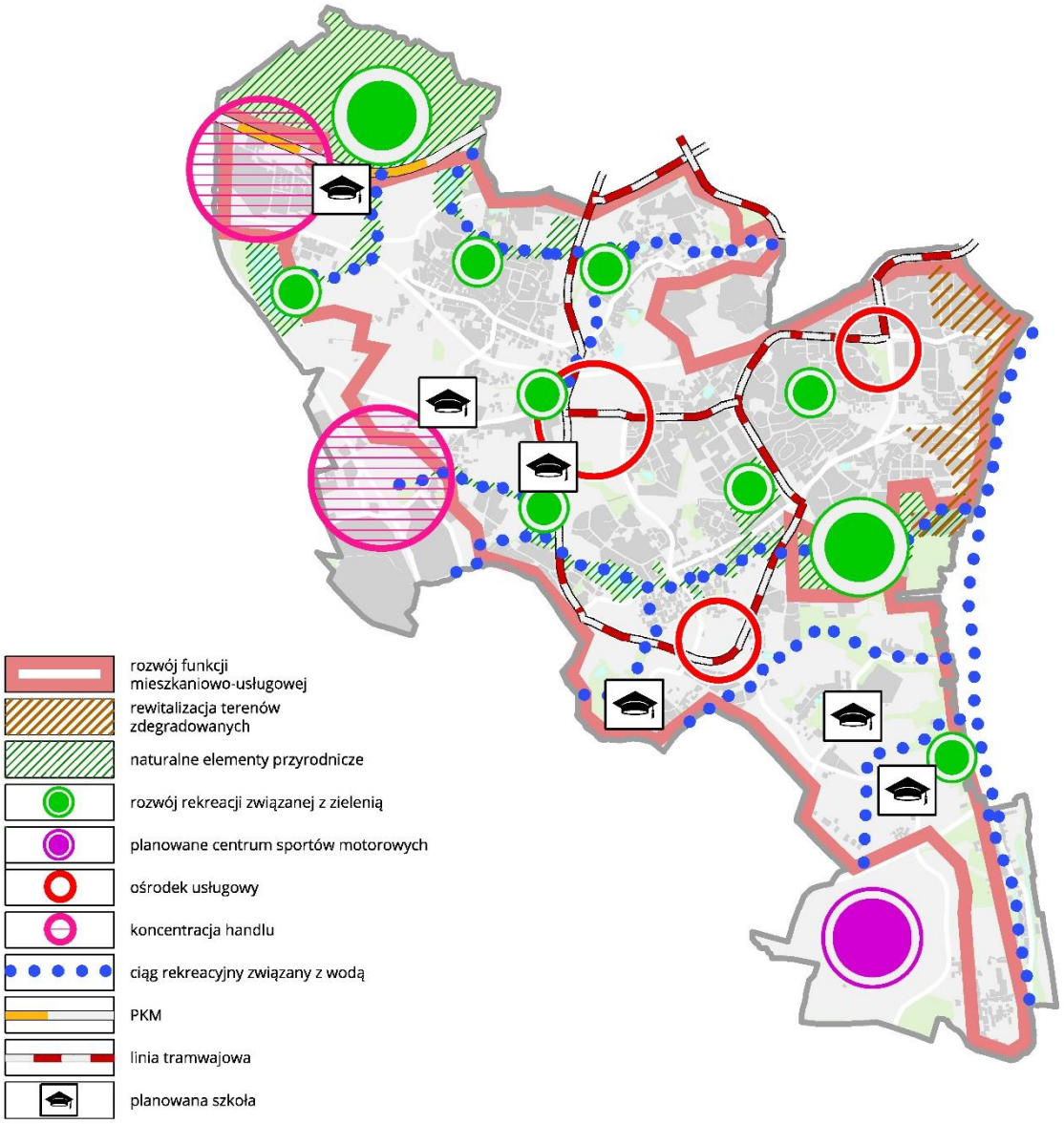
Oliwa to dzielnica wielofunkcyjna i tę jej cechę uwzględnia się w polityce przestrzennej miasta. Różnorodność będzie dotyczyć także typów zabudowy. W obszarach objętych ochroną konserwatorską i uwarunkowanych kulturowo, jak Stara Oliwa czy wieś rybacka w Jelitkowie, zabudowa będzie się kształtowała z ograniczeniami gabarytów w nawiązaniu do przesłanek historycznych. Natomiast w obszarach zabudowy współczesnej, w tym w dzielnicy wiedzy w rejonie kampusu Uniwersytetu Gdańskiego zabudowa ta będzie kształtowała nowoczesną przestrzeń miejską.

1) W ramach przebiegającego przez centrum dzielnicy Centralnego Pasma Usługowego (CPU) nastąpi koncentracja i intensyfikacja funkcji usługowych tworzących ośrodek o randze metropolitalnej.
   Zakłada się dalszy rozwój usług z zakresu nauki, biznesu i innych. Uniwersytet Gdański będzie motorem rozwoju dzielnicy wiedzy, oferującej dużą liczbę miejsc pracy w obiektach wielofunkcyjnych. Aby poprawić funkcjonowanie przestrzeni, przewiduje się m.in. kreację przestrzeni publicznych przyjaznych pieszym i rowerzystom.
   Ponadto rozwój w ramach CPU w Oliwie zostanie oparty na przekształceniach funkcjonalno-przestrzennych w rejonie Zespołu Pocysterskiego i Starej Oliwy. Nowi mieszkańcy, jacy pojawią się w tej części dzielnicy, ożywią przestrzenie publiczne i lokale usługowe. Kontynuacja różnicowania funkcji na pozostałych terenach CPU będzie polegała na wprowadzaniu oprócz funkcji usługowych także innych funkcji, w tym mieszkaniowych. Działania te spowodują kreację nowych i podniesienie atrakcyjności istniejących przestrzeni publicznych.
2) Osiedla mieszkaniowe we wschodniej części dzielnicy będą podlegały przekształceniom polegającym na dogęszczaniu funkcji mieszkaniowej i uzupełnianiu jej o funkcje usługowe i rekreacyjne. Nastąpi jakościowa poprawa oraz podnoszenie standardu zagospodarowania i wyrazu estetycznego powojennych osiedli mieszkaniowych z „wielkiej płyty". Rozwój terenów zielonych w postaci zagospodarowania rekreacyjnego strefy wzdłuż Potoku Oliwskiego oraz parków i skwerów podniesie standard zamieszkania.
3) W Starej Oliwie ważną cechą uzupełniających realizacji funkcji mieszkaniowej będzie ochrona historycznej tożsamości. Nową zabudowę mieszkaniową i usługową przewidziano w rejonie Wita Stwosza i Macierzy Szkolnej, w miejscu likwidowanych ogrodów działkowych.
4) W pasie nadmorskim będzie się rozwijać zagospodarowanie rekreacyjno-turystyczne, w tym kąpieliska Jelitkowo i terenów usługowo-rekreacyjnych w rejonie dawnej wsi rybackiej przy ul. Bałtyckiej. Jako uzupełnienie przewiduje się realizację w niewielkim zakresie funkcji mieszkaniowej w ramach tworzenia atrakcyjnej i różnorodnej funkcjonalnie przestrzeni.
5) W sąsiedztwie lasów TPK powstanie tzw. strefa buforowa, w której rozwiną się funkcje usługowo-rekreacyjne przy głównych wejściach do lasu i przy stawach na Potoku Oliwskim. Ważną rolę nadal będzie pełnił ogród zoologiczny, który zrealizuje swoje zamierzenia rozwojowe, stając się główną dominantą funkcjonalną na granicy TPK.
6) Dla odrodzenia Starej Oliwy z zabytkową spuścizną Zespołu Pocysterskiego niezbędne będzie zrealizowanie ulicy tzw. Nowej Spacerowej z tunelem pod Pachołkiem i połączenie jej z tzw. Zielonym Bulwarem. Ta inwestycja o znaczeniu metropolitalnym warunkuje sanację najbardziej cennych obszarów dziedzictwa kulturowego miasta, a także udostępnienie atrakcyjnych rekreacyjnie terenów nadmorskich mieszkańcom bardziej odległych dzielnic Gdańska i metropolii.

Zachodnia część dzielnicy znajduje się w granicach Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, w którym ustanowiono dwa rezerwaty przyrody: Źródliska w Dolinie Ewy i Wąwóz Huzarów oraz użytek ekologiczny Dolina Czystej Wody. Ponadto w dzielnicy znajdują się dwa użytki ekologiczne Salwinia w Owczarni i Oliwskie Nocki, ten ostatni jest jednocześnie obszarem Natura 2000 Bunkier w Oliwie (PLH 220055). Północno-wschodnia część dzielnicy, na styku z brzegiem morskim, graniczy z obszarem Natura 2000 Zatoka Pucka (PLB 220005). W granicach wszystkich form ochrony przyrody obowiązują przepisy aktów prawnych je powołujących.

Proponuje się do ochrony sześć obszarów cennych przyrodniczo (wszystkie w granicach Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego lub jego sąsiedztwie) wskazanych na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zestawionych w aneksie 10.

POŁUDNIE

Ryc. 25.5 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Południe

Źródło: opracowanie własne

KIERUNKI ROZWOJU

- Rozwój funkcji mieszkaniowej o zróżnicowanych formach adresowanych do różnych grup mieszkańców z uzupełnieniem programu usług, w tym usług oświatowych
- Kreowanie wielofunkcyjnego ośrodka usługowego o randze dzielnicowej i rozwój dwóch ośrodków wspomagających na Chełmie i w Łostowicach oraz intensyfikacja koncentracji handlu przy Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta
- Kreowanie sieci przestrzeni rekreacyjnych obejmującej układ dolin z potokami i zbiornikami retencyjnymi, strefę buforową TPK oraz strefę krawędziową wysoczyzny
- Utrzymanie rezerwy terenowej pod budowę centrum sportów motorowych w Świętym Wojciechu
- Lokalizacja zajezdni transportu zbiorowego
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych Oruni i Starego Chełmu

Południe nadal stanowić będzie największą i najszybciej rozwijającą się mieszkaniową dzielnicę miasta. Nowe zainwestowanie powinno zapewniać odpowiedni standard zabudowy, ochronę bogatych walorów ekologicznych i krajobrazowych obszaru, powinno też wykorzystywać miejskie układy infrastruktury magistralnej.

1) Zakłada się strefowanie zabudowy mieszkaniowej i różnicowanie standardów zamieszkiwania oraz parametrów zabudowy:

- najwyższe parametry (ustalane każdorazowo w planach miejscowych zależnie od lokalnych uwarunkowań) dopuszcza się w zasięgu przystanków szynowej komunikacji zbiorowej (szczególnie przystanków PKM), w rejonie centrum dzielnicowego i centrów wspomagających oraz w obszarach bezpośrednio przyległych do Śródmieścia;
- strefa ekstensywnej zabudowy (por. rozdz. 18) jest przewidziana na terenach peryferyjnych, mało zainwestowanych, oddalonych od usług, głównie w częściach: zachodniej (niezabudowane tereny na południe od al. Armii Krajowej, w rejonach ulic Stężyckiej i Źródlanej) i południowej (część terenów w jednostce Maćkowy na południe od parku Oruńskiego oraz pas przy Potoku Oruńskim i tereny na południe od niego);
- przesłankę do indywidualnego podwyższania parametrów mogą stanowić dominanty przestrzenne;
- w rejonie krawędzi Wysoczyzny Gdańskiej przewiduje się zabudowę ekstensywną, minimalizującą antropopresję;
- na terenach, gdzie w sąsiedztwie, poza granicami miasta, zrealizowały się lub są przewidziane inwestycje o wyższych parametrach, dopuszcza się nawiązanie do nich gabarytami i charakterem zabudowy;
- poza wymienionymi wyżej przypadkami przewiduje się średnio intensywną zabudowę (por. rozdz. 18), nieco intensywniejszą w północnej i środkowej części dzielnicy oraz przy głównych ciągach komunikacyjnych w terenach obsługiwanych transportem zbiorowym, a także w sąsiedztwie lokalnych ośrodków usługowych;
- ważnym założeniem rozwoju przestrzennego dzielnicy jest wspieranie realizacji zróżnicowanej oferty mieszkaniowej. W rejonach zabudowy ekstensywnej zakłada się zwiększenie udziału zabudowy jednorodzinnej.

Możliwe jest odstępstwo od powyższych zasad, jesli obowiązujące plany miejscowe przewidują zabudowę o intensywniejszym charakterze. W takiej sytuacji w nowo sporządzanych planach miejscowych można kontynuować dotychczasowe założenia urbanistyczne.

2) Przewiduje się rozwój infrastruktury społecznej uwzględniający rozwijającą się funkcję mieszkaniową oraz planuje się sieć ośrodków usługowych z dobrze wyposażonymi przestrzeniami publicznymi:

- istotnym elementem struktury usługowej będzie ośrodek o randze dzielnicowej położony centralnie w dzielnicy, to jest w zachodniej części Ujeściska (gdzie występują spore deficyty usług), przy ważnym węźle komunikacyjnym w rejonie ulic Warszawskiej i tzw. Nowej Bulońskiej Południowej. Ośrodek dzielnicowy ze znaczącym udziałem funkcji mieszkaniowej powinien łączyć zróżnicowane obiekty usługowe, charakteryzować się atrakcyjną przestrzenią publiczną i dogodnymi dojściami. Ośrodek leżący o 10 minut jazdy rowerem prawie dla całej dzielnicy powinien stać się miejscem aktywności wszystkich mieszkańców i elementem krystalizującym strukturę funkcjonalno-przestrzenną dzielnicy;
- uzupełnieniem ośrodka dzielnicowego będą ośrodki wspomagające: na Chełmie, w rejonie ulic Witosa i Sikorskiego oraz w Łostowicach, w rejonie ulic Niepołomickiej i tzw. Nowej Świętokrzyskiej, a także ośrodki o randze osiedlowej[285] powiązane z lokalnymi przestrzeniami publicznymi;
- koncentracja handlu wzdłuż Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta obsługuje głównie klientów tranzytowych, ale i uzupełnia usługi dzielnicowe. Przewiduje się wzmocnienie funkcji handlowych w rejonie węzła Szadółki, na południe od ul. Lubowidzkiej, oraz poszerzenie dotychczasowych granic po wschodniej stronie ul. Przywidzkiej. Dodatkowo w węzłach Szadółki i Karczemki przy ulicy Szczęśliwej pożądane jest wykształcenie podstawowych usług i przestrzeni publicznych dla okolicznych mieszkańców Kiełpinka i Szadółek.

[285] Studium możliwości rozwoju ośrodków osiedlowych i całościowa koncepcja powiązań pieszych i rowerowych dzielnicy Południe, BRG, Gdańsk 2014.

Zakłada się przeciwdziałanie istniejącemu rozproszeniu i niedoborowi usług społecznych i uzupełnianie ich o miejsca integracji mieszkańców. W planach miejscowych uzasadnione jest (w miarę potrzeby) określanie minimalnej powierzchni usług w danym ośrodku, w niektórych przypadkach wskazywanie rodzajów usług, a także określanie zasad kształtowania przestrzeni publicznych.

3) Preferowanym kierunkiem zmian w strukturze funkcjonalnej dzielnicy będzie zwiększenie liczby miejsc pracy, których – przy szybkim wzroście liczby mieszkańców – jest za mało. Poza ich koncentracją przy Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta wraz z terenem o przeznaczeniu przemysłowo-usługowym w rejonie Szadółek przewiduje się zwiększenie liczby miejsc pracy w usługach (centrum dzielnicowe, ośrodki usługowe, a także rozproszone usługi na terenach mieszkaniowych). Planowany jest również rozwój zabudowy przemysłowo-usługowej wzdłuż zachodniej i południowej obwodnicy Trójmiasta oraz przy większych arteriach komunikacyjnych. Ponadto wskazane jest wspieranie rozwoju funkcji biurowej, szczególnie w wielofunkcyjnym centrum dzielnicowym, przy głównych trasach i przystankach PKM.

4) Dynamiczny rozwój dzielnicy wymaga uzupełnienia sieci transportowej. Planowana rozbudowa podsystemów tramwajowego i autobusowego powoduje konieczność usytuowania nowej zajezdni tramwajowej w rejonie ul. Warszawskiej. Możliwe jest poszerzenie terenu planowanego pod obsługę transportu w tym rejonie i lokalizacja zajezdni autobusowej po wschodniej stronie przewidywanej zajezdni tramwajowej.

5) Istotnym kierunkiem przekształceń dzielnicy spajającym jej strukturę będzie rozwój obszarów rekreacyjnych i ochrona naturalnych walorów ukształtowania terenu z zachowanymi korytarzami i siedliskami ekologicznymi, stanowiącymi jeden z największych atutów dzielnicy. Przewiduje się:

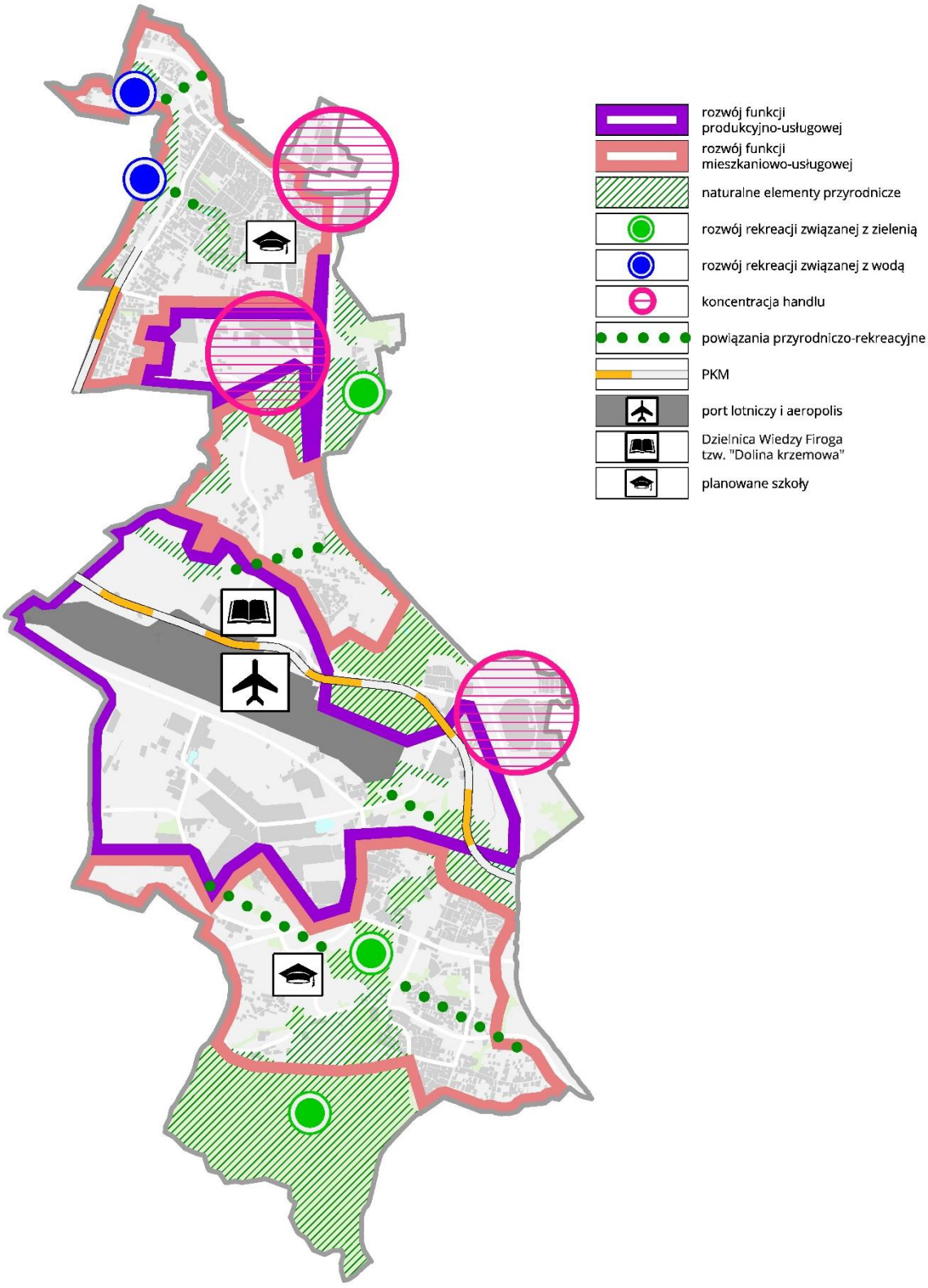
- wykorzystanie równoleżnikowego układu dolin wraz z potokami (naturalnymi łącznikami uzupełnionionymi wieloma istniejącymi i planowanymi zbiornikami retencyjnymi) jako ciągłej sieci powiązań terenów zieleni i wody (ang. *blue-green grid*) stanowiącej atrakcyjne przestrzenie rekreacyjne zintegrowane z systemem ciągów pieszych i rowerowych;
- minimalizowanie zainwestowania na terenach o mocno zróżnicowanej rzeźbie w rejonie krawędzi wysoczyzny biegnącej równolegle do Kanału Raduni (ze względu na walory widokowe i ograniczone możliwości fizycznego przemieszczania);
- stworzenie strefy buforowej z atrakcyjnym zagospodarowaniem rekreacyjno-wypoczynkowym na styku z lasami TPK przy przystankach PKM, o największym potencjale inwestycyjnym i tym samym największym zapotrzebowaniu na urządzone tereny zieleni;
- zlokalizowanie w zachodniej części Świętego Wojciecha centrum sportów motorowych o znaczeniu krajowym, które stanie się istotnym komponentem wzbogacającym ofertę rekreacyjno-sportową dzielnicy i miasta.

6) Wschodnie fragmenty dzielnicy – Orunia i Stary Chełm – zostały objęte Gminnym Programem Rewitalizacji. Przewidziane działania przyczynią się do poprawy warunków zamieszkiwania m.in. przez polepszenie jakości przestrzeni publicznych, rozwój funkcji usługowych i rekreacyjnych.

Północna część dzielnicy znajduje się w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie, gdzie ustanowiono rezerwat przyrody Dolina Strzyży wraz z otuliną, włączone jednocześnie do zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina Potoków Strzyża i Jasień. We wschodniej części dzielnicy w dolinie Potoku Oruńskiego ustanowiono zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Potoku Oruńskiego. Południowo-wschodnia część dzielnicy, w Świętym Wojciechu, obejmująca fragment doliny Raduni włączona została w granice Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich. Dolina Raduni jest również regionalnym korytarzem ekologicznym Dolin Raduni i Motławy. Ponadto w dzielnicy ustanowiono dwa użytki ekologiczne: Murawy kserotermiczne w Dolinie Potoku Oruńskiego i Migowska Bielawa. W granicach wszystkich form ochrony przyrody obowiązują przepisy aktów prawnych je powołujących.

Do objęcia ochroną proponuje się 13 obszarów cennych przyrodniczo wskazanych na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zestawionych w aneksie 10.

ZACHÓD

Ryc. 25.6 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Zachód

Źródło: opracowanie własne

KIERUNKI ROZWOJU

- Rozbudowa portu lotniczego
- Kontynuacja rozwoju dzielnicy wiedzy w Firodze, tzw. Dolinie Krzemowej
- Rozwój funkcji produkcyjno-usługowych w Matarni, Kokoszkach Przemysłowych i Barniewicach
- Rozwój funkcji mieszkaniowej w zróżnicowanych formach o niskiej intensywności wraz z uzupełnieniem sieci usług podstawowych
- Intensyfikacja koncentracji handlu wzdłuż Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta

Dzielnica Zachód ma wielofunkcyjny charakter, nastąpi zatem dalszy rozwój funkcji transportowych, produkcyjno-usługowych i mieszkaniowych. Będzie zanikać tylko funkcja rolnicza, ale w większości zostaną utrzymane stałe ogrody działkowe poza rejonem ul. Nowatorów w Kokoszkach Przemysłowych i koncentracjami handlu przy węzłach Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta.

1) Dominantą funkcjonalną dzielnicy Zachód i ważnym biegunem wzrostu miasta i obszaru metropolitalnego będą w coraz większym stopniu lotnisko i funkcje produkcyjne, usługowe i logistyczne wykorzystujące walory położenia, do których – obok lotniska – trzeba zaliczyć wysokosprawne połączenia drogowe: Zachodnią Obwodnicę Trójmiasta i ul. Kartuską, która będzie rozbudowana do parametrów ulicy głównej przyspieszonej (GP), oraz linię PKM. Bezpośrednio na północ od lotniska nastąpi dalszy rozwój zespołu usług przylotniskowych, dalej na północ – różnych obiektów produkcyjno-usługowych, a w Firodze, między ulicami Radarową i Spadochroniarzy – produkcja i usługi w segmencie wysokich technologii w ramach dzielnicy wiedzy, tzw. Doliny Krzemowej.

2) Główną koncentracją funkcji produkcyjnej pozostaną Kokoszki Przemysłowe. Będą się one stopniowo przekształcać w nowoczesny park przemysłowy. Mniejszą koncentracją funkcji produkcyjno-składowej pozostanie część środkowa Barniewic. Obszary produkcyjno-usługowo-składowe Barniewic, Matarni i Kokoszek Przemysłowych wraz z Parkiem Przemysłowo–Technologicznym Maszynowa, utworzonym w ramach Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, będą główną koncentracją miejsc pracy na górnym tarasie. Przewiduje się także dalszy rozwój Matarni jako obszaru lokalizacji firm produkcyjno-usługowych między Obwodnicą Zachodnią Trójmiasta a lotniskiem. W miarę wypełniania się tej struktury może pojawić się potrzeba wybudowania dodatkowych przystanków Pomorskiej Kolei Metropolitalnej w rejonie tzw. Doliny Krzemowej i ul. Sąsiedzkiej w Matarni, usprawniających dojazdy do pracy.

3) Funkcja mieszkaniowa skoncentruje się w:

- Osowej,
- zachodniej części Barniewic,
- wschodniej części Klukowa-Rębiechowa,
- północnej części Matarni-Złotej Karczmy,
- Kokoszkach Mieszkaniowych.

W Klukowie-Rębiechowie przewiduje się zabudowę mieszkaniową o bardzo niskiej intensywności i w charakterze podmiejskim, willowym, w Osowej natomiast – intensywniejszą (z dopuszczeniem niskiej zabudowy wielorodzinnej i małych domów mieszkalnych). Dla terenów w zasięgu przystanków Pomorskiej Kolei Metropolitalnej dopuszcza się wyższe parametry zabudowy. Z kolei w Kokoszkach Mieszkaniowych należy zachować wyraźny podział ze względu na powstające formy zabudowy mieszkaniowej, wyznaczony przebiegiem ul. Kartuskiej. Część północna utrzyma zróżnicowany charakter form: od domów wolnostojących, bliźniaczych, szeregowych po średnio intensywną zabudowę wielorodzinną. Na południe od ul. Kartuskiej nadal będzie się rozwijać zabudowa jednorodzinna: w Smęgorzynie – zabudowa willowa na dużych posesjach, w Kiełpinie Górnym – nieco bardziej intensywna. Funkcja mieszkaniowa w Smęgorzynie i zachodniej części Kokoszek o atrakcyjnym charakterze podmiejskim powinna stanowić konkurencję dla oferty mieszkaniowej gmin sąsiednich, oferując wyższy standard zamieszkania w zabudowie jednorodzinnej i rezydencjalnej.

4) Obwodnica Zachodnia Trójmiasta, rozbudowa lotniska, Pomorska Kolej Metropolitalna, rozbudowa ulic: Kartuskiej, Nowatorów i Budowlanych wyznaczają funkcję transportową jako najważniejszą, o znaczeniu ogólnomiejskim i metropolitalnym w dzielnicy. Funkcja ta stanowi istotny bodziec rozwojowy dla funkcji produkcyjnych i usługowych. W otoczeniu lotniska powstaną różne obiekty korzystające z walorów położenia, nadal rozwijać się będzie zespól usług przylotniskowych wraz z usługami towarzyszącymi (węzeł integracyjny ze strefami parkingowymi oraz zabudowa hotelowa i biurowa). Na północ od tego zespołu powstanie również zabudowa usługowa i produkcyjna, która między ulicami Radarową a Spadochroniarzy rozwijać się będzie jako produkcja w segmencie wysokich technologii, dopełniając tzw. Dolinę Krzemową. W sumie w rejonie lotniska przewiduje się rozwój ww. funkcji na powierzchni ok. 146 ha terenów inwestycyjnych, w tym 70 ha terenów nowych, dotąd planowanych pod pole golfowe. Rezerwa terenu pod tę funkcję stała się niecelowa w obliczu rozwoju tego typu miejsc rekreacji i sportu na Kaszubach w niewielkiej odległości od Gdańska. Obiekty te stanowią silną konkurencję i podważają zasadność podtrzymywania rezerwy terenowej w rejonie o wybitnej predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych.

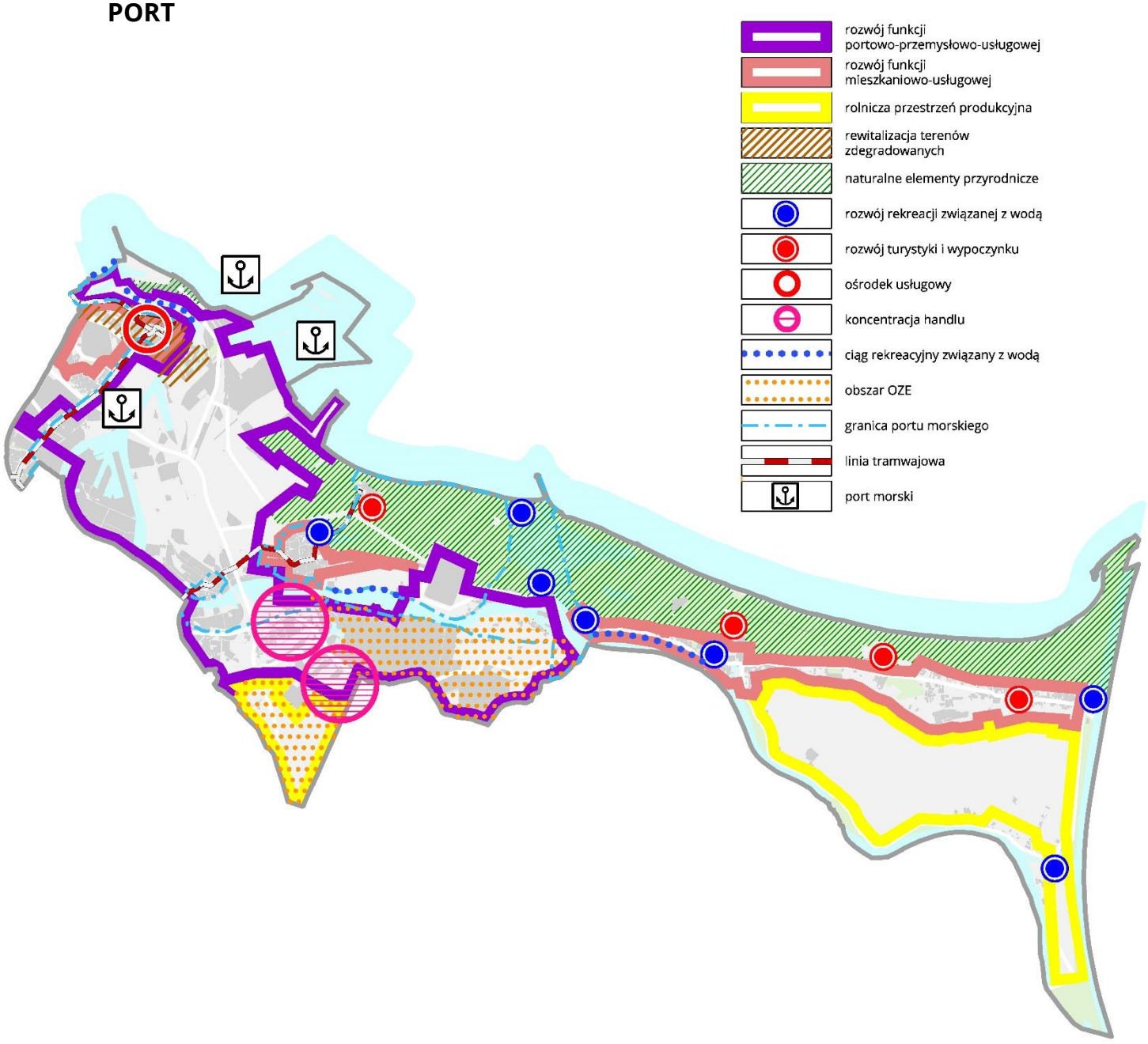
5) Wokół węzłów na Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta, w części wschodniej Barniewic i Osowej, w Owczarni oraz w Matarni-Złotej Karczmie będą powstawały miejsca koncentracji handlu w miejscach istniejących obecnie wielkopowierzchniowych obiektów handlowych. Pożądanym kierunkiem rozwoju jest wyposażenie ośrodków handlowych w inne usługi. Poza tym w dzielnicy przewiduje się rozwój osiedlowych ośrodków usługowych o randze lokalnej (w rejonie ulic: Siedleckiego, Balcerskiego oraz Radarowej czy Fabrycznej) i ulic usługowych (np.: Kartuskiej, Kielnieńskiej, Wodnika, Koziorożca oraz projektowanych ulic: Nowej Gostyńskiej i Nowej Inżynierskiej).

6) Oferta dzielnicy wzbogaci się o urządzone tereny rekreacyjne przy granicach z gminami Żukowo i Kolbudy Górne (nad brzegami jezior Wysockiego i Osowskiego, w rejonie których planowane jest utworzenie kąpielisk, oraz w Lasach Otomińskich). Kokoszki Mieszkaniowe zyskają nowe tereny zieleni miejskiej: wzdłuż Potoku Smęgorzyńskiego, w rejonie ul. św. Brata Alberta czy ul. Otomińskiej. Kompleks leśny na południe od ul. Kartuskiej planuje się przekształcić w park leśny. W Osowej-Barniewicach i Klukowie-Rębiechowie w miejscu likwidowanej bocznicy kolejowej do lotniska pojawi się nowe atrakcyjne powiązanie w postaci ciągu pieszo-rowerowego, łączącego obie jednostki urbanistyczne, pełniącego również funkcję przyrodniczo-rekreacyjną. Przy węzłach Obwodnicy Zachodniej Trójmiasta, trasach wylotowych i lotnisku powstaną nowe szlaki turystyki pieszej, rowerowej i konnej oraz obiekty obsługi turystyki samochodowej i lotniczej w ramach rozwoju turystyki i rekreacji. W Owczarni przewiduje się urządzenie strefy buforowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Południowa część dzielnicy (Lasy Otomińskie) znajduje się w granicach Otomińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W dzielnicy ustanowiono dwa użytki ekologiczne: Łozy w Kiełpinie i Torfowisko Smęgorzyńskie. Północna i północno-wschodnia część dzielnicy włączona została do otuliny Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, którego granica pokrywa się z północną i północno-wschodnią granicą dzielnicy. W granicach wszystkich form ochrony przyrody obowiązują przepisy aktów prawnych je powołujących. Lasy Otomińskie stanowią lokalny korytarz ekologiczny podobnie jak dolina rowu M uchodzącego do Strzelenki.

Do objęcia ochroną proponuje się dziewięć obszarów cennych przyrodniczo wskazanych na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zestawionych w aneksie 10.

PORT

Ryc. 25.7 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Port

Źródło: opracowanie własne

KIERUNKI ROZWOJU

- Rozwój funkcji portowo-przemysłowo-składowej w granicach administracyjnych portu morskiego oraz na otwartym morzu – Port Centralny
- Rozwój turystyki i wypoczynku na Wyspie Sobieszewskiej
- Rozwój funkcji mieszkaniowo-usługowej na terenach tzw. Nowej Letnicy oraz na Wyspie Sobieszewskiej
- Rewitalizacja terenu zdegradowanego Nowego Portu z Twierdzą Wisłoujście i rozwój ośrodka usługowego uzupełniającego w Nowym Porcie

Port morski i przemysł są i zostaną ważnymi elementami struktury przestrzennej dzielnicy i biegunem wzrostu miasta i obszaru metropolitalnego. Kierunki rozwoju tych funkcji powinny być związane z wprowadzaniem nowoczesnych technologii oraz niezbędnym monitoringiem emisji zanieczyszczeń i uciążliwości.

1) Rozwój funkcji portowo-przemysłowych może i powinien następować przez poniższe działania:
- porządkowanie oraz intensywniejsze wykorzystanie terenów w porcie wewnętrznym, w rejonie ujścia Martwej Wisły; zainwestowanie nowych, wolnych od zabudowy terenów w rejonie Portu Północnego (powstaną nowe specjalistyczne bazy przeładunkowe oraz obiekty towarzyszące portowi, centrum logistyczno-dystrybucyjne, przemysł portowy) przy założeniu, że ekspansja terytorialna nie wykroczy poza linię rozgraniczającą strefy 53 »Port morski – morski terminal kontenerowy i ro-ro«, ustaloną w planie obowiązującym; istotnym elementem rozwoju funkcji portowej będzie realizacja idei nowego portu zewnętrznego na otwartym morzu, na północny-zachód od Portu Północnego;
- rozwijanie i wzmacnianie funkcji hubu paliwowego na wyspie Stogi łącznie z lokalizacją nowych zbiorników paliwowych na terenach dawnego Siarkopolu oraz dalsza intensyfikacja zdolności produkcyjnych Rafinerii w rejonie Błoni-Płoni;
- lokalizowanie wzdłuż Martwej Wisły, od mostu wantowego w kierunku Wisły Śmiałej, w granicach administracyjnych portu, a także w Przegalinie, funkcji wymagających dostępu do akwenu i korzystających z torów wodnych, np. baz i przystani związanych z towarowymi żeglugami morską i śródlądową, przystani dla kutrów rybackich, działalności związanych z produkcją i remontem jednostek pływających oraz baz żeglarskich i rekreacyjnych przystani wodnych.

Rozwój portu wymaga dalszej poprawy powiązań transportowych (wewnętrznych i zewnętrznych), choć duża część strategicznych inwestycji, takich jak: tunel pod Martwą Wisłą, Obwodnica Południowa, modernizacja linii kolejowej 226, jest już zrealizowana.

2) W dzielnicy wyznacza się obszary dla rozwoju innych gałęzi gospodarczych (bazy, składy, produkcja, w mniejszym stopniu usługi), które skoncentrują się w rejonie Letnicy (na wschód od ul. Marynarki Polskiej) czy Błoni-Płoni. W Płoni dotyczy to także rozwoju gospodarki komunalnej miasta oraz lokalizacji elektrowni wiatrowych bez limitu wysokości – to jedyny taki obszar wyznaczony w mieście.

3) Drugą miastotwórczą funkcją dzielnicy będą: wypoczynek, rekreacja i turystyka. Zakłada się zróżnicowanie rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznej zależnie od części dzielnicy:
- na Wyspie Sobieszewskiej – rozwój turystyki pobytowej oraz bazy noclegowo-gastronomicznej i usługowej związanej z jej obsługą (w tym usługi zdrowia i opieki społecznej jako element tzw. srebrnej gospodarki);
- w rejonach: Westerplatte, twierdzy Wisłoujście i Nowego Portu – rozwój turystyki krajoznawczej z zapleczem dla jej obsługi i korzystanie z walorów kulturowych zabytków i pola bitewnego (np. park militarny) oraz istniejących w bezpośrednim sąsiedztwie terminala promowego i przystani białej floty;
- na wyspie Stogi – utrzymanie i rozwój jakościowy rekreacji dla mieszkańców Gdańska;
- w Letnicy, w rejonie stadionu rozwój funkcji z zakresu przemysłu czasu wolnego (np. oceanarium).

4) Funkcja mieszkaniowa nie jest i nie będzie wiodąca w dzielnicy Port. Wyjątkiem jest Letnica, gdzie wskazano nowe tereny mieszkaniowe na północ od rewitalizowanej Starej Letnicy. W razie likwidacji wysypiska popiołów w Letnicy możliwe będzie przekształcenie tego terenu w obszar zielony lub przeznaczenie go na funkcje komercyjne albo odtworzenie tam jeziora Zaspa. Nieduże w skali miasta zasoby terenowe dla rozwoju funkcji mieszkaniowej znajdują się również na Wyspie Sobieszewskiej (głównie zabudowa jednorodzinna), a także w Nowym Porcie w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji.

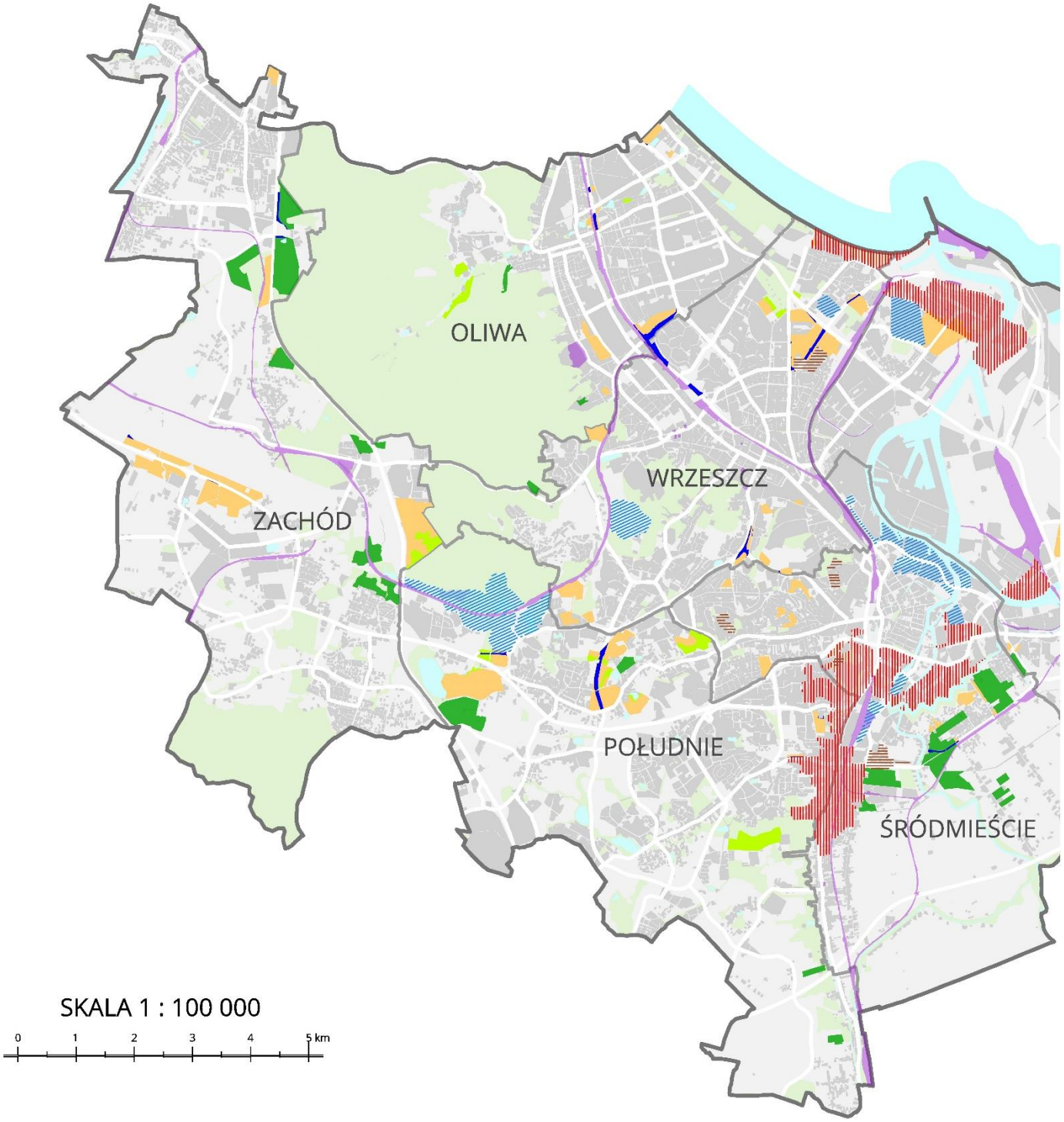
Dla funkcji mieszkaniowej w dzielnicy przewiduje się następujące działania:
- uzupełnianie brakującej infrastruktury technicznej i społecznej, w tym rozwój ośrodka usługowego uzupełniającego w Nowym Porcie;
- wymianę i rehabilitację istniejącej substancji mieszkaniowej;
- poprawę ekologicznych warunków życia oraz wyposażanie osiedli w zieleń, ścieżki rowerowe, tereny i obiekty codziennej rekreacji.

5) Kolejną funkcją dzielnicy pozostanie rolnictwo. Rolnicza przestrzeń produkcyjna będzie utrzymana na Wyspie Sobieszewskiej (na południe od głównego kanału melioracyjnego A) i w rejonie Błoni (nieduża enklawa gruntów przy granicy z gminą Pruszcz Gdański) gdzie dopuszczona zostanie lokalizacja wolnostojących ogniw fotowoltaicznych.

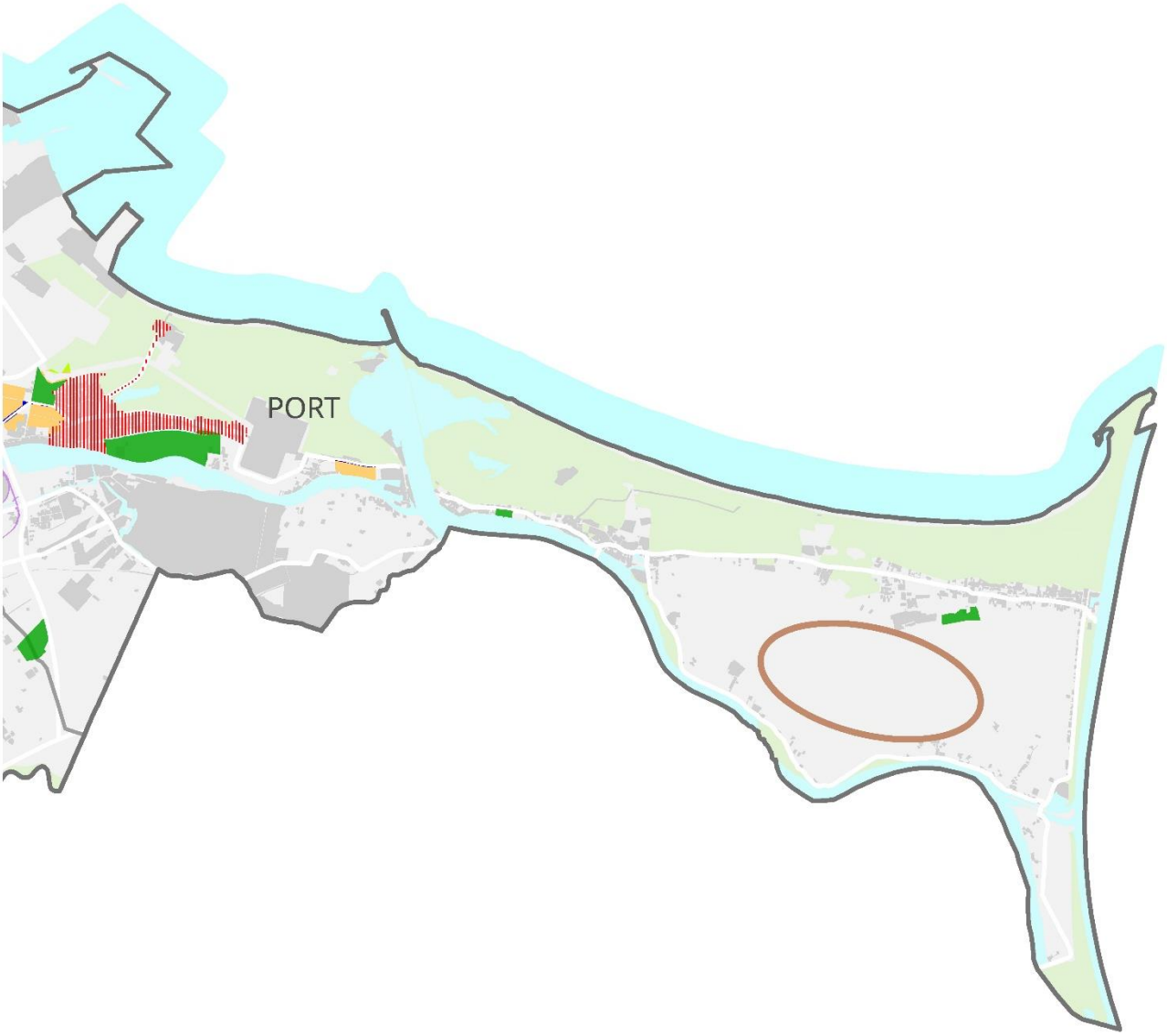
W granicach dzielnicy, jej wschodnią część, która obejmuje Wyspę Sobieszewską, włączono do Obszarów Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej i Żuław Wiślanych. Szczególną ochroną objęte są estuaria Wisły, w obrębie których ustanowiono rezerwaty przyrody Ptasi Raj i Mewia Łacha – włączone również do obszaru Natura 2000 Ujście Wisły (PLH 220004). Obiekty Twierdzy Wisłoujście to obszar Natura 2000 (PLH 220030). Tereny w międzywalu Wisły Przekop to również obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły (PLB 040003). Północna część dzielnicy, na zachód od Wyspy Sobieszewskiej graniczy z obszarem Natura 2000 Zatoka Pucka (PLB 220005). Równocześnie zachowane zostają lasy nadmorskie wraz z użytkami ekologicznymi: Karasiowe Jeziorka, Zielone Wyspy na Wiśle Śmiałej i Wydma w Górkach Zachodnich. Północna część Wyspy Sobieszewskiej stanowi nadzalewowo-mierzejowy ponadregionalny korytarz ekologiczny, natomiast wschodnia i południowo-wschodnia jej część to ponadregionalny korytarz ekologiczny Doliny Wisły. W granicach wszystkich form ochrony przyrody obowiązują przepisy aktów prawnych je powołujących.

Do objęcia ochroną proponuje się pięć obszarów cennych przyrodniczo wskazanych na rysunku Kierunki zagospodarowania przestrzennego i zestawionych w aneksie 10.

OLIWA
WRZESZCZ
ZACHÓD
POŁUDNIE
ŚRÓDMIEŚCIE
SKALA 1 : 100 000
0
1
2
3
4
5 km
granica miasta
granica dzielnicy
teren zainwestowany
teren zamknięty (stan na 31.12.2016 r.)
obszar zdegradowany
obszar przekształceń
obszar rehabilitacji
ogrody działkowe do zachowania
OGRODY DZIAŁKOWE DO LIKWIDACJI
na cele publiczne (27 ha)
na cele zieleni (71 ha)
na cele pozostałych funkcji (438 ha)
tereny zamienne dla likwidowanych ogrodów działkowych

26. OBSZARY PROBLEMOWE

26.1. Obszary wymagające przekształceń

W Gdańsku nadal znajdują się tereny przemysłowe, wojskowe, składowo-magazynowe i kolejowe, na których w wyniku przemian ekonomicznych i politycznych osłabła lub zupełnie ustała wszelka aktywność gospodarcza. Spowodowało to ich przekształcanie się początkowo w obszary opuszczone, niezagospodarowane, często w miejskie nieużytki. Wprowadzane są tam nowe funkcje, a tym samym nowe zainwestowanie. Istniejąca zabudowa ma niekiedy wartości użytkowe lub kulturowe, często jest przeznaczana na nowe funkcje (np. teren garnizonu i dawnego browaru we Wrzeszczu). **Powierzchnie jeszcze nie przekształcone zgodnie z dotychczasową polityką miasta powinny nadal podlegać polityce zmierzającej do zmiany dotychczasowych funkcji, przy częściowym zachowaniu lub całkowitej likwidacji istniejącej zabudowy, i innego zagospodarowania**. W ramach tej polityki mieszczą się takie działania, jak: likwidacja zbędnych elementów infrastruktury technicznej, modernizacja lub wprowadzenie nowych systemów infrastruktury technicznej, likwidacja istniejącej i wprowadzenie nowej zabudowy, a także remonty, renowacje, modernizacje lub rewaloryzacje zabudowy istniejącej, zwłaszcza tej o wartościach kulturowych.

W Gdańsku zidentyfikowano następujące typy terenów dotychczas nieprzekształconych a wymagających zmian:

- **tereny poprzemysłowe** położone głównie w dzielnicy Śródmieście (tereny postoczniowe, dawnej gazowni, dawne zakłady mięsne, Polski Hak, Czerwony Most) – przekształcanie na funkcje usługowe i mieszkaniowe oraz dla komunikacji, połączone z likwidacją większości dotychczasowego zainwestowania oraz z zachowaniem i adaptacją obiektów o wartościach kulturowych;
- **tereny powojskowe** (polana leśna Srebrniki, były poligon Jasień-Kiełpinek) – przekształcanie na funkcje mieszkaniowo-usługowe oraz na tereny zieleni i rekreacyjne;
- **tereny pokolejowe** (teren dworca Kłodno na Wyspie Spichrzów, zlikwidowana stacja Gdańsk Południe w Czerwonym Moście, nieużywane torowiska kolejowe w Letnicy i Wrzeszczu) – przekształcanie na funkcje usługowo-mieszkaniowe i komunikacyjne;
- **tereny po zbędnych obiektach infrastruktury technicznej** (oczyszczalnia Zaspa – na północ od ul. Uczniowskiej, składowisko popiołów w Letnicy) – przekształcanie na funkcje usługowo-mieszkaniowe lub parkowo-rekreacyjne.

26.2. Obszary wymagające rehabilitacji – kierunki przekształceń kolonii mieszkaniowych

Politykę rehabilitacji prowadzi się przede wszystkim wobec urządzeń technicznych, zabudowy mieszkaniowej i urządzenia terenu. Działania naprawcze muszą spowodować trwałą odnowę przez poprawę stanu zabudowy i środowiska. **Najważniejsza w rehabilitacji jest poprawa warunków życia mieszkańców oraz zachowanie głównej funkcji terenu**. Często będzie się to wiązać z koniecznością całkowitego wyburzenia obecnej substancji i wprowadzeniem nowej zabudowy, z wyznaczeniem ulic o wymaganej przepisami szerokości (poprawa funkcjonalności ruchu kołowego i pieszego) oraz z wprowadzeniem pełnostandardowych sieci infrastruktury technicznej.

Korzystna struktura własności gruntów przy słabych technicznie i użytkowo parametrach istniejącego zainwestowania (część budynków od lat znajduje się na miejskich listach wyburzeń) oraz dogodne położenie wskazują na duży potencjał inwestycyjny, czyli na możliwość wzniesienia nowych budynków mieszkalnych, w tym komunalnych, i usługowych. W obowiązujących i sporządzanych planach miejscowych najwięcej terenów kolonii przeznacza się pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową, a największy obszarowo potencjał to kolonie: Mysia, Rola, Orka i Zaranie – ok. 15 ha, Uroda i Żeńcy – ok. 13 ha, Jordana, Ochota i Przybyszewskiego – ok. 7 ha.

Dla większości kolonii mieszkaniowych sporządzono i uchwalono plany miejscowe, wśród nich plan Kolonii Żeńcy i Uroda[286] rozbudowany o elementy realizacji (wskazanie lokalizacji mieszkań zamiennych, koncep-

[286] Mpzp Kolonii Żeńcy i Kolonii Uroda, uchwała nr IX/175/07 RMG z dnia 26 kwietnia 2007 r. (Dz. Urz. woj. pom. nr 117 z 2007, poz. 207).

cje budynkowe zabudowy, etapowanie realizacji, szacowanie kosztów), które spotkały się z uznaniem na szczeblu krajowym[287]. Jak dotąd nie zaowocowały jednak realizacją. Dla przeprowadzenia ich niezbędne jest utrzymanie własności komunalnej gruntów i zakaz sprzedaży działek najemcom.

26.3. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym

Obszar rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym w zakresie infrastruktury transportowej, inżynieryjnej i społecznej obejmuje teren całego miasta w jego granicach administracyjnych.

Inwestycje te będą obejmowały między innymi:

1) w zakresie infrastruktury transportowej: ulice publiczne oraz trasy rowerowe, urządzenia transportu publicznego takie jak: torowiska tramwajowe, pętle tramwajowe i autobusowe, zajezdnie tramwajowe i autobusowe, węzły integracyjne,

2) w zakresie infrastruktury inżynieryjnej: urządzenia systemu kanalizacji sanitarnej i odprowadzenia wód opadowych, zaopatrzenia w wodę, gaz i energię elektryczną, telekomunikacji oraz systemu ciepłowniczego i unieszkodliwiania odpadów,

3) w zakresie infrastruktury społecznej: obiekty oświaty i nauki publicznej takie jak: żłobki, przedszkola, szkoły, uczelnie i instytuty naukowe, publiczne obiekty ochrony zdrowia, obiekty administracji samorządowej i rządowej oraz sądownictwa i bezpieczeństwa publicznego, obiekty sportu i rekreacji oraz kultury, a także cmentarze komunalne.

Podstawą uwzględnienia realizacji inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym będzie ich zgodność z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz z ustaleniami programów zawierających zadania rządowe, sporządzonych przez ministrów i centralne organy administracji rządowej.

26.4. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

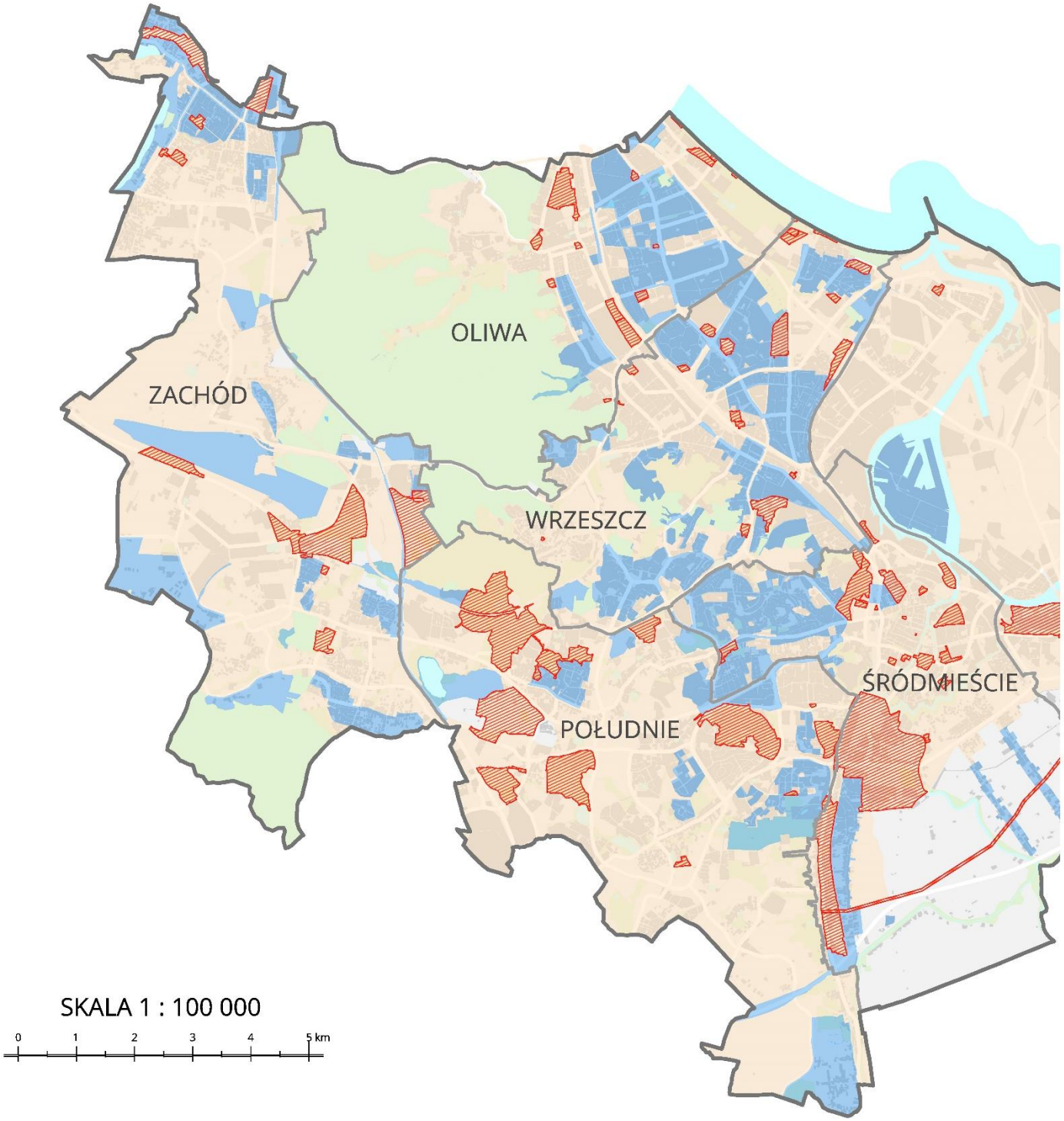
Granice terenów zamkniętych zostały pokazane na rysunku Kierunków. Dla żadnego z terenów zamkniętych w Gdańsku nie ustanowiono strefy ochronnej. Uwarunkowania wynikające z ustanowionych terenów zamkniętych zostały omówione w rozdziale 10.6.

26.5. Kierunki przekształceń ogrodów działkowych

Tereny rodzinnych ogrodów działkowych zajmują w Gdańsku ok. 880 ha i rozmieszczone są we wszystkich dzielnicach. Kontynuacja dotychczasowej polityki miasta, spójne funkcjonowanie oraz jego prawidłowy rozwój wymaga relokacji tych ogrodów, które położone są w sąsiedztwie terenów zurbanizowanych, są dobrze skomunikowane i uzbrojone. Zachowane zostaną te ogrody, które zlokalizowane są na terenach niebudowlanych lub w dzielnicach peryferyjnych. **Relokacji wymagać będą ogrody o łącznej pow. ok. 536 ha**, gdyż na ich terenach przewiduje się rozwój funkcji mieszkaniowo-usługowych lub portowo-przemysłowych, a także realizację celów publicznych (w tym na ok. 71 ha ogrodów została ustalona zieleń miejska). **Funkcja ogrodów działkowych zostaje zachowana ze względów przyrodniczo-społecznych na obszarze 344 ha.** Ogrody te powinny być dostępne dla ogółu mieszkańców jako „ogrody otwarte", a niewykorzystywane działki w ich granicach powinny znaleźć nowych użytkowników.

Wskazuje się tereny rolne na Wyspie Sobieszewskiej, położone na południe od Kanału Młynówka oraz wzdłuż ulicy Klimatycznej, o powierzchni około 220 ha, jako odpowiednie do tego, aby pełnić rolę terenów zamiennych dla likwidowanych ogrodów działkowych. Są to głównie grunty Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa. Należy wprowadzić ujednolicone formy zabudowy oraz ogólnodostępne ciągi spacerowe, najlepiej w drodze uchwalenia planu miejscowego.

[287] Nagroda II stopnia Ministra Infrastruktury za wybitne osiągnięcia twórcze w dziedzinie planowania przestrzennego i urbanistyki, Warszawa 2008. I Nagroda honorowa w konkursie Krajowej Izby Urbanistów na najlepszy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w latach 2004 – 2007, Warszawa, 8 maja 2009.

SKALA 1 : 100 000

0 1 2 3 4 5 km

granica miasta

granica dzielnicy

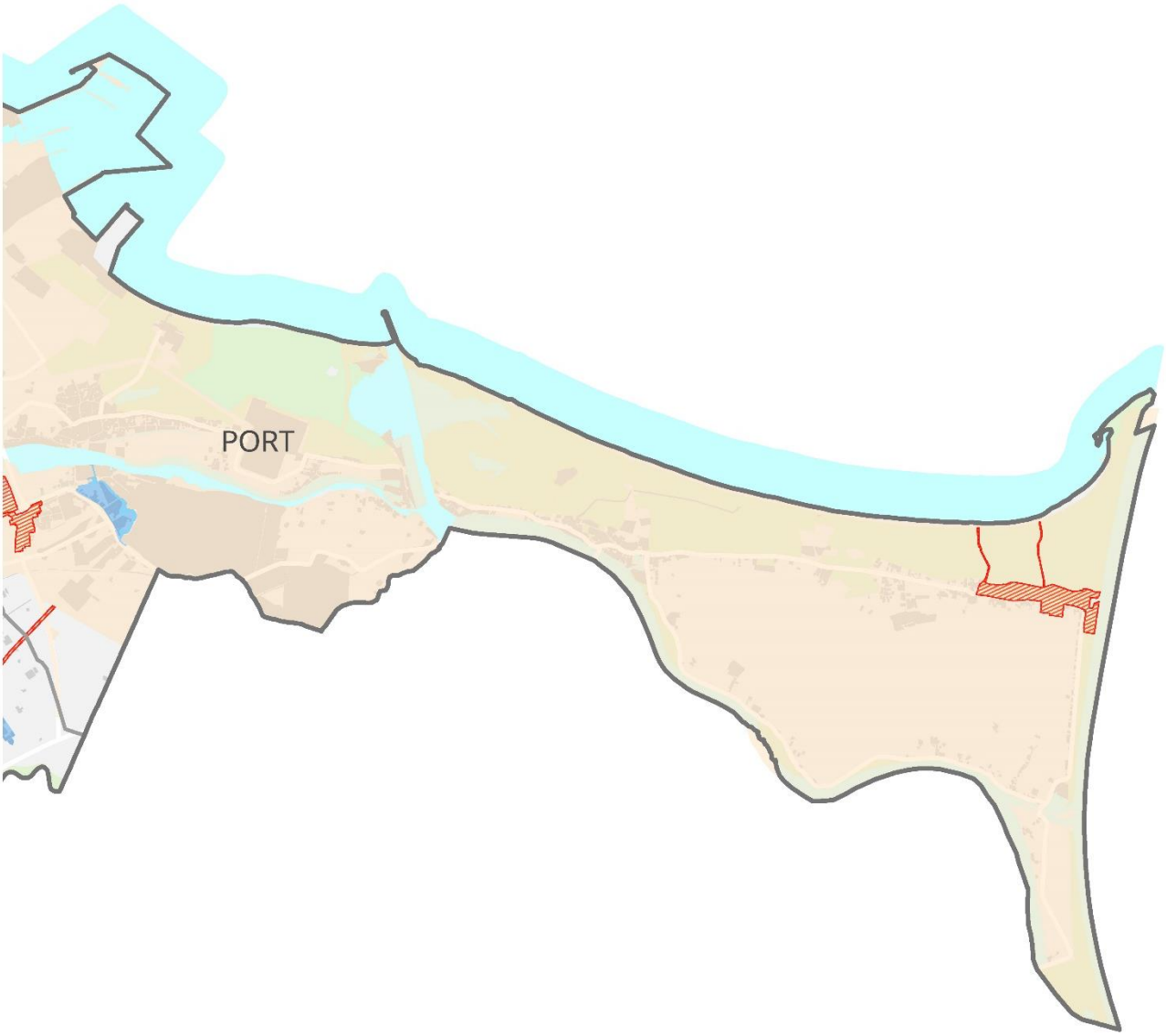
teren zainwestowany

obszar objęty planami miejscowymi (stan na 31.12.2016 r.)

obszar objęty planami miejscowymi w trakcie sporządzania (stan na 21.12.2016 r.)

obszar, gdzie miasto zamierza przystąpić do sporządzenia planów miejscowych

27. PLANY MIEJSCOWE

27.1. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Obowiązek sporządzenia planów miejscowych dla niektórych obszarów wynika zarówno z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jak i z przepisów odrębnych.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla obszarów, na których utworzono park kulturowy. W Gdańsku nie ustanowiono parków kulturowych, jednakże przewiduje się ich utworzenie dla wsi i sanktuarium w Świętym Wojciechu oraz dla Kanału Raduni. Po podjęciu uchwały przez Radę Miasta Gdańska o utworzeniu parku kulturowego w planach miejscowych będą dla tych obszarów ustalone zasady i zakres ich ochrony. Z kolei ustawa o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady narzuca obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla pomnika zagłady i jego strefy ochronnej, jednak na terenie Gdańska takie obszary nie występują.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakłada obowiązek sporządzenia planów dla obszarów, na których wymagane jest przeprowadzenie scaleń i podziałów nieruchomości. Z ustawy o gospodarce nieruchomościami wynika, że scalenie i podział nieruchomości można wykonać, jeżeli są one położone w granicach obszarów określonych w planie miejscowym (który określa szczegółowe warunki scalenia i podziału nieruchomości). W Gdańsku nie zidentyfikowano obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów i nie przewiduje się wyznaczenia takich obszarów w planach miejscowych. Procedurę scalenia i podziału można też przeprowadzić na wniosek właścicieli lub użytkowników wieczystych posiadających ponad 50% powierzchni gruntów objętych scaleniem i podziałem. Ta procedura nie wymaga obowiązkowego sporządzenia planu.

Plany miejscowe należy sporządzić obowiązkowo dla obszarów przestrzeni publicznej.

Obszary przestrzeni publicznej

W rozumieniu art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, obszary te obejmują w Gdańsku najważniejsze dla rozwoju miasta do wewnątrz przestrzenie publiczne o znaczeniu metropolitalnym i ogólnomiejskim skoncentrowane w Śródmieściu Historycznym, Wrzeszczu i Oliwie, w ramach Centralnego Pasma Usługowego. Dla funkcjonowania przestrzeni publicznej duże znaczenie ma kształtowanie funkcjonalno-przestrzenne jej krawędzi, czyli ścian. To one bardzo często podnoszą atrakcyjność samej przestrzeni, są celem spacerów użytkowników przestrzeni, elementami tożsamości i identyfikacji z przestrzenią, a także podnoszą komfort przebywania w przestrzeni publicznej dzięki zgromadzonym tam: usługom, handlowi, kulturze, rzemiośle i gastronomii). Czasem zaciera się granica między przestrzenią publiczną a sąsiadującymi usługami, np. w ogródkach gastronomicznych. Dlatego też do obszaru przestrzeni publicznej nie można zaliczyć samych tylko placów, ulic czy parków, ale trzeba objąć najbliższe sąsiedztwo w istotny sposób wpływające na funkcjonowanie tej przestrzeni.

Konsekwencją wyznaczenia obszaru przestrzeni publicznej jest obowiązek sporządzenia dla niego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Większość obszaru jest objęta ustaleniami obowiązujących planów miejscowych pozwalających na właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej. Tylko dwa rejony w granicach obszaru przestrzeni publicznej nie mają dotąd planu miejscowego: w Śródmieściu – rejon dworca kolejowego między ulicami 3 Maja i Rajską a Kanałem Raduni i wiaduktem Błędnik i we Wrzeszczu – ciąg al. Grunwaldzkiej od skrzyżowania z ul. Kościuszki do skrzyżowania z ul. Miszewskiego. W terminie do trzech miesięcy od uchwalenia studium z określonymi obszarami przestrzeni publicznej miasto powinno przystąpić do sporządzenia planów dla tych obszarów.

W planach miejscowych dla obszarów przestrzeni publicznej ustalenia powinny uwzględniać w miarę potrzeb: ciągi piesze lub chodniki, trasy rowerowe, zieleń urządzoną, zasady kształtowania krawędzi przestrzeni publicznej, funkcje usługowe w parterach w sąsiedztwie przestrzeni publicznej, lokalizację przystanków komunikacji zbiorowej i inne. Większość elementów składających się na zagospodarowanie samej przestrzeni

publicznej w postaci obiektów małej architektury, ogrodzeń i reklam należy uwzględnić w tzw. uchwale krajobrazowej na podstawie aktualnych przepisów prawa.

27.2. Obszary, dla których miasto zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Ze względu na istniejące uwarunkowania i wymogi miejskiej polityki przestrzennej

Na 63,8% terytorium Gdańska obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, a 4,8% jest w trakcie sporządzania planów (w tym 2,3% na terenach, gdzie dotąd nie ma obowiązującego planu) – stan na koniec 2016 roku.

Około 34,5% (91,6 km^2) powierzchni miasta stanowią tereny wyłączone z inwestowania miejskiego (w tym 19%, czyli 51,7 km^2, nie objęto planami miejscowymi), na które składają się:

- lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego,
- Lasy Otomińskie i mniejsze enklawy leśne głównie w dzielnicy Zachód,
- akweny rzeczne, jeziorne,
- tereny rolnicze na Żuławach Gdańskich i na Wyspie Sobieszewskiej,
- ogrody działkowe przewidziane do zachowania.

Dla powyższych terenów nie ma potrzeby sporządzania ani zmiany planów miejscowych.

W obszarze zainwestowania miejskiego pokrycie planami wynosi 79,2%. **Potencjalne obszary** (nieobjęte obowiązującymi planami ani granicami planów procedowanych) **do sukcesywnego tworzenia nowych planów miejscowych stanowią 20,8% powierzchni Gdańska (ok. 3800 ha)**. Będzie się je sporządzało w miarę potrzeb i możliwości. Znaczne pokrycie miasta obowiązującymi planami sprawia, że zapotrzebowanie na uchwalanie nowych planów jest niewielkie w porównaniu z potrzebami aktualizowania planów obowiązujących, co wynika ze zmian uwarunkowań, zmian prawa lub weryfikacji potrzeb.

W pierwszej kolejności przewiduje się podejmowanie planów miejscowych dla terenów, wobec których będzie taki obowiązek. Poza tym **kolejność przystąpienia do nowych planów będzie wynikać przede wszystkim z potrzeb interesu publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów rewitalizowanych i zdegradowanych**. Potrzeby te obejmują rezerwacje gruntów na cele publiczne, cele ochronne (ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych niechronionych prawem państwowym i wymagających ochrony ustalonej przez samorząd gminny) terenów przewidzianych do rehabilitacji i przekształceń. Priorytet będą miały plany realizujące interes publiczny w sposób bezpośredni (np. ustalanie rezerw terenów na inwestycje publiczne, zniesienie niepotrzebnych rezerw w celu uniknięcia skutków odszkodowawczych) przed planami realizującymi interes publiczny za pośrednictwem inwestorów prywatnych (np. zapewniających nowe miejsca pracy, ważne usługi dla mieszkańców, nowe zasoby mieszkaniowe, wpływy podatkowe, prestiż miasta). W dalszej kolejności przy przystępowaniu do planów miejscowych będą brane pod uwagę cele komercyjne realizujące interes prywatny, gdzie pierwszeństwo będą miały większe obszary z możliwością szybkiego (z perspektywą 3–5 lat) zainwestowania oraz koncentrujące kilka celów możliwych do realizacji w ramach jednej procedury, przed planami realizującymi jednostkowy interes prywatny. Znaczenie będzie miał również czas oczekiwania na realizację wniosku.

Plany miejscowe w miarę potrzeb będą również sporządzane dla obszarów, których zainwestowanie możliwe jest wyłącznie na podstawie planu miejscowego. Dotyczy to obszarów, w których mogą być sytuowane wielkopowierzchniowe obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 (WOH) we wskazanych w studium granicach. Dla większości miejsc przewidzianych w studium pod lokalizację WOH-ów obowiązujące plany miejscowe przewidują już takie zainwestowanie. Wyjątek stanowią tereny przewidziane pod Centrum Dzielnicowe Południe oraz wzdłuż ulicy Przywidzkiej i w rejonach węzłów: Wysoka, Owczarnia i Lotnisko, gdzie poszerza się zasięg koncentracji handlu wzdłuż Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta. Lokalizacja WOH w tych miejscach musi być poprzedzona uchwaleniem planu. Plan miejscowy przewidujący lokalizację takiego obiektu sporządza się dla terenu, którego granice obejmują co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić

zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej. W planie konkretyzuje się przeznaczenie terenów wyznaczonych liniami rozgraniczającymi oraz ustala się warunki i parametry zagospodarowania. Mogą się też zdarzyć plany fragmentów obszarów rozmieszczenia wskazanych w studium, w których nie zostanie ustalony WOH.

Zgodnie z uchwałą Rady Miasta Gdańska[288], sporządzenia planu miejscowego wymaga również lokalizacja obiektu wysokościowego (OW) powyżej 40 m na terenach dopuszczonych. Procedura takiego planu musi być rozbudowana ponad wymogi ustawowe o dodatkowe elementy partycypacji społecznej i prognozę oddziaływania OW na środowisko zrównoważone.

Założenie lub poszerzenie nowego cmentarza także wymaga, zgodne z ustawą o cmentarzach i chowaniu zmarłych, terenów określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W Gdańsku taka konieczność może pojawić się w dalszej przyszłości, jeśli tereny już zarezerwowane w planach okażą się niewystarczające (por. rozdz. 9.8).

Odrębnym problemem branym pod uwagę przy ustalaniu kolejności sporządzania planów są zmiany obowiązującego prawa. Zgodnie z art. 33 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, miasto będzie również przeprowadzać zmiany planów wynikające ze zmian ustaw, jeżeli zajdzie taka konieczność. Problem ten dotyczy też obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sporządzonych na podstawie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. Mają one zakres ustaleń skromniejszy, a dla Wyspy Sobieszewskiej również nieodpowiednią skalę od wymaganych przepisami obecnie obowiązującej ustawy. Miasto będzie się starało ograniczać powierzchnię, na której one obowiązują, aktualizując je w całości lub częściami zależnie od lokalnych uwarunkowań.

Na terenach nieobjętych planami miejscowymi w ostatniej kolejności będą sporządzane plany dla obszarów ukształtowanych pozbawionych większych możliwości inwestycyjnych. Należą do nich także wybrane istniejące tereny zainwestowania miejskiego: cmentarze, parki, plaże i wydmy, których utrzymanie i funkcjonowanie nie wymaga w zasadzie planu miejscowego. Przyjmuje się, że docelowo planami miejscowymi zostanie objęty cały obszar zainwestowania miejskiego Gdańska.

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne

Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze w granicach administracyjnych miasta nie wymaga[289] uzyskania zgód od właściwych organów odpowiedzialnych za ich ochronę. Tym niemniej w studium ustalono tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP), gdzie rolnictwo uznano za funkcję dominującą, a nierolnicze wykorzystanie gruntów jest dopuszczone tylko wyjątkowo (rozdz. 17.3).

Lasy w granicach administracyjnych miasta są lasami ochronnymi[290] oraz pełnią niezwykle cenne funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe i edukacyjne dla jego mieszkańców. Lasy Skarbu Państwa w granicach miasta włączone zostały do Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Oliwsko-Darżlubskie" oraz Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Jest to obszar funkcjonalny o wybitnym znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym będący istotnym elementem struktury przestrzennej miasta. Miasto dążyć będzie do zachowania aktualnej powierzchni lasów.

Na rysunku studium nie wskazano gruntów leśnych planowanych do zmiany ich przeznaczenia na cele nieleśne ze względu na niewielkie powierzchnie i lokalne ich znaczenie, niemożliwe do wskazania w skali rysunku studium. Zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne dopuszcza się w następujących przypadkach:

- braku zgody na zmianę ich przeznaczenia na cele nieleśne w obowiązujących planach (tylko w lokalizacji i wielkości w nich określonych);
- trwałego wykorzystywania terenu na inne cele nieuwzględnione w planie urządzenia lasu jako gruntu leśnego;

[288] Uchwała Nr XXVIII/764/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2008 roku w sprawie przyjęcia Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych.
[289] Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 909 ze zm.).
[290] Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. 2015 poz. 2100 ze zm.).

- terenu leśnego pozbawionego drzewostanu i nieprzeznaczonego w planie urządzenia lasu na jego odtworzenie, zalesienie;
- gruntów leśnych niezbędnych do realizacji sieci i urządzeń sieciowych infrastruktury technicznej, infrastruktury kolejowej oraz ulic lokalnych, dojazdowych, wewnętrznych, ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i pieszo-jezdnych;
- gruntów niezbędnych pod korekty linii rozgraniczających tereny przeznaczone pod sieci i urządzenia sieciowe infrastruktury technicznej oraz ciągi transportowe o znaczeniu ponadlokalnym, wynikających z bardziej zaawansowanych opracowań projektowych i planistycznych;
- gruntów przeznaczonych pod lokalizację cmentarzy komunalnych, o ile zajdzie taka potrzeba;
- gruntów przeznaczonych pod obiekty i urządzenia ochrony przeciwpowodziowej;
- budowy lub rozbudowy urządzeń i obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych, np. ośrodków wczasowych na Wyspie Sobieszewskiej w wyznaczonych granicach;
- lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i parku w rejonie przystanku PKM Jasień;
- przeznaczenia gruntów leśnych pod dzielnicowe parki leśne na zaspokojenie potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych i edukacyjnych, np. zespół rekreacyjno-wypoczynkowy Stogi w rejonie Pustego Stawu, park Brzeźnieński i park Przymorze, (które mają bonitację leśną), Jaśkowy Las, Kozacza Góra, las na południe od ul. Kartuskiej w dzielnicy Kokoszki Mieszkaniowe, las przy ul. Niedziałkowskiego, Wronia Górka i park Lipce.

Ustalenie przeznaczenia na cele nieleśne nie oznacza automatycznie propozycji całkowitej wycinki drzewostanu, ale głównie przystosowanie terenu do pełnienia niezbędnych funkcji miejskich.

28. Wnioski do samorządów terytorialnych i administracji rządowej

Wnioski do gmin sąsiednich

1. Zachowanie powiązań przyrodniczych między ogólnomiejskim systemem terenów aktywnych przyrodniczo (OSTAB) wyznaczonym w granicach miasta a regionalnymi korytarzami ekologicznymi wskazanymi w planie województwa i metropolii (gmina Kolbudy, miasto i gmina Pruszcz Gdański).
2. Kontynuowanie zagospodarowania wejść do lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego na wzór Koncepcji zrównoważonego zagospodarowania strefy buforowej lasów TPK w mieście Gdańsku (Sopot i Gdynia).
3. Zachowanie wartości przyrodniczych i rekreacyjno-wypoczynkowych jezior Osowskiego i Wysockiego (gmina Żukowo).
4. Zapewnienie odprowadzania ścieków z gmin sąsiadujących z Gdańskiem od południa bez wykorzystywania rurociągu tłocznego zlokalizowanego w dnie Kanału Raduni.
5. Rezerwacja terenów (oraz podtrzymanie rezerwacji już dokonanych) dla obiektów ochrony przeciwpowodziowej w zlewni Kanału Raduni, projektowanych poza granicami administracyjnymi Gdańska, czyli dla:
   − zbiornika retencyjnego R-1 na potoku Rotmanka (teren miasta i gminy Pruszcz Gdański);
   − zbiorników retencyjnych na potoku św. Wojciech: W-1 (teren gminy Pruszcz Gdański), W-3 (teren gminy Pruszcz Gdański i miasta Gdańska), W-5 (teren miasta Pruszcz Gdański i miasta Gdańska);
   – zbiornika retencyjnego B-1 na Potoku Borkowskim (teren gminy Pruszcz Gdański);
   − zrzutu z Kanału Raduni do rzeki Radunia na terenie miasta Pruszcz Gdański (w km 10 + 850 cieku) z wprowadzeniem rygoru dla działalności inwestycyjnej polegającego na ograniczeniu natężenia odprowadzanych wód opadowych do wielkości spływów ze zlewni jak w stanie istniejącym zagospodarowania terenu do czasu realizacji niezbędnych zabezpieczeń.
6. Ograniczenie natężenia odpływu wód opadowych z obszaru zlewni Kanału Raduni w obrębie gminy Kolbudy do wielkości odpowiadającej możliwościom retencyjnym obiektów przeciwpowodziowych zlokalizowanych na Potoku Kowalskim.
7. Zarezerwowanie terenów dla lokalizacji zbiorników retencyjnych Rębiechowo I oraz Rębiechowo II w zlewni rzeki Strzelenki na obszarze gminy Żukowo.
8. Korekta granicy miasta Gdańska oraz gminy Kolbudy w rejonie przejazdu ul. Stężyckiej nad Zachodnią Obwodnicą Trójmiasta i w innych miejscach wzdłuż Zachodniej Obwodnicy Trójmiasta.
9. Korekta granic między Gdynią a Gdańskiem w rejonie węzła Wysoka – gmina Gdynia.
10. Kontynuacja ciągów pieszych i rowerowych w gminach Pruszcz Gdański (wzdłuż drogi krajowej 91 i Kanału Raduni), Stegna (wzdłuż drogi wojewódzkiej 501), Kolbudy (wzdłuż drogi wojewódzkiej 221), Żukowo (wzdłuż drogi krajowej 7 oraz drogi wojewódzkiej 218) oraz Cedry Wielkie (w Przegalinie na przedłużeniu ul. Akwenowej).
11. Utrzymanie rezerwy terenowej pod Drogę Czerwoną w Sopocie.
12. Uwzględnienie w gminach Żukowo i Gdynia przebiegu i rangi ul. tzw. Nowej Kielnieńskiej.
13. Uwzględnienie w gminie Żukowo przebiegu i rangi ul. Kartuskiej obsługującej także Kokoszki Mieszkaniowe.
14. Powiązanie projektowanej ulicy zbiorczej, tzw. Pruszczańskiej, z układem drogowym gminy Pruszcz Gdański. Powiązanie to obsługiwać będzie tereny centrum sportów motorowych.
15. Uwzględnienie ograniczeń wynikających z funkcjonowania lotniska (wysokości zabudowy, uciążliwości, obszaru ograniczonego użytkowania).
16. Uwzględnienie wniosków z dokumentu System Tras Rowerowych dla Gdańska (SteR) z grudnia 2011 r.
17. Kontynuacja w mieście Sopot powiązań systemu przestrzeni publicznych w pasie nadmorskim przez spójne zagospodarowywanie styków we współpracy miast.
18. Kontynuacja powiązań przestrzeni publicznych wzdłuż głównej osi komunikacyjnej al. Grunwaldzka (Gdańsk) – al. Niepodległości (Sopot) we współpracy miast.

19. Spójne zagospodarowanie przestrzeni publicznych lokalnych na zetknięciu granic Gdańska z gminami sąsiednimi w ramach współpracy międzygminnej.
20. Regulacja w dokumentach planistycznych gminy (ziemskiej) Pruszcz Gdański elementów mogących negatywnie wpływać na krajobraz miasta Gdańska – na przedłużeniu zakresów widoków z ogólnomiejskich punktów widokowych: Góry Gradowej i Biskupiej Górki.

Wnioski do gmin sąsiednich – członków Stowarzyszenia OM GGS

Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk–Gdynia–Sopot powstało w 2015 roku (wcześniej funkcjonowało pod nazwą Stowarzyszenie Gdański Obszar Metropolitalny) i zrzesza trzy miasta stanowiące rdzeń metropolii oraz otaczające je gminy i powiaty (por. rozdział 2.3). Jego celem jest zacieśnienie współpracy i doprowadzenie do harmonijnego rozwoju całego obszaru metropolitalnego wokół Gdańska przez jak najlepsze wykorzystanie potencjału miast i gmin członkowskich z poszanowaniem ich odrębności i specyfiki. Stowarzyszenie można uznać za prekursora instytucjonalnej struktury obszaru metropolitalnego, ponieważ zostało zorganizowane oddolnie z powodu braku oczekiwanej ustawy metropolitalnej.

1. Wzmocnienie współpracy przy planowaniu przestrzennym łącznie z rozważeniem powołania metropolitalnego biura planowania przestrzennego.
2. Przyjęcie ujednoliconej formy oznaczeń dla rysunków studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
3. Realizacja spójnej sieci węzłów integracyjnych wraz z trasami dojazdowymi w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Wnioski do samorządu wojewódzkiego

1. Uwzględnienie roli i znaczenia Pomorskiego Centrum Hurtowego Rënk w Barniewicach.
2. Ograniczenie spontanicznych procesów urbanizacji na obszarach na zachód i południe od Gdańska i kształtowanie struktur osiedleńczych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.
3. Wyłączenie z granic otuliny Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego terenów położonych na zachód od Obwodnicy Zachodniej Trójmiasta.
4. Ustanowienie jednego obszaru chronionego krajobrazu na terenie Wyspy Sobieszewskiej pod nazwą Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej.
5. Ustalenie przebiegu drogi wojewódzkiej 218 na terenie Gdańska ulicami: tzw. Nową Kielnieńską i Nową Spacerową z tunelem pod Pachołkiem (z zastosowaniem art. 6 ust. 3 ustawy o drogach publicznych).
6. Ustalenie przebiegu drogi wojewódzkiej 221 na terenie Gdańska ul. tzw. Nową Świętokrzyską i al. Vaclava Havla (z zastosowaniem art. 6 ust. 3 ustawy o drogach publicznych).
7. Ustalenie przebiegu drogi wojewódzkiej 472 na terenie Gdańska l.. Żołnierzy Wyklętych i ulicami: Słowackiego, Budowlanych i Nowatorów (z zastosowaniem art. 6 ust. 3 ustawy o drogach publicznych).

Wnioski do administracji rządowej

1. Rewizja zasad przyznawania subwencji oświatowej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej dla samorządów na realizację zadań edukacyjnych. Subwencja powinna uwzględniać zakres zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z ustalonymi standardami, i koszty ich realizacji. Jednocześnie powinna stymulować osiąganie racjonalnej sieci szkół oraz placówek oświatowych.
2. Sporządzenie przez rząd i uchwalenie przez Sejm RP ustawy metropolitalnej, która jest niezbędna do prawidłowego rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego metropolii polskich, wśród nich OM GGS.
3. Realizacja ciągów transportowych warunkujących rozwój Gdańska: Obwodnicy Metropolii Trójmiejskiej, drogi ekspresowej S6 do Słupska, obwodnicy kolejowej Gdańska.
4. Uwzględnienie docelowego kształtu węzłów Szadółki i Kowale na Obwodnicy Trójmiasta.
5. Wyłączenie z Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 akwenów w rejonie Portu Północnego, zgodnie z uchwałą Rady Miasta Gdańska nr XL/1537/05 z 27 października 2005 roku.

V. Aneksy

Aneks 1. Nowe podejście do prac nad studium (Rada Studium i partycypacja społeczna)

1. Rada Studium

W czasie kampanii informacyjnej poprzedzającej przystąpienie do prac nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska (SUiKZP), Prezydent Gdańska powołał Radę Studium – interdyscyplinarny zespół konsultacyjno-doradczy, skupiający ekspertów zajmujących się różnymi kontekstami urbanistyki: architektonicznym, transportowym, społecznym, ekonomicznym, kulturowym, ekologicznym. W skład zespołu powołano także przedstawicieli kluczowych partnerów społecznych. Działania Rady Studium polegały na współpracy z Prezydentem (organem sporządzającym studium) i Biurem Rozwoju Gdańska w zakresie prac nad studium, rekomendowaniu modeli rozwoju urbanistycznego miasta oraz wspieraniu dialogu społecznego pomiędzy administracją samorządową i mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami i przedsiębiorcami w procesach urbanistycznych.

W skład Rady Studium zostali powołani:

- prof. Piotr Lorens,jako przewodniczący
- mgr inż. Maciej Berendt
- prof. Piotr Dominiak
- radna Aleksandra Dulkiewicz, przewodnicząca klubu PO w Radzie Miasta Gdańska
- dr hab. Małgorzata Dymnicka
- dr Jacek Friedrich
- Mateusz Hoppe, przedstawiciel Gdańskiej Rady Organizacji Pozarządowych
- arch. Paweł Kowalski
- Marian Menczykowski, przewodniczący Zarządu Dzielnicy Chełm, przedstawiciel rad dzielnic
- dr hab. Iwona Sagan, profesor UG
- Piotr Soyka, prezes Remontowa Holding S.A.
- radny Grzegorz Strzelczyk, przewodniczący klubu PiS w Radzie Miasta Gdańska
- dr inż. arch. Wojciech Targowski.

Rada Studium odbywała posiedzenia oraz uczestniczyła w debatach, konferencjach, seminariach i warsztatach z udziałem mieszkańców podczas całego procesu prac nad studium, wspierając swoją wiedzą i doświadczeniem mieszkańców i projektantów BRG. Pierwszym spotkaniem, w którym brali udział członkowie Rady, była debata w kwietniu 2015 roku „Gdańsk w nowej perspektywie". Następnie w maju i czerwcu tego samego roku odbyły się warsztaty z mieszkańcami. Dyskutowano wówczas nad rozwojem przestrzennym, jego wyzwaniami i problemami, wizją oraz przyszłością. Podsumowaniem tego etapu współpracy z obywatelami było seminarium „25-lecie urbanistyki samorządowej".

Punktem wyjściowym do formułowania założeń studium były warsztaty eksperckie zorganizowane we wrześniu i październiku 2015 roku. Podczas pięciu spotkań poruszano następujące tematy: układ transportowy, ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego, dobro publiczne a dobro prywatne, policentryczność Gdańska oraz sposoby stymulowania rozwoju gospodarczego. Dnia 4 grudnia 2015 roku na podstawie materiałów powstałych w ramach warsztatów i wcześniejszych działań partycypacyjnych Rada Studium przedstawiła rekomendacje dla organu sporządzającego studium, tj. dla Prezydenta Miasta Gdańska (por. aneks 2). Rok kolejny rozpoczął się serią seminariów z mieszkańcami na temat Ogólnomiejskiego Systemu Terenów Aktywnych Biologicznie, ośrodków usługowych i kształtowania terenów mieszkaniowych. Następnie w marcu podczas spotkań eksperckich omawiano funkcje przemysłowo-portowo-logistyczne, naukę i szkolnictwo oraz transport. Efektem spotkań z mieszkańcami i ekspertami było zaprezentowanie 28 kwietnia projektu uwarunkowań i założeń.

Kolejny etap prac to rozmowy o kierunkach rozwoju miasta. W październiku i listopadzie 2016 roku zorganizowano warsztaty i seminarium, podczas których poruszano takie kwestie, jak: woda i zieleń jako elementy wpływające na jakość życia mieszkańców, funkcje miasta, krajobraz i tożsamość oraz zachowania transportowe mieszkańców i kierunki rozwoju układu transportowego w Gdańsku. Na ich podstawie Rada wypracowała wnioski do kierunków rozwoju przestrzennego. Rok 2017 Rada Studium rozpoczęła pracami nad opinią o projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska, którą ostatecznie sformułowała i przedstawiła 6 lutego.

2. Partycypacja

Aneks 1 to nie tylko opis dwóch lat działań partycypacyjnych w ramach tworzenia studium, ale również efekt siedmiu lat (2008–2014) pracy Biura Rozwoju Gdańska nad Gdańskim modelem partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym.

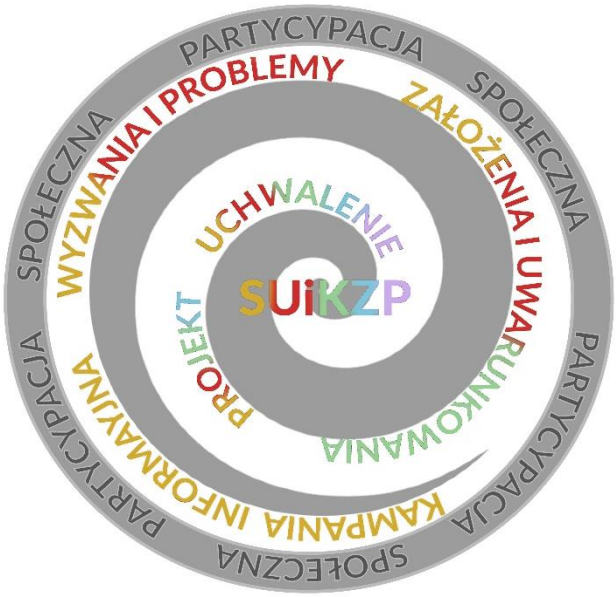
Wiedzę i doświadczenie partycypacyjne, które wykorzystano w pracach nad studium, zdobywano w codziennym planistycznym działaniu, współpracując z mieszkańcami przy realizacji rozszerzonej (w stosunku do wymogów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) procedury planistycznej i licznych studiów urbanistycznych. Przykładowe działania partycypacyjne BRG to: Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych SLOW (2008), Przewodnik po partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym w Gdańsku (2009–2010), Jak mogłaby wyglądać transformacja wrzeszczańskiej Wysepki (2010–2011), System tras rowerowych dla Gdańska STER (2011), Plac Waryńskiego (2011), Zieleniec na Cygańskiej Górze (2011), Koncepcja regulacji estetyki miasta KREM (2012–2013).

Aneks 1 to zapis dobrych praktyk, które stosowano w pracach nad studium, a także obraz świadomości i umiejętności partycypacyjnych w planowaniu przestrzennym w Gdańsku wszystkich jego uczestników.

2.1. Gdański model partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym

Tab. A.1.1. Zasady procesu partycypacyjnego.

Lp.	Zasada	Opis zasady, wyznaczniki
1	Legalności	Przestrzeganie reguł prawnych
2	Proaktywności	Podejmowanie działań wyprzedzających a nie reaktywnych; rozmowa na temat decyzji jeszcze nie podjętych
3	Powszechności	Możliwość wyrażenia swojego poglądu przez każdą osobę biorącą udział w dyskusji
4	Dobrej wiary	Prowadzenie dialogu obywatelskiego, otwartość wszystkich stron dyskusji na argumenty, gotowość do przyjmowania krytyki, brak fasadowości
5	Przejrzystości, otwartości i rzetelności	Powszechna dostępność informacji o celu, regułach, zasadach, przebiegu i wyniku procesu partycypacji, jawność wszystkich działań
6	Poszanowania interesu ogólnego	Kierowanie się interesem publicznym, a nie poszczególnych grup interesów
7	Koordynacji	Jeden gospodarz procesu partycypacyjnego
8	Różnorodność form	Użycie różnych form, metod i narzędzi adekwatnych do zamierzonego celu
9	Przewidywalności i ciągłości	Prowadzenie procesu partycypacyjnego od początku prac nad studium, planowanie procesu partycypacyjnego w oparciu o czytelne reguły, proces o charakterze ciągłym, planowanym i celowy
10	Reprezentatywności i równości	Możliwość uczestniczenia wszystkich podmiotów zainteresowanych tematem, aktywne poszukiwanie grup docelowych, potencjalnie zainteresowanych tematem, uczestniczenie podmiotów na równych prawach
11	kompleksowości	Udział przedstawicieli
12	Sprzężenia zwrotnego	Prawo do publicznej reakcji na zgłaszane opinie
13	Responsywności	Merytoryczna odpowiedz w rozsądnym terminie na każdą zgłoszona uwagę, wniosek, opinię
14	Dokumentowania	Dokumentowanie wszystkich etapów procesu w tym uwag, opinii, rekomendacji

Ryc. A.1.1. Proces partycypacji społecznej w pracach nad studium

Źródło: opracowanie własne

Cel partycypacji społecznej:

- informowanie (przekazywanie informacji dotyczącej realizowanych działań),
- konsultowanie (zbieranie opinii, uzyskiwanie informacji zwrotnej),
- współpraca (pozyskiwanie nowych pomysłów, wykorzystywanie informacji i pomysłów wypracowanych z uczestnikami procesu partycypacyjnego).

Podstawowe założenia gdańskiego modelu:

- stosowanie komunikacji nieformalnej,
- ścisła współpraca z radami dzielnic,
- rozpoczęcie partycypacji jak najwcześniej, aby wyniki partycypacji mogły być uwzględnione na etapie podejmowania decyzji,
- przygotowanie procesu partycypacji społecznej indywidualnie dla każdego projektu,
- rozszerzenie współpracy z radnymi miejskimi,
- wypracowanie skutecznych metod i technik zawiadamiania o działaniach związanych z partycypacją społeczną i procedurą planistyczną,
- poszerzenie dostępu do informacji związanych zarówno z procesem partycypacji, jak i procedurą planistyczną,
- wprowadzenie działań edukacyjnych,
- wprowadzenie monitoringu działań partycypacji społecznej.

Definicje i określenia przyjęte w modelu:

- partycypacja społeczna to udział mieszkańców w zarządzaniu sprawami wspólnoty samorządowej, której są członkami,
- komunikacja społeczna to interakcja, element procesu wymiany wiedzy i informacji,
- komunikacja społeczna formalna w planowaniu przestrzennym to działania wynikające z obowiązków prawnych (np. ustawowych),
- komunikacja nieformalna to inne niż ustawowe działania mające na celu współpracę z mieszkańcami.

Partycypacja społeczna może przyczynić się do zrównoważenia interesów uczestników procesu planowania przestrzennego oraz świadomego i wspólnego zarządzania przestrzenią. Definicje, zasady, zalecenia i narzędzia partycypacyjne zostały opisane w *Przewodniku po partycypacji społecznej*[291].

[291] *Przewodnik po partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym w Gdańsku*, M. Jaskulska (red.), Biuro Rozwoju Gdańska, Gdańsk 2011.

Przeznaczenie Przewodnika

Przewodnik pomyślany jest jako pomoc dla projektantów-urbanistów zajmujących się przygotowaniem i realizacją procesu partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym. Nie jest on zbiorem gotowych procedur, ale zbiorem metod i technik partycypacji społecznej, z których można budować różne scenariusze dostosowane do konkretnej sytuacji, w której należy przeprowadzić partycypację społeczną. Proponowaną w Przewodniku metodę można porównać do znanej w architekturze zasady FFF (Form, Follows, Function) – jest to elastyczne podejście do scenariuszy partycypacji społecznej pozwalające na dostosowanie użytych narzędzi i metod do konkretnego celu i kontekstu sytuacyjnego.

Zalecenia zawarte w Przewodniku

Przygotowując proces partycypacji społecznej, należy pamiętać, że:

- partycypacja to proces ciągły, o jasno określonych zasadach, zakładający jawność informacji oraz współpracę,
- partycypacja rodzi powinności wobec społeczeństwa,
- partycypacja nie ogranicza się do rozwiązywania konfliktów społecznych,
- partycypacja nie oznacza przekazywania czy nadawania uprawnień decyzyjnych.

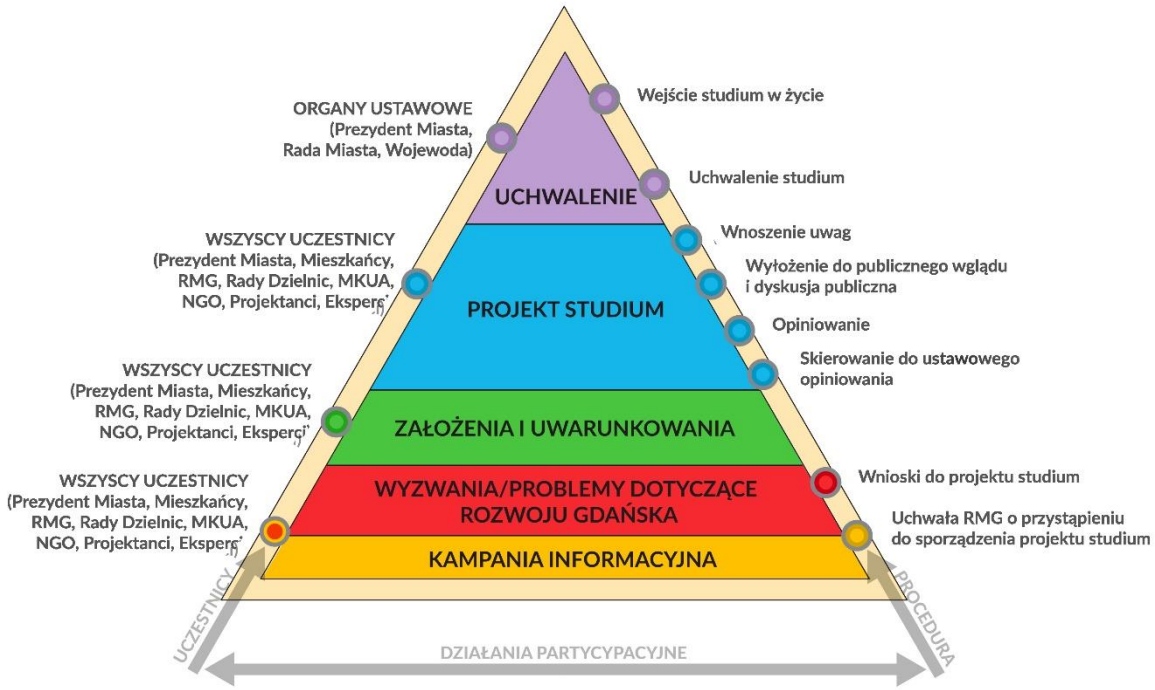
Prowadząc partycypację społeczną:

- rozpocznij proces od dokładnie przygotowanego planu działania (cel, harmonogram, osoby odpowiedzialne),
- rozpocznij proces partycypacji możliwie jak najszybciej,
- włącz do procesu przedstawicieli rady miasta i rad dzielnic,
- przekazuj informację zwrotną,
- wyciągaj wnioski z każdego etapu partycypacji,
- prowadź dokumentację z przeprowadzonych działań.

Przewodnik zawiera klasyfikację narzędzi partycypacji społecznej omówionych szczegółowo ze względu na uczestników oraz zakładany cel i efekt partycypacji.

2.2. Schemat prac nad studium

Schemat prac nad studium przedstawiono na rycinie A.1.2. Prace nad studium to trzy podstawowe elementy: uczestnicy prac, partycypacja społeczna i procedura ustawowa sporządzania dokumentu planistycznego, jakim jest studium. Na uwagę zasługuje fakt kolejności wymienianych elementów – nie jest on przypadkowy, ponieważ w pracach nad studium właśnie taki przyjęto porządek. Nie bez znaczenia jest największe pole trójkąta (kolor żółty i czerwony), w którym zamieszczono działania partycypacyjne niewymagane przez ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Poszczególne kolorowe pola przedstawiają kolejne etapy partycypacji, których rozszerzenie znajduje się w harmonogramie (ryc. A.1.3) oraz w tabeli działań partycypacyjnych zamieszczonej na końcu aneksu.

Ryc. A.1.2. Schemat prac nad studium

Źródło: opracowanie własne

2.3. Harmonogram partycypacji społecznej w procesie planistycznym projektu SUiKZP miasta Gdańska

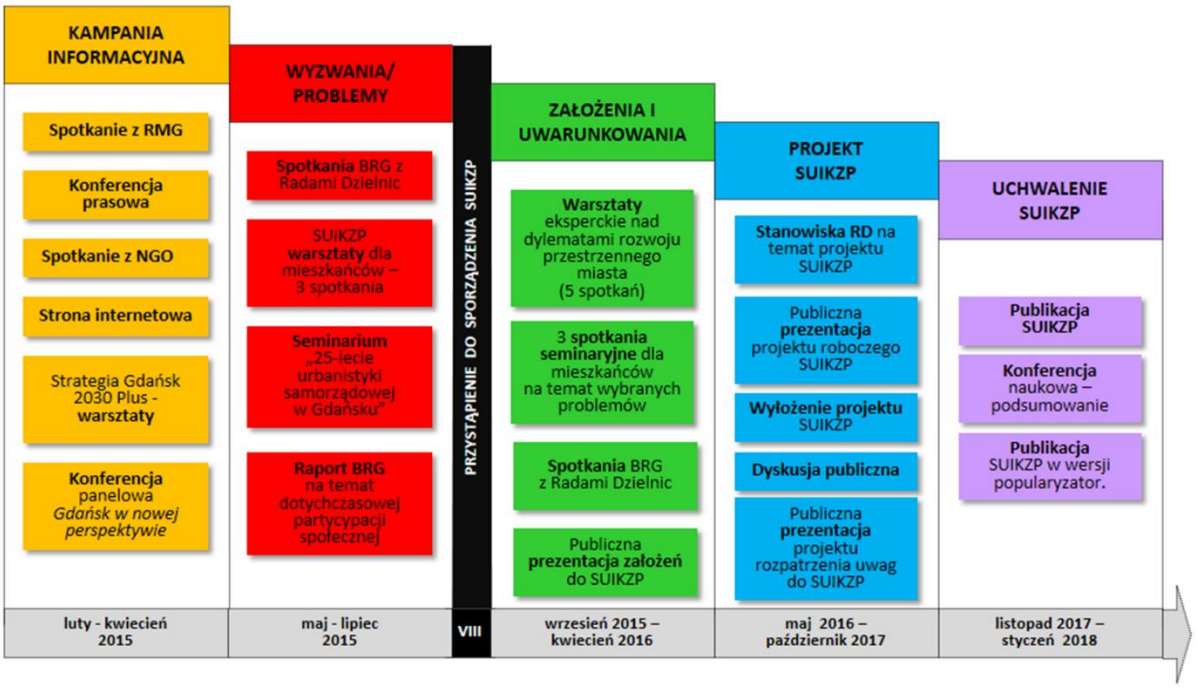
Wizja samorządu, jako wspólnoty tworzonej wspólnie przez mieszkańców oraz organy władzy i instytucje samorządowe, stała się podstawą zbudowania procesu partycypacji społecznej w pracach nad projektem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska (SUiKZP). Chcąc zrealizować tę wizję, niezbędne stało się poszukiwanie sposobów, aby złożony i skomplikowany proces planistyczny prac nad studium stał się przyjazny oraz aby mieszkańcy byli informowani o działaniach urbanistów i zachęcani do współudziału w pracach planistycznych. Tak powstał harmonogram prac będący konspektem scenariusza, który z dużą precyzją przedstawiał sekwencje zdarzeń.

Harmonogram to konspekt przemyślanego i konsekwentnego działania partycypacyjnego mającego na celu aktywne włączenie mieszkańców w proces planistyczny ważnego dokumentu określającego politykę przestrzenną w całym mieście, dokumentu mającego duży zakres i dużą wagę merytoryczną, dużą skalę, długą perspektywę czasową i bardzo abstrakcyjny charakter zapisów (pomimo bardzo konkretnego obszaru, którego dotyczy, i konkretnej skali w przypadku rysunku studium). Wszystkie wyżej wymienione cechy studium stanowiły poważne wyzwanie dla autorów opisywanego procesu partycypacyjnego w pracach nad studium. Rozwiązaniem, na które się zdecydowano, to zbudowanie platformy komunikacji społecznej; platformy dostępnej i przyjaznej dla każdego, kto bez względu na czas i etap włączy się w proces prac nad studium. Osiągnięto to poprzez:

- zaplanowanie harmonogramu, który był obowiązujący bez zmian przez cały okres trwania prac nad studium,
- upublicznienie harmonogramu,
- stałe „rozliczanie się" z realizacji harmonogramu,
- założenie odpowiednio długiego czasu (dwa lata) na wspólną pracę projektantów i mieszkańców,

- zastosowanie bardzo szerokiego wachlarza narzędzi i form partycypacyjnych.

Na szczególną uwagę zasługuje cykl spotkań, warsztatów, seminariów i innych form kontaktu z mieszkańcami, w czasie których wspólnie wypracowywano założenia i uwarunkowania, a następnie przygotowano rekomendacje dla organu sporządzającego studium. W procesie tym uczestniczyli członkowie Rady Studium, radni Rady Miasta i rad dzielnicowych, członkowie MKUA, mieszkańcy i projektanci z BRG.

Ryc. A.1.3. Harmonogram prac nad studium z udziałem społeczeństwa

Źródło: opracowanie własne

Cele działań partycypacyjnych

Celem procesu partycypacyjnego w pracach nad uwarunkowaniami i założeniami do studium było budowanie płaszczyzny dialogu i inicjowanie dyskusji o rozwoju przestrzennym Gdańska. Polegało to z jednej strony na informowaniu o charakterze dokumentu, jakim jest studium, uwarunkowaniach prawnych dokumentu i dylematach gospodarki przestrzennej. Z drugiej strony chodziło o uzyskanie od mieszkańców (i innych zainteresowanych podmiotów) informacji, opinii, wniosków, uwag, które pozwoliły później na podjęcie optymalnych decyzji dla rozwoju przestrzennego Gdańska.

2.4. Kampania informacyjna

Pierwszy etap działań partycypacyjnych, tj. kampania informacyjna, trwał od lutego do kwietnia 2015 roku. Kampania informacyjna dotycząca prac nad studium oraz działań partycypacyjnych rozpoczęła się uruchomieniem zakładki dedykowanej pracom na stronie internetowej miasta Gdańska (26 lutego 2015 r.) oraz konferencją prasową (4 marca 2015 r.). W trakcie konferencji prasowej przedstawiono założenia prac oraz harmonogram planowanych konsultacji społecznych.

Celem debaty „Gdańsk w nowej perspektywie" w kwietniu 2015 roku była oficjalna inauguracja prac nad nowym studium. Jej temat przewodni stanowiła partycypacja społeczna, czyli możliwości włączenia mieszkańców i innych podmiotów w proces planistyczny. Poruszono następujące zagadnienia:

- co to jest SUiKZP i dlaczego miasto przystępuje do pracy nad nowym dokumentem,
- partycypacja społeczna w planowaniu przestrzennym,
- planowanie formalne i nieformalne,
- trudności i wyzwania partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym,
- gdańskie doświadczenia partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym.

Odbyły się także dwa panele dyskusyjne dotyczące możliwości i ograniczeń partycypacji w planowaniu przestrzennym z udziałem gdańskich organizacji pozarządowych oraz wszystkich członków Rady Studium.

Kampania informacyjna trwała przez cały okres działań partycypacyjnych podczas prac nad studium, na wszystkich etapach realizacji. Ogłoszenia i informacje o poszczególnych spotkaniach (debatach, dyskusjach, warsztatach), ważne daty oraz raporty dotyczące prac nad studium były umieszczane:

- na stronie internetowej miasta Gdańsk (www.gdansk.pl/studium),
- na stronie internetowej BRG (www.brg.gda.pl),
- na profilu społecznościowym BRG (www.facebook.com/BiuroRozwojuGdanska),
- na profilu społecznościowym Wiesława Bielawskiego, zastępcy prezydenta miasta Gdańska ds. polityki przestrzennej (www.facebook.com/BielawskiWieslaw).

Do udziału w konferencjach, warsztatach oraz seminariach zapraszano poprzez:

- stronę internetową miasta Gdańska (www.gdansk.pl/studium),
- stronę internetową BRG (www.brg.gda.pl),
- profil społecznościowy BRG (www.facebook.com/BiuroRozwojuGdanska),
- profil społecznościowy Wiesława Bielawskiego, zastępcy prezydenta miasta Gdańska ds. polityki przestrzennej (www.facebook.com/BielawskiWieslaw),
- plakaty umieszczane w miejskiej komunikacji publicznej (1000 sztuk rozwieszanych na dwa tygodnie przed każdym dużym wydarzeniem skierowanym do wszystkich mieszkańców),
- plakaty umieszczone w miejskich jednostkach organizacyjnych,
- plakaty umieszczone w siedzibach organizacji zawodowych, np.: Towarzystwie Urbanistów Polskich (TUP), Pomorskiej Okręgowej Izbie Architektów RP (POIA), Stowarzyszeniu Architektów Polskich (SARP), szkołach,
- ulotki i broszury,
- ogłoszenia prasowe („Dziennik Bałtycki", „Gazeta Wyborcza", „Nasze Miasto", „Herold"),
- komunikaty w Radiu Gdańsk.

Do rad dzielnic, organizacji pozarządowych, uczestników, którzy podali na listach obecności swoje adresy elektroniczne, oraz spółdzielni mieszkaniowych przesyłano zaproszenia pocztą elektroniczną. Informacje dotyczące udziału w działaniach partycypacyjnych były publikowane lub przesyłane z co najmniej 14-dniowym wyprzedzeniem i wielokrotnie ponawiane. Z realizowanych w trakcie poszczególnych etapów partycypacji publicznej i badań ankietowych wynika, że uczestnicy poszczególnych wydarzeń zaplanowanych w czasie realizacji działań partycypacyjnych najczęściej czerpali informacje z internetu.

Definiowanie wyzwań rozwoju przestrzennego Gdańska

Drugi etap działań partycypacyjnych, tj. definiowanie wyzwań i problemów dotyczących rozwoju przestrzennego, trwał od maja do lipca 2015 roku.

Debata „Gdańsk w nowej perspektywie" z 29 kwietnia 2015 roku była punktem wyjścia dla warsztatów urbanistycznych, które odbyły się w dniach: 6 maja, 20 maja i 20 czerwca 2015 roku. Omówiono na nich kolejno: wyzwania, wizje i cele rozwoju przestrzennego Gdańska. Zaproszenia do debaty i na warsztaty skierowano do wszystkich mieszkańców Gdańska. Udział w debacie wzięło 388 osób, a w warsztatach – 225 osób.

Wyniki prac warsztatowych podzielono na pięć obszarów tematycznych: przestrzeń miejska, infrastruktura, sfera społeczna, sfera gospodarcza, środowisko. Działania partycypacyjne na tym etapie umożliwiły identyfikację ważnych kwestii niebudzących kontrowersji oraz określiły główne dylematy rozwoju przestrzennego wymagające pogłębionych analiz, do których wrócono w dalszych pracach partycypacyjnych (m.in. podczas warsztatów eksperckich).

Podsumowaniem warsztatów, a także 25 lat gminnego planowania przestrzennego w Gdańsku, było seminarium, które odbyło się 24 czerwca 2015 roku. Jego głównym tematem był proces zmiany przestrzeni Gdańska w ciągu ostatniego ćwierćwiecza[292]. Odbyła się również dyskusja na temat możliwości skutecznego

[292] Informacje te można znaleźć w broszurze *25 lat samorządu – przemiany urbanizacyjne* dostępnej na stronie internetowej BRG, www.brg.gda.pl.

planowania i modelowania rozwoju miasta. Na zakończenie seminarium przedstawiono wyniki warsztatów urbanistycznych, które miały miejsce w maju i czerwcu 2015 roku. W seminarium wzięło udział 121 osób.

Od kwietnia do czerwca 2015 roku, w ramach działań partycypacyjnych poprzedzających uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, projektanci z Biura Rozwoju Gdańska spotkali się z radnymi z 28 rad dzielnic[293]. Spotkania dotyczyły:

- systemu planowania przestrzennego w Polsce,
- kompetencji BRG w procesie planistycznym,
- zaplanowanej partycypacji społecznej przy sporządzaniu studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gdańsku.

W spotkaniach uczestniczyło 248 radnych dzielnicowych. Formuła warsztatów została wzbogacona o elementy gry miejskiej[294]. Spotkania z przedstawicielami rad dzielnic pozwoliły również na wypracowanie modelu dalszej współpracy przy formułowaniu wniosków do studium. Spotkania, w których uczestniczyli radni i mieszkańcy kilku sąsiadujących ze sobą dzielnic, odbyły się w siedzibach rad dzielnic lub w szkołach.

2.5. Partycypacja społeczna na etapie założeń i uwarunkowań

W ramach kampanii informacyjnej zidentyfikowano główne tematy wymagające rozstrzygnięcia przez grupę ekspertów. Eksperci reprezentujący różne dziedziny wiedzy i środowiska podczas pięciu tematycznych spotkań wypracowywali stanowiska dotyczące następujących zagadnień:

- rozwój układu transportowego,
- rozwój miasta a ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- dobro publiczne a dobro prywatne,
- policentryczność Gdańska,
- stymulacja rozwoju gospodarczego Gdańska.

Zagadnienia te stały się kolejno tematami warsztatów eksperckich, które odbywały się: 4, 18 i 25 września oraz 16 i 30 października 2015 roku. Uczestniczyło w nich łącznie 257 osób[295].

Rada Studium w ciągu dwóch miesięcy na przełomie 2015/2016 roku w oparciu o wyniki warsztatów i debat społecznych przygotowała dla prezydenta miasta Gdańska rekomendacje (aneks 2) do dalszych, merytorycznych prac nad studium.

Spotkania z radami dzielnic

W październiku i listopadzie 2015 roku odbyło się 11 spotkań warsztatowych z 30 radami dzielnic i 5 spółdzielniami mieszkaniowymi, w których wzięły udział 162 osoby. Celem spotkań była współpraca projektantów i mieszkańców nad przygotowaniem wniosków do projektu studium. Aby umożliwić udział wszystkim zainteresowanym, warsztaty zorganizowano w godzinach wieczornych, najczęściej w szkołach oraz siedzibach rad dzielnic, znajdujących się jak najbliżej zainteresowanych. W spotkaniach wzięli udział kierownicy zespołów urbanistycznych i branżowych, projektanci z BRG oraz osoby moderujące spotkania. Z analizy ankiet ewaluacyjnych rozdawanych na każdym ze spotkań wynika, że większość uczestników była zadowolona z przebiegu prac warsztatowych. Respondenci byli usatysfakcjonowani z:

- możliwości przedstawienia swoich pomysłów i poglądów związanych z tematem warsztatów (95% badanych),
- sposobu prowadzenia warsztatów (91%),
- wyboru miejsca spotkania (89%),
- czasu trwania spotkania (87%),
- uzyskania odpowiedzi na wszystkie zadane pytania (85%)[296].

[293] W momencie spotkań z radnymi dzielnicowymi w Gdańsku funkcjonowało 29 rad dzielnic. Zaplanowane na 25 czerwca 2015 r. spotkanie z Radą Dzielnicy Przeróbka zostało przełożone z inicjatywy radnych. Wybory do Rady Dzielnicy VII Dwór odbyły się 28 czerwca 2015 r. Spotkania z przedstawicielami tych rad miały miejsce jesienią 2015 r.

[294] Szczegółowy raport z wiosennego cyklu spotkań z radami dzielnic jest dostępny na www.brg.gda.pl.

[295] Raport z warsztatów eksperckich jest dostępny na www.brg.gda.pl.

[296] Szczegółowe informacje można znaleźć w raporcie ze spotkań z radami dzielnic, który jest dostępny na www.brg.gda.pl.

Efektem tych prac były wnioski do projektu studium złożone przez 23 rady dzielnic (w tym 20 było w formie uchwał rad dzielnic).

Wnioski do studium

Zgodnie z przewidzianą prawem procedurą[297], do studium w wyznaczonym terminie do 11 grudnia 2015 roku, podanym w stosownym ogłoszeniu opublikowanym 21 września 2015 roku, wpłynęły liczne pisma z wnioskami od wspomnianych wyżej 23 rad dzielnic oraz od innych wnioskodawców. W poniższej statystyce uwzględniono również pisma pozaustawowe, czyli takie, które wpłynęły przed ww. ogłoszeniem (były to głównie pisma będące wynikiem licznych spotkań w ramach szeroko zakrojonej partycypacji społecznej, rozpoczętej jeszcze przed formalnym przystąpieniem do prac nad studium) oraz nieliczne wnioski, które zostały złożone po wyznaczonym terminie. W sumie wpłynęło 276 pism, które zawierały 937 wniosków. Nieco ponad połowa pism dotyczyła jednego konkretnego zagadnienia. Na drugim biegunie znajdowały się pisma, w których można było wyodrębnić nawet kilkadziesiąt wniosków. Najwięcej listów (przeszło połowę) złożyły osoby fizyczne. Wśród pozostałych wnioskodawców były wydziały i jednostki organizacyjne miasta, rady dzielnic, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze i inne osoby prawne oraz organy uzgadniające i opiniujące studium na mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Część wniosków przekraczała kompetencje ustawowe studium lub dotyczyła zbyt szczegółowych zagadnień, które mogły by być rozpatrzone i uwzględnione w pracach nad planami miejscowymi. Niemniej jednak zostały wzięte pod uwagę w niniejszej statystyce. Jako przykład można tu wymienić grupę wniosków wprost wzywających do sporządzenia planów miejscowych, pisma zawierające propozycje szczegółowych rozwiązań technicznych, np. budowy dróg czy źródeł finansowania inwestycji.

Pod względem treści merytorycznej wnioski zawierały wiele zagadnień, co stanowiło pewne utrudnienie przy próbie agregacji ich licznego zbioru na potrzeby ujęcia statystycznego. Jednak udało się wyodrębnić kilka grup zagadnień, które były najczęściej poruszane przez wnioskodawców.

Najliczniejszą grupę (37%) stanowiły wnioski o tematyce transportowej. Dominowały zagadnienia związane z drogami, zwłaszcza tymi zaliczanymi do najważniejszych z punktu widzenia sieci drogowej miasta. Zdecydowaną przewagę mieli zwolennicy utrzymania rezerw terenowych przewidzianych pod drogi – takich wniosków było 169. Postulaty bezwzględnej likwidacji rezerw pod drogi były zawarte w 12 wnioskach. W 40 wnioskach wyrażono chęć utrzymania rezerw pod poszczególne drogi, jednak pod warunkiem pewnych zmian, np. obniżenia klasy drogi, zawężenia przekroju, zastosowania jednopoziomowych skrzyżowań, odpowiedniej „oprawy" drogi: szerokich chodników, dróg rowerowych, nasadzeń drzew, wyposażenia w małą architekturę itp.

Innym ważnym zagadnieniem transportowym dla składających wnioski do studium był szeroko pojęty transport publiczny, jednak w stosunku do ww. podgrupy wniosków tych było kilkakrotnie mniej. Najwięcej postulatów dotyczyło wybudowania nowej infrastruktury, głównie linii tramwajowych. Pisma traktujące o pozostałych środkach transportu zbiorowego, w tym o autobusach, tramwajach wodnych, a nawet trolejbusach, były pojedyncze.

Z pozostałych wniosków z grupy związanej z transportem można wymienić te dotyczące lokalizacji węzłów integracyjnych, dróg rowerowych, parkingów oraz polityki parkingowej miasta.

Drugą grupę pod względem liczebności tworzyły wnioski dotyczące funkcji terenów. Było to 20% wniosków. Tu najwięcej postulatów (ponad 50) to prośby o zliberalizowanie podejścia do lokowania zabudowy mieszkaniowej na terenach rolniczych, a także, choć znacznie mniej, zmiany funkcji terenów z rolnej na przemysłową (czy ogólnie na tereny inwestycyjne) oraz farmy fotowoltaiczne. Funkcja mieszkaniowa, najczęściej w kontekście jej utrzymania lub wprowadzenia kosztem innej funkcji (poza przypadkami przytoczonymi po-

[297] Podstawa prawna: art. 11 pkt 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

wyżej), pojawiła się we wnioskach około 20 razy. W podobnej liczbie wniosków i w tej samej intencji współwystępowała z funkcją usługową. Wnioski o utrzymanie lub wprowadzenie funkcji usługowej pojawiły się około 30 razy. W tym podzbiorze dwie trzecie wniosków dotyczyło konkretnie turystyki i rekreacji.

Następna grupa wniosków dotyczyła zieleni i wód, było ich 15%. Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie (OSTAB) jako odrębny przedmiot wniosku stanowił największą grupę w omawianej kategorii. Większość postulatów to korekty granic, przy czym głosów za ich poszerzeniem było trzykrotnie więcej niż za ich zawężeniem. Nieco mniej liczne były wnioski dotyczące zabudowy w OSTAB-ie, głównie nawołujące do zapisów bardziej restrykcyjnych, a nawet całkowitego jej zakazu. Kilka postulatów traktowało o ogólnych zasadach kształtowania OSTAB-u. Pozostałe zagadnienia związane z OSTAB-em (np. wymagane gatunki roślin, udział powierzchni biologicznie czynnej, zmiana nazwy) były poruszane w pojedynczych pismach. Kolejna po OSTAB-ie grupa składała się z wniosków traktujących o wprowadzeniu różnych form zieleni urządzonej (w tym założeń parkowych). Wnioski z tej grupy dotyczyły głównie utrzymania obecnie istniejących założeń parkowych lub przeznaczenia nowych terenów pod parki miejskie. Niewiele mniej od tych ostatnich było postulatów związanych z ochroną zieleni naturalnej. Najczęściej chodziło o ochronę lasów, następnie zbiorowisk roślinnych wokół zbiorników i cieków wodnych. Sporo pism w tej grupie traktowało o ochronie roślinności bez wyróżniania konkretnego zbiorowiska.

Nieco ponad 4% wniosków dotyczyło przestrzeni publicznych. Tu do najważniejszych zagadnień można było zaliczyć grupy dotyczące „standardu ulicy miejskiej", czyli kreowania ulicy nie tylko jako korytarza transportowego, ale również, a może przede wszystkim, jako przyjaznej przestrzeni publicznej, tworzenia lub wzmacniania dużych i (lub) prestiżowych założeń, ważnych również w skali ponadmiejskiej, np. Drogi do Wolności, jak również ważnych dla lokalnych społeczności (np. w skali dzielnicy). W kilku wnioskach z tej grupy zagadnień poruszana była kwestia umiejscawiania osiedlowych czy dzielnicowych centrów, które stają się ośrodkami życia dzielnicy.

Powyższe podzbiory wniosków stanowiły przeszło 3/4 ogółu. Z pozostałych można wymienić mniejsze grupy, które stanowiły od 2% do 3,5% wszystkich wniosków. Dotyczyły takich zagadnień, jak:

- wprowadzenie zapisów, które z mocy prawa muszą się znaleźć w studium,
- konkretne rozwiązania techniczne infrastruktury (m.in. budowa linii energetycznej w formie kablowej, sieci wodno-kanalizacyjnej, ujęcia wód, infrastruktura hydrotechniczna),
- ochrona dziedzictwa kulturowego (głównie dawnych założeń osadniczych, walorów historycznej zabudowy),
- lokalizacja różnych obiektów (np. placówek oświaty, kultury, sportu).

***

W kwietniu 2016 roku ukończono pierwszą redakcję części „Założenia i uwarunkowania" i od 28 kwietnia do 30 czerwca udostępniono ją na stronie internetowej. Do tego dokumentu wpłynęło 17 pism zawierających 101 stanowisk pochodzących od osób fizycznych i prawnych (te na ogół powtarzały wcześniej już zgłoszone wnioski do studium) oraz przedstawicieli NGO.

2.6. Partycypacja społeczna na etapie kierunków

Spotkania seminaryjne dla mieszkańców

W styczniu i lutym 2016 roku odbyły się trzy tematyczne spotkania seminaryjne poświęcone następującym tematom:

- Ogólnomiejskiemu Systemowi Terenów Aktywnych Biologicznie (14.01.2016),
- ośrodkom usługowym w Gdańsku (28.01.2016),
- mieszkalnictwu (11.02.2016).

Uczestnikami seminariów byli: reprezentanci „niezrzeszonych" mieszkańców (169 osób), instytucje (53), organizacje pozarządowe, prywatne przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe oraz przedstawiciele mediów i rad dzielnicowych[298].

Z analizy materiału zawartego w ankietach ewaluacyjnych wynika, że zdecydowana większość uczestników (82%) wysoko oceniła seminaria, w tym ich organizację i przydatność:

1) 86% badanych wysoko ogólnie oceniło organizację seminariów, w tym:
- odpowiednio wczesne zawiadomienie o terminie i miejscu seminarium (94%),
- dobre przygotowanie miejsca, w którym odbywały się seminaria (92%),
- dotrzymywanie zaplanowanych godzin trwania seminariów (94%),
- wystarczający czas trwania seminariów (83%);

2) 66% respondentów uznało treści prezentowane podczas seminariów za przydatne, w tym:
- 76% badanych uznało, że udział w seminariach pozwolił im na poszerzenie wiedzy,
- 78% badanych stwierdziło, że uzyskane podczas seminariów wiadomości będą dla nich użyteczne (np. w pracy zawodowej czy działalności społecznej).

Seminaria pozwoliły zebrać opinie dotyczące poszczególnych zagadnień i służyły w dalszych pracach do przygotowania założeń do projektu studium.

Seminaria i warsztaty dla rad dzielnicowych

W październiku i listopadzie 2016 roku odbyły się cztery tematyczne spotkania z radami dzielnic, w czasie których zaprezentowano i przedyskutowano najistotniejsze rozwiązania przyjęte w projekcie studium. Spotkania dotyczyły następujących zagadnień:

- woda i zieleń – warsztaty urbanistyczne (13.10.2016),
- funkcje miasta – seminarium (20.10.2016),
- krajobraz i tożsamość – warsztaty urbanistyczne (27.10.2016),
- mobilność – seminarium (16.11.2016).

Do wzięcia udziału w seminariach i warsztatach zaproszono rady dzielnic, Radę Studium, MKUA, ekspertów różnych omawianych dziedzin oraz wszystkich tych, którzy uczestniczyli w pracach nad studium. Wysłano kilkaset e-maili – we wszystkich spotkaniach wzięło udział 145 osób. Warsztaty 13 października dotyczyły wspólnego wypracowania idei OSTAB. Zostały podsumowane następująco:

1. Uczestnicy warsztatów rozumieją ideę OSTAB i ją popierają jako słuszną i niezbędną dla mieszkańców i przyrody, podnoszącą jakość życia. Tereny OSTAB powinny być przyjaźnie zagospodarowane dla mieszkańców różnych grup wiekowych.
2. Podkreślono konieczność powiązań zielonych m.in. wzdłuż potoków spływających z wysoczyzny, między jarami Wilanowskim i Sikorskiego, między zbiornikami retencyjnymi, wzdłuż skarpy wysoczyzny w Świętym Wojciechu, wzdłuż wybranych ulic ze szpalerami drzew, między lasami TPK a jeziorem Jasień.
3. Nacisk trzeba położyć na ratowanie zachowanych powiązań mimo presji inwestorów.
4. Różnice między koncepcjami zespołów warsztatowych a zasięgiem OSTAB prezentowanym w projekcie studium są niewielkie i wynikają z ograniczonej wiedzy o uwarunkowaniach stanu istniejącego i determinacjach planistycznych. Uczestnicy warsztatów nie negują tych ograniczeń, w szczególności nie sprzeciwiają się ustaleniom dotyczącym rozwoju terenów przemysłowo-portowych. Wprowadzono niewielkie korekty zasięgu OSTAB.
5. W skład OSTAB powinny też wchodzić małe tereny zielone do 2 ha, skwery, zieleń w osiedlach deweloperskich, które są ważne dla mieszkańców ze względu na łatwą, pieszą dostępność. To jest jednak problem szczegółowy, nie bardzo pasuje do ogólnej skali studium.
6. Ogrody działkowe mogą odgrywać ważną rolę w strukturze OSTAB, ale powinny to być ogrody otwarte dla wszystkich mieszkańców.

Warsztaty 27 października dotyczyły krajobrazu i weryfikacji lokalnych i ogólnodostępnych punktów widokowych. W podsumowaniu wskazano:

[298] Raport z seminariów z przedstawicielami mieszkańców jest dostępny na stronie www.brg.gda.pl.

1. Fascynujące zjawisko „gdańskości" polegające na policentryczności znalazło na warsztatach świetne odwzorowanie. Przedstawiciele dzielnic, a nawet mniejszych jednostek „z duszą", wskazali najważniejsze punkty i obszary decydujące o tożsamości miejsca, nie tylko historyczne, ale także współczesne, i ocenili ogólnomiejską rangę niektórych z nich. Utrwalanie struktury policentrycznej przez poszukiwanie lokalnych centrów aktywności społecznej i kreowanie ich tożsamości to ważne wyzwanie rozwoju miasta.
2. W wybranych miejscach, szczególnie ważnych ze względu na ochronę i kształtowanie tożsamości miejsca, czy w najważniejszych przestrzeniach publicznych zasadą kreacji nowego zagospodarowania powinno być uprzednie przeprowadzenie konkursu architektonicznego lub urbanistycznego. To zapewni wybór najlepszego rozwiązania i umożliwi przeprowadzenie nad nim dyskusji społecznej.
3. Potwierdziła się stara prawda, że ocena krajobrazu jest bardzo subiektywna. Większość analizowanych widoków z punktów widokowych lokalnych była różnie potraktowana przez różne zespoły. Proponowano do ochrony kadry szerokie i wąskie, plany bliskie i dalekie, krajobrazy zabudowane i zielone, a nawet – w przypadku punktu na dawnym stoku narciarskim w osiedlu VII Dwór – nie dopatrzono się widoku wartego ochrony.
4. W działaniach związanych z krajobrazem i tożsamością są dylematy, np.: ochrona istniejącego krajobrazu vs. możliwości rozwoju i zabudowy, otwieranie nowych widoków i przywracanie historycznych vs. skala wycinki drzew, wprowadzania wymogów związanych z ochroną i kształtowaniem tożsamości vs. skutki prawne, finansowe i funkcjonalne.

Seminaria to prezentacja całokształtu problematyki związanej z funkcjami miasta i mobilnością miejską oraz merytoryczna dyskusja nad omawianymi zagadnieniami. Spotkania pomogły projektantom zweryfikować niektóre ustalenia, a mieszkańcy pozyskali wiedzę na temat planowanych kierunków rozwoju miasta. Dyskusja na seminarium w dniu 20 października pozwoliła sformułować następujące wnioski dotyczące funkcji miasta:

1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna jest klarownie uporządkowana, projekt realizuje ideę rozwoju miasta do wewnątrz, zapewnia tereny pod rozwój funkcji miastotwórczych i innych celów rozwojowych, trafnie godzi rozmaite funkcje miejskie, nawet funkcje trudne, niekiedy uciążliwe. Nie zgłoszono zastrzeżeń do przedstawionego materiału, a pytania i uwagi dotyczyły kwestii szczegółowych niemożliwych do rozwiązania w skali studium (relokacja spalarni odpadów niebezpiecznych, lokalizacje usług turystycznych na Wyspie Sobieszewskiej, lokalizacja usług kultury i usług dla osób starszych w Matarni), problemów realizacyjnych będących poza zakresem studium (odbudowa kamienic na Głównym Mieście, odbudowa Wyspy Spichrzów) i problemów transportowych, które będą przedmiotem seminarium w dniu 8 listopada (budowa metra, transport wodny).
2. Projekt studium słusznie docenia znaczenie przemysłu, w tym stoczniowego, portu, lotniska i koncentracji usług w CPU jako głównych biegunów wzrostu miasta. Nowe lokalizacje przemysłu nie będą mieć negatywnego wpływu na funkcje turystyczno-rekreacyjne.
3. Pas nadmorski powinien być udostępniony na cele rekreacyjne wszystkich mieszkańców Gdańska, a Bulwar Zielony i stały most na Martwej Wiśle znakomicie poprawią dostępność zachodniej części pasa nadmorskiego i Wyspy Sobieszewskiej. Wielkie znaczenia ma transport wodny i turystyka wodna, które będą wspomagać rozwój funkcji turystycznej.
4. Sukces demograficzny Gdańska jest niebywały wśród miast polskich i wynika z szerokiej oferty miejsc pracy i wysokiej jakości życia. Idea rozwoju miasta do wewnątrz może przyczynić się do ograniczenia suburbanizacji i powrotu mieszkańców do centrum.
5. W przyszłości będzie się pogłębiało zjawisko starzenia się populacji miasta i będą narastały problemy seniorów. Obiekty usługowe dla seniorów mogą być lokalizowane we wszystkich strefach dominującej funkcji mieszkaniowej i usługowej.

Dyskusja podczas seminarium w dniu 16 listopada zaowocowała następującymi wnioskami dotyczącymi mobilności:

1. Temat „mobilność" wywołał wielkie zainteresowanie publiczności. Po prezentacjach zgłoszono wiele pytań, niektórych bardzo szczegółowych, dotyczących spraw lokalnych i problematyki realizacyjnej (m.in. realizacji trasy GPW), które nie są objęte zakresem studium. Na pytania odpowiadali projektanci. Żadne z zaprezentowanych rozwiązań projektu studium nie zostało przez uczestników odrzucone.

2. Problematyka mobilności jest rozległa i obejmuje wiele aspektów pozaprzestrzennych. Potrzebne są dalsze prace studialne i analityczne, m.in. studium transportowe, którego – jak dotąd – miasto nie posiada, chociaż dysponuje wieloma innym, specjalistycznymi dokumentami strategicznymi z tego zakresu. Jest to dokument potrzebny „stale" do prowadzenia skutecznej polityki mobilności.
3. Celem rozwoju mobilności powinno być powstrzymanie wzrostu udziału transportu indywidualnego w modalsplicie. Grupą docelową tego działania powinni być obecni klienci transportu zbiorowego, którzy nie posiadają samochodu – trzeba dążyć, aby grupa ta nie malała.
4. W dyskusji chwalono m.in. wprowadzenie standardu ulicy miejskiej, kontynuację Trasy Sucharskiego w formie Drogi Zielonej, planowanie tramwaju w ul. Podwale Staromiejskie dla poprawienia obsługi transportowej Śródmieścia.
5. Obok Trasy GPW korzystne będzie uruchomienie połączenia szynowego między dzielnicą Południe a Oliwą i Zaspą, przez wprowadzenie tramwaju na linię PKM na odcinku Brętowo–Strzyża. Dla realizacji tej idei potrzebne są zmiany w prawodawstwie.

Seminarium na temat mobilności zakończyło dwuletni cykl spotkań z mieszkańcami, w czasie których wspólnie pracowano nad: wyzwaniami, założeniami, uwarunkowaniami i kierunkami rozwoju Gdańska. Tym samym zakończono (zgodnie z harmonogramem) prace nad projektem studium prowadzone w formule pełnej partycypacji społecznej. Profesor Piotr Lorens, przewodniczący Rady Studium, podsumował ten cykl pracy następująco:

1. Po zakończeniu cyklu spotkań partycypacyjnych z radami dzielnic, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami wiemy więcej, czym jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, więcej niż na początku procesu partycypacyjnego:

- studium jest dokumentem strategicznym z zakresu planowania przestrzennego i nie obejmuje wszystkich elementów rozwoju miasta,
- ma charakter planu struktury, pokazuje wizję przestrzenną na dużym poziomie ogólności,
- nie jest planem działania, nie zawiera rozstrzygnięć dotyczących procesu realizacji, np. realizacji trasy GPW,
- później, po uchwaleniu studium, jest etap sporządzania planów miejscowych i rozmaitych działań realizacyjnych, w których ustalenia studium są konkretyzowane.

Urbaniści – biorąc jeszcze pod uwagę obecną dynamikę zmian legislacyjnych – będą mieli dużo pracy i na długo.

2. Udało się wypracować szereg założeń natury ogólnej, które zostały dobrze uwzględnione w projekcie studium:

- rozwój miasta do wewnątrz,
- trzy bieguny transportowe o randze metropolitalnej: port morski w Gdańsku, port morski w Gdyni, lotnisko im. L. Wałęsy,
- rozwój miasta w oparciu o strukturę policentryczną, z podkreśleniem wagi centrów lokalnych, m.in. w dzielnicach Południe i Zachód,
- kształtowanie spójnego systemu przestrzeni publicznych,
- dopełnienie i usprawnienie układu transportowego, bez wprowadzania zmian rewolucyjnych,
- tereny mieszkaniowe rozmieszczone w sposób zrównoważony na dolnym i górnym tarasie,
- układy wody i zieleni zaplanowane jako istotne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta,
- nadmorskie położenie wykorzystane dla rozwoju gospodarki morskiej.

3. Główne wnioski z czterech spotkań poświęconych grupom zagadnień podejmowanych w studium:

- Potrzebne są dalsze prace analityczne i studialne z zakresu mobilności i transportu, m.in. studium transportowe, które będą wykorzystywane w ciągłym procesie planistycznym.
- W kreacji Ogólnomiejskiego Systemu Terenów Aktywnych Biologicznie (OSTAB) trzeba wykorzystać potencjał mniejszych struktur zielonych, np. ogrodów działkowych, dolin potoków.
- Rozwój policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta do wewnątrz powinien uwzględniać potrzeby różnych grup mieszkańców.
- Pas nadmorski należy kształtować jako szczególny obszar tożsamości miasta.

- Funkcja portowo-przemysłowa musi znaleźć odpowiednie warunki rozwoju, co umożliwi powstawanie nowych miejsc pracy.
- Tożsamość miasta tworzy się również poprzez tożsamość lokalną, którą należy rozwijać, umacniać i podkreślać m.in. w sporządzanych planach miejscowych.
- Ważny jest w projekcie studium tzw. trzeci wymiar, kształtowanie krajobrazu, identyfikacja i ochrona jego wielkoprzestrzennych elementów.

Wszystkim uczestnikom działań partycypacyjnych należą się podziękowania za trzyletnią współpracę. Kończy się etap partycypacji pozaustawowej, rozpoczyna się natomiast etap realizacji procedury ustawowej, w której mieszkańcy i rożne środowiska też mają do odegrania ważną rolę przez udział w wyłożeniu projektu do publicznego wglądu i składanie uwag.

2.7. Udostępnienie projektu Studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu – czerwiec-lipiec 2017 r.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem prac, od 6 czerwca do 31 lipca 2017 roku udostępniony został projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska celem zaprezentowania go mieszkańcom i różnym środowiskom branżowym. Równolegle trwała procedura uzgodnień projektu i opiniowania ustawowego.

W ramach tego działania odbyło się 13 spotkań tematycznie dedykowanych różnym grupom, w których udział wzięło łącznie około 400 osób. Zorganizowano także dwa dni otwarte, kiedy wszyscy zainteresowani mogli porozmawiać na temat projektu studium z projektantami BRG.

Podczas wszystkich spotkań przeprowadzone zostały badania ankietowe, które pozwoliły ocenić jakość przygotowanych spotkań. Udział w badaniach wzięło 131 respondentów. Średnia ocena spotkań kształtuje się następująco:

- możliwość poszerzenia własnej wiedzy – 4,6,
- użyteczność zdobytej wiedzy – 4,5,
- przygotowanie osoby prowadzącej – 4,9,
- dopasowanie formy do potrzeb – 4,6,
- miejsce spotkania – 4,8,
- ogólna ocena – 4,6.

Do udostępnionego projektu studium wpłynęły 84 pisma (także w postaci elektronicznej) zawierające 193 opinie pozaustawowe. Wśród autorów opinii dominowały rady dzielnic (62), instytucje publiczne (55) i osoby fizyczne (55). Uwzględniono lub częściowo uwzględniono, przez wprowadzenie odpowiednich poprawek do projektu, 67 opinii, nie uwzględniono zaś 51 opinii. W przedmiocie studium nie mieściło się, czyli nie mogło być rozpatrzonych w ramach prac nad tym dokumentem, 75 opinii.

2.8. Podsumowanie

Celem procesu partycypacyjnego w pracach nad studium było budowanie płaszczyzny dialogu i inicjowanie dyskusji o rozwoju przestrzennym Gdańska. Polegało to z jednej strony na informowaniu o charakterze dokumentu jakim jest studium, uwarunkowaniach prawnych i faktycznych dokumentu, dylematach gospodarki przestrzennej i możliwych kierunkach rozwoju Gdańska w perspektywie najbliższych 30 lat. Z drugiej strony na uzyskaniu od mieszkańców i innych zainteresowanych podmiotów informacji, opinii, wniosków, uwag, które pozwoliły na podjęcie optymalnych decyzji dot. rozwoju przestrzennego Gdańska.

Partycypacja miała bardzo szeroki zasięg, o czym świadczą następujące liczby:

- 3000 – tylu uczestników wzięło udział fizycznie w wydarzeniach partycypacyjnych towarzyszących pracom nad studium,
- 98 – tyle nastąpiło wydarzeń partycypacyjnych (por. zestawienie tabelaryczne na końcu aneksu),
- 5600 – tyle wysłano e-maili zapraszających na wydarzenia partycypacyjne. Liczbę osób poinformowanych o pracach nad studium poprzez media, plakaty, ulotki, internet trudno oszacować. Można natomiast

stwierdzić, że każdy, kto miał czas i ochotę wziąć udział w pracach nad projektem studium, miał taką możliwość ze względu na łatwy dostęp do informacji o wszystkich etapach i wydarzeniach partycypacyjnych. Wszystkie informacje dotyczące poszczególnych wydarzeń, przebiegu, efektów prac nad studium były na bieżąco umieszczane w internecie.

Ostateczne rezultaty partycypacji społecznej uzyskane w przeprowadzonym procesie partycypacyjnym w ramach prac planistycznych nad projektem SUiKZP Gdańska sięgają dużo dalej, ponieważ:

- zbudowano platformę dialogu społecznego,
- uruchomiono stałe kanały komunikacji społecznej,
- przedstawiono i przedyskutowano wspólne dylematy w planowaniu i gospodarowaniu przestrzenią,
- udostępniono wiedzę dotyczącą warsztatu urbanistycznego, znaczenia procesu planistycznego i znaczenia dokumentów urbanistycznych (studium i plany miejscowe),
- zwiększono kompetencje urbanistyczne mieszkańców Gdańska,
- ustalono relację pomiędzy dobrem wspólnym a interesem indywidualnym,
- zbudowano dobre relacje pomiędzy interesariuszami procesu planistycznego,
- udoskonalono metody dyskusji i debaty społecznej,
- pozyskano nowe informacje i pomysły na zagospodarowanie przestrzeni miejskiej,
- poznano potrzeby przestrzenne społeczności lokalnej,
- przezwyciężono stereotypy dotyczące zagospodarowania przestrzennego,
- udoskonalono i zwiększono skuteczność metod i technik zawiadamiania i narzędzi partycypacyjnych,
- stworzono dogodne możliwości włączenia się mieszkańców i organizacji w proces planistyczny.

Można stwierdzić z całą odpowiedzialnością, że przedstawiony w tym dokumencie proces to dialog mieszkańców z planistami na temat planowania, budowy, funkcjonowania i rozwoju Gdańska, w myśl hasła I Kongresu Urbanistyki: Miasto – wspólne dobro i wspólny obowiązek[299].

TABELA DZIAŁAŃ PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ ZREALIZOWANYCH W PROCESIE PLANISTYCZNYM PROJEKTU SUiKZP MIASTA GDAŃSKA 2015-2018

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
Kampania informacyjna								
1	26.02.2015	Sesja Rady Miasta Gdańska – oficjalne rozpoczęcie prac nad nowym studium	Wystąpienie prezydenta miasta Gdańska	Poinformowanie RMG o rozpoczęciu prac nad nowym studium	Radni Miasta Gdańska	Standardowy	Radni Miasta Gdańska	Pełna informacja na temat harmonogramu i zamierzonych działań partycypacyjnych w pracach nad nowym studium
2	26.02.2015	Powołanie Rady Studium miasta Gdańska		Powołanie ciała doradczego prezydenta miasta Gdańska	Członkowie Rady Studium	Zaproszenia indywidualne, nominacje	Członkowie RS, prezydent miasta Gdańska, dyrektor BRG, projektanci BRG	M.in. uspołecznienie procesu prac nad studium
3	04.03.2015	Konferencja prasowa	Konferencja prasowa	Poinformowanie mieszkańców o rozpoczęciu prac nad nowym studium	Mieszkańcy Gdańska	E-maile		Upowszechnienie informacji o rozpoczęciu prac nad nowym studium, harmonogramie działań i planowanych metodach partycypacji
4	Marzec 2015	Spotkania informacyjne z organizacjami pozarządowymi	Spotkania informacyjne	Poinformowanie o rozpoczęciu prac nad studium, harmonogramie działań oraz możliwości współpracy i zaproszenie do	Organizacje pozarządowe zajmujące się przestrzenią, funkcjonowaniem i mieszkańcami miasta	E-maile	Przedstawiciele organizacji pozarządowych	Upowszechnienie informacji o rozpoczęciu prac nad nowym studium, harmonogramie, ustalenie metod współpracy, w

[299] I Kongres Urbanistyki odbył się w 2003 r. w Gdańsku i zapoczątkował stały, odbywający się co 3 lata cykl spotkań urbanistów polskich. Organizatorem jest Towarzystwo Urbanistów Polskich i miasto gospodarz.

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
				współpracy przy nowym studium				tym ustalenie sposobu przekazywania informacji o wszystkich spotkaniach partycypacyjnych
5	10.03.2015	Wystąpienie dyrektora BRG Marka Piskorskiego w Panoramie Gdańskiej (TVP) na temat nowego studium	Wystąpienie informacyjne	Poinformowanie o rozpoczęciu prac nad studium, harmonogramie działań oraz możliwości współpracy	Wszyscy mieszkańcy	TVP	Wszyscy zainteresowani	Upowszechnienie informacji o rozpoczęciu prac nad nowym Studium
6	29.04.2015	„Gdańsk w nowej perspektywie"	Debata społeczna –spotkanie otwarte	Inauguracja prac nad nowym studium (m.in. przedstawienie harmonogramu działań nad studium – prezydent miasta Gdańska)	Wszyscy zainteresowani	450 e-maili, „Herold", „Nasze Miasto" (gazety bezpłatne), „Dziennik Bałtycki", 6 spotów reklamowych w Radiu Gdańsk, plakaty w autobusach i tramwajach, profil FB BRG, www BRG, www.gdansk.pl, plakaty w szkołach i w siedzibach rad dzielnic	Wszyscy zainteresowani	Upowszechnienie informacji o rozpoczęciu prac nad nowym studium, harmonogramie działań i planowanych metodach partycypacji. Debata inaugurująca będąca punktem wyjścia do trzech warsztatów poświęconych określeniu głównych wyzwań oraz celów rozwoju przestrzennego miasta (zapowiedź następnego spotkania na czerwiec 2015)
7	4.05.2015 12.05.2015	Rozpoczęcie emisji filmów informacyjnych – „Jak ważne jest studium i jak wpływa na przestrzeń miasta?"	Upowszechnienie materiałów informacyjno-edukacyjno-promocyjnych	Cel informacyjno-edukacyjny	Wszyscy mieszkańcy	Kanał YouTube, strona www.gdansk.pl, www.brg.gda.pl, FB BRG	Wszyscy mieszkańcy	Upowszechnienie informacji o rozpoczęciu prac nad nowym studium
Wyzwania i problemy								
8	5.05.2015	Spotkanie z RD Wrzeszcz Górny	Spotkania informacyjno-organizacyjne	Wypracowanie form współpracy w nowej kadencji rad dzielnic i form zaangażowania radnych dzielnicowych w prace nad nowym studium	Radni dzielnicowi	Zawiadomienia e-mailowe	Radni dzielnicowi, projektanci BRG	Wypracowanie metod współpracy przy sporządzaniu nowego studium i projektów mpzp
9	6.05.2015	Pierwsze warsztaty urbanistyczne: „Wyzwania i problemy rozwoju przestrzennego Gdańska"	Warsztaty	Prace nad wyznaczeniem problemów i wyzwań, jakie należy zdefiniować i rozwiązywać na etapie przygotowywania studium	Wszyscy zainteresowani	Zawiadomienia e-mailowe rad dzielnic i radnych miejskich z prośbą o dalszy kolportaż informacji, strony www.gdansk.pl, www.brg.gda.pl, FB, spot reklamowy w Radiu Gdańsk, plakaty reklamowe w	Wszyscy zainteresowani, projektanci BRG	Wspólne wskazanie problemów i wyzwań do dalszych analiz eksperckich podczas warsztatów eksperckich wrzesień/październik 2015

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
						tramwajach i autobusach		
10	7.05.2015	Spotkanie z RD Śródmieście	Spotkania informacyjno-organizacyjne	Wypracowanie form współpracy na nadchodzącą kadencję i formy zaangażowania radnych dzielnicowych w prace nad nowym studium	Radni dzielnicowi	Zawiadomienia e-mailowe	Radni dzielnicowi, projektanci BRG	Wypracowanie metod współpracy przy sporządzaniu nowego studium i projektów mpzp
11	11.05.2015	Spotkanie z RD Przymorze Małe						
12	12.05.2015	Spotkanie z RD Oliwa						
13	12.05.2015	Spotkanie z RD Piecki-Migowo						
14	13.05.2015	Spotkanie z RD Siedlce						
15	14.05.2015	Spotkanie z RD Olszynka						
16	14.05.2015	Spotkanie z RD Chełm						
17	18.05.2015	Spotkanie z RD Stogi						
18	19.05.2015	Spotkanie z RD Aniołki						
19	20.05.2015	Drugie warsztaty urbanistyczne: „Wizje rozwoju Gdańska”	Warsztaty	Określenie głównych elementów wizji rozwoju przestrzennego miasta. Punktem wyjścia do tego zadania była ocena głównych problemów rozwoju przestrzennego Gdańska wskazanych przez uczestników pierwszych warsztatów	Wszyscy zainteresowani	Zawiadomienia e-mailowe rad dzielnic i radnych miejskich z prośbą o kolportaż informacji, strony www.gdansk.pl, www.brg.gda.pl, FB, spot reklamowy w Radiu Gdańsk, plakaty reklamowe w tramwajach i autobusach	Wszyscy zainteresowani	Wskazanie problemów i wyzwań do dalszych analiz eksperckich podczas warsztatów eksperckich wrzesień/październik 2015
20	21.05.2015	Spotkanie z RD Orunia-Święty Wojciech-Lipce	Spotkania informacyjno-organizacyjne	Wypracowanie form współpracy na nadchodzącą kadencję i formy zaangażowania radnych dzielnicowych w prace nad nowym studium	Radni dzielnicowi	Zawiadomienia e-mailowe	Radni dzielnicowi, projektanci BRG	Współpraca przy sporządzaniu nowego studium i projektów mpzp
21	21.05.2015	Spotkanie z RD Brzeźno						
22	25.05.2015	Spotkanie z RD Wzgórze Mickiewicza						
23	25.05.2015	Spotkanie z RD Osowa						
24	26.05.2015	Spotkanie z RD Jasień						
25	27.05.2015	Spotkanie z RD Kokoszki						
26	01.06.2015	Spotkanie z RD Ujeścisko						
27	02.06.2015	Spotkanie z RD Nowy Port						
28	09.06.2015	Spotkanie z RD Wrzeszcz Dolny						
29	09.06.2015	Spotkanie z RD Młyniska						
30	10.06.2015	Trzecie warsztaty urbanistyczne: „Główne cele	Warsztaty	Określenie wizji rozwoju miasta w	Wszyscy zainteresowani	Zawiadomienia e-mailowe rad dzielnic i	Wszyscy zainteresowani	Wskazanie problemów i wyzwań do dalszych analiz

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
		przekształceń przestrzeni Gdańska"		odniesieniu do zagadnień: urbanistycznych, infrastrukturalnych, społecznych, ekonomicznych, środowiskowych		radnych miejskich z prośbą o kolportaż informacji, strony www.gdansk.pl, www.brg.gda.pl, FB, spot reklamowy w Radiu Gdańsk, plakaty reklamowe w tramwajach i autobusach		eksperckich podczas warsztatów eksperckich wrzesień/październik 2015
31	11.06.2015	Spotkanie z RD Zabianka-Wejhera-1000-lecia	Spotkania informacyjne	Wypracowanie form współpracy na nadchodzącą kadencję i formy zaangażowania radnych dzielnicowych w prace nad nowym studium	Radni dzielnicowi	Zawiadomienia e-mailowe	Radni dzielnicowi, projektanci BRG	Współpraca przy sporządzaniu nowego studium i projektów mpzp
32	11.06.2015	Spotkanie z RD Wyspa Sobieszewska						
33	15.06.2015	Spotkanie z RD Zaspa-Młyniec						
34	19.06.2015	Spotkanie z RD Letnica						
35	22.06.2015	Spotkanie z RD Strzyża						
36	23.06.2015	Spotkanie z RD Krakowiec						
37	24.06.2015	„Gdańsk w nowej perspektywie" – 25-lecie urbanistyki samorządowej w Gdańsku	Seminarium	Przedstawienie wyników 3 warsztatów urbanistycznych, które odbyły się 6 maja, 20 maja, 10 czerwca 2015	Wszyscy zainteresowani	Wysłanych 450 e-maili, gazeta bezpłatna „Nasze Miasto", plakaty w autobusach i tramwajach, FB BRG, www BRG, www.gdansk.pl, plakaty w szkołach i w siedzibach rad dzielnic	Wszyscy zainteresowani	Zakończenie i podsumowanie części informacyjnej prac nad studium.
38	25.06.2015	Spotkanie z RD Przeróbka	Spotkania informacyjno-organizacyjne	Wypracowanie form współpracy na nadchodzącą kadencję i formy zaangażowania radnych dzielnicowych w prace nad nowym studium	Radni dzielnicowi	Zawiadomienia e-mailowe	Radni dzielnicowi, projektanci BRG	Wypracowanie metod współpracy przy sporządzaniu nowego studium i projektów mpzp
39	30.06.2015	Spotkanie z RD Brętowo						
40	27.08.2015	Sesja Rady Miasta Gdańska	Przyjęcie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia SUiKZP miasta Gdańska	Wymóg ustawowy art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	Radni miasta Gdańska	Standardowy	Radni miasta Gdańska	Formalne rozpoczęcie prac nad nowym studium
Założenia i uwarunkowania								
WARSZTATY EKSPERCKIE								
41.	4.09.2015	Rozwój układu transportowego Gdańska	Warsztaty eksperckie	Ekspercka analiza problemów i wyzwań rozwoju przestrzennego zdefiniowanych przez mieszkańców podczas wio-	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, DRMG, ZDiZ, ZTM	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA,	Przygotowanie ekspertyzy dla Rady Studium w zakresie rozwoju układu transportowego Gdańska

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
				sennych warsztatów urbanistycznych	**Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Pomorski Urząd Wojewódzki, PKM, SKM, PBPR **oraz**: PG, organizacje pozarządowe, prasa		DRMG, ZDiZ, ZTM, BRG **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Pomorski Urząd Wojewódzki, PKM, SKM, PBPR **oraz**: organizacje pozarządowe, uczelnie wyższe (PG), media	
42	18.09.2015	Rozwój miasta a ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego	Warsztaty eksperckie		**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Miejski Konserwator Zabytków, GARG, ZDiZ, Gdańskie Melioracje, GIWK, EC, SNG, GPEC, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie**: PBPR, Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków **Administracja państwowa:** RDOŚ, Nadleśnictwo Gdańsk, Urząd Morski w Gdyni **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe, media, uczelnie wyższe (UG, PG), przedstawiciele jednostek z gmin sąsiednich	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, GARG, ZDiZ, portal Gdansk.pl, BRG **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PBPR **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe, media, uczelnie wyższe (UG, PG), przedstawiciele jednostek z gmin sąsiednich	Przygotowanie ekspertyzy dla Rady Studium w zakresie rozwoju miasta a ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego
43	25.09.2015	Dobro publiczne a dobro prywatne	Warsztaty eksperckie		**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wiceprezydent miasta Gdańska, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Rada Gdańskich Inwestorów, GARG,	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, GARG, ZDiZ, portal Gdansk.pl, BRG	Przygotowanie ekspertyzy dla Rady Studium w zakresie dobra publicznego a dobra prywatnego

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
					ZDiZ, DRMG, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PBPR, Agencja Rozwoju Pomorza **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne (deweloperzy), organizacje pozarządowe (w tym GROP), PSSE, GPNT		**oraz**: przedsiębiorstwa prywatne (deweloperzy), organizacje pozarządowe (w tym GROP), PSSE, GPNT	
44	16.10.2015	Policentryczność Gdańska	Warsztaty eksperckie		**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wiceprezydent miasta Gdańska, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Rada Gdańskich Inwestorów, Miejski Konserwator Zabytków, GARG, ZDiZ, DRMG, Gdańskie Melioracje, ZTM, GIWK, EC Elektrociepłownia, SNG, GPEC, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** wydziały Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, PUW, PBPR, Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Agencja Rozwoju Pomorza, PKM, SKM, TPK **Administracja państwowa:** RDOŚ, Nadleśnictwo Gdańsk **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe (w tym GROP), media, uczelnie wyższe (UG, PG), PSSE, GPNT, przedstawiciele ogródków działkowych, przedstawiciele jednostek z gmin sąsiednich	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, GARG, ZDiZ, DRMG, portal Gdansk.pl, BRG **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PUW, PBPR, PKM **Administracja państwowa:** Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe, media, uczelnie wyższe (PG)	

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
45	30.10.2015	Jak stymulować rozwój gospodarczy Gdańska?	Warsztaty eksperckie		**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** prezydent i wiceprezydenci miasta Gdańska, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Rada Gdańskich Inwestorów, GARG, ZDiZ, DRMG, Gdańskie Melioracje, ZTM, GIWK, EC Elektrociepłownia, SNG, GPEC, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** wydziały Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, PUW, PBPR, Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Agencja Rozwoju Pomorza, PKM, SKM, TPK **Administracja państwowa:** RDOŚ, Nadleśnictwo Gdańsk **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe (w tym GROP), media, uczelnie wyższe (UG, PG), PSSE, GPNT, przedstawiciele jednostek z gmin sąsiednich	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** prezydent miasta Gdańska, Rada Miasta Gdańska, Rada Studium, GARG, portal Gdansk.pl, BRG **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PBPR, PKM **oraz**: przedsiębiorstwa prywatne, organizacje pozarządowe, media, uczelnie wyższe (UG, PG, ASP), PSSE	
46	6.11.2015	Spotkanie Rady Studium	Dyskusja	Dyskusja na temat rekomendacji Rady Studium dla Prezydenta Miasta Gdańska	Członkowie Rady Studium	Standardowe	Członkowie Rady Studium, projektanci BRG	Wstępna wersja rekomendacji Rady Studium dla Prezydenta Miasta Gdańska
SPOTKANIA WARSZTATOWE Z RADAMI DZIELNIC								
47	21.10.2015	Spotkanie z Radą Dzielnicy Śródmieście	Warsztaty z wykorzystaniem ankiety ewaluacyjnej	Praca nad formułowaniem wniosków do SUiKZP	Radni dzielnicy Śródmieście	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	Rada Dzielnicy Śródmieście, BRG,	Wnioski do projektu SUiKZP
48	27.10.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Stogi, Przeróbka, Krakowiec-Górki Zachodnie			Radni dzielnic: Stogi, Przeróbka, Krakowiec-Górki Zachodnie		Rady Dzielnic: Stogi, Przeróbka, Krakowiec-Górki Zachodnie, BRG	
49	5.11.2015	Spotkanie z Radą Dzielnicy Kokoszki oraz przedstawicielami MLWSM Podgrodzie			Radni dzielnicy Kokoszki, przedstawiciele MLWSM Podgrodzie		Rada Dzielnicy Kokoszki, BRG	
50	9.11.2015	Spotkanie z Radą Dzielnicy Zaspa			Radni dzielnicy Zaspa-Młyniec,		Rada Dzielnicy Zaspa-Młyniec,	

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
		Młyniec oraz przedstawicielami LM Rozstaje, LWSM Zaspa, Zaspa Młyniec, SM Przymorze Wielkie			przedstawiciele LM Rozstaje, LWSM Zaspa, SM Przymorze Wielkie		przedstawiciele spółdzielni LM Rozstaje, BRG	
51	10.11.2015	Spotkanie z Radą Dzielnicy Wyspa Sobieszewska			Radni dzielnicy Wyspa Sobieszewska		Rada Dzielnicy Wyspa Sobieszewska, BRG	
52	16.11.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Olszynka, Rudniki, Orunia-Święty Wojciech-Lipce			Radni dzielnic: Olszynka, Rudniki, Orunia-Święty-Wojciech-Lipce		Rady Dzielnic: Olszynka, Rudniki, Orunia-Święty Wojciech-Lipce, BRG	
53	18.11.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Strzyża, Aniołki			Radni dzielnic: Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Strzyża, Aniołki		Rady Dzielnic: Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Strzyża, Aniołki, BRG	
54	18.11.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Oliwa, Osowa, Przymorze Małe, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia, VII Dwór			Radni dzielnic: Oliwa, Osowa, Przymorze Małe, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia, VII Dwór		Rady Dzielnic: Oliwa, Osowa, Przymorze Małe, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia, BRG	
55	19.11.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Brzeźno, Nowy Port, Letnica, Młyniska			Radni dzielnic: Brzeźno, Nowy Port, Letnica, Młyniska		Rady Dzielnic: Brzeźno, Nowy Port, Letnica, Młyniska, BRG	
56	23.11.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Siedlce, Brętowo, Piecki-Migowo oraz przedstawicielami LM Suchanino			Radni dzielnic: Siedlce, Brętowo, Piecki-Migowo przedstawiciele LM Suchanino		Rady Dzielnic: Brętowo, Piecki-Migowo, BRG	
57	25.11.2015	Spotkanie z Radami Dzielnic: Jasień, Ujeścisko, Chełm, Wzgórze Mickiewicza			Radni dzielnic: Jasień, Ujeścisko, Chełm, Wzgórze Mickiewicza		Rady Dzielnic: Jasień, Ujeścisko, Chełm, BRG	
58	04.12.2015	Spotkanie Rady Studium	Dyskusja	Wypracowanie ostatecznych rekomendacji Rady Studium dla Prezydenta Miasta Gdańska	Członkowie Rady Studium	Standardowy	Członkowie Rady Studium, Projektanci BRG	Rekomendacje Rady Studium dla Prezydenta Miasta Gdańska
SEMINARIA Z PRZEDSTAWICIELAMI MIESZKAŃCÓW								

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
59	14.01.2016	Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie	Seminarium z przedstawicielami mieszkańców, z wykorzystaniem ankiety ewaluacyjnej	Zebranie opinii dotyczących terenów zielonych w Gdańsku. Wypracowanie założeń do projektu SUiKZP	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** prezydent i wiceprezydenci miasta Gdańska, Rada Miasta Gdańska, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Rady Dzielnic, Komisja Zagospodarowania Przestrzennego, Komisja Zrównoważonego Rozwoju, GARG, Rada Gdańskich Inwestorów, ZDiZ, Gdańskie Melioracje, GIWK, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, PBPR **Administracja państwowa:** RDOŚ, Nadleśnictwo Gdańsk **oraz**: prywatne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, media, uczelnie wyższe, przedstawiciele jednostek z gmin sąsiednich, mieszkańcy Gdańska (baza teleadresowa z poprzednich spotkań partycypacyjnych)	E-mail (wysłano 309 zaproszeń), profil BRG na FB, biuro prasowe UMG	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** Rada Miasta Gdańska, BRG, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, GIWK, rady dzielnic, zarządy dzielnic, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PBPR oraz: prywatne przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, przedstawiciele jednostek z miast sąsiadujących	Zebranie opinii dotyczących terenów zielonych w Gdańsku, raport podsumowujący seminarium
60	28.01.2016	Ośrodki usługowe w Gdańsku	Seminarium z przedstawicielami mieszkańców, z wykorzystaniem ankiety ewaluacyjnej	Zebranie opinii dotyczących ośrodków usługowych w Gdańsku, wypracowanie założeń do projektu SUiKZP	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** prezydent i wiceprezydenci miasta Gdańska, Rada Miasta Gdańska, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, rady dzielnic, Komisja Zagospodarowania Przestrzennego, Komisja Zrównoważonego Rozwoju, GARG, DRMG, Rada Gdańskich Inwestorów, ZDiZ,	E-mail (wysłano 347 zaproszeń), profil BRG na FB, biuro prasowe UMG	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk**: Rada Studium, MKUA, BRG, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, DRMG, rady dzielnic, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PBPR **oraz**:	Zebranie opinii dotyczących ośrodków usługowych w Gdańsku

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
					ZTM, Instytut Kultury Miejskiej, Gdański Archipelag Kultury, Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku, Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, Gdańska Galeria Miejska, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, PBPR, PKM, SKM, Agencja Rozwoju Pomorza S.A. **oraz**: prywatne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, media, uczelnie wyższe, przedstawiciele jednostek z gmin sąsiadujących, mieszkańcy (baza teleadresowa z poprzednich spotkań partycypacyjnych)		organizacje pozarządowe, prywatne przedsiębiorstwa, uczelnie wyższe, media	
61	11.02.2016	Mieszkalnictwo w Gdańsku	Seminarium z przedstawicielami mieszkańców, z wykorzystaniem ankiety ewaluacyjnej	Zebranie opinii dotyczących mieszkalnictwa w Gdańsku, wypracowanie założeń do projektu SUiKZP	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** prezydent i wiceprezydenci miasta Gdańska, Rada Miasta Gdańska, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, rady dzielnic, Komisja Zagospodarowania Przestrzennego, Komisja Zrównoważonego Rozwoju, GARG, DRMG, Rada Gdańskich Inwestorów, ZDiZ, GPEC, Gdańskie Melioracje, GIWK, EC Elektrociepłownia, TBS Motława, Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, Gdańskie Inwestycje Komunalne	E-mail (wysłano 363 zaproszeń), profil BRG na FB, biuro prasowe UMG	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** Rada Miasta Gdańska, BRG, wydziały Urzędu Miasta Gdańska, ZDiZ, GARG, rady dzielnic, portal Gdansk.pl **Administracja samorządowa – woj. pomorskie:** PUW oraz: organizacje pozarządowe, prywatne przedsiębiorstwa, niezrzeszeni mieszkańcy	Zebranie opinii dotyczących mieszkalnictwa

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
					Administracja samorządowa – woj. pomorskie: Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, PBPR, Agencja Rozwoju Pomorza S.A. **oraz**: prywatne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, PSSE, GPNT, media, uczelnie wyższe, przedstawiciele jednostek z gmin sąsiadujących, mieszkańcy (baza teleadresowa z poprzednich spotkań partycypacyjnych)			
SPOTKANIA Z GRUPAMI EKSPERTÓW								
62	21.03.2016	Możliwości rozwojowe funkcji przemysłowo-portowej i przemysłowej na terenie miasta Gdańska	Prezentacja z elementami dyskusji, debata środowiskowa	Zaprezentowanie grupom eksperckim i środowiskom branżowym projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wiceprezydent miasta Gdańska, WPG UMG, GARG, PCL, GIWK, Rada Studium, MKUA, Komisja Polityki Gospodarczej i Morskiej **Administracja państwowa:** Urząd Morski w Gdyni **Interesariusze**: Remontowa Holding SA, Zarząd Morskiego Portu Gdańsk, DCT Gdańsk SA, PERN, Lotos SA, GZNF Fosfory, Prologis Park Gdańsk-Airport, Delphi Poland SA, Stocznia Wisła, stocznia jachtowa im. J. Conrada, Energa SA, Intel	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** WPG UMG, GARG, GIWK, Rada Studium, MKUA, Komisja Polityki Gospodarczej i Morskiej, BRG **Administracja państwowa:** Urząd Morski w Gdyni **Interesariusze:** Zarząd Morskiego Portu Gdańsk, Kapitanat Portu Gdańsk, DCT Gdańsk SA	Zebranie opinii i wniosków dotyczących projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP
					oraz: Związek Pracodawców Pomorza, uczelnie wyższe (UG, PG, Instytut Morski), PSSE, PBPR		**oraz:** uczelnie wyższe (UG, PG), PSSE	
63	23.03. 2016	Nauka i szkolnictwo wyższe w polityce przestrzennej Gdańska	Prezentacja z elementami dyskusji, debata środowiskowa	Zaprezentowanie grupom eksperckim i środowiskom branżowym projektu robo-	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wiceprezydenci miasta Gdańska, Rada Studium,	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** BRG	Informacja dla środowisk branżowych dotycząca projektu robo-

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
				czego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP	MKUA, Komisja edukacji **Interesariusze**: wszystkie gdańskie uczelnie publiczne, uczelnie prywatne, instytuty branżowe oraz inne jednostki naukowe **oraz:** PSSE – GPN-T		**Interesariusze:** Uniwersytet Gdański, Politechnika Gdańska, AWFiS **oraz:** PSSE – GPN-T	czego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP, zebranie opinii i wniosków dotyczących projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP
64	24.03.2016	Uwarunkowania i założenia do projektu SUiKZP: zagadnienia transportowe	Prezentacja z elementami dyskusji, debata środowiskowa	Zaprezentowanie grupom eksperckim i środowiskom branżowym projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wiceprezydenci miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Zespół Doradczy ds. Mobilności i Transportu	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Administracja samorządowa – miasto Gdańsk:** wiceprezydent miasta Gdańska, Rada Studium, MKUA, Zespół Doradczy ds. Mobilności i Transportu, BRG	Informacja dla środowisk branżowych dotycząca projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP, zebranie opinii i wniosków dotyczących projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP
65	5.04.2016	Uwarunkowania i założenia do projektu SUiKZP: prezentacja projektu roboczego dla TUP i SARP	Prezentacja z elementami dyskusji, debata środowiskowa	Zaprezentowanie grupom eksperckim i środowiskom branżowym projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP	**Organizacje pozarządowe:** SARP, TUP, NOT	Zaproszenia indywidualne e-mailowe i telefoniczne	**Członkowie:** SARP, TUP, NOT i projektanci BRG	Informacja dla środowisk branżowych dotycząca projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP, zebranie opinii i wniosków dotyczących projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP
66	12.04.2016	Uwarunkowania i założenia do projektu SUiKZP: prezentacja dla MKUA	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP	MKUA	Standardowe	Członkowie MKUA i projektanci BRG	Zebranie opinii i wniosków dotyczących projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP
67	12.04.2016	Uwarunkowania i założenia do projektu SUiKZP: prezentacja dla połączonych komisji KZP RMG i KZR RMG	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP	KZP RMG KZR RMG	Standardowe	**Radni Rady Miasta Gdańska** (KZP i KZR RMG), BRG	Zebranie opinii i wniosków dotyczących projektu roboczego uwarunkowań i założeń do nowego SUiKZP
68.	5.05.2016	„Założenia i uwarunkowania" do projektu SUiKZP	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie wersji roboczej „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP	RMG	E-mail	Radni RMG i projektanci BRG	Poinformowanie o pracach nad studium, zebranie opinii i wniosków do „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP
69.	11.05.2016	„Założenia i uwarunkowania" do projektu SUiKZP	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie wersji roboczej „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP	Przewodniczący zarządów dzielnic	Spotkanie organizowane przez prezydenta Piotra Kowalczuka	Przewodniczący zarządów dzielnic	Poinformowanie o pracach nad studium, zebranie opinii i wniosków do „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
70.	12.05.2016	„Założenia i uwarunkowania" do projektu SUiKZP	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie wersji roboczej „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP	Koordynatorzy programów operacyjnych	E-mail	Koordynatorzy programów operacyjnych, projektanci BRG	Poinformowanie o pracach nad studium, zebranie opinii i wniosków do „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP
71.	18.05.2016	„Założenia i uwarunkowania" do projektu SUiKZP	Dzień otwarty w BRG	Zaprezentowanie wersji roboczej „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP	Mieszkańcy Gdańska	E-mail, Gdansk.pl, media społecznościowe, ogłoszenia prasowe, biuro prasowe UMG	Mieszkańcy i projektanci BRG	Poinformowanie o pracach nad studium, zebranie opinii i wniosków do „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP
72.	08.06.2016	„Założenia i uwarunkowania" do projektu SUiKZP	Dzień otwarty w BRG	Zaprezentowanie wersji roboczej „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP	Mieszkańcy Gdańska	E-mail, Gdansk.pl, media społecznościowe, bezpłatna gazeta, biuro prasowe UM	Mieszkańcy i projektanci BRG	Poinformowanie o pracach nad studium, zebranie opinii i wniosków do „Założeń i uwarunkowań" do projektu SUiKZP
73.	21.07.2016	Seminarium dot. standardu ulicy miejskiej (SUM)	Prezentacja z elementami dyskusji	Opracowanie rekomendacji dot. SUM i klasyfikacja ulic planowanych do wdrożenia w SUM	Rada Studium, Zespół Doradczy ds. Mobilności i Transportu, NOT, FRAG, Obywatelska Liga Ekologiczna, ZDiZ, WPR, DRMG	E-mail	Rada Studium, Zespół Doradczy ds. Mobilności i Transportu, NOT, FRAG, Obywatelska Liga Ekologiczna, ZDiZ, WPR, DRMG, projektanci BRG	Sformułowanie wniosków do standardu ulicy miejskiej
74.	13.10.2016	„Woda i zieleń" – dyskusja nad kierunkami rozwoju przestrzennego Gdańska	Warsztaty urbanistyczne	Wspólne wypracowane idei OSTAB (Ogólnomiejskiego Systemu Terenów Aktywnych Biologicznie)	Rada Studium, MKUA, radni miasta Gdańska, radni dzielnicowi, Prezydenci miasta Gdańska, jednostki organizacyjne miasta Gdańska, spółki miejskie, Polski Związek Działkowców, Stowarzyszenie „Na Rzecz Gdańszczan", Polski Klub Ekologiczny, osoby zainteresowane pracami nad nowym studium, które uczestniczyły we wcześniejszych seminariach	E-mail (200 zaproszeń)	Radni dzielnicowi, radni miasta Gdańska, Rada Studium, GFIS, Alfa Inwestment, GARG, deweloperzy: Budimex, Politechnika Gdańska, MKUA, Stowarzyszenie „Na Rzecz Gdańszczan", Stowarzyszenie Inicjatyw Brzeźno, Stowarzyszenie Przyjaciół Dzielnicy Kokoszki, projektanci BRG	Sformułowanie wniosków do OSTAB
75.	20.10.2016.	Seminarium „Funkcje miasta" – dyskusja nad kierunkami rozwoju przestrzennego Gdańska	Seminarium	Zaprezentowanie całokształtu problematyki związanej z demografią oraz rozmieszczeniem terenów o funkcjach miejskich, takich jak mieszkalnictwo, usługi, produkcja, itp.; dyskusja nad elementami kierunków rozwoju Gdańska	Rada Studium, MKUA, radni miasta Gdańska, radni dzielnicowi, prezydenci, jednostki organizacyjne m. Gdańska, spółki miejskie, Polski Związek Działkowców, Stowarzyszenie „Na Rzecz Gdańszczan", Polski Klub Ekologiczny, osoby zaintereso-	E-mail (200 zaproszeń)	Radni dzielnicowi, radni miasta Gdańska, Rada Studium, deweloperzy: Budimex, Inpro, Remontowa Holding, Politechnika Gdańska, MKUA, Stowarzyszenie „Na Rzecz Gdańszczan", Studio Kwadrat, projektanci BRG	Zebranie opinii i wniosków do kierunków studium

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
					wane studium, organizacje pozarządowe			
76.	27.10.2016	„Krajobraz i tożsamość" – dyskusja nad kierunkami rozwoju przestrzennego Gdańska	Warsztaty urbanistyczne	Wspólna weryfikacja lokalnych i ogólnodostępnych punktów widokowych.	Rada Studium, MKUA, radni miasta Gdańska, radni dzielnicowi, prezydenci, jednostki organizacyjne m. Gdańska, spółki miejskie, Polski Związek Działkowców, Stowarzyszenie „Na Rzecz Gdańszczan", Polski Klub Ekologiczny, osoby zainteresowane studium	E-mail (200 zaproszeń)	radni dzielnicowi, radni miasta Gdańska, ZDiZ, Rada Studium, Ogrodnik Miejski, Politechnika Gdańska, Polska Liga Ekologiczna, Budimex, projektanci BRG	Zebranie opinii i wniosków do kierunków studium, wyznaczenie lokalnych i ogólnodostępnych punktów widokowych w Gdańsku
77.	16.11.2016	„Mobilność" – dyskusja nad kierunkami rozwoju przestrzennego Gdańska	Seminarium	Prezentacja Gdańskich Badań Ruchu 2016. Dyskusja nad kierunkami rozwoju transportu w mieście do 2030 roku	Rada Studium, MKUA, radni miasta Gdańska, radni dzielnicowi, prezydenci, jednostki organizacyjne m. Gdańska, spółki miejskie, Polski Związek Działkowców, Stowarzyszenie „Na Rzecz Gdańszczan", Polski Klub Ekologiczny, osoby zainteresowane studium, zespół ds. mobilności, zespół ds. studium	E-mail (200 zaproszeń), biuro prasowe UM	radni dzielnicowi, Politechnika Gdańska, przedstawiciele wydziałów UM w Gdańsku, Rada Studium, przedstawiciele jednostek miejskich, Uniwersytet Gdański, Polski Klub Ekologiczny, NOT	Zebranie opinii i wniosków do kierunków studium, zakończenie nieformalnych działań partycypacyjnych w pracach nad projektem studium
78.	29.11.2016	Przedstawienie projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Warsztaty urbanistyczne	Informacja i dyskusja na temat najważniejszej problematyki zawartej w studium	Prezydenci miasta, wydziały Urzędu Miejskiego w Gdańsku, jednostki organizacyjne miasta	Zaproszenia imienne, zawiadomienia e-mailowe	Prezydenci miasta, wydziały Urzędu Miejskiego w Gdańsku, jednostki organizacyjne miasta	Poinformowanie o najważniejszych rozwiązaniach funkcjonalno-przestrzennych przyjętych w studium
Publiczna prezentacja projektu roboczego studium								
79.	18.05.2017	Przedstawienie projektu studium	Spotkanie dyskusyjne	Omówienie projektu	Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego	Zaproszenia e-mailowe	Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego	Omówienie zapisów w projekcie studium, zebranie sugestii do projektu
80.	6.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	I dzień otwarty w BRG	Zaprezentowanie projektu studium, indywidualne omawianie	Mieszkańcy Gdańska	E-mail, Gdansk.pl, media społecznościowe, biuro prasowe UM, strona internetowa BRG	Mieszkańcy Gdańska	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
81.	6.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie dedykowane wszystkim mieszkańcom ze szczególnym uwzględnieniem radnych miejskich i radnych dzielnicowych	E-mail, w tym radni miejscy, radni dzielnicowi, Gdansk.pl, media społecznościowe, biuro prasowe, strona internetowa BRG	Mieszkańcy Gdańska, radni miejscy i radni dzielnicowi	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
82.	12.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie dedykowane wszystkim mieszkańcom ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pozarządowych	E-mail, w tym Radni Miejscy, Radni dzielnicowi, NGO, Gdansk.pl, media społecznościowe, biuro prasowe UM, strona internetowa BRG	Mieszkańcy Gdańska, organizacje pozarządowe	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
83.	13.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie dedykowane stowarzyszeniom branżowym	E-mail	TUP, GIWK, Kółko Rolnicze Gdańsk Olszynka, UG, Upside Property Sp. z o.o., Rada Studium, MKUA, Stowarzyszenie Biskupia Górka	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
84.	14.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie tematyczne: usługi i przemysł	E-mail	ZMP Gdańsk S.A., Port Lotniczy, GARG	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
85.	20.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie z Miejską Komisją Urbanistyczno-Architektoniczną	E-mail	Członkowie MKUA	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
86.	21.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie prezydenta miasta Gdańska z dyrektorami wydziałów UM, kierownikami referatów w UM, dyrektorami jednostek organizacyjnych oraz dyrektorami placówek oświatowych	E-mail	Prezydenci miasta Gdańska, dyrektorzy wydziałów UM, kierownicy referatów, dyrektorzy jednostek organizacyjnych, dyrektorzy placówek oświatowych	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
87.	22.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie tematyczne: szkolnictwo wyższe	E-mail	Uniwersytet Gdański, Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, AWFiS	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
88.	23.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie tematyczne: mobilność	E-mail do członków Rady Mobilności	Członkowie Rady Mobilności	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
89.	28.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	II Dzień otwarty w BRG	Zaprezentowanie projektu studium, indywidualne omawianie	Mieszkańcy Gdańska	E-mail, Gdansk.pl, media społecznościowe, biuro prasowe UM, strona internetowa BRG	Mieszkańcy Gdańska	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
90.	28.06.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Spotkanie tematyczne: inwestorzy	E-mail do członków Rady Inwestorów	Członkowie Rady Inwestorów	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium

Lp.	Data	Nazwa działania	Metodologia	Cel	Adresaci wydarzenia	Sposób zawiadamiania	Uczestnicy wydarzenia	Efekty
91.	6.07.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Spotkanie z Radą Dzielnicy Strzyża	Omówienie projektu studium	Rada Dzielnicy Strzyża	E-mail	Członkowie Rady Dzielnicy Strzyża	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
92.	7.07.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium	Członkowie Programu Operacyjnego Przestrzeń Publiczna	E-mail	Członkowie Programu Operacyjnego Przestrzeń Publiczna	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
93.	11.07.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Prezentacja z elementami dyskusji	Zaprezentowanie projektu studium w ramach warsztatów dot. standardu ulicy miejskiej	Specjaliści z zakresu planowania systemów transportowych	E-mail	Specjaliści z zakresu planowania systemów transportowych	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
94.	18.07.2017	Udostępnienie projektu studium przed ustawowym wyłożeniem do publicznego wglądu	Spotkanie z Radą Dzielnicy Matarnia	Zaprezentowanie projektu studium	Rada Dzielnicy Matarnia	E-mail	Członkowie Rady Dzielnicy Matarnia	Zebranie opinii/stanowisk do projektu studium
95.	10.10.2017	Prezentacja projektu studium	Prezentacja z elementami dyskusji	Informacja i dyskusja na temat studium	Uczniowie III Liceum Ogólnokształcącego	telefonicznie	Uczniowie III Liceum Ogólnokształcącego	Poinformowanie o pracach nad studium
96.	7.11.2017	Dyskusja publiczna	Prezentacja z elementami dyskusji	Publiczna prezentacja projektu studium	Mieszkańcy Gdańska	E-mail, gdansk.pl, media społecznościowe, ogłoszenie prasowe, biuro prasowe UMG, broszury informacyjne, prasa	Mieszkańcy Gdańska i projektanci	Zebranie ewentualnych uwag
97.	5.12.2017	Prezentacja projektu studium	Warsztaty	Zapoznanie młodzieży z procedurami planistycznymi	Młodzież szkół średnich	Media społecznościowe, plakaty	Młodzież szkół średnich	Edukacyjny charakter warsztatów
98.	5.03.2018	Prezentacja projektu rozpatrzenia uwag do projektu studium	Prezentacja z warsztatami	Zapoznanie z projektemn rozpatrzenia uwag do projektu studium	Mieszkańcy Gdańska	E-mail, media społecznosciowe, biuro prasowe UMG	Mieszkańcy Gdańska	Zapoznanie zebranych ze sposobem rozpatrzenia uwag

Aneks 2. Rekomendacje Rady Studium dla Organu Sporządzającego SUiKZP

REKOMENDACJE

RADY STUDIUM DLA ORGANU SPORZĄDZAJĄCEGO SUiKZP

Redakcja finalna: dr hab. Piotr Lorens, przewodniczący Rady Studium,

opracowana na podstawie materiałów przedyskutowanych podczas posiedzenia Rady w dniu 4.12.2015 r.

(T) TEMAT: Rozwój układu transportowego Gdańska

1. W pracach nad kształtem układu transportowego miasta konieczne jest wypracowanie gdańskiego modelu zrównoważonego systemu transportowego, zgodnego z zasadami zawartymi w dokumencie *Biała Księga: Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu* – Komisja Europejska, dn. 28.03.2011 r.
2. Wypracowany układ powinien zapewniać każdemu użytkownikowi możliwość zaspokajania swoich potrzeb przemieszczania się, jednakże w imię ochrony zasobów nieodnawialnych potrzeby te mogą podlegać ograniczeniom skłaniającym go do wyboru określonego środka transportu – w szczególności dotyczyć one mogą ograniczenia użycia samochodu na rzecz zbiorowych lub niezmotoryzowanych form transportu.
3. Zgodnie z zasadami dotyczącymi oszczędności zasobów i niskoemisyjności potrzebna jest racjonalizacja struktury przestrzennej miasta prowadząca do redukcji zapotrzebowania na transport.
4. W pracach nad strukturą układu transportowego miasta konieczne jest uwzględnienie ustaleń Strategii Transportu i Mobilności Obszaru Metropolitalnego Gdańsk–Gdynia–Sopot do r. 2030 (STiM OMG-G-S, oprac. FRIL/PBS 10.2015) odnośnie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w OM, tj.:
   a. dokonanie weryfikacji rozwoju sieci drogowej i kolejowej w OM; w przypadku rezygnacji z wysokiej rangi połączenia niezbędne jest zachowanie rezerw terenowych pod inne funkcje transportowe;
   b. dokonanie weryfikacji i koordynacji rozwoju sieci transportowej na stykach gmin (koordynacja miejsca, funkcji, standardów, czasu realizacji);
   c. uwzględnienie postulatów zmierzających do ograniczenia popytu i zmniejszenia zapotrzebowania na długie podróże;
   d. uwzględnienie lokalizacji centrów logistycznych i konsolidacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem obsługi portów morskich.
5. Wskazane jest także uwzględnienie konsekwencji wynikających z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Europy (grudzień 2013 r.) w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej, w których miasto Gdańsk wymienione jest jako jeden z węzłów (66 w Europie, w tym 8 w Polsce) sieci bazowej TEN-T.
6. Niezbędne jest przeprowadzenie analizy/ weryfikacji ustaleń dotyczących preferowanego podziału zadań przewozowych (modal split) i rozwoju sieci uliczno-drogowej (przyjętych w STiM OMG-G-S) pod kątem wyróżnienia/ podziału na sieć „główną/podstawową" i sieć „rezerwową" – przy zastosowaniu kryteriów m.in. oceny dostępności, poziomu swobody ruchu, poziomu obciążenia środowiska naturalnego (paliwa, emisja spalin).
7. Istotną cechą układu transportowego miasta winna być spójność funkcjonalna i przestrzenna systemu transportu publicznego na poziomie miasta i metropolii, w tym integracja z systemem transportu kolejowego, rowerowego i samochodowego (parkingi P & R i B & R przy SKM, PKM, PLK, w tym w obszarze Centralnego Pasma Usługowego).
8. Realizacja tych rekomendacji powinna być związana z:
   a. opracowaniem planu rozwoju transportu szynowego w Gdańsku przy założeniu, że podstawowymi środkami transportu publicznego będą tramwaj i kolej w mieście oraz kolej w OM – analizując i określając kierunki rozwoju przestrzennego sieci tramwajowej, szczególnie w obszarach intensywnego zagospodarowania i zewnętrznych miasta (w tym w powiązaniach z terenami suburbanizacji na styku z

gminami sąsiednimi), uwzględniając zintegrowanie z układem kolejowym oraz podniesienie niezawodności sieci poprzez uzupełnienie powiązań między trasami i „zagęszczenie" bezpośredniej obsługi w istniejących i planowanych strukturach przestrzennych;

b. opracowaniem polityki parkingowej na bazie zasady zróżnicowanej dostępności samochodem do wyróżnionych stref/ obszarów w mieście przy uwzględnieniu specyfiki tych obszarów i także zróżnicowanych wymagań parkingowych;
c. wzmocnieniem idei policentrycznej struktury miasta, poprzez zastosowanie rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych jak dla miasta krótkich odległości, m.in. z rozszerzeniem/ wydzieleniem w obszarach dzielnic i osiedli mieszkaniowych stref z dominacją ruchu pieszego i rowerowego.

(S) TEMAT: Rozwój miasta a ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego

1. W procesie regulowania budujących tożsamość miasta określonych wartości przyrodniczych i kulturowych, których utrata lub uszczuplenie może w dłuższej perspektywie prowadzić do jej zatarcia, zasadą nie powinno być dążenie do kompromisu.
2. W procesie definiowania tożsamości miasta wyznaczyć należy stałe, niepodlegające przekształceniom istniejące obszary i elementy środowiska przyrodniczego, takie jak Wzgórza Morenowe, strefę przymorską (od Przekopu Wisły po granicę z Sopotem) czy rzeki: Wisłę, Motławę i Radunię. Ochronie powinny podlegać takie ich komponenty, jak flora i fauna wraz z ziemnym i wodnym środowiskiem ich występowania.
3. Konieczne jest przewidzenie kierunków rozwoju istniejących obszarów przyrodniczych oraz kreowanie nowych, w tym z funkcją publiczną, jako parki ogólnodostępne lub na potrzeby innych wybranych funkcji ekologicznych. W tym kontekście niezbędne jest bezwzględne zachowanie integralności i ochrony parku metropolitalnego Wzgórza Morenowe oraz części Wyspy Sobieszewskiej (oraz ew. innych). Także niezbędne jest przeanalizowanie pod kątem niezbędności terenów prywatnych (w tym ogrodów działkowych i przydomowych) dla kształtowania spójnego systemu terenów aktywnych biologicznie.
4. Całość układu terenów aktywnych biologicznie o kluczowym znaczeniu dla miasta winna być uznana za obszary nienaruszalne i przeznaczane na cele rekreacji i sportu z dopuszczeniem realizacji jedynie najbardziej niezbędnych elementów zabudowy i infrastruktury. Zagospodarowanie tych terenów winno uwzględniać realizacje polityki miejskiej w stosunku do fauny – w tym zarówno do zwierząt dzikich, jak i domowych. W konsekwencji tereny te winny być chronione przed innymi formami zabudowy i zagospodarowania, niesłużącymi realizacji powyższych celów.
5. W kontekście elementów środowiska kulturowego konieczne jest wyznaczenie (w tym – redefiniowanie) stałych, chronionych (z dopuszczeniem ograniczonych przekształceń funkcjonalno-przestrzennych) obszarów i obiektów historycznych jako katalizatorów kształtowania tożsamości przestrzennej na każdym poziomie struktury miejskiej. Tym samym dziedzictwo kulturowe winno być ujęte jako element trwałego procesu nieprzerwanego narastania wartości kulturowych, w tym ich kontynuacje i rozwój.
6. Studium winno zawierać efekty rozważań na temat tożsamości urbanistycznej i architektonicznej miasta, a rekomendacje z nich płynące powinny stanowić bazę dla określenia podstawowych zasad budowy struktury przestrzennej miasta na każdym jej poziomie: od skali kraju, miasta, dzielnicy po skalę lokalną i miejscową. Lokalne obiekty i wartości dziedzictwa powinny także stanowić istotną przesłankę do kreowania jednostek urbanistycznych o określonej tożsamości i specyfice. Konieczne jest przy tym opracowanie polityki w zakresie lokowania i kształtowania lokalnych oraz ogólnomiejskich dominant wysokościowych – miejsc lokalizacji budynków wysokich.
7. Konieczne jest ujęcie środowiska kulturowego w szerokiej skali – od kształtowania krajobrazu miejskiego wraz z panoramą do detali wnętrz urbanistycznych, w tym z uwzględnieniem kwestii kształtowania placu i ulicy jako przestrzeni miejskiej kreowanej zarówno poprzez lokalizację obiektów publicznych, jak i prywatnych. Szczególna rola w tym procesie winna być przypisana wnętrzom związanym z wodą jako charakterystycznym elementom tożsamości krajobrazu miejskiego oraz o predyspozycjach do lokowania specyficznych funkcji – marin, przemysłu stoczniowego, szlaków rekreacji związanych z wodą itp.

8. W dokumencie studium szczególna uwaga winna być poświęcona obiektom architektonicznym i elementom układu urbanistycznego stanowiącym część dziedzictwa kulturowego ujmowanego w skali zarówno całego miasta, jak i jego głównych jednostek urbanistycznych. Stanowić to może istotny wkład w proces poszukiwania tożsamości miasta – postrzeganej zarówno z odległej perspektywy, jak i poprzez konkretne przestrzenie miejskie ich użytkownika, człowieka budującego relacje z tymi przestrzeniami oraz formułującego wobec nich specyficzne oczekiwania.

(D) TEMAT: Dobro publiczne a dobro prywatne

1. Dobra publiczne czy wartości publiczne są to takie dobra, których osiągnięcie oznacza korzyść dla wszystkich. Z samej swojej natury mają one charakter powszechny i nie mogą być zarezerwowane tylko dla niektórych. Jeśli są realizowane, stanowią dobrodziejstwo dla wszystkich. W funkcjonowaniu i rozwoju miasta, oprócz mechanizmów rynkowych, ważną rolę odgrywają nierynkowe współzależności, dobra i usługi o charakterze publicznym. Na przeciwnym biegunie leży przestrzeń użytkowana prywatnie, czyli taka, do której korzystania uzyskuje się tytuł wynikający z prawa własności lub ze zmniejszenia do niej dostępu (np. ograniczenie widoku, zamknięcie czasowe, wydłużenie czasu dojścia itp.).
2. Przymiotnik „publiczny" odnosi się do korzystania z dóbr publicznych, a nie do ich wytwarzania, które może mieć charakter zarówno publiczny, jak i prywatny. Tym samym dobra publiczne mają właściwości przestrzenne, to znaczy, że różne grupy zajmują różne miejsca w przestrzeni i mogą oczekiwać zaopatrzenia w nie na różnym poziomie, najczęściej na wyższym. Równocześnie dobro wspólne wyrasta z samowiedzy zbiorowej, kształtuje się w toku otwartej dyskusji, w procesie socjalizacji. Idea dobra wspólnego nie zamyka się w sferze moralnej, lecz jest związana z pragmatyką działalności politycznej, z wyborem takiego, a nie innego sposobu realizowania celów publicznych. Dobro wspólne wymaga wiedzy, obeznania z kulturą i tradycją miasta/ miejsca. Będzie ono obecne w świadomości zbiorowej, jeżeli obywatele i zarządzający miastem nauczą się je dostrzegać oraz cenić, a instytucje publiczne będą taką postawę kształtować i promować.
3. Sensu dobra publicznego nie da się sprowadzić do prostej sumy przekonań, poglądów, sentymentów, preferencji czy ogólnych stanów świadomości poszczególnych jednostek. Nie ma odrębnej etyki dla państwa i jednostki. Uzgadnianie relacji pomiędzy dobrem wspólnym a dobrem prywatnym powinno być traktowane w sposób harmonijny, chociaż niewykluczający konfliktów. Dobro publiczne najczęściej bywa określane jako niewyłączne, co oznacza, że każdy członek danej zbiorowości może z niego korzystać i nikt nie ma większego prawa do tego dobra niż ktokolwiek inny, należący do tej samej zbiorowości. Troska o dobra publiczne pozostaje w istotnym związku z polityką przestrzenną miasta i planami miejscowymi. Bez tych planów zwiększa się ryzyko degradacji przestrzeni publicznych.
4. Skuteczność polityki miejskiej w zakresie ochrony dóbr publicznych polega na tym, że działając w interesie miasta, działa ona zarazem zgodnie z interesami i potrzebami miejskiej społeczności oraz duchem wspólnoty. W dobie neoliberalizmu chodzi nie tylko o przestrzenie wspólne, lecz także o praktyki społeczne (partycypacyjne), o język, w jakim wypowiadamy się na ten temat.
5. W zarządzaniu przestrzenią za dystansowanie się wobec kwestii dobra publicznego odpowiadają przede wszystkim instytucje publiczne, media i system edukacji, które nie wykształciły odpowiednich narzędzi, służących ustaleniu wspólnej wiedzy o dobru publicznym. Zgoda na strategię rozwoju polegającą na postrzeganiu miasta jako zbioru nieciągłych przestrzeni jest akceptacją dla sfragmentaryzowanego i chaotycznego jego obrazu.
6. Utowarowienie dóbr publicznych prowadzi do ich zawłaszczenia. Z tego powodu „dobre rządzenie" wymaga odpowiedniej infrastruktury komunikacji: przestrzeni, narzędzi, reguł, kategorii pojęciowych. Kapitał społeczny (więzi społeczne, zaufanie, współpraca, poczucie wspólnoty) odgrywa istotną rolę w podtrzymywaniu i zwiększaniu wartości dóbr publicznych. Zbiorowe poczucie odpowiedzialności pobudza obywateli do uczestnictwa w życiu wspólnoty.
7. Wraz ze zmianami zachodzącymi w miastach doby globalizacji pilną potrzebą staje się troska o przestrzenie publiczne (miejsca spotkań, uczestnictwa w życiu publicznym, poczucie bezpieczeństwa). Potrzebę tę

dyktuje rosnąca zależność jakości życia w mieście od jakości przestrzeni publicznych. Atmosfera i atrakcyjność miasta jest dobrem wspólnym i może zostać zbanalizowana poprzez nieodpowiednie praktyki miejskie (np. zbyt dużą liczbę ogródków gastronomiczno-kawiarnianych w przestrzeni publicznej ograniczającą dostęp do niej innych użytkowników miasta).

8. Dobra publiczne, takie jak drogi, ulice, parki, place, należą do dóbr rzadkich w tym sensie, że ich liczba nie może być powiększana w nieskończoność, przez produkcję. Nakłada to na władze lokalne poważny obowiązek utrzymania i odnowy istniejących przestrzeni służących ogółowi.
9. Należy mieć na uwadze, że wolny rynek bez ingerencji instytucji publicznych stojących na straży dobra wspólnego nie jest w stanie zrównoważyć rozwoju miasta jako spójnego środowiska zbudowanego. Tereny przeznaczone w planie na rekreację, sport czy wypoczynek dla wszystkich mieszkańców powinny być pod szczególną ochroną, mającą na względzie dobro wspólne. Niewrażliwość wolnego rynku na dobra mające z natury charakter publiczny osłabia fundamentalne podstawy jakości życia w miejskiej wspólnocie.

(P) TEMAT: Policentryczność Gdańska

1. Postuluje się utrzymanie policentrycznej struktury miasta jako istotnej cechy tożsamości Gdańska.
2. Konieczne jest podtrzymanie lub kreowanie tożsamości każdego z centrów lokalnych.
3. W procesie tym główną rolę powinien odgrywać świadomie kreowany, zhierarchizowany system przestrzeni publicznych, uwzględniający szczególne znaczenie dziedzictwa historycznego.
4. Należy dążyć do zbudowania na tej bazie oferty lokalizacyjnej dla funkcji publicznych i komercyjnych, budujących centra lokalne i o znaczeniu ogólnomiejskim i metropolitalnym.
5. Należy dążyć do wskazania w studium miejsc istotnych dla kreowania centrów lokalnych oraz wpisanie procedury konkursów urbanistycznych jako narzędzia budowania ich tożsamości.
6. Centra lokalne winny być ściśle powiązane także systemem transportowym, uwzględniającym zarówno możliwości dojazdu komunikacją zbiorową, jak i indywidualną.
7. Miejsca już obecnie dobrze skomunikowane z resztą miasta winny stać się przedmiotem szczególnego zainteresowania inwestycyjnego. W celu uniknięcia chaotycznego sposobu ich zagospodarowania należy uwzględnić w studium precyzyjne regulacje dotyczące warunków inwestowania.

(G) TEMAT: Jak stymulować rozwój gospodarczy miasta

1. Rozwój gospodarczy może być stymulowany jedynie narzędziami pośrednimi.
2. Stymulując rozwój gospodarczy Gdańska, należy stale pamiętać o jego nadmorskim położeniu i wynikającym stąd wyróżniku ekonomicznym, jakim jest szeroko rozumiana gospodarka morska. Rosnące korzyści płynące z położenia nadmorskiego powinny być podstawowym kryterium wyborów dokonywanych w gospodarce miasta/ metropolii, w tym wyborów dotyczących gospodarki przestrzenią.
3. Podstawą działań stymulacyjnych jest poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwój funkcji endogenicznych miasta.
4. Planowanie rozwoju przestrzennego miasta powinno opierać się na uprzywilejowaniu funkcji metropolitalnych (m.in. dotyczy to systemu transportowego).
5. W ramach przestrzennego zagospodarowania rozwój gospodarczy miasta jest najefektywniej stymulowany poprzez dostępność i jakość infrastruktury usług publicznych.
6. Należy stale monitorować kierunki zmian społecznych, gospodarczych i technologicznych oraz wykorzystywać przygotowywane przez specjalistów prognozy tych kierunków, aby planowanie przestrzenne nie było prostą ekstrapolacją istniejących dziś tendencji i potrzeb.
7. Należy starannie i rozważnie selekcjonować inwestorów pod kątem technologicznego zaawansowania produkcji/ usług, innowacyjności i jakości oferowanych miejsc pracy, a nie zdefiniowanego klucza branżowego (p. pkt. 6).

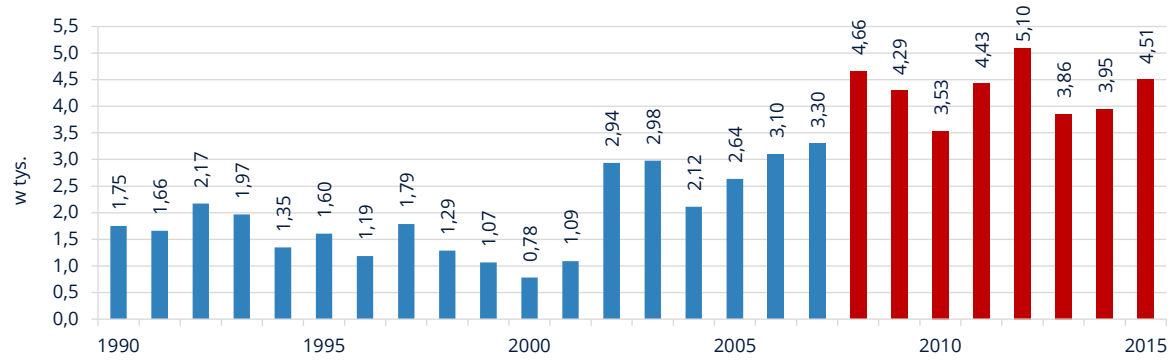
Planując rozwój przestrzenny miasta, należałoby wyznaczyć rejony dla działalności gospodarczej o dużej „uciążliwości ekologiczno-środowiskowej".

Aneks 3. Informacja o realizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska z 2007 roku (SUiKZP)[300]

Okres od 2007 do 2015 roku charakteryzował się w Gdańsku wyraźnym ożywieniem inwestycyjnym w wielu dziedzinach: zrealizowano wiele inwestycji zarówno prywatnych, jak i publicznych (m.in. związanych z wykorzystywaniem środków unijnych oraz w ramach przygotowań do EURO 2012). Praktycznie wszystkie większe inwestycje budowlane realizowały ustalenia SUiKZP – zarówno w zakresie celów rozwoju miasta (gospodarczych, społecznych, ochronnych, przestrzennych), jak i założeń rozwojowych oraz zasad polityki przestrzennej (w tym rozwoju do wewnątrz) oraz konkretnych lokalizacji w przestrzeni. Był to w znacznej mierze wynik dużego pokrycia obszaru miasta planami miejscowymi, które są narzędziem realizacji ustaleń studium. Inwestycje niezgodne z tym dokumentem stanowiły margines – na podstawie decyzji o warunkach zabudowy na terenach bez obowiązujących planów, również na terenach nieprzewidzianych pod zabudowę. Tempo przemian generalnie odpowiadało prognozom i założeniom SUiKZP z jednym pozytywnym wyjątkiem: liczba ludności, wbrew bardzo pesymistycznym prognozom GUS i znacznie mniej pesymistycznym zapisom w studium z 2007 roku, nie spadła, ale po okresie niewielkiego wzrostu utrzymała się na poziomie około 460 tys.

Mieszkalnictwo

Od końca 2007 roku (tj. od uchwalenia SUiKZP) zaobserwowano wyraźny i dość trwały wzrost w liczbie mieszkań oddawanych rocznie do użytku w stosunku do okresu 1990–2007. W tym czasie największą wartość odnotowano w 2012 roku (ryc. A.3.1).

Ryc. A.3.1. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gdańsku w latach 1990–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego i PINB w Gdańsku

Ten dynamiczny rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej skutkujący osiągnięciem w końcu 2015 roku wskaźnika 27,1 m^2 p.u. mieszkań/mieszkańca (wzrost o 3,6 m^2/mieszkańca w stosunku do 2008 roku), realizował politykę miasta wyrażoną w SUiKZP w zakresie tempa poprawy ogólnych standardów zamieszkiwania i przyrostu liczby mieszkań, a także tworzenia oferty zróżnicowanej cenowo i lokalizacyjnie z uwzględnieniem mieszkań na wynajem, w tym dla ludzi mniej zamożnych (te ostatnie w TBS-ach i w zasobach komunalnych). Pod względem przestrzennym wypełniały się nowe tereny przeznaczone na cele mieszkaniowe i intensyfikowało się zainwestowanie istniejących dzielnic mieszkaniowych. Nieliczne realizacje niezgodne ze studium z 2007 roku powstały na podstawie decyzji o warunkach zabudowy (TBS na terenie Oruni przeznaczonym na funkcje produkcyjne oraz zabudowa jednorodzinna pod pretekstem zagrodowej na terenach rolniczych).

Nie sprawdziły się natomiast założenia wzrostu udziału mieszkań w zabudowie ekstensywnej, w tym rezydencjonalnej, i spadku liczby budowanych mieszkań najmniejszych, co łącznie powinno skutkować wzrostem średniej powierzchni nowych mieszkań oddawanych do użytku. Rzeczywista stagnacja tej wielkości ma związek z jednej strony z trwającym zjawiskiem suburbanizacji (która zaspokaja znaczną część zapotrzebowa-

[300] Uchwała nr XVIII/43/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska.

nia na duże mieszkania poza granicami miasta), z drugiej zaś – ze skutkami spowolnienia gospodarczego i programów rządowych „Rodzina na Swoim" i „Mieszkania dla Młodych", promujących małe mieszkania. Duży popyt na najmniejsze mieszkania jest też powodowany zjawiskiem kupowania mieszkań na wynajem, z myślą o studentach i turystach. W rezultacie w ciągu 7 lat odnotowano tylko niewielki wzrost średniej wielkości mieszkania w całości zasobów (z 58,5 m^2 w końcu 2008 roku do 59,4 m^2 w końcu 2015 roku).

Usługi

W latach 2007–2015 nastąpiło istotne wzmocnienie struktur usługowych miasta ustalonych w studium z 2007 roku:

- Centralnego Pasma Usługowego (CPU) – licznymi i znaczącymi inwestycjami o znaczeniu metropolitalnym (np. ECS, Teatr Szekspirowski, dwa kompleksy biurowców w Oliwie, biurowiec Neptun we Wrzeszczu) i istotną rozbudową szkół wyższych na terenach obecnych kampusów,
- Zachodniego Pasma Handlowo-Usługowego (ZPHU) – wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi (WOH).

Za zrealizowany w większości należy uznać planowany w SUiKZP ośrodek wspomagający w Letnicy o specyficznym metropolitalnym profilu: stadion piłkarski (obecnie Energa Gdańsk) i centrum kongresowo-wystawiennicze AmberExpo.

Rozbudowały się ośrodki: ponadosiedlowy na Przymorzu i wspomagający na Zaspie. Przy ul. Trzy Lipy oddano do użytku Gdański Park Naukowo-Technologiczny. W otoczeniu Portu Lotniczego rozwija się Aeropolis (biurowce, w tym z branży IT, hotele).

Trwała budowa Muzeum II Wojny Światowej[301] i Forum Gdańsk na targach Siennym i Rakowym, rozwijały się usługi kultury i gastronomii na terenie Garnizonu, oddano do użytku Galerię Metropolia we Wrzeszczu, rozbudowano centrum Carrefour w Pieckach-Migowie (ośrodek wspomagający). W przygotowaniu była realizacja zabudowy mieszkaniowo-usługowej w północnej części Wyspy Spichrzów, przy ul. Rajskiej oraz wiele pojedynczych inwestycji usługowych. Obecnie analizuje się także realizację Narodowego Centrum Sportów Motorowych i Rekreacji w jednostce Święty Wojciech.

Nadal istnieją rezerwy terenów pod rozbudowę kompleksu naukowo-technologicznego we Wrzeszczu, na południe od Politechniki Gdańskiej i Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, budowę Centrum Czasu Wolnego w Brętowie, a także kilku ośrodków usługowych planowanych w dzielnicy urbanistycznej Południe. Niezwykle dynamiczny rozwój wielkopowierzchniowych obiektów handlowych (WOH) wzdłuż obwodnicy zachodniej Trójmiasta na południe od al. Armii Krajowej może stanowić potencjalne zagrożenie dla wykształcenia się ośrodka dzielnicowego Południe, planowanego w centrum tej dzielnicy urbanistycznej.

Przestrzenie publiczne

Modernizacja, podnoszenie standardu i realizacja nowych przestrzeni publicznych w całym analizowanym okresie postępowały stosunkowo powoli, jednak z przyśpieszeniem w ostatnich latach, do czego dodatkowym bodźcem stał się budżet obywatelski. Działania miasta obejmowały: program ożywienia dróg wodnych, nowe i rewitalizowane parki, rozszerzanie przestrzeni pieszych na Głównym Mieście, rekreacyjne otoczenia zbiorników retencyjnych, rewitalizację ul. Wajdeloty oraz innych przestrzeni publicznych w ramach lokalnego programu rewitalizacji (np. plac Gustkowicza), budowę nabrzeży północnego cypla Wyspy Spichrzów. Na szczególną uwagę zasługują pierwsze przypadki urządzania znaczących przestrzeni publicznych o wysokiej jakości w ramach ogólnodostępnych inwestycji prywatnych: mieszkaniowo-usługowych lub usługowych (Garnizon we Wrzeszczu, zespół biurowców przy Parku Oliwskim). Znaczniejszych efektów budowy nowych i przekształceń istniejących przestrzeni publicznych o charakterze miejskim można się spodziewać w niedalekiej przyszłości jako rezultatu prowadzonych obecnie działań (np. Forum Gdańsk, Droga do Wolności), a później również realizacji gminnego programu rewitalizacji.

[301] Budowę zakończono w 2017 r.

Założenia kształtowania ogólnomiejskich przestrzeni publicznych, do których studium z 2007 roku zalicza również parki, fronty wodne, plaże, cmentarze, w zasadzie nie są zagrożone. Pewnym wyjątkiem są tu odcinki dwujezdniowych ulic wyższych klas technicznych, przechodzących przez istniejącą tkankę miejską, a zbudowanych na podstawie tzw. specustawy bez uwzględnienia ich miejskiego charakteru i wagi przestrzeni publicznych przeznaczonych dla pieszych (np. al. Havla i al. Żołnierzy Wyklętych, zwłaszcza na trudnym odcinku dawnych ulic Słowackiego i Partyzantów).

Warto w tym miejscu odnotować zmiany uwarunkowań, które ujawniły się po uchwaleniu studium z 2007 roku oraz wyniki sporządzonych szczegółowych analiz. Dotyczą one:

- zmiany polityki cmentarnej – rozbudowa cmentarzy istniejących zamiast przewidywanego nowego, dużego cmentarza w Złotej Karczmie, co wiąże się ze wzrostem udziału pochówków urnowych,
- korekty lokalizacji planowanego centrum dzielnicy urbanistycznej Południe z atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi w celu zbliżenia ich do zabudowy mieszkaniowej, bardziej spektakularnego i kontrolowanego, np. w ramach konkursów, ich kształtowania (na gruntach gminnych) oraz uwzględniania zmian własnościowych (odzyskiwania gruntów w obecnej lokalizacji centrum przez dawnych właścicieli).

Infrastruktura społeczna

W zakresie infrastruktury społecznej realizowano założenia studium dotyczące:

- uzupełnienia sieci szkół podstawowych – oddano do użytku placówkę samorządową w Zakoniczynie-Łostowicach i w Kokoszkach Mieszkaniowych (prowadzi ją podmiot prywatny); liczba placówek niesamorządowych, które uzupełniają sieć szkół prowadzonych przez miasto, wzrosła z 11 w 2008 roku do 25 w 2015 roku (z tego dwie placówki działają w nowych budynkach własnych); w przygotowaniu była wspólna międzygminna szkoła w Kowalach na granicy z Gdańskiem,
- rozszerzania sieci przedszkolnej – w dzielnicach rozwojowych powstały nowe obiekty wybudowane przez miasto (prowadzone przez podmioty prywatne), a także przez inwestorów prywatnych; rezultatem jest duży przyrost prywatnych placówek: z 11 w roku szkolnym 2005/2006 do 130 w roku szkolnym 2015/2016,
- organizowania podstawowej opieki zdrowotnej – miasto oddaje swoje grunty na tworzenie prywatnych zakładów opieki zdrowotnej (dwie nowe przychodnie),
- doskonalenia systemu ratownictwa medycznego – centrum powiadamiania ratunkowego otrzymało nowy obiekt.

Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Konsekwentnie prowadzono politykę ochrony wszystkich terenów leśnych (przez ograniczanie ich przeznaczania na cele nieleśne) oraz najcenniejszych gruntów rolnych (Żuławy). Stopniowo realizowano politykę związaną z przenoszeniem rodzinnych ogrodów działkowych z terenów centralnych, korzystnych dla zabudowy, na inne, peryferyjne, bardziej dogodne do ich funkcjonowania.

Za jedyne zagrożenie dla ustalonej w studium z 2007 roku polityki dotyczącej rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a jednocześnie za realizacje niezgodne z SUiKZP można uznać proces dzielenia działek rolniczych na działki mniejsze, o powierzchniach wskazujących na zamierzony nierolniczy sposób użytkowania i wznoszenie na nich zabudowy formalnie zagrodowej, lecz o cechach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub rekreacyjnej. Tego typu działania właścicieli gruntów rolnych zaobserwowano na Wyspie Sobieszewskiej, gdzie obowiązuje plan miejscowy chroniący grunty rolne przed zabudową nierolniczą, a także w Olszynce wzdłuż ulic Modrej i Łanowej – na obszarze bez planu – na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

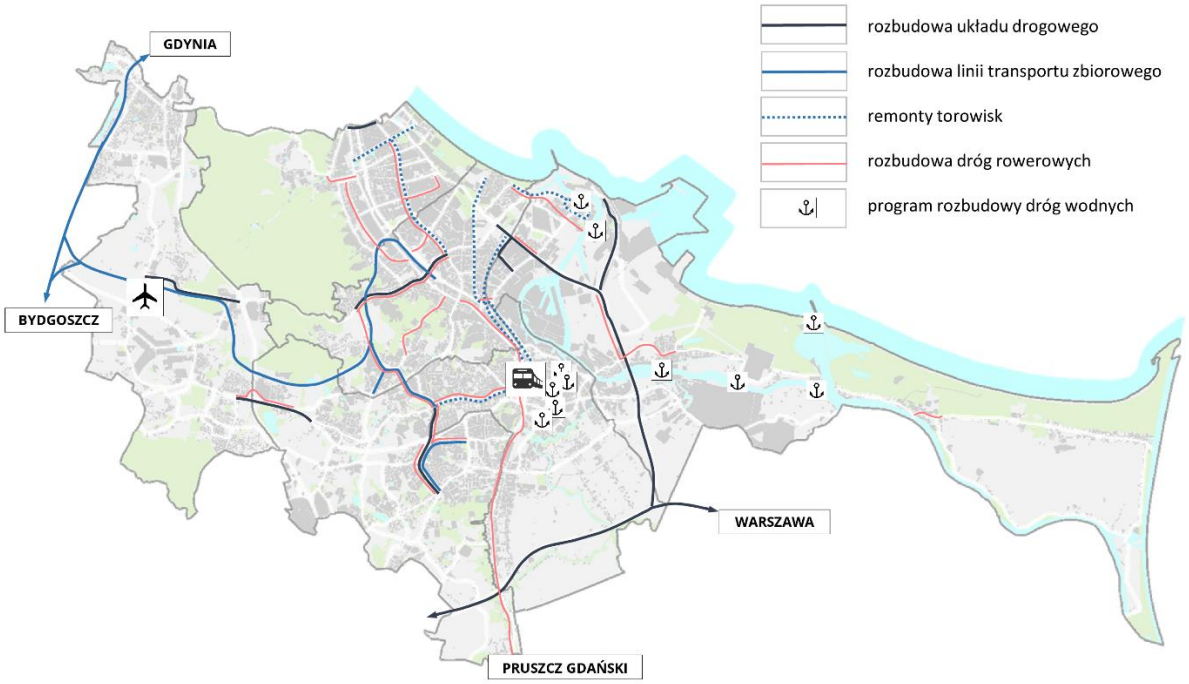
Funkcje przemysłowo-portowe i logistyczne

Rozwijane w obszarze miasta funkcje przemysłowo-portowe wykorzystują przeznaczenia przemysłowe ustalone w SUiKZP, wypełniając nowe tereny oraz restrukturyzując tereny o zdekapitalizowanym zainwestowaniu. Terminal kontenerowy DCT, rozbudowa baz logistycznych (Pomorskie Centrum Logistyczne, Centrum Dystrybucyjne Jeronimo Martins Dystrybucja, Prologis) oraz tzw. hubu paliwowego (realizacja morskiego terminalu przeładunkowego produktów ropopochodnych na Martwej Wiśle, powiększenie bazy manipulacyjnej PERN w Górkach Zachodnich oraz w Porcie Północnym, inwestycje na terenie rafinerii), a także powiązań transportowych tych terenów realizują założenia kierunków rozwoju gospodarki morskiej oraz przemysłu, baz

i składów. W dzielnicy Zachód funkcje przemysłowo-składowe rozwijają się na nowych terenach inwestycyjnych wskazanych w SUiKZP, tj. w Barniewicach i Kokoszkach, głównie w ramach Parku Przemysłowo-Technologicznego Maszynowa (w ramach którego oddano do użytku fabrykę Weyerhauser).

Transport

Dokonania z lat 2007–2015 to najbardziej znaczący do tej pory krok w realizacji planowanego w SUiKZP systemu transportowego miasta. Objął on poprawę powiązań Gdańska z krajem, budowę licznych odcinków ważnych dróg i ulic, węzłów i skrzyżowań, w tym budowę tunelu drogowego pod Martwą Wisłą w ciągu Trasy Sucharskiego czy odcinka tzw. Nowej Wałowej (od Bramy Oliwskiej do ul. Rybaki Górne), przedłużenie linii SKM na południe wraz z nowym przystankiem Śródmieście, ukończenie kolejnej linii i pętli tramwajowej z węzłem integracyjnym Łostowice-Świętokrzyska w dzielnicy urbanistycznej Południe, linii tramwajowej na Piecki-Migowo z węzłem integracyjnym na Siedlcach, remonty sieci tramwajowej, remont linii kolejowych: E65 i częściowo nr 249 do Brzeźna, budowę przystanku Stadion Expo, remont linii kolejowej nr 226 wraz z budową nowego mostu nad Martwą Wisłą, rozbudowę terminala lotniskowego i wprowadzenie systemu ILS kat. II w Porcie Lotniczym im. Lecha Wałęsy. W 2015 roku została uruchomiona linia Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (PKM) do Osowej, w studium z 2007 roku jedynie wspomniana w tekście, gdyż ówcześnie nie był jeszcze sprecyzowany cały jej przebieg. Konsekwentne wdrażanie rozwoju podsystemu rowerowego, przekształcone z czasem w realizację polityki aktywnej mobilności (sieć tras rowerowych licząca obecnie 566,9 km, „Gdańskie rowerowe Śródmieście", objęcie strefami uspokojonego ruchu blisko połowy dróg publicznych Gdańska, pierwsza w Polsce „ulica rowerowa", liczne parkingi rowerowe w przestrzeniach publicznych), już zaczęło owocować zauważalnym wzrostem ruchu rowerowego. W latach 2009–2016 jego udział w podróżach ogółem wzrósł z 2% do 6% i jest on obecnie najwyższy wśród największych miast w Polsce. Ten efekt w połączeniu z kontynuacją polityki miasta dobrze rokuje przewidywanemu w studium dalszemu zwiększaniu udziału ruchu rowerowego w dojazdach do miejsc pracy i nauki.

Ryc A.3.2. Rozbudowa systemu transportowego

Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura techniczna

Rozbudowa systemów inżynieryjnych przebiegała zgodnie z kierunkami wskazanymi w SUiKZP. Istotne zmiany nastąpiły w systemie wodociągowo-kanalizacyjnym w związku z realizacją Gdańskiego Projektu

Wodno-Ściekowego. W pierwszym etapie projektu, zakończonym w 2011 roku, oprócz rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, magistralnej i rozdzielczej, kontynuowanej też w kolejnych etapach, zlikwidowana została oczyszczalnia ścieków Zaspa. Ponadto zbudowano stację uzdatniania wody Osowa, Pręgowo, Zakoniczyn oraz zmodernizowano stacje uzdatniania wody Dolina Radości, Zaspa, Lipce. Drugi etap projektu, realizowany w latach 2012–2015, obejmował budowę instalacji termicznego przekształcania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków Gdańsk-Wschód oraz wykonanie zbiornika wodnego wieżowego „Kazimierz" na Wyspie Sobieszewskiej. Realizację trzeciego etapu projektu rozpoczęto w 2014 roku. Przewiduje się znaczącą rozbudowę systemu monitoringu dla gdańskiego układu wodociągowego. Zrealizowane i planowane inwestycje przez znaczne zwiększenie liczby mieszkańców zaopatrywanych w wodę bardzo dobrej jakości oraz mających dostęp do systemu odbioru ścieków stanowią elementy ciągłej poprawy jakości życia w Gdańsku.

W zakresie ochrony przed powodzią wykonano lub zmodernizowano 9 zbiorników retencyjnych oraz kompleksowo przebudowano Kanał Raduni na odcinku 7,1 km. Wykonane inwestycje poprawiły stan bezpieczeństwa miasta – chronią zarówno zdrowie i życie, jak i mienie obywateli. Program ochrony przed powodzią do końca 2015 roku nie został jeszcze w pełni zrealizowany.

Systemy energetyczne rozbudowują się stosownie do rosnących potrzeb Gdańska. Wyjątkiem jest opóźnienie realizacji linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV relacji Gdańsk Błonia – Pruszcz Gdański wynikające z braku zgody właścicieli nieruchomości na budowę tej linii.

Gwałtowny rozwój sieci telefonii komórkowej oraz powszechne udostępnianie sieci szerokopasmowej, które były przewidywane w studium, zyskały dodatkowe wsparcie prawne przez zapisy ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych[302].

Ochrona środowiska

Stopniowo i systematycznie dążono do określonych celów rozwoju miasta, odnoszących się do: ochrony atrakcyjności środowiska miejskiego, zapobiegania i ograniczania zanieczyszczania powietrza, wód i gleby oraz uciążliwości powodowanych przez wibracje i hałas (nowa edycja map akustycznych miasta), rekultywacji terenów zdegradowanych oraz zapobiegania powstawaniu zagrożeń ruchami masowymi ziemi (rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi). Szczególną uwagę zwrócono na zachowanie niezbędnej dla zrównoważonego funkcjonowania miasta wielkości powierzchni biologicznie czynnych (Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie OSTAB, wskaźniki przydomowej zieleni rekreacyjnej dla terenów przeznaczonych pod wielorodzinną zabudowę mieszkaniową, nowe użytki ekologiczne, wzrost terenów przeznaczonych pod zieleń urządzoną) i wartości krajobrazowych miasta. W 2015 roku rozpoczęły się prace projektowe i organizacyjne dotyczące zagospodarowania strefy buforowej Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, której celem jest wzmocnienie ochrony zasobów przyrodniczych parku na jego obrzeżach przed nadmierną antropopresją. W ramach tych działań planuje się realizację na obrzeżach TPK urządzeń czynnej rekreacji na świeżym powietrzu dla mieszkańców.

Ochrona dziedzictwa kulturowego

Działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego mają charakter długofalowy. Zmiany można zaobserwować w dłuższym okresie, tym bardziej że obszary i obiekty przeznaczone do przekształceń mogą być użytkowane tak jak dotychczas. Idee ochrony dziedzictwa kulturowego zapisane w studium są konsekwentnie wdrażane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W planach często pojawiają się dodatkowe rygory ochronne żądane przez służby konserwatorskie, a odnoszące się do walorów o mniejszym, niekiedy wręcz wątpliwym znaczeniu, co w konsekwencji stanowi ograniczenie celów rozwojowych miasta.

Obszary problemowe

Obszary problemowe to zgodnie z polityką określoną w studium z 2007 roku obszary wymagające: przekształceń, rehabilitacji, rewitalizacji oraz monofunkcyjne osiedla mieszkaniowe wymagające humanizacji.

[302] Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 903).

Najsprawniej przebiegały przekształcenia i restrukturyzacja atrakcyjnie położonych obszarów powojskowych (np. Garnizon we Wrzeszczu), poprzemysłowych (np. Browar we Wrzeszczu) i po obiektach infrastruktury technicznej (np. po oczyszczalni Zaspa), najwolniej – pokolejowych. Realizuje się budowę obiektów infrastrukturalnych i usługowych, które powinny uruchomić dalsze inwestycje, również komercyjne, na najważniejszych terenach do przekształceń: postoczniowych – Młodego Miasta (I odcinek ul. Ks. Jerzego Popiełuszki, dawniej nazywanej Nową Wałową i ECS) – oraz na Wyspie Spichrzów (nabrzeża północnego cypla wyspy i infrastruktura techniczna). Do końca 2015 roku nie było aktywności inwestycyjnych na terenie byłej Blaszanki, dawnych Zakładów Mięsnych czy na terenach Polskiego Haka. Postępowała rehabilitacja terenów przemysłowych i portowych.

Przeprowadzona w 2010 roku aktualizacja lokalnego programu rewitalizacji (LPR) jest w pełni spójna ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska z 2007 roku. W latach 2010–2014 nastąpiła konsumpcja części założeń zawartych w studium oraz realizacja konkretnych działań zapisanych w zaktualizowanym LPR. Prowadzono je w obszarach Nowego Portu, Letnicy, Dolnego Wrzeszcza, Dolnego Miasta i Oruni (czyli w 5 spośród 15 obszarów ustalonych w studium).

Polityka humanizacji monofunkcyjnych osiedli mieszkaniowych polega na wprowadzaniu funkcji uzupełniających w ramach istniejących osiedli, poprawie jakości ich przestrzeni oraz różnicowaniu oferty mieszkaniowej. Polityka ta jest realizowana m.in. przez: sporządzanie planów miejscowych umożliwiających intensyfikację zabudowy istniejących struktur, przekazywanie wspólnotom działek przynależnych do budynków (wcześniej wydzielonych po ich obrysie), program zagospodarowania podwórek, realizację nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej, realizację terenowych siłowni, boisk sportowych i wybiegów dla psów. Ważnym czynnikiem w procesie humanizacji może się okazać realizacja inwestycji przy wykorzystaniu tzw. budżetów obywatelskich, gdzie zaangażowanie wspólnot lokalnych przekłada się na konkretne projekty inicjowane przez wspólnoty i prowadzi do korzystnych zmian społecznych. Z uwagi na zaległości z minionych dekad oraz dopiero budzącą się świadomość obywatelską proces ten może być długotrwały.

Plany miejscowe

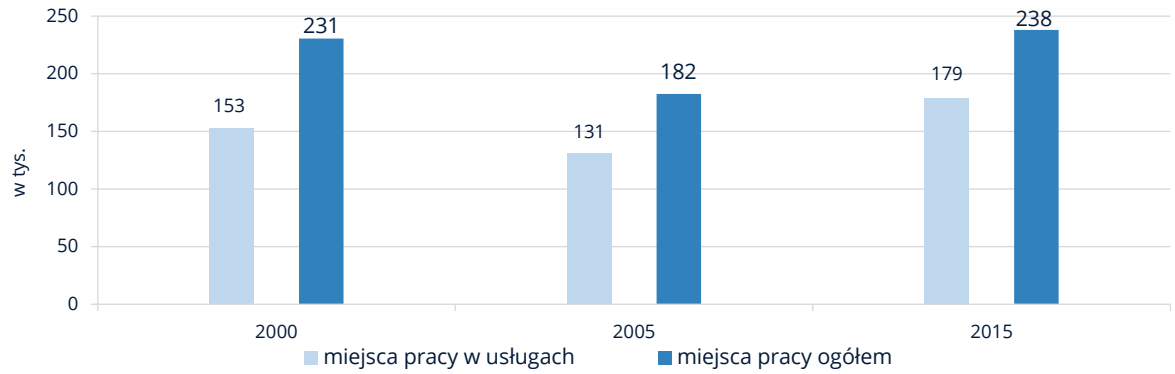
W latach 2007–2015 uchwalono 264[303] plany miejscowe o łącznej powierzchni 4575,2 ha. W miarę zwiększania się pokrycia miasta planami (obecnie ok. 65% powierzchni całego miasta w granicach administracyjnych) maleje zapotrzebowanie na uchwalanie planów nowych na rzecz aktualizacji planów obowiązujących, co wynika ze zmian uwarunkowań, prawa lub weryfikacji potrzeb. W toku prac planistycznych przestrzegane były ustalone w SUiKZP zasady kolejności sporządzania planów, które preferowały interes publiczny.

Miejsca pracy, mieszkańcy

Wynikiem i zarazem swoistym sprawdzianem zmian w zagospodarowaniu przestrzennym są m.in. zmiany liczby miejsc pracy oraz liczby mieszkańców. Rycina A.3.3, która ilustruje zmiany liczby miejsc pracy ogółem i w usługach w Gdańsku, wykazuje ich dość wyraźny przyrost w okresie od 2005 roku (dane wejściowe do SUiKZP z 2007 roku) do końca 2015 roku.

Z kolei dotychczasowe zmiany liczby ludności Gdańska, przedstawione na rycinie A.3.4 (na koniec 2015 roku – 462,2 tys. mieszkańców), wskazują na znacznie większe prawdopodobieństwo sprawdzenia się optymistycznych prognoz przyjętych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska z 2007 roku jako podstawy do programowania rozwoju miasta (zakładających umiarkowany spadek liczby mieszkańców) niż ówczesnych pesymistycznych prognoz GUS, które – obecnie już skorygowane w górę – nadal okazują się zaniżone.

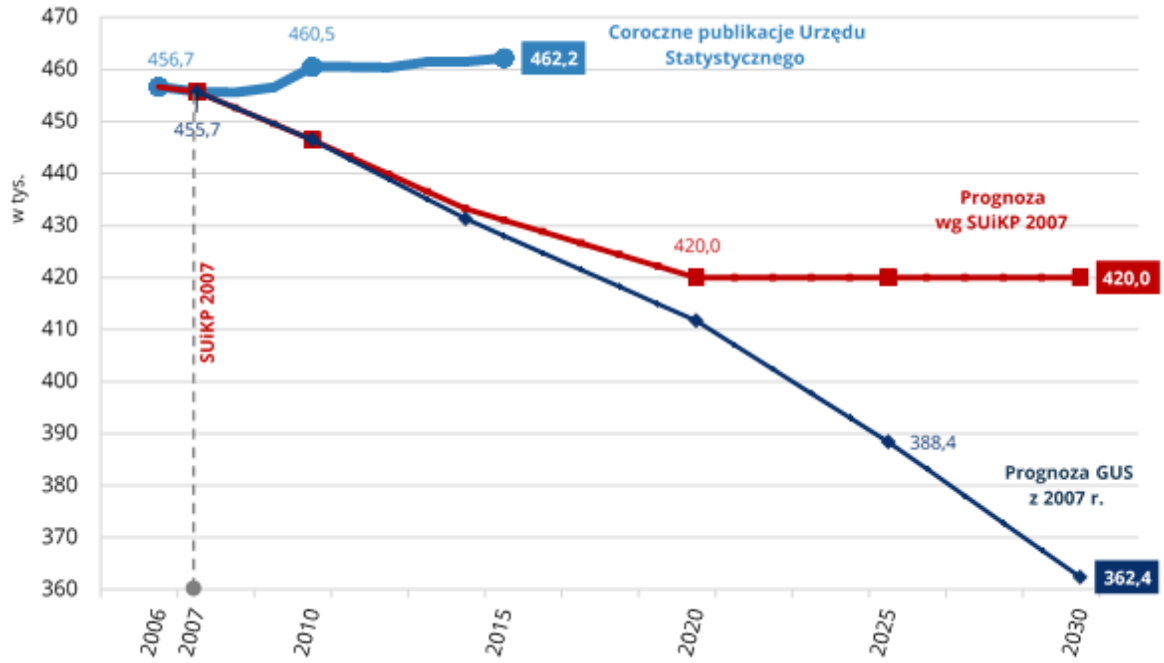
[303] Z ogólnej liczby 268 mpzp 4 zostały uchylone w całości.

Ryc. A.3.3. Liczba miejsc pracy w Gdańsku (w tys.), łącznie z firmami zatrudniającymi poniżej 10 osób w latach 2000, 2005, 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku.

Trendy rzeczywistego kształtowania się liczby ludności Gdańska z lat 2006–2015 wskazują na lekki wzrost, a następnie stabilizację liczby mieszkańców miasta na poziomie nieco powyżej 460 tys., co jest bardziej optymistyczne od wszystkich dotychczasowych prognoz.

Ryc A.3.4. Liczba ludności Gdańska na tle prognoz (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-u, US i BRG.

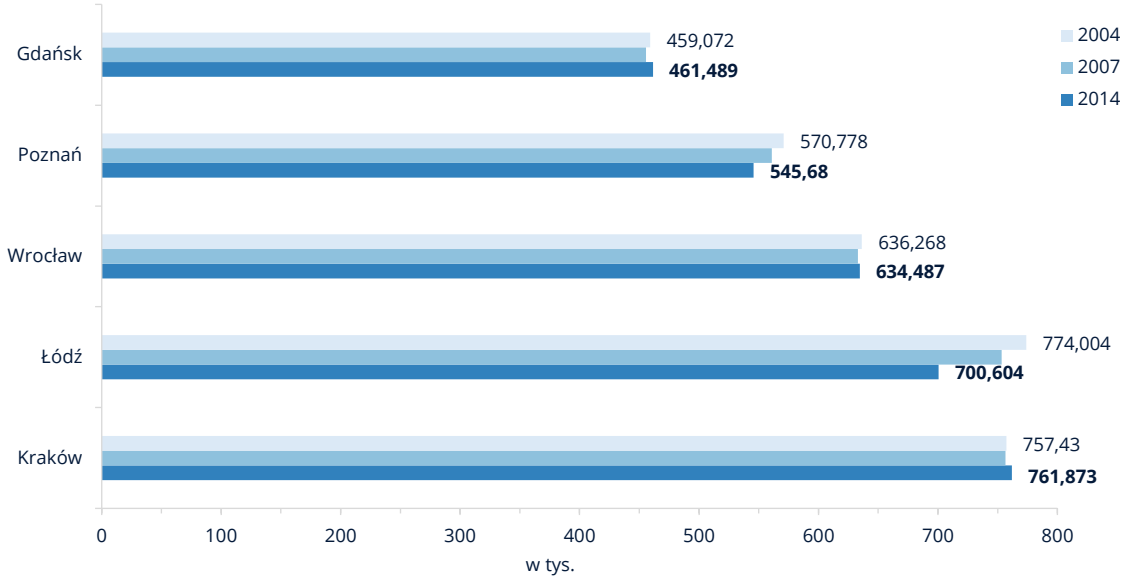
Aneks 4. Gdańsk na tle innych polskich miast

W celu wskazania pozycji Gdańska w sieci polskich miast wykonano analizę porównawczą na podstawie 6 zasobów, które stanowią o potencjale rozwojowym metropolii[304]. Są to: kapitał ludzki i społeczny, potencjał gospodarczy, zarządzanie finansami publicznymi, atrakcyjność inwestycyjna, kapitał mieszkaniowy oraz jakość życia. Gdańsk porównano do metropolii polskich wybranych na podstawie ich podobieństwa co do wielkości, potencjału i aspiracji[305]. Do analizy wybrano: Poznań, Wrocław, Łódź i Kraków.

Kapitał ludzki i społeczny

Do zbadania potencjału określonego jako kapitały ludzki i społeczny wzięto pod uwagę dynamikę zmiany liczby ludności (a), wskaźnik obciążenia demograficznego (b), liczbę ludności z wykształceniem wyższym wraz z dynamiką zmian (c) oraz strukturę zatrudnienia (d).

a) Gdańsk jest najmniej licznym (461 tys.) z wybranych miast, najludniejszym zaś jest Kraków (761 tys.), zaraz za nim jest Łódź (706 tys.). Pod względem dynamiki zmiany liczby ludności w latach 2004–2014 najkorzystniejszą sytuację prezentują Kraków i Gdańsk (103% liczby ludności z 2004 roku), które jako jedyne z wybranych miast odnotowały wzrost. Najdotkliwszy spadek liczby ludności dotyczy Łodzi, która w badanym dziesięcioleciu straciła 9,5% mieszkańców.

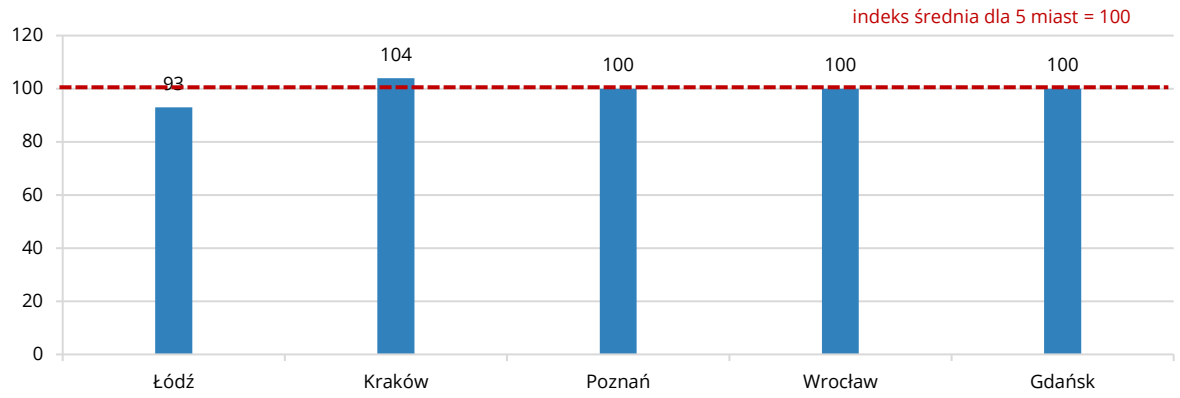
Ryc. A.4.1. Liczba ludności w wybranych polskich miastach w latach: 2004, 2007, 2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS: www.stat.gov.pl

b) Społeczność Gdańska należy do relatywnie młodych z największym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym ze wszystkich wybranych miast. Gdańsk charakteryzuje się obecnie umiarkowanym dodatnim saldem migracji, niższym niż Wrocław i Kraków, jednakże znacząco wyższym niż Poznań i Łódź, w których odnotowano saldo ujemne.
c) Największy udział osób z wyższym wykształceniem w liczbie mieszkańców w wieku powyżej 20 lat wykazuje Kraków (341 os./1000 mieszkańców), w Gdańsku są to 292 osoby, a najmniej w Łodzi – 243 osoby. Gdańsk i Łódź, miasta o najniższej wartości tego wskaźnika w zestawieniu, charakteryzuje jednak największa dynamika wzrostu udziału osób wykształconych w badanym dziesięcioleciu – z prawie 56% przyrostem.
d) W strukturze zatrudnienia wspólną tendencją dla wszystkich miast jest postępująca dominacja zatrudnienia w usługach. W 2014 roku Gdańsk osiągnął udział osób zatrudnionych w usługach bliski średniej analizowanych miast – 77%. Obecnie wszystkie analizowane miasta charakteryzuje zbliżona struktura zatrudnienia: ok. 1% osób zatrudnionych w rolnictwie, 20–25% – w przemyśle i 75–80% – w usługach.

[304] M. Antoń, A. Gralewska, *Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014*, BRG, Gdańsk 2016.
[305] M. Antoń, M. Turzyński, *Gdańsk na tle wybranych miast centralnych polskich metropolii. Analiza porównawcza*, BRG, Gdańsk 2008, s. 11.

Łączna ocena kapitału ludzkiego i społecznego wybranych miast polskich[306] jest najkorzystniejsza dla Krakowa, który o 4 pkt przewyższa poziom średni osiągnięty przez Gdańsk, Poznań i Wrocław. Najsłabszy wynik uzyskała Łódź, tracąc 7 pkt do pozostałych miast.

Ryc. A.4.2. Łączna ocena kapitału ludzkiego i społecznego wybranych miast polskich

Źródło: Antoń M., Gralewska A., 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014, BRG, Gdańsk, s. 6.

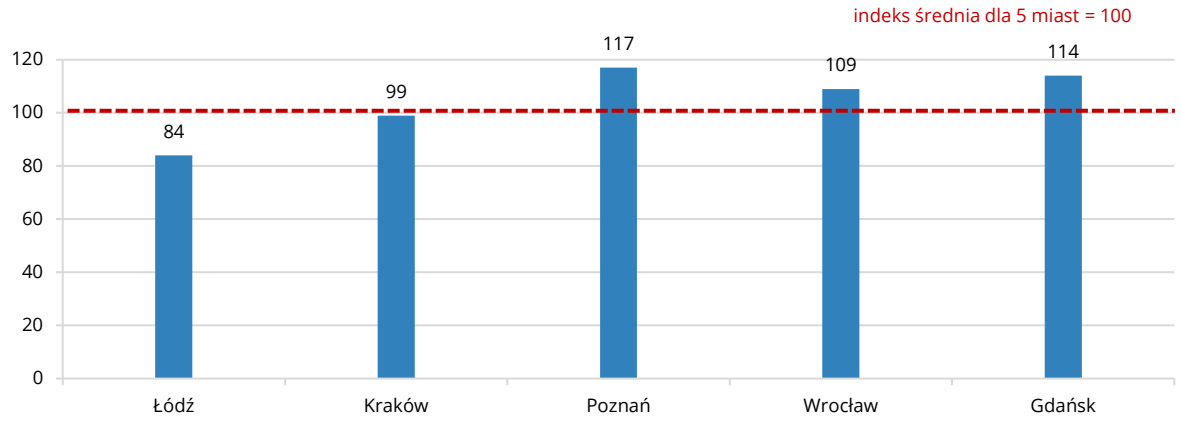
Potencjał gospodarczy

Potencjał gospodarczy wybranych miast określono na podstawie wskaźników: wartość PKB na mieszkańca (e), wydajność pracy (f), przeciętne wynagrodzenie brutto (g) oraz stopa bezrobocia (h). W niektórych przypadkach dodatkowo podano informację o dynamice zjawisk, które nie są brane pod uwagę przy ustaleniu rankingów.

e) Spośród wybranych miast najbogatszy jest Kraków, którego produkt krajowy brutto w 2012 roku wyniósł prawie 50 mld zł – o 8 mld więcej od Wrocławia, o 3,7 mld więcej od Poznania i o 2,7 mld więcej niż w Trójmieście[307]. To właśnie Trójmiasto i Kraków są ośrodkami, które najbardziej zbliżyły się do średniej wartości PKB namieszkańca dla analizowanych miast, wynoszącej 65 tys. zł. Najwyższy wskaźnik PKB na mieszkańca ma Poznań (82 tys. zł), najniższy – Łódź (51 tys. zł). W badanym okresie największą dynamiką wzrostu PKB na mieszkańca charakteryzował się Wrocław (wzrost o 90%), zaraz za nim – 79% – ulokowało się Trójmiasto, najsłabszy zaś wzrost – 67% – zanotował Poznań.
f) Podregion trójmiejski jest także niekwestionowanym liderem w wydajności pracy: produkt krajowy brutto w przeliczeniu na jedną osobę pracującą w Trójmieście wyniósł 312 tys. zł. Pozostałe miasta osiągają wartości rzędu 195–162 tys. zł PKB na 1 pracującego.
g) W Gdańsku w latach 2004–2014 pracownicy osiągali najwyższe dochody w analizowanej grupie miast (przeciętne wynagrodzenie 4814 zł brutto w 2014 roku, tj. 12% więcej od średniej wybranych miast); najmniej zarabiają pracownicy w Łodzi (3837 zł brutto) i Krakowie (4153 zł brutto). Wzrost wynagrodzeń w badanym okresie również był najwyższy w Gdańsku, gdzie płace wzrosły o około 2050 zł brutto (o 74%).
h) Najniższa stopa bezrobocia – 3,1% – jest w Poznaniu; Gdańsk z wynikiem 5,5% znalazł się za Wrocławiem (4,1%) i Krakowem (5,1%). W latach 2004–2014 największą redukcję stopy bezrobocia odnotował Wrocław (67% mniejsza stopa bezrobocia niż w roku bazowym) oraz kolejno Gdańsk (52%) i Poznań (48%); stopa bezrobocia najwolniej zmniejszała się w Krakowie (spadek o 32%).

Łączna ocena wskaźników związanych z potencjałem gospodarczym jest najkorzystniejsza dla Poznania, Gdańska i Wrocławia, które wyraźnie przekraczają średnią. Zdecydowanie poniżej średniej uplasowała się Łódź.

[306] Ocena podsumowująca kategorię to indeks sumy punktów uzyskanych z ocen poszczególnych zasobów, zgodnie z metodyką zaproponowaną w ww. opracowaniu (M. Antoń, A. Gralewska, *op. cit.*).
[307] Ponieważ dane dotyczące produktu krajowego brutto są gromadzone na poziomie podregionów, w przypadku miasta Gdańska skorzystano z danych dostępnych dla podregionu trójmiejskiego.

Ryc. A.4.3. Łączna ocena potencjału gospodarczego wybranych miast polskich

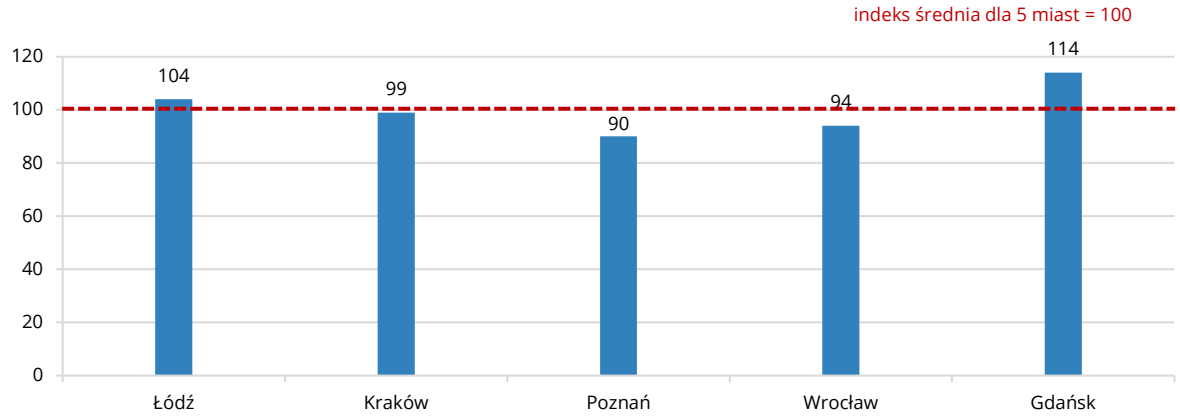
Źródło: Antoń M., Gralewska A. 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych, s 8

Zarządzanie finansami publicznymi

Kategorię finansów publicznych miast porównano w odniesieniu do wielkości budżetów (i), dynamiki ich zmian w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (j), udziału wydatków inwestycyjnych (k), jak też stosunku dochodów własnych do wydatków (l).

i) Budżet gdański ma relatywnie najwyższe dochody własne na 1 mieszkańca (5917 zł na mieszkańca). Najniższe dochody cechują budżet Łodzi – poniżej 5000 zł. Poznań, Kraków i Wrocław charakteryzują się dochodem własnym na poziomie od 5100 zł do 5500 zł na 1 mieszkańca.
j) Istotna jest również dynamika wzrostu dochodu budżetu miejskiego. W latach 2004–2014 dochody budżetu gdańskiego rosły wolniej (110% wartości bazowej) od dochodów budżetów Krakowa i Łodzi, których dziesięcioletni wzrost przekroczył 120% wartości dochodów z 2004 roku. Wzrost dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Poznaniu i Wrocławiu sięgał 102–105% stanu początkowego.
k) Gdańsk jest zdecydowanym liderem w kategorii udziału wydatków inwestycyjnych w budżecie miejskim z wartością 27% środków budżetowych (średnia dla wybranych miast wynosi 19%).
l) Zdolność finansowa różnicuje miasta na te z nadwyżką dochodów nad wydatkami (Poznań, Gdańsk) oraz te o wydatkach przewyższających dochody budżetu (Łódź, Wrocław, Kraków). Najlepsza sytuacja (10% nadwyżka) jest w Poznaniu, kolejny jest Gdańsk, z nadwyżką 4%. Wyłącznie te dwa miasta w badanym dziesięcioleciu odnotowały stały wzrost nadwyżki dochodów nad wydatkami. Najmniej stabilną sytuację ma Łódź, której stosunek dochodów do wydatków jest ujemny i ciągle spada, podobnie jak we Wrocławiu.

Łączna ocena zarządzania finansami publicznymi przedstawia się najkorzystniej dla Gdańska. Nieco ponad średnią uplasowała się Łódź, a poziom najbliższy średniej uzyskał Kraków. Najgorzej w tym zestawieniu wypadł Poznań.

Ryc. A.4.4. Łączna ocena zarządzania finansami publicznymi w wybranych polskich miast

Źródło: Antoń M., Gralewska A. 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014, BRG, Gdańsk, s. 9

Atrakcyjność inwestycyjna

Atrakcyjność inwestycyjną miast porównano na podstawie liczby przedsiębiorstw (m), wartości środków trwałych w przedsiębiorstwach brutto wraz ze wskazaniem udziału nakładów inwestycyjnych (n), jak również sytuacji planistycznej w miastach (o), zasobności bazy noclegowej (p) oraz dostępności portów lotniczych (q).

m) Najwięcej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na liczbę ludności zarejestrowanych jest obecnie w Poznaniu – 196 firm na1000 osób, niewiele mniej we Wrocławiu – 174 – i w Krakowie – 166. Gdańsk charakteryzował się najbardziej dynamicznym wzrostem liczby podmiotów gospodarczych w latach 2004–2014 wśród wybranych miast i osiągnął wartość 154 firm na 1000 mieszkańców. Łódź zarówno pod względem liczby podmiotów gospodarczych (130/1000), jak i dynamiki wzrostu wypada dużo gorzej niż pozostałe miasta.

n) Gdańskie przedsiębiorstwa cechują jedne z najniższych w zestawieniu (po firmach łódzkich) wartości środków trwałych brutto – średnio 430 tys. zł na jedno przedsiębiorstwo. Największą wartość brutto środków trwałych mają przedsiębiorstwa krakowskie (586 tys. zł), ponadprzeciętną wartością dysponują też przedsiębiorstwa poznańskie (561 tys. zł) i wrocławskie (524 tys. zł). Wszystkie wybrane miasta w badanym okresie charakteryzowały się zbliżonym udziałem nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do wartości środków trwałych brutto (ok. 7–8%).

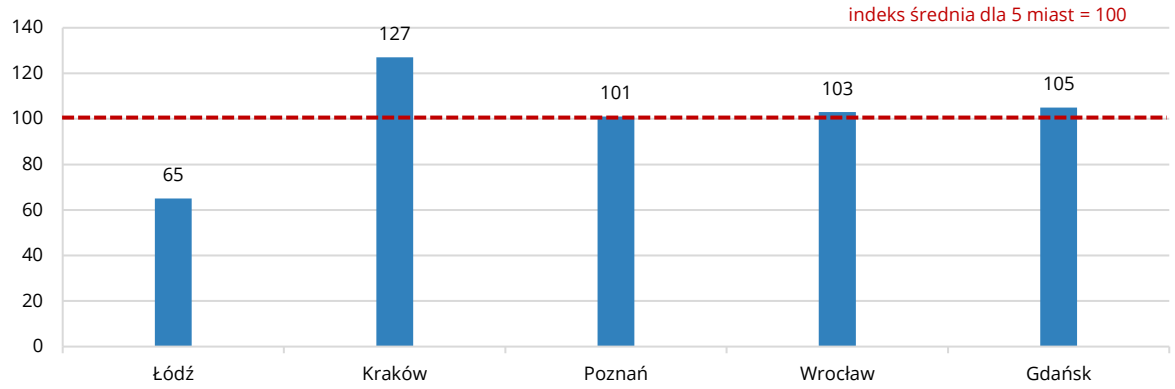
o) Do przyśpieszenia procesów inwestycyjnych w miastach może się również przyczynić uporządkowana sytuacja planistyczna. Zdecydowanym liderem w tej kategorii jest Gdańsk. Udział powierzchni miasta objętej planami w Gdańsku wynosi 65%, we Wrocławiu – 56,3%, w Poznaniu – 42% i najmniej w Łodzi – 8,7%.

p) Pod względem bazy noclegowej przoduje Kraków – 157 obiektów i ponad 20 tys. miejsc noclegowych to wartości prawie trzykrotnie wyższe niż w pozostałych miastach w zestawieniu. Poznań, Gdańsk i Wrocław mają zbliżoną liczbę obiektów noclegowych (67–54) oraz miejsc noclegowych (7,2 tys., 7,7 tys. i 8,7 tys.). Nie bez znaczenia pozostaje również dostępność obiektów noclegowych najwyższych kategorii. Tutaj również przoduje Kraków z sumą 38 obiektów cztero- lub pięciogwiazdkowych. Zdecydowanie mniejszą liczbą obiektów wysokiej klasy dysponują Wrocław (18), Poznań (15), Gdańsk (12) i Łódź (5).

q) W ostatniej dekadzie znacząco rozwinął się rynek lotniczy miast centralnych. Dynamicznie wzrasta liczba osób obsługiwanych przez Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy. W 2014 roku skorzystało z niego 3,2 mln pasażerów – w zestawieniu wybranych miast lepszy wynik miało tylko lotnisko krakowskie (3,8 mln podróżnych). Lotniska w Poznaniu (1,4 mln) i Wrocławiu (2 mln) charakteryzuje wolniejsza dynamika wzrostu liczby obsługiwanych osób w badanym dziesięcioleciu. Łódzkie lotnisko Lublinek, pomimo dużego wzrostu liczby pasażerów w badanym okresie, nie może się równać z wymienionymi lotniskami rangi regionalnej, ponieważ obsłużyło tylko 0,25 mln pasażerów. Ma słabe perspektywy rozwojowe głównie ze

względu na zbyt dużą konkurencję blisko położonych lotnisk: warszawskiego im. Fryderyka Chopina oraz Mazowieckiego Portu Lotniczego w Modlinie.

W łącznej ocenie atrakcyjności inwestycyjnej miastem o najkorzystniejszych warunkach został zdecydowanie Kraków. Kolejną pozycję zajął Gdańsk, ponad średnią wybranych miast ulokował się również Wrocław. Dużo gorszą atrakcyjnością inwestycyjną charakteryzuje się Łódź.

Ryc. A.4.5. Łączna ocena atrakcyjności inwestycyjnej wybranych polskich miast

Źródło: Antoń M., Gralewska A. 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014, BRG, Gdańsk, s. 12

Kapitał mieszkaniowy

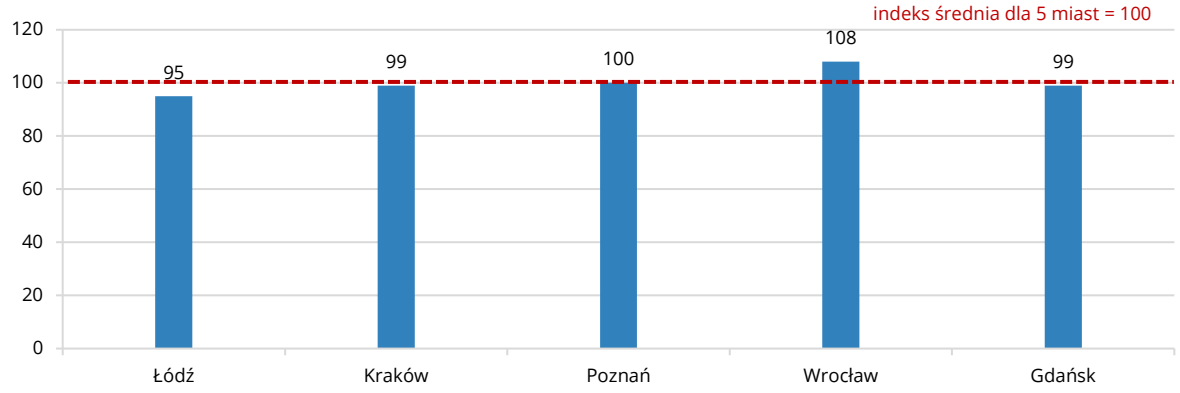
Kapitał mieszkaniowy zależy głównie od zasobów technicznych i infrastrukturalnych poszczególnych miast. Dla zobrazowania tego zagadnienia przedstawiono podstawowe wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa charakteryzujące dostępność mieszkań (r) i standard zamieszkiwania (s) i (t).

r) Największe nasycenie rynku mieszkaniowego odnotowano w Łodzi (496 mieszkań na 1000 mieszkańców). Niezmiennie od 2004 roku Gdańsk charakteryzuje najgorsza dostępność mieszkań: w 2014 roku kształtowała się na poziomie 448 mieszkań na 1000 mieszkańców. Jednocześnie Gdańsk wraz z Krakowem w badanym dziesięcioleciu miały najszybszy przyrost powierzchni użytkowej mieszkań. Wyniki obu tych miast są zbliżone także w przypadku wartości średniej powierzchni mieszkaniowej dla 1 mieszkańca (26 m^2).

s) Najmniejsze mieszkania (średnia powierzchnia 53,8 m^2) są w Łodzi. Nieco lepsze warunki mieszkaniowe ma Gdańsk (59,5 m^2), a liderami w tej klasyfikacji zostały Poznań i Wrocław (średnia powierzchnia 65 m^2 i 70 m^2).

t) Wyposażenie wybranych miast w sieć wodociągową i kanalizacyjną jest ustabilizowane i wykazuje niewielkie różnice. W obu kategoriach najlepiej wypada Gdańsk, którego niemal 100% mieszkańców ma dostęp do wodociągów miejskich. Najniższe noty w obu przypadkach otrzymuje Łódź.

Łączne oceny kapitału infrastrukturalnego i technicznego dla wybranych pięciu miast są bardzo wyrównane. Najlepszy wynik osiąga Wrocław (108 pkt), najgorszy – Łódź (95 pkt). Pozostałe miasta osiągnęły wyniki bliskie średniej.

Ryc. A.4.6. Łączna ocena kapitału infrastrukturalnego i technicznego wybranych polskich miast

Źródło: Antoń M., Gralewska A. 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014, BRG, Gdańsk, s. 15

Jakość życia

Jakość życia definiuje, jakie warunki życia i pracy oferuje miasto. W celu porównania tego miękkiego czynnika posłużono się dostępnymi danymi z zakresu m.in. dostępności usług zdrowia (u), poczucia bezpieczeństwa (v), jakości kształcenia ponadgimnazjalnego (w) oraz dostępu do ścieżek rowerowych i terenów otwartych (x).

u) Dostępność usług medycznych, liczona liczbą lekarzy przypadających na 10 tys. mieszkańców, jest najwyższa w Łodzi (55 lekarzy), najmniejsza – w Gdańsku i Poznaniu (42 i 41). Z analizy dostępności usług świadczonych przez pielęgniarki i położne wynika, że Gdańsk (79 pielęgniarek na 10 tys. mieszkańców) wypada znacząco gorzej od pozostałych miast (np. w Krakowie jest to 101 pielęgniarek na 10 tys. mieszkańców).

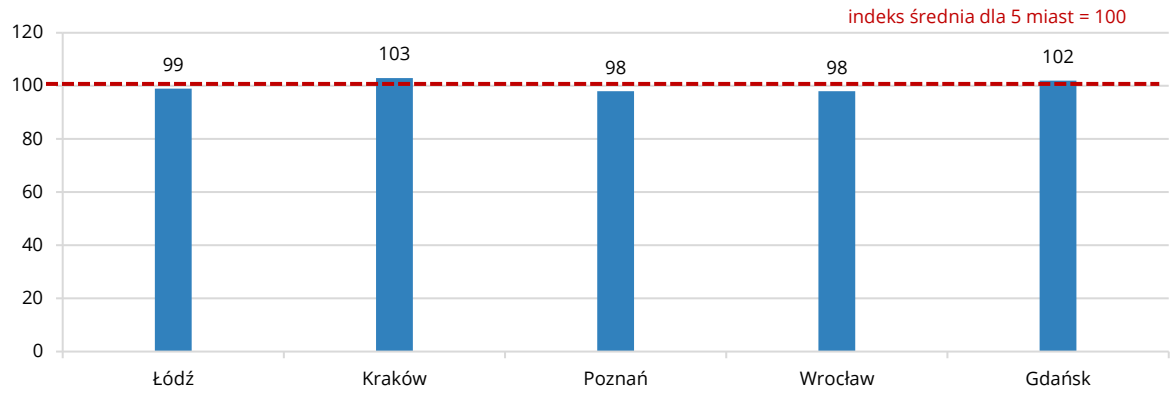
v) Gdańsk to miasto o najwyższym poziomie bezpieczeństwa. W 2014 roku stwierdzono tu najmniej przestępstw: 27 przestępstw na 1000 mieszkańców. W pozostałych analizowanych miastach są to wskaźniki na poziomie 35–45 przestępstw, poza Łodzią o wskaźniku zbliżonym do Gdańska – 29/1000. W latach 2007–2014 Gdańsk charakteryzował się największym spadkiem liczby przestępstw. Gdańsk jako jedyne analizowane miasto w badanym okresie wykazał wzrost wykrywalności wykroczeń, choć wartość wskaźnika na poziomie 46% spraw w 2014 roku to wciąż wynik gorszy niż krakowski (47%), wrocławski (49%) czy poznański (52%).

w) Jakość kształcenia ponadgimnazjalnego definiuje się przez zdawalność matur, która jest najwyższa w Krakowie (83%) i we Wrocławiu (82%). Gdańsk, Poznań i Łódź uzyskały wyniki na słabszym, ale zbliżonym poziomie (79%).

x) Innymi ważnymi miernikami jakości życia są infrastruktura rowerowa i tereny zielone. W Gdańsku na każdego mieszkańca przypada 0,35 m ścieżki rowerowej; we Wrocławiu wskaźnik ten wynosi 0,34 m na mieszkańca, pozostałe miasta mają znacznie niższe współczynniki – nie większe niż 0,25 m na mieszkańca. Miasta te mają jednak wyższy udział ogólnodostępnych terenów zielonych[308] – szczególnie Kraków (5,5%). Gdańsk, z udziałem ogólnodostępnych terenów zielonych na poziomie 4%, uplasował się na przedostatniej pozycji (przed Wrocławiem).

Łączna ocena jakości życia oparta na powyższych wskaźnikach pokazuje, że wybrane miasta znajdują się na bardzo podobnym poziomie i oscylują wokół średniej. Na nieznaczne prowadzenie wysunął się Kraków (103 pkt), a zaraz za nim znalazł się Gdańsk (102 pkt).

[308] Klasyfikacja na podstawie danych GUS, w których do ogólnodostępnych terenów zielonych są zaliczane: parki spacerowo-wypoczynkowe, tereny zieleni osiedlowej oraz zieleńce.

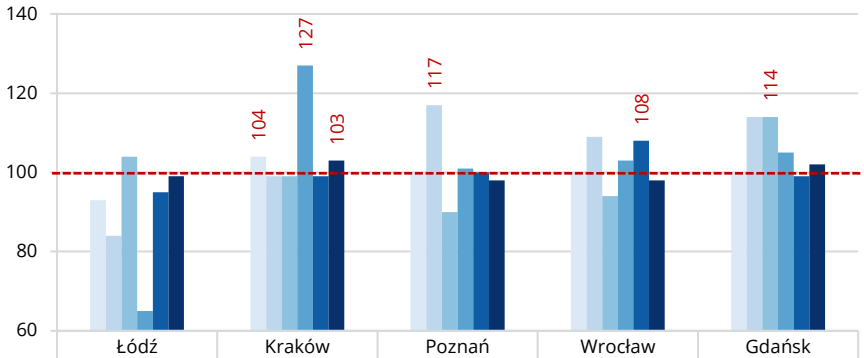
Ryc. A.4.7. Łączna ocena jakości życia w wybranych polskich miastach

Źródło: Antoń M., Gralewska A. 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014, BRG, Gdańsk, s. 17

Podsumowanie

Zestawienie wyżej opisanych ocen w jeden zbiorczy wskaźnik wykazuje, że to właśnie Gdańsk charakteryzuje najwyższa suma punktów, z analizy 6 zasobów wynosząca 637 punktów. Na tle rozpatrywanych miast Gdańsk prezentuje się jako jednostka o dużym potencjale gospodarczym i najkorzystniejszej ocenie zarządzania finansami publicznymi (ryc. A.4.8). Niewiele niższy wynik końcowy osiągnął Kraków (629 pkt) – miasto z wyróżniającą się atrakcyjnością inwestycyjną oraz najwyższymi ocenami jakości życia i kapitału ludzkiego. Kolejne wyniki osiągnęły Wrocław (613 pkt) i Poznań (598 pkt). Najsłabiej wypadła Łódź (542 pkt).

Poza wyjątkowo dobrą oceną zarządzania finansami publicznymi i dużym potencjałem gospodarczym Gdańsk utrzymuje średnie wartości dla pozostałych wskaźników – w żadnej z kategorii nie jest najsłabszy – jedynie gdański kapitał mieszkaniowy jest oceniony poniżej średniej wybranych miast.

	Łódź	Kraków	Poznań	Wrocław	Gdańsk
kapitał ludzki i społeczny	93	104	100	100	100
potencjał gospodarczy	84	99	117	109	114
atrakcyjność inwestycyjna	104	99	90	94	114
zarządzanie finansami publicznymi	65	127	101	103	105
kapitał infrstrukturalny i techniczny	95	99	100	108	99
jakość życia	99	103	98	98	102

Ryc. A.4.8. Łączne oceny sześciu zasobów w wybranych polskich miastach

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie powyższych wyników z wynikami podobnej analizy z 2008 roku[309] pokazuje dynamikę rozwoju Gdańska na tle innych miast centralnych. Uzyskując 11 punktów więcej niż w 2008 roku, miasto wyprzedziło wolniej punktujący Kraków oraz Poznań z zauważalną tendencją spadkową. Zwiększył się również dystans Gdańska do Wrocławia, który osiągnął w tym zestawieniu najmniejszy progres.

Tab. A.4.1. Porównanie wyników analiz porównawczych wykonanych w 2008 i 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Suma punktów	Indeks końcowy	Suma punktów	Indeks końcowy
	w 2008 r. (stan na 2007 r.)		w 2016 r. (stan na 2014 r.)	
Łódź	516	86	542	90
Kraków	625	104	629	105
Poznań	632	105	598	100
Wrocław	610	102	613	102
Gdańsk	623	104	637	106

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Antoń M., Gralewska A., 2016, Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014, BRG, Gdańsk oraz Antoń M., Turzyński M., 2008, Gdańsk na tle wybranych miast centralnych polskich metropolii. Analiza porównawcza, BRG, Gdańsk.

[309] M. Antoń, M. Turzyński, *op. cit.*

Aneks 5. Obiekty oraz wydarzenia wielkomiejskie i metropolitalne w Gdańsku

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
1. STREFA ZARZĄDZANIA								
1.1. Przedstawicielstwa dyplomatyczne państw i organizacji międzynarodowych								
A. Konsulaty generalne								
1	Konsulat Generalny Republiki Białorusi	Nowakowskiego 9						1
2	Konsulat Generalny Chińskiej Republiki Ludowej	Grunwaldzka 1						1
3	Konsulat Generalny Republiki Federalnej Niemiec	Zwycięstwa 23						1
4	Konsulat Generalny Federacji Rosyjskiej	Batorego 15						1
5	Konsulat Generalny Ukrainy	Chrzanowskiego 60A						1
6	Konsulat Peru	Jana Uphagena 3/1						1
7	Konsulat Generalny Turcji w Gdańsku	Podwale Staromiejskie 104/1						1
B. Konsulaty honorowe								
1	Konsulat Honorowy Królestwa Hiszpanii	Podleśna 27						1
2	Konsulat Honorowy Królestwa Niderlandów	Bielańska 5						1
3	Konsulat Honorowy Republiki Łotewskiej	3 Maja 19						1
4	Konsulat Honorowy Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	Grunwaldzka 102						1
5	Konsulat Republiki Litewskiej w Gdańsku	Heweliusza 11						1
6	Konsulat Republiki Austrii w Gdańsku	Stągiewna 5/2						1
7	Konsulat Republiki Bułgarii w Gdańsku	Ołowianka 3 A						1
8	Konsulat Republiki Chile w Gdańsku	Obrońców Westerplatte 14						1
9	Konsulat Republiki Estońskiej w Gdańsku	Strzelecka 7B						1
10	Konsulat Federalnej Demokratycznej Republiki Etiopii w Gdańsku	Jaśkowa Dolina 17						1
11	Konsulat Republiki Kazachstanu w Gdańsku	Targ Rybny 6						1
12	Konsulat Wschodniej Republiki Urugwaju w Gdańsku	Kubacza 7						1
13	Konsulat Generalny Królestwa Szwecji	Chmielna 101/102						1
14	Konsulat Republiki Seszeli	Na Wzgórzu 36						1
C. Przedstawicielstwa organizacji międzynarodowych								
1	Polsko-Szwedzka Izba Gospodarcza	Chmielna 101						1
2	BREMEN BUSINESS BUREAU – Biuro Handlowe Bremy	Długi Targ 8/10						1
3	Sekretariat Generalny Związku Miast Bałtyckich	Wały Jagiellońskie 1						1
4	Sekretariat Konwencji Helsińskiej – Helcom	Kossaka 1						1
1.2. Administracja publiczna								
A. Administracja rządowa krajowa i delegatury								
1	Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku	Okopowa 21/27			1			
2	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego – Pomorski Komitet Przeciwpowodziowy Gdańsk	Sucha 12			1			
3	Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku	Okopowa 15			1			
4	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Gdańsku	Sosnowa 2			1			
5	Kuratorium Oświaty w Gdańsku	Wały Jagiellońskie 24			1			
6	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gdańsku	Dębinki 4			1			
7	Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa	Na Stoku 48			1			
8	Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny	Jaśkowa Dolina 105			1			
9	Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej	Marii Konopnickiej 4			1			
10	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii	Na Stoku 50			1			
11	Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego	Na Stoku 50			1			
12	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Trakt św. Wojciecha 293			1			
13	Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków	Dyrekcyjna 2/4			1			
14	Morski Oddział Straży Granicznej	Oliwska 35				1		
15	Okręgowy Urząd Miar	Polanki 124c				1		
16	Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej	Kurkowa 12				1		
17	Okręgowy Inspektorat Pracy w Gdańsku	Okopowa 7			1			
18	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	Rogaczewskiego 9/19				1		
19	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Rogaczewskiego 9/19				1		
20	Regionalna Izba Obrachunkowa	Wały Jagiellońskie 36			1			
21	Urząd Statystyczny	Danusi 4			1			
22	Urząd Transportu Kolejowego	Strzelecka 7b				1		

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
23	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – oddział regionalny	Trakt św.Wojciecha 137				1		
24	Zakład Ubezpieczeń Społecznych – oddział w Gdańsku	Chmielna 27/33		1				
25	Pomorski Oddział Wojewódzki NFZ	Podwale Staromiejskie 69			1			
26	Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego	Jaśkowa Dolina 50			1			
27	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Warszawie – delegatura w Gdańsku	Okopowa 9			1			
28	Archiwum Państwowe w Gdańsku	Wałowa 5			1			
29	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad – oddział w Gdańsku	Subisława 5			1			
30	Krajowe Biuro Wyborcze – delegatura w Gdańsku	Okopowa 21/27			1			
31	Ministerstwo Skarbu Państwa – delegatura w Gdańsku	Dyrekcyjna 6			1			
32	Delegatura NIK w Gdańsku	Wały Jagiellońskie 36			1			
33	Urząd Lotnictwa Cywilnego – delegatura północna	Chmielna 26				1		
34	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – delegatura w Gdańsku	Podwale Przedmiejskie 30			1			
35	Urząd Żeglugi Śródlądowej w Gdańsku	Na Stoku 50				1		
36	Urząd Celny w Gdańsku	Opłotki 1		1				
37	Wojewódzki Sztab Wojskowy	Do Studzienki 45			1			
38	Urząd Regulacji Energetyki w Warszawie – północny oddział terenowy w Gdańsku	Okopowa 7				1		
39	17. Terenowy Oddział Lotniskowy	Konopnickiej 13			1			
B. Sądy i prokuratura								
1	Prokuratura Okręgowa w Gdańsku	Wały Jagiellońskie 36			1			
2	Prokuratura Apelacyjna w Gdańsku	Wały Jagiellońskie 38				1		
3	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku	Zwycięstwa 16/17			1			
4	Sąd Apelacyjny w Gdańsku	Nowe Ogrody 28			1			
5	Sąd Okręgowy w Gdańsku	Nowe Ogrody 30			1			
6	Polubowny Sąd Konsumencki w Gdańsku	Konopnickiej 4			1			
7	Krajowy Rejestr Karny przy Sądzie Okręgowym w Gdańsku	Nowe Ogrody 30			1			
C. Samorządowa administracja wojewódzka								
1	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego w Gdańsku	Okopowa 21/27			1			
2	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku	Sztutowska 14						
3	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego w Gdańsku	Sucha 12			1			
4	Wojewódzki Urząd Pracy	Podwale Przedmiejskie 30			1			
5	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku	Mostowa 11a			1			
6	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Rybaki Górne 8			1			
1.3. Administracja kościelna								
1	Kuria Metropolitalna Gdańska	bpa Edmunda Nowickiego 1				1		
2	Ewangeliczny Kościół Reformowany – Kościół misyjny	Za Murami 2/10				1		
3	Kościół Chrześcijan Baptystów – pierwszy zbór	Gen. Dąbrowskiego 11				1		
4	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	Jaśkowa Dolina 21			1			
5	Kościół Wolnych Chrześcijan	Sternicza 17	1					
6	Kościół Zielonoświątkowy – zbór w Gdańsku	Menonitów 2a				1		
7	meczet	Abrahama 17a				1		
8	Parafia Greckokatolicka pw. św. Bartłomieja i Opieki NMP	Zaułek św. Bartłomieja 1		1				
9	Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała	3 Maja 19a		1				
10	Parafia Prawosławna pw. św. Mikołaja	Traugutta 45				1		
2. STREFA INFRASTRUKTURY								
2.1. Infrastruktura transportowa								
A. Transport drogowy								
1	dworzec autobusowy Gdańsk	3 Maja 12					1	
B. Transport lotniczy								
1	Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy	Słowackiego 200						1
C. Transport morski								
1	Żegluga Gdańska Sp. z o.o. – przystań białej floty	Długie Pobrzeże 80						1

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
2	Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA	Zamknięta 18						1
3	Port Północny (Terminal Węglowy, T. LPG, Baza Paliw Płynnych, terminal DCT)	Budowniczych Portu Północnego 23						1
D. Transport kolejowy								
1	dworzec we Wrzeszczu	Dmowskiego 1a			1			
2	dworzec w Oliwie	plac Dworcowy 1			1			
3	dworzec PKP w Gdańsku	Podwale Grodzkie 1						1
2.2. Infrastruktura techniczna								
A. Infrastruktura energetyczna								
1	baza paliwowa Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń" Spółka Akcyjna	Kępna 16						1
2	Przedsiębiorstwo Przeładunku Paliw Płynnych Naftoport Sp. z o.o.	Poinca 1						1
3	Elektrociepłownie Wybrzeże SA	Wiślna 6		1				
2.3. Infrastruktura służby zdrowia i pomocy społecznej								
A. Hospicja								
1	Hospicjum im. ks. E. Dudkiewicza Sac	Kopernika 6			1			
2	NZOZ Hospicjum Gdańskie im. Matki Teresy z Kalkuty	Fieldorfa 23			1			
3	Pomorskie Hospicjum dla Dzieci	Zwycięstwa 30			1			
4	NZOZ im. św. Judy Tadeusza	Aksamitna 1			1			
B. Pomoc społeczna								
1	Polski Czerwony Krzyż	Słowackiego 14			1			
2	Diecezjalny Dom Samotnej Matki	Matemblewska 9			1			
C. Szpitale samorządu woj. pomorskiego								
1	Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy	Smoluchowskiego 18				1		
2	Szpital Dziecięcy Polanki im. Macieja Płażyńskiego Sp. z o.o.	Polanki 119			1			
3	Copernicus Podmiot Leczniczy Szpital im. św. Wojciecha Adalberta	Jana Pawła II 50		1				
4	Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o. Szpital im. M. Kopernika	Nowe Ogrody 1/6			1			
5	Wojewódzkie Centrum Onkologii w Gdańsku Sp. z o.o.	Zwycięstwa 31–32						
6	Pomorskie Centrum Toksykologii Sp. z o.o.	Kartuska 4/6						
7	Wojewódzki Szpital Psychiatryczny im. prof. T. Bilikiewicza w Gdańsku	Srebrniki 1			1			
D. Szpitale ministerstwa zdrowia								
1	Uniwersyteckie Centrum Kliniczne	Dębinki 7 Smoluchowskiego 17 Kliniczna 1a Zwycięstwa 30				1		
E. Szpitale ministerstwa obrony								
1	7. Szpital Marynarki Wojennej z Przychodnią SP ZOZ	Polanki 117			1			
F. Szpitale MSWiA								
1	SP Zakład Opieki Zdrowotnej MSW w Gdańsku	Kartuska 4/6		1				
G. Szpitale prywatne								
1	Swissmed Centrum Zdrowia SA	Wileńska 44		1				
2	Swissmed Vascular Sp. z o.o.	Wileńska 44		1				
H. Jednostki ratownictwa wyższego								
1	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lotnicze Pogotowie Ratunkowe	Szybowcowa 37			1			
2	Samodzielna Kolumna Transportu Sanitarnego	Srebrniki 9		1				
3	Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa	Stogi 24		1				
4	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Pomorskiego	Litewska 2			1			
3. STREFA WYDARZEŃ I TWÓRCZOŚCI								
3.1. Instytucje kultury i cykliczne wydarzenia kulturalne								
A. Teatry, opera, filharmonia, kina wielosalowe								
1	Państwowa Opera Bałtycka w Gdańsku	Zwycięstwa 15					1	
2	Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina w Gdańsku	Ołowianka 1					1	
3	Teatr Miejski Miniatura	Grunwaldzka 16			1			
4	Teatr Wybrzeże	Św. Ducha 2				1		
5	Scena Wybrzeżak	Za Murami 2/10				1		
6	Teatr Leśny	Jaśkowa Dolina 45					1	
7	Teatr Stara Wozownia	Wąsowicza 12/5		1				
8	Teatr Edukacyjny Iba	Sówki 41		1				

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
9	Gdański Teatr Szekspirowski	Wojciecha Bogusławskiego 1					1	
10	Multikino Sp. z o.o. w Gdańsku	Zwycięstwa 14		1				
11	Kino Cinema City Krewetka	Karmelicka 1		1				
12	Helios w Gdańsku	Kołobrzeska 42 Jana Kilińskiego 4		1				
13	kino Klub Żak	Grunwaldzka 195/197		1				
14	FUNMOTION Centrum Multimedialne 5D	Rajska 10		1				
15	East Pictures Cinema 6D	Obrońców Wybrzeża 1		1				
16	Kino 7Dmax	Tkacka 17/18		1				
B. Muzea								
1	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku – siedziba główna	Ołowianka 9–13					1	
2	Żuraw – Oddział Narodowego Muzeum Morskiego	Szeroka 67/68				1		
3	Muzeum Techniki w Warszawie – oddział w Gdańsku Kuźnia Wodna	Bytowska 1a				1		
4	Muzeum Archeologiczne w Gdańsku	Mariacka 25/26				1		
5	Muzeum Archidiecezjalne w Gdańsku	bpa Edmunda Nowickiego 1				1		
6	Muzeum Historyczne Miasta Gdańska	Długa 46						1
7A	MHMG oddział Dwór Artusa	Długi Targ 43/44						1
7B	MHMG oddział Dom Uphagena	Długa 12						1
7C	MHMG oddział Westerplatte	mjr. H. Sucharskiego						1
7D	MHMG oddział Twierdza Wisłoujście	Stara Twierdza 1						1
7E	MHMG oddział Wieża Więzienna i Katownia	Targ Węglowy				1		
7F	MHMG oddział Zegarów Wieżowych – kościół św. Katarzyny	Profesorska 3				1		
7G	MHMG oddział Sportu i Turystyki – baszta na Zamurzu	Podmurze 2				1		
7H	MHMG oddział Kamieniczka na Kramarskiej	Kramarska				1		
8	Muzeum Narodowe w Gdańsku	Toruńska 1				1		
9	Muzeum Narodowe w Gdańsku – oddział etnografii	Cystersów 19				1		
10	Muzeum Narodowe w Gdańsku – oddział sztuki nowoczesnej – Pałac Opatów	Cystersów 18				1		
11	Muzeum Narodowe w Gdańsku – Gdańska Galeria Fotografii	Długi Targ 24				1		
12	Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu – oddział w Gdańsku	Obrońców Poczty Polskiej 1				1		
13	Cmentarz Nieistniejących Cmentarzy	3 Maja	1					
14	Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich Twierdza Gdańsk	3 Maja 9a				1		
15	Muzeum II Wojny Światowej	plac Władysława Bartoszewskiego 1						1
16	Ośrodek Kultury Morskiej. Oddział Narodowego Muzeum Morskiego	Tokarska 21/25		1				
17	Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia 2 – Centrum Edukacji Artystycznej	Strajku Dokerów 5		1				
C. Instytucje kultury								
1	Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia	Jaskółcza 1						1
2	Żak	Grunwaldzka 195/197					1	
3	Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku – Ratusz Staromiejski	Korzenna 33/35				1		
4	Europejskie Centrum Solidarności	plac Solidarności 1						1
5	Capella Gedanensiss	Nowe Ogrody 35					1	
6	Polski Chór Kameralny Schola Cantorum Gedanensis	Opata Rybińskiego 24					1	
7	Gdańska Galeria Miejska – Galeria Grassowska	Szeroka			1			
8	Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku – Centrum św. Jana	Świętojańska 50						
9	Centrum Hewelianum w Gdańsku	Gradowa 6		1				
3.2. Cele ruchu turystycznego								
A. Obiekty zabytkowe rangi metropolitalnej								
1	twierdza Wisłoujście	Stara Twierdza 1						1
2	kościół NMP	Podkramarska 5						1
3	kościół św. Trójcy	Św. Trójcy 1					1	
4	kościół św. Jana	Świętojańska 50					1	
5	kościół św. Katarzyny	Podmłyńska 10					1	
6	kościół św. Brygidy	Profesorska 17					1	

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
7	kaplica Królewska	Św. Ducha 80					1	
8	Ratusz Głównego Miasta	Długa 46					1	
9	Ratusz Starego Miasta	Korzenna 33/35					1	
10	Dwór Artusa	Długi Targ 43/44						1
11	Żuraw	Szeroka 67/68					1	
12	Brama Złota	Długa 1					1	
13	Brama Zielona	Długi Targ 24					1	
14	zespół przedbramia ul. Długiej (Katownia, Wieża Więzienna)	Targ Węglowy					1	
15	Brama Wyżynna	Bogusławskiego 1					1	
16	Wielka Zbrojownia	Targ Węglowy 6					1	
17	Wielki Młyn	Wielkie Młyny 16					1	
18	fort Grodzisko	Gradowa 14					1	
19	Dom Uphagena	Długa 12						1
20	katedra w Oliwie	bpa Edmunda Nowicki-ego 5					1	
21	kościół św. Jakuba	Łagiewniki 63					1	
22	kościół św. Ignacego	Brzegi 48					1	
23	kościół św. Walentego	Jesienna 13				1		
24	Lipce – dom podcieniowy	Trakt św. Wojciecha 297		1				
B. Obszary zabytkowe rangi metropolitalnej								
1	Kanał Raduni wraz z zespołem pielgrzymkowo-krajobrazowym Święty Wojciech i Traktem św. Wojciecha	–				1		
2	zespół pocysterski z zespołem krajobrazowym Doliny Radości	Bytowska 5					1	
C. Miejsca kultu								
1	Matemblewo – centrum pielgrzymkowe	Matemblewska 67			1			
2	Święty Wojciech – centrum pielgrzymkowe	Trakt św. Wojciecha 440			1			
3.3. Media								
A. Prasa								
1	„Dziennik Bałtycki”	Targ Drzewny 9/11			1			
2	„Gazeta Wyborcza”	Tkacka 7/8			1			
3	„SuperExpress”	Stągiewna 12/1			1			
4	„Rzeczpospolita”	Targ Drzewny 3/7			1			
B. Radio								
1	Radio Gdańsk	Grunwaldzka 18				1		
2	Radio PLUS	Suwalska 46				1		
3	Radio HIT FM / Eska Trójmiasto	Czyżewskiego 38				1		
4	Radio ZET	Długi Targ 1/7				1		
5	Radio Złote Przeboje	Długi Targ 1/7				1		
C. Telewizje								
1	Telewizja Polska – oddział Gdańsk	Czyżewskiego 42				1		
2	TVN 24 Grupa ITI	Wały Piastowskie 1				1		
3	Telewizja Polsat	Wały Piastowskie 1				1		
4	TV Puls – oddział w Gdańsku	Suwalska 46				1		
5	Pomorska TV	Grunwaldzka 82				1		
3.4. Obiekty sportowo-rekreacyjne								
A. Obiekty rekreacyjne								
1	Miejski Ogród Zoologiczny Wybrzeże	Karwieńska 3				1		
2	Ogród Botaniczny – park w Oliwie	Opata Rybińskiego 12c			1			
3	Park Nadmorski im. Prezydenta R. Reagana	Jagiellońska		1				
B. Obiekty sportowe								
1	Klub Sportowy Lechia Gdańsk	Traugutta 29					1	
2	Basen START	Wajdeloty 12/13	1					
3	Marina – przystań jachtowa MOSiR	Szafarnia 6				1		
4	GKS Stoczniowiec – Hala Olivia	Grunwaldzka 470						1
5	GKS Wybrzeże – stadion żużlowy	Zawodników 1					1	
6	Gdański Auto Moto Klub GAMK	Trakt św. Wojciecha 253				1		
7	Narodowe Centrum Żeglarstwa, przystań i hangar Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu	Stogi 20				1		
8	przystań i hangar Jachtklubu Stoczni Gdańskiej SA	Przełom 9				1		
9	przystań żeglarska Jachtklubu Morskiego Neptun	Przełom 10				1		
10	przystań żeglarska LOK im. M. Zaruskiego	Tamka 19				1		
11	przystań żeglarska Yacht Clubu Posejdon	Sztutowska 21				1		
12	przystań kajakowa GKK Szpicgat	Kamienna Grobla 2				1		
13	przystań kajakowa Wodniak Gdańsk	Na Ostrowiu 1				1		
14	przystań wioślarska KS Gedania	Siennicka 7				1		

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
15	przystań wioślarska AZS AWFiS	Siennicka 5				1		
16	przystań wioślarska GKW Drakkar	Sienna 37				1		
17	hala sportowo-widowiskowa na granicy Sopotu i Gdańska	plac Dwóch Miast 1						1
18	stadion piłkarski na Letnicy PGE ARENA GDAŃSK	Pokoleń Lechii Gdańsk 1						1
19	Jacht Klub im. Conrada	Przełom 26				1		
20	Przystań WOPR	Tamka 5				1		
3.5. Baza noclegowo-kongresowa								
A. Hotele cztero- lub pięciogwiazdkowe								
1	Podewils	Szafarnia 2–3						1
2	Hanza	Tokarska 6						1
3	Scandic Gdańsk	Podwale Grodzkie 9						1
4	Dwór Oliwski	Bytowska 4						1
5	Gdańsk	Szafarnia 9						1
6	Mercure Gdańsk Stare Miasto	Heweliusza 22						1
7	Radisson Blu	Długi Targ 19/ Powroźnicza						1
8	Qubus Gdańsk	Chmielna 47/52						1
9	Hilton	Targ Rybny 1						1
10	Q Hotel Grand Crue Gdańsk	Rycerska 11-12						1
11	Admirał	Tobiasza 9						1
B. Pozostałe hotele								
1	Arena Expo	Marynarki Polskiej 71				1		
2	Artus	Piwna 36/39				1		
3	Dal	Czarny Dwór 4				1		
4	Gryf	Jana z Kolna 22/26				1		
5	Logos	Uphagena 28				1		
6	Moris	Bursztynowa 10				1		
7	Olivia	Grunwaldzka 470				1		
8	Smart Hotel Garnizon	Słowackiego 3				1		
9	Amber	Powstańców Warszawskich 45				1		
10	Bartan	Turystyczna 9a				1		
11	Beethoven	Beethovena 7				1		
12	Best Western Hotel Bonum	Sieroca 3				1		
13	Best Western Plus Arkon Park Hotel	Śląska 10				1		
14	Centrum Konferencyjno-Wypoczynkowe Galion	Stogi 20				1		
15	Fahrenheit	Grodzka 19				1		
16	Focus	Elbląska 85				1		
17	Faros	Słowckiego 165				1		
18	Hampton by Hilton Gdańsk Airport	Słowackiego 220				1		
19	Hotel Mercure Gdańsk Posejdon	Kapliczna 30				1		
20	Ibis Gdańsk Stare Miasto	Jana Heweliusza 24				1		
21	Impresja	Tuwima 12				1		
22	Królewski	Ołowianka 1				1		
23	Lival	Młodzieży Polskiej 10–12				1		
24	Marina Club	Szafarnia 10				1		
25	Novotel Gdańsk Centrum	Pszenna 1				1		
26	Novotel Gdańsk Marina	Jelitkowska 20				1		
27	Oliwski	Piastowska 1				1		
28	Orle	Lazurowa 8				1		
29	Renusz	Nadwiślańska 56				1		
30	So Stay	Kartuska 18				1		
31	STAY INN	Piwna 28/31				1		
32	Szydłowski	Grunwaldzka 114				1		
33	Wolne Miasto	Św. Ducha 2				1		
34	Zatoka	Trakt św. Wojciecha 149				1		
C. Tanie miejsca noclegowe – schroniska młodzieżowe								
1	Szkolne Schronisko Młodzieżowe	Grunwaldzka 244				1		
2	Szkolne Schronisko Młodzieżowe	Kartuska 245b				1		
3	Szkolne Schronisko Młodzieżowe	Wałowa 21				1		
D. Tanie miejsca noclegowe – hostele								
1	3city	Targ Drzewny 12/14				1		
2	4-friendshostel	Długie Pobrzeże 16				1		
3	Dom Zachariasza Zappio	Świętojańska 49				1		

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
4	FILIP	Aksamitna 2				1		
5	FILIP	Wały Piastowskie 11/12				1		
6	Hostel 22	Panieńska 22				1		
7	Cycle On	Spichrzowa 15				1		
8	Hostel Piotr Krzyżanowski	Spichrzowa 14/1/A				1		
9	Universus	Podgarbary 10				1		
10	Muffin	Krzywoustego 8				1		
11	LA GUITARRA	Grodzka 12				1		
12	MIDTOWN	Podwale Staromiejskie 105/106 lok. 1				1		
E. Centra kongresowo-konferencyjne								
1	Gdańskie Centrum Muzyczno-Kongresowe, siedziba Polskiej Filharmonii Bałtyckiej	Ołowianka 1						1
2	Centrum Wystawienniczo-Kongresowe AmberExpo	Żaglowa 11						1
3	Alma	Falowa 4					1	
4	Centrum Konferencyjno-Wypoczynkowe Galion	Stogi 20						
5	Orle	Lazurowa 8					1	
6	Centralne Muzeum Morskie	Ołowianka 9/13					1	
7	Europejskie Centrum Solidarności	plac Solidarności 1						0
8	Gdański Park Naukowo-Technologiczny	Trzy Lipy 3						0
9	Gdański Teatr Szekspirowski	Wojciecha Bogusław-skiego 1						0
10	Dom Muzyka	Łąkowa 1/2					0	
11	Centrum Konferencyjne VNS	Grunwaldzka 82				1		
12	Golden Tulip Residence	Piastowska 160				1		
13	Hala Olivia	Grunwaldzka 470						0
14	Hala Sportowo-Widowiskowa Ergo Arena	plac Dwóch Miast 1						0
15	Energa Arena Gdańsk	Pokoleń Lechii Gdańsk 1						0
16	Dom Technika NOT	Rajska 6			1			
3.6. Cykliczne wydarzenia kulturalne, sportowe i gospodarcze								
A. Cykliczne imprezy kulturalne								
1	Jarmark św. Dominika	3 tygodnie przełom lipca i sierpnia						1
2	Gdańskie Lato Muzyczne	lipiec–sierpień					1	
3	Festiwal Teatrów Ulicznych FETA	połowa lipca					1	
4	Festiwal Szekspirowski	pierwsza dekada sierp-nia						1
5	Międzynarodopwy Festiwal Muzyki Organowej w Oliwie	lipiec–sierpień						1
6	cykliczne koncerty w bazylice św. Mikołaja						1	
7	Festiwal Artystyczny Młodzieży Akademickiej FAMA	kwiecień			1			
8	Gdański Festiwal Carillonowy	sierpień						1
9	Festiwal Polskich Wideoklipów Yach Film	październik					1	
10	Festiwal Muzyki Inspirowanej Folklorem Dźwięki Pół-nocy	lipiec–sierpień						1
11	Galeria Zewnętrzna Miasta							1
12	Gdański Festiwal Muzyczny	kwiecień				1		
13	Międzynarodowy Festiwal Mozartowski Mozartiana	sierpień					1	
B. Cykliczne imprezy sportowe								
1	Maraton „Solidarności”	sierpień						1
2	Międzynarodowy Zlot Żeglarski Baltic Sail	czerwiec–lipiec						1
3	Memoriał im. J. Żylewicza	sierpień				1		
4	Bieg Westerplatte	wrzesień					1	
C. Unikatowe imprezy targowe								
1	Gala Amberif	marzec						1
2	Ambermart	sierpień						1
C. Unikatowe imprezy naukowe, kulturalne i sportowe*								
1	Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej EURO 2012	2012						0
2	Smart Metropolia (seria konferencji)	2013–2016						1
3	Mistrzostwa Świata w Siatkówce	2014						1
4	15. Halowe MŚ w LA Sopot 2014	2014						1
5	Mistrzostwa Europy w Piłce Ręcznej 2016	2016						1
4. STREFA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I OBSŁUGI								
4.1. Instytucje otoczenia biznesu								
A. Agencje rozwoju regionalnego								
1	Agencja Rozwoju Pomorza SA w Gdańsku	Grunwaldzka 472d				1		
B. Centra wspierania biznesu								

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
1	Mikro Sp. z o.o. Fundusz	Grunwaldzka 48		1				
2	Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość – oddział terenowy w Gdańsku	Piekarnicza 12a		1				
3	InvestGda Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o.	Żaglowa 11			1			
C. Izby gospodarcze, stowarzyszenia								
1	Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza	Aleja Grunwaldzka 472				1		
2	Pomorska Izba Rzemieślnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Gdańsku	Piwna 1/2				1		
3	Krajowa Izba Gospodarcza Bursztynu w Gdańsku	Wita Stwosza 80					1	
4	Polska Izba Turystyki – oddział pomorski w Gdańsku	Rajska 2			1			
5	Okręgowa Izba Lekarska	Śniadeckich 33				1		
6	Okręgowa Izba Aptekarska	Batorego 18				1		
7	Pomorska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa w Gdańsku	Rzeczypospolitej 4/155			1			
8	Polsko-Szwedzka Izba Gospodarcza	Chmielna 101/102						0
9	Liga Morska i Rzeczna	Długi Targ 11					1	
10	Związek Miast i Gmin Morskich	Wały Jagiellońskie 1				1		
11	Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna	Wały Jagiellońskie 2a			1			
12	Stowarzyszenie Okrętowców Polskich KORAB	Rajska 6				1		
13	Stowarzyszenie Architektów Polskich	Targ Węglowy 27			1			
14	Towarzystwo Urbanistów Polskich	Narutowicza 11/12				1		
15	Pomorska Okręgowa Izba Architektów	Targ Węglowy 27			1			
16	Północna Okręgowa Izba Urbanistów	Grunwaldzka 138			1			
17	Pomorski Oddział Krajowej Izby Doradców Podatkowych	Szymanowskiego 2			1			
18	Pomorska Izba Adwokacka	Chlebnicka 48/51			1			
19	Pomorskie Towarzystwo Rzeczoznawców Majątkowych	Jana Heweliusza 11			1			
20	Polskie Stowarzyszenie Rzeczoznawców Wyceny Nieruchomości Oddział w Gdańsku	Rajska 6			1			
21	Okręgowa Izba Radców Prawnych	Nowe Ogrody 35			1			
22	Regionalny Oddział Krajowej Izby Biegłych Rewidentów	Grunwaldzka 212			1			
23	Okręg Pomorski Polskiej Izby Rzeczników Patentowych	Piecewska 27			1			
24	Kaszubsko-Pomorska Izba Lekarsko-Weterynaryjna	Kartuska 249			1			
25	Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Gdańsku	Wyczółkowskiego 17 a			1			
D. Związki zawodowe								
1	NSZZ „Solidarność" – Komisja Krajowa	Wały Piastowskie 24					1	
E. Organizacje pracodawców								
1	Business Centre Club – loża gdańska	Podleśna 27			1			
2	Gdański Związek Pracodawców w Gdańsku	Zwycięstwa 24			1			
3	Gdański Klub Biznesu	Uphagena 23			1			
4.2. Centrale banków, instytucji finansowych, ubezpieczeniowych								
1	Bank BPH S.A. (Centrum Operacyjne)	Elżbietańska 2					1	
4.3. Giganci poszczególnych branż: przedsiębiorstwa usługowe i produkcyjne								
1	Grupa LOTOS SA	Elbląska 135						1
2	EUROLUK Grupa Stoczni Gdynia S.A. (Stocznia Gdańsk)	Na Ostrowiu 15/20						1
3	Grupa Remontowa SA	Na Ostrowiu 1						1
4	Grupa ENERGA SA	Grunwaldzka 472d				1		
5	LPP SA	Łąkowa 39/44					1	
6	Elektrociepłownie Wybrzeże SA	Wiślna 6		1				
7	Polnord S.A.	Kartuska 246					1	
8	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.	Wałowa 41/43				1		
9	Gdańska Grupa Kapitałowo-Remontowa SA (stocznia remontowa)	Na Ostrowiu 1				1		
10	Glencore Gdańsk	Norwida 2						1
11	Arla Global Financial Shared Service Center	Grunwaldzka 103						1
12	Zensar Technologies Limited Oddział w Polsce	Trzy Lipy 3						1
4.4. Gospodarka morska								
1	Zarząd Morskiego Portu Gdańsk SA	Zamknięta 18						1
2	Polski Rejestr Statków	Hallera 126					1	
3	Polski Rejestr Statków SA	Na Ostrowiu 1					1	
4	Polski Rejestr Statków SA	Stągiewna 20					1	
4.5. Przemysł wysokich technologii								
1	Intel Technology Poland Sp. z o.o.	Słowackiego 173					1	

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
2	Wirtualna Polska	Traugutta 115c					1	
3	Fin Skog Geomatics International Sp. z o.o.	Jaśkowa Dolina 15					1	
4	Softbank Serwis Sp. z o.o.	Marynarki Polskiej 177					1	
5	BMT Cordah Sp. z o.o.	Kościerska 7					1	
6	ComArch SA	Grunwaldzka 103			1			
7	Unimor Radiocom	Budowlanych 46c					1	
8	Telkom-Telmor	Mickiewicza 5/7					1	
9	Satel	Budowlanych 66					1	
10	Techno Service	Konrada Leczkowa 22a				1		
11	Delphi Poland S.A.	Nowatorów 20					1	
4.6. Centra handlowe o zasięgu ponadregionalnym								
1	Transbud Gdańsk – Giełda Hurtowa SA	Rzęsna 3		1				
2	IKEA	Złota Karczma 26						1
3	Sellgros	Wodnika 79		1				
4	RENK – Pomorskie Centrum Hurtowe	Wodnika 50			1			
4.7. Wielkie lub prestiżowe biurowce								
1	Centrum Biznesu Zieleniak Gdańsk	Wały Piastowskie 1			1			
2	Organika Trade	Heweliusza 11			1			
3	Artus Park	Długie Ogrody 6–14			1			
4	Vigo	Szymanowskiego 2					1	
5	Centromor S.A. – Centrum Biznesu	Okopowa 7			1			
6	budynek „Solidarności”	Wały Piastowskie 24			1			
7	ALLCON Park	Słowackiego 173						1
9	Haxo	Strzelecka 7						1
10	Torus	Grunwaldzka 413						1
11	Sadowa Business	Sadowa 3						1
12	Centrum Dmowskiego	Dmowskiego 12			1			
13	Lotos	Elbląska 135						1
14	Apeks	Jaśkowa Dolina 81			1			
15	Hossa	Grunwaldzka 190					1	
16	Arkońska Business Park - II etap 3 budynki	Arkońska 6						1
17	Stabilator	Nowy Świat 42/44						1
18	Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER	Lęborska 3b						1
19	OLIVIA GATE	Grunwaldzka 472						1
19	Olivia Business Centre – budynki Olivia Point i Olivia Tower cd.	Grunwaldzka 472						1
21	Oberhause	Dmowskiego 12						1
22	Office Island (centrum Zana)	Kaprów 19/2b						1
23	Fregata	Hallera 165			1			
24	OMEGA&GAMMA Garnizon.bis	Norwida 4						1
25	Garnizon	Grunwaldzka 184 i 186					1	
26	Olivia Business Centre Alfa	Piastowska 7/9						1
27	Euro Office Park	Leszczynowa 6					1	
28	Granary Island Business Centre	Chmielna 64						1
29	Torus	Grunwaldzka 413					1	
30	City Office	Trzy Lipy 2					1	
31	Morski Park Handlowy	Przywidzka 6					1	
32	Bałtyckie Centrum Biznesu – budynek B1	Azymutalna 9						1
33	Opera Office	Zwycięstwa 13						1
34	Nordika	Jabłoniowa 20					1	
35	Centrum Biurowe Neptun	Grunwaldzka 103						1
36	Alchemia	Grunwaldzka 411						1
37	BPH Office Park – 3 budynki	Pałubickiego						1
5. STREFA BADAŃ I INNOWACJI								
5.1. Szkoły wyższe oraz placówki naukowo-badawcze								
A. Uczelnie publiczne								
1	Uniwersytet Gdański	Bażyńskiego 8					1	
1A	Międzyuczelniany Wydział Biotechnologii UG-GU-Med	Abrahama 58					1	
1B	Wydział Historyczny	Wita Stwosza 55					0	
1C	Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego	Jana Bażyńskiego 4					0	
1D	Wydział Filologiczny	Wita Stwosza 51					0	
1E	Wydział Chemii Uniwersytetu Gdańskiego	Wita Stwosza 63					0	
	Wydział Prawa i Administracji UG	Jana Bażyńskiego 6					0	
	Wydział Biologii UG	Wita Stwosza 59					0	
	Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki	Wita Stwosza 57					0	

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
2	Politechnika Gdańska	Narutowicza 11/12					1	
3	Gdański Uniwersytet Medyczny	Marii Skłodowskiej-Curie 3a					1	
3A	Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej	Hallera 107					1	
3B	Gdański Uniwersytet Medyczny: Wydział Lekarski	Dębinki 1b					1	
4	Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku	Kazimierza Górskiego 1					1	
5	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	Targ Węglowy 6					1	
6	Akademia Muzyczna w Gdańsku	Łąkowa 1/2					1	
B. Uczelnie niepubliczne								
1	Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna	Kopernika 16		1				
2	Gdańska Szkoła Wyższa	Biskupia 24b		1				
3	Wyższa Szkoła Bankowa	Grunwaldzka 238a		1				
4	Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna	Rajska 6		1				
5	Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa	Miszewskiego 12/13		1				
6	Wyższa Szkoła Zarządzania	Pelplińska 7		1				
7	Ateneum – Szkoła Wyższa	3 Maja 25a		1				
8	Gdańska Fundacja Kształcenia Menedżerów	Grunwaldzka 472		1				
9	Gdańskie Seminarium Duchowne	bpa Edmunda Nowickiego 3				1		
10	Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych	Brzegi 55		1				
C. Wybrane szkoły średnie i policealne								
1	Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa	Legionów 3			1			
2	Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych nr 2 (zawody medyczne)	Hallera 17			1			
3	Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna im. Fr. Nowowiejskiego I i II stopnia	Gnilna 3			1			
4	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2	Smoleńska 6/8	1					
5	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1	Hallera 16/18	1					
6	Ogólnokształcące Szkoły Sportowe: XXI LO i Szkoła Mistrzów Sportu	Kołobrzeska 77	1					
7	Zespół Szkół Sportowych i Ogólnokształcących (XI LO i SMS)	Subisława 22	1					
8	Zespół Szkół Energetycznych	Reja 25	1					
9	Zespół Szkół Samochodowych	Elbląska 54/64	1					
10	Szkoły Okrętowe i Ogólnokształcące Conradinum	Piramowicza 1/2	1					
11	Zespół Szkół Łączności	Podwale Staromiejskie 51/52	1					
12	III LO	Topolowa 7			1			
13	V LO	Polanki 130a			1			
14	Pomorskie Szkoły Rzemiosł	Sobieskiego 90			1			
15	I LO	Wały Piastowskie 6			1			
D. Instytuty naukowe, biblioteki, archiwa, wydawnictwa								
1	Polska Akademia Nauk – oddział w Gdańsku	Jaśkowa Dolina 31				1		
2	Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w Gdańsku	Do Studzienki 63			1			
3	Państwowy Instytut Geologiczny – oddział geologii morza w Gdańsku	Kościerska 5				1		
4	Instytut Morski w Gdańsku	Długi Targ 41/42				1		
5	Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza Pracownia Rybactwa Rzecznego	Synów Pułku 37				1		
6	Instytut Maszyn Przepływowych w Gdańsku PAN	Fiszera 14			1			
7	Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Gdańsku	Trakt św. Wojciecha 293			1			
8	Instytut Budownictwa Wodnego PAN	Kościerska 7			1			
9	Zakład Ornitologii PAN	Nadwiślańska 108			1			
10	Biblioteka Gdańska PAN	Wałowa 15			1			
11	Wojewódzka Biblioteka Publiczna	Targ Rakowy 5/6			1			
12	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku	Hallera 14			1			
13	Centrum Techniki Okrętowej SA	Szczecińska 65					1	
14	Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział w Gdańsku	Grunwaldzka 216			1			
15	Instytut Kaszubski	Straganiarska 20/23			1			
16	Instytut Herdera – ośrodek upowszechniania kultury i języka niemieckiego	Ogarna 26						1

Lp.	Nazwa	Adres lub data	Zasięg					
			GD	GD+	WOJ.	WOJ+	POL	POL+
17	Gdańskie Stowarzyszenie Alliance Française	Sienkiewicza 5a						1
18	Instytut Energetyki	Reja 27		1				
5.2. Ośrodki transferu technologii								
1	Centrum Transferu Technologii	Grunwaldzka 529			1			
2	Fundacja Naukowo-Techniczna Gdańsk	Witolda Małcużyń-skiego 3			1			
3	Instytut Nowych Technik i Technologii SA	Kartuska 267			1			
4	Gdański Park Naukowo-Technologiczny	Trzy Lipy 3				1		
5	Bałtyckie Centrum Transferu Technologii S.A.	Dyrekcyjna 7				1		
6	Politechnika Gdańska, Centrum Transferu Wiedzy i Technologii	Zwycięstwa 27			1			

Aneks 6. Tereny zieleni urządzonej

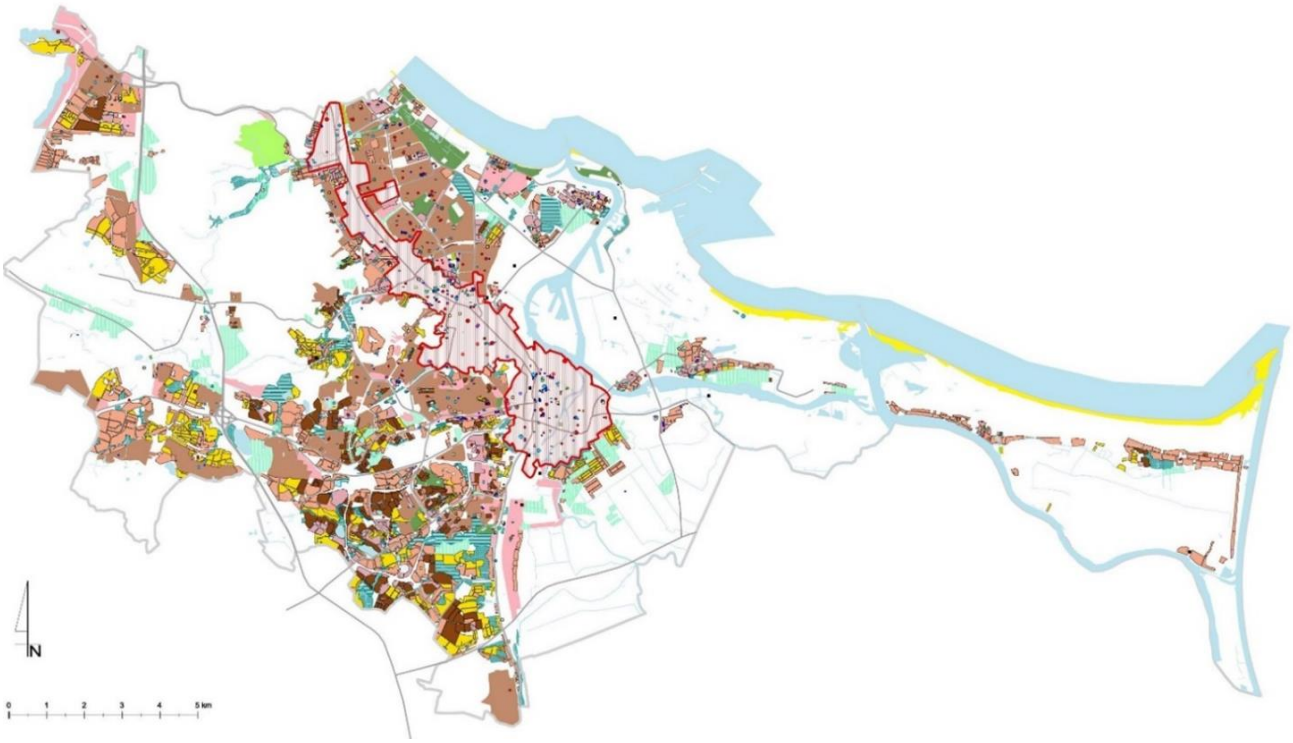
Lp.	Tereny zieleni urządzonej wraz z parkami leśnymi	Pow. całkowita w ha z włączeniem powierzchni wód
1	park Nadmorski im. Ronalda Reagana	86,06
2	park nad Opływem Motławy	41,98
3	park Zaspa im. Jana Pawła II	21,29
4	park Jar Wilanowski	18,76
5	park Fortu Góry Gradowej – Centrum Hewelianum (Grodzisko)	18,34
6	pole bitewne Westerplatte	18,29
7	park Steffensów	12,65
8	Park Oliwski im. Adama Mickiewicza	12,22
9	park Oruński	12,08
10	Pusty Staw	12,00
11	Kozacza Góra	11,40
12	park Brzeźnieński im. Jana Jerzego Haffnera	11,04
13	park Millenium (Leszczyńskich)	10,91
14	zbiornik wodny Świętokrzyska 2 z zielenią	10,29
15	park nad Potokiem Oliwskim	9,67
16	zbiornik wodny ZB1 z zielenią	8,04
17	park Akademicki	6,92
18	park Zdrojowy w Jelitkowie	6,55
19	park Przymorze	5,59
20	zieleniec nad Stawem Młyńskim przy ul. Spacerowej	4,38
21	tereny sportowe przy ul. Zielonogórskiej	4,01
22	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Zaroślak–Brzegi	3,80
23	park Bema	3,73
24	park Zielony (im. Marii Skłodowskiej-Curie)	3,73
25	skwer nad Stawem Młyńskim przy al. Grunwaldzkiej	3,67
26	park Chirona	2,78
27	zieleń przy zbiorniku Jelitkowska	2,50
28	skwer Łabędzia	2,47
29	zieleniec Wileńska	2,21
30	zieleńce Poczta Polska	2,12
31	zieleń przy ul. Obrońców Wybrzeża	2,12
32	Podleśna Polana	2,11
33	Piecewski Staw z zielenią	2,00
34	zbiornik Augustowska z zielenią	2,00
35	park nad potokiem Strzyża	1,85
36	zieleń przy zbiorniku Wielkopolska	1,81
37	skwer przy ul. Cedrowej	1,78
38	zieleń wokół zbiornika Jeleniogórska	1,75
39	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Święty Wojciech	1,74
40	zieleniec w rejonie ul. Krowoderskiej i ul. św. Barbary	1,70
41	park w Królewskiej Dolinie	1,69
42	zieleń wzdłuż al. Hallera	1,63
43	bulwar Jagielloński	1,63
44	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Nowiny–Starogardzka	1,59
45	skwer przy akademikach w rejonie ul. Wyspiańskiego	1,46
46	park im. R. Traugutta	1,45
47	zieleniec Leśna Góra	1,44
48	zieleń i boisko przy Bramie Oliwskiej	1,33
49	staw z zielenią przy ul. Platynowej	1,33
50	staw z zielenią przy ul. Warszawskiej	1,25
51	zieleniec w rejonie ul. Władysława IV	1,25
52	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Borkowska–Tomczaka	1,21
53	park Siennicki	1,15
54	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Tomczaka	1 ,12
55	zieleniec w rejonie kościoła mennonitów	1 ,09
56	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Niegowska–Borkowska	1 ,04
57	skwer przy ul. Baczyńskiego	1 ,03
58	park w Jasieniu im. ks. Bronisława Kabata	1 ,02
59	zbiornik wodny Nowiec II z zielenią	1 ,00
60	park im. Charlesa de Gaulle`a	0 ,98
61	zieleniec Paganiniego-Kamieńskiego	0 ,98
62	park im. J. Uphagena	0 ,98
63	zbiornik wodny Górne Młyny/Nowiec I z zielenią	0 ,97

64	skwer im. Polskich Harcerzy w byłym Wolnym Mieście Gdańsku/ zieleniec im. M. Konopnickiej/ Mały Błędnik	0 ,97
65	tereny sportowe i korty przy ul. Legionów	0 ,97
66	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Starogardzka–Niegowska	0 ,95
67	zieleń przy Cmentarzu Nieistniejących Cmentarzy	0 ,93
68	skwer Piłsudskiego	0 ,9
69	skwer przy ul. Starodworskiej	0,88
70	zieleniec przy kościele przy ul. A. Michny/ park im. ks. kanonika Kazimierza Orkusza	0,85
71	zieleń przy Grodzy Kamiennej	0,83
72	zieleń przy plaży na Stogach	0 ,83
73	zieleń przy ul. Wieżyckiej	0 ,80
74	zieleniec bpa E. O'Rourke	0 ,78
75	teren sportowo-rekareacyjny przy ul. Michałowskiego	0 ,78
76	zieleniec przy osiedlu Jelitkowski Dwór	0 ,75
77	zieleń przy ulicy Reja wzdłuż Strzyży	0 ,72
78	zieleń wzdłuż Kanału Raduni – odcinek Raduńska	0 ,71
79	plac Wybickiego	0 ,68
80	skwer przy ul. Kielnieńskiej	0 ,67
81	plac Oruński	0 ,64
82	plac Kobzdeja	0 ,61
83	zieleń wzdłuż ul. Podwale Staromiejskie	0 ,58
84	zieleń przy ul. Kobieli	0 ,58
85	park Kuźniczki	0 ,57
86	plac Wałowy	0 ,57
87	zieleniec Żeromskiego	0 ,56
88	zieleniec przy ul. Nowotnej	0 ,56
89	skwer Wodopój	0 ,53
90	skwer Bajki	0 ,53
91	zieleń wzdłuż Nowej Motławy przy Kamiennej Grobli	0 ,52
92	skwer Przyjaciół	0 ,51
93	plac gen. Maczka	0 ,51
94	skwer przy ul. Buczka	0 ,48
95	skwer im. Czesława Niemena	0 ,47
96	zieleń wzdłuż Nowej Motławy przy ul. Dobrej	0 ,47
97	zieleniec przy ul. Banińskiej	0 ,46
98	skwer Świętopełka	0 ,43
99	zieleniec między ul. Kartuską a ul. Malczewskiego	0 ,41
100	boiska przy ul. Jaskowa Dolina naprzeciwko ul. Pawłowskiego	0 ,41
101	zieleniec przy ul. Wyczółkowskiego	0 ,40
102	zieleniec przy zbiorniku wodnym Cyganka	0 ,38
103	zieleniec przy kościele św. Trójcy	0 ,37
104	skwer Katarzynki	0 ,37
105	skwer przy węźle Karczemki	0 ,37
106	zieleniec przy ul. Kminkowej	0 ,36
107	skwer przy ul. Przetocznej	0 ,35
108	zieleniec przy ul. Hożej	0 ,34
109	skwer przy ul. Korzennej (J. Heweliusza)	0 ,34
110	skwer przy ul. Kościuszki	0 ,27
111	boisko Posejdona z zielenią	0 ,26
112	skwer im. Ignacego Wilczewskiego	0 ,26
113	skwer Buloński	0 ,25
114	skwer Kuracyjny	0 ,24
115	plac Gustkowicza	0 ,24
116	Targ Drzewny	0 ,24
117	zieleniec Nagasaki	0 ,24
118	zieleniec na Targu Maślanym/ Lastadia	0 ,24
119	skwer przy ul. Gościnnej	0 ,24
120	skwer przy ul. Siennej	0 ,22
121	zieleniec przy ul. Pastoriusza	0 ,20
122	skwer przy kościele na Czarnej	0 ,19
123	zieleń przy ul. Związkowej	0 ,15
124	skwer ks. Góreckiego	0 ,16
125	plac Anny Walentynowicz	0 ,13
	Razem	448 ,17

Aneks 7. Wykaz cieków podstawowych

Lp.	Nazwa cieku	Odbiornik	Wykonujący prawa właścicielskie	
			cieków z międzywalem	wałów
1.	Potok Oliwski (Jelitkowski)	Zatoka Gdańska	m. Gdańsk	
2.	Kanał A	Potok Oliwski	m. Gdańsk	
3.	Potok Rynarzewski (Renuszewski)	Potok Oliwski	m. Gdańsk	
4.	Potok Ewy	Potok Oliwski	m. Gdańsk	
5.	Potok Lusi	Potok Ewy	m. Gdańsk	
6.	Potok Bernarda	Potok Oliwski	m. Gdańsk	
7.	Potok Strzyża (Bystrzec I)	Martwa Wisła	m. Gdańsk	
8.	Potok Królewski (Bystrzec II)	Potok Strzyża	m. Gdańsk	
9.	Potok Jaśkowy	Potok Strzyża	m. Gdańsk	
10.	Potok Jasień	Potok Strzyża	m. Gdańsk	
11.	Potok Siedlicki	Kanał Raduni	m. Gdańsk	
12.	Potok Oruński	Kanał Raduni	m. Gdańsk	
13.	Potok Kowalski	Potok Oruński	m. Gdańsk	
14.	Potok Kozacki	Potok Oruński	m. Gdańsk	
15.	Potok Szadólski	Potok Oruński	m. Gdańsk	
16.	Potok M-1	Kanał Raduni	m. Gdańsk	
17.	Potok Maćkowy	Kanał Raduni	m. Gdańsk	
18.	Potok M-2	Kanał Raduni	m. Gdańsk	
19.	Potok Św. Wojciech	Kanał Raduni	m. Gdańsk	
20.	Potok Borkowski	Potok Św. Wojciech	m. Gdańsk	
21.	Kanał Warzywód I	Martwa Wisła	m. Gdańsk	
22.	Kanał Warzywód II	Kanał Warzywód I	m. Gdańsk	
23.	Kanał Warzywód III	Kanał Warzywód I	m. Gdańsk	
24.	Kanał C polder Orunia	Kanał A – polder Orunia	m. Gdańsk	
25.	Kanał A polder Olszynka	Motława	m. Gdańsk	
26.	Kanał Rudnicki	Opływ Motławy	m. Gdańsk	m. Gdańsk
27.	Kanał A	Kanał Rudnicki	m. Gdańsk	
28.	Kanał B	Kanał A – polder Rudniki	m. Gdańsk	
29.	Kanał D	Kanał A – polder Rudniki	m. Gdańsk	
30.	Kanał G	Kanał Pleniewski	m. Gdańsk	
31.	Kanał Gnilna Łacha	Martwa Wisła	m. Gdańsk	
32.	Kanał K	Martwa Wisła	m. Gdańsk	
33.	Kanał K-1	Kanał K	m. Gdańsk	
34.	Kanał Ku Ujściu	Kanał A do Kanału Kaszubskiego	m. Gdańsk	
35.	Kanał A	Martwa Wisła – Kanał Kaszubski	m. Gdańsk	
36.	Kanał Raduni	Motława	m. Gdańsk	m. Gdańsk
37.	Kanał B polder Przejazdowo	Kanał A	marszałek woj. pom.	
38.	Doprowadzalnik nr 1 polder Przejazdowo	Kanał Piaskowy	marszałek woj. pom.	
39.	Kanał Niegowski polder Rudniki	Kanał Rokitnicki	marszałek woj. pom.	
40.	Kanał Pleniewski	Martwa Wisła	marszałek woj. pom.	marszałek woj. pom.
41.	Kanał B-1 polder Rudniki	Kanał A	marszałek woj. pom.	
42.	Kanał B polder Rudniki	Kanał A	marszałek woj. pom.	
43.	Kanał A polder Olszynka	Motława	marszałek woj. pom.	
44.	Kanał B polder Olszynka	Kanał A	marszałek woj. pom.	
45.	Kanał D polder Olszynka	Kanał B	marszałek woj. pom.	
46.	Kanał E polder Olszynka	Kanał B	marszałek woj. pom.	
47.	Kanał A polder Orunia	Motława	marszałek woj. pom.	
48.	Kanał B polder Orunia	Kanał A	marszałek woj. pom.	
49.	Kanał D polder Orunia	Kanał A	marszałek woj. pom.	
50.	Kanał A polder Sobieszewo	Martwa Wisła	marszałek woj. pom.	
51.	Kanał B polder Sobieszewo	Kanał A	marszałek woj. pom.	
52.	Kanał C polder Sobieszewo	Kanał B	marszałek woj. pom.	
53.	Kanał D polder Sobieszewo	Kanał A	marszałek woj. pom.	
54.	Doprowadzalnik nr 1 z przepompowni 38 polder Sobieszewo	Wisła	marszałek woj. pom.	
55.	Rzeka Czarna Łacha	Motława		marszałek woj. pom.
56.	Rzeka Motława	Martwa Wisła	RZGW	Gd. Melioracje marszałek woj. pom.
57.	Rzeka Wisła	Zatoka Gdańska	RZGW	marszałek woj. pom.
58.	Rzeka Radunia	Motława	RZGW	marszałek woj. pom.
59.	Rzeka Martwa Wisła	Zatoka Gdańska	RZGW Urząd Morski	marszałek woj. pom.
60.	Opływ Motławy	Martwa Wisła	RZGW	m. Gdańsk
61.	Rzeka Stara Motława	Martwa Wisła	RZGW	
62.	Rzeka Wisła Śmiała	Zatoka Gdańska	Urząd Morski	

Aneks 8. Obszary wrażliwe na oddziaływanie hałasu w Gdańsku

OZNACZENIA

TERENY, NA KTÓRYCH DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU OD DRÓG I KOLEI NIE MOGĄ PRZEKRACZAĆ 64dB W PORZE DZIENNEJ I 59dB W PORZE NOCNEJ*

zabudowa jedorodzinna w MPZP (stan na dzień 30. 04. 2016 r.)

Budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży

Obiekty oświaty:
- żłobek publiczny
- żłobek niepubliczny
- przedszkole publiczne
- przedszkole niepubliczne
- przedszkole specjalne
- szkoła podstawowa publiczna
- szkoła podstawowa niepubliczna
- szkoła podstawowa specjalna publiczna
- szkoła podstawowa specjalna niepubliczna
- gimnazjum publiczne
- gimnazjum niepubliczne
- gimnazjum specjalne i przyszpitalne
- gimnazjum niepubliczne dla dorosłych - nie ma
- publiczna szkoła zawodowa
- publiczna szkoła zawodowa specjalna
- niepubliczna szkoła zawodowa
- publiczna szkoła specjalna przysposabiająca do pracy
- liceum ogólnokształcące publiczne
- liceum ogólnokształcące niepubliczne
- ponadgimnazjalne dla młodzieży publiczne
- liceum ogólnokształcące dla dorosłych publiczne
- ponadgimnazjalne dla młodzieży niepubliczne (w tym specjalne)
- liceum ogólnokształcące dla dorosłych niepubliczne
- policealna dla młodzieży niepubliczna
- policealna dla dorosłych niepubliczna
- policealna dla dorosłych publiczna
- obiekt uczelni wyższej publicznej
- obiekt uczelni wyższej niepublicznej
- szkoła artystyczna

Placówki opieki społecznej:
- dom pomocy społecznej
- środowiskowy dom samopomocy
- rodzinny dom pomocy
- placówka dla dzieci
- (rodzinny) dom dziecka
- ośrodek adopcyjno-opiekuńczy, pogotowie opiekuńcze
- klub seniora, dom seniora
- placówka dla osób bezdomnych
- MONAR
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- centrum integracji społecznej, punkt informacyjny i wsparcia
- inne placówki opieki społecznej

Placówki opieki zdrowotnej:
- szpital
- inne placówki zdrowia opieki stacjonarnej

TERENY, NA KTÓRYCH DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU OD DRÓG I KOLEI NIE MOGĄ PRZEKRACZAĆ 68dB W PORZE DZIENNEJ I 59dB W PORZE NOCNEJ

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

zabudowa wielorodzinna i wszelkie formy w MPZP (stan na dzień 30. 04. 2016 r.)

Tereny zamieszkania zbiorowego:
- dom studencki
- internat, bursa

Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej

z MPZP tereny M/U31

z MPZP tereny M/U32

Istniejące tereny rekreacyjno-wypoczynowe (występujące poza Centralnym Pasmem Usługowym, oraz jeśli przeznaczenie terenu w MPZP nie przesądza inaczej) :

tereny leśne i semileśne

urządzone tereny zieleni

otwarte tereny sportowe

plaże

ogrody działkowe

miejski ogród zoologiczny

Planowane, urządzone tereny rekreacyjno-wypoczynowe:

tereny przeznaczone pod parki miejskie

wybrane tereny przeznaczone pod zieleń

TERENY W STREFIE ŚRÓDMIEJSKIEJ, NA KTÓRYCH DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU OD DRÓG I KOLEI NIE MOGĄ PRZEKRACZAĆ 70dB W PORZE DZIENNEJ I 65dB W PORZE NOCNEJ

strefa śródmiejska (Centralne Pasmo Usługowe - CPU)

TERENY ISTNIEJĄCEJ I PLANOWANEJ ZABUDOWY - DOMINUJĄCE PRZEZNACZENIE ZGODNIE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA GDAŃSKA (2007 R.)

dominacja zabudowy mieszkaniowej

dominacja zabudowy mieszkaniowo-usługowej

*Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014. poz. 112)

Aneks 9. Prawne formy ochrony przyrody

Forma ochrony	Nazwa obszaru	Podstawa prawna ochrony	Uwagi
Rezerwaty	Ptasi Raj	rozporządzenie Ministra – Monitor Polski nr 100, poz. 515 z 1959 r.	
	Mewia Łacha	rozporządzenie Ministra – Monitor Polski nr 38, poz. 273 z 1991 r.	część rezerwatu poza granicami miasta
	Źródliska w Dolinie Ewy	rozporządzenie Ministra – Monitor Polski nr 16, poz. 91 z 1983 r.	
	Wąwóz Huzarów	rozporządzenie Wojewody Pomorskiego Nr 13/2005 z dn. 20.06.2005 r.	
	Dolina Strzyży	rozporządzenie Wojewody Pomorskiego Nr 19/07 z dn. 29.05.2007	
Park krajobrazowy i otulina	Trójmiejski Park Krajobrazowy	uchwała WRN w Gdańsku nr XVI /89/79 z dn. 3.05.1979 r.	w granicach miasta 12% pow. parku oraz część jego otuliny
Obszary chronionego krajobrazu	Wyspy Sobieszewskiej	rozporządzenie Wojewody Gdańskiego nr 5/94 z dn. 8.11.1994 r.	
	Żuław Gdańskich	rozporządzenie Wojewody Gdańskiego nr 5/94 z dn. 8.11.1994 r.	tylko część w granicach miasta
	Otomiński Obszar Chronionego Krajobrazu	rozporządzenie Wojewody Gdańskiego nr 5/94 z dn. 8.11.1994 r.	tylko część w granicach miasta
Obszary Natura 2000	Ujście Wisły (kod obszaru PLB 220004)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 21 lipca 2004 r.	część obszaru poza granicami miasta
	Zatoka Pucka (kod obszaru PLB 220005)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 21 lipca 2004 r.	akweny w rejonie Portu Północnego zgodnie z uchwałą Rady Miasta Gdańska Nr XL/1537/05 z dn. 27 października 2005 r.
	Dolina Dolnej Wisły (kod obszaru PLB 040003)	rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 21 lipca 2004 r.	tylko część w granicach miasta
	Bunkier w Oliwie (kod obszaru PLH 220055)	decyzja Komisji z dn. 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)	
	Twierdza Wisłoujście (kod obszaru PLB 220030)	decyzja Komisji z dn. 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2007)5043)(2008/25/WE)	
	Ostoja w Ujściu Wisły (kod obszaru PLH 220044)	decyzja Komisji z dn. 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039)(2009/93/WE)	
Użytki ekologiczne	Fort Nocek	uchwała Rady Miasta Gdańska nr XXXVI/420/96 z dn. 20.06.1996 r.	
	Murawy kserotermiczne w Dolinie Potoku Oruńskiego	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr IX/320/99 z dn. 29.04.1999 r.	
	Oliwskie Nocki	rozporządzenie Wojewody Pomorskiego Nr 12/2001 z dn 7.11.2001 r.	
	Luneta z Pasikonikiem	Uchwała Rady Miasta Gdańska Nr LVI/1308/14 z dn. 28.08.2014 r.	
	Prochownia pod Kasztanami	rozporządzenie Wojewody Pomorskiego Nr 2/2003 z dn. 9.01.2003 r.	
	Migowska Bielewa	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr V/51/2006 z dn. 21.12.2006 r.	

	Łozy w Kiełpinie	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr V/50/2006 z dn. 21.12.2006 r.	
	Dolina Czystej Wody	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr V/49/2006 z dn. 21.12.2006 r.	
	Salwinia w Owczarni	rozporządzenie Wojewody Pomorskiego Nr 25/08 z dn. 7.11.2008 r.	
	Karasiowe Jeziorka	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr VII/66/11 z dn. 17.02.2011 r.	
	Torfowisko Smęgorzyńskie	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr VII/67/11 z dn. 17.02.2011 r.	
	Wydma w Górkach Zachodnich	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr VII/68/11 z dn. 17.02.2011 r.	
	Zielone Wyspy	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr VII/65/11 z dn. 17.02.2011 r.	
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	Dolina Potoku Oruńskiego	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr XVI/429/15 z dn. 26.11.2015 r.	
	Dolina Potoków Strzyży i Jasień	uchwała Rady Miasta Gdańska Nr XVI/428/2015 z dn. 26.11.2015 r.	

Aneks 10. Obszary i obiekty przyrodniczo cenne proponowane do objęcia ochroną prawną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (pozycje 1-3) lub użytku ekologicznego (pozycje 4-41)

Lp.	Nazwa i lokalizacja	Przedmiot ochrony
1.	Dolina Radości* (w zlewni Potoku Zajączkowskiego, w rejonie Węglowej Drogi)	cenne zbiorowiska łąkowo-źródliskowe dna doliny Potoku Zajączkowskiego z populacją pełnika europejskiego, nasięźrzała pospolitego i purchawicy olbrzymiej
2.	Dolina Samborowo i Dolina Zielona* (na przedłużeniu ul. Abrahama do Szwedzkiej Grobli)	dwie niewielkie doliny i ich zbocza z łąkami i lasami łęgowymi z płatami kwaśnej i żyznej buczyny oraz grądu; we florze naczyniowej obecne gatunki górskie, niezwykle bogata mykoflora grzybów wielkoowocnikowych
3.	Jaśkowe Parowy* (fragment Jaśkowego Lasu po północno-zachodniej stronie ul. Jaśkowa Dolina)	zróżnicowany, częściowo odlesiony teren na krawędzi wysoczyzny, kompleks podlegający dynamicznej sukcesji wtórnej płatów traworośli, ziołorośli i zakrzewień, stanowisko pająka tygrzyka paskowanego
4.	Bastion św. Gertrudy (skrajny zachodni bastion przy Opływie Motławy)	XVII-wieczny bastion z rozległymi nieużytkowanymi podziemiami – ważne zimowisko 3 gatunków nietoperzy
5.	Flora Cygańskiej Górki (wzniesienia po wschodniej stronie ul. Sobieskiego)	fragment wzgórza z pozostałościami ciepłolubnych zbiorowisk roślinnych i ciepłolubnej fauny stawonogów
6.	Głogowa Skarpa koło św. Wojciecha (na południe od Obwodnicy Południowej, w rejonie Traktu św. Wojciecha i ul. Tomczaka)	zarośla głogów (unikalne mieszańce 3 gatunków), ziołorośla i murawy na wystromionym zboczu doliny erozyjnej
7.	Grąd w Dolinie Potoku Oruńskiego 2 (jar na północ od zbiornika retencyjnego ZB1)	grąd subatlantycki wypełniający dno i zbocza doliny dopływu Potoku Oruńskiego, z cenną entomofauną chrząszczy z rodziny ryjkowcowatych, na czele z rzemlikiem dziesięcioplamkowatym, siedlisko ptaków związanych ze strefą ekotonową lasu i terenów otwartych, m.in. pokrzewki jarzębatej i gąsiorka
8.	Grąd w Jarze (jar między ulicami Guderskiego i Jaworzniaków)	grąd subatlantycki z bogatym składem gatunkowym drzewostanu i runa z obfitymi populacjami przylaszczki pospolitej, kaliny koralowej, siedlisko chronionych trzmieli
9.	Jasieńska Łąka (między ulicami Damroki a Jasieńską)	kompleks szuwarowo-łąkowy ze szczególnie cennymi płatami szuwaru turzycy dwustronnej i bogatą entomofauną, na czele ze ściśle chronionym motylem czerwończykiem nieparkiem, miejsce gniazdowania cennej awifauny m.in. gąsiorka
10.	Jasieńskie Bagno (na południe od ul. Źródlanej, wzdłuż południowego odcinka ul. Brzoskwiniowej)	mezotroficzne torfowisko przejściowe ze zwartym płatem torfowców oraz siedmiopalecznikiem błotnym i kępami krwawnicy pospolitej, miejsce żerowania czapli siwej, miejsce rozrodu ściśle chronionych płazów, ważek i innych owadów błotnych
11.	Jaśkowe Bluszcze (Studzienka, wzgórza na zachód od ul. Sobieskiego)	kwaśna i żyzna buczyna wzbogacona przez wyjątkowo obfite stanowisko bluszczu pospolitego, jedyne znane na Pomorzu stanowisko chrząszcza z rodziny wachlarzykowatych
12.	Jezioro Jasień (po zachodniej stronie Obwodnicy Zachodniej, na południe od węzła Karczemki)	eutroficzny zbiornik wodny z rozwiniętą strefą szuwarową, będącą siedliskiem lęgowym ptaków wodno-błotnych, takich jak perkoz dwuczuby, trzciniak, łabędź niemy, remiz; w północnej części obiektu trudno dostępny ols stanowiący jego najcenniejsze siedlisko, w strefie brzegowej jeziora i w obrębie olsu cenna fauna małżoraczków
13.	Kozi Jar w Matarni (na północ od ul. Budowlanych w sąsiedztwie lotniska)	tereny źródliskowe i fragment wąwozu dopływu Strzyży porośniętego subatlantyckim grądem gwiazdnicowym z udziałem rzadkich gatunków leśnych, takich jak wawrzynek wilczełyko, manna gajowa, ponadto cenna fauna owadów puszczańskich i parapuszczańskich
14.	Kozi Jar na Strzyży (między ul. Budowlanych a linią PKM)	fragment górnego odcinka doliny Strzyży z zabagnieniem i małym kompleksem leśnym
15.	Leśne Bagno na Stogach (między ul. Sówki a Pustym Stawem)	jedno z ostatnich torfowisk w zagłębieniu międzywydmowym pasa nadmorskiego, ostoja chronionych roślin m.in. paprotki zwyczajnej i wiciokrzewu pomorskiego
16.	Letnicki ols (podmokłość w lesie w rejonie ul. Kobieli)	podłużne zagłębienie terenu wypełnione wodą, porośnięte olsem w formie kęp, duży potencjał obiektu jako siedliska ściśle chronionych płazów
17.	Liliowy Jar (w lesie przy granicy miasta, na południe od gajówki Sulmin)	głęboko wcięty erozyjny jar leśny ze źródliskami oraz grądem zboczowym i cennymi gatunkami, takimi jak lilia złotogłów i gruszycznik jednokwiatowy
18.	Łęg i Grąd między Stawami na Potoku Oruńskim" (między ul. Jaworzniaków i Potokiem Oruńskim)	płaty łęgu jesionowo-olszowego oraz grądu subatlantyckiego z urozmaiconym runem i bogatą entomofauną ginących muchówek i owadów z rodziny kózkowatych; cenne siedlisko lęgowe awifauny (kruk, kląskawka, remiz, gasiorek, dzięcioł duży)
19.	Łozowe Oczko w Szadółkach (na zachód od ul. Leszczynowej w rejonie ul. Gabrysiak)	zarośnięte łozowiskiem zagłębienie z oczkiem wodnym, siedlisko płazów
20.	Mały Pusty Staw na Stogach (na północ od ul. Nowotnej na wysokości Pustego Stawu)	zdegradowane układy torfowiskowe podlegające powolnej regeneracji
21.	Międzywale Raduni i Motławy (międzywale Raduni i Motławy na odcinku od mostu pod koleją na Ostróżku do mostu pod koleją na przedłużeniu ul. Wschodniej)	bogate i urozmaicone szuwary z udziałem dzięgla litwora nadbrzeżnego, mlecza błotnego i łączenia baldaszkowego, którym towarzyszą zarośla wierzbowe, bogata roślinność porzuconych łąk i ruderalna
22.	Morena (enklawa leśna po wschodniej stronie ul. Rakoczego)	śródmiejska enklawa leśna, miejsce gromadnego występowania ciepłolubnego gatunku chronionego grzyba – naparstniczki czeskiej
23.	Oliwskie Łęgi (w rejonie ulic Kwietnej i Bytowskiej)	kompleks źródlisk i wysięków oraz nieuregulowany fragment koryta Potoku Oliwskiego o naturalnym przebiegu, obszar ten porasta płat łęgu jesionowo-olszowego i olsy źródliskowe, ważna lokalna ostoja ptaków

Lp.	Nazwa i lokalizacja	Przedmiot ochrony
24.	Skarpa w Krzyżownikach (skarpy na północ od ul. Kartuskiej, na zachód od ul. Nowolipie)	stroma skarpa doliny Potoku Siedlickiego zajęta przez zdziczałe, dawne założenie parkowe z występującymi, odizolowanymi stanowiskami gatunków leśnych; pomnikowe okazy dębów
25.	Skarpy nad Strzyżą (na północ od ul. Potokowej, w obrębie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina Strzyży)	eksponowane krajobrazowo skarpy z bogatymi, zróżnicowanymi gatunkowo drzewostanami, zakrzewieniami, żarnowczyskami i murawami
26.	Smęgorzyńskie Bagno (na południe od ul. Gostyńskiej, na zachód od lasu)	torfowisko tworzące się na istniejącym zbiorniku wodnym, ostoja urozmaiconej fauny i grzybów, pokład torfu
27.	Sobieszewska Pastwa i Szuwary (teren między Martwą Wisłą, Kanałem Młynówka i ul. Przegalińską)	fragment terasy zajętej w przeszłości przez pastwiska z gatunkami roślin słonolubnych oraz nadrzeczne szuwary o dużej wartości ekologicznej i krajobrazowej
28.	Szuwar w Przegalinie (na południe od ul. Przegalińskiej, w rejonie ul. Kempingowej)	nadrzeczne szuwary trzcinowe z udziałem gatunków słonolubnych (pasek kidziny), ostoja zwierząt
29.	Szuwary Wyspy Sobieszewskiej (prawy brzeg Martwej Wisły w rejonie Sobieszewskiej Pastwy)	nadrzeczne szuwary trzcinowe z udziałem gatunków słonolubnych, ostoja zwierząt
30.	Torfowisko Klukowo (w lesie na południowy zachód od Obwodnicy Zachodniej Trójmiasta, między ulicami Zenitową a Astronautów)	dobrze wykształcone, choć zdegradowane torfowisko mszarne, w środkowej części struktura kępkowo-dolinkowa z dużym udziałem wełnianki wąskolistnej i wełnianki pochwowej; najcenniejszym elementem szaty roślinnej obiektu jest rosiczka okrągłolistna, miejscami zwarte zarośla krzewiastych wierzb
31.	Jezioro w Kokoszkach (zbiornik wodny w Kokoszkach na południe od ul. Kartuskiej między lasem a ul. Smęgorzyńską)	zbiornik wodny z inicjalną roślinnością przywodną, duży potencjał obiektu jako siedliska ściśle chronionych płazów
32.	Torfowisko w Kiełpinie Dolnym (na południe od ul. Goplańskiej, na wschód od ul. Kolbudzkiej)	siedliska hydrogeniczne i związane z nimi zbiorowiska szuwarów, zarośli łozy i brzeziny mszarnej, ostoja urozmaiconej fauny i grzybów
33.	Torfowisko koło Owczarni (w TPK, na północ od Owczarni)	torfowisko przejściowe z zespołem turzycy dzióbkowatej i brzeziną bagienną, z gatunkami chronionymi: rosiczką okrągłolistną i bagnem zwyczajnym
34.	Turzycowa Dolinka (na północ od ul. Stężyckiej w rejonie ul. Potęgowskiej)	podmokłe zagłębienie terenu wypełnione torfami niskimi z dobrze wykształconym szuwarem wielkoturzycowym, miejsce gniazdowania dziwonii, łozówki, derkacza, siedlisko chronionych ślimaków z rodzaju Vertigo i drobnych ssaków, np. badylarki, rzęsorka rzeczka, ryjówki
35.	Trzcinowisko nad Potokiem Kowalskim, dawniej Rzekotka w Kowalach, (po gdańskiej stronie granicy, na zachód od os. Cztery Pory Roku)	bardzo cenna ostoja ptaków wodno-błotnych, miejsce gniazdowania kilku gatunków zagrożonych i objętych ochroną specjalną, np. bąka, błotniaka stawowego, gąsiorka, kląskawki, derkacza i żurawia, ponadto kompleks zróżnicowanych przestrzennie i gatunkowo szuwarów, bogata flora roślin naczyniowych, w tym gatunków rzadkich i zagrożonych
36.	Uroczysko na południe od Smęgorzyna (w lesie, na południowy zachód od gajówki Sulmin)	dawne, osuszone i zalesione torfowisko z masowym występowaniem widłaka jałowcowatego w runie lasu, cenna ostoja zwierzyny
37.	Parów Huzarów i dolina cieku (od rezerwatu przyrody Wąwóz Huzarów do skraju lasu)	kwaśna buczyna niżowa z chronionymi gatunkami roślin, w tym najcenniejszym podrzeniem żebrowcem
38.	Wróbla Staw (zbiornik wodny oraz fragment terenu leśnego między ul. Myśliwską a linią PKM)	cenna ostoja ptaków wodno-błotnych, takich jak peroz rdzawoszyi, perkozek, remiz, trzciniak, miejsce rozrodu dużych populacji płazów, np. traszki zwyczajnej, ropuchy szarej, cenny drzewostan sosnowy w północnej części obiektu
39.	Zbiornik na Oruni (nieużywany podziemny zbiornik wodociągowy w rejonie ul. Kampinoskiej	największe zimowisko nietoperzy w województwie pomorskim: nocka dużego, nocka łydkowłosego, nocka rudego i nocka Natterera
40.	Żabi Staw w Owczarni (w rejonie przejazdu nad Obwodnicą i na wschód od niej)	niewielki zbiornik, miejsce rozrodu płazów, m.in. żaby moczarowej, żaby wodnej i traszki zwyczajnej, oraz żerowisko i wodopój dla nietoperzy
41.	Żebrowiec w Dolinie Radości (południowe zbocze bocznej dolinki Doliny Radości)	bogata flora leśna na częściowo erodowanej skarpie, w tym górski gatunek, bardzo rzadki w kraju – żebrowiec górski
Obszary i obiekty przyrodnicze wskazane w uwarunkowaniach niemożliwe do objęcia ochroną prawną		
1.	Bunkry przy Gaspolu (fragmenty fortyfikacji sprzed I wojny światowej na terenie Portu Północnego między ulicami Sucharskiego i Kontenerową)	zimowisko nietoperzy
2.	Jasieńskie Oczko (zbiornik wodny i podmokła, wydłużona kotlinka na terenie Rodzinnych Ogródków Działkowych im. Wybickiego)	silnie przekształcony i zanieczyszczony zbiornik wodny, otoczony sitowcem leśnym, będący potencjalnym miejscem rozrodu ściśle chronionych płazów i prawdopodobnie ważek
3.	Małe Oczko w Szadółkach	bardzo płytki, zdegradowany i zanieczyszczony zbiornik wodny, będący potencjalnym miejscem rozrodu ściśle chronionych płazów
4.	Szuwar przy Płoni (płat szuwarów wzdłuż południowego brzegu Martwej Wisły, przy ul. Zagroble)	szuwary o dużej wartości ekologicznej i krajobrazowej, nisza ekologiczne dla wielu gatunków ptaków wodnych, ryb i owadów, w składzie flory nie stwierdzono gatunków chronionych, a spośród gatunków zagrożonych zidentyfikowano astra solnego, obiekt częściowo przekształcony
5.	Szuwar przy Rafinerii (płat szuwarów wzdłuż południowego brzegu Martwej Wisły w sąsiedztwie rafinerii Grupy LOTOS, w pobliżu ulicy Sztutowskiej)	szuwary o dużej wartości ekologicznej i krajobrazowej, nisza ekologiczne dla wielu gatunków ptaków wodnych, ryb i owadów, w składzie flory nie stwierdzono gatunków chronionych ani zagrożonych

Aneks 11. Wykaz pomników przyrody

Lp.	Nr pomnika	Nazwa polska	Położenie	Szczegóły położenia
1	121	dąb szypułkowy	Polanki 125	teren parku koło pałacyku (po zachodniej stronie), oddz. 52f
2	122	cis pospolity	3 Maja	nad torami kolejowymi naprzeciw parkingu obok Urzędu Miasta (w pasie zieleni między torami a ul. 3 Maja)
3	123	cis pospolity (2)	Grunwaldzka 49/51	w podwórzu przy wejściu do budynku
4	125	sosna pospolita	Poznańska 13	na terenie posesji prywatnej
5	133	głaz narzutowy	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 112d	-
6	206	dąb szypułkowy (3)	Lasy Komunalne	w lesie przy przedłużeniu ul. Abrahama
7	300	lipa drobnolistna (2)	Abrahama 28	w ogrodzie
8	301	lipa drobnolistna (40)	Polanki 119	w obrębie senatorium przeciwgruźlicznego dla dzieci
9	302	dąb szypułkowy (4)	Lasy Komunalne, oddz. 34h	ok. 3 km idąc niebieskim szlakiem od ul. Abrahama
10	303	buk pospolity dąb szypułkowy	przystanek kolejowy	po lewej stronie od mostu, nad Radunią, na wzgórzu, skraj lasu komunalnego
11	359	dąb szypułkowy	Kwiatowa	na działce prywatnej przy wybrukowanej ścieżce, 10 m od ulicy kwiatowej
12	388	buk pospolity (2)	Polanki 117	za szpitalem przy pałacu
13	389	buk pospolity	Polanki 117	za szpitalem przy pałacu
14	390	platan klonolistny	Polanki 117	przy pałacu od strony wjazdu
15	391	modrzew europejski (3)	Polanki 117	za szpitalem przy pałacu
16	392	dąb szypułkowy	Polanki 117	za szpitalem przy pałacu
17	393	świerk pospolity (3)	Polanki 117	za szpitalem przy pałacu
18	394	lipa drobnolistna	Polanki 117	za szpitalem przy pałacu
19	402	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 40c	przy drodze leśnej na skraju lasu, ok. 20 m od przejścia w kierunku ul. Batorego i ul. Sosnowej (za zespołem szkół nr 1, po południowo-zachodniej stronie, przy drodze pomiędzy lasem a posesją)
20	403	dąb szypułkowy	Lasy Komunalne, oddz. 40c	na granicy lasu przy drodze ok. 50 m od ul. Matki Polki w kierunku ul. Topolowej
21	405	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 40c	na skraju lasu przy parkanie III LO
22	408	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 48i	przy drodze prowadzącej do stacji przekaźnikowej
23	409	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 48	50 m od ścieżki prowadzącej do ul. Do Studzienki
24	410	dąb szypułkowy	Lasy Komunalne, oddz. 48i	przy drodze prowadzącej do stacji przekaźnikowej (50 m od masztu przy ścieżce biegnącej na wschód)
25	413	topola czarna	Powstańców Warszawskich	park naprzeciw Szpitala Kolejowego, wejścia do przychodni przyszpitalnej, pomiędzy ul. Nowe Ogrody, kanałem a ul. Powstańców Warszawskich
26	422	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 47b	-
27	423	dąb szypułkowy	Lasy Komunalne, oddz. 48i	na wysokości stacji przekaźnikowej, na wschód od ogrodzenia, przy drodze prowadzącej do parku w Dolinie Królewskiej
28	424	dąb szypułkowy (3)	Lasy Komunalne, oddz. 36i	-
29	426	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 47c	-
30	427	buk pospolity (2)	Lasy Komunalne, oddz. 47a	na skraju lasu obok kortu tenisowego (dojście wzdłuż budynku 74 w stronę lasu, za skrętem w lewo za budynkiem ok. 50 m)
31	428	głaz narzutowy	Lasy Komunalne, oddz. 35d	przy skrzyżowaniu ul. Abrahama i linii oddz. 35 i 36
32	444	cis pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 40a	ul. Jaśkowa Dolina 8, rośnie w obrębie ogrodzenia Instytutu Łączności
33	445	buk pospolity	Lasy Komunalne, oddz. 40c	rośnie w odległości 8 m od drogi spacerowej od ul. Jaśkowa Dolina w kierunku amfiteatru leśnego

Lp.	Nr pomnika	Nazwa polska	Położenie	Szczegóły położenia
34	451	lipa srebrzysta	al. Zwycięstwa	al. Zwycięstwa, pomiędzy ul. M. Skłodowskiej-Curie a ul. Smoluchowskiego (w pasie zieleni między al. Zwycięstwa a skwerem)
35	457	tulipanowiec amerykański	Cystersów	zieleniec przed Kurią Biskupią
36	459	modrzew europejski	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 150 a	-
37	466	lipa drobnolistna	Do Studzienki 3 b	na terenie Przedszkola nr 4 (10 m od budynku, przy wejściu)
38	467	klon jawor	Do Studzienki	na zapleczu DS nr 2 UG (między budynkiem 34 DS a budynkiem 34b obok 34a)
39	468	grab pospolity	Do Studzienki/ Sobieskiego	obok Przedszkola nr 4
40	481	jarząb szwedzki	Sobieskiego 18	na zapleczu budynku Instytutu Chemii UG (w parku na skarpie, w północnej części)
41	482	lipa amerykańska	Sobieskiego 18	na zapleczu budynku Instytutu Chemii UG (około 100 m na południe od drzewa 481)
42	488	miłorząb japoński	Jaśkowa Dolina 27	za ogrodzeniem, 5 m od chodnika, na posesji
43	498	brzoza brodawkowata	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów (w pobliżu hali sportowej PG)
44	499	platan klonolistny	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów
45	500	buk pospolity odm. czerwonolistna	Jaśkowa Dolina 44	-
46	501	wiąz szypułkowy	Jaśkowa Dolina 68-72	na terenie posesji (przy drodze prowadzącej do nr 68)
47	502	głaz narzutowy	Lasy Komunalne, oddz. 48 w	-
48	503	buk pospolity odm. czerwonolistna	Jaśkowa Dolina 50	na trawniku Inspekcji Transportu Drogowego
49	504	dąb szypułkowy	Traugutta 92	w pobliżu ZKPIG nr 17, przy boisku (skraj lasu bukowego, 9 m od ogrodzenia boiska)
50	505	świerk pospolity	Polanki 117	przy boisku
51	508	buk pospolity	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 124 b	1 km na północ od ul. Słowackiego
52	535	sosna pospolita	Czyżewskiego 20	przy krawędzi jezdni
53	541	topola biała	Czyżewskiego	przy krawędzi jezdni naprzeciw pawilonu handlowego
54	546	kasztanowiec biały	Czyżewskiego 22 i 24	przy krawędzi jezdni naprzeciw ww. budynków
55	547	sosna pospolita (3)	Czyżewskiego	na zboczu skarpy na terenie AWF (przy ogrodzeniu kortów tenisowych na skarpie, na wysokości pawilonu handlowego przy ul. Czyżewskiego)
56	548	topola biała	Wielkopolska	nad stawem, trzecie drzewo od strony zachodniej
57	550	dąb szypułkowy	Wielkopolska 16	na poboczu, naprzeciw ww. budynku
58	551	dąb szypułkowy	Niepołomnicka 8	u podnóża wzniesienia, naprzeciw ww. budynku
59	558	jodła jednobarwna	Polanki 117	w odległości 5 m od trafostacji na terenie parku szpitalnego
60	559	sosna czarna (2)	Polanki 125	Leśnictwo Renuszewo oddz. 90f: na krawędzi skarpy za budynkiem Dworu I-go
61	572	głaz narzutowy	Kręta 51	na skraju skwerku naprzeciw nr 51
62	574	buk pospolity	Polanki 117	w pobliżu warsztatu elektr. na terenie parku (przy dworku)
63	575	buk pospolity odm. czerwonolistna	Jesionowa 6A	na terenie posesji przy garażu
64	576	wiąz z kwitnącym bluszczem	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
65	577	buk pospolity	Wassowskiego	na skarpie powyżej tej ulicy
66	578	kasztan jadalny	Polanki 19	w ogrodzie od strony ulicy
67	579	klon jawor	Galaktyczna	przy ogrodzeniu nieruchomości nr 29, w chodniku (naprzeciwko ul. Feniksa)
68	580	grusza pospolita	Galaktyczna	po prawej stronie drogi prowadzącej do osady Owczarnia przy budynku nr 6, w pasie pomiędzy jezdnią a ogrodzeniem
69	581	cyprysik groszkowy odm. szpilkowata (2)	Czyżewskiego	w zabytkowym parku przed Centralną Bibl. AWF
70	582	buk pospolity odm. czerwonolistna	Czyżewskiego 26	w zabytkowym parku (po prawej stronie ścieżki)

Lp.	Nr pomnika	Nazwa polska	Położenie	Szczegóły położenia
71	583	buk pospolity odm. czerwonolistna (2)	Czyżewskiego 26	w zabytkowym parku (po prawej stronie ścieżki)
72	584	klon jawor	Czyżewskiego 26	w zabytkowym parku (przy ogrodzeniu parku)
73	585	dąb szypułkowy	Czyżewskiego 26	w zabytkowym parku (po prawej stronie boiska)
74	586	dąb czerwony	Czyżewskiego 26	w zabytkowym parku (po lewej stronie boiska, przy ogrodzeniu)
75	587	buk pospolity	Czyżewskiego 26	w zabytkowym parku (po lewej stronie boiska)
76	599	buk pospolity odm. czerwonolistna	Orkana 10	na posesji za domem
77	600	buk pospolity odm. czerwonolistna	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów przy hali sportowej PG od strony torów
78	601	dąb szypułkowy	Hallera 14	przy Centrum Edukacji Nauczycieli (w północno- wschodniej części ogrodu)
79	739	głaz narzutowy	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 112b	leży w wykopie na zboczu, około 20 m na wschód od polanki
80	749	jesion wyniosły	Targ Rakowy	na zapleczu (parkingu) budynku Poczta Polska, Telegraf
81	750	kasztanowiec zwyczajny	Targ Sienny	przy Kanale Raduni, obok szafki elektrycznej
82	751	sofora chińska	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów
83	752	świerk pospolity	Bytowska	przy potoku obok zabytkowej Kuźni Wodnej
84	753	brzoza brodawkowata	Bytowska	około 700 m na południe od zabytkowej Kuźni Wodnej, przy krawędzi drogi
85	754	topola biała (2)	Południowa / Puławskiego	na skwerku (20 m od skrzyżowania) przy ścieżce rowerowej
86	755	buk pospolity odm. czerwonolistna	Do Studzienki 37	na terenie posesji
87	806	głaz narzutowy	Leśnictwo Matemblewo, oddz.126f	-
88	807	głaz narzutowy	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 128c	-
89	808	głaz narzutowy	Lasy Komunalne, oddz. 37k	na granicy z oddz. 38, na skarpie na skrzyżowaniu ścieżek
90	820	lipa drobnolistna	Traugutta 11	-
91	821	miłorząb dwuklapowy	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów
92	822	dąb czerwony	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów
93	823	kasztanowiec biały	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów
94	824	kasztanowiec biały	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów (przy al. Zwycięstwa we wschodniej części parku)
95	825	platan klonolistny	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów – w pobliżu chodnika przy al. Zwycięstwa we wschodniej części parku
96	826	kasztanowiec biały	al. Zwycięstwa	park im. Steffensów
97	827	lipa drobnolistna	3 Maja	nad torami kolejowymi naprzeciw parkingu obok Urzędu Miasta (w pasie zieleni między torami a ul. 3 Maja)
98	829	sosna koreańska sosna rumelijska modrzew europejski cis żywotnik olbrzymi	Grunwaldzka 529	przy Stawie Młyńskim
99	830	cyprysik Lawsona	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
100	831	magnolia drzewiasta	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
101	832	żywotnik olbrzymi	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
102	833	miłorząb dwuklapowy	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
103	834	modrzew europejski	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
104	835	sosna wejmutka	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
105	836	cis pospolity cyprysik nutkajski żywotnik olbrzymi	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza
106	837	magnolia drzewiasta	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza

Lp.	Nr pomnika	Nazwa polska	Położenie	Szczegóły położenia
107	838	grujecznik japoński	Opacka 8	Park Oliwski im. A. Mickiewicza (na północ od pałacu, pomiędzy kanałem a pałacem)
108	839	sosna pospolita	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 125f	około 30 m od drogi
109	840	sosna pospolita	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 127f	30 m od drogi leśnej
110	841	świerk pospolity	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 126f	-
111	843	daglezja zielona	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 112a	-
112	844	sosna pospolita	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 111i	rośnie na krawędzi drogi
113	874	miłorząb dwuklapowy	Hucisko	Wały Jagiellońskie, Targ Rakowy – na skwerze
114	922	sosna pospolita	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 155f	-
115	923	sosna pospolita	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 144b	-
116	924	sosna pospolita	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 146a	przy leśnej ścieżce
117	925	buk pospolity	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 147a	-
118	978	cis pospolity bukszpan wiecznie zielony (2) żywotnik olbrzymi (2) cyprysik groszkowy (3)	Liczmańskiego 9	w ogrodzie od strony podwórka
119	979	buk pospolity odm. czerwonolistna	Urocza 4	na terenie posesji, w ogrodzie
120	1046	dąb szypułkowy	Nowiny	150 m od klubu w parku
121	1047	buk pospolity odm. czerwonolistna (2)	Nowiny 2	na zieleńcu przed Przedszkolem nr 9
122	1048	dąb szypułkowy	Rakoczego	róg ul. Piecewskiej (przy pasach przejściowych przy ul. Bulońskiej i ul. Rakoczego)
123	1049	jesion wyniosły	3 Maja	na parkingu przy Urzędzie Pracy
124	1050	wierzba biała	Mierosławskiego	róg ul. Kubacza
125	1053	kępa żywotnikowa	Leśnictwo Gołębniewo, oddz. 25n	w sąsiedztwie leśniczówki
126	1058	choina kanadyjska (2)	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 114a	-
127	1059	dąb szypułkowy	Leśnictwo Gołębniewo, oddz. 70a	-
128	1060	dąb szypułkowy	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 127f	-
129	1061	dąb szypułkowy	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 125g/f	-
130	1062	lipa drobnolistna	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 125g/m/f	na krawędzi lasu
131	1064	daglezja zielona (2)	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 116h	-
132	1065	cyprysik Lawsona (6)	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 117c	-
133	1066	buk pospolity	Bytowska 5	pomiędzy drogą a stawem, za wjazdem do posesji
134	1077	pomnik powierzchniowy	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 123h i 130d	-
135	1094	wierzba biała	Kupały – Subisława	zieleniec (przy drodze na zakręcie)

Lp.	Nr pomnika	Nazwa polska	Położenie	Szczegóły położenia
136	1095	wierzba biała	Kupały – Subisława	zieleniec (nad stawem)
137	1096	wierzba biała	Kupały – Subisława	zieleniec (nad stawem)
138	1097	orzech włoski	Czerwony Dwór 10/1	-
139	1098	lipa drobnolistna	Nowiny	park Oruński
140	1099	buk pospolity	Nowiny	park Oruński
141	1100	buk pospolity (2)	Nowiny	park Oruński (pomiędzy stawem a potokiem, przy mostku, w południowej części parku)
142	1101	dąb szypułkowy	Nowiny	park Oruński
143	1102	wierzba biała (2)	Diamentowa 6	pomiędzy blokami na zieleńcu
144	1103	cyprysik groszkowy (5)	Tetmajera 7	w ogrodzie przy domu
145	1133	głaz narzutowy	Nowiny	park Oruński
146	1940	topola biała	Stara Twierdza	-
147	1953	dąb szypułkowy	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego (na wysokości ul. Płowce)
148	1954	grab pospolity	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego
149	1955	jesion wyniosły	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego – użytek ekologiczny na terenie prochowni
150	1956	kasztanowiec zwyczajny	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego – na terenie użytku ekologicznego
151	1957	kasztanowiec zwyczajny	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego
152	1958	kasztanowiec zwyczajny	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego – przy placu zabaw
153	1959	kasztanowiec zwyczajny	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego
154	1960	klon jawor	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego (za stawem od ul. 3 Maja)
155	1961	klon jawor	3 Maja	na terenie Parku Kulturowego (za stawem od ul. 3 Maja)
156	1962	brzoza brodawkowata	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 102 j	w odległości około 50 m od drogi w kierunku Potoku Oliwskiego, 2 m na północ od brzegu potoku. Teren podmokły. Dostęp możliwy tylko po zamarzniętym gruncie zimą
157	1963	buk pospolity	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 119 a	przy drodze
158	1964	jodła pospolita (2)	Leśnictwo Renuszewo, oddz. 97a	-
159	1965	daglezja zielona	Leśnictwo Matemblewo, oddz. 122c	w odległości 30 m od drogi
160	1966	buk pospolity odm. czerwonolistna dąb czerwony	Zbyszka z Bogdańca 2	-
161	1967	lipa drobnolistna (4)	Astronautów	pas drogowy przez las
162	1968	wiąz szypułkowy	Pana Tadeusza 102	-
163	-	dąb szypułkowy	Smęgorzyńska	naprzeciw posesji przy ul. Borskiej 12

Aneks 12. Rys historyczny

Od wczesnego średniowiecza historyczne miasto powstawało i rozrastało się nad Motławą u ujścia Wisły, pomiędzy skrajem wysoczyzny a brzegiem morza, na przecięciu szlaków handlowych, w miejscu, gdzie istniały warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi gospodarczemu i obronności. Położenie geograficzne i związane z nim możliwości techniczne oraz ekonomiczne stanowiły potencjał napędzający koniunkturę gospodarczą i polityczną, a w konsekwencji – rozkwit ekonomiczny, społeczny i kulturowy Gdańska.

W pierwszym okresie rozwój miasta był w głównej mierze uwarunkowany ograniczeniami przyrodniczymi. Najwcześniejsze osadnictwo było możliwe wyłącznie na niewielkim obszarze wyznaczanym przez piaszczyste łachy pośród podmokłych terenów delty wiślanej. Wieki średnie to rozwój przestrzenny miasta w granicach określonych murami obronnymi, zdefiniowany siatką ulic i zasadą podziałów opartą na prawie lubeckim, kolonizacją terenów rolniczych położonych wzdłuż spływających z wysoczyzny potoków (lokacja opactwa cystersów) oraz początek osuszania podmokłych terenów delty wiślanej. Już od początku istnienia Gdańsk był portem handlowym i ośrodkiem rzemiosła okrętowego. Były to najistotniejsze czynniki kształtujące rozwój przestrzenny miasta.

W okresie największego rozkwitu Gdańska, tj. w wiekach XVI i XVII, miasto otoczyły nowożytne fortyfikacje bastionowe oraz nastąpiło włączenie nowych obszarów na wschodnim brzegu Motławy. Stały wzrost liczby zabudowań na obszarze otoczonym fortyfikacjami wpłynął na rozwój przedmieść oraz budowę licznych rezydencji podmiejskich. Wiek XVIII i pierwsza połowa wieku XIX to okres stagnacji w przestrzennym rozwoju miasta. W tym okresie następuje rozwój Gdańska jako twierdzy; budowa dużych założeń militarnych determinuje jego rozwój.

Największym przemianom uległ obraz przestrzenny miasta na przełomie XIX i XX wieku. Rewolucja techniczna drugiej połowy XIX wieku, powstanie linii kolejowej, nowoczesnej infrastruktury komunalnej oraz stopniowa likwidacja ograniczeń budowlanych związanych z jego militarnym charakterem (likwidacja części obwarowań) przyczyniły się do znacznej rozbudowy przedmieść i ich integracji z miastem, a także do rozwoju przemysłu i handlu, w tym portu gdańskiego. Od tego czasu powstawały zachowane do dzisiaj obiekty i zespoły zabudowy: przemysłowe, inżynieryjne i militarne (stoczniowe, portowe, gazownia, elektrownia, koszary), sportowe (stadiony), budynki użyteczności publicznej (banki, urzędy, teatry, szkoły), kompleksy zabudowy Wyższej Szkoły Technicznej (obecnie Politechnika Gdańska) i Szpitala Miejskiego (obecnie Gdański Uniwersytet Medyczny), a także zabudowa mieszkaniowa rozrastających się i włączanych w granice miasta dzielnic (Górna i Dolna Oliwa, Górny i Dolny Wrzeszcz, Suchanino, Nowe Szkoty, Nowy Port, Siedlce, Chełm, Orunia, Święty Wojciech, Stogi, Sobieszewo).

Lata międzywojenne to powstanie Wolnego Miasta Gdańska i dynamiczny rozwój budownictwa, głównie osiedli socjalnych o nowoczesnej architekturze modernistycznej. Ten naturalny rozwój Gdańska przerwały zniszczenia 1945 roku.

Cechą charakterystyczną okresu powojennego (poza odbudową Głównego Miasta) jest ekspansja zabudowy na dolnym tarasie (Przymorze, Zaspa, Stogi) i na obszary Wysoczyzny Gdańskiej, rozwój funkcji przemysłowych z powstaniem wielkich inwestycji strukturotwórczych (Port Północny, rafineria, lotnisko) oraz związany z tym rozwój infrastruktury transportowej.

Proces dziejowy pozostawił liczne i zróżnicowane ślady stanowiące dzisiaj bogatą spuściznę kulturową Gdańska.

Aneks 13. Wykaz pomników historii

1. Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku

Gdańsk uznany został za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 8 września 1994 roku.

Celem ochrony jest zachowanie XVII-wiecznego zespołu miejskiego Gdańska ze względu na wartości historyczne, przestrzenne, architektoniczne oraz wartości niematerialne.

Granica zespołu zabytkowego obejmuje miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku: Główne Miasto, Stare Miasto, Ołowiankę, Spichlerze, Długie Ogrody, Dolne Miasto, Stare Przedmieście, Biskupią Górkę, Nowe Ogrody i Górę Gradową. Granica przebiega ulicami: Wałową, Długą Groblą, Redutą Żbik do Opływu Motławy z włączeniem Opływu Motławy, ulicami Na Szańcach, Modrą, ponownie Na Szańcach, wzdłuż północnego ogrodzenia siedliska między ulicami Pustą, Wspólną i Na Szańcach; dalej ulicami: Pustą, Krótką, Olszyńską, Mostową, południowym brzegiem Opływu Motławy z włączeniem Opływu, przecina ul. Jedności Robotniczej (obecnie Trakt św. Wojciecha), tory kolejowe i biegnie ulicami: Stoczniowców, al. Armii Krajowej, Pohulanka, Powstańców Warszawskich, Gen. Dąbrowskiego, 3 Maja, przecina tory kolejowe z włączeniem peronów Gdańsk Główny i Gdańsk SKM, do ul. Wałowej.

2. Pole Bitwy na Westerplatte

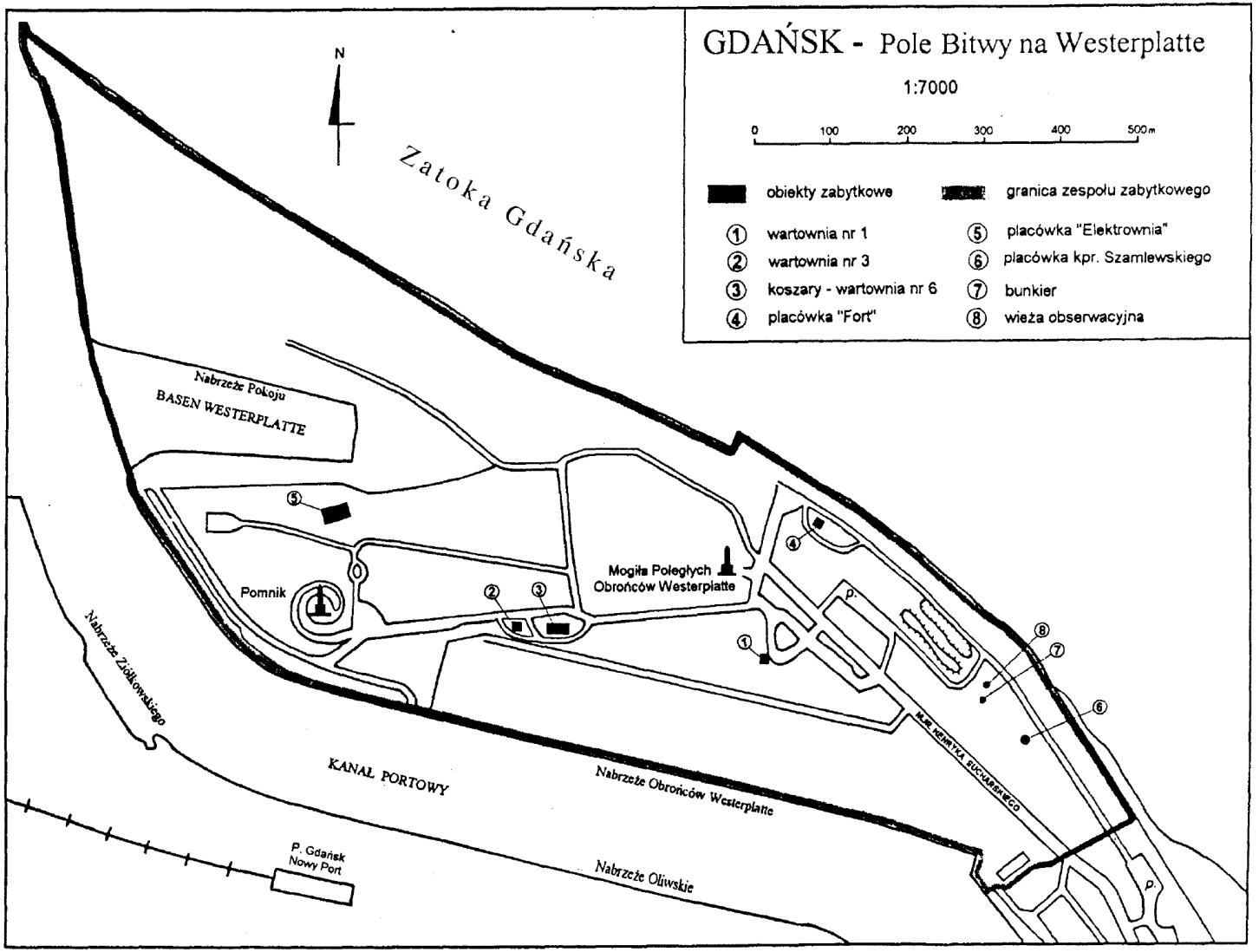
Westerplatte uznane zostało za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 22 sierpnia 2003 roku.

Celem ochrony jest zachowanie unikatowych wartości historycznych, przestrzennych, materialnych i niematerialnych, symbolizujących heroizm i waleczność żołnierza polskiego w okresie II wojny światowej – największej z wojen XX wieku.

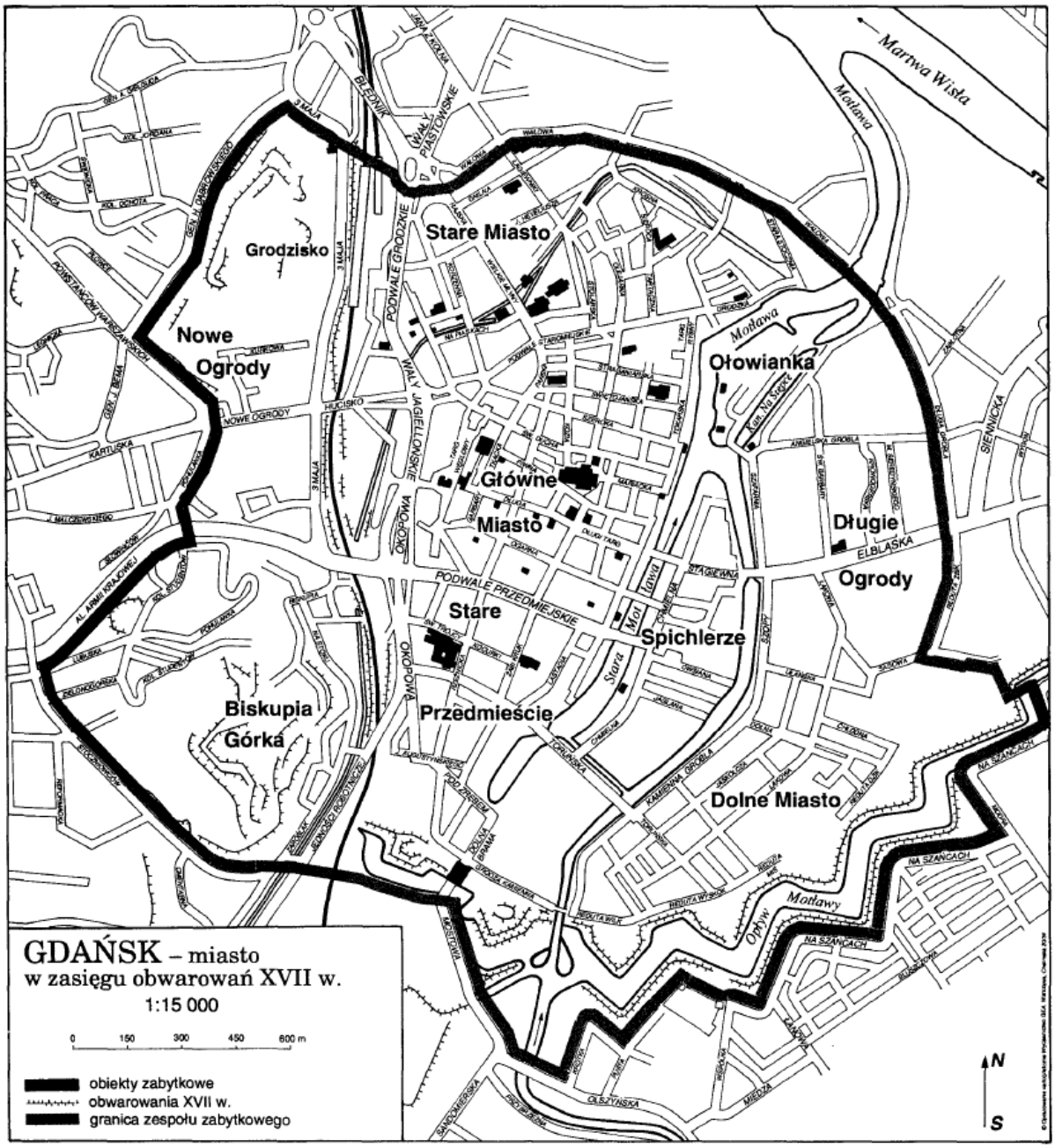
Granica Pola Bitwy na Westerplatte obejmuje obszar na półwyspie Westerplatte, leżący w granicach administracyjnych miasta Gdańska na działkach geodezyjnych nr: 1, 6, 7, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30 KW 31346 i nr 2, 3, 8, 17 KW 67168, należących do Straży Granicznej; nr 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 KW 52408, nr 5 KW 39965 i nr 28 KW 24829 – należących do gminy Miasta Gdańska; nr 18, 19, 29 KW 64864 – należących do Zarządu Morskiego Portu w Gdańsku, oraz następujące obiekty:

1) wartownia nr 1,
2) wartownia nr 3,
3) koszary – wartownia nr 6,
4) placówka Fort,
5) placówka Elektrownia,
6) placówka kpr. Szamlewskiego,
7) bunkier,
8) wieża obserwacyjna.

Załącznik do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 sierpnia 2003 r. (poz. 1448)

Załącznik do zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. (poz. 415)

Aneks 14. Spis obiektów i zespołów na obszarze miasta Gdańska wpisanych do rejestru zabytków województwa pomorskiego

(Stan na 31.12.2016 r.)

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
13	4	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1947-06-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 4	dwór	Opacka	12 (d. 15)
15	8	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1947-10-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 8	układ urbanistyczny miasta Gdańska w obrębie nowożytnych fortyfikacji	Gdańsk	
16	15	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1947-11-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 15	zespół dworsko-parkowy (tzw. Dwór III – Schopenhauerów, park)	Polanki	122 d. 124
17	16	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1947-11-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 16	zespół dworsko – parkowy (tzw. Dwór I – Monbrillant, park, pawilon ogrodowy)	Polanki	125
28	32	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1953-01-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 32	2 kamienice – Złota Kamienica i Czerwona Kamienica	Długi Targ	41 i 42
61	43	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1956-08-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 43	Kuźnia Oliwska	Bytowska	1 (d. 4)
64	47	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1956-11-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 47 Katedra Oliwska i zabudowania poklasztorne	zespół pocysterski (kościół pw. św. Trójcy – Katedra Oliwska; klasztor i mur klasztorny; szafarnia; Dom Bramny – Dom Zarazy; Stary i Nowy Pałac Opatów; spichlerz opacki, stajnia – wozownia; palmiarnia; park opacki)	Cystersów	15 (d. 16)
64	19	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-11-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 19 – szafarnia klasztorna	jw.	Cystersów	15
64	327	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 327 – Dom Bramny (Zarazy)	jw.	Stary Rynek Oliwski (d. I Armii Polskiej) 15	
64	1	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-01-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1 – park opacki	jw.	Opata Rybińskiego/Opacka (d. Armii Radzieckiej/ Opacka)	
64	361	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	nr 361 – mur klasztorny	jw.	Cystersów	
64	362	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 362 – Pałac Opatów (stary i nowy)	jw.	Cystersów	11 (d. 11 i 15)
64	363	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 363 – Spichlerz Opacki	jw.	Cystersów	12a
64	364	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 364 – stajnia (wozownia)	jw.	Cystersów	12
64	366	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 366 – palmiarnia	jw.	Opata Rybińskiego (d. Armii Radzieckiej)	
65	48	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1956-12-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 48 kościół pw. Bożego Ciała	zespół szpitala Bożego Ciała (kościół pw. Bożego Ciała, plebania, 4 domy mieszkalne, teren dawnego cmentarza szpitalnego)	3 Maja	21 a, b, c, d
65	1061	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1988-10-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr	jw.	3 Maja	21 a, b, c, d

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
				1061 – plebania,4 domy mieszkalne, teren dawnego cmentarza szpitalnego			
70	51	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1957-03-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 51	kościół klasztorny parafialny pw. św. Mikołaja	Świętojańska	72
78	76	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1957-06-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 76	dwór	Bytowska	4
116	6	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-09-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 6	dom	Bytowska	2
119	97	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-10-13	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 97	Ratusz Głównego Miasta	Długa	46/47
124	7	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-11-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 7 – Bazylika Mariacka	zespół kościoła parafialnego ob. rektorskiego pw. Wniebowzięcia NMP (kościół pw. Wniebowzięcia NMP – Bazylika Mariacka, 3 plebanie, brama cmentarna)	Podkramarska nr 5 Chlebnicka, Plebania 7-9	
124	464	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego –nr 464 – brama cmentarna	jw.	Podkramarska nr 5 Chlebnicka, Plebania 7–9	
124	567	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 567 – 3 plebanie	jw.	Podkramarska nr 5 Chlebnicka, Plebania 7–9	
132	71	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 71	Żuraw Gdański	Szeroka	67/68
133	72	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 72 kościół pw. św. Trójcy	zespół klasztoru franciszkańskiego (kościół pw. św. Trójcy, klasztor, teren klasztoru, dom galeriowy, kaplica pw. św. Anny wraz z dziedzińcem i zachodnim murem granicznym)	Toruńska św. Trójcy	1 4 (d. 1)
133	367	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 367 – klasztor	jw.	Toruńska św. Trójcy	1 4 (d. 1)
133	367 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-01-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – dec. uzup. nr 367 – teren	jw.	Toruńska św. Trójcy	1 4 (d. 1)
133	368	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 368 – dom galeriowy	jw.	Toruńska św. Trójcy	1 4 (d. 1)
133	133	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2006-08-21	rejestr zabytków woj. pomorskiego – nr 133- kaplica pw. św. Anny wraz z dziedzińcem i zach. murem granicznym	jw.	św. Trójcy	4
134	73	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 73	dom – Lwi Dwór	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	297
135	74	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 74	mury obronne Głównego Miasta Gdańska	Gdańsk	
136	85	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 85	spichlerz – Długa Droga	Chmielna	2/3
137	86	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 86	spichlerz – Kuźnia	Żytnia	20
138	87	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 87	spichlerz – Arka Noego	Żytnia	21
139	88	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 88	spichlerz – ob. dom	Szpitalna	4
140	90	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1959-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 90	kamienica – Dom Angielski	Chlebnicka	16

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
150	96	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-02-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 96	kamienica	Lawendowa/ Świętojańska 70/71	1
151	118	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 118	dom	Za Murami (d. Zamurna)	19
190	111	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-10-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego nr 11 dom	zagroda (dom, budynek gospodarczy)	Przegalińska (d. Sobieszewska Pastwa 8)	81
190	112	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-10-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 112 – budynek gosp.	jw.	Przegalińska (d. Sobieszewska Pastwa 8)	81
191	113	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-10-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 113 – dom nr 55	dom	Przegalińska (d. Sobieszewska Pastwa 4)	55
191	177	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1961-12-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego –nr 177 – dom nr 55	jw.	Przegalińska (d. Sobieszewska Pastwa 4)	55
192	114	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-11-07	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 114	Brama Chlebnicka	Chlebnicka	21
193	115	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-11-07	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 115	Baszta Narożna	Ogarna/ Za Murami	
215	116	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1961-02-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 116 – kościół pw. św. Piotra i Pawła	zespół kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła (kościół pw. św. Piotra i Pawła, mur cmentarny, 2 bramy)	Żabi Kruk	3
215	473	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-06-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 473 – mur cmentarny i dwie bramy	jw.	Żabi Kruk	3
217	119	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1960-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 119	dom – mury parteru i I piętra	Za Murami (d. Zamurna)	20
252	152	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1961-12-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 152	kościół parafialny pw. św. Walentego	Jesienna	11
280	199	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-02-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 199	dom	Urwista (d. Przegalina 47)	17
411	285	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 285	Wielka Aleja	Aleja Zwycięstwa	
412	286	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 286	Ratusz Staromiejski	Korzenna	33/35
413	287	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 287	Dwór Bractwa św. Jerzego – tzw. Strzelnica	Targ Węglowy	27
414	288	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 288	kamienica – Lwi Zamek	Długa	35
415	289	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 289 Nowy Dom Ławy, tzw. Sień Gdańska	zespół Dworu Artusa (dwór Artusa z wystrojem i wyposażeniem; kamienica – Nowy Dom Ławy, tzw. Sień Gdańska oraz kamienica – Stary Dom Ławy)	Długi Targ	43
415	296	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 296 Dwór Artusa	jw.	Długi Targ	44

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
415	296 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-07-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – decyzja uzupełniająca nr 296 – wystrój i wyposażenie Dworu Artusa	jw.	Długi Targ	44
415	530	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego –nr 530 kamienica – Stary Dom Ławy, ob. Dom Ekonomistów	jw.	Długi Targ	45
416	290	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 290	kamienica – Dom Opatów Pelplińskich	Elżbietańska	3
417	291	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 291	kościół pw. św. Katarzyny	Katarzynki	
418	292	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 292	Kaplica Królewska – kościół pw. Ducha św.	Św. Ducha	
419	293	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 293 Bastion św. Gertrudy	zespół bastionów Dolnego Miasta – tzw. Opływ Motławy (Bastion św. Gertrudy, Żubr, Wilk, Wyskok, Miś, Królik)	Opływ Motławy	
419	293 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-05-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – decyzja uzupełniająca nr 293 – załącznik graficzny do Bastionu św. Gertrudy	jw.	Opływ Motławy	
419	322	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego –nr 322 Bastiony: Żubr, Wilk, Wyskok, Miś, Królik,	jw.	Opływ Motławy	
420	294	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 294	Baszta Jacek	Pańska	1
421	295	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 295	Brama Zielona	Długi Targ	24
422	297	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 297	Poczta Polska	Plac Obrońców Poczty Polskiej	1/2
423	298	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 298	kamienica – Dom Uphagena	Długa	12
424	299	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 299	kamienica	Piwna	1
425	300	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 300	spichlerz Wisłoujście – d. Błękitny Lew	Chmielna	53
426	301	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 301	fontanna Neptuna	Długi Targ	
427	302	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 302 kościół pw. św. Bartłomieja	kościół pw. św. Bartłomieja wraz z terenem i murem kościelnym	Zaułek Bartłomieja	
427	302 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2005-07-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego-decyzja uzupełniająca nr 302 – teren i mur kościelny	jw.	Zaułek Bartłomieja	
428	303	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 303	Baszta Słomiana	Targ Węglowy	6

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
429	304	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 304	Brama Mariacka	Mariacka	25/26
430	305	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 305	Brama Straganiarska	Straganiarska	37
431	306	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 306	zespół Baszt Bramy Stągiewnej (Mała i Wielka Stągiew)	Motławska (d. Stągiewna)	14
432	307	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 307 Mała Zbrojownia	zespół Małej Zbrojowni (Mała Zbrojownia, dawne laboratorium forteczne)	Plac Wałowy	1 i 15
432	1141	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-11-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1141 Laboratorium Forteczne	jw.	Plac Wałowy	15
433	308	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 308	zespół przytułku dla sierot i starców (budynek główny i boczny)	Sieroca	6
434	309	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 309	dawny sierociniec – portal i kamieniarka szczytu	Wały Jagiellońskie	38
435	310	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 310	Złota Brama	Długa	
436	311	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 311 Mały Młyn	Mały Młyn wraz z murem	Rajska	2
436	311 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2000-04-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – decyzja uzupełniająca nr 311 – mur	jw.	Rajska	
437	312	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 312	Baszta pod Zrębem	Żabi Kruk	
438	313	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 313	dom – Pod Murzynkiem	Szafarnia	2 (d. 3)
439	314	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 314	Brama św. Jana	Świętojańska	
440	315	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 315	zespół klasztoru brygidek (kościół pw. św. Brygidy, mur klasztorny)	Brygidki	
441	316	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 316	Bastion św. Elżbiety	Powale Grodzkie/ Wały Jagiellońskie	
442	317	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 317	kościół pw. św. Jana	Świętojańska	50
443	318	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 318	Brama Żuławska	Długie Ogrody	53
444	319	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 319	Brama św. Ducha	Św. Ducha	
445	320	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 320	Baszta Łabędź	Wartka/Targ Rybny	
446	321	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 321	zespół 3 kamienic – Dom Trzech Kaznodziei	Katarzynki	1/3
447	324	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr	zespół Dworu Miejskiego (2 stajnie – południowa i zachodnia)	Podgarbary/Za Murami	

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
				324 budynek zachodni Dworu Miejskiego			
447	325	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 325 – budynek południowy Dworu Miejskiego	jw.	Podgarbary/Za Murami	
448	326	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 326	Brama Krowia	Ogarna	72
449	328	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 328	wiatrak	Wyspa Sobieszewska – Komary (d. Opacka 12)	
450	329	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 329	kamienica – Dom Mrongowiusza	Straganiarska	19
451	330	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 330	Brama Wyżynna	Wały Jagiellońskie (d. pl. 1 Maja)	
452	331	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 331	spichlerz Pod Jeleniem	Grodzka	16
453	332	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 322 Brama Nizinna	Brama Nizinna wraz z terenem	Dolna Brama	
453	332 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-05-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – decyzja uzupełniająca nr 332 – teren	jw.	Dolna Brama	
454	323	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1967-07-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 323	Wielka Zbrojownia ze studnią przy elewacji wschodniej	Targ Węglowy	
464	272	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-04-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 272 szpital Ducha św.	zespół szpitala Ducha Św. (szpital, prezbiterium i fasada kościoła szpitalnego pw. Ducha Św.)	U Furty	3
464	471	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-06-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 471 prezbiterium i fasada kościoła pw. Ducha św.	jw.	U Furty	
465	271	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-04-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 271 Stara Apteka	Stara Apteka	Teatralna	
465		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2014-12-04	rejestr zabytków woj. pomorskiego – nr 465 fragment średniowiecznego muru obronnego Głównego Miasta Gdańska powiązany z budynkiem Starej Apteki,	fragment średniowiecznego muru obronnego Głównego Miasta Gdańska powiązany z budynkiem Starej Apteki, usytuowany na działce nr 238/4 oraz murowane ogrodzenie dawnego dziedzińca pomiędzy Starą Apteką a Wielką Zbrojownią, usytuowane na działkach nr 238/4 i 237 wraz ze znajdującym się pod nimi gruntem	Teatralna	
466	261	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-04-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 261	Baszta na Podmurzu	Na Podmurzu	2
467	262	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-04-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 262	Baszta Kotwiczników	Kotwiczników	20
471	263	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 263	Umocnienia Doliny Nowych Ogrodów – zespół północny	Grodzisko między	

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
					wraz z elementami strukturalnymi i wchodzącymi w ich skład obiektami fortyfikacji (Bastion Neubauera – Dom wałmistrza, Poterna do prawego barku niskiego; Kurtyna Bastionu Neubauera – Poterna do fosy)	ul. Strzelecką, Nowe Ogrody (d. Gen. Świerczewskiego), Dąbrowskiego i Powstańców Warszawskich	
471	263 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-03-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego-decyzja uzupełniająca nr 263 – załącznik graficzny	jw.	Grodzisko między ul. Strzelecką, Nowe Ogrody (d. Gen. Świerczewskiego), Dąbrowskiego i Powstańców Warszawskich	
472	264	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 264 wraz załącznikiem graficznym z dn. 1999-02-09	Umocnienia Doliny Nowych Ogrodów –zespół południowy wraz z elementami strukturalnymi zespołu (Zakos Strakowskiego – południowy, Zakos Piaskowy – północny)	między ul. Stawki, Przybój, Górka, Pohulanka	
473	265	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 265 Reduta Napoleońska	Reduta Napoleońska (Reduta Napoleońska, fosa Reduty, przeciwskarpa fosy Reduty z galerią strzelecką, przejście pod fosą z Reduty do galerii przeciwskarpowej, kryty korytarz ze schodami z dziedzińca Reduty do podstawy wzgórza, Brama Północna Fortu Grodzisko z wartownią)	3 Maja	14 a
473	265 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-03-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – decyzja uzupełniająca nr 265 – załącznik graficzny	jw.	3 Maja	14 a
474	268	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 268 – umocnienia Grodziska	umocnienia Grodziska wraz z elementami strukturalnymi fortyfikacji Grodziska (Majdan Fortu Grodzisko; Bastion Jerozolimski; Wysokie Czoło Kurkowe; Wysokie Skrzydło Kurkowe; Niskie Czoło Kurkowe; Luneta Senarmont'a; Zbrojownia)	Grodzisko między ul. 3 Maja i Dąbrowskiego	
474	268 – decyzja uzupełniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-03-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – decyzja uzupełniająca nr 268 – załącznik graficzny	jw.	Grodzisko między ul. 3 Maja i Dąbrowskiego	
475	266	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 266	umocnienia Biskupiej Górki wraz z elementami strukturalnymi umocnień Biskupiej Górki (Bastion Zbawiciela, Bastion Pośredni, Bastion Ostroróg, Bastion Vigillance, Luneta Caferellego, Luneta Delzous, Ravelin Ostroróg Pośredni)	Biskupia Górka między ul. Zakątna, Na Stoku, Stoczniowców, Słowińców, Pohulanka	
476	267	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 267	zespół Reduty Biskupiej Górki – zespół zabudowań i umocnień (koszary, budynek oficerski, wartownia zachodnia,	Biskupia	24 a, b

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
					wartownia wschodnia, mur obronny z trzema bramami, korytarz podziemny, wylot korytarza podziemnego)		
477	269	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 269	Szaniec Jezuicki	Kolonia Anielinki – między ul. Zamiejską Cienistą i Szkocką	
478	270	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 270	Wielki Młyn	Wielkie Młyny/Na Piaskach	
479	336	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 336 Spichlerz Oliwski	zespół spichlerzy (Oliwski, Panna, Miedź – ob. Centralne Muzeum Morskie)	Ołowianka	9-11 (d. 11)
479	337	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1968-06-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 337 Spichlerz Panna	jw.	Ołowianka	9
479	386	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 386 Spichlerz Miedź	jw.	Ołowianka	10
490	276	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-07-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 276	kościół filialny pw. św. Jakuba	Cystersów	
491	277	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-07-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 277	dwór (IV)	Polanki	119 (d. 119 / 121)
493	274	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-09-01	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 274	kamienica	Dziana	11
494	334	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-09-01	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 334	zespół Przedbramia ulicy Długiej (Katownia, Wieża Więzienna, mur szyi przelotowej, budynek więzienny)	Targ Węglowy	
495	335	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-09-01	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 335	zespół Śluzy Kamiennej (śluza, grodze kamienne, umocnienia ziemne przed śluzą, młyn przy śluzie)	Grodza Kamienna	25
497	273	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 273	kamienica – Ferberów	Długa	28 (ob.26)
498	279	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestru zabytków woj. gdańskiego – nr 279	kamienica – Czirenbergów	Długa	29 (ob.26)
499	280	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 280	kamienica	Długa	30
500	281	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 281	kamienica	Długa	32
501	282	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 282	kamienica	Długa	34
502	283	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 283	kamienica	Długa	37
503	284	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1969-11-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 284	kamienica Conerta i Schumanów	Długa	45
529	380	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 380 Spichlerz Królewski	zespół elektrowni Ołowianka (Spichlerz Królewski; budynek główny elektrowni, budynek socjalny elektrowni; 2 budynki mieszkalne pracowników elektrowni)	Ołowianka	1 i 14

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
529	886	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1983-12-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 886 elektrownia Ołowianka	jw.	Ołowianka	1 i 14
530	381	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 381	kamienica	Długa	47
531	382	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 382	kamienica	Długa	38
532	383	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 383	kamienica	Długi Targ	20
533	384	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 384	kamienica	Długi Targ	29
534	385	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 385	kamienica	Długi Targ	1/3
537	388	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 388	kamienica	Długa	71
538	389	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 389	kamienica	Długa	74
539	390	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 390	ruina spichlerza Trupia Czaszka	Chmielna	56 (d. 58)
540	391	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 391	spichlerz Nowa Pakownia	Szafarnia	9
541	392	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 392 słodownia	zespół browaru (słodownia, browar, kamienica, 2 budynki magazynowe oraz teren w granicach decyzji)	Czopowa Rycerska 9, 7–8, 10	5
541	461	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 461 – kamienica ul. Rycerska 10	jw.	Rycerska	10
541	462	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 462 – browar ul. Rycerska 9	jw.	Rycerska	9
541	1093	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1990-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1093-relikty zabudowy przemysłowej i mieszkalnej (2 magazyny)	jw.	Rycerska	7/8
542	393	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 393	zespół spichlerzy – Elbląg, Toruń, Gdańsk, Pod Koroną	Chmielna	59-62
543	394	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 394	kamienica	Mariacka	1
544	395	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 395 kościół paraf. pw. św. Ignacego Loyoli	zespół kościoła parafialnego pw. św. Ignacego Loyoli (kościół, plebania, dzwonnica)	Brzegi	
544	396	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 396 – plebania	jw.	Brzegi	
544	397	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 397 – dzwonnica przy kościele pw. św. Ignacego Loyoli	jw.	Brzegi	

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
545	398	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 398 kościół pw. św. Elżbiety	zespół kościoła i szpitala św. Elżbiety (kościół, szpital – obecnie klasztor)	Elżbietańska	
545	399	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-09-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 399 – szpital św. Elżbiety	jw.	Elżbietańska	
553	418	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 418	Baszta Biała	Rzeźnicka	
554	419	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 419	dom	Reduta Wyskok	2
555	420	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 420	karczma	Starowiślna	2
557	422	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 422	gimnazjum	Lastadia	2
558	423	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 423	wieża kościoła pw. Zbawiciela	Zaroślak	
559	424	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 424	dom	Pod Zrębem	9
560	425	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 425	dwór	Kieturakisa (d. Śluza 10)	1
561	427	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 427	dom	Kartuska	124
562	428	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 428 – młyn	zespół młyna motorowego Emaus (młyn, dom mieszkalny, działka, budynek gospodarczy, mur w pierzei zachodniej oraz brama w pierzei wschodniej)	Kartuska	213-215
562	429	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1971-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 429 – dom mieszkalny	jw.	Kartuska	213-215
562	1162	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1997-02-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1162 – działka wraz z budynkiem gospodarczym, murem w pierzei zachodniej oraz bramą w pierzei wschodniej	jw.	Kartuska	213-215
577	445	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 445	kamienica – Dom Towarzystwa Przyrodniczego	Mariacka	25/26
578	446	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 446	spichlerz – Cieślarnia	Chmielna	111
579	447	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 447	zespół spichlerzy (Mały – nr 37, Wielki – nr 38, Groddeck – zw. Dębowy Rożek i Śpiewak)	Chmielna	37/38
580	448	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 448	zespół spichlerzy (Biały Koń i Czerwony Lew – zw. Błękitny Lew)	Chmielna	67/68
581	449	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 449	spichlerz – Turek (w ruinie)	Motławska	2
582	450	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 450	kamienica	Długa	3

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
583	451	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 451	kamienica	Długa	4
584	452	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 452	kamienica	Długa	10
585	453	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 453	kamienica	Długa	13
586	454	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 454	kamienica	Długa	18
587	455	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 455	kamienica	Długa	33
588	456	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 456	kamienica	Długa	36
589	457	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 457	kamienica	Długa	40
590	458	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-01-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 458	kamienica	Długa	42
592	460	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 460	spichlerz	Grodzka	18
593	463	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 463	kamienica	Świętojańska	36
594	465	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 465	kamienica	Świętojańska	37
595	466	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 466	kamienica	Targ Rybny	6 (d. 10)
596	467	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 467	kamienica	Targ Rybny	6 (d. 9)
597	468	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 468	kamienica	Targ Rybny	6a (d. 6)
598	469	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 469	kamienica	Targ Rybny	6a (d. 7)
599	470	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-02-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 470	2 domy z fragmentem muru krzyżackiego	Grodzka 9/Wartka 8	8 i 9
600	476	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-04-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 476 budynek główny Komendantury Garnizonu Pruskiego	zespół Komendantury Garnizonu Pruskiego (d. Klub Studencki Żak, ob. Ratusz (budynek główny, stajnia, mur ceglany, park)	Wały Jagiellońskie	1
600	1104	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1993-02-19	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1104 – stajnia, mur ceglany, park	jw.	Wały Jagiellońskie	1
614	426	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-06-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 426	kamienica	Kaletnicza	3
615	472	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-06-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 472	kamienica	Garbary	1
616	474	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-06-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 474	kamienica	Grobla III	9

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
617	475	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-06-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 475	kamienica	Tkacka	20
619	521	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 521	kamienica	Długi Targ	5
620	522	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 522	kamienica	Długi Targ	8
621	523	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 523	kamienica	Długi Targ	10
622	524	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 524	kamienica	Długi Targ	15
623	525	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 525	kamienica	Długi Targ	17
624	526	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 526	kamienica	Długi Targ	38
625	527	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 527	kamienica	Długi Targ	40
626	528	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 528	kamienica	Długa	43
627	529	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-07-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 529	kamienica	Długa	44
656	531	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 531	kamienica	Długi Targ	46
657	532	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 532	kamienica	Długa	55
658	533	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 533	kamienica	Długa	60
659	534	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 534	kamienica	Św. Ducha	8
660	535	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 535	kamienica	Św. Ducha	11
661	536	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 536	kamienica	Św. Ducha	12
662	537	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 537	kamienica	Św. Ducha	41
663	538	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 538	kamienica	Św. Ducha	45
664	539	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 539	kamienica	Św. Ducha	47
665	540	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 540	kamienica	Św. Ducha	49
666	541	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 541	kamienica	Św. Ducha	79

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
667	542	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 542	kamienica	Św. Ducha	81
668	543	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 543	kamienica	Św. Ducha	101
669	544	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 544	kamienica	Św. Ducha	103
670	545	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 545	kamienica	Św. Ducha	109
671	546	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 546	kamienica – Pod Żółwiem	Św. Ducha	111
672	547	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 547	kamienica	Św. Ducha	115
673	548	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 548	kamienica	Św. Ducha	119
674	549	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 549	kamienica	Św. Ducha	121
675	550	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 550	kamienica	Św. Ducha	123
676	551	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 551	kamienica	Św. Ducha	127
677	387	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 387	kamienica	Świętojańska	49
678	552	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 552	kamienica	Ogarna	3
679	553	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 553	kamienica	Ogarna	11
680	554	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 554	kamienica	Ogarna	29
681	555	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 555	kamienica	Ogarna	30
682	556	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 556	kamienica	Ogarna	31
683	557	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 557	kamienica	Ogarna	43
684	558	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 558	kamienica	Ogarna	44
685	559	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 559	kamienica	Ogarna	58
686	560	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 560	kamienica	Ogarna	65
687	561	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 561	kamienica	Ogarna	123

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
688	562	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 562	kamienica	Straganiarska	23
689	563	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 563	kamienica	Straganiarska	24
690	564	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 564 – kościół pw. św. Wojciecha	zespół kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha (kościół pw. św. Wojciecha, plebania, kapliczka przy kościele)	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	440
690	565	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 565 – plebania	jw.	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	440
690	566	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 566 – kapliczka na górze przy kościele św. Wojciecha	jw.	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	440
691	568	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 568	kamienica – ob. siedziba GTN	Grodzka	12
692	569	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-11-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 569	kapliczka przydrożna	Grunwaldzka	517
693	570	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 570	kamienica	Szeroka	16
694	571	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 571	kamienica – Pod Łososiem	Szeroka	51
695	572	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 572	kamienica	Szeroka	52
696	573	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 573	kamienica	Szeroka	75/76
697	574	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 574	kamienica	Mariacka	2
698	575	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 575	kamienica	Mariacka	3
699	576	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 576	kamienica	Mariacka	6
700	577	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 577	kamienica	Mariacka	7
701	578	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 578	kamienica	Mariacka	12
702	579	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 579	kamienica	Mariacka	13
703	580	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 580	kamienica	Mariacka	23
704	581	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 581	kamienica	Mariacka	24
705	582	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 582	kamienica	Mariacka	30

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
706	583	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 583	kamienica	Mariacka	33
707	584	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 584	kamienica	Mariacka	34
708	585	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 585	kamienica	Mariacka	35
709	586	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 586	kamienica	Mariacka	36
710	587	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 587	kamienica	Mariacka	39
711	588	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 588	kamienica	Mariacka	41
712	589	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 589	kamienica	Mariacka	42
713	590	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 590	kamienica	Mariacka	43
714	591	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 591	kamienica	Mariacka	48
715	592	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 592	zespół dworski – tzw. Dwór V, Anielski Dwór (budynek południowy i północny)	Polanki	117
716	593	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 593	dwór	Bytowska	1
717	594	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 594	kościół parafialny pw. św. Jana Bosco	Gościnna	15
718	595	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 595 – dwór	zespół dworsko-parkowy (dwór, park lodownia, dwa budynki gospodarcze) w granicach określonych na załączniku graficznym nr 1 i nr 2 do decyzji	Nowiny	2
718	1079	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-07-04	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1079 – park	jw.	Nowiny	2
742	621	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 621	kamienica	Piwna	12
743	622	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 622	kamienica	Piwna	15
744	623	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 623	kamienica	Piwna	16
745	624	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 624	kamienica	Piwna	22
746	625	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 625	kamienica	Piwna	51
747	626	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 626	kamienica	Piwna	52
748	627	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 627	kamienica	Piwna	54

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
749	628	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 628	kamienica	Piwna	55
750	629	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 629	kamienica	Piwna	57
751	630	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 630	kamienica	Piwna	59
752	631	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 631	kamienica	Piwna	60
753	632	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 632	kamienica	Piwna	61
754	633	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 633	kamienica	Piwna	63
755	634	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 634	kamienica	Piwna	64
756	635	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 635	kamienica	Piwna	66
757	636	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 636	zespół dworski – tzw. Dwór II – Quellbrunn (budynek główny, oficyna wschodnia, budynek zachodni, 2 budynki gospodarcze, kaplica cmentarna)	Polanki	124
758	637	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 637	kamienica	Chlebnicka	1
759	638	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1972-12-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 638	kamienica	Chlebnicka	11
760	639	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-01-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 639	kamienica	Chlebnicka	24
761	640	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-01-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 640	kamienica	Chlebnicka	25
762	641	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-01-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 641	kamienica	Chlebnicka	28
763	642	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-01-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 642	kamienica	Chlebnicka	29
764	643	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-01-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 643	kamienica	Chlebnicka	36
767	646	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 646	dwór	Olszyńska	37
768	647	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 647	Dwór Królewskiej Doliny	Do Studzienki (d. Hibnera)	36
769	648	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 648 dwór	zespół dworsko-parkowy – tzw. Studzienka – Dwór św. Zdrój: dwór, stajnia, budynek gospodarczy, założenie ogrodowe z grotą, ławką i kolumną)	Traugutta	94
769	938	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1985-05-09	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr	jw.	Traugutta	94

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
				938 – zespół dworsko-ogrodowy			
770	649	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 649	dwór Młyniska	Kliniczna	13
771	650	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 650 – brama	zespół klasztoru karmelitów (brama, klasztor, kościół rektorski pw. św. Józefa)	Elżbietańska	9/10
771	651	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 651 – klasztor	jw.	Elżbietańska	9/10
771	652	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 652-kościół pw. św. Józefa	jw.	Elżbietańska	9/10
772	653	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 653	kamienica	Powroźnicza (d. Powroźników)	3
773	654	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 654	kościół menonitów – ob. Zjednoczony Kościół Ewangeliczny	Menonitów	2a
774	655	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 655	zespół domów karmelitów (budynek nr 10 i 11 oraz brama z ogrodzeniem)	Podmłyńska	10/11
775	656	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 656	dwór Uphagenów –Monplaisir – d. Pałac Ślubów	Grunwaldzka	5
776	657	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 657	dwór Srebrniki	Srebrniki	1
777	658	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 658	kościół szpitalny ob. rektorski kapucynów pw. św. Jakuba	Łagiewniki	63
778	659	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 659	dom	Wodopój	7
779	660	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1973-10-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 660 – pawilon ogrodowy	zespół dworsko-parkowy (pawilon ogrodowy, relikty Dworu Przymorze-piwnice średniowieczne; park z ogrodem) w granicach zaznaczonych na załączniku graficznym do decyzji nr 879	Pomorska	68
779	879	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1983-07-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 879 – piwnice dworu i park	jw.	Pomorska	68
841	726	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1975-11-07	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 726 – dwór	zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Goplańska (d. Kiełpino Górne 31–32)	31-32 ob. 34
841	978	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-09-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 978 – park	jw.	Goplańska (d. Kiełpino Górne 31-32)	31-32 ob. 34
850	730/719	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1976-09-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 730/719	układ urbanistyczny Starej Oliwy wraz z zespołem Potoku Oliwskiego (1. zespół klasztoru cystersów, 2. zespoły dworów przy ul. Polanki, 3. zespoły zorganizowanej zieleni, 4. zespoły ulic o tradycjach średniowiecznych, 5. zespół nadmorskiej wsi rybackiej Jelitkowo, 6. kompleks architek-	Oliwa	

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
					toniczno-przestrzenny i krajobrazowy nad Potokiem Oliwskim)		
939	780	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-02-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 780	dom	Śluza	2
961	820	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-04-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 820	kolonia domów robotniczych Fundacji dr. Abegga przy Politechnice Gdańskiej	Bracka; Olszewskiego; Puszkina, Wróblewskiego, Własna Strzecha	
962	827	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-04-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 827	willa – ob. PAN	Jaśkowa Dolina	31 (d. 15)
963	817	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-04-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 817	zespół Dworca Głównego (budynek główny dworca, budynek kas kolei elektrycznych, przychodnia lekarska i hotel, poczta, magazyny, budynki socjalne)	Podwale Grodzkie	1
969	828	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-04-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 828	zespół zabudowy Politechniki Gdańskiej (Gmach Główny; Instytut Chemii; Instytut Elektrotechniczny, laboratorium maszynowe z kotłownią; budynek gospodarczy – skład węgla, dom palacza, mieszkanie portiera; mieszkanie mechanika; umywalnia oraz aleja lipowa)	Narutowicza (d. Majakowskiego)	11/12
970	829	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-05-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 829	zespół zabudowy ul. Jaśkowej Doliny (zabudowa willowa z przyległymi parkami oraz zabudowa czynszowa ulic: Jaśkowa Dolina, Pawłowskiego, Romera, Akacjowa, Na Wzgórzu)	Jaśkowa Dolina	
976	833	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-11-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 833	dom	Brygidki	14
984	845	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-02-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 845	zespół parkowo-ogrodowy	Myśliwska (d. Migowo Górne 6)	40
985	847	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-05-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 837	osiedle domków robotniczych Fundacji dr. Abegga	Miedziana, Grunwaldzka, Czarna	
986	848	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-05-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 848	Kanał Raduni (kanał wraz z groblami, towarzyszącą zabudową i zielenią na całej długości obiektu – od śluzy na zachód od Pruszcz Gdańskiego do ujścia Kanału do Starej Motławy w Gdańsku)	Gdańsk/Pruszcz Gdański	
988	840	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-06-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 840	willa Rudolfa Patschkego	Uphagena	23 (d. 1)
990	835	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-07-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 835	zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Jaśkowa Dolina	17 (d. 9)
994	854	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-09-07	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 854	zespół 4 kamienic (nr 5; nr 5a; nr 6; nr 7)	św. Trójcy	5;5a;6;7

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
997	851	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1981-10-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 851	zespół dworsko-parkowy Ludolphine (dwór, oficyna dworu; 2 budynki gospodarcze; piwniczka; park)	Czyżewskiego	29
1013	846	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1982-06-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 846	układ urbanistyczny osady portowej w Nowym Porcie	Nowy Port	
1015	869	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1982-07-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 869	zespół dworsko-parkowy (dwór, park, altana)	Piecewska	27
1017	873	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1983-03-04	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 873	zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z plebanią i ogrodem	Ks. Zator-Przytockiego (d. Mireckiego)	3
1020	870	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1983-03-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 870	dom	Konopnickiej	5
1027	880	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1983-06-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 880	zespół domu podmiejskiego z kuźnią	Gościnna	10
1029	881	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1983-08-01	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 881	zespół Zakładów Mięsnych (9 obiektów: nr 3; 6; 12; 14; 15; 17; 18; 19 i 22)	Angielska Grobla	19
1048	898	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-01-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 898	dom	Kątowa	1
1050	901	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-02-04	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 901	zespół dworu Ferberów (1. zespół dworsko-ogrodowy; 2. zespół zajazdu Pod trzema świńskimi głowami z parkiem; 3. zespół folwarczny)	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	293, 292-ob. 268, 294, 320
1053	905	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-05-21	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 905	zespół dworsko-parkowy (dwór; park; chlewnia; obora)	Agrarna	2
1058	902	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-06-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 902	budynek Sądu Wojewódzkiego	Nowe Ogrody (d. Świerczewskiego)	30-34
1060	903	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-07-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 903	budynek Komisariatu Generalnego Rzeczypospolitej	Nowe Ogrody (d. Świerczewskiego)	27
1062	888	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-07-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 888	zespół kościoła parafialnego pw. św. Franciszka z Asyżu z plebanią i budynkiem gospodarczym	Kartuska	186
1063	907	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-08-28	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 907	cmentarz garnizonowy i nowy Bożego Ciała wraz z kaplicą i domem dozorcy	Dąbrowskiego	2
1065	913	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-10-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 913	dom	Inspektorska	9
1067	904	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-10-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 904	cmentarz żydowski	Cmentarna	
1078	924	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1984-12-31	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 924	dom	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	437
1079	919	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1985-01-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 919	cmentarz (katolicki i ewangelicki) wraz z kostnicą i kaplicą przedpogrzebową	Opacka	
1082	932	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1985-02-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 932	fasada północna oraz przedproże kamienicy	Długi Targ	19

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1092	936	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1985-07-04	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 936	Morski Kościół Misyjny OO Franciszkanów Reformatów pw. Niepokalanego Serca Maryi	Oliwska	2
1093	937	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1985-07-04	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 937	kościół parafialny pw. św. Jadwigi wraz z domem parafialnym; plebanią, budynkiem gospodarczym	Ks. Góreckiego (d. Łowczyńskiego)	17/18
1102	945	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1985-10-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 945	zespół willowo-ogrodowy (willa Tannenheim, ogród)	Grunwaldzka	529
1109	956	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-04-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 956	zespół dworsko-parkowy Kuźniczki (dwór, park)	Wajdeloty	12/13 (d. 13)
1111	955	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-04-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 955	zespół 3 kamienic	Wartka	5
1119	964	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-06-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 964	układ ruralistyczny przedmieścia Gdańsk – Święty Wojciech	Święty Wojciech	
1134	982	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-10-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 982	cmentarz – Pomnik Bohaterów Zaspa	Bolesława Chrobrego	80
1142	993	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1987-02-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 993	synagoga	Partyzantów	7
1168	1007	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1987-05-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1007	dom – Dom Polski	Stary Rynek Oliwski (d. I Armii Polskiej)	8
1190	989	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1987-11-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 989	zespół domów rybackich nr 16/17; 30/31; 18/19;28/29;20/21;27/26;22/25 (7 obiektów)	Bałtycka	16/17; 30/31; 18/19;28/2;20/21;27/26;22/25
1211	1031	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1988-04-09	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1031	budynek Dyrekcji Kolei – ob. DOKP	Dyrekcyjna	2/4
1230	1030	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1988-05-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1030	hala targowa	Plac Dominikański	1
1251	1033	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1988-09-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1033	Bank Rzeszy – ob. Narodowy Bank Polski	Okopowa	1
1253	1037	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1988-09-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1037	Prowincjonalny Bank Ziemski – ob. Bank Gospodarki Żywnościowej	Bogusławskiego	2
1259	1054	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1989-01-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1054	zespół 2 kamienic	Świętojańska	47 i 48
1287	1055	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1989-10-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1055	zespół domów gospodarstwa ogrodniczego (dom właściciela, dom pracowników)	Kartuska	7 i 11
1315	1065	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1990-07-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1065	kamienica	Obrońców Westerplatte	35
1317	1066	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1990-08-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1066	kamienica	Obrońców Westerplatte	13
1318	1067	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1990-08-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1067	kamienica	Obrońców Westerplatte	37
1383	1090	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1993-05-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1099	zespół Domu Zdrojowego (Dom Zdrojowy, park)	Zdrojowa	2

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1429	1095	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1993-12-09	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1095	dwór	Leczkowa	21
1446	1096	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1994-03-22	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1096	kościół parafialny pw. św. Barbary	Długie Ogrody	19
1448	1098	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1994-04-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1098	dom	Jaśkowa Dolina	37 (d. 18)
1459	1105	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1994-06-01	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1105	kamienica	Długi Targ	35/38A
1498	1114	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1994-12-21	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1114	willa	Kisielewskiego	6
1516	1076	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-02-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1076	kamienica	Długi Targ	35/38/B
1547	1121	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-06-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1121	Szkoła Realna św. Piotra – ob. I LO	Wały Piastowskie	6
1548	1131	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-06-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1131	willa	Małachowskiego	1
1565	1130	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-10-03	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1130	szkoła wraz salą gimnastyczną i budynkiem gospodarczym – ob. VIII LO	Kartuska	128
1572	1115	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-11-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1115	willa – ob. Konsulat Generalny Ukrainy	Jaśkowa Dolina	44
1574	1140	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-12-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1140	willa	Jaśkowa Dolina	19
1576	1139	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-01-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1139	zespół fabryki mydła obejmujący dom mieszkalny pracowników fabryki i budynek produkcyjno-mieszkalny	Grunwaldzka	535/ 537
1577	1143	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-01-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1143	Biblioteka Gdańska – ob. PAN	Wałowa	15
1580	1142	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-02-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1142	zespół Domu Pogrzebowego (kaplica i krematorium; kostnica; budynek gospodarczy i kostnica; budynek mieszkalny; ubikacje)	Traugutta	45
1590	1145	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-04-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1145	Gimnazjum Królewskie – ob. Akademia Muzyczna	Łąkowa	1
1591	1146	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-04-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1146	koszary – ob. Akademia Muzyczna	Łąkowa	2
1600	1150	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-06-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1150	Kamienica	Ogarna	27/28
1602	1151	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-08-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1151	kamienica z oficyną	Ogarna Za Murami	26 29
1603	1153	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-08-05	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1153	kamienica – ob. bank PKO	Okopowa	3
1607	1155	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1996-09-13	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1155	zespół Łaźni Miejskiej (budynek łaźni; dom palacza; ogrodzenie dziedzińca łaźni)	Jaskółcza	1/3;4A
1634	1169	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1997-07-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1169	willa	al. Zwycięstwa	27

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1636	1172	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1997-07-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1172	willa	al. Zwycięstwa	26
1643	1175	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1997-09-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1175	willa – ob. Rozgłośnia Radia Gdańsk SA	Grunwaldzka	18
1645	1178	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1997-11-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1178	zespół śluzy komorowej w Przegalinie Płn. na rzece Martwa Wisła obejmujący urządzenia terenowe śluzy (kanał i komorę wraz z głową dolną i górną przeciwpowodziową oraz nabrzeże południowe i nabrzeże północne z budynkiem mieszkalno-biurowym i budynkiem maszynowni)	Przegalińska	60
1650	1177	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1997-12-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1177	Prezydium Policji (budynek główny, budynek mieszkalny, areszt, łączniki lewy i prawy, fragment zachowanego muru) – ob. UOP	Okopowa	9
1653	1179	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-02-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1179	dom właściciela Drukarni Gdańskiej	Trakt św. Wojciecha (d. Jedności Robotniczej)	57
1657	1182	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-04-10	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1182	chata	Łęczycka	6
1659	1183	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-04-21	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1183	dom – tzw. Kommisionhaus	Przełom	1
1675	1194	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-10-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1194	willa Berneaud	Do Studzienki (d. Hibnera)	39
1676	1195	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1998-10-30	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1195	budynek poczty	Grunwaldzka	108
1689	1202	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-05-18	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1202	2 budynki szkolne wraz z sanitariatami szkolnymi – ob. budynki magazynowe	Brzegi	50A/51
1695	1204	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-07-21	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1204	kamienica	Grodzka	13
1699	1206	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-12-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1206	Plac Solidarności wraz z Pomnikiem Poległych Stoczniowców Grudnia 1970 r; murem wzdłuż północnej pierzei Placu oraz Bramą nr 2 Stoczni Gdańskiej i magazynem torped – tzw. salą BHP ob. salą konferencyjną i muzeum zakładowym	pl. Solidarności/ Doki	1
1700	1207	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1999-12-20	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1207	zespół Szkoły Realnej i Progimnazjum Conradinum (szkoła; internat; sala gimnastyczna i sanitariaty, zachowane fragmenty ogrodzenia)	Piramowicza	1/2
1704	1199	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2000-01-24	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1199	willa z ogrodzeniem	Konopnickiej	8
1707	89	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2000-05-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 89	zespół Twierdzy Wisłoujście (latarnia morska, działobitnia wraz z wieńcem domków, Fort Carre z budynkiem koszar, szaniec wschodni z raweliem)	Wisłoujście	

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1708	1212	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2000-05-19	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1212	zespół ewangelickiego Kościoła Chrystusa w Nowych Szkotach – ob. parafialnego pw. św. Andrzeja Boboli wraz z pastorówką ob. Domem Zakonnym OO Jezuitów przy parafii św. Krzyża w Gdańsku-Wrzeszczu	Mickiewicza	11
1717	1214	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2000-10-12	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1214	kamienica	Łąkowa	34
1718	1216	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2000-11-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1216	willa – obecnie dom wielorodzinny, ogrodzenie parceli zajmowanej przez willę i zlokalizowany po jej południowej stronie ogród – obecnie ogrodzenie wzdłuż ul. Konopnickiej 6, 7	Konopnickiej	7
1724	1219 – decyzja zmieniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2008-11-25	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1219 – decyzja zmieniająca sentencję poprzedniej decyzji z dn. 2001-05-17 poprzez dodanie nowych obiektów i zmianę nazw części dotychczas wpisanych obiektów; zmianę terenu objętego granicami wpisu do rejestru oraz nowy załącznik graficzny do decyzji	Pole bitewne na Półwyspie Westerplatte z obiektami historycznymi: a. dotychczasowymi obiektami, z których część otrzymuje nową nazwę: 1. placówka Elektrownia; 2. wartownia nr 3; 3. koszary – wartownia nr 6 – zmienia się na: nowe koszary; 4. placówka Fort; 5.wartownia nr 1; 6. wieża obserwacyjna, bunkier – zmienia się na: schron i wieża dalmierza zapasowego 25 Baterii Artylerii Stałej; 7. placówka kpr. Szamlewskiego – zmienia się na: fundament i wały dużego magazynu amunicyjnego b. z nowymi obiektami: A. relikty muru granicznego; B. relikty bramy kolejowej;C. fundament budynku stacji kolejowej; D. kanał inspekcyjny wiaty elektrogeneratora; E. wartownia nr 4; F. płyta fundamentowa wartowni nr 1; G. 2 średnie magazyny amunicyjne; H. relikty 5 magazynów małych z wałami ziemnymi; I. relikty starych koszar; J. relikty kasyna; K. relikty willi oficerskiej; L. relikty willi podoficerskiej; M. magazyn paliw; N. falochron	Westerplatte	
1724	1219	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2001-05-17	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1219 Pole bitewne Westerplattte	Pole bitewne na Półwyspie Westerplatte oraz następujące obiekty: wartownia nr 1; wartownia nr 3; koszary-wartownia nr 6, placówka Fort; placówka Elektrownia; placówka kpr. Szamlewskiego; wieża obserwacyjna i bunkier	Westerplatte	
1724	1219 – decyzja zmieniająca	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2001-08-08	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1219 – dec. zmieniająca	jw.	Westerplatte	
1727	1223	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2001-08-16	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1223	willa – obecnie Dzienny Dom Pomocy Społecznej Pod Cisem	Sternicza	2

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1734	1230	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2002-03-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1230	zespół warsztatów kolejowych: 1. hala napraw lokomotyw; 2. hala napraw wagonów; 3. kuźnia miedzi i mosiądzu, 4.kuźnia, obręczarnia, resorownia, 5. kotłownia, 6.wieża ciśnień,7. warsztaty szkolne; 8.mur wzdłuż ul. Siennickiej z bramą główną, 3 bramami bocznymi i kioskiem; 9. portiernia, 10. budynek dyrekcji, 11.stołówka i sklep zakładowy	Siennicka	
1735	1222	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2014-02-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1222	zespół browaru z terenem i następującymi budynkami: 1. warzelnia – (1) 2. szalet – (2) 3. stajnia – (3) 4. maszynownia – (4) 5. nowa suszarnia słodu – (5) 6. bednarnia – (6) 7. hala piwa butelkowanego – (7) 8. klepiskowe piwnice słodowe I – (8a) klepiskowe piwnice słodowe II – (8b) 9. suszarnia wysłodzin – (9) 10. transformatorownia– (10) 11. willa dyrektora – (11) 12. budynek dyrekcji – (12) oraz obiekty podziemne: 13. piwnice fermentacji – (13) 14. piwnice leżakownia – (14)	Kilińskiego	1/5
1736	1231	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2002-05-11	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1231	żuławska zagroda gburska, w skład której wchodzą: 1. budynek mieszkalny; 2. spichlerz; 3. park; 4. staw gospodarczy	Świbnieńska	204
1742	1240	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2003-07-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1240	willa wraz z ogrodzeniem od strony ul. Batorego i działką	Batorego	16
1746	1244	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2004-04-23	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1244	willa tzw. Villa Schmidt – wraz z działką i znajdującym się na niej starodrzewem	Krasickiego	6
1753	1229	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2004-12-29	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1229	3 zespoły budynków wchodzące w skład koszar 1 i 2 pułku huzarów: zespół I – budynki 1, 2, 6, 7, 9; zespół II – budynki nr 29, 30, 31; zespół III – budynki nr 39, 49, 51, 52 oraz budynek nr 32 wraz ze wskazanym terenem, starodrzewem, murowanym ogrodzeniem oraz 6 bramami wjazdowymi i 6 furtkami	Słowackiego, Grunwaldzka, Chrzanowskiego, Szymanowskiego	
1759	1253	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2005-06-15	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1253	sierociniec wraz z terenem historycznej parceli i znajdującym się na niej starodrzewem – obecnie szkoła wraz z działką, na której jest zlokalizowana	Batorego	26
1766	1261	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2005-12-06	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1261	kamienica	Wassowskiego	16

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1772	1265	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2006-02-14	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1265	kamienice nr 4; 6; 7	Długi Targ	4, 6, 7
1773	1266	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2006-02-27	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1266	kamienica	Długi Targ	9
1775	1124	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1995-06-02	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego – nr 1124	restauracja Forsthaus – ob. dom	Jaśkowa Dolina	45
1780		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2006-05-15		willa jednorodzinna tzw. Villa Martha wraz z historyczną parcelą, na której jest zlokalizowana	Ceynowy	6
1796		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2007-12-31		zespół Młyna IX przy Potoku Jelitkowskim (młyn wodny z urządzeniami młyńskimi i młynówką, magazyn, kamień młyński oraz działka)	Spacerowa	18
1797		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2006-11-30		latarnia morska tzw. Wieża Pilotów wraz z otoczeniem zabytku w granicach działki, na której latarnia jest zlokalizowana	Przemysłowa	6a
1799		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2006-12-22		dom dr. G. L. Tornwaldta wraz z działką oraz odcinkiem muru wzdłuż jej zach. granicy	Nowe Ogrody	7
1829		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2009-07-10		łaźnia z salą gimnastyczną oraz działka	Strajku Dokerów	5
1846		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2009-03-03		2 wielkomiejskie kamienice czynszowe wraz z działkami, na których kamienice są usytuowane, oraz wspólnym dla obu kamienic podwórzem gospodarczym	Okopowa	17, 17A
1847		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2009-05-28		budynek Sądu Apelacyjnego z bramą oraz działką	Nowe Ogrody	28/29
1853		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2012-03-01		gmach Morskiego Domu Kultury w Gdańsku – Nowym Porcie wraz ze znajdującym się pod nim gruntem, stanowiącym część działki o numerze geodezyjnym 112 oraz otoczenie ww. zabytku obejmujące pozostałą część działki o numerze geodezyjnym 112	Marynarki Polskiej	15
1862		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2011-07-15		willa z wolnostojącym garażem oraz terenem dawnego ogrodu wraz ze znajdującym się na nim starodrzewem i działki, na których ww. zabytki są zlokalizowane	Wita Stwosza	100
1873		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2011-02-07		willa dwurodzinna – obecnie wielorodzinny budynek mieszkalny wraz z działką, na której zabytek jest zlokalizowany, oraz znajdującym się na niej starodrzewem i elementami małej architektury będącymi reliktami dawnego ogrodu	Pileckiego	7
1881		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2013-04-29		kaplica szpitalna wraz z gruntem w obrysie murów	Nowe Ogrody	1/6

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1885		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2012-05-15		zespół leśnej kwatery Alberta Forstera i ośrodka szkoleniowo-rekrutacyjnego gdańskiej NSDAP, zlokalizowany w Gdańsku na Wyspie Sobieszewskiej, w skład którego wchodzą następujące obiekty wraz ze znajdującym się pod nimi gruntem: 1. dom myśliwski; 2. skrzydło jadalno-kuchenne domu myśliwskiego;3. łącznik pomiędzy domem myśliwskim a skrzydłem jadalno-kuchennym; 4. podziemny schron przeciwlotniczy Forstera; 5. koszary oficerskie dla instruktorów wojskowych ośrodka szkoleniowo-rekrutacyjnego; 6. koszary kadetów ośrodka szkoleniowo-rekrutacyjnego; 7. otwarty łącznik pomiędzy budynkami koszarowymi; 8. brama wjazdowa na teren ośrodka szkoleniowo-rekrutacyjnego; 9. słupki furtki od strony ul. Lazurowej ze schodami terenowymi, prowadzącymi do frontowego wejścia do domu myśliwskiego oraz otoczenie ww. zabytku	Lazurowa	3 i 4
1896		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2014-06-17		kamienica wraz z podwórzem i działkami o numerach geodezyjnych 130/6 i 130/9, na których przedmiotowa kamienica i podwórze są usytuowane	Rybołowców	8
1897		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2014-01-20		kamienica wraz z działką nr 154, na której przedmiotowa kamienica jest usytuowana	Fiszera	8
1898		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2014-07-03		kamienica wraz z podwórzem i działkami o numerach geodezyjnych: 131,130/1,130/8 i częścią działki 130/4 , na których przedmiotowa kamienica i podwórze są usytuowane	Rybołowców/Na Zaspę	9 33C
1906		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2014-12-17		kamienica wraz z podwórzem i ogrodzeniem od strony wsch. i pd. oraz działka nr 94 i część działki nr 85/6, na których przedmiotowe obiekty są usytuowane	Bohaterów Getta Warszawskiego 4/Politechniczna 4	4
1908		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-01-12		budynek mieszkalny wraz ze znajdującym się pod nim gruntem tj. częścią działek o numerach ewidencyjnych 116/3 i 118/2	Turystyczna	160
1913		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-05-04		nastawnia bramowa na terenie działki nr 1 w obr. ew. 56 wraz z gruntem po obrysie murów	obok ul. ks. Zator-Przytockiego	
1914		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-05-27		willa wraz z ogrodzeniem od strony pd. i zach., starodrzewem oraz działką nr 132/12, na której przedmiotowe obiekty są usytuowane	Matejki	5

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
1917		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-05-22		kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny usytuowany na działce nr 263 wraz ze znajdującym się pod nim gruntem po obrysie murów	Łąkowa	34A
1921		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-09-07		kamienica wraz z działką nr 43 w obrębie ewidencyjnym 41 oraz fragmentami ogrodzenia od strony zachodniej i północnej	Stanisława Staszica	1
1923		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-10-02		willa wraz z gruntem po obrysie murów	Elizy Orzeszkowej	2
1924		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2015-10-19		dom mieszkalny wraz z gruntem po obrysie murów	Jacka Malczewskiego	144
1930		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2016-05-31	został ponownie wpisany do rejestru decyzją z dn. 2017-04-11 pod tym samym nr rejestru	Szaniec Mewi	ul. mjr. Sucharskiego	
1932		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2016-07-06		budynek mieszkalny wraz z gruntem w granicach działki nr 44/2 w obr. ew. 077	ul. Jasna	4
1934		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2016-10-14		budynek mieszkalny – tzw. Zameczek Mormonów wraz z gruntem po obrysie murów	ul. Kwietna	23
1935		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2016-10-12		budynek mieszkalny wraz z budynkiem gospodarczym oraz działką nr 180/3, na której przedmiotowe obiekty są usytuowane	ul. Wolności	25
1936		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2016-11-02	została ponownie wpisana do rejestru decyzją z dn. 2017-09-26 pod tym samym nr rejestru, termin uprawomocnienia 2017-10-24	historyczny zespół budowlany Stoczni Gdańskiej od okresu funkcjonowania Stoczni Cesarskiej do 1989 r. w granicach działek 150, 151/4, 151/5, 151/6, 151/7, 151/8, 151/9, 151/10, 151/11, 151/12, 151/13, 151/14, 151/15 i151/16 w obr. ew. 068 w Gdańsku wraz z budynkami: dyrekcji stoczni, dawnej kuźni, dawnej hartowni, dawnej remizy straży pożarnej, dawnej kotlarni i warsztatu, dawnej modelarni, warsztatu i hal produkcyjnych, dawnej hali warsztatowej, dawnej narzędziowni, dawnej ślusarni, dawnej stolarni i warsztatu linowego – następnie formierni, dawnej hali produkcji oprzyrządowania, dawnej kotlarni i hali produkcyjnej, dawnej hali silników spalinowych, dawnej hali prefabrykacji wyposażenia i ślusarni, dawnej kuźni i warsztatu ślusarskiego, dawnego magazynu mebli – budynku biurowego, stacji elektrycznej, podstacji elektrycznej, dawnej hali prefabrykacji wyposażenia, schronem przeciwlotniczym – wraz z gruntem po obrysie murów, basenem dokowym, dwoma pochylniami półdokowymi,	Stocznia Gdańska	

Nr rejestru zabytków woj. pom.	Nr dawnego rejestru zabytków	Organ wpisujący do rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Uwagi	Obiekt	Adres	Nr
					trzema żurawiami (numery inwentarzowe 7, 55 i 61), placem pomiędzy budynkami dawnej dyrekcji stoczni i dawnej remizy straży pożarnej oraz nazwami ulic: Kooperantów, Wyposażeniowców , Narzędziowców, Odlewników, Krótka, Dokowa i nazwami własnymi: Basen Dokowy, Nabrzeże Poremontowe		
1937		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2016-12-30		zespół kościoła rzymsko-katolickiego parafialnego garnizonowego pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła i plebanii, wraz z ogrodzeniem i starodrzewem w granicach działek 218 i 221, obr. ew. 055	ul. Jana Matejki Sobótki	17 20
Obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków							
457/Archeol		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	2009	średniowiecze	zespół klasztorny	ul. Świętojańska	
		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1948-10-07	średniowiecze	osada	ul. Dylinki	
		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1980-06-19	epoka kamienia, wczesna epoka żelaza, wczesne średniowiecze	punkt osadniczy	Migowo	
		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-10-10	średniowiecze	osada	Św. Wojciech	
Strefy ochrony ekspozycji							
969		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-04-03		ekspozycja zespołu zabudowy Politechniki Gdańskiej od strony południowo-wschodniej – tereny byłych cmentarzy na wschód i południe od zespołu wpisanego do rejestru zabytków oraz wzgórze na południe od ul. Traugutta		
970		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1979-05-10		ekspozycja zespołu zabudowy ul. Jaśkowa Dolina – tereny Jaśkowego Lasu, po obu stronach zespołu wpisanego do rejestru zabytków		
1013		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1982-06-08		ekspozycja na Pomnik Obrońców Wybrzeża i Twierdzę Wisłoujście z Nowego Portu – widok z zachodniego brzegu Martwej Wisły z terenu przystani promowej		
1119		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-10-10		ekspozycja zespołu pielgrzymkowego i dawnej wsi Święty Wojciech – teren wokół dawnej wsi Św. Wojciech i zespołu sakralnego położony częściowo na Wysoczyźnie (do ul. Batalionów Chłopskich), częściowo na terenach Żuław		
1134		Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1986-10-20		ekspozycja Cmentarza Pomnika Na Zaspie – teren wokół cmentarza ograniczony ulicami Ciołkowskiego, Chrobrego i Leszczyńskich		

Aneks 15. Wykaz zabytkowych zespołów (nie wpisanych do rejestru): urbanistycznych, ruralistycznych, dworsko- parkowych, cmentarzy i parków, historycznych parków leśnych i dolin, militarnych, przemysłowych i infrastruktury technicznej, stref ochrony ekspozycji

A. Zespoły urbanistyczne

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	Siedlce, Emaus i Krzyżowniki	wzdłuż ul. Kartuskiej oraz tereny położone na północ od niej, na stokach wzgórz morenowych, do ul. Powstańców Warszawskich i Wyczółkowskiego	modernistyczna zabudowa, wielo- i jednorodzinna z dużą ilością zieleni, z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej, w rejonie ul. Ojcowskiej z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
2	Suchanino	jednorodne osiedle mieszkaniowe na szczycie morenowym pomiędzy ul.: Otwartą, Schuberta i Wagnera	modernistyczna zabudowa jednorodzinna, z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
3	Stary Chełm	rejon ul.: Worcella, Odrzańskiej, Łużyckiej, Lotników Polskich i sąsiednich	modernistyczna zabudowa wielorodzinna, z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
4	Diabełkowo	ul. Wileńska i Grodzieńska	modernistyczna zabudowa jednorodzinna z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
5	zespół zabudowy Wielkiej Alei	zespół parków pocmentarnych po obu stronach al. Zwycięstwa; zabudowa pomiędzy ul.: Traugutta, Dębinki, Kopernika i Chodowieckiego, na zachód od al. Zwycięstwa	zabudowa jedno- i wielorodzinna oraz usługowa wraz z zespołem parków pocmentarnych, z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej z XIX i początku XX w.
6	Wrzeszcz Dolny	pomiędzy terenami kolejowymi na wschodzie, zachodzie i południu a ul.: Hynka, Krzemienieckiej, Lwowską i Baczyńskiego na północy	eklektyczna i modernistyczna zabudowa jedno- i wielorodzinna oraz usługowa, z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
7	Wrzeszcz Górny	zabudowa pomiędzy torami kolejowymi a skrajem lasów wysoczyzny morenowej	eklektyczna zabudowa wielorodzinna, z przełomu XIX i XX w. z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
8	Letnica	pomiędzy ul. Uczniowską i Marynarki Polskiej a wysypiskiem popiołów EC II	mieszana zabudowa mieszkaniowa i rzemieślnicza z początku XX w. i lat 30. XX w., z częściowo zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
9	Olszynka	po wschodniej stronie Motławy: na północ od linii kolejowej, do ul. Zawodzie; po zachodniej stronie Motławy: na północ od ul. Wschodniej i wschód od średnicowej linii kolejowej	zabudowa jednorodzinna z lat 1920/30 z ogrodami z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
10	Rudniki (Knipawa)	zespół zabudowy ul.: Miałki Szlak, Tarniny, Sitowie, Gdańskiego Kolejarza	zabudowa jednorodzinna z lat 30. XX w. z ogrodami z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
11	Orunia i Stare Szkoty	pomiędzy krawędzią wysoczyzny morenowej na zachodzie a ciągiem ul. Przy Torze – Żuławska; Południową granicę stanowi ul. Starogardzka	układ urbanistyczny dzielnicy przedmiejskiej z XV w. z mieszaną zabudową mieszkaniową, rzemieślniczą i przemysłową z XIX i XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
12	Strzyża Górna	pomiędzy ul. Chopina, M. Gomółki, Arciszewskiego, Słowackiego i Grunwaldzką	modernistyczna zabudowa wielo- i jednorodzinna z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
13	Oliwa Dolna	pomiędzy ul. Bora Komorowskiego, Chłopską, Potokiem Oliwskim i średnicową linią kolejową	modernistyczna zabudowa wielo- i jednorodzinna z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
14	Oliwa Gospódka	rejon ul.: Czyżewskiego, Grunwaldzkiej, Bitwy Oliwskiej, Dickmana i Pomorskiej	zabudowa jedno- i wielorodzinna z XIX i XX w., z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej; w rozwidleniu ul. Grunwaldzkiej i Czyżewskiego osiedle domów jedno- i dwurodzinnych z lat 30. XX w. z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
15	Polanki	pomiędzy ul. Polanki a ul. Wita Stwosza, na południe od ul. Derdowskiego	zabudowa jedno- i wielorodzinna z XIX i XX w., z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną z nielicznymi wtrętami współczesnej zabudowy wielorodzinnej
16	Oliwa ul. Świerkowa	fragment Starej Oliwy przy ul. Świerkowej nieumieszczony w rejestrze zabytków	zabudowa wielorodzinna z XIX i XX w., z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
17	Przymorze Osiedle Arkońska	pomiędzy ul. Słupską i Szczecińską	zabudowa jednorodzinna i małe domy mieszkalne z lat 30. XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
18	Młyniska	rejon ul. Okrąg, Twarda, Chwaszczyńska	zabudowa wielorodzinna z lat 20./30. XX w. z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
19	Śródmieście	rejon ul. Robotniczej	zabudowa wielorodzinna z XIX/XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
20	Śródmieście ul. Wałowa	rejon na północ od ul. Wałowej, niewpisany do rejestru zabytków	Zabudowa wielorodzinna i usługowo-przemysłowa z XIX/XX w. oraz lat 20./30. XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
21	Przeróbka	rejon ul. Lenartowicza, Siennickiej i Pastoriusza	zabudowa wielorodzinna i osiedle społeczne (ul. Pastoriusza) z lat 30. XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej

B. Zespoły ruralistyczne

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	Ujeścisko	centrum wsi owalnicowej pomiędzy ul.: Kielecką, Lubelską, Warszawską oraz ulica Cedrowa	wolnostojąca zabudowa jednorodzinna z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej – nieliczne budynki o wartościach kulturowych z przełomu XIX i XX w., zachowany układ urbanistyczny wsi wokół stawu
2	Szadółki	centrum wsi z placem centralnym i ul.: Lubowidzką, Goszyńską i Jabłoniową	zabudowa siedliskowa i jednorodzinna wolnostojąca z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej – nieliczne budynki o wartościach kulturowych z przełomu XIX i XX w., zachowany układ urbanistyczny wsi wokół placu
3	Łostowice	wieś ulicowa z reliktami dworu, wzdłuż ul.: Świętokrzyskiej, Niepołomickiej i Przebiśniegowej	zabudowa siedliskowa i jednorodzinna wolnostojąca z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej; nieliczne budynki o wartościach kulturowych z XIX i XX w., zachowany układ urbanistyczny wsi wzdłuż ul. Świętokrzyskiej oraz relikty folwarku z resztkami parku i stawem
4	Kiełpino Górne	wieś ulicowa z dworem wzdłuż ul. Goplańskiej	zabudowa siedliskowa i jednorodzinna wolnostojąca z XIX i XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej, zachowany układ urbanistyczny wzdłuż ul. Goplańskiej wraz z XVIII-wiecznym dworem (wpisanym do rejestru zabytków)
5	Nowiec – Brętowo – Matemblewo	wieś wielodrożna rozłożona wzdłuż ul.: Potokowej, Kiełpińskiej, Dolne Młyny i Matemblewskiej	zabudowa siedliskowa, jednorodzinna wolnostojąca z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej, nieliczne budynki o wartościach kulturowych; układ urbanistyczny wsi bardzo słabo czytelny
6	Świbno	wieś rybacka położona wzdłuż wału Przekopu Wisły oraz wzdłuż ul. Boguckiego i Świbnieńskiej	zabudowa siedliskowa o dużej wartości kulturowej z przełomu XIX i XX w., na wale przeciwpowodziowym Przekopu Wisły z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną. Wzdłuż ul. Boguckiego zabudowa przekształcona, z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
7	Sobieszewo	wieś rybacka – wielodrożna i osiedle letniskowe pomiędzy Martwą Wisłą a lasem nadbrzeżnym	zabudowa siedliskowa oraz budynki o charakterze małomiasteczkowym i kuracyjnym o wartościach kulturowych z XIX i XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
8	Przegalina (łącznie z Sobieszewską Pastwą)	wieś położona na polderze, wzdłuż wału Wisły	zachowana zabudowa siedliskowa o dużej wartości kulturowej z końca XVIII, XIX i XX w. wzdłuż wału Wisły z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną; rozproszone, typowe dla Żuław zabudowania wsi Sobieszewska Pastwa
9	Górki Wschodnie	wieś rybacka położona wzdłuż brzegu Wisły	zabudowa siedliskowa o dużej wartości kulturowej z XIX i XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
10	Górki Zachodnie	wielodrożna wieś rybacka położona wzdłuż brzegu Martwej Wisły.	zabudowa siedliskowa o dużej wartości kulturowej z XIX i XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
11	Krakowiec	osada rzemieślniczo-rybacka położona przy przeprawie przez Wisłę	relikty zabudowy z początku XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
12	Stogi	wieś rolniczo-rybacka wzdłuż drogi na Mierzeję Wiślaną, od końca XIX w. osiedle podmiejskie, wzdłuż ul.: Tamka, Falck Polonusa, Jodłowej i Sówki	nieliczna zabudowa siedliskowa oraz budynki o charakterze podmiejskim i o wartościach kulturowych z początku XX w. oraz modernistyczne osiedla z lat 30. XX w.; układ urbanistyczny słabo czytelny, zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej
13	Przeróbka	wieś rolniczo-rybacka wzdłuż drogi na Mierzeję Wiślaną w rej. przeprawy przez Wisłę, od k. XIX w. osiedle przyzakładowe; położona wzdłuż ul. Siennej i Bajki	czytelny układ urbanistyczny z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej; nieliczna zabudowa siedliskowa oraz budynki o charakterze podmiejskim i z początku XX w. o wartościach kulturowych
14	Lipce	wsie ulicówki wzdłuż Kanału Raduni i Traktu św. Wojciecha.	zabudowa siedliskowa o dużej wartości kulturowej z XIX i XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej.
15	Maćkowy	wieś ulicówka wzdłuż ul. Przemian	czytelny układ urbanistyczny z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej; zabudowa współczesna lub przedwojenna w bardzo złym stanie technicznym; relikty założenia folwarcznego
16.	Brzeźno	wieś rybacka wzdłuż brzegu Zatoki Gdańskiej pomiędzy ul.: Brzeźnieńską, Południową, Pułaskiego i Łamaną	zachowana zabudowa siedliskowa o dużej wartości kulturowej z przełomu XIX/XX w. z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
17	Owczarnia	zabudowa folwarczna przy ul. Owczarnia i Meteorytowej	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – układ urbanistyczny z niewielką ilością zabudowy z początków XX w.
18	Matarnia	wieś ulicówka folwarczna położona wzdłuż ul. Jesiennej i Agrarnej	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej; nieliczne zachowane budynki z pocz. XX w.
19	Kokoszki	wieś ulicówka wzdłuż ul. Stokłosy	układ urbanistyczny z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej
20	św. Wojciech	rozproszona zabudowa wsi na wzgórzach, przy ul. Batalionów Chłopskich, Po Schodkach, Stromej i Rzecznej	zabudowa siedliskowa z początku XX w. z zachowanymi elementami historycznej struktury przestrzennej; czytelny układ urbanistyczny

C. Parki i cmentarze

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	św. Franciszka	Krzyżowniki, ul. Kartuska	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
2	Zbawiciela	Siedlce, ul. Starodworska	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
3	św. Barbary	Siedlce, ul. Zakopiańska/Bema	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
4	Nowy Salwator	Stare Szkoty, ul. Stoczniowców	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
5	Stary Katolicki (Reformatów)	Chełm, ul. Biskupa Andrzeja Wronki	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
6	św. Józefa i Brygidy	Grodzisko, ul. Giełguda	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
7	św. Walentego (nowy)	Matarnia	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
8	św. Jerzego (nowy)	Orunia, ul. Ramułta	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
9	Sobieszewo, katolicki	Ul. Turystyczna	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
10	Krakowiec	Ul. Kępna	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
11	Zespół 9 Cmentarzy	al. Zwycięstwa	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
12	Najśw. Serca Pana Jezusa	Brętowo, ul. Słowackiego	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
13	św. Antoniego	Brzeźno, ul. Hallera	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty zieleni
14	Centralny Srebrzysko	Wrzeszcz, ul. Srebrniki	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
15	św. Jerzego	Orunia, ul. Gościnna	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
16	św. Ignacego	Stare Szkoty, ul. Brzegi	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
17	M. Boskiej Saletyńskiej	Sobieszewo, ul. Turystyczna	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
18	Ujeścisko	ul. Cedrowa	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
19	Chrystusa Króla	Stogi, ul. Nowotna	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
20	św. Jana Chrzciciela	Kiełpino Górne, ul. Otomińska	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
21	Żydowski	Wrzeszcz, ul. Traugutta	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
22	Związku Wolnoreligijnego (pomnik poległych żołnierzy radzieckich)	Grodzisko, ul. Giełguda	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
23	Cmentarz Francuski	Cygańska Góra	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
24	Leśny	Wrzeszcz, ul. Traugutta	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
25	Urania	Wrzeszcz, ul. Kościuszki	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty zieleni
26	park Uphagena	Wrzeszcz, ul. Uphagena	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń
27	park Schopenhauerów	Orunia, ul. Trakt św. Wojciecha	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego i zieleni
28	Ogród Szwajcarski	Stare Szkoty, ul. Brzegi	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty układu kompozycyjnego, ukształtowanie terenu
29	park Steffensów	al. Zwycięstwa	zachowana historyczna struktura przestrzenna – układ kompozycyjny, zieleń

D. Zespoły dworsko-parkowe i folwarki

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	Jasień	pomiędzy ulicami Zwierzyniecką, Jasieńską i Kuszników	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – budynek dworu (przebudowany) oraz relikty parku
2	Rębowo	pomiędzy ulicami Jabłoniową a Przywidzką	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – zdewastowany budynek dworu i relikty parku, układ kompozycyjny folwarku; zabudowa gospodarcza wtórna
3	Zakoniczyn	ul. Wieżycka	zachowana historyczna struktura przestrzenna – budynek dworu, zabudowa mieszkalna folwarczna (czworaki) oraz relikty parku
4	Kokoszki	ul. Stokłosy	zachowana historyczna struktura przestrzenna – budynek dworu, mieszkalne czworaki i park oraz ogród
5	Wieniec	na Wyspie Sobieszewskiej	zachowana historyczna struktura przestrzenna – budynek dworu, drewniany budynek mieszkalny, zabudowania gospodarcze i park oraz ogród
6	Sobieszewska Pastwa	na polderze Wyspy Sobieszewskiej	zachowana historyczna struktura przestrzenna – budynek dworski i zabudowania gospodarcze z reliktami parku oraz układ kompozycyjny
7	Srebrzysko	ul. Srebrniki	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – układ zespołu z zabudowaniami szpitala i dworem wpisanym do rejestru zabytków
8	Królewska Dolina	pomiędzy ulicami J. Sobieskiego i Do Studzienki	zachowana historyczna struktura przestrzenna – park ze wzgórzem widokowym i dworem wpisanym do rejestru zabytków
9	Krzyżowniki	ul. Kartuska	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty parku oraz wtórna zabudowa z końca XIX w. na terenie dawnego założenia dworskiego
10	Folwark Kiełpino Górne	ul. Goplańska	zachowana historyczna struktura przestrzenna – relikty zabudowy folwarcznej niewpisane do rejestru zabytków
11	Łostowice	pomiędzy ul. Niepołomicką, Przebiśniegową i Wielkopolską	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – fragment parku ze stawem oraz relikty zabudowy gospodarczej
12	Olszynka	pomiędzy ul. Miedza i Olszyńską	zachowana historyczna struktura przestrzenna – relikty parku, dziedziniec z częścią zabudowań gospodarczych i dworem (w rejestrze)
13	Młyniska	ul. Swojska	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty parku i dwór wpisany do rejestru
14	Owczarnia	ul. Owczarnia	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty parku i zabudowania gospodarcze

E. Historyczne parki leśne i doliny

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	park Gutenberga	Wrzeszcz, Jaśkowa Dolina	zachowana historyczna struktura przestrzenna – park leśny z elementami architektonicznymi – pomnik Gutenberga, Teatr Leśny, układ ścieżek
2	park Wzgórz Królewskich	Wrzeszcz, Jaśkowa Dolina	zachowana historyczna struktura przestrzenna – park leśny ze szczątkowo zachowanym układem ścieżek
3	Dolina Ewy	Zespół Doliny Radości	zachowana historyczna struktura przestrzenna – park leśny krajobrazowy
4	Dolina Leśnego Młyna	Zespół Doliny Radości	zachowana historyczna struktura przestrzenna – park leśny, obecnie na terenie ogrodu zoologicznego
5	Dolina Renuszewska	Zespół Doliny Radości	zachowana historyczna struktura przestrzenna – park leśny krajobrazowy
6	Dolina parku Oruńskiego	Dolina i zbocza wokół parku Oruńskiego	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – obecnie zieleń nieurządzona, uprawy, ogródki działkowe

F. Strefy ekspozycji

Lp.	Nazwa	Obszar
1	ekspozycja sylwety historycznego Gdańska z dominantami wysokościowymi od strony południowej i wschodniej	tereny Żuław Gdańskich położone na północ od linii kolejowej do Portu Północnego obejmujące fragmenty Olszynki, Czerwonego Mostu i Rudnik
2	ekspozycja sylwety historycznego Gdańska z ciągu ul. Elbląskiej	tereny wzdłuż ul. Elbląskiej od wiaduktu przy moście wantowym do Opływu Motławy
3	ekspozycja sylwety historycznego Gdańska od strony północnej	Polski Hak, tereny po stoczni pomiędzy Kanałem Kaszubskim, Martwą Wisłą a ul. Wałową i Jana z Kolna
4	ekspozycja fortyfikacji Twierdzy Wisłoujście	tereny położone na południe i wschód od Twierdzy pomiędzy fosą zewnętrzną a ul. Pokładową oraz widok z dawnego Szańca Zachodniego na zachodnim brzegu Martwej Wisły (częściowo w decyzji o wpisie do rejestru)

G. Zespoły przemysłowe i obiekty infrastruktury technicznej i komunalnej

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	poldery	Wyspa Sobieszewska	tereny rolnicze położone na poziomie morza z siecią kanałów odwadniających i zabudową siedliskową z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną
2	ujście Wisły Śmiałej	Górki	zachowana historyczna struktura przestrzenna – kamienna grobla wzdłuż Wisły Śmiałej.
3	zespół Śluzy Płonia	Płonia	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty zabudowy, umocnienia brzegu.
4	stocznie: Cesarska (Gdańska) i Schichaua; bszar rekomendowany do wpisu do rejestru zabytków	Gdańsk, na północ od ul. Wałowej	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty zabudowy przemysłowej z końca XIX i pocz. XX w., w części z zachowaną historyczną strukturą przestrzenną – układem kompozycyjnym oraz budynkami produkcyjnymi i administracyjnymi
5	relikty Gazowni	Gdańsk, ul. Wałowa	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty miejskiej gazowni z pocz. XX w.; zachowany jeden zbiornik oraz budynki administracyjne i mieszkaniowe
6	budynek urzędu pocztowego w Porcie Gdańskim	Letnica	zachowana historyczna struktura przestrzenna – Polski Urząd Pocztowy w Porcie Gdańskim o ciekawej klasycystycznej architekturze, w bardzo eksponowanym miejscu
7	zajezdnia tramwajowa przy ul. Wita Stwosza	Wrzeszcz	zachowana historyczna struktura przestrzenna – zespół modernistycznej zabudowy zajezdni z lat 30. XX w.
8	zbiorniki na wodę	Orunia	zachowana historyczna struktura przestrzenna – zespół podziemnych zbiorników na wodę pitną z II poł. XIX w.

H. Zespoły militarne

Lp.	Nazwa	Lokalizacja	Opis
1	Bateria Portowa	na północ od Basenu Wolnocłowego w Nowym Porcie	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty murowanych obiektów baterii, część ziemna w większości już nie istnieje
2	Szaniec Mewi	na Westerplatte, pomiędzy nabrzeżem a ul. Pokładową	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – relikty murowanych obiektów bastionu z połowy XIX w.; część ziemna w większości rozebrana
3	Bateria Wiejska	Brzeźno, ul. Zelwerowicza	zachowane elementy historycznej struktury przestrzennej – betonowe bunkry baterii z pocz. XX w.
4	Umocnienia Zatoki Gdańskiej: Bateria Wydmowa	Wyspa Stogi, rejon ul. prof. Witolda Andruszkiewicza	Betonowe bunkry i stanowiska dowodzenia z pocz. XX w.

Aneks 16. Wykaz dóbr kultury współczesnej

Lp.	Nazwa obiektu	Czas powstania	Lokalizacja/uzasadnienie
Obiekty architektoniczne			
1	urząd miejski	1948/49	ul. Nowe Ogrody – pierwszy w Gdańsku modernistyczny budynek administracyjny
2	teatr Wybrzeże	1959/1967	Targ Węglowy – odbudowany na fundamentach zniszczonego w marcu 1945 budynku Teatru Miejskiego; przykład współczesnej architektury modernistycznej w historycznym otoczeniu
3	Dom Prasy	1949/50	Targ Drzewny 3/7 – wybudowany w historycznej pierzei Targu Drzewnego, jeden z pierwszych budynków socrealistycznych o formach wywodzących się z architektury gdańskiej
4	wieżowiec CTO Zieleniak	1965/71	ul. Wały Piastowskie 1 – wysokościowiec o nietypowej konstrukcji, budowany „od góry" w unikalnej w skali kraju technologii
5	falowiec	1970/73	ul. Obrońców Wybrzeża – budynek mieszkalny z czasów PRL, o nietypowym łamanym rzucie i wysokości 10 kondygnacji, mieszczący 3,5 tys. mieszkańców; najdłuższy z 8 tego typu budynków zrealizowanych w Gdańsku
6	kościół Najświętszej Marii Panny Królowej Różańca Świętego	1972/76	ul. Śląska – monumentalna budowla sakralna, o centralnym założeniu, zbudowana na rzucie elipsy z osobno stojącą 83-metrową wieżą; pierwsza w Gdańsku świątynia dwukondygnacyjna
7	hala Olivia	1965/72	al. Grunwaldzka 470 – modernistyczny budynek o charakterystycznej bryle nawiązującej do statku pokonującego morskie fale i nowatorskiej konstrukcji dachu; jedyny tego typu budynek na Pomorzu
8	wieżowiec Olimp wraz z Supersamem	1966/69	u zbiegu ul. Grunwaldzkiej i Partyzantów – modernistyczny, 17-kondygnacyjny budynek mieszkalny z usługowym parterem, połączony z jednokondygnacyjnym dużym sklepem samoobsługowym; jest zrealizowaną dominantą kompozycyjną Grunwaldzkiej Dzielnicy Mieszkaniowej według koncepcji z lat 40. XX w.
9	nowe skrzydło Wojewódzkiego Archiwum Państwowego	1949/50	ul. Wałowa 5 – odbudowane w stylu modernistycznym zniszczone w 1945 r. skrzydło budynku gdańskiego archiwum z lat 1900–1902
10	Poczta Główna	1953	ul. Długa 22 – odbudowany w stylu socrealistycznym w historycznej pierzei ul. Długiej budynek Poczty Gdańskiej zniszczonej w marcu 1945 r.
11	biurowiec „Miastoprojektu"	1946/47 1962/65	ul. Elżbietańska 4/8, Bielańska 5 – kompleks współczesnych budynków doskonale wpisujących się w zabudowę historyczną; skrzydło przy ul. Bielańskiej z lat 40. nawiązuje do architektury z lat 30. XX w., skrzydło z lat 60. XX w. o architekturze modernistycznej
12	Dom Technika	1969/73	ul. Rajska – siedziba NOT, budynek o modernistycznej bryle, materiałem nawiązujący do gdańskiej tradycji
13	skrzydło Akademii Sztuk Pięknych	1968	ul. Tkacka – przylegający do Wielkiej Zbrojowni nowoczesny budynek z eksponowaną od strony Targu Węglowego modernistyczną elewacją o formach nawiązujących do układu kamienic w sylwecie Głównego Miasta
14	budynek dawnego Jacht Klubu Stoczni Gdańskiej	1967	Górki Zachodnie, ul. Przełom 9 – zachowany w pierwotnej bryle detalem, wystrojem i wykończeniem wnętrz oraz meblami
Zespoły urbanistyczne			
16	osiedla „Siedlce II"	1951/54	ul. Kartuska – socrealistyczne osiedle mieszkaniowe z osią wzdłuż ul. Kartuskiej
17	osiedle im. Obrońców Poczty Polskiej	1958/62	ul. Elbląska, ul. Głęboka – niewielkie osiedle modernistyczne, jedno z pierwszych zaprojektowanych w sąsiedztwie historycznego Śródmieścia
18	osiedle VII Dwór (dawniej Osiedle Młodych)	1957/63	ul. Michałowskiego, ul. Chełmońskiego, ul. VII Dwór – zespół 3 osiedli mieszkaniowych z osiedlowym ośrodkiem usługowo-kulturalnym, wkomponowany w dolinę Lasu Oliwskiego
19	osiedle Małe Przymorze	1959/65	ul. Śląska, Chłopska, Gen. Bora-Komorowskiego – spółdzielcze osiedle mieszkaniowe, zaprojektowane w kameralnej skali wraz z zielenią, szkołą i osiedlowym ośrodkiem usługowo-kulturalnym
20	osiedle Grunwaldzka Dzielnica Mieszkaniowa	1951/54	ul. Grunwaldzka od Miszewskiego do Dmowskiego – założenie urbanistyczne o kompozycji opartej na osiach, obejmujące centralną część Wrzeszcza, stanowiące ośrodek dzielnicy; jedno z pierwszych osiedli w powojennym Gdańsku
21	osiedle Przymorze Wielkie	1970/75	ul. Kołobrzeska, Obr. Wybrzeża, Jagiellońska, Piastowska – spółdzielcze osiedle mieszkaniowe z charakterystyczną kompozycją obejmującą 11-kondygnacyjne falowce zlokalizowane na osi W-Z, obsługiwane przez ulice przebiegające po ich północnej stronie i 5-kondygnacyjne bloki wieloklatkowe rozmieszczone po ich południowej stronie
Pomniki, miejsca pamięci			
22	Pomnik Obrońców Poczty Polskiej	1979	pl. Obrońców Poczty Polskiej – kompozycja przestrzeni placu z ekspresyjnym monumentem z blachy nierdzewnej upamiętniającym obronę Poczty Polskiej we wrześniu 1939 r.
23	Pomnik Obrońców Wybrzeża	1966	Westerplatte – ustawiony na wysokim kopcu potężny monument z granitowych bloków upamiętniający obrońców polskiego wybrzeża walczących w 1939 r. przeciwko wojskom hitlerowskim

Aneks 17. Lokalne punkty widokowe

L.p.	Lokalny punkt widokowy	Opis kluczowych elementów widoku	Wskazania
1.	VII Dwór, Michałowskiego – dawny stok narciarski	stadion w Letnicy, wiadukt ul. Uczniowskiej, Port Północny	przysłonięcie zielenią wysoką pierwszego planu – nasadzenia przy ogrodzeniu ogródków działkowych
2.	Wzgórze Wisielców	Wrzeszcz: zakres widoku od Gmachu Głównego Politechniki do krawędzi lasu	w obrębie zakresu widoku w promieniu 400 m zabudowa nieprzekraczająca wysokości 55 m n.p.m.
3.	Niedźwiednik	wzgórza morenowe, dolina ul. Rakoczego: zakres widoku od przystanku PKM Brętowo do wzniesienia pomiędzy ul. Słowackiego i Rakoczego	w obrębie zakresu widoku w promieniu 150 m zabudowa nieprzekraczająca wysokości 75 m n.p.m.
4.	schody na przedłużeniu ul. Wroniej w stronę parku	tereny stoczniowe	w obrębie zakresu widoku w promieniu 300 m zabudowa nieprzekraczająca wysokości 40 m n.p.m., drzewa wymagające okresowego przycinania
5.	Cygańska Góra	tereny stoczniowe, dźwigi w rejonie pochylni, morze: zakres widoku od budynku GUMed przy ul. Dębinki 1 do krawędzi lasu	w obrębie zakresu widoku w promieniu 1000 m zabudowa nieprzekraczająca wysokości 60 m n.p.m.
6.	wzniesienie ul. Legnickiej	Główne Miasto: zakres widoku od wieży kościoła św. Jana do Katowni	w obrębie zakresu widoku w promieniu 300 m zabudowa nieprzekraczająca wysokości 58,7 m n.p.m.
7.	ul. Powstańców Warszawskich	wyspa Ostrów, dźwigi w rejonie pochylni, tereny stoczniowe, zakres widoku od budynku GUMed przy ul. Dębinki 1 do krawędzi lasu	w obrębie zakresu widoku w promieniu 1000 m zabudowa nieprzekraczająca wysokości 63 m n.p.m.
8.	Fort Góry Gradowej – Wysokie Czoło Kurkowe	Główne Miasto: zakres widoku od budynku d. schroniska młodzieżowego na Biskupiej Górce do kościoła św. Elżbiety	w obrębie zakresu widoku w promieniu 250 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 40 m n.p.m.
9.	Bastion Wilk	opływy Motławy, krawędź wysoczyzny, Dwór Olszyński: punkt widokowy o pełnej panoramie	na osi widoku w kierunku Dworu Olszyńskiego w promieniu 400 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 9 m n.p.m.
10.	Bastion św. Gertrudy	historyczne Śródmieście, Opływy Motławy: punkt widokowy o pełnej panoramie	na osi widoku w kierunku Ratusza Głównego Miasta i kościoła NMP w promieniu 200 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 20 m n.p.m.
11.	Biskupia Górka, rejon ulicy ul. Biskupiej 25	historyczne Śródmieście: zakres widoku od Głównego Miasta do kościoła św. Trójcy	w obrębie zakresu widoku w promieniu 200 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 40 m n.p.m.
12.	Biskupia Górka, rejon ulicy ul. Biskupiej 24A	historyczne Śródmieście: zakres widoku Wielkiej Zbrojowni do kościoła św. Piotra i Pawła	w obrębie zakresu widoku w promieniu 100 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 40 m n.p.m.
13.	Biskupia Górka, ul. Zaroślak	opływy Motławy, historyczne Śródmieście: zakres widoku od Opływu Motławy do kościoła św. Piotra i Pawła	w obrębie zakresu widoku w promieniu 150 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 35 m n.p.m.
14.	wiadukt nad ul. Armii Krajowej do ul. Stoczniowców	historyczne Śródmieście: zakres widoku od wieży dworca do kościoła św. Elżbiety	w obrębie zakresu widoku w promieniu 700 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 40 m n.p.m.
15.	Szaniec Jezuicki	Dolne Miasto i Stare Przedmieście, Żuławy: widok w kierunku wschodnim	w obrębie zakresu widoku w promieniu 200 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 51 m n.p.m., drzewa wymagające okresowego przycinania
16.	ul. Zamiejska, wzniesienie na południe od cmentarza pw. św. Ignacego Loyoli	historyczne Śródmieście, Żuławy: zakres widoku od kościoła NMP do kościoła św. Jana Bosko w Oruni	w obrębie zakresu widoku w promieniu 500 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 35 m n.p.m., drzewa wymagające okresowego przycinania
17.	rejon ul. Platynowej	historyczne Śródmieście, Żuławy: zakres widoku od kościoła NMP do kościoła św Jana Bosko w Oruni	w obrębie zakresu widoku w promieniu 250 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 30 m n.p.m., drzewa wymagające okresowego przycinania
18.	zbiornik Stara Orunia	historyczne Śródmieście, Żuławy: zakres widoku od kościoła NMP do mostu wantowego im. Jana Pawła II	w obrębie zakresu widoku w promieniu 500 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 30 m n.p.m., drzewa wymagające okresowego przycinania
19.	wzniesienie na północ od ul. Tomczaka	Żuławy, Radunia	drzewa wymagające okresowego przycinania
20.	Kozacza Góra – platforma widokowa	punkt widokowy o pełnej panoramie	drzewa wymagające okresowego przycinania
21.	rejon ul. Człuchowskiej	punkt widokowy o pełnej panoramie	w promieniu 100 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 65 m n.p.m.
22.	rejon ul. Armii Krajowej i Źródlanej	punkt widokowy o pełnej panoramie	w promieniu 200 m zabudowa nieprzekraczająca wys.135 m n.p.m.
23.	Góra Studencka (Kukawka)	Osowa: Jezioro Wysockie	w obrębie zakresu widoku w promieniu 500 m zabudowa nieprzekraczająca wys. 180 m n.p.m.
24.	rejon pomnika Obrońców Westerplatte	Nowy Port, nabrzeże: zakres widoku od kościoła do latarni morskiej	drzewa i krzewy wymagające okresowego przycinania
25.	zbiornik Kazimierz – wieża ciśnień z punktem widokowym	punkt widokowy o pełnej panoramie	

Aneks 18. Wykaz zabytkowych obszarów i obiektów o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym

Formy ochrony (istniejące i postulowane):

- PH – pomnik historii (PPH – postulowany PH),
- PK – park kulturowy (PPK – postulowany PK),
- R – wpis do rejestru zabytków (PR – w trakcie postępowania w sprawie wpisu).

A. ZABYTKOWE OBSZARY I OBIEKTY O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM (światowym i europejskim)		**Forma ochrony**
1.	Obszar urbanistyczny Gdańska miasto w zasięgu obwarowań XVII w., w którym nakładają się na siebie historyczne układy: wczesnośredniowieczny (fragmentów Starego Miasta), średniowieczny (miasta portowego, lokowanego na prawach lubeckim i chełmińskim), barokowy (ciąg fortyfikacji miejskich z Dolnym Miastem), dziewiętnastowieczny (pochodząca z przełomu XIX i XX wieku przebudowa zachodnich terenów pofortecznych oraz zabudowa Dolnego Miasta)	PH; R
2.	Obiekty zabytkowe: Bazylika Konkatedralna Najświętszej Marii Panny, Ratusz Głównego Miasta, Dwór Artusa z Fontanną Neptuna, Wielki Arsenał, Bramy: Wyżynna, Złota i Zielona, zespół kościoła św. Jana (Nadbałtyckie Centrum Kultury) zespół pofranciszkański na Starym Przedmieściu (kościół św. Trójcy, Muzeum Narodowe), Wielki Młyn	R
3.	Plac Solidarności wraz z Pomnikiem Poległych Stoczniowców, budynkiem dyrekcji stoczni, Bramą nr 2 oraz Salą BHP (miejsca związane z najnowszą historią Polski i Europy Wschodniej)	R; PPH
4.	Twierdza Wisłoujście (jedna z nielicznych zachowanych w Europie nowożytnych twierdz nadmorskich)	R; PPH
5.	Pole Bitwy na Westerplatte	PH; R
6.	Zespół pocysterski w Oliwie: katedra pw. Trójcy Świętej, park i Pałac Opatów	R; PPH
B. ZABYTKOWE OBSZARY I OBIEKTY O ZNACZENIU KRAJOWYM		**Forma ochrony**
1.	zespół urbanistyczno-krajobrazowy Doliny Radości; kuźnia wodna	R; MP
2.	zespół urbanistyczno-krajobrazowy ul. Polanki; Dwór II Quellbrunn	R; MP
3.	zespół urbanistyczno-krajobrazowy ul. Jaśkowa Dolina wraz z parkami leśnymi: Gaj Gutenberga i Wzgórze Królewskie	R; MP
4.	zespół urbanistyczny wsi i sanktuarium w Św. Wojciechu; kościół pw. św. Wojciecha	R; PPK
5.	Kanał Raduni – średniowieczny zabytek techniki i inżynierii wodnej	R; PPK
6.	obiekty zabytkowe: kościoły Starego Miasta: św. Józefa, św. Brygidy i św. Katarzyny, kościół św. Mikołaja ze skansenem archeologicznym i piwnicą romańską, Ratusz Starego Miasta, zespół przedbramia ul. Długiej, dom Uphagena, żuraw gdański i zespół bram wodnych Głównego Miasta, zespół spichlerzy i elektrociepłownia na Ołowiance (Centralne Muzeum Morskie i Filharmonia), zespół fortyfikacji Dolnego Miasta z bramami i Śluzą Kamienną, zespół fortyfikacji Biskupiej Górki i Grodziska, Poczta Polska w Gdańsku	R
7.	tereny i obiekty postoczniowe na obszarze tzw. „Młodego Miasta”	MP; PR

C. ZABYTKOWE OBSZARY I OBIEKTY O ZNACZENIU REGIONALNYM I LOKALNYM		
Obszary i obiekty o znaczeniu regionalnym		**Forma ochrony**
1.	zespół urbanistyczny Starej Oliwy	R; MP
2.	zespół urbanistyczno-krajobrazowy Potoku Oliwskiego z reliktami młynów	R; MP
3.	zespół zabudowy dawnej wsi Jelitkowo z parkiem zdrojowym	R; MP
4.	zespół zabudowy dawnej wsi rybackiej Brzeźno z parkiem, reliktami założenia zdrojowego i umocnień Zatoki Gdańskiej	R; MP
5.	cmentarz na Zaspie	R; MP

6.	zespół urbanistyczny Dolnego Wrzeszcza obejmujący zabudowę XIX i początku XX wieku wraz z dworem i parkiem Kuźniczki i zabudową browaru	R; MP
7.	zespół urbanistyczny w rejonie Wielkiej Alei z zespołem Politechniki Gdańskiej, Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego i parków pocmentarnych	R; MP
8.	zespół dworsko-parkowy Królewskiej Doliny	R; MP
9.	zespół urbanistyczny centrum starej Oruni z kościołem pw. NSPJ i św. Jana Bosko oraz zespół dworsko-parkowy i krajobrazowy parku Oruńskiego	R; MP
10.	zespół urbanistyczny Nowego Portu	R; MP
11.	zespół urbanistyczny Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego z osiedlem przyzakładowym	R; MP
12.	zespół krajobrazowy Polderu Sobieszewo i wału przeciwpowodziowego z układem urbanistycznym i zespołem śluz w Przegalinie	R; MP
Obszary i obiekty o znaczeniu lokalnym		**Forma ochrony**
	pozostałe zabytkowe obszary i obiekty z wymienionych w aneksie 14 zespołów i gminnej ewidencji zabytków	R; MP

MP – zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego

Aneks 19. Dobra kultury chronione i postulowane do objęcia ochroną

A. Ochrona na mocy przepisów odrębnych:

a. pomniki historii

Istniejące	Postulowane
wymienione w aneksie 13	Twierdza Wisłoujście, zespół katedralny z parkiem w Oliwie

b. parki kulturowe

Istniejące	Postulowane
	Sanktuarium Świętego Wojciecha, Kanał Raduni – średniowieczny zespół hydrotechniczny

c. rejestr zabytków

Istniejące	Postulowane
wymienione w aneksie 14 – stan rejestru na 21.01.2016 – systematycznie	tereny i obiekty postoczniowe na obszarze tzw. „Młodego Miasta”

d. gminna ewidencja zabytków

Istniejące	Postulowane
http://www.gdansk.pl/urzad/turystyka,89,32269.html ostatnia ujednolicona wersja aktualna na dzień 25.05.2016 r.	Ewidencja systematycznie weryfikowana i uzupełniana przez Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku

B. Obszary do objęcia ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ze względu na:

a) stan zachowania struktury historycznej – aneks 15,
b) występowanie stanowisk archeologicznych,
c) ochronę ekspozycji – aneks 15.F,
d) ochronę dóbr kultury współczesnej – aneks 16.

Aneks 20. Czynne ujęcia wody i ich strefy ochronne

Lp.	Ujęcie czynne	Adres	Strefa ochronna	
			Decyzja	Z dnia
1	CZARNY DWÓR CZARNY DWÓR I ZASPA WODNA CZARNY DWÓR sektor I i II CZARNY DWÓR sektor III i ZASPA WODNA	ul. Czarny Dwór 5	rozporządzenie Nr 3/2009 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. Nr 97 poz. 1960) i zmiana rozporządzenie nr 3/2012 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. poz. 2572)	30-06-2009 i zmiana z 12-07-2012
2	ZASPA WODNA	ul. Chrobrego 90		
3	LIPCE	ul. Niegowska 23	rozporządzenie Nr 6/2013 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. poz. 248)	17-12-2013
4	DOLINA RADOŚCI	ul. Bytowska 11	rozporządzenie Nr 2/2007 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. Nr 59 poz. 881) i (pośrednia) zmiana rozporządzenie nr 9/2012 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. poz. 3944)	18-01-2007 i zmiana z 06-12-2012
5	OSOWA	ul. Chełmińska – ujęcie, ul. Gnieźnieńska 22c – SUW	rozporządzenie Nr 7/2006 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. Nr 126 poz. 2625) (pośrednia)	08-11-2006
6	ZAKONICZYN	ul. II Brygady	decyzja Prezydenta Miasta Gdańska WŚ-III-62260-1/07/D/MJ	14-12-2007
7	SMĘGORZYNO	ul. Smęgorzyńska	decyzja Prezydenta Miasta Gdańska WŚ.III.6320.2.2012.BK	05-10-2012
8	OCZYSZCZALNIA WSCHÓD (Płonia Mała)	ul. Benzynowa 26	decyzja Marszałka Woj. Pomorskiego DROŚ-A.7322.112.2012/ŁP	29-10-2012
9	STRASZYN	Straszyn ul. Młyńska 4	rozporządzenie nr 3/2007 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. Nr 59 poz. 882)	22-01-2007
			rozp. Dyr. RZGW Nr 7/2015 zmieniające rozp. Nr 3/2007	09-01-2009
10	PRĘGOWO	Pręgowo ul. Wodociągowa 1	rozporządzenie nr 2/2009 Dyrektora RZGW w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. Nr 88 poz. 1786)	30-04-2009

Aneks 21. Wykaz urządzeń osłony przeciwpowodziowej

A. Obwałowania rzek i kanałów

Lp.	Obiekt	Nazwa cieku	Wał L – lewy P – prawy	Całkowita długość [mb]	Wykonujący prawa właścicielskie	Powierzchnia chroniona wałem
1.	Żuławy Gdańskie	rzeka Motława	L L P P	1547 2800 1495 3950	m. Gdańsk marszałek woj. pom. m. Gdańsk marszałek woj. pom	1400 1490 1500 1500
2.	Żuławy Gdańskie	rzeka Wisła	L	7300	marszałek woj. pom.	5070
3.	Żuławy Gdańskie	kanał odpływowy z przepompowni nr 34	P	550	marszałek woj. pom.	1800
4.	Żuławy Gdańskie	rzeka Radunia	L P	4960 5640	marszałek woj. pom.	5907 1490
5.	Żuławy Gdańskie	Kanał Rudnicki	L P	840 780	m. Gdańsk	1500 1500
6.	Żuławy Gdańskie	Opływ Motławy	P	2800	m. Gdańsk	1500
7.	Żuławy Gdańskie	Kanał Raduni	P	7612	m. Gdańsk	5907
8.	Żuławy Gdańskie	Kanał Pleniewski	L P	1388 3430	marszałek woj. pom.	1500 4800
9.	Żuławy Gdańskie	rzeka Czarna Łacha	L	1130	marszałek woj. pom.	340
10.	Żuławy Gdańskie	rzeka Martwa Wisła	L P	7800 10050	marszałek woj. pom.	280 1800
			razem mb	64072	razem ha	34214

B. Wrota przeciwpowodziowe:

- na rzece Motławie – Grodza Kamienna,
- na rzece Opływ Motławy – Wrota Żuławskie w ul. Elbląskiej,
- na rzece Rozwójce (Kanale Pleniewskim) – wrota w ul. Sztutowskiej.

C. Śluza

Przegalina – pomiędzy rzekami Wisłą Przekop a Martwą Wisłą.

D. Zrzuty wód nadmiarowych z Kanału Raduni

– km 2 + 700: 6,2m^3/s + 12,0 m^3/s – do Opływu Motławy,

– km 9 +700: 13,0m^3/s – do rzeki Raduni.

E. Pompownie melioracyjne

Lp.	Nazwa pompowni – nr lokalizacja pompowni	Obszar odwadniany [ha]	Odbiornik	Właściciel pompowni
1.	Zawodzie Rudniki nr 5 ul. Zawodzie	509	Kanał Rudnicki	m. Gdańsk
2.	Płonia Mała nr 1 ul. Sztutowska	21	Kanał Pleniewski	m. Gdańsk
3.	Kaczeńce Stogi, ul. Kaczeńce	450	rzeka Martwa Wisła	m. Gdańsk
4.	Gniła Łacha Stogi, ul. Nad Brzegiem	40	rzeka Martwa Wisła	m. Gdańsk
5.	Nowy Port ul. Starowiślna	750	rzeka Martwa Wisła	m. Gdańsk
6.	Gwiazdowskiego Letnica	27	kanał Warzywód II	m. Gdańsk
7.	Kochanowskiego Letnica	159	kanał Warzywód III	m. Gdańsk
8.	Pas Nadmorski park Prez. Reagana	36	kolektor Kołobrzeska	m. Gdańsk
9.	Olszynka nr 20 ul. Olszyńska	725	rzeka Motława	marszałek woj. pomorskiego
10.	Niegowo	340	polder odwadniany przez stację pomp nr 23 Rokitnica położoną na terenie Pruszcza Gdańskiego	
11.	Sobieszewo nr 34 ul. Przegalińska 11	1524	rzeka Martwa Wisła	Marszałek woj. pomorskiego
12.	Orunia nr 21 ul. Przybrzeżna 38	605	rzeka Motława	Marszałek woj. pomorskiego
	razem ha	5186		

Aneks 22. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (stan na 31.12.2016 r.)

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
1.	0103	Czarny Dwór 10	XIX/585/2000 24.02.2000	Dz.Urz. Nr 42 z 26.04.2000 poz. 258
2.	0104	Oliwa Dolna – rejon ul. Kołobrzeskiej 41, róg Krynickiej	XXXIII/391/96 25.04.1996	Dz.Urz. Nr 10 z 06.05.1996 poz. 38
3.	0105	Oliwa Dolna w rejonie ulic Chłopskiej i Czerwonego Dworu	XXIV/701/2000 15.06.2000	Dz.Urz. Nr 94 z 05.10.2000 poz. 615
4.	0106	Jelitkowo – rejon ul. Wypoczynkowej	XVII/556/99 30.12.1999	Dz.Urz. Nr 45 z 08.05.2000 poz. 278
5.	0108	rejon ul. Bałtyckiej	VIII/178/2003 24.04.2003	Dz.Urz. Nr 88 z 16.07.2003 poz. 1526
6.	0109	Jelitkowo – rejon ul. Orłowskiej	XXXV/1103/2001 31.05.2001	Dz.Urz. Nr 76 z 01.10.2001 poz. 915
7.	0110	Oliwa Dolna w rejonie ulic Bora-Komorowskiego i Chociszewskiego	XXXII/1002/2001 22.02.2001	Dz.Urz. Nr 30 z 05.04.2001 poz. 315
8.	0111	rejon Drogi Czerwonej na odcinku od drogi Nowej Abrahama do drogi Nowej Spacerowej	XXIV/688/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 92 z 18.08.2008 poz. 2362
9.	0112	rejon Drogi Zielonej na odcinku od al. Jana Pawła II do granicy z miastem Sopotem	XVI/473/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 159 z 12.12.2003 poz. 3165
10.	0113	Oliwa rejon ul. Pomorskiej	X/251/2003 26.06.2003	Dz.Urz. Nr 106 z 11.09.2003 poz. 1909
11.	0114	Oliwa rejon ul. Poznańskiej	VIII/179/2003 24.04.2003	Dz.Urz. Nr 88 z 16.07.2003 poz. 1527
12.	0115	Oliwa rejon ul. Obrońców Wybrzeża	V/85/2003 23.01.2003	Dz.Urz. Nr 50 z 09.04.2003 poz. 756
13.	0116	Jelitkowo rejon parku Zdrojowego	XXIII/658/04 29.04.2004	Dz.Urz. Nr 79 z 30.06.2004 poz. 1476
14.	0117	Oliwa Dolna rejon ul. Beniowskiego	XXXVI/1159/05 31.03.2005	Dz.Urz. Nr 51 z 27.05.2005 poz. 991
15.	0118	Pasa Nadmorskiego rejon ul. Hallera	XLVII/1624/06 26.01.2006	Dz.Urz. Nr 63 z 14.06.2006 poz. 1307
16.	0119	Oliwa Dolna rejon ul. Gospody	XIII/417/2003 25.09.2003	Dz.Urz. Nr 146 z 21.11.2003 poz. 2592
17.	0121	Jelitkowo rejon ul. Piastowskiej	XVI/447/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 144 z 17.11.2003 poz. 2563
18.	0122	Oliwa Dolna rejon ulic Chłopskiej i Obrońców Wybrzeża	XLI/1359/05 25.08.2005	Dz.Urz. Nr 99 z 19.10.2005 poz. 2051
19.	0123	Oliwa Dolna rejon ul. Subisława	XXXIX/1321/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 89 z 22.09.2005 poz. 1845
20.	0124	Oliwa Dolna rejon ul. Krzywoustego	XXXVII/1240/05 28.05.2005	Dz.Urz. Nr 89 z 22.09.2005 poz. 1844
21.	0125	Pasa Nadmorskiego rejon ulic Czarny Dwór, Hallera	LVI/1905/06 26.10.2006	Dz.Urz. Nr 35 z 09.02.2007 poz. 505
22.	0126	Pas Nadmorski rejon ciągu pieszego na przedłużeniu al. Jana Pawła II	XXXIX/865/13 28.04.2005	Dz.Urz. z 30.07.2013 poz. 3051
23.	0127	Oliwa Dolna rejon ul. Dąbrowszczaków	LII/1776/06 29.06.2006	Dz.Urz. Nr 107 z 23.10.2006 poz. 2201
24.	0128	Jelitkowo rejon ul. Wypoczynkowej II	LII/1773/06 29.06.2006	Dz.Urz. Nr 90 z 24.08.2006 poz. 1880
25.	0129	Oliwa Dolna rejon ul. Śląskiej	XXII/587/08 28.04.2008	Dz.Urz. Nr 66 z 07.07.2008 poz. 1836
26.	0131	Oliwa Dolna, rejon ulic Krynickiej i Kołobrzeskiej	L/1121/14 27.03.2014	Dz.Urz. z 29.04.2014 poz. 1744
27.	0132	Żabianka rejon ulic Pomorskiej i Gospody	XXVII/525/12 31.05.2012	Dz.Urz. z 13.07.2012 poz. 2428
28.	0133	Jelitkowo rejon ul. Nadmorskiej	XXXIII/912/09 26.02.2009	Dz.Urz. Nr 48 z 02.04.2009 poz. 959
29.	0134	Przymorze Małe rejon ulic Droszyńskiego i Śląskiej	XVI/239/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 131 z 14.10.2011 poz. 2604
30.	0135	Przymorze rejon ul. Jagiellońskiej 46	LI/1438/10 26.08.2010	Dz.Urz. Nr 122 z 04.10.2010 poz. 2350
31.	0136	Oliwa Dolna rejon ul. Pomorskiej 68	XVI/229/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 132 z 17.10.2011 poz. 2607
32.	0137	Jelitkowo rejon ulic Błękitnej i Bursztynowej	XVI/228/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 120 z 26.09.2011 poz. 2421

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
33.	0140	Jelitkowo rejon pętli tramwajowej	XXXVIII/827/13 23.05.2013	Dz.Urz. z 05.07.2013 poz. 2729
34.	0141	Jelitkowo rejon ul. Jelitkowskiej	XXXIII/703/12 18.12.2012	Dz.Urz. z 14.01.2013 poz. 302
35.	0143	Oliwa Dolna rejonu ulic Orłowskiej i Wejhera	X/230/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 07.07.2015 poz. 2104
36.	0203	Oliwa rejon ul. Bitwy Oliwskiej (SKM Żabianka)	LIV/698/97 16.10.1997	Dz.Urz. Nr 12 z 26.03.1998 poz. 43
37.	0205	Oliwa rejon ul. Polanki 49–58	XXVI/278/95 09.11.1995	Dz.Urz. Nr 4 z 16.02.1996 poz. 14
38.	0207	Oliwa rejon ul. Zajęczej (Czyżewskiego – Żubrowa)	LV/715/97 20.11.1997	Dz.Urz. Nr 39 z 30.06.1998 poz. 144
39.	0208	rejon ul. Grunwaldzkiej od nr 495 do ul. Piastowskiej	XXIV/713/04 27.05.2004	Dz.Urz. Nr 92 z 31.07.2004 poz. 1660
40.	0210	fragment Zespołu Rekreacyjnego Dolina Radości – Wschód	VI/109/99 25.02.1999	Dz.Urz. Nr 43 z 06.05.1999 poz. 178
41.	0211	Dolina Ewy w Zespole Rekreacyjnym Dolina Radości	LXII/880/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 78 z 01.12.1998 poz. 388
42.	0212	fragment Zespołu Rekreacyjnego Dolina Radości – rejon Diabelskiego Kamienia	L/631/97 19.06.1997	Dz.Urz. Nr 46 z 29.10.1997 poz. 150
43.	0213	połączenie drogowe dolnego tarasu Gdańsk – Oliwa – Sopot z obwodową Trójmiasta –Nowa Spacerowa	XXXIX/1214/2001 27.09.2001	Dz.Urz. Nr 7 z 31.01.2002 poz. 104
44.	0215	Oliwa Centrum	XVI/475/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 159 z 12.12.2003 poz. 3164
45.	0216	Wrzeszcz – Strzyża II – Oliwa	XLIV/1327/2002 24.01.2002	Dz.Urz. Nr 16 z 11.03.2002 poz. 375
46.	0217	Oliwa rejon ul. Czyżewskiego	XXXI/931/2001 25.01.2001	Dz.Urz. Nr 13 z 16.02.2001 poz. 104
47.	0218	Oliwa w rejonie ulic Polanki i J. Kasprowicza	V/82/99 28.01.1998	Dz.Urz. Nr 38 z 23.04.1999 poz. 157
48.	0219	rejonu ulic: Grunwaldzkiej, Opackiej, Czyżewskiego	L/1718/06 27.04.2006	Dz.Urz. Nr 94 z 07.09.2006 poz. 1968
49.	0220	fragment Zespołu Rekreacyjnego Dolina Radości – część centralna	XIX/567/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 23 z 27.02.2004 poz. 499
50.	0221	Oliwa rejon ul. Bitwy Oliwskiej	XVI/474/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 11 z 28.01.2004 poz. 208
51.	0222	Oliwa Górna rejon osiedla VII Dwór	XIII/418/2003 25.09.2003	Dz.Urz. Nr 146 z 25.09.2003 poz. 2593
52.	0223	Oliwa Górna rejon ul. Polanki – Zachód I	XXXIII/1007/04 22.12.2004	Dz.Urz. Nr 16 z 21.02.2005 poz. 338
53.	0224	Oliwa Górna rej. ul. Polanki – Zachód II	XXXIII/1008/04 22.12.2004	Dz.Urz. Nr 16 z 21.02.2005 poz. 337
54.	0225	rejon Miejskiego Ogrodu Zoologicznego Wybrzeża	XLII/1497/05 29.09.2005	Dz.Urz. Nr 4 z 09.01.2006 poz. 41
55.	0226	Oliwa Górna rejon ul. Abrahama	XXV/730/04 24.06.2004	Dz.Urz. Nr 106 z 01.09.2004 poz. 1882
56.	0227	Oliwa Górna – pas przykolejowy	XLI/1358/05 25.08.2005	Dz.Urz. Nr 97 z 14.10.2005 poz. 2022
57.	0229	Oliwa Górna rejon al. Grunwaldzkiej w sąsiedztwie hali Olivia	XLVIII/1646/06 16.02.2006	Dz.Urz. Nr 70 z 04.07.2006 poz. 1463
58.	0230	Oliwa Górna rejon Uniwersytetu Gdańskiego	XII/261/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 153 z 14.11.2007 poz. 2862
59.	0231	Oliwa Górna rejon Katedry Oliwskiej	VI/66/07 18.01.2007	Dz.Urz. Nr 100 z 23.05.2007 poz. 1577
60.	0232	Oliwa Górna rejon Zespołu Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego przy ul. VII Dwór	XLVIII/1647/06 16.02.2006	Dz.Urz. Nr 59 z 05.06.2006 poz. 1206
61.	0234	Oliwa Górna rejon ul. Świerkowej	XXIV/687/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 87 z 06.08.2008 poz. 2263
62.	0235	Oliwa Górna rejon X Młyna	XV/356/07 25.10.2007	Dz.Urz. Nr 14 z 22.02.2008 poz. 356
63.	0236	Oliwa Górna rejon Zespołu Pocysterskiego II	XXIX/803/08 30.10.2008	Dz.Urz. Nr 9 z 22.01.2009 poz. 258
64.	0237	Oliwa Górna rejon ul. Zajęczej II	XXIV/691/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 92 z 18.08.2008 poz. 2365
65.	0238	Oliwa Górna rejon zespołu Młyna XV	XXX/838/08 27.11.2008	Dz.Urz. Nr 32 z 03.03.2009 poz. 612

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
66.	0240	Oliwa Górna rejon ulic Kaprów i Husa	VI/35/11 13.01.2011	Dz.Urz. Nr 24 z 28.02.2011 poz. 515
67.	0241	Oliwa Górna rejon ulic Wita Stwosza i Bażyńskiego	XXXVII/1073/09 25.06.2009	Dz.Urz. Nr 123 z 16.09.2009 poz. 2402
68.	0242	Oliwa Górna rejon V Młyna II	XIX/319/11 27.10.2011	Dz.Urz. Nr 154 z 23.11.2011 poz. 3190
69.	0243	Oliwa Górna rejon Doliny Czystej Wody	VII/58/11 17.02.2011	Dz.Urz. Nr 53 z 11.05.2011 poz. 1214
70.	0244	Oliwa Górna rejon Zespołu Młyna XI	XXV/504/12 23.04.2012	Dz.Urz. z 31.05.2012 poz. 1898
71.	0247	rejon ul. Polanki – Zachód III	XLI/897/13 29.08.2013	Dz.Urz. z 22.10.2013 poz. 3613
72.	0248	Oliwa Górna rejon ulic Dickmana i Bitwy Oliwskiej	XXVII/524/12 31.05.2012	Dz.Urz. z 19.17.2012 poz. 2492
73.	0251	Oliwa Górna w rejonie ulic Karwieńskiej i Spacerowej	L/1120/14 27.03.2014	Dz.Urz. z 23.04.2014 poz. 1657
74.	0252	Oliwa Górna w rejonie ul. Słonecznej	XLVII/1046/13 16.12.2013	Dz.Urz. z 21.01.2014 poz. 230
75.	0253	Oliwa Górna w rejonie ulic Wita Stwosza i Stanisława Wąsowicza	XLIX/1079/14 27.02.2014	Dz.Urz. z 24.03.2014 poz. 1230
76.	0254	Oliwa – VII Dwór rejon ul. Abrahama	L/1119/14 27.03.2014	Dz.Urz. z 13.05.2014 poz. 1848
77.	0255	Oliwa Górna rejon ul. Opackiej	LVIII/1412/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 09.12.2014 poz. 4380
78.	0256	Oliwa Górna rejon ul. Kościerskiej	LVIII/1411/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 08.12.2014 poz. 4303
79.	0257	PKM – odcinek VII Dwór i Strzyża	LVIII/1405/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 08.12.2014 poz. 4300
80.	0259	Oliwa Górna rejon ul. Bytowskiej	XIV/367/15 24.09.2014	Dz.Urz. z 10.11.2015 poz. 3320
81.	0260	Oliwa Górna w rejonie ul. Abrahama i al. Grunwaldzkiej	XVI/425/15 26.11.2015	Dz.Urz. z 21.12.2015 poz. 4396
82.	0302	Brzeźno rejon ul. Mazurskiej	LXII/895/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 64 z 25.09.1998 poz. 337
83.	0303	rejon Drogi Zielonej od ul. Jana Pawła II do torów kolejowych z Gdańska do Nowego Portu	XII/312/2003 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 138 z 07.11.2003 poz. 2459
84.	0304	Brzeźno – rejon ulic Uczniowskiej i tzw. Nowej Gdańskiej	LII/1774/06 29.06.2006	Dz.Urz. Nr 98 z 19.09.2006 poz. 2021
85.	0305	Brzeźno – rejon dawnej osady rybackiej	XXIII/661/04 29.04.2004	Dz.Urz. Nr 87 z 21.07.2004 poz. 1601
86.	0306	Brzeźno – ul. Hallera, pas drogowy przy deptaku	XIX/458/08 31.01.2008	Dz.Urz. Nr 46 z 03.06.2008 poz. 1321
87.	0307	Brzeźno – rejon al. Hallera i ul. Uczniowskiej	XLVII/1269/10 25.03.2010	Dz.Urz. Nr 78 z 31.05.2010 poz. 1379
88.	0309	Brzeźno – fragment pasa drogowego ul. Dworskiej	XXXVIII/826/13 23.05.2013	Dz.Urz. z 01.07.2013 poz. 2686
89.	0310	Brzeźno – Hala Plażowa	LVI/1301/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 03.10.2014 poz. 3259
90.	0402	Nowy Port rejon Wolnocłowego Obszaru Celnego	XXXVI/1153/2001 21.06.2001	Dz.Urz. Nr 70 z 28.08.2001 poz. 833
91.	0403	Nowy Port Wolny Obszar Celny – Zachód	XXXV/1052/05 17.02.2005	Dz.Urz. Nr 49 z 23.05.2005 poz. 976
92.	0404	Nowy Port – Zachód	XII/319/2003 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 131 z 31.10.2003 poz. 2296
93.	0405	Nowy Port – Wschód	XXIV/715/04 27.05.2004	Dz.Urz. Nr 88 z 23.07.2004 poz. 1620
94.	0406	część dzielnicy Nowy Port w rejonie ul. Wyzwolenia 48 i 49	XXX/836/08 27.11.2008	Dz.Urz. Nr 15 z 02.02.2009 poz. 351
95.	0407	Nowy Port rejon placu ks. Jana Gustkowicza	XXIX/576/12 30.08.2012	Dz.Urz. z 09.10.2012 poz. 3112
96.	0408	Nowy Port rejon ul. Wyzwolenia 8 – teren Zespołu Szkół Morskich	LVI/1295/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 02.10.2014 poz. 3252
97.	0504	Młyniska-Letnica	XLV/1378/2002 21.02.2002	Dz.Urz. Nr 27 z 30.04.2002 poz. 658
98.	0507	Letnica – stadion	XXXIII/913/09 26.02.2009	Dz.Urz. Nr 68 z 22.05.2009 poz. 1350

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
99.	0509	Letnica osiedle, część północna	XXIII/449/12 23.02.2012	Dz.Urz. z 12.04.2012 poz. 1363
100.	0510	Letnica osiedle, część południowa	XXXVII/1069/09 25.06.2009	Dz.Urz. Nr 95 z 24.07.2009 poz. 1934
101.	0511	Młyniska rejon ul. Mikołaja Reja nr 25	XXI/402/11 22.12.2011	Dz.Urz. z 20.01.2012 poz. 262
102.	0512	Letnica rejon ulic Gwiazda Morza i Letnickiej	XVI/426/15 26.11.2015	Dz.Urz. z 30.12.2015 poz. 4574
103.	0513	Letnica rejon ul. Wielopole	XXI/562/16 31.03.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 12.05.2016 poz. 1791
104.	0514	Młyniska rejon ul. Twardej 10	XIII/331/15 27.08.2015	Dz.Urz. z 28.09.2015 poz. 2954
105.	0604	zmiana planu dzielnicy urbanistycznej Zaspa w mieście Gdańsku dotyczącej jednostki A – rejon ul. Startowej 8	XXVI/283/95 09.11.1995	Dz.Urz. Nr 2 z 05.02.1996 poz. 6
106.	0608	Zaspa rejon al. Rzeczypospolitej I	XXX/882/2000 28.12.2000	Dz.Urz. Nr 26 z 21.03.2001 poz. 255
107.	0610	Zaspa – rejon ulic Drzewieckiego – Leszczyńskich	XXX/880/2000 28.12.2000	Dz.Urz. Nr 26 z 21.03.2001 poz. 253
108.	0611	Zaspa – rejon ul. Leszczyńskich	XXX/881/2000 28.12.2000	Dz.Urz. Nr 26 z 21.03.2001 poz. 254
109.	0612	Zaspa – rejon ul. Startowej	XXXI/930/2001 25.01.2001	Dz.Urz. Nr 25 z 19.03.2001 poz. 249
110.	0613	fragment dzielnicy Zaspa – rejon ul. Żwirki i Wigury	XXII/640/2000 27.04.2000	Dz.Urz. Nr 94 z 05.10.2000 poz. 612
111.	0614	Zaspa – jednostka B rejon ul. Skarżyńskiego	XXXIII/1046/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 54 z 28.06.2001 poz. 605
112.	0615	Zaspa – jednostka B rejon ul. Bajana	XXXIII/1045/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 54 z 28.06.2001 poz. 604
113.	0616	odcinek ul. Nowej Kościuszki od ul. Kilińskiego do ul. Hallera	XXII/624/04 25.03.2004	Dz.Urz. Nr 64 z 04.06.2004 poz. 1199
114.	0617	rejon ul. Nowej Abrahama od torów kolejowych do al. Rzeczypospolitej	LIII/1626/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 23 z 12.02.2003 poz. 224
115.	0618	centrum Zaspy z węzłem przesiadkowym SKM	XXIX/932/04 28.10.2004	Dz.Urz. Nr 150 z 07.12.2004 poz. 2778
116.	0619	Zaspa rejon al. Jana Pawła II i al. Rzeczypospolitej	XXXIX/1105/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 133 z 30.09.2009 poz. 2500
117.	0620	Zaspa rejon ul. Hynka i tzw. Drogi Czerwonej	XXXVI/1022/09 28.05.2009	Dz.Urz. Nr 110 z 20.08.2009 poz. 2117
118.	0621	Velodrom na Zaspie pomiędzy al. Jana Pawła II oraz al. gen. Józefa Hallera	XXXII/662/12 29.11.2012	Dz.Urz. z 28.01.2013 poz. 596
119.	0702	Wrzeszcz Dolny rejon ul. Białej	XVII/558/99 30.12.1999	Dz.Urz. Nr 58 z 12.06.2000 poz. 358
120.	0703	Wrzeszcz Dolny rejon ulic Lelewela, Wyspiańskiego, Waryńskiego	XXXIX/1329/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 89 z 22.09.2005 poz. 1847
121.	0704	Wrzeszcz Dolny rejon Kolonii Żeńcy i Kolonii Uroda	IX/175/07 26.04.2007	Dz.Urz. Nr 117 z 13.07.2007 poz. 2027
122.	0705	Wrzeszcz Dolny ul. Wyspiańskiego	XXXVII/1241/05 28.04.2005	Dz.Urz. Nr 67 z 11.07.2005 poz. 1259
123.	0706	Wrzeszcz Dolny – browar przy ul. Kilińskiego	XII/262/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 154 z 16.11.2007 poz. 2872
124.	0708	Wrzeszcz rejon tzw. Drogi Czerwonej i ul. Wajdeloty	XXVII/732/08 28.08.2008	Dz.Urz. Nr 113 z 22.10.2008 poz. 2706
125.	0709	Wrzeszcz rejon ulic T. Kościuszki, Bolesława Chrobrego i al. Legionów	XXXII/887/09 29.01.2009	Dz.Urz. Nr 52 z 08.04.2009 poz. 996
126.	0710	Wrzeszcz Dolny rejon targowiska przy ul. Wyspiańskiego	XLVIII/1330/10 29.04.2010	Dz.Urz. Nr 89 z 25.06.2010 poz. 1669
127.	0711	Wrzeszcz Centrum rejon dworca kolejowego, ul. Kilińskiego i ul. Dmowskiego	XXII/419/12 26.01.2012	Dz.Urz. z 21.02.2012 poz. 740
128.	0713	Wrzeszcz Dolny – browar II przy ul. Kilińskiego	LIII/1197/14 29.05.2014	Dz.Urz. z 26.06.2014 poz. 2242
129.	0803	Gdańsk Wrzeszcz – rejon Akademii Medycznej, obejmującej teren zawarty między al. Zwycięstwa, ulicami Towarową i Hallera oraz projektowaną trasę Nową Politechniczną	XLII/511/96 19.12.1996	Dz.Urz. Nr 19 z 06.05.1997 poz. 52
130.	0805	Wrzeszcz Strzyża I	LI/1516/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 55 z 20.08.2002 poz. 1317
131.	0806	Wrzeszcz – byłe koszary przy ul. Słowackiego	LIV/1825/06 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 137 z 21.12.2006 poz. 2812

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
132.	0807	Wrzeszcz rejon ul. Matejki	XXXIII/1047/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 54 z 28.06.2001 poz. 606
133.	0808	rejon ulic Do Studzienki i Miszewskiego	III/32/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 44 z 28.03.2003 poz. 656
134.	0809	rejon ulic Traugutta i Smoluchowskiego	III/31/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 6 z 10.01.2003 poz. 67
135.	0810	rejon Drogi Czerwonej od ul. Wyspiańskiego do przystanku SKM Gdańsk-Stocznia	XI/270/2003 10.07.2003	Dz.Urz. Nr 112 z 24.09.2003 poz. 2010
136.	0811	Gaj Gutenberga	XIX/571/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 41 z 07.04.2004 poz. 820
137.	0813	ul. Słowackiego – odcinek dolny	XVI/483/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 160 z 13.12.2003 poz. 3301
138.	0814	Wrzeszcz Centrum rejon ul. Uphagena i al. Grunwaldzkiej	XXXI/989/04 25.11.2004	Dz.Urz. Nr 3 z 10.01.2005 poz. 42
139.	0815	Aniołki w rejonie ulic Dębowej i Powstańców Warszawskich	XVI/481/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 160 z 13.12.2003 poz. 3300
140.	0816	Aniołki w rejonie ulic Dębinki i Elizy Orzeszkowej	VII/145/2003 27.03.2003	Dz.Urz. Nr 84 z 02.07.2003 poz. 1372
141.	0817	rejon ulic Mikołaja Kopernika i Elizy Orzeszkowej	XLV/1554/05 24.11.2005	Dz.Urz. Nr 43 z 24.04.2006 poz. 844
142.	0818	Aniołki, rejon ulic Marii Skłodowskiej-Curie i Juliana Tuwima	LIV/1826/06 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 18 z 26.01.2007 poz. 461
143.	0819	Wrzeszcz Centrum, rejon ulic: Klonowej, Grunwaldzkiej, Romana Dmowskiego	XLVIII/1331/10 29.04.2010	Dz.Urz. Nr 91 z 02.07.2010 poz. 1735
144.	0820	Wrzeszcz Centrum rejon ulic Tadeusza Kościuszki, Antoniego Lendziona i al. Grunwaldzkiej	XXIV/710/04 27.05.2004	Dz.Urz. Nr 84 z 13.07.2004 poz. 1563
145.	0823	SKM Gdańsk – Politechnika	XXII/623/2004 25.03.2004	Dz.Urz. Nr 58 z 14.05.2004 poz. 1117
146.	0824	polana leśna Srebrniki	XLI/1357/05 25.08.2005	Dz.Urz. Nr 106 z 02.11.2005 poz. 2147
147.	0825	Wrzeszcz rejon ul. Srebrniki	XLV/1553/2005 24.11.2005	Dz.Urz. Nr 8 z 23.01.2006 poz. 111
148.	0826	Wrzeszcz rejon ul. Wita Stwosza i al. Grunwaldzkiej	V/36/06 21.12.2006	Dz.Urz. Nr 51 z 26.02.2007 poz. 750
149.	0827	Wrzeszcz rejon al. Grunwaldzkiej i ul. Braci Lewoniewskich	XII/264/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 154 z 16.11.2007 poz. 2874
150.	0828	Wrzeszcz rejon ul. Jaśkowa Dolina	XXVII/734/08 28.08.2008	Dz.Urz. Nr 113 z 22.10.2008 poz. 2707
151.	0830	Wrzeszcz rejon al. Zwycięstwa i ul. Towarowej	XXIV/689/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 92 z 18.08.2008 poz. 2363
152.	0831	Wrzeszcz rejon ulic Słowackiego i Chrzanowskiego	XXXI/870/08 18.12.2008	Dz.Urz. Nr 40 z 18.03.2009 poz. 751
153.	0832	Wrzeszcz osiedle Strzyża część południowa	XXXII/886/09 29.01.2009	Dz.Urz. Nr 51 z 07.04.2009 poz. 992
154.	0833	Wrzeszcz osiedle Strzyża część północna	XXV/503/12 23.04.2012	Dz.Urz. z 01.06.2012 poz. 1917
155.	0834	Brętowo, obszar przebiegu planowanej linii elektroenergetycznej 110 kV	XXIX/801/08 30.10.2008	Dz.Urz. Nr 136 z 22.12.2008 poz. 3451
156.	0835	Wrzeszcz osiedle Strzyża rejon pl. marsz. Józefa Piłsudskiego	XXXI/638/12 25.10.2012	Dz.Urz. z 29.11.2012 poz. 3834
157.	0836	Brętowo rejon ul. Dolne Migowo – odcinek południowy	XXXVI/1021/09 28.05.2009	Dz.Urz. Nr 107 z 12.08.2009 poz. 2101
158.	0837	Piecki-Migowo rejon ulic Jaśkowa Dolina, Wileńskiej i Migowskiej	XLI/1159/09 29.10.2009	Dz.Urz. Nr 11 z 25.01.2010 poz. 204
159.	0838	Wrzeszcz – Aniołki rejon stadionu Lechii pomiędzy ulicami Traugutta i Smoluchowskiego	VI/36/11 13.01.2011	Dz.Urz. Nr 52 z 10.05.2011 poz. 1207
160.	0839	Wrzeszcz rejon ul. Topolowej	L/1397/10 24.06.2010	Dz.Urz. Nr 95 z 16.07.2010 poz. 1838
161.	0840	Wrzeszcz, os. Strzyża – rejon byłej piekarni Rogalik pomiędzy nasypem kolejowym a al. Grunwaldzką	XXI/404/11 22.12.2011	Dz.Urz. z 20.01.2012 poz. 244
162.	0841	Wrzeszcz rejon ul. Stefana Batorego	X/125/11 28.04.2011	Dz.Urz. Nr 69 z 09.06.2011 poz. 1496
163.	0842	Wrzeszcz rejon ul. Jesionowej	XLVII/1047/13 16.12.2013	Dz.Urz. z 30.01.2014 poz. 346
164.	0843	Wrzeszcz ul. Uphagena 21	XVI/235/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 120 z 26.09.2011 poz. 2422

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
165.	0845	Wrzeszcz Górny rejon ulic Partyzantów, Sosnowej, Podleśnej	XLI/898/13 29.08.2013	Dz.Urz. z 25.09.2013 poz. 3395
166.	0846	Strzyża rejon al. Grunwaldzkiej 238	LVIII/1403/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 10.12.2014 poz. 4384
167.	0847	Niedźwiednik rejon ulic Słowackiego i Podkarpackiej	V/25/15 29.01.2015	Dz.Urz. z 17.03.2015 poz. 832
168.	0848	PKM – odcinek Wrzeszcz	LVIII/1404/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 10.12.2014 poz. 4388
169.	0850	Wrzeszcz Górny – Kolonia Abegga	XIV/373/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 10.11.2015 poz. 3323
170.	0851	Wrzeszcz Górny rejon ul. Podleśnej	XVIII/527/16 28.01.2016	Dz.Urz. z 04.03.2016 poz. 923
171.	0852	Wrzeszcz Górny rejon ul. Sosnowej 2	XIV/374/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 10.11.2015 poz. 3324
172.	0853	Wrzeszcz Górny rejon ulic: Matki Polki, Batorego i Jaśkowa Dolina	XXVI/679/16 30.06.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 10.08.16 poz. 2892
173.	0902	Matemblewo	XLIII/531/96 30.12.1996	Dz.Urz. Nr 16 z 17.04.1997 poz. 44
174.	0903	ul. Słowackiego z węzłem Potokowa	LVI/749/97 18.12.1997	Dz.Urz. Nr 25 z 14.05.1998 poz. 94
175.	0904	Brętowo – Nowiec, Dolne Młyny, Migowo	XLIX/1462/2002 23.05.2002	Dz.Urz. Nr 48 z 17.07.2002 poz. 1177
176.	0905	Brętowo – Niedźwiednik	XXXVIII/1186/2001 30.08.2001	Dz.Urz. Nr 3 z 11.01.2002 poz. 42
177.	0906	Matemblewa rejon ul. Matemblewskiej	XLV/1379/2002 21.02.2002	Dz.Urz. Nr 26 z 25.04.2002 poz. 655
178.	0907	rejon ulic Potokowej i Juliusza Słowackiego	IX/176/07 26.04.2007	Dz.Urz. Nr 116 z 29.06.2007 poz. 116
179.	0908	rejon ulic Potokowej i Matemblewskiej	XXXV/1055/05 17.02.2005	Dz.Urz. Nr 43 z 05.05.2005 poz. 840
180.	0909	rejon ulic: Srebrniki, Ogrodowej, Potokowej i Franciszka Rakoczego	XXVII/735/08 28.08.2008	Dz.Urz. Nr 106 z 03.10.2008 poz. 2610
181.	0910	Brętowo rejon ul. Niedźwiednik	XIX/569/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 41 z 07.04.2004 poz. 819
182.	0911	Matemblewo – ul. Matemblewska II	XVI/485/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 10 z 26.01.2004 poz. 179
183.	0912	Matemblewa w rejonie ul. Zielone Wzgórze	XXXIX/1328/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 80 z 23.08.2005 poz. 1614
184.	0913	Brętowo ul. Słowackiego 114b	XXXVI/1158/05 31.03.2005	Dz.Urz. Nr 58 z 15.06.2005 poz. 1080
185.	0914	Matemblewo w rejonie ul. Waldorffa	XLVII/1622/06 26.01.2006	Dz.Urz. Nr 63 z 14.06.2006 poz. 1306
186.	0915	Brętowo rejon ul. Potokowej	L/1719/06 27.04.2006	Dz.Urz. Nr 77 z 24.07.2006 poz. 1591
187.	0916	Brętowo – osiedla Nowiec	LIV/1827/06 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 126 z 07.12.2006 poz. 2624
188.	0917	Niedźwiednik rejon ul. Góralskiej	XLVIII/1648/06 16.02.2006	Dz.Urz. Nr 72 z 10.07.2006 poz. 1498
189.	0918	Brętowo – Matemblewskie Wzgórze	XXVIII/767/08 25.09.2008	Dz.Urz. Nr 126 z 25.11.2008 poz. 2974
190.	0921	Brętowo, działki nr od 152/1 do 152/6 obręb 37 w rejonie ulic Potokowej i Dolne Migowo	XL/1142/09 24.09.2009	Dz.Urz. Nr 155 z 19.11.2009 poz. 2899
191.	0922	Matemblewo rejon ulic Matemblewskiej i J. Giedroycia	LV/1229/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 04.08.2014 poz. 2663
192.	0923	Brętowo rejon ulic Potokowej, Dolne Młyny i Rakoczego	XVIII/288/11 29.09.2011	Dz.Urz. Nr 166 z 13.12.2011 poz. 3538
193.	0924	Matemblewo rejon kościoła pw. Matki Bożej Brzemiennej	XXXI/637/12 25.10.2012	Dz.Urz. z 13.12.2012 poz. 4224
194.	0926	Brętowo rejon ulic Dolne Migowo i Rakoczego	XLII/966/13 26.09.2013	Dz.Urz. z 05.11.2013 poz. 3735
195.	0927	Matemblewo rejon ul. Matemblewskiej 40	XLVIII/1062/14 16.01.2014	Dz.Urz. Z 20.02.2014 poz. 868
196.	0928	Matemblewo – część centralna	X/229/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 07.07.2015 poz. 2103
197.	0929	Wrzeszcz – Cmentarz Centralny Srebrzysko II	XII/285/15 25.06.2015	Dz.Urz. z 19.08.2015 poz. 2644

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
198.	0930	PKM – odcinek Strzyża i Brętowo północ	LVIII/1406/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 08.12.2014 poz. 4301
199.	0931	PKM – odcinek Brętowo południe	LVIII/1407/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 09.12.2014 poz. 4379
200.	0932	Brętowo rejon ul. Słowackiego 139–155	XII/281/15 25.06.2015	Dz.Urz. z 11.08.2015 poz. 2547
201.	0934	Niedźwiednik rejon ulic Słowckiego i Podkarpackiej II	XXIV/651/16 31.05.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 01.08.16 poz. 2811
202.	1004	Migowo-Piecki-Zachód – rejon ulic Myśliwskiej i Zacnej wprowadzający funkcję niskiej zabudowy mieszkaniowej	XXIX/348/96 18.01.1996	Dz.Urz. Nr 10 z 06.05.1996 poz. 37
203.	1005	Piecki-Migowo rejon ul. Raciborskiego	XXII/641/2000 27.04.2000	Dz.Urz. Nr 56 z 07.06.2000 poz. 350
204.	1007	Piecki-Migowo rejon ulic Myśliwskiej i Piekarniczej	XXV/720/2000 06.07.2000	Dz.Urz. Nr 84 z 07.09.2000 poz. 544
205.	1008	Zabornia rejon ulic Stolema i Łabędziej	LII/1473/10 30.09.2010	Dz.Urz. Nr 154 z 09.12.2010 poz. 2977
206.	1009	Piecki rejon ulic: Warneńskiej, Belgradzkiej, Budapesztańskiej	XXVII/779/2000 28.09.2000	Dz.Urz. Nr 110 z 05.12.2000 poz. 716
207.	1012	Piecki-Migowo rejon ulic Wileńskiej i Migowskiej	XXXIV/1076/2001 26.04.2001	Dz.Urz. Nr 65 z 09.08.2001 poz. 755
208.	1013	Piecki-Migowo rejon ulic Myśliwskiej, tzw. Nowej Politechnicznej i tzw. Nowej Bulońskiej	XXII/586/08 28.04.2008	Dz.Urz. Nr 71 z 14.07.2008 poz. 1949
209.	1014	rejon ul. Nowej Politechnicznej od ul. Rakoczego do zabudowań Politechniki Gdańskiej	III/33/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 44 z 28.03.2003 poz. 655
210.	1015	Piecki-Migowo – rejon ul. Magellana	LII/1771/06 29.06.2006	Dz.Urz. Nr 107 z 23.10.2006 poz. 2205
211.	1017	PieckiMigowo rejon ulic Franciszka Rakoczego i Piekarniczej	XVI/486/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 156 z 11.12.2003 poz. 2932
212.	1018	rejon ulic Myśliwskiej i Hausbrandta	XXXVIII/1276/05 19.05.2005	Dz.Urz. Nr 78 z 16.08.2005 poz. 1566
213.	1019	Piecki-Migowo obszar pomiędzy ul. Piecewską a szkołą	XLVII/1623/06 26.01.2006	Dz.Urz. Nr 59 z 05.06.2006 poz. 1204
214.	1020	Piecki-Migowo na południe od ul. Warneńskiej	XXII/588/08 28.04.2008	Dz.Urz. Nr 70 z 11.07.2008 poz. 1925
215.	1022	Piecki-Migowo rejon ulic Piecewskiej i Rakoczego	XXXV/982/09 23.04.2009	Dz.Urz. Nr 84 z 30.06.2009 poz. 1662
216.	1023	rejon ulic Kruczkowskiego i Jaśkowej Doliny	XXXIX/1107/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 134 z 01.10.2009 poz. 2519
217.	1024	Piecki-Diabełkowo, rejon ulic Czubińskiego, Wileńskiej i Suwalskiej	XXXV/749/13 28.02.2013	Dz.Urz. z 10.05.2013 poz. 2123
218.	1025	Piecki-Migowo rejon ulic Myśliwskiej i Widok	LVI/1296/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 08.10.2014 poz. 3294
219.	1102	Wyspa Spichrzów – Północ	LXII/897/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 74 z 12.11.1998 poz. 371
220.	1103	Ołowianka	V/83/99 28.01.1999	Dz.Urz. Nr 45 z 17.05.1999 poz. 181
221.	1105	Śródmieście – Stara Stocznia	LI/1514/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 64 z 27.09.2002 poz. 1467
222.	1110	Śródmieście rejon Głównego Miasta	XI/266/2003 10.07.2003	Dz.Urz. Nr 100 z 27.08.2003 poz. 1784
223.	1111	Śródmieście rejon Grodziska	XXXVI/1154/01 21.06.2001	Dz.Urz. Nr 68 z 17.08.2001 poz. 808
224.	1112	Śródmieście rejon Długie Ogrody	XXIV/700/2000 15.06.2000	Dz.Urz. Nr 88 z 18.09.2000 poz. 570
225.	1113	Śródmieście rejon Dolnego Miasta	XXXV/1053/05 17.02.2005	Dz.Urz. Nr 52 z 01.06.2005 poz. 1003
226.	1114	Śródmieście – Wyspa Spichrzów Południe, Stare Przedmieście	XLIX/1463/2002 23.05.2002	Dz.Urz. Nr 44 z 05.07.2002 poz. 1049
227.	1116	Śródmieście rejon Siennej Grobli i Polskiego Haka	XXXIX/1324/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 86 z 13.09.2005 poz. 1742
228.	1117	Śródmieście rejon Targu Siennego, Podwala Grodzkiego i Nowych Ogrodów	XXXIX/1325/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 82 z 30.08.2005 poz. 1644
229.	1118	Ołowianka	XXXII/1001/2001 22.02.2001	Dz.Urz. Nr 30 z 05.04.2001
230.	1119	Śródmieście rejon ulic Piwnej i Kaletniczej	LIII/1624/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 22 z 10.02.2003 poz. 216

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
231.	1120	Śródmieście rejon Targu Węglowego	XXXVII/1242/05 28.04.2005	Dz.Urz. Nr 85 z 08.09.2005 poz. 1715
232.	1122	Śródmieście rejon ul. Grodzkiej	LIII/1623/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 22 z 10.02.2003 poz. 215
233.	1123	Śródmieście rejon Biskupiej Górki	XLI/1361/05 25.08.2005	Dz.Urz. Nr 99 z 19.10.2005 poz. 2050
234.	1124	Śródmieście rejon Dolnego Miasta części mieszkaniowej	LII/1775/06 29.06.2006	Dz.Urz. Nr 97 z 15.09.2006 poz. 2010
235.	1125	Gdańsk Nowe Miasto Północ	XXVIII/902/04 30.09.2004	Dz.Urz. Nr 138 z 15.11.2004 poz. 2421
236.	1126	Stare Miasto – Osiek	XXIII/656/04 29.04.2004	Dz.Urz. Nr 79 z 30.06.2004 poz. 1475
237.	1127	Śródmieście rejon Dolnego Miasta – Reduta Żbik	XII/316/03 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 138 z 07.11.2003 poz. 2462
238.	1128	Gdańsk Nowe Miasto – Stocznia, pl. Solidarności	XXVIII/903/04 30.09.2004	Dz.Urz. Nr 138 z 15.11.2004 poz. 2422
239.	1129	Śródmieście Gdańska – gazownia w rejonie ujścia Motławy	XXXI/990/04 25.11.2004	Dz.Urz. Nr 7 z 24.01.2005 poz. 145
240.	1131	Śródmieście rejon targowiska przy ul. Elbląskiej	XII/315/2003 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 120 z 16.10.2003 poz. 2129
241.	1132	Śródmieście rejon ulic Chłodnej i Sadowej	XIV/455/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 149 z 26.11.2003 poz. 2633
242.	1133	Śródmieście rejon ul. Zawodników	XIV/454/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 155 z 10.12.2003 poz. 7351
243.	1135	Śródmieście w rejonie wiaduktu Błędnik	XLIII/1525/05 27.10.2005	Dz.Urz. Nr 7 z 19.01.2006 poz. 105
244.	1136	Śródmieście rejonu węzła komunikacyjnego Brama Oliwska	VII/109/07 26.02.2007	Dz.Urz. Nr 98 z 21.05.2007 poz. 1547
245.	1137	Śródmieście rejon ul. Strzeleckiej	XXXVI/1157/05 31.03.2005	Dz.Urz. Nr 60 z 20.06.2005 poz. 1123
246.	1138	Śródmieście rejon ulic Długie Ogrody i Szafarnia	XLVI/1601/05 22.12.2005	Dz.Urz. Nr 37 z 05.04.2006 poz. 742
247.	1139	Śródmieście rejon Głównego Miasta – Teatr Elżbietański	VII/110/07 26.02.2007	Dz.Urz. Nr 99 z 22.05.2007 poz. 1555
248.	1143	Śródmieście rejon Biskupiej Górki	VII/113/07 26.02.2007	Dz.Urz. Nr 98 z 21.05.2007 poz. 1550
249.	1145	Śródmieście rejon ulic: Na Stępce, Angielska Grobla i Długa Grobla	XXIII/611/08 29.05.2008	Dz.Urz. Nr 80 z 25.07.2008 poz. 2103
250.	1146	Wyspa Spichrzów rejon ulic Stągiewnej i Chmielnej	LIII/1507/10 28.10.2010	Dz.Urz. Nr 147 z 30.11.2010 poz. 2841
251.	1147	Wyspa Spichrzów rejon ulic Spichrzowej i Żytniej	XXIV/682/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 92 z 18.08.2008 poz. 2361
252.	1149	Wyspa Spichrzów rejon ulic Toruńskiej i Chmielnej	XXIX/802/08 30.10.2008	Dz.Urz. Nr 11 z 26.01.2009 poz. 274
253.	1150	Wyspa Spichrzów rejon dawnego dworca Kłodno	XXXI/855/16 24.11.2016	Dz.Urz. Nr 2016 z 23.12.11.2016 poz. 4619
254.	1151	Stare Przedmieście rejon bastionu św. Gertrudy i bastionu Żubr	XVII/392/07 29.11.2007	Dz.Urz. Nr 20 z 14.03.2008 poz. 530
255.	1153	Śródmieście rejon ulic Łąkowej i Sadowej	XX/480/08 28.02.2008	Dz.Urz. Nr 20 z 05.06.2008 poz. 1342
256.	1154	Śródmieście rejon ulic Jana z Kolna i Dyrekcyjnej	XVIII/285/11 29.09.2011	Dz.Urz. Nr 149 z 10.11.2011 poz. 3076
257.	1155	Śródmieście rejon ulic Grodzkiej i Sukienniczej	XLIV/1252/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 36 z 15.03.2010 poz. 600
258.	1156	Śródmieście rejon ulic: Mieszczańskiej, Ogarnej, Ławniczej i Długi Targ	XXXVI/1024/09 28.05.2009	Dz.Urz. Nr 101 z 04.08.2009 poz. 2008
259.	1157	Śródmieście rejon Stoczni Północnej	XXXVI/1023/09 28.05.2009	Dz.Urz. Nr 106 z 11.08.2009 poz. 2084
260.	1158	Stare Przedmieście rejon ulic Żabi Kruk i Rzeźnickiej	XLI/1160/09 29.10.2009	Dz.Urz. Nr 11 z 25.01.2010 poz. 205
261.	1159	Dolne Miasto – bastion Miś	XL/1143/09 24.09.2009	Dz.Urz. Nr 147 z 30.10.2009 poz. 2736
262.	1160	Śródmieście rejon ulic Górka i ks. Franciszka Rogaczewskiego	XLIV/1247/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 36 z 15.03.2010 poz. 596
263.	1161	Śródmieście rejon ul. 3 Maja 5 i 6	XLVIII/1332/10 29.04.2010	Dz.Urz. Nr 89 z 25.06.2010 poz. 1670

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
264.	1162	Śródmieście – Grodzisko rejon ul. 3 Maja 9A	XLIV/1251/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 36 z 15.03.2010 poz. 599
265.	1163	Śródmieście rejon ulic Długie Ogrody i Łąkowej	VII/60/11 17.02.2011	Dz.Urz. Nr 53 z 11.05.2011 poz. 1216
266.	1164	Stare Miasto Osiek rejon ulic Wałowej i Łagiewniki	VI/37/11 13.01.2011	Dz.Urz. Nr 37 z 06.04.2011 poz. 872
267.	1165	Śródmieście rejon ul. Szerokiej 56/57	XVI/232/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 134 z 19.10.2011 poz. 2731
268.	1166	Główne Miasto rejon Teatru Wybrzeże	XVI/234/11 25.08.2011	DZ. Urz. nr 169 z 15.12.2011 poz. 3758
269.	1167	Główne Miasto rejon Ratusza Głównego Miasta	XVI/233/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 132 z 17.10.2011 poz. 2605
270.	1168	Główne Miasto rejon kościoła św. Mikołaja	XVIII/284/11 29.09.2011	Dz.Urz. Nr 151 z 16.11.2011 poz. 3148
271.	1170	Stare Miasto rejon ulic Łagiewniki i Rybaki Górne	XXIX/579/12 30.08.2012	Dz.Urz. z 09.10.2012 poz. 3102
272.	1171	Stare Miasto Osiek rejon ulic Panieńskiej i Browarnej	XXX/608/12 27.09.2012	Dz.Urz. z 25.10.2012 poz. 3339
273.	1172	Stare Przedmieście rejon ulic Rzeźnickiej i Kocurki	LV/1227/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 29.07.2014 poz. 2594
274.	1173	Śródmieście rejon ulic Długie Ogrody i św. Barbary	XLVII/1044/13 16.12.2013	Dz.Urz. z 21.01.2014 poz. 218
275.	1174	Śródmieście – rejon ulic Pohulanka i ks. Franciszka Rogaczewskiego	LVIII/1402/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 02.12.2014 poz. 4235
276.	1175	Wyspa Spichrzów rejon ulic Stągiewnej i Pożarniczej	L/1117/14 27.03.2014	Dz.Urz. 13.05.2014 poz. 1850
277.	1176	Stare Miasto – Muzeum II Wojny Światowej	LVIII/1401/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 08.12.2014 poz. 4299
278.	1177	Stare Przedmieście – rejon ul. Lastadia	V/24/15 29.01.2015	Dz.Urz. z 10.03.2015 poz. 714
279.	1180	Sienna Grobla – rejon ulic Zabłotnej i Długiej Grobli	XIV/371/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 01.12.2015 poz. 3652
280.	1181	Główne Miasto rejon ul. Św. Ducha i ław mięsnych	XIV/372/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 10.11.2015 poz. 3322
281.	1182	Główne Miasto rejon ulic Św. Ducha i Mokrej	XIV/368/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 02.11.2015 poz. 3283
282.	1183	Główne Miasto rejon ul. Mariackiej 1	XIV/369/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 10.11.2015 poz. 3321
283.	1184	Główne Miasto rejon ul. Kleszej	XIV/370/15 24.09.2015	Dz.Urz. z 09.11.2015 poz. 3318
284.	1185	Stare Miasto – Brabank	XXX/809/16 27.10.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 29.11.16 poz. 4017
285.	1187	Stare Miasto rejon Targu Drzewnego i ul. Garncarskiej	XXVIII/712/16 25.08.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 13.10.16 poz. 3384
286.	1202	Kolonia Zręby	XXXII/999/2001 22.02.2001	Dz.Urz. Nr 31 z 09.04.2001 poz. 322
287.	1203	Siedlce rejon ul. Cygańska Góra	LXII/889/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 49 z 11.08.1998 poz. 180
288.	1204	Siedlce w rejonie ulic Malczewskiego, Stoczniowców – obecnie gen. Grota-Roweckiego, Armii Krajowej	XIV/453/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 5 z 14.01.2004 poz. 39
289.	1205	Siedlce w rejonie ulic Paganiniego i Kamieńskiego	LXII/885/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 78 z 01.12.1998 poz. 390
290.	1206	Siedlce w rejonie ulic: Schuberta, Nowolipie, Rakoczego	LXII/884/98 17.06.1998	Dz.Urz. nr 78 z 01.12.1998 poz. 389
291.	1207	Siedlce w rejonie ulic: Jankiela, Gerwazego, Telimeny, Domeyki, Zosi	LXII/886/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 64 z 25.09.1998 poz. 334
292.	1208	Siedlce rejon ulic Malczewskiego i Kościelnej	XXXII/1000/2001 22.02.2001	Dz.Urz. Nr 30 z 05.04.2001 poz. 313
293.	1209	Siedlce rejon ul. Kartuskiej i Jasnej	LII/1592/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 2 z 03.01.2003 poz. 15
294.	1210	Kolonii Jordana, Ochota i Przybyszewskiego	XXXI/991/04 25.11.2004	Dz.Urz. Nr 7 z 24.01.2005 poz. 146
295.	1211	Siedlce rejon ul. Lecha Bądkowskiego	IX/217/2003 29.05.2003	Dz.Urz. Nr 100 z 27.08.2003 poz. 1777
296.	1212	Siedlce rejon ulic Lecha Bądkowskiego i Kartuskiej	XI/267/2003 10.07.2003	Dz.Urz. Nr 112 z 24.09.2003 poz. 2007

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
297.	1213	Siedlce rejon ul. Taborowej	XVI/490/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 16 z 11.02.2004 poz. 325
298.	1214	Siedlce rejon ul. Cygańska Góra	XII/313/2003 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 138 z 07.11.2003 poz. 2460
299.	1215	Siedlce rejon ul. Pana Tadeusza	IX/218/2003 29.05.2003	Dz.Urz. Nr 100 z 27.08.2003 poz. 1778
300.	1216	Siedlce rejon ulic Kartuskiej, Szarej, Skrajnej	XI/268/2003 10.07.2003	Dz.Urz. Nr 112 z 24.09.2003 poz. 2008
301.	1217	Siedlce rejon ulic Łostowickiej i Armii Krajowej	IX/216/2003 29.05.2003	Dz.Urz. Nr 100 z 27.08.2003 poz. 1776
302.	1218	Siedlce rejon ulic Beethovena i Otwartej	XLI/1360/05 25.08.2005	Dz.Urz. Nr 109 z 09.11.2005 poz. 2217
303.	1219	Siedlce – Kolonia Wyżyny	XLII/1492/05 29.09.2005	Dz.Urz. Nr 145 z 30.12.2005 poz. 3434
304.	1220	Siedlce – rejon ulic: Struga, Łostowickiej i Pana Tadeusza	XLIV/1246/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 71 z 14.05.2010 poz. 1158
305.	1221	Siedlce – rejon ul. Legnickiej	XLVI/1598/05 22.12.2005	Dz.Urz. Nr 49 z 10.05.2006 poz. 997
306.	1222	Siedlce – rejon ulic: Sołeckiej, Ciasnej i Malczewskiego	X/200/07 31.05.2007	Dz.Urz. Nr 128 z 17.08.2007 poz. 2295
307.	1223	Siedlce rejon ul. Wagnera	VI/68/07 18.01.2007	Dz.Urz. Nr 88 z 30.03.2007 poz. 1389
308.	1224	Siedlce II rejon ulic: Malczewskiego, gen. Stefana Grota-Roweckiego i Bystrzyckiej	XXXII/884/09 29.01.2009	Dz.Urz. Nr 55 z 17.04.2009 poz. 1032
309.	1225	Siedlce rejon ulic Kartuskiej i Seweryna Goszczyńskiego	XXXI/869/08 18.12.2008	Dz.Urz. Nr 48 z 02.04.2009 poz. 945
310.	1227	Siedlce – rejon ulic Kartuskiej i Kolonii Zręby	XXXVI/777/13 28.03.2013	Dz.Urz. z 07.05.2013 poz. 2081
311.	1228	Siedlce rejon ul. Ogińskiego	X/219/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 10.07.2015 poz. 2126
312.	1229	Kolonia Jordana w rejonie Cmentarza Garnizonowego	XII/283/15 25.06.2015	Dz.Urz. z 06.08.2015 poz. 2451
313.	1230	Siedlce rejon ulic Powstańców Warszawskich i Legnickiej	XXII/603/16 28.04.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 02.06.16 poz. 2042
314.	1232	Suchanino rejon ulic Sobieskiego i Wagnera	XXI/561/16 31.03.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 29.04.16 poz. 1171
315.	1301	Przeróbka	LIII/1627/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 82 z 04.12.2002 poz. 1789
316.	1302	Port Północny II	LI/1529/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 64 z 27.09.2002 poz. 1468
317.	1303	Westerplatte – Twierdza Wisłoujście	III/29/2002 25.12.2002	Dz.Urz. Nr 17 z 03.02.2003 poz. 183
318.	1304	Port Północny I	XXXIX/1104/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 134 z 01.10.2009 poz. 2518
319.	1305	Stogi na wschód od ul. mjr. Henryka Sucharskiego	LII/1474/10 30.09.2010	Dz.Urz. Nr 130 z 25.10.2010 poz. 2489
320.	1306	Stogi Portowe na wschód od ul. Ku Ujściu	XXIV/476/12 29.03.2012	Dz.Urz. z 17.05.2012 poz. 1739
321.	1307	Stogi Portowe – torowisko w rejonie Nabrzeża Przemysłowego	XXXIV/724/13 31.01.2013	Dz.Urz. z 04.04.2013 poz. 1723
322.	1308	Stogi Portowe – przedłużenie ul. Kaczeńce	XXXIX/866/13 25.06.2013	Dz.Urz. z 05.08.2013 poz. 3103
323.	1309	Stogi Portowe – teren dawnego Siarkopolu w rejonie Twierdzy Wisłoujście	LV/1226/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 29.07.2014 poz. 2593
324.	1310	Stogi Portowe teren Nabrzeża Obrońców Poczty Polskiej w rejonie Twierdzy Wisłoujście	LV/1225/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 04.08.2014 poz. 2661
325.	1311	Port Północny III	LVI/1299/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 03.10.2014 poz. 3258
326.	1312	Port Północny IV teren terminala kontenerowego	VIII/162/15 26.03.2015	Dz.Urz. z 04.05.2015 poz. 1485
327.	1313	Stogi w rejonie ulic mjr. Henryka Sucharskiego oraz tzw. Nowej Kaczeńce	XIII/332/15 27.08.2015	Dz.Urz. z 22.10.2015 poz. 3222
328.	1314	Stogi Portowe w rejonie Twierdzy Wisłoujście i ul. Chatpantiera	XXII/601/16 28.04.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 25.05.16 poz. 1984
329.	1403	Krakowiec – Górki Zachodnie	XX/608/2000 30.03.2000	Dz.Urz. Nr 52 z 25.05.2000 poz. 325

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
330.	1404	Stogi Południowe	XLVI/559/97 20.03.1997	Dz.Urz. Nr 30 z 07.08.1997 poz. 89
331.	1405	Stogi Północne	V/84/99 28.01.1999	Dz.Urz. Nr 38 z 23.04.1999 poz. 158
332.	1407	Krakowiec – w rejonie ulic Jodłowej-Steczka	LVI/1899/06 26.10.2006	Dz.Urz. Nr 35 z 09.02.2007 poz. 504
333.	1408	Stogi Południowe w rejonie ul. Tamka	XXXVII/1243/05 28.04.2005	Dz.Urz. Nr 67 z 11.07.2005 poz. 1260
334.	1409	Stogi Południowe w rejonie ul. Falck-Polonusa	XLII/1293/2001 20.12.2001	Dz.Urz. Nr 16 z 11.03.2002 poz. 368
335.	1410	Górki Zachodnie rejon ujścia Wisły Śmiałej – część północna	XXXIX/1327/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 97 z 14.10.2005 poz. 2021
336.	1412	Krakowiec rejon ul. Kępnej	XXVIII/765/08 25.09.2008	Dz.Urz. Nr 126 z 25.11.2008 poz. 2973
337.	1413	Górki Zachodnie rejon ulic Łowickiej i Przełom	XXIV/690/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 92 z 18.08.2008 poz. 2364
338.	1414	Stogi Północne – GPZ w rejonie ul. Wrzosy	XXII/585/08 28.04.2008	Dz.Urz. Nr 71 z 14.07.2008 poz. 1950
339.	1415	strefa rurociągów we wschodniej części wyspy Stogi	XXIV/692/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 91 z 14.08.2008 poz. 2342
340.	1416	rejon kąpieliska morskiego Stogi	XXXVII/1068/09 25.06.2009	Dz.Urz. z 16.09.2009 poz. 2401
341.	1417	Górki Zachodnie w rejonie ulic Kępnej i Żaków	XLVII/1297/10 25.03.2010	Dz.Urz. Nr 78 z 31.05.2010 poz. 1380
342.	1418	Krakowiec – wał wzdłuż Martwej Wisły – pomiędzy ul. Steczka i ul. Zawiślańską	VI/38/11 13.01.2011	Dz.Urz. Nr 23 z 25.02.2011 poz. 512
343.	1420	Stogi Mieszkaniowe w rejonie ulic Wrzosy i Wosia Budzysza	XXII/418/12 26.01.2012	Dz.Urz. z 06.03.2012 poz. 896
344.	1421	Krakowiec – Górki Zachodnie w rejonie ulic Kępnej i Stogi	XXI/405/11 22.12.2011	Dz.Urz. z 20.01.2012 poz. 264
345.	1422	Stogi Mieszkaniowe w rejonie ulic Wrzosy i Stryjewskiego	XXIII/448/12 23.02.2012	Dz.Urz. z 11.04.2012 poz. 1356
346.	1423	Krakowiec – Górki Zachodnie w rejonie ul. Przełom	XXVII/526/12 31.05.2012	Dz.Urz. z 13.07.2012 poz. 2429
347.	1424	Stogi Mieszkaniowe w rejonie ulic Stryjewskiego, Falck-Polonusa, Tamka	XXXVIII/828/13 23.05.2013	Dz.Urz. z 01.07.2013 poz. 2687
348.	1425	Krakowiec w rejonie ulic Jodłowej i Sówki	XLIX/1078/14 27.02.2014	Dz.Urz. z 02.04.2014 poz. 1316
349.	1426	Górki Zachodnie w rejonie ul. Łowickiej	LIII/1196/14 29.05.2014	Dz.Urz. z 09.07.2014 poz. 2375
350.	1427	Krakowiec w rejonie cmentarza przy ul. Kępnej	X/224/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 08.07.2015 poz. 2108
351.	1428	Górki Zachodnie rejon ośrodka AZS	X/222/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 02.07.2015 poz. 2031
352.	1504	Płonia rejon rafinerii	LIV/1823/06 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 116 z 17.11.2006 poz. 2461
353.	1505	Rudniki Błonia rejon ul. Miałki Szlak	XXIX/847/2000 30.11.2000	Dz.Urz. Nr 15 z 21.02.2001 poz. 122
354.	1506	Błonia Południe	XXXVII/1244/05 28.04.2005	Dz.Urz. Nr 69 z 16.07.2005 poz. 1310
355.	1507	Gdańsk Płonia w rejonie ulic: Naftowej, Benzynowej i Płońskiej	L/1721/06 27.04.2006	Dz.Urz. Nr 77 z 24.07.2006 poz. 1592
356.	1508	rejonu ul. Elbląskiej – Opływ Motławy	LIII/1619/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 79 z 27.11.2002 poz. 1719
357.	1509	Rudniki Błonia – Zachód	XII/265/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 153 z 14.11.2007 poz. 2863
358.	1510	Rudniki Błonia – Trasa Sucharskiego	LV/1872/06 28.09.2006	Dz.Urz. Nr 3 z 08.01.2007 poz. 93
359.	1511	Błonia Południe rejon ulic Tama Pędzichowska i Elbląskiej	XVIII/432/07 20.12.2006	Dz.Urz. Nr 26 z 09.04.2008 poz. 740
360.	1512	Rudniki rejon mostu Sucharskiego	XXVIII/766/08 25.09.2008	Dz.Urz. Nr 36 z 12.03.2009 poz. 676
361.	1513	Gęsia Karczma rejon ul. Litewskiej i Opływu Motławy	XXXIX/1102/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 136 z 08.10.2009 poz. 2541
362.	1514	Rudniki rejon ul. Miałki Szlak 172	LI/1437/10 26.08.2010	Dz.Urz. Nr 123 z 07.10.2010 poz. 2374

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
363.	1515	Płonia w rejonie ul. Płońskiej	LVI/1297/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 15.10.2014 poz. 3421
364.	1516	Rudniki Błonia rejon giełdy kwiatowej przy ulicach Miałki Szlak i Rzęsnej	XVI/427/15 26.11.2015	Dz.Urz. z 21.12.2015 poz. 4397
365.	1517	Rudniki na zachód od Trasy Sucharskiego w rejonie węzła Błonia	LV/1232/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 25.07.2014 poz. 2555
366.	1519	Rudniki Błonia na zachód od ul. Połęże	XXII/604/16 28.04.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 08.06.16 poz. 2125
367.	1605	Orunia Dolna rejon ul. Trakt św. Wojciecha 213	XII/314/2003 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 138 z 07.11.2003 poz. 2461
368.	1608	Orunia rejon ulic Trakt św. Wojciecha i Gościnnej	XXXVII/1067/09 25.06.2009	Dz.Urz. Nr 116 z 02.09.2009 poz. 2257
369.	1609	Olszynka Zachód	XXXIV/955/09 26.03.2009	Dz.Urz. Nr 78 z 16.06.2009 poz. 1561
370.	1610	Olszynka rejon ulic Modrej i Łanowej	XLI/1161/09 29.10.2009	Dz.Urz. Nr 13 z 29.01.2010 poz. 239
371.	1612	Olszynka rejon ulic Modrej i Zawodzie	XXII/420/12 26.01.2012	Dz.Urz. z 27.02.2012 poz. 808
372.	1614	Orunia rejon na wschód od ul. Żuławskiej	XLV/987/13 31.10.2013	Dz.Urz. z 10.12.2013 poz. 4453
373.	1703	zmiana planu dzielnicy urbanistycznej Chełm – Stare Szkoty – Orunia Górna w mieście Gdańsku dot. jednostki F – rejon ulic Witosa, Milskiego	XXVI/279/95 09.11.1995	Dz.Urz. Nr 1 z 10.01.1996 poz. 1
374.	1704	Gdańsk Chełm – Stare Szkoty – Orunia Górna, teren w rejonie ul. Małomiejskiej	XLI/491/96 21.11.1996	Dz.Urz. Nr 19 z 06.05.1997 poz. 51
375.	1708	Chełm rejon ulic: Witosa, gen. W. Sikorskiego, Ptasiej	XXXVII/1246/05 28.04.2005	Dz.Urz. Nr 58 z 15.06.2005 poz. 1083
376.	1715	rejonu ulic Platynowej, Świętokrzyskiej – zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Chełm – Stare Szkoty – Orunia Górna w mieście Gdańsku, jednostki C i E	XVII/562/99 30.12.1999	Dz.Urz. Nr 42 z 26.04.2000 poz. 255
377.	1717	rejon ul. Emilii Hoene (działki nr 703/6, 703/7, 703/8, 702/1 – obręb 303) – zmiany fragmentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Chełm – Stare Szkoty – Orunia Górna w mieście Gdańsku, jednostka C	XVII/561/99 30.12.1999	Dz.Urz. Nr 55 z 05.06.2000 poz. 342
378.	1718	Chełm–Stare Szkoty–Orunia Górna w mieście Gdańsku w obrębie jednostki G – rejon I Chełm ul. Witosa	XXV/721/2000 06.07.2000	Dz.Urz. Nr 104 z 08.11.2000 poz. 678
379.	1719	Chełm–Stare Szkoty–Orunia Górna w mieście Gdańsku w obrębie jednostki F – rejon II ul. Cieszyńskiego	XXXI/934/2001 25.01.2001	Dz.Urz. Nr 56 z 06.07.2001 poz. 620
380.	1721	Trasa P–P	XXXVI/1152/2001 21.06.2001	Dz.Urz. Nr 63 z 04.08.2001 poz. 717
381.	1722	Chełm–Stare Szkoty–Orunia Górna w mieście Gdańsku – w rejonie ul. Hebanowskiego	XXXVIII/1187/2001 30.08.2001	Dz.Urz. Nr 7 z 31.01.2002 poz. 100
382.	1723	Chełm–Stare Szkoty–Orunia Górna w mieście Gdańsku rejon I ul. Platynowa	XXXI/932/2001 25.01.2001	Dz.Urz. Nr 22 z 09.03.2001 poz. 207
383.	1724	Chełm–Stare Szkoty–Orunia Górna w mieście Gdańsku rejon II ul. Platynowa u wylotu ul. Uranowej	XXXI/933/2001 25.01.2001	Dz.Urz. Nr 22 z 09.03.2001 poz. 207
384.	1726	Orunia – rejon ul. Ptasiej	XXXIII/1044/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 56 z 06.07.2001 poz. 623
385.	1730	ul. Nowa Podmiejska na odcinku od Trasy P-P do ul. Raduńskiej	LI/1527/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 208
386.	1731	ul. Nowa Podmiejska na odcinku od ul. Raduńskiej do Kanału Raduni	XLIX/1466/2002 23.05.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 203
387.	1732	Chełm – rejon ulic Madalińskiego i Milskiego	VII/142/2003 27.03.2003	Dz.Urz. Nr 74 z 04.06.2003 poz. 1187
388.	1734	Orunia Górna – rejon ulic Platynowej i Raduńskiej	XVI/477/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 160 z 13.12.2003 poz. 3297
389.	1735	Trasa P-P na odcinku Oruni Górnej	XXIV/709/04 27.05.2004	Dz.Urz. Nr 93 z 02.08.2004 poz. 1675
390.	1736	Orunia Górna – rejon ul. Dywizji Wołyńskiej	XIV/449/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 144 z 17.11.2003 poz. 2564
391.	1737	rejon ulic Kadmowej i Platynowej	XXXVI/1160/05 31.03.2005	Dz.Urz. Nr 38 z 22.04.2005 poz. 748
392.	1738	Chełm rejon ulic Witosa i Cieszyńskiego	XXXIX/1326/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 94 z 06.10.2005 poz. 1915
393.	1739	Chełm I	XLVIII/1649/06 16.02.2006	Dz.Urz. Nr 68 z 26.06.2006 poz. 1415

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
394.	1740	Chełm II	LI/1751/06 25.05.2006	Dz.Urz. Nr 108 z 27.10.2006 poz. 2216
395.	1741	Chełm III – Anielinki	XXII/589/08 28.04.2008	Dz.Urz. Nr 72 z 15.07.2008 poz. 1958
396.	1743	Chełm rejon ul. Wilanowskiej	VIII/138/07 29.03.2007	Dz.Urz. Nr 107 z 13.06.2007 poz. 1732
397.	1744	Chełm rejon ulic Milskiego, Cieszyńskiego i Madalińskiego	XLII/1198/09 26.11.2009	Dz.Urz. Nr 21 z 15.02.2010 poz. 382
398.	1745	Chełm rejon ul. Jabłońskiego 28	XXXIV/953/09 26.03.2009	Dz.Urz. Nr 93 z 21.07.2009 poz. 1891
399.	1746	Ujeścisko rejon ul. Nieborowskiej	XLII/1197/09 26.11.2009	Dz.Urz. Nr 22 z 16.02.2010 poz. 401
400.	1747	Ujeścisko część wschodnia	XXXII/663/12 29.11.2012	Dz.Urz. z 08.01.2013 poz. 128
401.	1748	Orunia Górna południe nad Doliną Potoku Oruńskiego	XVIII/287/11 29.09.2011	Dz.Urz. Nr 172 z 21.12.2011 poz. 3980
402.	1750	Orunia Górna rejon ul. Kurierów Armii Krajowej	XXXII/661/12 29.11.2012	Dz.Urz. z 14.01.2013 poz. 301
403.	1751	Ujeścisko rejon ulic Dąbrówki i Królowej Jadwigi	XXXIV/723/13 31.01.2013	Dz.Urz. z 27.03.2012 poz. 1575
404.	1752	Chełm – skwer w rejonie ul. Buczka	XLVII/1045/13 16.12.2013	Dz.Urz. z 23.01.2014 poz. 252
405.	1753	Chełm – cmentarz przy ul. Stoczniowców	X/221/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 10.07.2015 poz. 2127
406.	1755	Orunia Górna w rejonie ulic Platynowej i Krzemowej	LVIII/1399/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 10.12.2014 poz. 4387
407.	1802	Łostowice Południowe	XLVIII/597 25.04.1997	Dz.Urz. Nr 27 z 25.07.1997 poz. 78
408.	1803	Ujeścisko I	LVI/751/97 18.12.1997	Dz.Urz. Nr 14 z 06.04.1998 poz. 45
409.	1805	Kartuska Południe II	XI/350/99 24.06.1999	Dz.Urz. Nr 86 z 11.08.1999 poz. 481
410.	1807	Łostowice rejon ulic Świętokrzyskiej i Karkonoskiej	XXXIII/1039/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 46 z 08.06.2001 poz. 510
411.	1808	Łostowice rejon ulic: Świętokrzyskiej, II Brygady i 11 Listopada	XXXVIII/1188/2001 30.08.2001	Dz.Urz. Nr 76 z 01.10.2001 poz. 916
412.	1809	Ujeścisko rejon ulic: Jabłoniowej, Warszawskiej i Trasy Armii Krajowej	XVI/491/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 157 z 11.12.2003 poz. 3017
413.	1810	Ujeścisko rejon ulic: Warszawskiej, Cedrowej i trasy Armii Krajowej	LII/1589/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 22 z 10.02.2003 poz. 212
414.	1811	Ujeścisko rejon ul. Warszawskiej	III/30/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 11 z 22.01.2003 poz. 110
415.	1812	Ujeścisko rejon ulic Warszawskiej i Łódzkiej	XIV/450/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 155 z 17.04.2003 poz. 2814
416.	1813	Ul. Zakoniczyńskiej na południe od ul. Warszawskiej	LII/1590/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 22 z 10.02.2003 poz. 213
417.	1814	Chełm-Łostowice rejon ul. Świętokrzyskiej	VI/124/2003 27.02.2003	Dz.Urz. Nr 66 z 13.05.2003 poz. 1027
418.	1815	Łostowice Centrum	XLVIII/1333/10 29.04.2010	Dz.Urz. Nr 90 z 29.06.2010 poz. 1696
419.	1816	Łostowice Zachód rejon ul. Świętokrzyskiej	LII/1581/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 210
420.	1817	Łostowice Południowe rejon ulic Niepołomickiej i Nowej Świętokrzyskiej	XIV/451/2003 30.10.2003	Dz.Urz. Nr 146 z 21.11.2003 poz. 2594
421.	1818	Szadółki Południowe	XLVII/1621/06 26.01.2006	Dz.Urz. Nr 41 z 18.04.2006 poz. 809
422.	1819	Ujeścisko rejon ul. Przemyskiej	XI/271/2003 10.07.2003	Dz.Urz. Nr 97 z 18.08.2003 poz. 1741
423.	1820	Ujeścisko rejon ulic Łódzkiej i Przemyskiej	XXXI/992/04 25.11.2004	Dz.Urz. Nr 5 z 17.01.2005 poz. 87
424.	1821	Ujeścisko rejon ul. Płockiej	XI/269/2003 10.07.2003	Dz.Urz. Nr 112 z 24.09.2003 poz. 2009
425.	1822	Piecki-Migowo rejon ulic Kartuskiej i Pagórkowej	XXVII/844/04 26.08.2004	Dz.Urz. Nr 126 z 18.10.2004 poz. 2192
426.	1823	Zakoniczyn na zachód od ul. Unruga	XLV/1555/05 24.11.2005	Dz.Urz. Nr 29 z 15.03.2006 poz. 561

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
427.	1824	Zakoniczyn na wschód od ul. Unruga	XLI/1358/05 25.08.2005	Dz.Urz. Nr 111 z 16.11.2005 poz. 2243
428.	1825	rejon ulic Łostowickiej i Kartuskiej	XLIX/1674/06 30.03.2006	Dz.Urz. Nr 76 z 21.07.2006 poz. 1551
429.	1826	Zakoniczyn II	XII/266/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 143 z 11.10.2007 poz. 2653
430.	1827	rejon ulic: Kartuskiej, Pagórkowej i św. Huberta	LIV/1821/06 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 109 z 31.10.2006 poz. 2244
431.	1828	Zabornia rejon ulic Cedrowej i Armii Krajowej	XII/268/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 154 z 16.11.2007 poz. 2875
432.	1829	Piecki rejon ul. Piekarniczej	XX/481/08 28.02.2008	Dz.Urz. Nr 47 z 05.06.2008 poz. 1343
433.	1830	Łostowice rejon zbiornika nr 2	XII/267/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 153 z 14.11.2007 poz. 2864
434.	1831	Łostowice rejon Góry Kozaczej	LIII/1505/10 28.10.2010	Dz.Urz. Nr 154 z 09.12.2010 poz. 2978
435.	1833	Ujeścisko rejon ul. tzw. Nowej Łódzkiej	XXXII/889/09 29.01.2009	Dz.Urz. Nr 55 z 17.04.2009 poz. 1034
436.	1834	rejon skrzyżowania ulic Łódzkiej i Świętokrzyskiej	XXXII/885/09 29.01.2009	Dz.Urz. Nr 55 z 17.04.2009 poz. 1033
437.	1835	Łostowice rejon ul. Świętokrzyskiej	XLIV/1250/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 36 z 15.03.2010 poz. 598
438.	1836	Cmentarz Łostowicki – część zachodnia	XXIX/804/08 30.10.2008	Dz.Urz. Nr 1 z 06.01.2009 poz. 48
439.	1837	Ujeścisko rejon ul. Lubelskiej 3A	XLVIII/1334/10 29.04.2010	Dz.Urz. Nr 89 z 25.06.2010 poz. 1671
440.	1839	Zakoniczyn rejon ul. Unruga	XII/282/15 25.06.2015	Dz.Urz. z 07.08.2015 poz. 2487
441.	1840	Szadółki rejon ul. Jaworzniaków nad jarem	XVI/236/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 171 z 20.12.2011 poz. 3921
442.	1841	Zabornia – szkoła w zespole Dworu Krzyżowniki	XVI/238/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 120 z 26.09.2011 poz. 2423
443.	1842	Zabornia, rejon ul. Olchowej na południe od ul. Kartuskiej	XXVII/527/12 31.05.2012	Dz.Urz. z 13.07.2012 poz. 2430
444.	1843	Zabornia rejon ul. tzw. Nowej Olchowej	LVI/1300/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 02.10.2014 poz. 3253
445.	1844	Zakoniczyn rejon ul. Jaworzniaków	LVIII/1400/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 08.12.2014 poz. 4321
446.	1845	Ujeścisko rejon ulic Warszawskiej i Białostockiej	XXVI/680/16 30.06.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 24.08.16 poz. 3033
447.	1902	Gdańsk Maćkowy I	XLV/554/97 20.02.1997	Dz.Urz. Nr 20 z 12.05.1997 poz. 56
448.	1904	Łostowice Południowe rejon ulic Niepołomickiej i Starogardzkiej	LII/1580/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 209
449.	1907	Łostowice – w mieście Gdańsku – w rejonie ulic Kampinoskiej, Niepołomickiej	XXXIII/1040/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 54 z 28.06.2001 poz. 603
450.	1908	Łostowice Południowe rejon ul. Wielkopolskiej	LII/1585/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 22 z 10.02.2003 poz. 211
451.	1909	Lipce – skarpa Wysoczyzny Gdańskiej	XVI/479/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 160 z 13.12.2003 poz. 3299
452.	1910	Maćkowy III	XXXVII/1245/05 28.04.2005	Dz.Urz. Nr 63 z 28.06.2005 poz. 1182
453.	1911	Maćkowy rejon ul. Starogardzkiej	XIX/568/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 23 z 27.02.2004 poz. 500
454.	1913	Maćkowy IV	XXXIII/911/09 26.02.2009	Dz.Urz. Nr 74 z 04.06.2009 poz. 1509
455.	1914	Łostowice rejon ulic: Kampinoskiej, Niepołomickiej i tzw. Nowej Świętokrzyskiej	XXXIX/1103/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 132 z 29.09.2009 poz. 2495
456.	1917	Łostowice – trzcinowisko	XLII/970/13 26.09.2012	Dz.Urz. z 13.11.2013 poz. 3877
457.	1918	Łostowice Maćkowy rejon ul. tzw. Nowej Niepołomickiej	XLVIII/1065/14 16.01.2014	Dz.Urz. z 21.02.2014 poz. 873
458.	1920	Maćkowy rejon ulic Czerskiej i Jagatowskiej	X/220/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 07.07.2015 poz. 2102
459.	2003	Święty Wojciech – Lipce – rejon ul. Borkowskiej	XVII/563/99 30.12.1999	Dz.Urz. Nr 42 z 30.12.1999 poz. 256

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
460.	2005	Święty Wojciech – rejon rzeki i Kanału Raduni	LIV/1822/06 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 134 z 19.12.2006 poz. 2776
461.	2007	Święty Wojciech w rejonie ulic Starogardzkiej i projektowanej tzw. Pruszczańskiej oraz potoków Borkowskiego i Święty Wojciech	XII/263/07 30.08.2007	Dz.Urz. Nr 154 z 16.11.2007 poz. 2873
462.	2008	Święty Wojciech rejon ulic Trakt św. Wojciecha i Obwodnicy Południowej	XII/284/15 25.06.2015	Dz.Urz. z 31.07.2015 poz. 2355
463.	2102	Barniewice Wschodnie – Owczarnia	XLIX/605/97 22.05.1997	Dz.Urz. Nr 26 z 11.07.1997 poz. 77
464.	2103	Barniewice Północno-Zachodnie	XV/484/99 28.10.1999	Dz.Urz. Nr 11 z 04.02.2000 poz. 46
465.	2104	Osowa w mieście Gdańsku – w zakresie układu komunikacji drogowej.	XLII/1294/2001 20.12.2001	Dz.Urz. Nr 10 z 11.02.2002 poz. 165
466.	2106	Osowa w mieście Gdańsku w rejonie ulic Kielnieńskiej i Parterowej	XX/606/2000 30.03.2000	Dz.Urz. Nr 82 z 04.09.2000 poz. 519
467.	2107	Osowa w mieście Gdańsku w rejonie ulic Balcerskiego i Biwakowej	XX/605/2000 30.03.2000	Dz.Urz. Nr 82 z 04.09.2000 poz. 518
468.	2108	Osowa w mieście Gdańsku w rejonie ulic Jednorożca i Wodnika	XX/607/2000 30.03.2000	Dz.Urz. Nr 82 z 04.09.2000 poz. 520
469.	2110	Osowa w mieście Gdańsku w rejonie ulic: Letniskowej, Barniewickiej, Cerery, Zeusa i Konstelacji	XX/604/2000 30.03.2000	Dz.Urz. Nr 82 z 04.09.2000 poz. 517
470.	2111	południowo-zachodni rejon Barniewic	XLVIII/1440/2002 25.04.2002	Dz.Urz. Nr 35 z 05.06.2002 poz. 805
471.	2112	Osowy i Barniewice rejon linii wysokiego napięcia	LIII/1628/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 22 z 10.02.2003 poz. 217
472.	2113	Barniewice Wschodnie – ul. Średnicowa	XXXV/1102/2001 31.05.2001	Dz.Urz. Nr 76 z 01.10.2001 poz. 914
473.	2116	fragmentu północno-zachodniej części węzła Wysoka	LI/1521/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 207
474.	2117	zbiornik wody w Osowej	LI/1518/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 205
475.	2120	Osowa rejon ulic Jednorożca i Koziorożca	XXIII/659/04 29.04.2004	Dz.Urz. Nr 79 z 30.06.2004 poz. 1477
476.	2121	Osowa rejon ulic Junony i Zeusa	XXII/627/04 25.03.2004	Dz.Urz. Nr 60 z 19.05.2004 poz. 1129
477.	2122	Osowa rejon ulic Bliźniąt i Wodnika	XXII/628/04 25.03.2004	Dz.Urz. Nr 60 z 19.05.2004 poz. 1130
478.	2123	Osowa rejon ulic Barniewickiej i Herosa	XXXIX/1323/05 30.06.2005	Dz.Urz. Nr 92 z 30.06.2005 poz. 1889
479.	2124	Osowa rejon ulic Wodnika i Artemidy	XLVI/1597/05 22.12.2005	Dz.Urz. Nr 27 z 10.03.2006 poz. 538
480.	2125	Osowa rejon ulic Junony i Antygony	VII/112/07 26.02.2007	Dz.Urz. Nr 98 z 21.05.2007 poz. 1549
481.	2126	Barniewice na północ od ul. Meteorytowej	XLII/1493/05 29.09.2005	Dz.Urz. Nr 145 z 30.12.2005 poz. 3432
482.	2127	Osowa rejon ulic Junony i Izydy	V/38/06 21.12.2006	Dz.Urz. Nr 51 z 26.06.2007 poz. 753
483.	2128	Barniewice pomiędzy ulicami Meteorytową i Nowym Światem	XXIV/685/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 87 z 06.08.2008 poz. 2261
484.	2129	Barniewice rejon ul. Jowisza	XV/357/07 25.10.2007	Dz.Urz. Nr 6 z 28.01.2008 poz. 165
485.	2130	Barniewice rejon linii kolejowej	XIV/336/07 27.09.2007	Dz.Urz. Nr 3 z 17.01.2008 poz. 108
486.	2131	Barniewice odcinek ul. tzw. Nowy Świat	XXIV/686/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 87 z 06.08.2008 poz. 2262
487.	2132	Osowa rejon ulic Jutrzenki i Wodnika	XXIX/805/08 30.10.2008	Dz.Urz. Nr 9 z 22.01.2009 poz. 259
488.	2133	Osowa rejon ul. Homera	XLIV/1248/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 36 z 15.03.2010 poz. 597
489.	2134	Osowa rejon ul. Balcerskiego	XXXIX/1109/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 134 z 01.10.2009 poz. 2521
490.	2135	Osowa rejon ul. Chełmińskiej	LII/1472/10 30.09.2010	Dz.Urz. Nr 140 z 19.11.2010 poz. 2722
491.	2136	Osowa rejon ulic Junony i Barniewickiej	IX/97/11 31.03.2011	Dz.Urz. Nr 72 z 15.06.2011 poz. 1508
492.	2138	Osowa rejon ulic Junony i Hery	VII/59/11 17.02.2011	Dz.Urz. Nr 53 z 11.05.2011 poz. 1215

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
493.	2139	Barniewice rejon ul. Planetarnej	XVI/231/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 133 z 18.10.2011 poz. 2681
494.	2140	Barniewice rejon ul. Wenus 63	XIX/318/11 27.10.2011	Dz.Urz. Nr 173 z 22.12.2011 poz. 4017
495.	2142	Osowa rejon ul. Kielnieńskiej przy torach II	LVII/1332/14 25.09.2014	Dz.Urz. z 18.11.2014 poz. 3886
496.	2143	Osowa, wschodnia strona ul. Koziorożca II	XLVIII/1064/14 16.01.2014	Dz.Urz. z 17.02.2014 poz. 791
497.	2144	Osowa rejon ul. Orfeusza	IX/190/15 30.04.2015	Dz.Urz. z 09.06.2015 poz. 1808
498.	2145	Barniewice rejon ulic Nowy Świat i Zeusa	X/228/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 08.07.2015 poz. 2110
499.	2146	Osowa rejon ulic Junony i Heliosa	XVIII/526/16 28.01.2016	Dz.Urz. z 04.03.2016 poz. 922
500.	2148	Barniewice rejon ul. Ateny	XXXI/852/16 24.11.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 22.12.16 poz. 4604
501.	2206	Gdańsk-Klukowo-Rębiechowo rejon Portu Lotniczego	XXXIII/390/96 25.04.1996	Dz.Urz. Nr 1 z 31.01.1997 poz. 1
502.	2207	Matarnia – Złota Karczma, rejon Obwodnicy Zachodniej	LXI/829/98 22.05.1998	Dz.Urz. Nr 58 z 11.09.1998 poz. 291
503.	2208	Smęgorzyno I	LI/1513/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 204
504.	2209	Kokoszki Mieszkaniowe w rejonie na zachód od ul. Kalinowej	XXXV/1051/05 17.02.2005	Dz.Urz. Nr 51 z 27.05.2005 poz. 990
505.	2210	Kokoszki – część zachodnia	XXVII/843/04 26.08.2004	Dz.Urz. Nr 138 z 15.11.2004 poz. 2423
506.	2212	rejon Złota Karczma i mjr. Słabego	XXXIII/1035/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 53 z 25.06.2001 poz. 598
507.	2213	rejon ul. Kartuskiej na wschód od ul. Fundamentowej w Kokoszkach	LII/1593/2002 29.08.2002	Dz.Urz. Nr 2 z 03.01.2003 poz. 16
508.	2214	ul. Kartuska – część zachodnia	VII/146/2003 27.03.2003	Dz.Urz. Nr 80 z 18.06.2003 poz. 1294
509.	2215	rejon między ul. Otomińską i Obwodową Trójmiasta w Kokoszkach	VIII/177/2003 24.04.2003	Dz.Urz. Nr 84 z 02.07.2003 poz. 1373
510.	2216	rejon ul. Goplańskiej i Obwodowej Trójmiasta w Kokoszkach	IX/214/2003 29.05.2003	Dz.Urz. Nr 96 z 14.08.2003 poz. 1712
511.	2217	rejon ul. Lipcowej w Kokoszkach	XLVII/1625/06 26.01.2006	Dz.Urz. Nr 38 z 10.04.2006 poz. 772
512.	2218	fragment południowo-zachodniej części węzła Karczemki	LI/1520/2002 11.07.2002	Dz.Urz. Nr 21 z 07.02.2003 poz. 206
513.	2219	rejon ul. tzw. Nowej Gostyńskiej	XXIII/657/2004 29.04.2004	Dz.Urz. Nr 78 z 28.06.2004 poz. 1465
514.	2220	rejon ulic: Kartuskiej, Inżynierskiej i Kalinowej w Kokoszkach	III/34/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 50 z 09.04.2003 poz. 754
515.	2221	Kokoszki Mieszkaniowe w rejonie ul. Wiosennej	XIII/422/2003 25.09.2003	Dz.Urz. Nr 140 z 12.11.2003 poz. 2488
516.	2222	Kokoszki Mieszkaniowe – rejon pomiędzy ulicami Osiedlową i Inżynierską	XXIV/716/04 27.05.2004	Dz.Urz. Nr 92 z 31.07.2004 poz. 92
517.	2223	Kokoszki Mieszkaniowe – rejon ul. Tuchomskiej	XIX/562/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 51 z 26.04.2004 poz. 1016
518.	2225	Kokoszki Mieszkaniowe – rejon ulic Kartuskiej i Otomińskiej	XXXVIII/1278/05 19.05.2005	Dz.Urz. Nr 78 z 16.08.2005 poz. 1567
519.	2227	Kokoszki Mieszkaniowe – rejon między lasem i ulicą Kartuską	XXXVIII/1277/05 19.05.2005	Dz.Urz. Nr 74 z 01.08.2005 poz. 1482
520.	2229	Kokoszki Mieszkaniowe w rejonie ul. Kiszewskiej	XIV/335/07 27.09.2007	Dz.Urz. Nr 74 z 21.01.2008 poz. 114
521.	2230	Kokoszki Mieszkaniowe w rejonie ul. Azaliowej	V/37/06 21.12.2006	Dz.Urz. Nr 51 z 26.02.2007 poz. 752
522.	2231	Kokoszki Mieszkaniowe Kartuska 477	XXIV/684/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 99 z 05.09.2008 poz. 2512
523.	2232	Kokoszki Mieszkaniowe – rejon ulic Marcowej i Wiosennej	XXXII/888/09 29.01.2009	Dz.Urz. Nr 52 z 08.04.2009 poz. 997
524.	2233	Kokoszki na południe od ul. Kartuskiej – przy lesie	XLIV/1249/09 30.12.2009	Dz.Urz. Nr 31 z 03.03.2010 poz. 505
525.	2234	Kokoszki Mieszkaniowe w rejonie ul. Charzykowskiej	XLVII/1298/10 25.03.2010	Dz.Urz. Nr 70 z 13.05.2010 poz. 1139

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
526.	2235	rejonu ulic Smęgorzyńskiej i Swarzewskiej	XXV/505/12 23.04.2012	Dz.Urz. z 08.06.2012 poz. 1982
527.	2236	Kokoszki rejon ul. Maszynowej	XXIX/577/12 30.08.2012	Dz.Urz. z 09.10.2012 poz. 3110
528.	2237	Kokoszki rejon ulic Azaliowej i Kalinowej	XXIX/578/12 30.08.2012	Dz.Urz. z 09.10.2012 poz. 3111
529.	2238	Kiełpino Górne rejon cmentarza przy ul. Otomińskiej w mieście Gdańsku	XXX/609/12 27.09.2012	Dz.Urz. z 20.10.2012 poz. 3717
530.	2239	Smęgorzyno rejon ulic Kartuskiej i Smęgorzyńskiej	XXXVII/797/13 22.04.2013	Dz.Urz. z 04.07.2013 poz. 2722
531.	2240	Kokoszki na południe od ul. Kartuskiej – przy lesie II	XLII/969/13 26.09.2013	Dz.Urz. z 25.11.2013 poz. 4134
532.	2241	Kokoszki rejon ul. Cementowej	LVI/1298/14 28.08.2014	Dz.Urz. z 29.09.2014 poz. 3234
533.	2242	Kokoszki Mieszkaniowe rejon ul. Fabrycznej	XXII/602/16 28.04.16	Dz.Urz. Nr 2016 z 02.06.16 poz. 2041
534.	2304	zmiana planu obszaru Gdańsk-Południe – dot. zespołu dworsko-parkowego przy ul. Jabłoniowej 47, działka nr 232/2	XXVI/280/95 09.11.1995	Dz.Urz. Nr 1 z 10.01.1996 poz. 2
535.	2305	zmiana planu zagospodarowania przestrzennego dzielnicy mieszkaniowej Gdańsk Kokoszki – rejon ul. Otomińskiej	LXII/891/98 17.06.1998	Dz.Urz. Nr 56 z 31.08.1998 poz. 271
536.	2307	Szadółki-Zachód w rejonie ulic Przywidzkiej, Jabłoniowej i Lubowidzkiej	XXVIII/819/2000 26.10.200	Dz.Urz. Nr 116 z 18.12.2000 poz. 749
537.	2308	Kiełpinek rejon ulic Szczęśliwej i Przytulnej	XXXIV/1074/2001 26.04.2001	Dz.Urz. Nr 56 z 06.07.2001 poz. 624
538.	2309	Jasień rejon ul. Jasieńskiej i Kartuskiej	XXXIII/1038/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 56 z 06.07.2001 poz. 621
539.	2310	rejon ulic Kartuskiej i Kalinowej	XXXIII/1033/2001 29.03.2001	Dz.Urz. Nr 53 z 25.06.2001 poz. 596
540.	2311	Szadółki rejon ul. Stężyckiej	XXXV/1097/2001 31.05.2001	Dz.Urz. Nr 76 z 01.10.2001 poz. 913
541.	2312	obszar zachodniego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Dolina Strzyży	LVI/1900/06 26.10.2006	Dz.Urz. Nr 35 z 09.02.2007 poz. 506
542.	2313	rejon Kiełpinka i Trasy W-Z	LI/1753/06 25.05.2006	Dz.Urz. Nr 79 z 27.07.2006 poz. 1639
543.	2314	Szadółki – ul. tzw. Nowa Stężycka	VIII/139/07 29.03.2007	Dz.Urz. Nr 107 z 13.06.2007 poz. 1734
544.	2315	Szadółki rejon ulic Jabłoniowej i tzw. Nowej Abrahama	XVI/478/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 160 z 13.12.2003 poz. 3298
545.	2317	Zabornia rejon ulic. Leszczynowej i Jabłoniowej	III/28/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 43 z 24.03.2003 poz. 630
546.	2318	ul. Nowa Abrahama na południe od ul. Jabłoniowej	LIII/1625/2002 26.09.2002	Dz.Urz. Nr 23 z 12.02.2003 poz. 223
547.	2320	Szadółki rejon ul. Lubowidzkiej	VI/123/2003 27.02.2003	Dz.Urz. Nr 62 z 02.05.2003 poz. 948
548.	2321	rejon ulic Zacnej i Szczodrej	XXVIII/901/04 30.09.2004	Dz.Urz. Nr 142 z 26.11.2004 poz. 2513
549.	2322	Kiełpinek Wschód rejon Stawu Wróbla i Potoku Jasień	XVII/391/07 29.11.2007	Dz.Urz. Nr 25 z 07.04.2008 poz. 731
550.	2324	Jasień rejon ul. Zwierzynieckiej	LV/1870/06 28.09.2006	Dz.Urz. Nr 29 z 06.02.2007 poz. 428
551.	2325	Szadółki rejon ulic Stężyckiej i Lubowidzkiej	LIV/1820/2006 31.08.2006	Dz.Urz. Nr 1129 z 13.12.2006 poz. 2675
552.	2326	Szadółki rejon ulic Jabłoniowej i Potoku Oruńskiego	XLVIII/1650/06 16.02.2006	Dz.Urz. Nr 72 z 10.07.2006 poz. 1499
553.	2327	Piecki-Migowo rejon ul. Myśliwskiej	XLII/1494/05 29.09.2005	Dz.Urz. Nr 105 z 28.10.2005 poz. 2111
554.	2328	Kiełpinek Wschód rejon ul. tzw. Nowej Myśliwskiej i Potoku Siedlickiego	XLII/1495/05 29.09.2005	Dz.Urz. Nr 145 z 30.12.2005 poz. 3433
555.	2329	Nowa Bulońskana północ od ul. Kartuskiej	XXVII/733/08 28.08.2008	Dz.Urz. Nr 110 z 16.10.2008 poz. 2666
556.	2330	Zabornia rejon ulic: Limbowej, tzw. Nowej Jabłonioweji Potoku Oruńskiego	VI/67/07 18.01.2007	Dz.Urz. Nr 64 z 19.03.2007 poz. 932
557.	2332	Szadółki Zachód rejon ul. Przywidzkiej	XXXIII/910/09 26.02.2009	Dz.Urz. Nr 76 z 09.06.2009 poz. 1521
558.	2334	Jasień – Szadółki Wschód	LIII/1506/10 28.10.2010	Dz.Urz. Nr 9 z 24.01.2011 poz. 240

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
559.	2335	Jasień rejon ul. Pólnicy	XVI/230/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 131 z 17.10.2011 poz. 2606
560.	2336	Jasień Leszczynowe Wzgórze	XVI/237/11 25.08.2011	Dz.Urz. Nr 135 z 20.10.2011 poz. 2738
561.	2337	Jasień południe	XXX/610/12 27.09.2012	Dz.Urz. z 31.10.2012 poz. 3417
562.	2338	Kiełpinek rejon ul. Przytulnej i Trasy W-Z	L/1118/14 27.03.2014	Dz.Urz. z 30.04.2014 poz. 1753
563.	2339	nad jeziorem Jasień	XLVI/1007/13 28.11.2013	Dz.Urz. z 07.01.2014 poz. 60
564.	2340	Migowo rejon ul. Królewskie Wzgórze	LV/1231/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 29.07.2014 poz. 2595
565.	2341	PKM – odcinek Staw Wróbla	LVIII/1408/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 10.12.2014 poz. 4389
566.	2342	PKM – odcinek Kiełpinek Wschód	LVIII/1409/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 10.12.2014 poz. 4390
567.	2343	PKM – odcinek Kiełpinek Zachód	V/26/15 29.01.2015	Dz.Urz. z 10.03.2015 poz. 711
568.	2344	Jasień rejon ul. Nowej Leszczynowej	XXXI/851/16 24.11.2016	Dz.Urz. Nr 2016 z 22.12.16 poz. 4603
569.	2345	Kiełpinek w rejonie przystanku PKM	XXX/810/16 27.10.2016	Dz.Urz. Nr 2016 z 29.11.16 poz. 4018
570.	2402	Wyspa Sobieszewska	XV/483/99 28.10.1999	Dz.Urz. Nr 3 z 10.01.2000 poz. 6
571.	2403	rejon ul. Lazurowej na Wyspie Sobieszewskiej	LII/1772/06 29.06.2006	Dz.Urz. Nr 107 z 23.10.2006 poz. 2200
572.	2404	rejon ul. Turystycznej, działki: 291 (obecnie: 291/1, 291/2), 292/1 (obecnie: 292/5, 292/6), 292/3, 292/4 (obecnie: 292/7, 292/8, 292/9) na Wyspie Sobieszewskiej	VII/111/07 26.02.2007	Dz.Urz. Nr 98 z 21.05.2007 poz. 1548
573.	2405	część Wyspy Sobieszewskiej w rejonie ulic: Nadwiślańskiej, Tęczowej i Sobieszewskiej	XXXIX/1110/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 137 z 09.10.2009 poz. 2545
574.	2406	Wieniec, Komary w rejonie ulic Begoniowej i Trałowej	XLII/1196/09 26.11.2009	Dz.Urz. Nr 22 z 16.02.2010 poz. 400
575.	2407	Wyspa Sobieszewska – Orle rejon ul. Lazurowej	XLVII/1295/10 25.03.2010	Dz.Urz. Nr 78 z 31.05.2010 poz. 1378
576.	2409	Wyspa Sobieszewska Górki Wschodnie	XXII/417/12 26.01.2012	Dz.Urz. z 22.02.2012 poz. 748
577.	2410	Wyspa Sobieszewska rejon ulic: Turystycznej, Przegalińskiej i Kanałowej	XVIII/286/11 29.09.2011	Dz.Urz. z 20.12.2011 poz. 3922
578.	2411	Wyspa Sobieszewska rejon ulic: Turystycznej, Falowej i Przegalińskiej	XXXIX/864/13 25.06.2013	Dz.Urz. z 05.08.2013 poz. 3102
579.	2412	Wyspa Sobieszewska – Sobieszewo część centralna	XLVIII/1063/14 16.01.2014	Dz.Urz. z 20.02.2014 poz. 869
580.	2413	Wyspa Sobieszewska – rejon ul. Wienieckiej	XLV/986/13 31.10.2013	Dz.Urz. z 01.08.2013 poz. 2626
581.	2414	Wyspa Sobieszewska – rejon skrzyżowania ulic Kempingowej i Przegalińskiej	X/223/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 02.07.2015 poz. 2036
582.	2501	Kokoszki Przemysłowe w rejonie ul. Przyrodników	XXVIII/904/04 30.09.2004	Dz.Urz. Nr 141 z 24.11.2004 poz. 141
583.	2502	Kokoszki Przemysłowe w rejonie ulic Bysewskiej i Budowlanych	XIII/420/2003 25.09.2003	Dz.Urz. Nr 140 z 12.11.2003 poz. 2486
584.	2504	Kokoszki Przemysłowe w rejonie pomiędzy ulicami Banińską i Nowatorów	XVI/489/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 162 z 16.12.2003 poz. 3358
585.	2505	ul. Budowlanych i wschodnia część ul. Nowatorów	XVI/487/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 162 z 16.12.2003 poz. 3359
586.	2506	Kokoszki Przemysłowe w rejonie zachodniego fragmentu ul. Nowatorów	LI/1752/06 25.05.2006	Dz.Urz. Nr 107 z 23.10.2006 poz. 2199
587.	2507	Kokoszki Przemysłowe na północ od ul. Budowlanych	VIII/137/07 23.09.2007	Dz.Urz. Nr 107 13.06.2007 poz. 1733
588.	2508	Kokoszki Przemysłowe – na wschód od ul. Bysewskiej	V/40/06 21.12.2006	Dz.Urz. Nr 51 z 26.02.2007 poz. 754
589.	2509	Kokoszki Przemysłowe – pomiędzy ul. Budowlanych a linią kolejową	XXXVI/1020/09 28.05.2009	Dz.Urz. Nr 121 z 14.09.2009 poz. 2358
590.	2510	Kokoszki Przemysłowe rejon ulic Bysewskiej i Biologicznej	LV/1228/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 04.08.2014 poz. 2662
591.	2511	Kokoszki Przemysłowe rejon pomiędzy ul. Bysewską a terenami kolejowymi II	X/227/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 08.07.2015 poz. 2109

Lp.	Nr ewidencyjny	Nazwa planu miejscowego	Nr uchwały i data uchwalenia przez Radę Miasta Gdańska	Data ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego
592.	2601	południowo-wschodni rejon ul. Budowlanych obejmujący działkę nr ew. 241 w Matarni	XIII/419/2003 25.09.2003	Dz.Urz. Nr 149 z 26.11.2003 poz. 2632
593.	2602	fragment zachodniej części węzła Matarnia oraz fragmentu ul. Słowackiego	X/252/2003 26.06.2003	Dz.Urz. Nr 112 z 24.09.2003 poz. 2003
594.	2604	Matarnia w rejonie ul. Elewów	XIX/563/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 41 z 07.04.2004 poz. 818
595.	2605	Matarnia w rejonie ul. Agrarnej	XXII/625/04 25.03.2004	Dz.Urz. Nr 58 z 14.05.2004 poz. 1118
596.	2606	na zachód od ul. Złota Karczma	XII/317/2003 28.08.2003	Dz.Urz. Nr 134 z 03.11.2003 poz. 2379
597.	2607	Matarnia – Złota Karczma – na zachód od Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego	V/39/06 21.12.2006	Dz.Urz. Nr 51 z 26.02.2007 poz. 749
598.	2608	Matarnia – przy lotnisku	XXXI/636/12 25.10.2012	Dz.Urz. z 30.11.2012 poz. 3877
599.	2609	Matarnia – rejon między ulicą Budowlanych i Obwodnicą Trójmiasta	LV/1871/06 28.09.2006	Dz.Urz. Nr 29 z 06.02.2007 poz. 429
600.	2610	PKM – odcinek Matarnia	IX/189/15 30.04.2015	Dz.Urz. z 03.06.2015 poz. 1783
601.	2701	rejon ulic: Azymutalnej, Radiowej i Spadochroniarzy w Klukowie Rębiechowie	XVI/488/2003 04.12.2003	Dz.Urz. Nr 162 z 16.12.2003 poz. 3357
602.	2703	lotnisko – część północna w Klukowie Rębiechowie	XVII/517/2003 11.12.2003	Dz.Urz. Nr 161 z 15.12.2003 poz. 3319
603.	2704	rejon ul. Szybowcowej w Klukowie Rębiechowie	III/35/2002 05.12.2002	Dz.Urz. Nr 50 z 09.04.2003 poz. 755
604.	2705	fragment ul. Słowackiego w Klukowie Rębiechowie	VI/122/2003 27.02.2003	Dz.Urz. Nr 75 z 06.06.2003 poz. 1213
605.	2706	Klukowo Rębiechowo w rejonie ul. tzw. Nowej Spadochroniarzy	XIX/564/04 22.01.2004	Dz.Urz. Nr 23 z 27.02.2004 poz. 498
606.	2707	Klukowo Rębiechowo w rejonie między ulicami Radarową i Dedala	XII/421/2003 25.09.2003	Dz.Urz. Nr 140 z 12.11.2003 poz. 2487
607.	2708	Klukowo Rębiechowo rejon ulic Radiowej i Telewizyjnej	XLII/968/13 26.09.2012	Dz.Urz. z 31.10.2013 poz. 3709
608.	2709	Klukowo Rębiechowo rejon ulic Słowackiego i Radiowej	XXXV/1054/05 17.02.2005	Dz.Urz. Nr 52 z 01.06.2005 poz. 1002
609.	2710	Klukowo Rębiechowo w rejonie Potoku Zajączkowskiego	LI/1436/10 26.08.2010	Dz.Urz. Nr 127 z 18.10.2010 poz. 127
610.	2711	Klukowo Rębiechowo rejon ulic Słowackiego i Spadochroniarzy	XXIV/683/08 26.06.2008	Dz.Urz. Nr 99 z 05.09.2008 poz. 2511
611.	2712	Klukowo rejon ul. Azymutalnej	XLII/967/13 26.09.2012	Dz.Urz. z 29.10.2012 poz. 3678
612.	2713	Klukowo Rębiechowo rejon na północ od ul. Nowej Słowackiego	XXX/837/08 27.11.2008	Dz.Urz. Nr 55 z 17.04.2009 poz. 55
613.	2714	Klukowo Rębiechowo – na północ od ul. Telewizyjnej	XXXIX/1108/09 27.08.2009	Dz.Urz. Nr 134 z 01.10.2009 poz. 2520
614.	2715	Klukowo rejon ulic Galaktycznej i Radarowej	X/226/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 01.07.2015 poz. 2028
615.	2716	Firoga w rozwidleniu ulic Słowackiego i Nowej Słowackiego	LV/1230/14 26.06.2014	Dz.Urz. z 04.08.2014 poz. 2664
616.	2717	Klukowo Rębiechowo rejon ulic tzw. Nowej Spadochroniarzy i Telewizyjnej	X/225/15 28.05.2015	Dz.Urz. z 10.07.2015 poz. 2128
617.	2718	PKM – odcinek Klukowo	LVIII/1410/14 30.10.2014	Dz.Urz. z 08.12.2014 poz. 4302
618.	2719	Klukowo rejon ul. Radarowej	XXXI/853/16 24.11.2016	Dz.Urz. Nr 2016 z 22.12.16 poz. 4605

Aneks 23. Wskaźniki parkingowe do obliczania zapotrzebowania inwestycji na liczbę miejsc do parkowania samochodów osobowych i rowerów

Lp.	Rodzaj funkcji	Podstawa odniesienia	Wskaźniki obliczania miejsc do parkowania			
			samochodów osobowych, w tym do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową – zgodnie z ust. 3			**rowerów**
			strefa A centralny obszar Śródmieścia	strefa B obszar intensywnej zabudowy śródmiejskiej	strefa C obszary zabudowy miejskiej	obszar całego miasta
			strefa ograniczonego i kontrolowanego parkowania	strefa ograniczonego parkowania	strefa nieograniczonego parkowania	
1	2	3	4	5	6	7
1.	budynki mieszkalne jednorodzinne oraz mieszkania integralnie związane z prowadzoną działalnością gospodarczą	1 mieszkanie	MAKS. 1	MIN. 1	MIN. 2 *z zastrzeżeniem ust. 4*	0
2.	budynki mieszkalne wielorodzinne	1 mieszkanie	MAKS. 1	MIN. 1	MIN. 1,2 *z zastrzeżeniem ust. 8*	MIN. 0,8
3.	domy studenckie, internaty	1 pokój	MAKS. 0,1	MAKS. 0,1	MIN. 0,1	MIN. 1
4.	hotele pracownicze, asystenckie	1 pokój	MAKS. 0,3	MAKS. 0,3	MIN. 0,4	MIN. 0,3
5.	schroniska młodzieżowe, hostele	100m^2 pow. mieszkalnej	MAKS. 1	MAKS. 1	MIN. 1 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 5
6.	hotele niższych kategorii (* i **), pensjonaty, inne wielopokojowe obiekty świadczące usługi hotelarskie	1 pokój	MAKS. 0,3	MAKS. 0,5	MIN. 0,5 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 0,2
7.	pokoje gościnne, apartamenty na wynajem (pojedyncze)	1 apartament	MAKS. 1	MAKS. 1	MIN. 1 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 0,2
8.	hotele wyższych kategorii (*** i więcej) z restauracją i zapleczem konferencyjnym	1 pokój	MAKS. 0,6	MAKS. 0,6	MIN. 0,6 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 0,2
9.	motele	1 pokój	0	0	MIN. 1	MIN. 0,2
10.	domy dziennego pobytu, warsztaty terapii zajęciowej	100m^2 pow. użytkowej	MAKS. 1 *z zastrzeżeniem ust. 5*	MAKS. 1 *z zastrzeżeniem ust. 5*	MIN. 1 *z zastrzeżeniem ust. 5*	MIN. 0,3
11.	domy stałego pobytu dla osób starszych, domy pomocy społecznej	100m^2 pow. użytkowej	MAKS. 0,5 *z zastrzeżeniem ust. 6*	MAKS. 0,5 *z zastrzeżeniem ust. 6*	MIN. 0,5 *z zastrzeżeniem ust. 6*	MIN. 0,1
12.	obiekty handlowe o pow. sprzedaży do 2000 m^2	1000 m^2 pow. sprzedaży	MAKS. 19	MAKS. 32	MIN. 32 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 20
13.	obiekty handlowe o pow. sprzedaży powyżej 2000 m^2	1000 m^2 pow. sprzedaży	MAKS. 12	MAKS. 25	MIN. 25	MIN. 10; ale nie mniej niż 20 ogółem
14.	targowiska	1000 m^2 pow. terenu	MAKS. 15	MAKS. 25	MIN. 50	MIN. 10
15.	restauracje, kawiarnie, bary	100 m^2 pow. konsumpcyjnej	MAKS. 15	MAKS. 15	MIN. 10 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 8
16.	biura, urzędy, poczty, banki, kancelarie prawnicze	100 m^2 pow. użytkowej	MAKS. 2	MAKS. 3	MIN. 3 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 2
17.	przychodnie, gabinety lekarskie – obiekty małe do 200 m^2 pow. użytkowej	100 m^2 pow. użytkowej	MAKS. 3 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MAKS. 5 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MIN. 5 *z zastrzeżeniem ust. 2, 7*	MIN.2
18.	przychodnie, gabinety lekarskie – obiekty duże powyżej 200 m^2 pow. użytkowej	100 m^2 pow. użytkowej	MAKS. 1,5 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MAKS. 2,5 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MIN. 2,5 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MIN.2

Lp.	Rodzaj funkcji	Podstawa odniesienia	Wskaźniki obliczania miejsc do parkowania			
			samochodów osobowych, w tym do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową – zgodnie z ust. 3			**rowerów**
			strefa A centralny obszar Śródmieścia	strefa B obszar intensywnej zabudowy śródmiejskiej	strefa C obszary zabudowy miejskiej	obszar całego miasta
			strefa ograniczonego i kontrolowanego parkowania	strefa ograniczonego parkowania	strefa nieograniczonego parkowania	
1	2	3	4	5	6	7
19.	kościoły, kaplice	1000 m² pow. użytkowej	MAKS. 0,4	MAKS. 12	MIN. 12	MIN. 5
20.	domy parafialne, domy kultury	100 m² pow. użytkowej	MAKS. 1	MAKS. 3	MIN. 3 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 3
21.	kina	100 miejsc siedzących	MAKS. 3	MAKS. 5	MIN. 5	MIN. 5
22.	teatry, filharmonie	100 miejsc siedzących	MAKS. 8	MAKS. 15	MIN. 15	MIN. 2
23.	muzea	1000 m² pow. wystawienniczej	MAKS. 10	MAKS. 20	MIN. 20 *z zastrzeżeniem ust. 2*	MIN. 8
24.	szkoły podstawowe	1 pomieszczenie do nauki	0	MAKS. 0,5 *z zastrzeżeniem ust. 9*	MIN. 1,0 *z zastrzeżeniem ust. 9*	MIN. 3
25.	szkoły ponadpodstawowe	1 pomieszczenie do nauki	MAKS. 0,9	MAKS. 1,0	MIN. 1,0	MIN. 5
26.	szkoły wyższe, obiekty dydaktyczne	1 pomieszczenie do nauki	MAKS. 1,25	MAKS. 4	MIN. 4	MIN. 6
27.	przedszkola, świetlice	1 oddział	MAKS. 2	MAKS. 3	MIN. 3	MIN. 3
28.	szpitale, kliniki	1 łóżko	MAKS. 0,8 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MAKS. 0,8 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MIN. 0,8 *z zastrzeżeniem ust. 7*	MIN. 0,1
29.	place składowe, duże hurtownie powyżej 2000m² pow. składowej, magazyny, sprzedaż towarów w ilościach masowych	1000 m² pow. składowej	-	MAKS. 2	MIN. 1,3	MIN. 1
30.	zakłady przemysłowe, rzemiosło w dzielnicach: Śródmieście, Oliwa, Wrzeszcz	100 zatrudnionych na najliczniejszej zmianie	0	MAKS. 30	MIN. 30	MIN. 25
31.	zakłady przemysłowe, rzemiosło w dzielnicach: Południe, Port, Zachód	100 zatrudnionych na najliczniejszej zmianie	--	--	MIN. 40	MIN. 20
32.	rzemiosło usługowe	100 m² pow. użytkowej	MAKS. 2	MAKS. 3	MIN. 2	MIN. 1
33.	warsztaty pojazdów mechanicznych	1 stan. naprawcze	0	MAKS. 2	MIN. 2	MIN. 0,5
34.	stacje bezobsługowe	–	0	0	0	0
35.	stacje paliw	1 obiekt	0	MAKS. 5	MIN. 5	MIN. 2
36.	duże boiska (boiska do np. piłki nożnej, rugby)	100 widzów oraz 100 m² pow. pola gry	MAKS. 10 oraz MAKS. 0,2	MAKS. 20 oraz MAKS. 0,2	MIN. 20 oraz MIN. 0,2	MIN. 5 oraz MIN. 1
37.	małe boiska (boiska do np. piłki ręcznej, koszykówki, siatkówki)	100 widzów oraz 100 m² pow. pola gry	MAKS. 10 oraz MAKS. 0,5	MAKS. 20 oraz MAKS. 1	MIN. 20 oraz MIN. 1	MIN. 3 oraz MIN. 1
38.	kubaturowe obiekty sportu i rekreacji	100 m² pow. użytkowej	MAKS. 2	MAKS. 4	MIN. 4	MIN. 3
39.	kryte pływalnie	100 m² lustra wody	MAKS. 5	MAKS. 7	MIN. 5	MIN. 5
40.	korty tenisowe (bez miejsc dla widzów)	1 kort	0	MAKS. 7	MIN. 2	MIN. 2

Lp.	**Rodzaj funkcji**	**Podstawa odniesienia**	Wskaźniki obliczania miejsc do parkowania			
			samochodów osobowych, w tym do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową – zgodnie z ust. 3			**rowerów**
			strefa A centralny obszar Śródmieścia	strefa B obszar intensywnej zabudowy śródmiejskiej	strefa C obszary zabudowy miejskiej	obszar całego miasta
			strefa ograniczonego i kontrolowanego parkowania	strefa ograniczonego parkowania	strefa nieograniczonego parkowania	
1	2	3	4	5	6	7
41.	cmentarze	1000 m^2 pow. terenu	0	MAKS. 1	MIN. 1	MIN. 0,1; ale nie mniej niż 10 ogółem
42.	ogrody działkowe	10 działek	0	0	MIN. 3	0
43.	tereny urządzonych parków miejskich, ponadlokalnych	1 ha	0	MAKS. 6	MIN. 6	MIN. 3

1. Dla funkcji niewymienionych w tabeli powyższe wskaźniki stosuje się odpowiednio.
2. Zaleca się rezygnację z wymogów parkingowych w wypadku:

– zmian sposobu użytkowania mieszkań w strefach uciążliwości komunikacyjnych na lokale użytkowe lub

– przekształceń funkcjonalnych w obszarach rewitalizacji i rehabilitacji.

3. Ustala się, następujący minimalny udział miejsc przeznaczonych do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową w ogólnej liczbie miejsc postojowych dla samochodów osobowych, z zastrzeżeniem ustępów 4, 5, 6, 7:

Lp.	**Ogólna liczba miejsc do parkowania samochodów osobowych**	**Procentowy udział miejsc przeznaczonych do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową**
1.	4 ÷ 100	4%
2.	101 ÷ 300	3%
3.	≥ 301	2%
4.	0 ÷ 3	Dopuszcza się miejsca przeznaczone do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową

4. Ustalenia ustępu 3 nie dotyczą budynków mieszkalnych jednorodzinnych oraz mieszkań integralnie związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą.
5. Dla domów dziennego pobytu, warsztatów terapii zajęciowej minimalny udział miejsc przeznaczonych do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową w ogólnej liczbie miejsc do parkowania samochodów osobowych wynosi 30%, lecz nie mniej niż 1 miejsce do parkowania.
6. Dla domów stałego pobytu dla osób starszych, domów pomocy społecznej minimalny udział miejsc przeznaczonych do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową w ogólnej liczbie miejsc do parkowania dla samochodów osobowych wynosi 20%, lecz nie mniej niż 1 miejsce do parkowania.
7. Dla szpitali, klinik, przychodni i gabinetów lekarskich minimalny udział miejsc przeznaczonych do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową w ogólnej liczbie miejsc do parkowania samochodów osobowych wynosi 10%, lecz nie mniej niż 1 miejsce do parkowania.
8. Dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej położonej w ramach strefy C warunkowo dopuszcza się zmniejszenie minimalnego wskaźnika parkingowego z 1,2 do 1,0 mp/mieszkanie. Odstępstwo jest możliwe do zastosowania wyłącznie w przypadku inwestycji znajdujących się w obszarze dobrej dostępności pieszej do istniejących przystanków tramwajowych (maks. 400 m).
9. Lokalizacja miejsc parkingowych na potrzeby szkoły podstawowej powinna być wynikiem analizy jej otoczenia pod względem dostępności transportowej i organizacji ruchu z założeniem priorytetu bezpiecznego pieszego dojścia do szkoły i dojazdu rowerem. Lokalizacja miejsc parkingowych powinna uwzględniać wykluczenie postoju i parkowania w sąsiedztwie wejść na teren szkoły i do budynku szkoły.

Zaleca się lokalizację ogólnodostępnych miejsc parkingowych dla samochodów opiekunów dowożących dzieci realizowanych w liczbie 20% miejsc przewidzianych w tabeli, w odległości 50–300 m od wejścia na teren szkoły, a dojazd do nich nie powinien przecinać głównych dróg dojścia pieszego do szkoły.

Bibliografia

Literatura przedmiotu

Analiza relacji funkcjonalnoprzestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem. Raport końcowy, Guzik R. (red.), Centrum Studiów Regionalnych UniRegio, Kraków 2015

Analizy urbanistyczno-funkcjonalne GOM. Cz. I. Osadnictwo, Turzyński M. (red.), BRG, Gdańsk 2015

Bańkowska B., *Problem suburbanizacji a systemy wartości w projektowaniu urbanistycznym*, [w:] *Problem suburbanizacji*, Lorens P. (red.), Urbanista, Warszawa 2005, s. 45–51

Dzierżanowski M. i inni, *Scenariusze przyszłości Pomorza*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2013

Gleboznawstwo, Dobrzański B., Zawadzki S. (red.), PWRiL, Warszawa 1995

Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2012 rok, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2013

Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2014 rok, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2015

Informator o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska za 2015 rok, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2016

Inwestycje w porcie Gdańsk – konsekwentny skutek czy skuteczna konsekwencja, „Dziennik Bałtycki", 29.02.2016, dodatek „Reklama"

Lorens P., *Scenariusze rozwoju przestrzennego w obszarze metropolitalnym Trójmiasta*, [w:] *Rozwój regionalny i polityka regionalna 29/2015*, Churski P. (red.), Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, Poznań 2015

Łoboda J., Kruzel R., *Funkcjonowanie miasta nocą. Niektóre uwarunkowania przestrzenne i społeczno-gospodarcze Wrocławia*, XXII Konwersatorium Wiedzy o Mieście. Duże i średnie miasta polskie w okresie transformacji, Wrocław 2009

Ocena stanu dynamiki i jakości wód podziemnych na terenie Gdańska i Sopotu, Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Geologii Morza w Gdańsku, Gdańsk 2012

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. Komentarz, wyd. 8, Niewiadomski Z. (red.), C.H. Beck, Warszawa 2015

Podsumowanie kosztów i oszacowanie korzyści z organizacji turnieju UEFA EURO 2012^{TM}, Deloitte, Gdańsk 2012

Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2014 r., Biblioteka Monitoringu Środowiska, Gdańsk 2015

Roczna ocena jakości powietrza. Raport za 2014 rok, WIOŚ, Gdańsk kwiecień 2015

Sagan I., Canowiecki Z., *Między integracją a konkurencją: Gdańsko-Gdyński Obszar Metropolitalny*, Scholar, Warszawa 2011

„Smart Solutions for Sustainable Cities" 2017, vol. 2, issue 3, Sanchez T., Holl R., Afzalan N. (ed.), open access journal

Smętkowski M., *Nowe relacje między metropolią i regionem: od terytorialnej do sieciowej organizacji przestrzeni*, [w:] *Czy metropolia jest miastem*, Jałowiecki B. (red.), Scholar, Warszawa 2009

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w aglomeracji gdańskiej i Tczewie w roku 2014 i informacja o działalności fundacji ARMAAG, Fundacja ARMAAG, Gdańsk 2015

Śleszyński P., *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Stolic Województw. Ekspertyza wykonana dla MRR*, IGiPZ PAN, Warszawa 2012

Turzyński M., *Analiza delimitacji Gdańskiego Obszaru Metropolitalnego i jego stref*, [w:] *Biuletyn Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, Kaczmarek T. (red.), IGSEiGP, UAM, Poznań 2015

Turzyński M., *Bariery i czynniki rozwoju osadnictwa strefy podmiejskiej* Gdańska, XXVIII Konserwatorium Wiedzy o Mieście. Współczesne bariery i czynniki rozwoju miast 2015

Turzyński M., Gda*ńsk a jego suburbia. Studium przypadku miasta i gminy Pruszcz Gdański*, BRG, Gdańsk 2012

Turzyński M., *Gdzie kończy się miasto, a zaczyna wieś?*, XXVII Konserwatorim Wiedzy o Mieście. Centra i peryferie w okresie transformacji ustrojowej 2014

Akty prawne

Decyzja Nr 42/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz.Urz. MON 2016 poz. 25 ze zm.)

Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz.U. 189 z 18.07.2002)

Europejska Konwencja Krajobrazowa, Florencja, 20 października 2000 roku (Dz. U. 2006, poz. 98).

Projekt IV Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oczekujący na przyjęcie przez Radę Ministrów

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. 2013 poz. 1479)

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – tekst jednolity z dnia 17 lipca 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1422)

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. 2004 poz. 1233 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. 2016 poz. 1395)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. 2014 poz. 112)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2016 poz. 85)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2016 poz. 1187)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. 2014 poz. 995 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24.08.2012r w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1031)

Rozporządzenie ministra środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U. 2011 Nr 258 poz. 1549)

Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. 2016 poz. 124)

Rozporządzenie ministra transportu, budownictwa i gospodarki w sprawie ustalenia granicy portu morskiego w Gdańsku od strony morza, redy i lądu z dnia 29 maja 2012 r. (Dz.U. 2012 poz. 650)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. 2016 poz. 1602)

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 sierpnia 2003 r. w sprawie uznania za pomnik historii (Dz.U. 2003 Nr 148 poz. 1448)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1841)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9.11.2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. nr 213 poz. 1397)

Strategia Realizacji Systemu Tras Rowerowych dla Gdańska (SR STeR), BRG, Gdańsk 2013, uchwała XLII/1049/13 Rady Miasta Gdańska z dnia 16 grudnia 2013 r.

Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych, BRG, Gdańsk 2008, uchwała XXVIII/764/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2008 r.

Uchwała nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009 r. w sprawie zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (Dz.Urz. woj. pom. 2009 Nr 172 poz. 9)
Uchwała nr 162/2015 Rady Ministrów z dnia 15 września 2015 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023 r.
Uchwała Nr 203/XVIII/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 lutego 2016 roku w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania wokół Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy w Gdańsku (Dz.Urz. woj. pom. 2016 poz. 1093)
Uchwała nr 234/2014 Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2014 r. zatwierdzająca Kontrakt Terytorialny dla Województwa Pomorskiego ze zmianami
Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M.P. 2012 poz. 252)
Uchwała nr 274/XXVI/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2016–2019 (Dz.Urz. woj. pom. 2016 poz. 3415)
Uchwała Nr 259/XXIV/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz.Urz. woj. pom 2016 r. poz. 2942)
Uchwała nr 277/2008 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie przyjęcia Master planu dla transportu kolejowego do 2030
Uchwała nr 31/2011 Rady Ministrów z dnia 4 stycznia 2011 w sprawie ustanowienia programu wieloletniego Budowa Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku zmieniona Uchwałą nr 174/13 Rady Ministrów z dnia 8 października 2013 r. oraz zaktualizowana uchwałą nr 53/2015 Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 2015 r.
Uchwała nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29.12.2016 w sprawie uchwalenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego oraz stanowiącego jego część planu zagospodarowania przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta
Uchwała nr 33/2015 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie polityki morskiej Rzeczypospolitej Polskiej do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)
Uchwała nr 321/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.
Uchwała nr 66/2015 Rady Ministrów z dnia 12 maja 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pn.: Budowa Centrum Medycyny Nieinwazyjnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
Uchwała Nr 91/V/11 Sejmiku Woj. Pom. z dnia 28 lutego 2011 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zabytkami województwa pomorskiego na lata 2011–2014
Uchwała nr LVII/1327/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2014 r. w sprawie przyjęcia Gdańsk 2030 Plus Strategia Rozwoju Miasta w tekście – Gdańsk 2030 Plus
Uchwała Nr XIX/553/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 3 marca 2016 r. w sprawie aktualizacji Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe miasta Gdańska
Uchwała nr XLIX/1104/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Gdańska na lata 2014–2030
Uchwała nr XLVII/1050/13 Rady Miasta Gdańsk z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2014–2018
Uchwała nr XLVII/1050/13 Rady Miasta Gdańsk z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska przed hałasem na lata 2014–2018
Uchwała nr XVII/514/15 Rady Miasta Gdańska z 17 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia dokumentu pn.: Gdańsk Programy Operacyjne 2023
Uchwała nr XVIII/43/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska

Uchwała nr XXIII/689/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji, zaktualizowana uchwałą nr XLVII/1308/10 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 marca 2010 r.
Uchwała nr XXIX/786/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Gdańska na lata 2016–2019; (Dz.Urz. woj. pom. 2016 poz. 3549)
Uchwała nr XXVIII/764/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 września 2008 roku w sprawie przyjęcia Studium Lokalizacji Obiektów Wysokościowych
Uchwała nr 951/275/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 13 sierpnia 2013 r. Regionalny program strategiczny w zakresie transportu. Mobilne Pomorze
Uchwała nr 1080/286/13 Zarządu Województwa pomorskiego z dnia 24 września 2013 r. Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej. Pomorska Podróż
Uchwała Nr 931/274/13 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 8 sierpnia 2013 r. Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska. Ekoefektywne Pomorze
Uchwała Nr 224/124/16 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 8 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia projektu Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko
Uchwała Stowarzyszenia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot z dnia 12 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Transportu i Mobilności Obszaru Metropolitalnego do roku 2030
Uchwała XVI/254/11 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 sierpnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Strategicznego programu transportowego dzielnicy Południe w mieście Gdańsku
Uchwała nr XXVI/673/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia na terenie Miasta Gdańska Modelu Integracji Mieszkańców
Uchwała nr XXXVIII/1012/17 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 kwietnia 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Gdańska na lata 2017–2023
Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz.U. Nr 96 poz. 873)
Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. 2017 poz. 220)
Ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 2031 ze zm.)
Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 poz. 1916)
Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. 2017 poz. 59)
Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2016 poz. 2134 ze zm.)
Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1629)
Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2015 poz. 469)
Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (t.j. Dz.U. 2015 poz. 696)
Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1440)
Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz.U. 2016 poz. 2145)
Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. 2016 poz. 2147)
Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1446)
Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. 2015 poz. 774)
Ustawa z dnia 25 września 2015 roku o zmianie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego Program ochrony brzegów morskich (Dz.U. 2015 poz. 1700)
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2016 poz. 672 ze zm.)
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2016 poz. 672 ze zm.)
Ustawa z dnia 27 marca 2003 r o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. (Dz.U. 2003 Nr 80 poz. 717)
Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego Program ochrony brzegów morskich (Dz.U. 2003 Nr 67 poz. 621 ze zm.)
Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz.U. 2015 poz. 2100 ze zm.)
Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 909 ze zm.)

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2015 poz. 909)
Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2016 poz. 353 ze zm.)
Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz.U. 2016 poz. 157)
Ustawa z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. 2016 poz. 1537)
Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz.U. Nr 143 poz. 963), t.j. z dnia 22 czerwca 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 966).
Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz.U. Nr 143 poz. 963), tj. z dnia 22 czerwca 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 966)
Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. 2016 poz. 1131)
Ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 poz. 903)
Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777)
Zarządzenie nr 1 dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z 4 stycznia 2006 r. w sprawie określenia granic pasa ochronnego na terenie Miasta Gdańska (Dz.Urz. woj. pom. 2006 Nr 6 poz. 98)
Zarządzenie nr 1007/15 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 20 lipca 2015 r. w sprawie powołania Rady Studium
Zarządzenie nr 1178/2014 Prezydenta Miasta Gdańska z 22 sierpnia 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków oddawania nieruchomości gruntowych niezabudowanych, stanowiących własność gminy miasta Gdańska, w użytkowanie z przeznaczeniem na cele społeczne i ochrony zdrowia
Zarządzenie nr 13 dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 24 września 2003 r. w sprawie ogłoszenia granic pasa technicznego na terenie Miasta Gdańska (Dz.Urz. woj. pom. 2003 Nr 119 poz. 2109)
Zarządzenie Nr 1919/16 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 9 grudnia 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie założenia i prowadzenia gminnej ewidencji zabytków miasta Gdańska
Zarządzenie nr 3 naczelnego dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 23 września 1991 r. w sprawie ustalenia granic lądowych dla morskich przystani rybackich położonych w obrębie pasa technicznego zarządzanego przez Urząd Morski w Gdyni (Dz.Urz. woj. gdań. 1991 Nr 19 poz. 133)
Zarządzenie nr 673/14 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 26 maja 2014 r. w sprawie założenia i prowadzenia gminnej ewidencji zabytków miasta Gdańska
Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 r. w sprawie uznania za pomnik historii (M.P. 1994 nr 50 poz. 415)

Dokumenty o charakterze aplikacyjnym

Diagnoza do programów operacyjnych Strategii rozwoju miasta Gdańsk 2030+, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2015
Diagnozy programu operacyjnego: Zdrowie publiczne i sport, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2015
Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 112 Żuławy Gdańskie w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 112 – Żuławy Gdańskie, PIG-PIB, Warszawa 2015
III etap Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego (2016–2020 r.), GIWK, Gdańsk 2014
Koncepcja kanalizacji deszczowej dla dzielnicy Klukowo-Rębiechowo, Osowa i Owczarnia. Hydroprojekt w Gdańsku Sp. z o.o. – wraz z cząstkowymi aktualizacjami, Gdańsk 1996
Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.
Mapa terenów spokojnych gminy Gdańsk, Laboratorium pomiarowo-badawcze STANDARD, Gdańsk 2000
Monitoring rzek Przymorza oraz Wisły i Odry na potrzeby bilansu ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do Bałtyku wraz z kontrolą źródeł punktowych, z których zanieczyszczenia wprowadzane są bezpośrednio do morza, GIOŚ, Gdańsk 2015

Ocena stanu środowiska w gminie mieście Gdańsk, zmiany w latach 2010–2014, Wydział Środowiska UM w Gdańsku, Gdańsk 2015
Ocena wpływu obecnych i przyszłych zmian klimatu na strefę polskiego wybrzeża i ekosystemu Morza Bałtyckiego, IMGW, Gdynia 2014
Prognoza ludności na lata 2015–2050, GUS, Warszawa 2014
Program inwestycyjny. Zabezpieczenie przeciwpowodziowe miasta Gdańska od wód ze zlewni Kanału Raduni, Gdańskie Melioracje Sp. z o.o., Gdańsk 2002
Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 oraz poziom docelowy benzo(a)piranu, Gdańsk 2013
Program ochrony powietrza w zakresie pyłu PM_{10} dla aglomeracji trójmiejskiej w województwie pomorskim, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2010
Projekt Programu ochrony środowiska dla miasta Gdańska na lata 2015–2018 z perspektywą do roku 2020, Urząd Miejski w Gdańsku, Gdańsk 2016
Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2014 r., Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ, Gdańsk 2015
Rejestr osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla terenu miasta Gdańska, Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział w Gdańsku, Gdańsk 2011
Strategia rozwoju kraju 2007–2015 przyjęta przez Radę Ministrów 29 listopada 2006 r.
Strategia rozwoju województwa pomorskiego, Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2000
Strategia Transportu i Mobilności Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot do roku 2030, Fundacja Rozwoju Inżynierii Lądowej, Gdańsk 2015
Walory, zagrożenia i propozycje ochrony zasobów krajobrazowych Województwa Pomorskiego (ze szczególnym uwzględnieniem Trójmiejskiego Obszaru Metropolitalnego), Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2016

Opracowania własne

20-lecie samorządu w Gdańsku 1990–2010, Przemiany urbanizacyjne, M. Piskorski (red.), BRG, Gdańsk 2010
25-lecie samorządu w Gdańsku. Przemiany urbanizacyjne 1990–2015, M. Piskorski (red.), BRG, Gdańsk 2015
Aktualizacja strategicznego programu transportowego dzielnicy Południe w mieście Gdańsku, uchwała XXXI/856/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 24 listopada 2016 r., BRG, Gdańsk 2016
Analiza możliwości lokalizacji odnawialnych źródeł energii (OZE) na terenie Gdańska, BRG, Gdańsk 2016
Analiza programowo-przestrzenna potrzeb terenowych na miejsca cmentarne dla mieszkańców Gdańska, BRG, Gdańsk czerwiec 2012
Aneks do aktualizacji strategicznego programu transportowego dzielnicy Południe w mieście Gdańsku w zakresie trasy Gdańsk Południe-Wrzeszcz, uchwała XXXI/857/16 Rady Miasta Gdańska z dnia 24 listopada 2016 r., BRG, Gdańsk 2016
Antoń M., Gralewska A., *Gdańsk na tle wybranych polskich miast centralnych. Analiza porównawcza 2004–2014*, BRG, Gdańsk 2016
Antoń M., Turzyński M., *Gdańsk na tle wybranych miast centralnych polskich metropolii. Analiza porównawcza*, BRG, Gdańsk 2008
Jaskulska M. (red.), *Przewodnik po partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym w Gdańsku*, BRG, Gdańsk 2011
Kostka A., *Studium Centrum Dzielnicowego Gdańska Południe*, BRG, Gdańsk 2011
MojeOsiedlePieszo – podsumowanie warsztatów, BRG, Gdańsk 2013
Rózga-Micewicz A., Fikus-Wójcik A., *Gdańskie Przestrzenie Lokalne*, BRG (w opracowaniu)
Studium dzielnicy Gdańsk Południe, Narbutt-Ochocińska K. (red.), BRG, Gdańsk 2010
Studium lokalizacji elektrowni gazowej w Gdańsku, BRG, Gdańsk 2008
Studium lokalizacji konwencjonalnekj elektrowni węglowej w Gdańsku, BRG, Gdańsk 2007

Studium możliwości rozwoju ośrodków osiedlowych i całościowa koncepcja powiązań pieszych i rowerowych dzielnicy Południe, Borzyszkowska A. (red.), BRG, Gdańsk 2014
Studium Ogólnomiejskich Przestrzeni Publicznych, BRG, Gdańsk 2013
System Tras Rowerowych dla Gdańska (STeR), BRG, Gdańsk 2012
Turzyński M., *Atrakcyjności przestrzeni publicznych w zależności od rodzaju i ilości usług w ich krawędziach*, maszynopis, BRG, Gdańsk 2011
Wołczak A., Turzyński M., *Prognoza liczby ludności w Gdańsku do 2045 r.*, BRG [baza danych]
Wyniki konkursu na temat modelu rozwoju dla Gdańska, dokument wewnętrzny Biura Rozwoju Gdańska, Gdańsk 2015

Źródła internetowe

Bank danych lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, stat.gov.pl [dostęp: 10.02.2016]
Baza SEWIK KMP WRD w Gdańsku, baza.fril.org.pl/
ESPON Policy Brief Territorial Scenarios for Europe towards 2050, espon.eu/export/sites/default/Documents/Publications/PolicyBriefs/Policy-Brief_Scenarios_2015-09-08.pdf
Gdansk Rapport (Ortiz – Bach), pedrobortiz.com/display-articles/listforcountry/id/74
List otwarty do okolicznych mieszkańców, Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o., marzec 2016
Mapa akustyczna Gdańska, SECTEC, Gdańsk 2012, www.gdansk.pl
Przyszłość zaczyna się dziś. Wnioski i rekomendacje z foresightu Pomorze 2030, ibngr.pl/Publikacje/Raporty-IBnGR/Przyszlosc-zaczyna-sie-dzis.-Wnioski-i-rekomendacje-z-foresightu-Pomorze-2030
Strategia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk–Gdynia–Sopot do roku 2030, metropoliagdansk.pl/strategia-rozwoju-metropolii-2030/strategia-2030-i-diagnozy/
Strona internetowa Dziennika Bałtyckiego, dziennikbaltycki.pl/toprankingfirmzpomorza/
Strona internetowa Gdańskiej Infrastruktury Wodociągowo-Kanalizacyjnej, giwk.pl/ekologia/monitoring-wodpodziemnych
Strona internetowa miasta Gdańska, gdansk.pl/urzad-miejski/biuro-miejskiego-konserwatora-zabytkow/Gminna-Ewidencja-Zabytkow,a,*35269*
Strona internetowa portu lotniczego w Gdańsku, airport.gdansk.pl
Strona internetowa Zakładu Utylizacyjnego w Gdańsku, zut.com.pl

Spis tabel

Tab. 5.1. Prognoza liczby ludności Gdańska do 2045 roku, według GUS-u i BRG 51
Tab. 5.2. Oświata samorządowa w Gdańsku w roku szkolnym 2015/2016....60
Tab. 6.1 Udział poszczególnych wskaźników źródeł zanieczyszczeń w ogólnym odpływie i ogólnych ładunkach zanieczyszczeń odprowadzanych do Zatoki Gdańskiej 92
Tab. 9.1 Przemysłowe źródła ciepła o mocy ponad 2 MW 134
Tab. 9.2 Linie radiowe EmiTel przebiegające przez Gdańsk.... 140
Tab. 9.3 Cmentarze w Gdańsku, stan na 2015 r. 141
Tab. 10.1 Struktura własności gruntów na terenie miasta Gdańska.... 156
Tab. 10.2 Podstawowe dane o dzielnicach urbanistycznych wg stanu na rok 2015 161
Tab. 10.3 Struktura użytków wg dzielnic urbanistycznych wg stanu na rok 2015 (Śródmieście, Wrzeszcz, Oliwa) 164
Tab. 10.4 Struktura użytków wg dzielnic urbanistycznych wg stanu na rok 2015 (Południe, Zachód, Port) .. 165
Tab. 10.5 Bilans użytkowania terenów wg dzielnic urbanistycznych 166
Tab. 12.1 Pierwsza dziesiątka największych firm w Gdańsku w latach 1996, 2003, 2008, 2014 wg rankingów „Dziennika Bałtyckiego" TOP 100.... 184
Tab. 12.2 Zestawienie danych i założeń do chłonności terenów mieszkaniowych i usługowych.... 188
Tab. 12.3 Przyjęte wskaźniki dla terenów M i MU wg jednostek urbanistycznych 188
Tab. 12.4 Przyjęte wskaźniki dla terenów U i PU wg dzielnic 189
Tab. 12.5 Chłonność terenów mieszkaniowych w Gdańsku 190
Tab. 12.6 Chłonność terenów usługowych w Gdańsku 191
Tab. 12.7 Bilans terenów mieszkaniowych.... 194
Tab. 12.8 Bilans terenów usługowych.... 195
Tab. 12.9 Bilans terenów portowo-przemysłowo-usługowych 196
Tab. 17.1 Projektowane tereny inwestycyjne pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową 216
Tab. 17.2 Tereny przeznaczone na nową zabudowę portowo-przemysłowo-usługową 220
Tab 18.1 Zasady kształtowania wysokości zabudowy.... 224
Tab. 19.1. Główne założenia systemu oświaty w Gdańsku 231

Spis rycin

Ryc. 2.1. Hierarchia ośrodków w sieci osadniczej Pomorza oraz stopień ciążenia gmin województwa pomorskiego do Gdańska 15
Ryc. 2.2. Przestrzenny zasięg i siła powiązań miast pomorskich z Gdańskiem 16
Ryc. 2.3. Gdańsk jako element korytarza transportowego Bałtyk–Adriatyk (BAC – Baltic–Adriatic Corridor) ...17
Ryc. 2.4. Drogi o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym 19
Ryc. 2.5. Sieć kolejowa w Gdańsku o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym 20
Ryc. 2.6. Połączenia lotnicze portu lotniczego w Gdańsku (stan na 2017r.) 21
Ryc. 2.7. Połączenia wodne portu morskiego w Gdańsku (stan na 2017r.) 22
Ryc. 2.8. Różne delimitacje obszaru metropolitalnego 23
Ryc. 2.9. Obiekty o znaczeniu metropolitalnym 25
Ryc. 2.10. Obiekty i wydarzenia o znaczeniu metropolitalnym według sfer 26
Ryc. 2.11. Strefy zagospodarowania obszaru metropolitalnego według metody transect 27
Ryc. 4.1. Migracje z Gdańska do 4 gmin podmiejskich 36
Ryc. 4.2. Strefy urbanizacji 38
Ryc. 5.1. Gęstość zaludnienia w Gdańsku w 2015 r. według meldunków. 42
Ryc. 5.2**.** Liczba ludności Gdańska w latach 2000–2016 43
Ryc. 5.3. Struktura ludności według płci i wieku w Gdańsku w 2015 roku 43
Ryc. 5.4. Średnia wieku mieszkańców w Gdańsku w 2015 roku 44
Ryc. 5.5. Przyrost naturalny ludności Gdańska w latach 2000–2015 45
Ryc. 5.6. Saldo migracji w Gdańsku w latach 2000-2015 45
Ryc. 5.7. Saldo migracji w gminach sąsiadujących z Gdańskiem w latach 2000, 2005, 2010 i 2015 46
Ryc. 5.8. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2000, 2005, 2010 i 2015 47
Ryc. 5.9. Saldo migracji wewnętrznych w Gdańsku w latach 2015 i 2016 48
Ryc. 5.10. Przyrost rzeczywisty w Gdańsku w latach 2000–2015 49
Ryc. 5.11. Dynamika zmiany liczby ludności w Gdańsku w latach 2005–2015 49
Ryc. 5.12. Prognoza liczby mieszkańców w Gdańsku do 2045 roku, według grup wiekowych 51
Ryc. 5.13. Rozwój rynku pracy w Gdańsku 52
Ryc. 5.14. Powierzchnia mieszkaniowa w Gdańsku w 2015 roku 54
Ryc. 5.15. Rozmieszczenie mieszkań w % w Gdańsku w latach 2006, 2015 55
Ryc. 5.16. Liczba mieszkań w dzielnicach Gdańska w 2015 roku 55
Ryc. 5.17. Udział liczby mieszkań w dzielnicach w latach 2006, 2015 56
Ryc. 5.18. Standardy zamieszkiwania w Gdańsku w latach 2006–2015 57
Ryc. 5.19. Liczba mieszkań w Gdańsku w latach 2006–2015 57
Ryc. 5.20. Liczba mieszkań oddanych do użytku w Gdańsku w latach 2006–2016 58
Ryc. 5.21. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w Gdańsku w latach 2007-2015 58
Ryc. 5.22 Liczba mieszkań oddanych do użytku w dzielnicach Gdańska w latach 2007–2015 (w tys.) 59
Ryc. 5.23. Wybrane obiekty kultury w Gdańsku w 2015 roku 63
Ryc. 5.24. Wybrane obiekty sportowe w Gdańsku w 2015 roku 65
Ryc. 5.25. Bezpieczeństwo publiczne w Gdańsku w 2015 roku 66
Ryc. 5.26 Turystyczne obiekty noclegowe w Gdańsku w latach 2006–2015 69
Ryc. 5.27. Hotele wg rang w Gdańsku w 2015 roku 70
Ryc. 5.28 Miejsca noclegowe w Gdańsku w latach 2006-2015 70
Ryc. 5.29. Turyści korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych w latach 2006–2015 71
Ryc. 5.30. Udzielone noclegi i turyści korzystający z noclegów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w latach 2006–2015 72
Ryc. 5.31. Obiekty nauki w Gdańsku w 2015 roku 74
Ryc. 6.1 Szkic hipsometryczny miasta 75

Ryc. 6.2 Główne zbiorniki wód podziemnych w rejonie Gdańska 81
Ryc. 6.3 Formy ochrony przyrody w Gdańsku....85
Ryc. 7.1 Zabytkowe obszary o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym.... 110
Ryc. 8.1 Układ uliczno-drogowy Gdańska.... 111
Ryc. 8.2 Istniejący system tramwajowy w Gdańsku 114
Ryc. 8.3 Podział zadań przewozowych w Gdańsku na podstawie badań przeprowadzonych w latach: 1998, 2009, 2016.... 118
Ryc. 8.4 Porównanie charakterystyki podróży mieszkańców Gdańska na podstawie badań przeprowadzonych w latach 2009 i 2016.... 119
Ryc. 9.1 System zaopatrzenia Gdańska w wodę.... 124
Ryc. 9.2 Sieć kanalizacji sanitarnej w Gdańsku 125
Ryc. 9.3 Sieć ciepłownicza w Gdańsku 132
Ryc. 9.4 Sieć gazowa w Gdańsku 134
Ryc. 9.5 Sieć elektroenergetyczna w Gdańsku.... 136
Ryc. 9.6 Połączenia radioliniowe z RTON Jaśkowa Kopa.... 139
Ryc. 9.7 Cmentarze w Gdańsku 141
Ryc. 10.1 Ośrodki i pasma usługowe w Gdańsku w 2015 r. 145
Ryc. 10.2 Rozwój strefy usługowej w latach 2004–2014 146
Ryc. 10.3 Powierzchnia użytkowa budynków usługowych w Gdańsku w 2015 r. 147
Ryc. 10.4 Skupiska usług według branż w ośrodkach usługowych, koncentracjach handlowch i innych lokalizacjach w 2015 r. 148
Ryc. 10.5 Powierzchnia handlowa w Gdańsku w 2015 r. 149
Ryc. 10.6 Wielkopowierzchniowe obiekty handlowe w Gdańsku w 2015 r. 150
Ryc. 10.7 Tereny zainwestowania miejskiego w 2015 r. 162
Ryc. 10.8 Struktura użytków wg ewidencji gruntów w 2015 r. 163
Ryc. 10.9 Struktura użytkowania terenu w 2015 r. wg inwentaryzacji urbanistycznej.... 163
Ryc. 11.1 Tożsamość urbanistyczna Gdańska.... 178
Ryc. 12.1 Dynamika produkcji sprzedanej w latach 2005–2014 181
Ryc. 12.2 Liczba pracujących w Gdańsku w latach 2000–2015 183
Ryc. 12.3 Zwarta i w pełni wykształcona struktura funkcjonalno-przestrzenna Gdańska.... 187
Ryc. 12.4 Chłonność terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych.... 190
Ryc. 12.5 Chłonność terenów usługowych i produkcyjno-usługowych w strefie mieszkaniowo-usługowej ZiWS 191
Ryc. 12.6 Chłonność terenów portowo-przemysłowo-usługowych.... 192
Ryc. 14.1 Schemat ideowy modelu rozwoju przestrzennego Gdańska w metropolii 204
Ryc. 15.1 Wizja rozwoju przestrzennego Gdańska 206
Ryc. 16.1 Scenariusze rozwoju demograficznego.... 209
Ryc. 17.1 Funkcje dominujące.... 212
Ryc. 17.2 Główne kierunki rozwoju 214
Ryc. 19.1 Usługi.... 226
Ryc. 19.2 Ośrodki usługowe w Gdańsku.... 229
Ryc. 19.3 Dopuszczone lokalizacje wielkopowierzchniowych obiektów handlowych w Gdańsku.... 231
Ryc. 20.1 Przestrzenie publiczne 236
Ryc. 21.1 Środowisko 240
Ryc. 21.2 Ogólnomiejski System Terenów Aktywnych Biologicznie w Gdańsku 243
Ryc. 21.3 Dostępność do terenów zieleni w Gdańsku.... 245
Ryc. 22.1 Dziedzictwo kulturowe 250
Ryc. 23.1 Transport 256
Ryc. 23.2 Odwrócona piramida transportowa.... 260

Ryc. 23.3 Wybrane elementy sieci rowerowej w Gdańsku 261
Ryc. 23.4 Sieć tras tramwajowych w Gdańsku 264
Ryc. 23.5 Infrastruktura transportu kolejowego towarowego w Gdańsku 266
Ryc. 23.6 Elementy sieci drogowej w Gdańsku 268
Ryc. 23.7 Rozmieszczenie planowanych ulic proponowanych do realizacji w standardzie ulicy miejskiej w Gdańsku 271
Ryc. 23.8 Hierarchia węzłów integracyjnych w Gdańsku 273
Ryc. 23.9 Strefy wskaźników parkingowych w Gdańsku 275
Ryc. 24.1 Hydrografia i zabezpieczenia przeciwpowodziowe. Schemat ideowy 278
Ryc. 24.2 Infrastruktura energetyczna. Schemat ideowy. 280
Ryc. 24.3 Kierunki rozwoju gdańskiego systemu wodociągowego 282
Ryc. 24.4 Kierunki rozwoju gdańskiego systemu oczyszczania i odprowadzania ścieków 284
Ryc. 25.1 Dzielnice urbanistyczne 292
Ryc. 25.2 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Śródmieście 296
Ryc. 25.3 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Wrzeszcz 299
Ryc. 25.4 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Oliwa 301
Ryc. 25.5 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Południe 303
Ryc. 25.6 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Zachód 306
Ryc. 25.7 Główne kierunki rozwoju dzielnicy Port 309
Ryc. 26.1 Obszary problemowe 312
Ryc. 27.1 Plany miejscowe 316